S. V. UNIVERSITY ORIENTAL SERIES—NO. 6

సాధారణ సంపాదకులు : డాక్టర్ ఎస్. శంకరనారాయణన్

శ్రీ భగవద్గీత

(తొలి తెలుగు వచనభావానువాదం)

తాళ్లపాక పెద తిరుమలాచార్యులు

ప్రస్తావన :
ప్రొఫెసర్ కొత్త సచ్చిదానందమూర్తి,
ఉపకులపతి, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం

పరిష్కర్త :
ఆచార్య జి. యన్. రెడ్డి

సహాయకులు :
కె. జె. కృష్ణమూర్తి
ఎ. వి. శ్రీనివాసాచార్యులు

శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయ ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం,
తిరుపతి.

FIRST EDITION: 1978. 1000 COPIES

Printed at:
M/s KRANTI PRESS,
No. 12, Francis Joseph Street,
MADRAS-600 001.

PREFACE

This is my previlege to introduce to the world of scholars this first publication (Sri Venkateswara University Oriental Series No. 6) of the earliest known Telugu commentary on the world famous *Srimad Bhagavad Gita*. This commentary is the work of the well known Telugu Vaggeyakara (composer of songs) Peda Tirumalacharya (1475-1554 A.D.) who was a worthy son of the more reputed composer Annamacharya (1424—1503 A.D.) of Tallapakam, a village in the Cuddapah District, Andhra Pradesh. Both the son and the father were great devotees of God Sri Venkateswara, the Lord of the Seven Hills in the Chitoor District, and their songs, running to several thousands, are simply the outbursts of their sincere deep devotion to the Lord.

The commentary under publication is written in a simple colloquial Telugu that was in common use in the days to which the work belongs. Further, the author was a staunch follower of the Visistadvaita system as expounded by Sri Ramanujacharya and hence in his commentary he has closely followed that great philosopher's well known Sanskrit commentary on the *Bhagavad Gita*·

The present edition has been brought out by collating eight manuscripts of the work that are available in the Manuscript collections in the Sri Venkateswara University Oriental Research Institute, the Tamilnadu Government Oriental Manuscript Library, Madras, and the Sarasvati Mahal Library, Thanjavur· My thanks are due to the authorities of the last mentioned two MSS libraries for their kind co-operation and help they rendered us in consulting the manuscripts of their respective libraries. I offer my sincere thanks to Dr. G. N. Reddy, Professor and Head of the Department of Telugu, Sri Venkateswara University, for complying with our request to undertake the work of editing this book. He has been assisted, in this task, by Sri K. J. Krishnamoorthy, Lecturer in Telugu, and Sri A. V. Srinivasacharyulu, Research Assistant in Telugu, both belonging to the staff of our Sri Venkateswara University Oriental Research Institute. I

heartly congratulate these scholars for their success in bringing out this scholarly edition.

Our Oriental Research Institute and the present edition owe a lot to the dynamic personality of our esteemed Vice-Chancellor, Prof. K. Satchidananda Murty. It is he who has undertaken the task of reorganising the Oriental Research Institute, in the line of recommendations of a committee of experts, specially constituted for the purpose. He has sanctioned the necessary funds for bringing out this book. Above all, he has enriched this edition by adding his scholarly Introduction. I am indeed very much beholden to him for all these kind acts.

I thank Sri D. Hanumantha Rao of Kranti Press, Madras, for printing this book in an attractive manner within a short period.

5th March,
1978
TIRUPATI.

S. SANKARANARAYANAN,
General Editor,
Director,
Sri Venkateswara University
Oriental Institute,
TIRUPATI.

ప్ర స్తా వ న

ప్రొఫెసర్ కె. సచ్చిదానందమూర్తి

ఉపకులపతి

శ్రీ వెంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం

1

శ్రీ విష్ణుభక్తిప్రచారం, ఆంధ్రసారస్వతసేవ అపారంగా చేశారు శ్రీ తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, ఆయన సంతతిన్నీ. క్రీ. శ. 12-13 శతాబ్దాలనాటి వీరశైవ కవులవలెనే వీరున్ను ప్రజాసామాన్యానికి అందుబాటులో ఉండే భాషలో రచనలు చేసి, తెలుగుకు చాలా స్ఫూర్తినిచ్చి, దాన్ని ఎంతగానో వృద్ధి చేశారు. ఒకే కుటుంబానికి చెందినవారు ఇంతటి మహాకార్యం నిర్వహించటం, ఇంత దీర్ఘ కాలం (150 ఏండ్లు) సారస్వతకృషి చేయటం, వీరి సమిష్టినిర్వాహానికంటే గురుతరమైనది ఇంతవరకు ఇంకెవరూ సాధించలేకపోవటం విశేషాలు.

క్రీ. శ. 10 వ శతాబ్దంలో నేటి కర్నూలుజిల్లాలోని నందవరం అనే పట్టణాన్ని నందుడనే రాజు పాలిస్తుండేవాడు. ఆయన కాశీయాత్రకు వెళ్లినప్పుడు అక్కడ కొందరు వైదీకబ్రాహ్మణులు చాముండేశ్వరి(చౌడేశ్వరి) ఉపాసకులు ఆయనకు పరిచయం అయ్యారు. తర్వాత వారణాసిలో క్షామంరాగా ఆ బ్రాహ్మణకుటుంబాలు ఆంధ్రదేశానికి వలస వచ్చి, ఈ రాజాశ్రయంలో నందవరంలో స్థిరపడి నందవరీక బ్రాహ్మణులుగా పేర్కొనబడ్డారు. వారిలో చాలామంది తర్వాత నియోగులయ్యారు. కాలక్రమాన నేటి కర్నూలు, కడపజిల్లాల్లో వారి కుటుంబాలు వ్యాపించినయి. కడప జిల్లా, రాజంపేటతాలూకా, తాళ్లపాకగ్రామంలో "తాళ్లపాక" ఇంటిపేరుగా నివసిస్తున్న ఒక కుటుంబంలో అన్నమయ్య క్రీ. శ. 1424*లో జన్మించారు. ఈయన

---

* శ్రీ వేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రి, డా. వేటూరి ఆనందమూర్తి ప్రకారం, అన్నమయ్య క్రీ. శ. 1408 లో జన్మించారని శ్రీ సాధు సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి, శ్రీ చాగంటి శేషయ్య, శ్రీ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బ శర్మ భావించారు.

తిరుమలయాత్ర చేసి అక్కడనే శ్రీవైష్ణవం స్వీకరించారు. భగవదాజ్ఞానుసారం ఇది జరిగిందని చెప్పుతారు. అప్పటినుంచి ఈయన అన్నమాచార్యులుగా పేరొందారు. క్రీ. శ. 1440 లో ఈయనకు శ్రీవెంకటేశ్వరస్వామి సాక్షాత్కారం కల్గింది. అహోబిలమఠస్థాపకులు, యతిశ్రేష్ఠులు, మహాయశస్సంపన్నులు, "ఆముక్తమాల్యద"లో నుతింపబడినవారు అయిన శఠకోపముని వద్ద వేదాంతాదిశాస్త్రాలు అధ్యయనం చేశారు. వీరిది వడగలై ప్రస్థానానికి చెందిన విశిష్టాద్వైతం. ఈయన కిద్దరు భార్యలు, ఇద్దరు కుమారులు, ఇద్దరు కూతుళ్లున్ను. టంగుటూరు పాలకుడుగాను, చంద్రగిరి అధీశుడుగాను ఉండి క్రీ. శ. 1486 లో విజయనగర సింహాసనాన్ని అధిష్ఠించిన సాళువ నరసింహరాయలకు అన్నమయ్య "హితుడు, గురుడు, బంధువు" కాగల్గాడు. అందుచేత ఈయనకు గౌరవం ఐశ్వర్యం ప్రాభవం కలిగినయి. అయినప్పటికి అన్నమయ్య ఎన్నడు రాజుమీద కవిత్వంగాని, ఆయనకు అంకితంగా ఒక పద్యంగాని, కీర్తనగాని చెప్పకపోవటం, ఈయన ఏకాంతభక్తికి తార్కాణం. ఈయన 32 వేల సంకీర్తనలు, 12 శతకాలు, ఇంకా నాలుగు ఇతర రచనలు చేశారు. తిరుమలలో సంకీర్తనభండారం స్థాపించారు. ఈయన మొదటిభార్య, కొడుకులు, మనమళ్లు, అల్లుళ్లు, దౌహిత్రులు కూడా పండితులుగా, కవులుగా, కీర్తిగాంచినవారు. అన్నివిధాల సార్థకజన్ముడు మహాపురుషుడు అయిన అన్నమాచార్యులు క్రీ. శ. 1503 లో పరమపదించారు.

అన్నమాచార్యులు ఆది ఆంధ్రపదకవి, తెలుగులో తొలి వాగ్గేయకారులు. ఈయన జయదేవునిచే ప్రభావితుడై, కర్ణాటకగేయరచయిత శ్రీపాదరాయస్వామి ఒక విధంగా తనకు మార్గదర్శకుడు కాగా, "పావనములు, హరిభక్తివిభావనములు, సర్వమంత్రపరమ రహస్యోద్భావనములు, గాయక నికరావనములు, వరకవిత్వ వాణీవీణానాదంబులు, కృతసుజనాహ్లాదంబులు, యతిలోకాగమవీథులు, వేంకటశైలవల్లభరతిక్రీడారహస్యంబులు,"* అయిన పదాలు నిర్మించారు. పురందరదాసు ఈయనను గురుతుల్యునిగా భావించారు; క్షేత్రయ్యపై ఈయన ప్రభావం బాగా పడింది. తర్వాతి కర్ణాటకసంగీతజ్ఞులుకూడ ఈయనకు ఋణపడినవారే. ఇప్పుడీయన సంకీర్తనలు రాగిరేకులమీద వ్రాసినవి 14358 లభిస్తున్నయి; సగానికిపైగా పోయినయి. ఇంతటి విస్తృతసాహిత్యాన్ని సృజించినవారు కొద్దిమందే ఉంటారు.

గోపికలు దుర్ధరగేహశృంఖలాలు తప్పించుకొని, మదర్థోజ్ఝిత లోకవేదస్వులైన మహాభాగులని శ్రీకృష్ణుడే ప్రశంపించారనీ, మునులకుకూడా దుర్లభమైన భక్తి

* చిన తిరుమలయ్య "సంకీర్తన లక్షణం."

గోపికలచే ప్రవ_ర్తితమైంది అనీ, తమ హరికథోద్గీతంచేత భువనత్రయాన్ని పవిత్రం చేసిన నందవ్రజస్త్రీల పాదరేణువులకు మాటిమాటికి నమస్కరిస్తాననీ, శ్రీకృష్ణుని స్నేహితుడు, మహాభక్తుడు, ఉద్ధవుడు చెప్పారనీ, శ్రీమద్భాగవతంలో ఉంది. భక్తి సూత్రకర్త మహర్షి నారదుడు భక్తి పరమప్రేమరూపమనీ, భగవదర్పిత అఖిల ఆచారత, తద్విస్మరణంలో పరమవ్యాకులత, భక్తికి లక్షణాలనీ చెప్పి, అట్టి భక్తికి పరమోత్తమ ఉదాహరణంగా వ్రజగోపికలభక్తి అన్నారు. అట్టి భక్తి పరమప్రేమ రూపమైనా, అందులో భగవంతుని మాహాత్మ్యజ్ఞానవిస్మృతి ఉండదు. శృంగారంచే ఓతప్రోతమైన ఇట్టి దివ్యభక్తిని మొట్టమొదటిసారిగా అన్నమాచార్యులు తెలుగులో రచింపబడిన సంకీర్తనల ద్వారా ద్రవిడాంధ్రదేశాలలో ప్రచారంచేసి వ్రజగోపికాభక్తి సంప్రదాయాన్ని జనసామాన్యానికి తెలిసేట్టు చేశారు. పరమాత్ముడు, నిఖిలాత్ముడైన గోవిందునిలో రూఢభావం ఏర్పడినప్పుడు వ్యభిచారదుష్టులు కూడా పవిత్రులవుతారు; సాధారణశీలంగలవారి కామంకూడా పరిణామం చెంది భక్తిగా మారుతుంది. అలాటి రూఢభావం కల్గటానికి రాధామాధవుల, శ్రీవెంకటేశ్వరుల రతిక్రీడారహస్యావగాహన ఒక మార్గం. అన్నమాచార్యుల కీర్తనలు నాయికాభావం—గోపీభావం చెందిన మహాభావుకుడు వ్రాసినవి. నమ్మాళ్వారుల గోదాదేవియొక్క, కొందరు సూఫీల, సెయింట్ థెరిసాఇత్యాది క్రైస్తవ రహస్యవాదుల రచనల వలెనే అన్నమాచార్యుల సంకీర్తనల లోతులు తత్త్వవిదులకే బాగా అవగతం అవుతయి. ఈయన కుమారుడన్నట్టుగా ఈ సంకీర్తనలు—

"నెట్టన వేదాంతములై నిత్యములై పొడసూపీ
పుట్టుతోనె గురువులై బోధించీని
గట్టి వరాలిచ్చే శ్రీవెంకటనాథుని మెప్పించీ
నట్టి తాళ్లపాక అన్నమయ్య పదములు"

2

అన్నమాచార్యుల రెండవభార్య అక్కలమ్మ. వారికిపుట్టిన కుమారుడు పెద తిరుమలయ్య, లేక పెద తిరుమలాచార్యులు. ఈయన క్రీ.శ. 1475 లో జన్మించారు.*

---

* శ్రీ ఎ. వి. శ్రీనివాసాచార్యులు కనిపెట్టిన ఆధారంపై. శ్రీ వేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రిగారు క్రీ. శ. 1473 అనీ, డా. వేటూరి ఆనందమూర్తి క్రీ. శ. 1458-60 మధ్య అనీ అన్నారు.

ఈయన అన్న నరసింహకవి. అన్నమయ్య మొదటి భార్య తిమ్మక్క కుమారుడు, బహుశా "కవికర్ణరసాయనాన్ని" రచించినవారు. వీరి కుటుంబానికి ఆశ్రయమైన సాళువ నరసింహరాయల అనంతరం (క్రీ. శ. 1491 నుండి) వీరికి రాజకీయవాతావరణం ప్రతికూలమైంది. సాళువ నరసింహరాయల కుమారుల్ని బందీలనుగా ఉంచి నామమాత్రపాలకులనుగా చెప్తూ, వారిసేనాని తుళువ నరసనాయకుడు, ఈయన కుమారుడు వీర నరసింహరాయలు, కొంతకాలం పరిపాలనచేసినందువలన, వీరనరసింహరాయలు క్రీ. శ. 1505 లో విజయనగరసింహాసనం స్వాయత్తంచేసుకున్నందువలన, అన్నమాచార్యులు, ఆయన కుమారులున్ను సాళువ నరసింహరాయల కుమారుల పక్షీయులైనందువలన అన్నమాచార్యుల కుటుంబానికి ఈ అవస్థ కలిగింది. అరులెవరో (వీళ్లు తుళువ నరసనాయకుడో, వీర నరసింహరాయలో కావచ్చును) ఈయనపైకత్తి విసిరారనీ, ఆ ఖడ్గధార ఈయనకు దండగాను కస్తూరివాటుగాను అయిందనీ ఒక కీర్తనలో ఈయనే చెప్పాడు. ఆ పరిస్థితుల్లో పెద తిరుమలాచార్యులు స్వస్థలంవీడి తిరుమలలో నివసించాల్సి వచ్చింది. వీర నరసింహరాయల తర్వాత క్రీ. శ. 1509 నుంచి 1529 వరకు కృష్ణదేవరాయలు విజయనగరసమ్రాట్టు. ఆయన ఆస్థానానికి పెద తిరుమలాచార్యులు వెళ్లినట్టు, సత్కారం పొందటానికి ప్రయత్నించినట్టు, ఆచార్యులు పతివ్రతాధర్మాన్ని గురించి చెప్పిన పద్యాన్ని తెనాలి రామలింగకవి అవహేళన చేసినట్టు, అయినా కృష్ణదేవరాయలు ఈయనకు యథోచితసత్కారం చేసి పంపినట్టు రవ్వంత ఆధారం ఉంది.* మొత్తంమీద ఆకాలంలో పెద తిరుమలాచార్యులకు రాజాశ్రయం లేనట్టే.† కాని సాళువ తిమ్మరుసుమంత్రికి ఆచార్యులపై ప్రేమాదరాలు ఉండేవి. కాబట్టే తన చివరిరోజుల్లో తిమ్మరుసుమంత్రి తిరుమలలో పెద తిరుమలాచార్యుల అండన జీవించాడు. కృష్ణదేవరాయల తర్వాత విజయనగరచక్రవర్తి అయిన అచ్యుతదేవరాయలు (క్రీ. శ. 1529-1542) పెద తిరుమలాచార్యులకు స్నేహితుడు, శిష్యప్రాయుడు. ఆ తర్వాత వచ్చిన రాజులందరు కూడా పెద తిరుమలాచార్యులకు

---

* శ్రీ గురుజాడ రామమూర్తిపంతులు "కవిజీవితములు." పుట 236 ఆధారంగా డా. వేటూరి ఆనందమూర్తి "తాళ్లపాకకవుల కృతులు- వివిధసాహితీ ప్రక్రియలు" 1974, పుట 350-1 అధోజ్ఞాపిక.

† కృష్ణదేవరాయలు తాళ్లపాకవారి ఒకటి రెండు అగ్రహారాలను, వారేర్పరచిన కైంకర్యాలకు చెందిన ప్రసాదభాగాలను కొన్నిటిని, వారికి దక్కకుండా చేశాడు; అందుచే వీరిపట్ల ఆయన ప్రతికూలుడు.

ఆయన కుటుంబానికి అన్నివిధాల అండగా ఉన్నారనే తెలుస్తోంది. ఫెర్నావో నూనిజ్ వ్రాతల్లో అచ్యుతదేవరాయలు దుర్మార్గుడు, క్రూరుడు, పిరికివాడు, విశ్వాస ఘాతుకుడుగా చిత్రింపబడ్డాడు; కానీ రాజనాథడిండిముని "అచ్యుతరాయాభ్యుదయం"లో అచ్యుతదేవరాయలు సమస్తగుణశోభితుడుగానే వర్ణింపబడ్డాడు. ఆ విదేశీయ అశ్వ వ్యాపారిమాటలుగానీ, ఈ ఆస్థానకవి ప్రశంసలుగానీ పూర్తిగా సత్యాలు కాజాలవు. అచ్యుతదేవరాయలను ఇతర అనేక మధ్యకాలీయపాలకులతో పోల్చితే పెద్దగా తీసి పోడు. ఇతరవిషయాలెట్లుంటేనేమి, అచ్యుతదేవరాయలూ, తర్వాతవచ్చిన నామ మాత్రచక్రవర్తి సదాశివరాయలూ (క్రీ. శ. 1542-76) వాస్తవంగా అధికారం చెలా యించిన ఆరవీడు రామరాజూ (క్రీ. శ. 1542-65), పెద తిరుమలాచార్యుల కుటుంబా నికి అనుకూలురు. ముఖ్యంగా అచ్యుతదేవరాయలు వీరికి ఆశ్రితకల్పవృక్షం.

కొన్ని కైఫియ్యత్‌ల ద్వారా ఒక గాథ, కొన్ని వివరాలు తెలుస్తున్నయి :— అచ్యుతదేవరాయలు పెద తిరుమలాచార్యులకు మొదటగా ఇప్పటి కడపజిల్లాలోని మాచునూరుగ్రామం ఇచ్చాడు. ఆచార్యులు ఆ గ్రామంలో ఉంటూ ఉండేవారు. ఒక సారి కొందరు దొంగలు తిరుమల ఆలయంలోని ఉత్సవవిగ్రహాన్ని సంపుటంతో సహా అపహరించి తీసుకుపోతుండగా, కొంతదూరం వెళ్లినాక వాళ్లకు ప్రపంచం కనపడకుండాపోయి చీకటి కమ్మింది. వాళ్ళు అప్పటికి మాచునూరు ప్రాంతానికి ఒచ్చారు. వాళ్లవ్యాకులతకు శ్రీ వెంకటేశ్వరస్వామికి కరుణకలిగి. తనను సమీప గ్రామంలో ఉన్న పెద తిరుమలాచార్యుల కప్పగించితే వాళ్ల కళ్లు చక్కబడతవని ఆనతిచ్చారు. ఆచార్యులు ఎక్కడ ఉండేది విచారించి తెలుసుకుని, మాచునూరు వచ్చి, ఆయనకు దొంగలు విగ్రహాన్ని అప్పగించి, తమ వృత్తాంతం విన్నవించి, స్వస్థులై వెళ్లిపోయారు. ఆచార్యులు విగ్రహాన్ని సంప్రోక్షణచేసి ఇంట్లో ఉంచి పూజచేస్తూ, దాన్ని తిరిగి తిరుమలకు పంపవలెనని, తిరుమలలో స్వామిసన్నిధిలో ఉండే ముఖ్యస్తు లకు దానిని తిరుమలకు వేంచేపు చేసుకోమని వర్తమానం పంపారు. వారు విగ్ర హాన్ని తీసుకువెళ్లటానికి మాచునూరుకు పల్లకి తీసుకెళ్లాలని నిశ్చయించిన రోజు ముందురాత్రి వారికి స్వప్నంలో వెంకటేశ్వరస్వామి సాక్షాత్కరించి తాను తిరుమలా చార్యుల వద్దనే వేంచేసి ఉండాలని అభిలషిస్తున్నానని, ఆ విగ్రహం తిరుమలకు తేనక్కరలేదని ఆనతిచ్చారు. వారీవిషయం ఆచార్యుల కెరుక పరచారు. ఈ విషయం అచ్యుతదేవరాయలకు కూడా తెలియజేయబడింది. అప్పుడాయన మాచునూరు వచ్చి స్వామికి అర్చన, దీపారాధన చక్కగా జరగాలని చాలాగ్రామాలు, జాగీర్లు ఆచార్యులకు దానం చేశాడు. ఇవి తాళ్లపాకవారి అగ్రహారాలుగా శిలాశాసనాలు, భోగపట్టాలు

డజువుచేస్తున్నాయి. మాచునూరు కాకుండా తిరుమలాచార్యులకు అచ్యుతదేవరాయలు క్రిందిగ్రామాలను అగ్రహారాలుగా ఇచ్చాడు. ములికినాటి సీమలోని తుమ్మలూరు, గిద్దలూరు సీమలోని పొడదుర్తి, దువ్వూరు సీమలోని కామనూరు, అవిదెన అగ్రహారానికిచెందిన వేటపల్లె మజుకూరు, రాజువారి సీమలోని టంగుటూరు వగైరా గ్రామాలు. ఇవన్నీ రాయల సంస్థానం అంతరించేవరకు తాళ్లపాకవారి అనుభవంలో ఉండేవి. పెమ్మసాని తిమ్మానాయని ప్రభుత్వంలో కూడా కొన్ని దినాలు వారికే ఇవన్నీ చెల్లినయి. తర్వాత మట్లవారు సిద్ధవటం-చెన్నూరుసీమ ఏలుతుండగా వీటిలో కొన్ని గ్రామాలు జప్తు చేశారు; మరికొన్నిటిని మహమ్మదీయపాలకులు జప్తు చేశారు; కొన్ని పాలెగాండ్ల, దొంగల ఉపద్రవాలవలన పాడుబడి పోయినయి.*

పెద తిరుమలాచార్యుల మహిమను చెప్పే రెండు సంకీర్తనలు - బహుశా ఆయన పెద్ద కుమారుడు వ్రాసినవి - ఉన్నాయి. వాటిలో "గుములుగూడి యలుగుల, తిరుగబారి చుట్టుకొన్న కురువదోవ నతడు, కమలనయనువి దలచిన మాత్రాన కకపికలై పారెను" అనీ, "దేవుడొక కన్ను దయచేసి తనవద్దికి నంపిన నతడు, పావను డితడు తా నొక్క కన్నిచ్చె పరుషలు చూడగా" అనిన్నీ చెప్పబడింది.† ఈయనపై విసిరేయబడిన కత్తి పుష్పదామమైందని ఈయన నాల్గవకుమారుడు; అది ఈయన వెన్నుసోకినంతనే తునకలైందని పెద్ద కుమారుడున్ను ప్రశంసించారు.

తాళ్లపాకవారు తాము "కాపులము మేము" (వ్యవసాయం వృత్తిగా గలవారం) అని చెప్పుకున్నారు. వారు "పోడు నరకి, చేను దున్ని, మంచివానపదనున విత్తి, కలుపు దవ్వి, వెలుగు వెట్టి, యెరువులు వేసి, పంటలు పండించి" అనుభవించేవారు. తాను జేయుచున్న కృషిగోరక్షవాణిజ్యాదులు భగవల్లీలకుపయోగంబుగావున అవి ఆయన పూజలే అని తిరుమలాచార్యులు భావించారు. అందుకనే ఈయన ఒక వ్యావసాయిక అలంకారాన్నిచెప్పాడు:— పరాత్పరుడు క్షేత్రజ్ఞుడు, జీవులాతని కమతీలు.§ తిరుమలాచార్యులు స్వంతఖర్చుతో అరణ్యాలునరికించి గ్రామాలను

* మెకెంజీ సంగ్రహం లోని నెం. R. 1225 మాచునూరు కైఫియ్యత్ కు శ్రీ ఎ. వి. శ్రీనివాసాచార్యులు చేసిన నకలు; ఇతర కైఫియ్యత్‌లకు ఆయన చేసిన నకళ్లు, పెద తిరుమలాచార్యుల జీవితచరిత్ర ఇంకా వివరంగాకల సామగ్రి శ్రీ శ్రీనివాసాచార్యులు తనవద్ద ఉందన్నారు, కాని నేను దాన్ని చూడ లేదు.

† శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి "అన్నమాచార్య చరిత్రము" పుట 65.

§ వెంకటేశ్వరవచనం.

బస్తీలుగా చేశారనీ, చెరువులు తవ్వించారనీ, కాలువలు పునరుద్ధరించారనీ, వనాలు వేశారనీ కైఫియ్యత్‌లు చెప్పుతున్నాయి. ఈయనొక పెద్ద భూస్వామి లేక పెదకాపు, అగ్రహారీకుడు, "కులక్", వ్యవసాయానికి ఎంతో తోడ్పడినవారు.

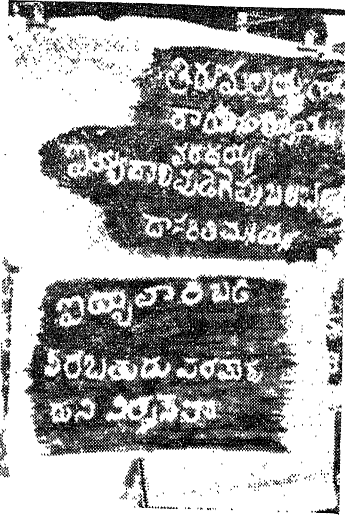
అంతేకాకుండా పెద తిరుమలాచార్యులు మహాదాతకూడా. ఈయన, వీరి సంతానం, కనీసం 27 గ్రామాలు శ్రీ వెంకటేశ్వరస్వామికి సమర్పించినట్టు శాసనాలున్నాయి. తనకు లభించిన అగ్రహారాలన్నీ చాలావరకు వచ్చినవి వచ్చినట్టుగా ఈయన భగవదర్పణంచేశారా అని తోస్తుంది. ఒకటి రెండు గ్రామాలు కొనికూడా స్వామికి సమర్పించారు. పైగా తనసొమ్ముతో ఎన్నో కైంకర్యాలు ఈయన ఏర్పాటు చేశారు. అందులో కొన్ని: (1) రెండుమంటపాలు కట్టించి వాటిలో బ్రహ్మోత్సవ సమయంలో "ఉంజల్ సేవ," నైవేద్యం జరిగేట్టు చేశారు. (2) పూర్వపుకోనేరును నవశిలాకలితంగాను, తత్తటాంకణగోపురద్వారాలను, భూవరాహస్వామి చుట్టుమాలె ప్రాకారాన్ని కట్టించారు. కోనేటిలోని నీరాళిమండపోద్ధరణ, చుట్టు ప్రదక్షిణమండప నిర్మాణం చేయించారు. (3) పుష్కరిణిగట్టున రాతి దీపస్తంభం కట్టించి ప్రతి గురువారం దానిపై దీపం వెలిగించే ఏర్పాటు, ముక్కోటిద్వాదశినాడు పుష్కరిణి గట్టున 32 దీపాలు వెలిగించే ఏర్పాటు చేశారు. (4) కార్తికమాస వనభోజనానంతరం ఉత్సవమూర్తి ఆలయానికి తిరిగి వస్తూ ఆగి పూజానైవేద్యాలు స్వీకరించటానికి 12 మంటపాలు కట్టించారు. (5) మన్నసముద్రం గ్రామంవద్ద ఒకటి, ఆళ్వారుతీర్థంవద్ద ఒకటి (రెండు) మంటపాలు కట్టించారు. (6) ఆళ్వారుతీర్థం వద్ద విగ్రహప్రతిష్ఠ చేశారు. తెలుగు సుప్రభాతం గానం చేసే ఏర్పాటు చేశారు. (8) వైవాహికోత్సవం, ఉట్లకొట్టువేడుక, వనభోజనోత్సవం - ఈయన, ఈయనకొడుకులు ప్రారంభించారు. (9) బ్రహ్మోత్సవం మరింతవైభవోపేతంగా చేయించారు. (10) క్రీ. శ. 1531 లో విజయనగరంలోని విఠల ఆలయానికి దానం చేశారు. (11) క్రీ. శ. 1536 లో విజయనగరప్రధానమంత్రులుగాను, దండనాథులుగాను ఉన్నవారి నుండి వారు లోగడ ఏర్పరచిన కైంకర్యాలతాలూకు ప్రసాదభాగాలను 11,703 పణాలకు పెద తిరుమలాచార్యులు శాశ్వతంగా తన వంశానికి చెందేట్టు కొనుక్కున్నారు. (12) క్రీ. శ. 1553 లో చిన్న కంచిలో కొన్ని ఉత్సవాలు ఏర్పాటు చేశారు.

తిరుమల తిరుపతులలోను, ఇతరచోట్ల ఉన్న శాసనాల ద్వారా ఇవన్నీ తెలుస్తున్నాయి.* ఇవన్నీ చేయటానికి, పైగా సంకీర్తనభండారవ్యవస్థను ఏర్పాటు చేయటానికి పెద తిరుమలాచార్యులు ఎంతటి భాగ్యవంతులో, మనం ఊహించవచ్చు. ఇంతటి సంపన్నులు, ఇంతటి దాతలు తెలుగు కవి పండిత లోకంలో మరెవరూ, ఎన్నడూ లేరేమో!

(13) కడపజిల్లా రాజంపేట తాలూకా కోడూరికి పడమట 11 మైళ్ళలోవున్న గుండాలకోనలో ఇంతవరకు వెలుగుమొగం చూడని కొత్తశాసనం ఒకటి పెద తిరుమలాచార్యులది దొరికింది. ఈ శాసనం క్రీ.శ. 1535 నాటిది. పెద తిరుమలయ్య గుండాలకోనలో హనుమంతుని ప్రతిష్ఠించినట్లు శాసనంలోవుంది. పక్క చిన్న శాసన భాగాల్లో ఈయనతో వెళ్ళే పరివారంపేర్లూ వున్నాయి. (ఈ క్రింది శాసన ప్రతిబింబాలు చూడండి)†

1

2

3

---

* అన్నమయ్యవి, పెద తిరుమలయ్యవి వారి సంతానానివి దాదాపు 25 శాసనాలు తిరుపతిలో దొరికినయి. వీటిలో పెద తిరుమలాచార్యుల మొదటి శాసనం క్రీ. శ. 1517 నాటిది. తాళ్ళపాకవారి ఆఖరి శాసనం క్రీ. శ. 1558 నాటిది. వేరే కూడా ఉన్నాయి.

† వ్యయప్రయాసల కోర్చి ఈ శాసనం శ్రీ మైనంపాటి వేంకటసుబ్రహ్మణ్యం గారు (తెలుగు పండితులు) సేకరించింది. నావ శ్రీ ఎ. వి. శ్రీనివాసాచార్యులు సంపాదించి ఇచ్చింది.

పెద తిరుమలాచార్యులు చేసిన కార్యాల్లోకెల్ల ఆశ్చర్యకరమైంది, ఇంకెవరూ ఎన్నడూ చేయంది, బహుశా చేయలేంది తనతండ్రియొక్క, తనయొక్క అనేకవేల సంకీర్తనలను, తన లఘుకృతులను, పెద్ద పెద్ద రాగిరేకులపై చెక్కించి భద్ర పరచటం. ఈయన కుమారుడు చిన తిరుమలాచార్యుల సంకీర్తనలుకూడా ఇలానే రాగిరేకులపైకి ఎక్కించారు. అన్నమరాజు తిమ్మయ ఇత్యాదులు రేకులపై వీటిని ఎక్కించారు. ఎంతోమంది ఎన్నోఏండ్లు ఎంతో ప్రయాసపడి ఈ కార్యక్రమం పూర్తిచేసి ఉండాలి. ఎన్నోలక్షలు దీనికి ఖర్చై ఉండాలి. అన్నమాచార్యులే ఒక సంకీర్తనభండారం స్థాపించినట్టు కన్పడుతుంది; అయితే అది బహుశా తాళపత్రాదుల పైన వ్రాయబడిన సంకీర్తనలభండారం అయి ఉంటుంది. రాగిరేకులపై వ్రాయబడ్డ సంకీర్తనల భండారాన్ని ప్రారంభించింది, దాన్ని వ్యవస్థీకరించింది పెద తిరుమలా చార్యులు. క్రీ. శ. 1530 నాటికిది జరిగింది. తిరుమలలో వెంకటేశ్వరస్వామి ఆలయంలో విమానప్రదక్షిణప్రాకారమంటపాన్ని ఆనుకుని, ఉత్తరంవైపున రామానుజుల గుడిప్రక్కన ఈ సంకీర్తనభండారం స్థాపించి, అందులో సంకీర్తనలు చెక్కబడిన రాగిరేకులు భద్రపరచటం ప్రారంభించారు. వీటికి దీపాలు, నైవేద్యం సమర్పించటం, జీతం, ప్రసాదాలు ఇచ్చి వీటిని పాడేవారిని ఏర్పరచటం, వీటిగానం వినేవారికి పన్నీరుబుడ్లు, చందనతాంబూలాదులు ఇవ్వటం - ఇదంతా సమకూర్చారు. నిత్యం తిరుమంజనసమయంలోను, శుక్రవారంనాడు పునుగుకాపు సమయంలోను. బ్రహ్మోత్సవ రథోత్సవాల్లోను, ఈ సంకీర్తనలు ఆలపించే పద్ధతి ప్రవర్తింప జేశారు. గ్రీష్మోత్సవంలో వీటికై "సంకీర్తన అరుళప్పాడు"* ఏర్పరచారు. తిరుపతిలో గోవిందరాజస్వామి ఆలయంలో కూడ ఈ సంకీర్తనల గానానికి ఏర్పాటు చేశారు. ఈ అపూర్వవ్యవస్థద్వారా పెద తిరుమలాచార్యులు భక్తికి, సాహిత్యానికి, సంగీతానికి కూడా ఒకేపరి అసాధారణమైన శాశ్వతమైన సేవ చేశారు.

పెద తిరుమలాచార్యుల అయిదుగురుకుమారులు కవిపండితులు, సత్పురుషులున్ను. ఈయనతండ్రి, ఈయన, ఈయనకుమారుడు చిన తిరుమలాచార్యులు ఆంధ్ర పదకవిత్రయం. అన్నమాచార్యులు తన అవసానకాలంలో పెద తిరుమలాచార్యులను శ్రీవెంకటేశ్వరస్వామికి అంకితంగా రోజుకో కీర్తన చెప్ప మని ఆదేశించారనీ, ఆ ప్రకారం ఈయన శా. శ. 1424 దుందుభి సంవత్సర ఫాల్గుణ బహుళద్వాదశి నుంచి

---

* అరుళప్పాడు = అనుగ్రహింప జేయుట. దయ నర్థించిపాడే పాటలతో కూడిన ఉత్సవం.

సంకీర్తనలు స్వామికి విన్నవించారనీ రాగిరేకులలో ఉంది. ఈయన అధ్యాత్మ సంకీర్తనలున్న రాగిరేకులు 77, శృంగారసంకీర్తనలున్నవి, 89, లఘుకృతులున్నవి 40 ప్రస్తుతంలభ్యమౌతున్నవి. ఈయనవి 463 అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు 1974 లోను, 544 శృంగారసంకీర్తనలు 1976 లోను తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ప్రకటించింది.* ఇవన్నీ అన్నమయ్య సంప్రదాయాన్నే అనుసరిస్తూ, భాషలో భావంలో అన్నమయ్య పదాలస్థాయిలో ఉన్నాయి. "పన్నుగ బెద తిరుమలయ్య పదమున కెఱగున్" అనే తెనాలి రామకృష్ణకవి ప్రశంసను బట్టి ఈయన పదకవిత్వం ఉత్తమశ్రేణికి చెందిందిగా ఆకాలాననే ప్రసిద్ధి వహించిందని తెలుస్తుంది. ఈయనకూడా నరాంకితంగా కీర్తనలు గానీ పద్యాలుగానీ చెప్పలేదు; కానీ అచ్యుతదేవరాయల ప్రీతికరంగా తిరువెంగళ నాథునికి శృంగారసంకీర్తనలు విన్నవించారని కొన్ని ఆధారాలమూలంగా అర్థం చేసుకోవచ్చును. ఈయన సంకీర్తనలే గాకుండా, వచనమాలికాగీతాలు, దండకం, మంజరీద్విపద, శతకాలు, ఉదాహరణం, రగడ, లక్షణగ్రంథం, ద్విపద, వ్యాఖ్య, అనువాదం—— ఇన్ని సాహిత్యప్రక్రియలు చేశారు. ఈయనకు వేదమార్గప్రతిష్ఠాపనాచార్య, శరణాగతవజ్రపంజరేత్యాది బిరుదులున్నయి. భగవంతుడు ఈయనకు త్రిపురుషపర్యంతంగాప్రత్యక్షం, సప్తపురుషపర్యంతంగా మోక్షం ఇస్తానని వరం ఇచ్చారు.†

పెద తిరుమలాచార్యులు తన జీవితచరమదశలో సన్న్యాసియై వెంకటయోగి అనే నామం స్వీకరించారని కొందరి అభిప్రాయం.§ కాని శ్రీ ఎ. వి. శ్రీనివాసాచార్యులు దీనికి ఆధారం లేదని వాదించారు. ఈయన క్రీ. శ. 1554 వరకు జీవించినట్టు శాసనాలవలన తెలుస్తుంది. మరణసంవత్సరం అనిశ్చితం. ఈయన అష్టైశ్వర్యాలతో తులతూగుతూ, చతుర్విధపురుషార్థాలను సమానంగా సేవించి, భగవదనుగ్రహం, మహారాజపోషణ, లోకాదరం ఈ మూడూ అనుభవించిన పూర్ణపురుషుడు, మహాకవి, పండితుడున్ను.

---

* పరిష్కర్త—డా. పి. టి. జగన్నాథరావు.

† "శకుంతలాపరిణయము:- పీఠిక" ఆధారంగా శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి, "అన్నమాచార్య చరిత్ర పీఠిక," పుట. 89.

§ శ్రీ వఝల చిన సీతారామ శాస్త్రి, డా. వేటూరి ఆనందమూర్తి తాళ్లపాకవారి వివిధసాహితీప్రక్రియలు, పుట. 358.

3

పెద తిరుమలాచార్యుల రచనల్లో ఒకటి, ఇప్పటివరకు ముద్రింపబడనిది, ఇప్పుడీరూపంగా ప్రకటింపబడుతున్నది, ఈయన భగవద్గీత ఆంధ్రీకరణం. ఇది "ఆంధ్రవేదాంత" మని "భగవద్గీతా టీక" అని, "భగవద్గీతా వచన" మని పేర్కొన బడింది. ఈయన నాల్గవకుమారుడు చిన్నన్న తన "అష్టమహిషీకల్యాణం" లో పెద తిరుమలయ్య "వేదాంతవిద్యాప్రవీణుడై యాంధ్రవేదాంతమొనరించె" నని వ్రాశాడు. దీని తాళపత్రప్రతుల్లో అన్నిట్లో "తాళ్లపాక తిరుమలయ్య భగవద్గీతార్థము తెలుగుజేసి అర్థం ప్రాపించినది" అనీ, కొన్నిట్లో "రామానుజ గీతాభాష్యక్రమాన భగవద్గీతను తెలుగు చేశారు" అనీ వ్రాసి ఉంది. గ్రంథాంతంలో ఒక ప్రతిలో ఇట్లా ఉంది:

ధర తాళపాక అన్నయ
వరసుతుడగు తిరుమలయ్య వాచా ప్రౌఢిన్
వెరవున భగవద్గీతల
పరమార్థము లంధ్రభాష పరగ రచించెన్."

ఇందు స్పష్టం సరళం పటిష్టం అయిన వ్యావహారిక వచనంలో ప్రతి భగవద్గీతా శ్లోకం తెలుగులోకి అనువాదం చేయబడింది. భగవద్గీతకు మొట్ట మొదటి పూర్తి తెలుగు అనువాదం ఇది. * ఒక వేదాంతగ్రంథం ప్రథమంగా ఆంధ్రంలోకి పూర్తిగా అవతరించటంకూడా దీని ద్వారానే. వ్యావహారికంలో 13 వ శతాబ్దంలోనే ఏదో జ్యోతిషగ్రంథంపై వ్రాయబడ్డ తెలుగుటీక ఉందట.† వ్యావహారికంలో ఉన్న కృష్ణమాచార్యుల "సింహగిరి నరసింహవచనాలు" 13-14 వ శతాబ్దాలవి. కొన్ని శాసనాలలో తెలుగు వ్యావహారికం అంతకు ముందే కొంచెం కొంచెంగా వాడబడింది. అందుచేత పెద తిరుమలాచార్యుల భగవద్గీతానువాదం తెలుగులో వ్యావహారికంలో వ్రాయబడ్డ తొలిరచన అంటానికి వీలు లేదేమో: కానీ ఆంధ్రంలోని ప్రథమవేదాంత రచనగా, భగవద్గీతకు మొదటి తెలుగు అనువాదంగా, ధారాళమైన మనోజ్ఞమైన వ్యావహారికంలో వ్రాయబడ్డ మొదటి తెలుగు వ్యావహారికగ్రంథంగా,

---

* ఆంధ్రమహాభారతం భీష్మపర్వంలో భగవద్గీతకు పూర్తి అనువాదం లేదు కదా!

† ఈ సంగతి నాకు శ్రీ ఎ. వి. శ్రీనివాసాచార్యులు చెప్పారు.

దీని ప్రాముఖ్యత చిరస్థాయిగా ఉంటుంది. దీనివి 8 తాళపత్రప్రతులు దొరికినయి; అందులో నాలుగు మరీ ముఖ్యమైనవి; క్రీ. శ. 1609 (?) లో వెంకటపతియోగి వ్రాసింది—తంజావూరిది; కొండవీటి సీమకు చెందిన తోట గజపతి వ్రాసింది—రాజమండ్రిది; క్రీ. శ. 1686 లో ఎవరి చేతనో వ్రాయబడింది—మదరాసుది; రామలింగా నాయనిపల్లెకు చెందిన లక్ష్మీనారాయణ అనే కరణం క్రీ. శ. 1732 లో వ్రాసింది—ప్రొద్దుటూరిది.

తాను వ్రాసిన వైరాగ్యవచనమాలికాగీతాలు లేక వేంకటేశ్వరవచనాలలో భగవద్గీతలో 700 శ్లోకాలే ఉన్నట్టు పెద తిరుమలాచార్యులు చెప్పారు. కానీ ఈయన భగవద్గీతకు ఇప్పుడు లభిస్తున్న తాళపత్రప్రతుల్లో 705 శ్లోకాలున్నాయి. వీటిలో రెండు ఉపనిషత్తులనుండి ఉద్ధరణలు. ఇవి ఈ పుస్తకంలో 8 వ అధ్యాయంలో 13A, 13Bలుగా ప్రకటింపబడినయి. వీటికి ఏ ప్రతిలోను తెలుగులేదు. మిగతా రెండు శ్లోకాలలో 10 వ అధ్యాయంలో ఒకటి 31A గాను, ఇంకొకటి 11 వ అధ్యాయంలో 44A గాను ప్రకటించారు. ఇవి కొన్ని తాళపత్రప్రతుల్లో అనువాద సహితంగా ఉన్నాయి. ఇవి భగవద్గీతయొక్క నెవారిపాఠంలో కూడ కన్పడతయి. ఇక ఈ పుస్తకంలో 13 వ అధ్యాయంలో 1 వ శ్లోకంగా కానవచ్చేది అన్ని తాళపత్రప్రతుల్లోను సానువాదంగా ఉంది. కాని అది శంకర రామానుజ మధ్వ భాష్యాల్లో వ్యాఖ్యానింప బడలేదు. రాఘవేంద్రస్వామి ఇత్యాదులు మాత్రం దాన్ని వ్యాఖ్యానించారు. ఈ అయిదూ కూడా తిరుమలయ్య పరిగ్రహించి ఉండడు. తాళపత్ర ప్రతుల్లోకి ఎట్లాగో దూరినయి.

పెద తిరుమలాచార్యుల భగవద్గీతావచనం తర్వాత 19 వ శతాబ్దం వరకు భగవద్గీతను వచనంగానో, టీకలుగానో, అనువాదాలుగానో కణవె వీరరాజు, తుపాకుల అనంతభూపాలుడు, అనంతకృష్ణతీర్థుడు, యోగీంద్రసూరి, శ్రీధరస్వామి అనేవారు వివరించారు. ఈ గ్రంథాలన్నీ మదరాసులోని ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తక భాండాగారంలో ఉన్నాయి. ఇవిగాక అడయారు లిఖితపుస్తక భాండాగారంలో ఎవరు వ్రాసినవో తెలియని నాలుగు భగవద్గీతావచన టీకలు, తంజావూరు లిఖిత పుస్తకభాండాగారంలో రచయితలెవరో తెలియని ఒక గీతావచనానువాదం ఉన్నాయి. వేముగంటి దత్తోజి, మిక్కిలి మల్లికార్జునుడు, కొండూరి జగ్గరాజు, కంభంపాటి నారప్ప, తోట గజపతి—వీరుచేసిన పద్య భగవద్గీతానువాదాలు, మాధవకవిది గద్యపద్యానువాదం, కూడా లిఖితపుస్తకరూపంగా ఉపలబ్ధమవుతున్నాయి. ఈ పద్య, వచన- టీక- అనువాదాలన్నీ

బహుశా 17 వ శతాబ్దివే. పెద తిరుమలాచార్యుల తర్వాత 19 వ శతాబ్దివరకు వ్యావహారికవచనంలో గ్రంథాలు 271 పైగా వెలువడగా, గ్రాంధికవచనంలో 25 గ్రంథాలు మాత్రమే వెలువడినయి. * అప్పటివరకు వేదాంతాది విషయాల చర్చకు వ్యావహారిక భాషలోని వచనగ్రంథాలకే ఎక్కువ ప్రచారం, ఆదరం ఉన్నదని తేలుతుంది.

1927 వరకు భగవద్గీతకు సంబంధించిన గ్రంథాలు తెలుగులో 38 మాత్రమే ప్రకటింపబడినయి. వీటిలో 14 పుస్తకాల ప్రకటన సంవత్సరాలు తెలియవు. తక్కినవాటిలో అన్నిటికంటే ముందుగా 1809 లో యం. సుబ్బరామయ్య వ్రాసిన "భగవద్గీతా వచనం" వెలువడింది. తర్వాత క్రమంగా రామచంద్రానందసరస్వతి భగవద్గీత 1870; సి. రామయ్య భగవద్గీతార్థ సంగ్రహము 1886; కె. సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి భగవద్గీతాభాష్యార్థచంద్రిక 1893.† ఆ తర్వాత తెలుగులో భగవద్గీతాటీకలు, అనువాదాలు, వివరణలు, ఉపన్యాసాలు విరివిగా వచ్చినయి. అన్నిటికంటే మొదటి దయిన పెద తిరుమలాచార్యుల అనువాదం నేటికి ప్రకటింపబడుతూంది. దీనితో ఇప్పుడు లభ్యమౌతున్న ఈయన రచనలన్నీ ప్రకటితమైనయి.

4

రామానుజభాష్యక్రమాన గీతార్థాన్ని తెలుగు చేయటమే తానీ గ్రంథంలో కావించిందని గ్రంథకర్తే ప్రతి అధ్యాయాంతాన చెప్పారు. అందుచేత ఇందులో మౌలికభావాలు, విమర్శలు, చర్చలు ఇత్యాదులేవీ లేవు. ప్రతి శ్లోకానికి క్లుప్తంగా

---

* ఈ పేరాలోని వివరాలన్నీ శ్రీ ఎ. వి. శ్రీనివాసాచార్యులు సేకరించి నాకిచ్చినవి. 1929లో మదరాసు ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయంచే ప్రకటింపబడిన "ఆంధ్రవాఙ్మయ సూచిక" ప్రకారం మదరాసు ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తకభాండాగారంలో తెలుగులో ఉన్నవి నాల్గు భగవద్గీతలు మాత్రమే; మాధవకవిది; కంభంపాటి నారప్ప పద్య అనువాదం; అనంతకృష్ణతీర్థుల భగవద్గీతార్థదీపిక; తాళ్లపాక తిరుమలయ్యదిన్ని. ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్ పుస్తకభాండాగారంలో మాధవయ్య వ్రాసిన "భగవద్గీతాయోగశాస్త్రం" లిఖితప్రతి ఉన్నట్టు ఆ "సూచికే" చెపుతుంది.

† "ఆంధ్రవాఙ్మయ సూచిక."

సూటిఅయిన మామూలుభాషలో అర్థాన్ని చెప్పటమే జరిగింది. కొన్ని ముఖ్య శ్లోకాలకు రామానుజులు ఎలా భాష్యం చేసింది, తిరుమలయ్య ఎలా తెలుగు చేసింది చూద్దాం.

(1) 2 వ అధ్యాయంలో 48 వ శ్లోకం తీసుకొందాం. దానికి పూర్తి రామానుజభాష్యం:—"రాజ్యం, బంధువులు ఇత్యాదులందు సంగం త్యజించి, యుద్ధాది కర్మలను యోగస్థుడవై చెయ్యి. వాటిలో, అంతర్భూతాలైన విజయాది సిద్ధి అసిద్ధులలో సముడవై చెయ్యి. ఈసిద్ధి అసిద్ధుల సమత్వమే 'యోగస్థ' అనే శబ్దంలోని 'యోగ' శబ్దంచే చెప్పబడింది. సిద్ధి అసిద్ధుల సమత్వరూపమైన చిత్త సమాధానమే యోగం." దీనికి తిరుమలయ్య తెలుగు ఇలా చేశారు:—"యోగ నిష్ఠుడవై, ఫలసంగం విడిచి, ఫలం సిద్ధించినప్పుడున్ను, సిద్ధించనప్పుడున్ను సముడవై కర్మములు శేయుము....ఆ చేశెడి కర్మఫలముయొక్క సిద్ధియందున్ను సముడవై యుండుటే యోగము."

(2) 5 వ అధ్యాయం 10 వ శ్లోకానికి పూర్తి రామానుజభాష్యం ఇట్లా ఉంది:— "ఇక్కడ 'బ్రహ్మ' శబ్దంచేత ప్రకృతి చెప్పబడింది; 'మమ యోని ర్మహద్బ్రహ్మ' అని చెప్పబడబోవుచున్నది కూడా. ఇంద్రియాలు ప్రకృతిపరిణామ విశేషరూపాలు. అందుచేత ఇంద్రియాకారమున ఉన్న ప్రకృతిలో 'పశ్యన్ శృణ్వన్' ఇత్యాది శ్లోకాలచే చెప్పబడిన ప్రకారంగా కర్మలను స్థాపించి, ఫలసంగాన్ని విడిచి 'నైవకించిత్ కరోమి' అని ఎవడు కర్మలను చేస్తాడో, వాడు ప్రకృతితో సంస్పృష్టుడై ఉంటున్నప్పటికీ, ప్రకృతియందు ఆత్మాభిమానరూపమగు సంబంధకారణంగా పాపంచే లిప్తుడు కాడు- ఎట్లన పద్మపత్రం నీటిచే సంస్పృష్టమైనను (నీటిచే) లిప్తము గానట్టు, వాడును లిప్తుడు కాడని అర్థం." ఇక తిరుమలయ్య తెలుగు:—"బ్రహ్మ మనే పేరగల ప్రకృతివలననే సర్వమైన యింద్రియాలున్ను బుట్టెగనుక, యింద్రి యాలచాతను జేసే కర్మలనెల్లాను, ప్రకృతియందేపెట్టి, ఫలసంగం విడిచి, కర్తృ యోగం చేసుకొనువాడు తామరపాకు నీళ్లను అంటనట్టే వాడున్నూ పాపాలనంటడు."

(3) 9 వ అధ్యాయం 4 వ శ్లోకానికి పూర్తిరామానుజభాష్యం:—"ఈ చేతనాచేతనాత్మకమైన సంపూర్ణజగత్తు అప్రకాశితస్వరూపుడనైన, అంతర్యామినైన నాచేత వ్యాప్తం. ఈ జగత్తు ధారణార్థం నియమనార్థం శేషిత్వముచే వ్యాప్తమని అర్థం. ఎట్లన అంతర్యామిబ్రాహ్మణంలో 'యః పృథివ్యాం తిష్ఠన్.... యం పృథివీ న వేద,' 'య ఆత్మని తిష్ఠన్.... యమాత్మా న వేద' అన్నట్టు, చేతనాచేతన వస్తుజాతాలచే చూడబడని అంతర్యామిచే అంతా వ్యాప్తమని అక్కడక్కడ చెప్ప

బడింది. కాబట్టి అన్ని భూతాలు అంతర్యామి యగు నా యందు ఉన్నవి. ఏలన ఆ బ్రాహ్మణంలోనే 'యస్య పృథివీ శరీరం యః పృథివీమన్తరో యమయతి,' 'యస్యాత్మా శరీరం య ఆత్మానమన్తరో యమయతి' అని శరీరత్వముచే సమస్తముయొక్క నియామ్యత్వం ప్రతిపాదితమైంది. స్థితి నియమనాలు భగవదాయత్తాలుగా ప్రతిపాదించబడగా, ఆయన యొక్క శేషిత్వం కూడా సిద్ధించింది. నా స్థితి భూతాలయందు ఆయత్తమై లేదు, నా స్థితికై వాటివలన ఎట్టి ఉపకారమూ లేదని అర్థం." దీనికి తిరుమలయ్య తెలుగు:—"యీ సర్వజగత్తున్నూ అప్రకాశిత రూపుడైన, అంతర్యామినైన నాచాత విస్తరింపబడెను. సర్వమయిన భూతాలున్నూ నా ఆధీనమై వుండును. నేను ఆ భూతాలకు అధీనుడగాను."

(4) 13 వ అధ్యాయం 2 వ శ్లోకానికి రామానుజులు విస్తృతభాష్యం వ్రాశారు. దాని సంగ్రహం ఇది:—"దేవమనుష్యాది అన్ని క్షేత్రాలయందు వేదితృత్వముచే ఏది ఏకాకారమో ఆ 'క్షేత్రజ్ఞుణ్ణి'కూడా నే ననే తెలిసికొనుము, మదాత్మకమని తెలిసికొనుము. 'క్షేత్రజ్ఞుణ్ణి కూడా' అనటంచేత క్షేత్రం కూడా నే ననే తెలిసికొనమని చెప్పబడినట్లు బోధపడుతూంది. ఈ క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞుల వివేకవిషయమైనట్టి, ఆ రెండింటియొక్క మదాత్మకత్వ విషయమైనట్టియు ఏ జ్ఞానం చెప్పబడిందో, అదే ఉపాదేయమైన జ్ఞానమని నా అభిప్రాయం." ఇక తిరుమలయ్య తెలుగు: —"క్షేత్రజ్ఞుడయినటువంటి ఆత్మను నాకు శరీరమైనవాడుగా నెరుగుము. ఈ దేహము ఆత్మకు శరీరమైనట్టే యీ ఆత్మాను, దేహమున్ను నాకు శరీరాలు. (నాకు శరీరాలు అనేటి) యీక్షేత్రము యొక్కాను, యీ క్షేత్రజ్ఞుని యొక్కాను స్వరూపమును యెరుగుట నాకు సమ్మతము." (చూడు పుట 233 లో 3 వ శ్లోకం.)

(5) 15 వ అధ్యాయం 16 వ శ్లోకానికి పూర్తి రామానుజభాష్యం:—క్షరుడు, అక్షరుడు అని ఈపురుషులిద్దరు లోకంలో ప్రథితులు. అందు క్షరశబ్ద నిర్దిష్టడగు పురుషుడనగా జీవ శబ్దంచే చెప్పబడే క్షరణస్వభావంచేత అచిత్ సంసృష్టములైన బ్రహ్మాదిస్తంబపర్యంతముగనున్న సర్వభూతాలు అచిత్సంగరూపమగు ఒకే ఉపాధితోనే అన్నిటికి సంబంధం ఉంది కాబట్టి, పురుషుడు అని ఏకత్వనిర్దేశం జరిగింది. అక్షరశబ్ద నిర్దిష్టుడు కూటస్థుడు; అచిత్సంసర్గవియుక్తుడు; స్వరూపమందు అవస్థితుడైన ముక్తాత్మ. అతడు అచిత్సంసర్గాభావం వలన అచిత్పరిణామ విశేషములగు బ్రహ్మాదిదేహాలను ధరించేవాడు కానందున కూటస్థుడని చెప్పబడును. ఇక్కడకూడా ఏకత్వనిర్దేశం అచిద్వియోగరూపమగు ఒకే ఉపాధినిబట్టి జరిగింది. ఏలన, ఇంతకుపూర్వం అనాదికాలంనుంచి ముక్తుడు ఒకడు మాత్రమే అని కాదు.

'బహవో జ్ఞానతపసా పూతా మద్భావ మాగతాః' అని, 'మమ సాధర్మ్య మాగతాః, సర్గేఽపి నోపజాయన్తే ప్రలయే న వ్యథన్తి చ' అనిన్నీ, భగవద్గీతలోనే ఉన్నది కదా. ఇక తిరుమలయ్య తెలుగు:— "ఆ వేదాలకు సారమైన అర్థం యెట్టిది అంటేను. లోకమందు క్షరుడున్నూ, అక్షరుడున్నూ అనగాను యిద్దరుపురుషులు గలరు. బ్రహ్మాది దేవుడు మొదలయిన సమస్తప్రాణుల శరీరాలయందున్నూ వుండి సంసారం చేశే జీవుడు క్షరు డనిపించుకొనును. ఈ సంసారసంగం లేక, ఆనందస్వరూపుడై, వికారంలేక బ్రహ్మానుభవంతో గూడివుండెడి యటువంటి ముక్తుడయిన జీవుడు అక్షరు డనిపించుకొనును."

(6) 18 వ అధ్యాయం 66 వ శ్లోకానికి పూర్తి రామానుజభాష్యం:— "పరమ నిః శ్రేయససాధనభూతాలగు కర్మయోగ జ్ఞానయోగ భక్తియోగ రూపాలైన అన్ని ధర్మాలను నా ఆరాధనత్వంగా అతిమాత్రప్రీతితో యథాధికారంగా చేస్తూనే, నేను చెప్పినరీతిన ఫలకర్మకర్తృత్వాది పరిత్యాగంద్వారా వాటిని పరిత్యజించి, నేనొక్కణ్ణే కర్తను, ఆరాధ్యుడను, ప్రాప్యుడను అని తలచుచు, ఆ ప్రాప్తికి ఉపాయంకూడా నేనే అని అనుసంధానం చేయుము. ఇదే సర్వధర్మాల శాస్త్రీయపరిత్యాగమని ఈ అధ్యాయంలోగల 4 వ శ్లోకంనుండి 11 వ శ్లోకం వరకు సుదృఢంగా ఉపపాదింపబడింది. 'నేను నిన్ను సర్వపాపాలనుండి విడిపింతును' అనగా, సర్వ ధర్మాలను శాస్త్రీయంగా పరిత్యజించి వర్తిల్లుతున్న నిన్ను నా ప్రాప్తికి విరోధులైన అకృత్యకరణ, కృత్యఅకరణరూపాలైన అనాదికాలంనుండి సంచితాలైన అనంత పాపాలనుంచి ముక్తుణ్ణి చేస్తాను; శోకించకుము. లేక, ఈ శ్లోకాన్ని ఇంకో విధంగా కూడా అర్థం చేసుకోవచ్చును. ఎట్లంటే:— సర్వపాపవినిర్ముక్తుడు, భగవంతుని కత్యర్థప్రియపురుషుడును అగువానిచేతనే భక్తియోగం నిర్వర్తనీయం. భక్తియోగా రంభానికి విరోధాలైన పాపాలు అనంతాలు. వాటిప్రాయశ్చిత్తరూపాలగు ధర్మాలను అపరిమితకాలపర్యంతంచేసినా వాటిని దాటటం దుస్తరం. ఇదంతా ఆలోచించి తనకు భక్తియోగారంభానికి అర్హతలేదని శోకిస్తున్న అర్జునుని శోకం పోగొట్టుతూ, భగవంతుడు 'సర్వధర్మాలను పరిత్యజించి నన్నొక్కణ్ణే శరణు జొచ్చుము' అని చెప్పారు. అనాదికాలంచే సంచితాలైన నానావిధ అనంతపాపాలకు అనుగుణాలైన వాటి ప్రాయశ్చిత్తరూపాలైన నానావిధ అనంతకర్మాలు* పరిమితకాలవర్తివైన నీచేత

---

* కృచ్ఛ్ర, చాంద్రాయణ, కూష్మాండ, వైశ్వానర, ప్రాజాపత్య, వ్రాతపతి, పవిత్రేష్టి, త్రివృత్, అగ్నిష్టోమాదికాలు.

అనుష్ఠింపబడటం కఠినం, కాబట్టి నీ వా సర్వధర్మాలను వదలి భక్తియోగారంభసిద్ధికై, పరమకారుణికుడను, అనాలోచిత విశేషశేషలోకశరణ్యుడను, ఆశ్రితవాత్సల్యజలధిని అయిన నన్నొక్కణ్ణే శరణు జొచ్చుము (ప్రపద్యించుము); ఇందాక చెప్పిన స్వరూపంగల భక్తి ఆరంభానికి విరోధాలైన అన్నిపాపాలనుండి నిన్ను విడిపిస్తాను: శోకింపకుము." ఈ శ్లోకానికి తిరుమలయ్య తెలుగు: —"కర్మయోగ, జ్ఞానయోగ, భక్తియోగరూపాలైన సమస్త ధర్మాలనున్ను ఇప్పుడు నే చెప్పినట్టు అనుష్ఠింపుచున్ను, అందులఫలమును తా గర్తననే కర్తృత్వమున్ను విడిచి, సకలకర్తనైన నన్నే శరణు చొరుము. యీ రీతినుండితివా, నన్ను బొందేటందుకు విరోధులైన సమస్తపాపాలవల్లనున్ను నిన్ను ముక్తుని జేశేను, వగవకుము." ఇది భగవద్గీతలో అతిప్రధానమైన చరమశ్లోకం. దీని ఆంధ్రీకరణం సంతృప్తికరంగా లేదు; భాష్యం లోనిభావం ఇందులో పూర్తిగాను బాగాను అనువృత్తం కాలేదు. ఒక అధ్యాత్మ కీర్తనలో ఈ శ్లోకాన్ని ఇలా ఇమిడ్చా డీయన:

నాడు "మామేకం శరణం వ్రజ" యను మాట
పోడిమి దిక్కుల నీ వెప్పుడు చాటగా
నేడు నీ దాసులమై నెరవేరితిమి గాక
వేడి వేడి కర్మపువిధు లిక నేలా?"

భాష్యాన్ని ఆంధ్రీకరణాన్ని తులనాత్మకంగా వివేచనచేస్తే, ఆబాలగోపాలానికి గీతార్థం విశిష్టాద్వైతమతానుసారం అవగతంకావాలని తిరుమలయ్య ప్రయత్నించారని తెలుతుంది; చాలామట్టుకు సఫలులైనట్టు తోస్తుంది. భాష్యమే కాకుండా వేదాంత దేశికుల టీక కూడా ఈ ఆంధ్రీకరణానికి ఆలంబనం అయింది. గ్రంథస్థం అయిన శాస్త్రార్థంకంటే గ్రంథకర్తకున్న విజ్ఞానం అధికతరంగా ఉంటుందని ఒకచోట శంకరులు అన్నారు.* పాణినికి తెలిపిందంతా ఆయనచే సూత్రీకరింపబడలేదు. అట్లాగే తిరుమలయ్య వేదాంతపాండిత్యం అంతా ఈ ఆంధ్రీకృత భగవద్గీతలో నిర్విశేషంగా ఇమడలేదు; అది ఈయన 14 కృతుల్లో అభివ్యక్తమైన దానికంటేకూడా అధికతరం.

---

* "యద్యద్విస్తరార్థం శాస్త్రం యస్మాత్పురుషవిశేషాత్సంభవతి, యథా వ్యాకరణాదిపాణిన్యాదేః, జ్ఞేయైకదేశార్థమపి, స తతోఽప్యధికతర విజ్ఞాన ఇతి ప్రసిద్ధం లోకే." బ్రహ్మసూత్రభాష్యం, 1-1-3.

5

1976 నుంచి శ్రీవేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయప్రాచ్యపరిశోధనసంస్థను పునరుజ్జీవింప జేశాము. ఈ సందర్భంలో ప్రథమపదంగా ఆంధ్ర భగవద్గీతా సాహిత్యంలో ఆదిగ్రంథమైన దీన్ని సంస్కరించి ప్రకటించమని నేను సంస్థను కోరాను. శ్రీ వేంకటేశ్వర దేవాలయంచే ప్రదత్తమైన భూమిపై ఆ దేవాలయ సహాయంతో ఈ విశ్వవిద్యాలయం నెలకొల్పబడి, అవిచ్ఛిన్నంగా సహాయం పొందుతూంది. ఈ ప్రాచ్యపరిశోధనాసంస్థ ఆ దేవస్థానం స్థాపించి కొన్నేళ్లు నడిపి విశ్వవిద్యాలయానికిచ్చింది. శ్రీమద్రామానుజుల భాష్యానుసారం శ్రీ వేంకటేశ్వరుల అవ్యభిచారేకాంతభక్తుడు, పండితుడు, మహాకవీ అయిన వ్యక్తి వ్రాసిన, ఇంతవరకు వెలుగుచూడని ఈ గ్రంథాన్ని ప్రకటించగల్గటం ఈ సంస్థయొక్క సుకృతం. సంస్థకు మంగళకరమూన్ను.

నన్నయకు ముందుకూడా తెలుగులో పద్యరచన ఉండివుండవచ్చు; వాల్మీకి కంటే ముందుకూడా సంస్కృతంలో కవులు ఉండి ఉండవచ్చు. అయినా, ఈ భాషల్లో ఈ మహామహుల్ని ఆదికవులంటే అసామంజస్యం లేదు. అలాగే, వ్యావహారిక ఆంధ్రవచనంలో తిరుమలాచార్యుల గీత తొలిరచనంటే దోషం లేదు. రమారమి 500 ఏండ్లనాటి ఈ గ్రంథాన్ని ఆధునిక విమర్శాపద్ధతులతో పరిచయమున్న విద్వాంసుని పర్యవేక్షణలో సంస్కరించి సంపాదనచేయటం యుక్తమని ప్రొఫెసర్ జి. ఎన్. రెడ్డిని ఈ కార్యాన్ని నిర్వహించమన్నాను. ఆయన ప్రసిద్ధభాషాశాస్త్రజ్ఞులు, కృతకృత్యులైన నైఘంటుకులున్ను. తాళ్లపాక సాహిత్యంపై ప్రామాణిక విద్వాంసులు. తాళ్లపాక సంకీర్తనలలో కొన్నిటికి పరిష్కర్తయు అయిన శ్రీ ఎ. వి. శ్రీనివాసాచార్యులున్ను, శ్రీ కె. జె. కృష్ణమూర్తి ఈ కార్యంలో ప్రధాన పాత్రవహించారు. తాళపత్రప్రతులను తులనాత్మకంగా పరిశీలించటం, సంశోధించటం, పాఠనిర్ణయం, సాపుప్రతి తయారుచేయటం వీరిద్దరుచేశారు. ఈ ముగ్గురి ప్రయత్నఫలితం ఈ ప్రచురణ. వీరిని అభినందిస్తున్నాను.

అచ్చైనఫారాలు చూచినాక వీరితోపాటు రామానుజభాష్యమూలం అధ్యయనం చేసి వేదాంతశాస్త్రంలో పరిశ్రమచేసిన విద్వాంసులొకరు ఈ ముగ్గురికి తోడైతే ఇంకా బాగుండేదని తోచింది. అప్పుడు, లభ్యమైన 8 తాళపత్రప్రతుల్లో ఒకదాన్ని ప్రధానమైన దానినిగా పరిగ్రహించి ప్రకటిస్తూ తక్కినవాటిలోని పాఠభేదాలను క్రింద

సూచించేపద్ధతి గాకుండా, లభించిన అన్నిపాఠభేదాల్లో ఏది పరిగ్రాహ్యమో భాష్యాను సారం నిర్ణయంచేసి దాన్ని తిరుమలయ్యరచనగా నిర్ణయించి ప్రకటిస్తూ, దానికి భిన్నపాఠభేదాలను క్రిందసూచించటానికి వీలయ్యేది. తిరుమలయ్య తెనిగించింది భాష్యానుసారం కాబట్టి ఆయనేం వ్రాసిందీ నిర్ణయించటానికి భాష్యమే నికషోపలం. అప్పుడు కొన్నిచోట్లమాత్రం ఒక శ్లోకానువాదంలోనే ఒక పాదానువాదం ఒక తాళపత్ర ప్రతినుంచి. మరొక పాదానువాదం ఇంకోదానినుంచి గ్రహించాల్సివచ్చేది. దానికంటే ఇప్పుడు ఈ సంస్కరణలో అనుసరించిన విధానమే బాగుందని కొంద రనుకోవచ్చు. భాషా ఇతిహాసం దృష్ట్యా. భాషాశాస్త్రం దృష్ట్యా ప్రొఫెసర్ జి. ఎన్. రెడ్డి, శ్రీ ఎ. వి. శ్రీనివాసాచార్యులు, శ్రీ కె. జె. కృష్ణమూర్తి తమకు నే నప్పగించిన పనిని తమ పాండిత్యాన్ని, అనుభవాన్ని వినియోగించి తృప్తికరంగా నిర్వహించారు. విద్వల్లోకం వారి పరిశ్రమను ఆమోదిస్తుందనీ, తెలుగు వ్యావహారిక భాషలోని ఇంచుమించు తొలిరచనను సరైన పద్ధతిన సంస్కరించి ప్రకటించినందుకు వీరికి ధన్యవాదాలిస్తుందనీ, ఆశిస్తాను. ఆంధ్ర గీతాసాహిత్యంలోని ఆదిగ్రంథప్రకటన ఆస్తికులకు—విశేషించి గీతాప్రేమికులందరికీ—సంతోషకారణం అవుతుంది. తిరుమలయ్య తెలుగుద్వారా గీతాహృదయం కనీసం కొన్నిచోట్ల ఇదివరకు లభ్యమైన తెలుగు టీకలు అనువాదాలలోకంటే ఎక్కువ బాగా వివృతం అవుతుందను కుంటాను.

తిరుపతి, 1978

పీఠిక

ఆచార్య జి. యన్. రెడ్డి,
పరిష్కర్త

1. తాళ్లపాక కవుల ప్రాశస్త్యం

తెలుగు సాహిత్య చరిత్రలో తాళ్లపాక కవులకున్న స్థానం విలక్షణమైంది. విలక్షణ మని చెప్పడానికి ముఖ్యమైన కారణాలు:

(1) వంశకర్తగా వెలసినట్టి అన్నమయ్య మొదలు ఐదు తరాలవరకు- అంటే ఒకటిన్నర శతాబ్దికాలం-అవిచ్ఛిన్నంగా వివిధ ప్రక్రియల్లో అనేక గ్రంథాలను రచించి తెలుగు భాషా సాహిత్యాలకు ఎనలేని సేవ చేసినట్టి కవివంశీయులు తాళ్లపాక వారు.

(2) రాజాస్థానాల ప్రవేశాన్ని ఆశించకుండా నిర్మలమైన భక్తితో దైవసన్నిధిలో నివసించి ఇహపరాల పట్ల సమభావాన్ని వహించి సంగీత సాహిత్య కర్తలుగా రాశిలోను, వాసిలోను ఎన్నదగిన వాఙ్మయాన్ని సృష్టించిన మహనీయులు తాళ్లపాక కవులు.

(3) రాజాశ్రయానికి అర్రులు చాచకపోయినా, ఆనాటి ప్రభువులు వారంతకు వారే తమకు అనేక గ్రామాల్ని దానంచేస్తే వాటిని స్వీకరించి, రాజులయెడ ఆదరణను ప్రదర్శించిన తెలుగు కవులు వీరే.

(4) అయాచితంగా రాజులు తమకు దానంచేసిన గ్రామాలను స్వీయజీవనోపాధికి వినియోగించకుండా స్వామి కైంకర్యంలో నిమగ్నమైన కవివంశం కూడ తాళ్లపాక వారిదే.

(5) వేలకొలది సంకీర్తనలతో వేంకటేశ్వరస్వామికి సాహిత్యనీరాజనాలను అర్పించడమే కాకుండా స్వామి నిత్యకైంకర్యానికి వేనవేలుగా ద్రవ్యదానం చేసిన కవివంశీయులు వీరు.

(6) అధ్యాత్మ శృంగార భరితమైన సంకీర్తనల్ని వేలాదిగా రచించి, వేంకటేశ్వరస్వామి సన్నిధిలో గానంచేసి ఆ గానసంప్రదాయాన్ని ఈనాటి వరకు స్వామి సేవలో అవిచ్ఛిన్నంగా సాగిస్తూవున్న భక్తకవుల వంశం వీరిది.

(7) అశాశ్వతమైన తాళపత్రాలో, భూర్జపత్రాలో లేఖనసామగ్రిగా ఉన్న కాలంలో తాము రచించిన వేలకొలది సంకీర్తనల్ని, కొన్ని లఘురచనల్ని అక్షయమైన రాగిరేకుల మీద వ్రాయించి తమ వంశీయుల రచనలకు ఒక భాండాగారాన్ని స్థాపించుకొన్న కవివంశీయులు కూడ తాళ్లపాకవారే.

(8) తెలుగు కావ్యవాఙ్మయంలో సాంప్రదాయికంగా వస్తూవుండినటువంటి గ్రాంథికశైలిని ఒకవైపు ఆదరించి, మరొక వైపు వ్యావహారికభాషను గూడ రచనలందు ప్రవేశపెట్టి భాషావిషయంలో సంప్రదాయాన్ని, ప్రయోగాన్ని ప్రదర్శించినటువంటి పండితకవులు తాళ్లపాకవారు.

(9) తెలుగులో సంగీత సాహిత్య మిశితమై, అభినయార్హమైన సంకీర్తన వాఙ్మయానికి ఆద్యులై, అలేఖ్యమూ, నిసర్గమనోజ్ఞమూ అయిన జానపదకవిత్వపు ఛాయల్ని తమ రచనల్లో ప్రతిబింబింప చేసినట్టి ప్రజా కవు లనదగినవారు తాళ్లపాక కవులు.

పై కారణాలవల్ల తెలుగు కవుల్లో తాళ్లపాక కవులకున్న స్థానం విలక్షణమైంది; విశిష్టమైంది.

2. తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు (క్రీ. శ. 1408-1503)†

తాళ్లపాక కవుల వంశకర్త అన్నమయ్య, అతని తండ్రి తాతలు ప్రసిద్ధులు కారు. సామాన్యులుగా జీవించిన వారి నామస్మరణకు వంశోద్ధారకుడుగా వెలసిన అన్నమాచార్యులే ప్రధాన కారణం. వారు నందవరీక స్మార్త బ్రాహ్మణులు. ఆ వంశంలో కారణజన్ముడుగా వెలసినవాడు అన్నమయ్య. బాల్యంలోనే స్వగ్రామమైన తాళ్లపాకను వదలి తిరుమల చేరగా ఆ బాలభక్తునికి వేంకటేశ్వరస్వామి సాక్షాత్కరించాడట. అక్కడే ఘనవిష్ణుడు అనే వైష్ణవయోగివల్ల శంఖ చక్ర ముద్రా ధారణాన్ని, శ్రీ వైష్ణవాన్ని స్వీకరించి అన్నమాచార్యు డయ్యాడు. వేదాంతదేశికులు ఏడుకొండల వాని గుడిగంట అంశమని ప్రసిద్ధి. అలాగే అన్నమాచార్యులు నంద

† T. T. D. రిపోర్టు ప్రకారం.

కాంశ సంభూతుడని ప్రఖ్యాతి. మరణ పర్యంతం వేంకటేశ్వర స్వామిని సంగీత సాహిత్యాలతో ఆరాధించి వంశకర్తగా వెలసిన గృహస్థుడు అన్నమాచార్యుడు. ఇతడు తెలుగులో తొలిసారిగా సంకీర్తన రచనకు శ్రీకారం చుట్టి ముప్పదిరెండువేల సంకీర్తనలకు కర్తగా 'పదకవితా పితామహుడు'గా ప్రసిద్ధికెక్కిన మహనీయుడు.

ప్రాచీన తెలుగు కవులు స్వీయచరిత్రలు వ్రాయలేదు. వారి జీవిత చరిత్రల్ని ఆనాటి వారు వ్రాసి పెట్టలేదు. కాని అన్నమాచార్యుల జీవిత చరిత్రమ మనుమడైన తాళ్లపాక చిన్నన్న ద్విపదలో గ్రంథస్థం చేసి పెట్టాడు.[1] ఈ విధంగా జీవిత చరిత్రకు నోచుకొన్న తొలి తెలుగు కవి అన్నమాచార్యుడే అనవచ్చు. కవి జీవితాన్ని ఇతివృత్తంగా స్వీకరించి జీవిత చరిత్రను రచించిన తొలి తెలుగు కవి కూడ తాళ్లపాక వంశీయుడే కావడం గమనార్హం. ఇంచుమించు శత శరత్తులు జీవించిన అన్నమాచార్యులకు సాళ్వ నరసింగరాయలు (క్రీ. శ. 1485-1492) సమకాలికుడు. చెలికాడని కూడా ప్రతీతి.

3. పెద తిరుమలాచార్యులు (క్రీ. శ. 1468-1553)

అన్నమాచార్యుల పుత్రుడు పెదతిరుమలయ్య. తండ్రి గుణగణాలను. భక్తి ప్రపత్తుల్ని, సంగీత సాహిత్య పాటవాన్ని, గ్రంథరచనా కౌశలాన్ని సమృద్ధిగా సంక్రమింప జేసుకొని తండ్రికి తీసిపోని కుమారుడుగా జీవించిన మహనీయుడు పెద తిరుమలాచార్యులు. 'శ్రీమద్వేదమార్గ ప్రతిష్ఠాపనాచార్య', 'శ్రీ రామానుజ సిద్ధాంత స్థాపనాచార్య'. 'వేదాంతాచార్యా'ది బిరుదాలు పెద తిరుమలయ్య ప్రతిభా పాండిత్యాలకు దృష్టాంతాలు. ఇతడు సంస్కృతాంధ్రా లందే గాకుండా తమిళభాషలోనూ ప్రవీణుడు. అన్నమయ్యకు వలె పెదతిరుమలయ్యకు జీవిత చరిత్ర గ్రంథం వెలసినట్లు లేదు. అయినా అతడు రచించిన కృతులు. వేయించిన శాసనాలు చాలా వున్నాయి. వాటి ఆధారంతో పెద తిరుమలయ్య జీవిత విశేషాలను తెలుసుకోవచ్చు.

తన జీవితంలో పెదతిరుమలాచార్యులు నిర్వహించిన ఘనకార్యాలు మూడు:

(1) తండ్రి ఆదేశాన్ననుసరించి పెద తిరుమలయ్య ప్రతి దినం ఒక సంకీర్తనను శ్రీ వేంకటేశ్వరునికి అంకితంగా రచించి స్వామి సన్నిధిలో గానం చేయడమే గాక తన తండ్రి రచించిన వేలకొలది సంకీర్తనల్ని తన సంకీర్తనలతో పాటు రాగి రేకుల మీద వ్రాయించి భద్రపరచడం. పెద తిరుమలయ్య సంకీర్తన రచనకు శ్రీకారం

---

1. అన్నమాచార్య చరిత్రము: తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన ప్రచురణ. 1949

పుట్టిన రోజు శాలివాహన శకం 1424, దుందుభి ఫాల్గుణ బహుళ ద్వాదశి. అంటే క్రీ. శ. 23-2-1503.

కవికృతుల్ని తామ్రఫలకాలమీద వ్రాయించే సంప్రదాయం తెలుగుదేశంలో తాళ్లపాక కవులకు పూర్వం లేదు. వారి తర్వాత కూడ లేదు. ఈ పద్ధతికి తాళ్లపాక వంశీయులే ఆద్యులు, అద్వితీయులు. మరి భారతదేశంలో కావ్యాలను తామ్ర ఫల కాలమీద వ్రాయించే సంప్రదాయం ప్రాచీనకాలంలోనే ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. కని ష్కుడు కొన్ని బౌద్ధమత గ్రంథాలను రాగిరేకుల మీద వ్రాయించినట్లు హ్యూయాన్ త్సాంగ్ పేర్కొని వున్నాడనీ, సాయణాచార్యుల వేదభాష్యం కూడా రాగిరేకుల మీది కెక్కినట్లు ఒక ఐతిహ్యమున్నదనీ డి. సి. సర్కార్ వ్రాసియున్నారు.[2] లఘు కావ్యాలను శిలలమీద చెక్కించే సంప్రదాయం కూడా। వున్నదని, కాంచీపురంలో కచ్ఛపేశ్వరాలయంలోని ఒక శిలా స్తంభం మీద మయూరుని సూర్యశతకం అక్ష రత్వాన్ని పొంది వున్నదనీ శ్రీ ఆర్. ఎస్. పంచముఖిగారు పేర్కొన్నారు.[3]

తాళ్లపాక కవుల సాహిత్యాన్ని రాగిరేకులమీద వ్రాయించి తిరుమలలో ఆలయ ప్రాంగణంలో భద్రపరచిన గదికి 'తాళ్లపాక అర' అని పేరు. పెద తిరుమలయ్య మనుమల తరం తర్వాత తాళ్లపాక వంశంలో కవులు, రచయితలు వెలసినట్లులేదు. కాని ఆ వంశీయులు తమ పితాళ్ల (తండ్రి తాతల) సాహిత్యాన్ని పెంపొందించక పోయినా సంరక్షించినారు. తాళ్లపాక అరలోని తాళ్లపాక కవుల సాహిత్యాన్ని గురించి మన ప్రాచీనకవు లెవరూ ప్రస్తావించలేదు. మొట్టమొదట ప్రస్తావించిన వాడు విదేశీయుడైన ఎ. డి. క్యాంబెల్. అతడు క్రీ. శ. 1816లో వ్రాసిన మాటలు:

"Having heard that a number of Poems engraved on some thousand sheets of Copper had been preserved by the pious care of a family of Brahmins in the temple on the sacred hill at Tirupati, I deputed a native for the purpose of examining them, but with the exception of a treatise on grammar, of which a copy

---

2. Vide P. 377 Indian Epigraphy by D. C. Sircar. First Edition 1965.

3. Vide Presidential Address delivered by Mahamahimopadhyaya R. S. Panchamukhi, 4th Annual congress of Epigraphical Society of India, January 1978, Madras.

was taken, the whole collection was found to contain nothing but Voluminous hymns in praise of the Deity."[4]

2. శ్రీవేంకటేశ్వరపాదారవిందచింతనామృతపానవిశేషమత్తచిత్తుడైన పెద తిరుమలాచార్యులు స్వామివారి పూజలకు, కైంకర్యాలకు, పునరుద్ధరణ కార్యక్రమాలకు అనేక గ్రామాలను, అమితమైన ధనాన్ని దానం చేయడం అతడు నిర్వహించిన రెండవ ఘనకార్యం. అందుకు శాసన సాక్ష్యాలున్నాయి. తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన శాసన సంపుటాలలో తాళ్లపాక వంశీయులు వేయించిన శాసనాలు ఇరవై ప్రకటితమై ఉన్నాయి.[5] వాటిలో అన్నమాచార్యులు వేయించిన శాసనమంటూ ఏదీ లేదు కాని పెద తిరుమలయ్య వేయించిన శాసనాలు పదిహేను ఉన్నాయి. మిగిలిన ఐదు పెద తిరుమలయ్య సంతతివారు వేయించినవి. పెదతిరుమలయ్య వేయించిన శాసనాల వివరాలు:

క్రమసంఖ్య	శాసనసంపుటం	శాసనసంఖ్య	శాసనకాలం	భాష
1.	III	122	30-11-1517	తమిళం
2.	IV	6	31-10-1530	తమిళం
3.	IV	14	27-3-1532	తమిళం
4.	IV	20	1532	తెలుగు
5.	IV	40	17-5-1535	తమిళం
6.	IV	41	1532	తెలుగు
7.	IV	100	25-10-1537	తమిళం
8.	IV	122	15-1-1539	తమిళం
9.	IV	129	17-3-1539	తమిళం
10.	IV	155	12-2-1541	తమిళం
11.	V	34	19-3-1544	తమిళం
12.	V	47	3-7-1545	తమిళం
13.	V	47A	(?)	తమిళం
14.	V	55	2-8-1545	తమిళం
15.	V	68	20-6-1546	తమిళం

---

4. Vide Introduction, Grammer of Teloogoo language by A. D. campbell. First Edition, 1816, Madras.

5. T. T. D. Epigraphical Series Vol. I to VI. Edited by Sri Sadhu Subrahmanya Sastry, 1931, Tirupati.

చుట్టిన రోజు శాలివాహన శకం 1424. దుందుభి ఫాల్గుణ బహుళ ద్వాదశి. అంటే క్రీ. శ. 23-2-1503.

కవికృతుల్ని తామ్రఫలకాలమీద వ్రాయించే సంప్రదాయం తెలుగుదేశంలో తాళ్లపాక కవులకు పూర్వం లేదు. వారి తర్వాత కూడ లేదు. ఈ పద్ధతికి తాళ్లపాక వంశీయులే ఆద్యులు, అద్వితీయులు. మరి భారతదేశంలో కావ్యాలను తామ్ర ఫల కాలమీద వ్రాయించే సంప్రదాయం ప్రాచీనకాలంలోనే ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. కని ష్కుడు కొన్ని బౌద్ధమత గ్రంథాలను రాగిరేకుల మీద వ్రాయించినట్లు హ్యూయాన్ త్సాంగ్ పేర్కొని వున్నాడనీ, సాయణాచార్యుల వేదభాష్యం కూడా రాగిరేకుల మీది కెక్కినట్లు ఒక ఐతిహ్యమున్నదనీ డి. సి. సర్కార్ వ్రాసియున్నారు.[2] లఘు కావ్యాలను శిలలమీద చెక్కించే సంప్రదాయం కూడా వున్నదని, కాంచీపురంలో కచ్ఛపేశ్వరాలయంలోని ఒక శిలాస్తంభం మీద మయూరుని సూర్యశతకం అక్ష రత్వాన్ని పొంది వున్నదనీ శ్రీ ఆర్. ఎస్. పంచముఖిగారు పేర్కొన్నారు.[3]

తాళ్లపాక కవుల సాహిత్యాన్ని రాగిరేకులమీద వ్రాయించి తిరుమలలో ఆలయ ప్రాంగణంలో భద్రపరచిన గదికి 'తాళ్లపాక అర' అని పేరు. పెద తిరుమలయ్య మనుమల తరం తర్వాత తాళ్లపాక వంశంలో కవులు, రచయితలు వెలసినట్లులేదు. కాని ఆ వంశీయులు తమ పితాళ్ల (తండ్రి తాతల) సాహిత్యాన్ని పెంపొందించక పోయినా సంరక్షించినారు. తాళ్లపాక అరలోని తాళ్లపాక కవుల సాహిత్యాన్ని గురించి మన ప్రాచీనకవు లెవరూ ప్రస్తావించలేదు. మొట్టమొదట ప్రస్తావించిన వాడు విదేశీయుడైన ఎ. డి. క్యాంబెల్. అతడు క్రీ. శ. 1816లో వ్రాసిన మాటలు:

"Having heard that a number of Poems engraved on some thousand sheets of Copper had been preserved by the pious care of a family of Brahmins in the temple on the sacred hill at Tirupati, I deputed a native for the purpose of examining them, but with the exception of a treatise on grammar, of which a copy

---

2. Vide P. 377 Indian Epigraphy by D. C. Sircar. First Edition 1965.

3. Vide Presidential Address delivered by Mahamahimopadhyaya R. S. Panchamukhi, 4th Annual congress of Epigraphical Society of India, January 1978, Madras.

was taken, the whole collection was found to contain nothing but Voluminous hymns in praise of the Deity." [4]

2. శ్రీవేంకటేశ్వరపాదారవిందచింతనామృతపానవిశేషమత్తచిత్తుడైన పెద తిరుమలాచార్యులు స్వామివారి పూజలకు, కైంకర్యాలకు, పునరుద్ధరణ కార్య క్రమాలకు అనేక గ్రామాలను, అమితమైన ధనాన్ని దానం చేయడం అతడు నిర్వ హించిన రెండవ ఘనకార్యం. అందుకు శాసన సాక్ష్యాలున్నాయి. తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన శాసన సంపుటాలలో తాళ్లపాక వంశీయులు వేయించిన శాసనాలు ఇరవై ప్రకటితమై ఉన్నాయి.[5] వాటిలో అన్నమాచార్యులు వేయించిన శాసనమంటూ ఏదీ లేదు కాని పెద తిరుమలయ్య వేయించిన శాసనాలు పదిహేను ఉన్నాయి. మిగిలిన ఐదు పెద తిరుమలయ్య సంతతివారు వేయించినవి. పెదతిరుమలయ్య వేయించిన శాసనాల వివరాలు:

క్రమసంఖ్య	శాసనసంపుటం	శాసనసంఖ్య	శాసనకాలం	భాష
1.	III	122	30-11-1517	తమిళం
2.	IV	6	31-10-1530	తమిళం
3.	IV	14	27-3-1532	తమిళం
4.	IV	20	1532	తెలుగు
5.	IV	40	17-5-1535	తమిళం
6.	IV	41	1532	తెలుగు
7.	IV	100	25-10-1537	తమిళం
8.	IV	122	15-1-1539	తమిళం
9.	IV	129	17-3-1539	తమిళం
10.	IV	155	12-2-1541	తమిళం
11.	V	34	19-3-1544	తమిళం
12.	V	47	3-7-1545	తమిళం
13.	V	47A	(?)	తమిళం
14.	V	55	2-8-1545	తమిళం
15.	V	68	20-6-1546	తమిళం

4. Vide Introduction, Grammer of Teloogoo language by A. D. campbell. First Edition, 1816, Madras.

5. T. T. D. Epigraphical Series Vol. I to VI. Edited by Sri Sadhu Subrahmanya Sastry, 1931, Tirupati.

పెద తిరుమలయ్య వేయించిన పై పదిహేను శాసనాల్లో తెలుగుభాషలో వున్నవి రెండు మాత్రమే. (Vol. IV. 20; 41.) మిగిలినవన్నీ తమిళంలోనే వున్నాయి. తమిళ శాసనాల్లో పెద తిరుమలయ్యకు తిరుమలై అయ్యంగార్, తాళ్ళపాకం పెరియ తిరుమలయ్యంగార్ అని వ్యవహారం.

పై పదిహేను గాకుండా పెద తిరుమలయ్య సంతతివారు వేయించిన శాసనాలు ఐదు. వాటిలో తెలుగుశాసనం ఒక్కటే. (సం. IV, సంఖ్య 144-కాలం. క్రీ. శ. 20-3-1540). మిగిలిన నాలుగూ తమిళ శాసనాలు. (సం. V, సంఖ్య 71, 99, 153, 159.) పై శాసనాలనుబట్టి పెద తిరుమలయ్యకు, అతని కుమారులకు అచ్యుత రాయలు (క్రీ. శ. 1529-1542), సదాశివరాయలు (క్రీ. శ. 1542-1570) సన్నిహితులని తెలుస్తుంది. కృష్ణదేవరాయలు పెద తిరుమలయ్యకు సమకాలికుడే. రాయలు క్రీ. శ. 1513-1521 మధ్యకాలంలో ఏడుమార్లు తిరుమల యాత్రలు చేసి స్వామికి భూరిదానాలు చేసినట్లు శాసనాలున్నాయి. కాని రాయలు వేయించిన శాసనాల్లో పెద తిరుమలయ్య ప్రసక్తిగాని, పెద తిరుమలయ్య వేయించిన శాసనాల్లో కృష్ణరాయల ప్రస్తావనగాని లేకపోవడం ఒక వింతగా తోస్తుంది. పైగా కృష్ణదేవరాయలు క్రీ. శ. 1524 లో వ్యాసరాయలకు తాళ్ళపాకను, మరికొన్ని పరిసర గ్రామాలను దత్తం చేసినాడు. ఏ కారణం వల్లనో రాయలకు, పెద తిరుమలయ్యకు పరస్పరమైత్రి ఉన్నట్లు లేదు. మెకంజీ సంపుటాల్లో తాళ్ళపాక వంశీయులకు సంబంధించిన గ్రామ కైఫీయత్తులుకూడా కొన్ని ఉన్నాయి.[6]

పెద తిరుమలయ్య క్రీ. శ. 1531 లో విజయనగరాన్ని దర్శించి విఠలస్వామి ఆలయానికి కొంత దానం చేసినట్లూ, క్రీ. శ. 1534 లో అచ్యుతరాయల అనుమతితో కడప జిల్లా నందలూరులోని ఆలయానికి అందపూరు అనే గ్రామం ఇప్పించినట్లూ, క్రీ. శ. 1533లో చినకంచిలోని పెరుమాళ్ళస్వామికి కొన్ని ఉత్సవాలు ఏర్పరచి, నైవేద్యం జరిపించినట్లూ తెలిపే శాసనాలు కూడా వున్నాయి. సాళువ తిమ్మరుసు,

---

6. చూడండి: గ్రామ కైఫీయత్తులు. 1. యాటిమార్పురం M. 356; 2. కల్లూట్ల L. R. Vol. 1; 3. తుమ్మలూరు L. R. Vol. 2; 4. మాచనూరు L. R. Vol. 2; 5. పొడదుర్తి L. R. Vol. 2; 6. వ్యాటపల్లి L. R. Vol. 2; 7. కలువేపల్లె L. R. Vol. 7; 8. చదిపిరాళ్లదిన్నె L. R. Vol. 15; 9. మిన్నికల్లు L. R. Vol. 57; 10. మంగళగిరి L. R. Vol. 57; 11. గొరిజవోలు L. R. Vol. 60.

లక్షణానికీ, భారతాంతర్గతమైన భగవద్గీతకూ పెద తిరుమలయ్య వ్యాఖ్యానాలు రచించి నాడు. మొదటిది అలభ్యం. రెండవది లభ్యం. ఇది భగవద్గీతకు తొలి తెలుగు వ్యాఖ్య; పైగా ఆనాటి వ్యావహారిక భాషలో వెలసిన వచన వ్యాఖ్య. దుర్గ్రాహ్యంగా వున్న ఒక గ్రంథాన్ని పాఠకులకు సుబోధకమయ్యేటట్లు ఉద్దేశించి చేసిన రచనే వ్యాఖ్య. సుబోధకతను ఆశించే వచనరచనలో గ్రాంథికానికన్నా వ్యావహారికమే ఉచితం. ఈ రహస్యాన్ని గ్రహించి వ్యావహారికభాషను భగవద్గీతా వ్యాఖ్యానంలో పాటించిన పెద తిరుమలయ్య అభినందనీయుడు. ఈ సంప్రదాయాన్ని అనుసరించే అతని మనుమడు తిరువేంగళయ్య అమరకోశానికి 'గురుబాలప్రబోధిక' అనే పేరుతో ఒక వ్యాఖ్యానాన్ని ఆనాటి వ్యావహారికంలోనే వ్రాశాడు. కాని వావిళ్లవారు ప్రచురించిన ఆ గురుబాలప్రబోధిక మాత్రం గ్రాంథికభాషావతారాన్ని ధరించింది.

తెలుగుభాషాచరిత్రలో భాషాపరమైన ఒక ఉద్యమాన్ని లేవదీసినవారు శివ కవులు. 'ఆరూఢ గద్య పద్యాది ప్రబంధపూరిత సంస్కృత భూయిష్ఠరచనా' రూపమైన సంస్కృత భాషాధిక్యాన్నుండి తెలుగుభాషకు విముక్తిని కలిగించడానికి వారు ప్రయత్నించినారు. కాని ఆ ఉద్యమం పూర్తిగా ఫలప్రదం కాలేదు. శివకవులు ప్రతిపాదించిన 'దేశి', 'జానుతెనుగు' వాస్తవానికి గ్రాంథికభాషాపరిధిని దాటలేదు. కాని శివకవులు అభిమానించిన 'దేశి', 'జానుతెనుగు' శివకవుల వాఙ్మయంలోకన్న తాళ్లపాక సాహిత్యంలోనే భాషాపరంగా సువ్యక్తమై ఉన్నాయి. అందుకు కారణం తాళ్లపాక కవులు వ్యావహారిక భాషా ప్రాధాన్యాన్ని గుర్తించి అభిమానించడమే. తాళ్లపాక కవులు పరతత్త్వారాధకులైనప్పటికీ వారి లోకజ్ఞత మాత్రం మెచ్చదగింది. తాళ్లపాకకవులు స్థాపించిన వ్యావహారిక భాషారూపసంప్రదాయాన్నే అప్పకవ్యాది ప్రాచీన వ్యాఖ్యాతలందరు పాటించారు. మనుచరిత్ర, వసుచరిత్రాది ప్రబంధాలకు సి. పి. బ్రౌన్ ఆనాటి పండితులచేత వ్రాయించిన వ్యాఖ్యానాలుకూడా వ్యావహారికం లోనే వున్నాయి. గ్రాంథిక భాషారూప వ్యాఖ్యానాలు మాత్రం చిన్నయసూరి తర్వాతనే వచ్చినాయి.

4. భగవద్గీతావ్యాఖ్య

పెదతిరుమలయ్య రచించిన భగవద్గీతావ్యాఖ్య భగవద్గీతపరంగానేగాక తెలుగు వాఙ్మయంలోనూ తొలి వ్యాఖ్యాన గ్రంథం. ఈ గ్రంథానికి విషయాన్నిబట్టేకాకుండా, భాషాశైలినిబట్టికూడా ప్రాధాన్యం ఉంది. శాసనాలను మినహాయిస్తే 16 వ శతాబ్దపు తెలుగుభాషా వ్యావహారిక స్వరూపాన్ని ముఖ్యంగా—ఆనాటి రాయలసీమప్రాంతపు

భాషావ్యవహారాన్ని తెలుసుకోవడానికి ఇది ప్రబలాధారం. దీని రచనా కాలం మనకు తెలియదు. అయినా ఇది ప్రౌఢనిర్భరవయఃపరిపాకంలోకాక పలితకేశుడైన పిదపనే పెద తిరుమలయ్య రచించి వుంటాడని చెప్పవచ్చు. ఇది 16వ శతాబ్ది రెండవపాదంలో ఆవిర్భవించిన రచన కావచ్చు.

తిరుమలాచార్యుని భగవద్గీతావ్యాఖ్యకు ఆంధ్రవేదాంతమనే నామాంతర మున్నట్లు కొందరి ఊహ. అలా మొదట ఊహించినవారు పెండ్యాల వేంకట సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు.[8] వారు పిఠాపురం రాజావారి ఆదేశంతో తాటాకు పుస్తకాల్ని సేకరించడానికి 1923 జూన్ నెలలో కర్నూలుమండలసంచారం చేసినారు. అప్పుడు వెలుగోడుకు సమీపగ్రామమైన అబ్దుల్లాపురంలో చిదంబరయ్య అనే గృహస్థుడు తనకు వచన భగవద్గీతను ఇచ్చినట్లు గ్రంథస్థం చేసివున్నారు.[9]

భగవద్గీత వ్యాఖ్యకు లభిస్తున్న ఏ తాళపత్రప్రతిలోనూ 'ఆంధ్రవేదాంతము' అనే పేరులేదు. ఎక్కువ ప్రతుల్లో అధ్యాయాంతాల్లో "భగవద్గీతార్థం తెలుగుచేసి వ్రాయించినందు" అని మాత్రం వున్నది. ఒకటి రెండు ప్రతుల్లో కొన్ని అధ్యాయాల చివర "శేఠిన భగవద్గీతార్థం తెనుగు టీక", "చేఠిన భగవద్గీతల తెనుగు టీక" ఇత్యాదిగా ఉంది. మరి 'ఆంధ్రవేదాంతము' అనే తెలుగు గ్రంథమేది కూడా ఇంతవరకు మనకు లభించలేదు.

పెండ్యాల వేంకట సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారి తరువాత ఈ భగవద్గీతావ్యాఖ్యను ప్రస్తావించినవారు గిడుగు వేంకట రామమూర్తి పంతులు. పెద తిరుమలయ్య భగవదీత టీకనుండి 'గద్య చింతామణి'లో మూడు శ్లోకాల తెలుగు తాత్పర్యాన్ని వారు ఉదహరించినారు.[10]

1945 లో '(శ్రీ వేంకటేశ్వరవచనము'లను పరిష్కరించిన వేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రిగారు పీఠికలో పెద తిరుమలాచార్యుల కృతులు పంద్రెండింటిని పేర్కొంటూ అందులో 'ఆంధ్రవేదాంతము (ద్విపద)', 'భగవద్గీత (వచనము) అనే రెండింటిని

---

8. చూ: పీఠిక పరమయోగి విలాసము. పిఠాపుర సంస్థానాధీశుల ప్రచురణ, 1928.

9. చూ: సారస్వత సర్వస్వము. సంపుటము ౧, సంచిక ౫. పుట 23, రుధిరోద్గారి పౌష్యము (జనవరి 1924.)

10. చూ: పుట 201, గద్యచింతామణి. ప్రచురణ 1933.

C

భిన్నకృతులుగా పేర్కొన్నారు. వేటూరివారే 1949లో 'అన్నమాచార్యచరిత్రము'నకు వ్రాసిన పీఠికలో పెద తిరుమలయ్య కృతులను మరలా పేర్కొన్నారు. ఆ జాబితాలో 'ఆంధ్రవేదాంతము (ద్విపద)' అన్నది లేదు. 'భగవద్గీత తెల్గువచనము' మాత్ర మున్నది. శ్రీ వేటూరి ఆనందమూర్తి ఈ 'భగవద్గీత వచనము'నకే 'ఆంధ్ర వేదాంత మనియు, భగవద్గీతాటీక' యనియు నామాంతరములు" అని తన గ్రంథంలో వ్రాసి వున్నారు.[11] ఆధారం మాత్రం చూపలేదు.

వ్యాఖ్యాన గ్రంథాలకుకూడా నామకరణంచేసే సంప్రదాయం సంస్కృతంలో ఉంది. తాళ్లపాక కవుల్లో పెద తిరుమలయ్య మనుమడైన తిరువెంగళప్ప మమ్మటుని కావ్యప్రకాశానికి వ్రాసిన వ్యాఖ్యకు 'సుధానిధి' అని, అమరకోశవ్యాఖ్యకు 'గురుబాల ప్రబోధిక' అని పేర్లు పెట్టినాడు. వ్యాఖ్యలకు నామకరణంచేసే ఈ సంప్రదాయాన్ని బట్టి పెద తిరుమలయ్య భగవద్గీతావ్యాఖ్యకు ఆంధ్రవేదాంతమని—గ్రంథంలో ఈపేరు లేకున్నా తర్వాత వారు వ్యవహరించినారని ఊహించవచ్చు. 'వేదాంతాచార్య' అనే బిరుదు కూడా వారికున్నది కదా!

5. భగవద్గీతావ్యాఖ్య—తాళపత్రప్రతులు

ఈ గ్రంథ పరిష్కరణకు స్వీకరించిన తాళపత్రప్రతులు ఎనిమిది. వాటిలో తిరుపతిప్రతులు నాలుగు (శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయ ప్రాచ్యపరిశోధన సంస్థలోనివి). తంజావూరుప్రతి ఒకటి (సరస్వతిమహల్‌లోనిది). మద్రాసుప్రతులు రెండు (ప్రభుత్వ ప్రాచ్యలిఖిత భాండాగారంలోనివి). ప్రొద్దుటూరుప్రతి ఒకటి (శ్రీ పి. మల్లేశుడుగారి సొంతప్రతి).[12]

పై ఎనిమిది ప్రతులకు ఇచ్చిన సంకేతాలు; వివరాలు.

A ప్రతి (D 2145 తిరుపతి)

ఈ ప్రతి బాగుంది. వ్రాయసకానిపేరు తోట గజపతి. దీని లేఖనకాలం హేవళంబి సంవత్సరం అంటే క్రీ. శ. 1777 కావచ్చు.

---

11. చూ: పుట 462 తాళ్లపాక కవుల కృతులు_వివిధ సాహితీ ప్రక్రియలు, సంపుటం I, 1974.

12. కాకినాడ ఆంధ్రసాహిత్య పరిషత్పుస్తక భాండాగారంలో ఒక ప్రతి ఉన్నది. ఆ ప్రతి మాకందుబాటులోకి రాని కారణాన దానిని సంప్రదించలేదు.

B ప్రతి (R 804 తిరుపతి)

ఇది ప్రాచీనమైనప్రతి. క్రిమిదష్టం. కొంతశిథిలం. ఇందులో అవతారికతో పాటు తొలి ఆరు శ్లోకాలున్న గ్రంథభాగం లుప్తం. వ్రాయసకాని పేరుగాని లేఖన కాలంగాని ఇందులోలేవు. ఈ ప్రతిని పిఠాపురం మహారాజావారు మద్రాసు ప్రభుత్వ ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తక భాండాగారానికి 1927-28 లో బహూకరించినారు. అంతే పెండ్యాల వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారికి 1923 జూన్‌లో కర్నూలుజిల్లా అబ్దుల్లాపురం వాస్తవ్యులు చిదంబరయ్యగారు ఇచ్చినప్రతి ఇదే.

C ప్రతి (D 2147 తిరుపతి

అక్కడక్కడ క్రిమిదష్టతవున్నా ఈ ప్రతి స్థితి ఫరవాలేదు. ఇది B ప్రతి అంత ప్రాచీనంకాదు. వ్రాయసకాని పేరుగాని, లేఖనకాలంగాని ఇందులో లేవు.

D ప్రతి (7653 తిరుపతి)

ఇది ఒక్కటే అసమగ్రంగా ఉన్నప్రతి. మొదటి ఐదు అధ్యాయాలు సమగ్రంగా ఉన్నాయి. ఆరో అధ్యాయం నాల్గవశ్లోకం తర్వాతి గ్రంథభాగం లుప్త మైంది. ఇందులో వ్రాయసకాని పేరు లేదు. లేఖనకాలం కూడా లేదు.

E ప్రతి (8918 తంజావూరు)

ఇందులో శైథిల్య గ్రంథపాతాదులు లేవు. లేఖకుని పేరు వెంకటపతియోగి, లేఖనకాలం లేదు.

F ప్రతి (D 2015 మద్రాసు)

ఈ ప్రతి మంచిస్థితిలోవుంది. కాని లేఖకుడు అక్కడక్కడ ఉండవలసిన అక్షరాలకు బదులు శ్రీకారాలను వ్రాసివున్నాడు. అంటే అతడు గ్రహించిన మూల ప్రతిలో క్రిమిదష్టమై లోపించిన అక్షరాల్ని తన ప్రతిలో శ్రీకారాలతో పూరించు కొన్నాడని భావించాలి. లేఖనకాలం లేదు. వ్రాయసకాని పేరుకూడా లేదు, కాని 'శ్రీకణ్ణపురనాయకి సహిత శ్రీ శౌరిరాజాయనమః' అని దేవతాస్మరణ అధ్యాయాం తాల్లో కన్పిస్తుంది. తంజావూరుజిల్లాలో తిరుక్కణ్ణపురక్షేత్రంవుంది. అది వైష్ణవ క్షేత్రం. అక్కడవెలసిన దైవమే శౌరిరాజస్వామి.

G ప్రతి (R 2268 మద్రాసు)

అక్కడక్కడ కొంత శిథిలమైవున్న ప్రతి ఇది. గ్రంథారంభానికి ముందున్న ఆకులో "శ్రీమాన్ మాడభూషి వేదాంతాచార్యులయ్యవార్లంగారి చంపూరామాయణం"

అనివుంది. మరి ఈ గ్రంథం భగవద్గీతేగాని చంపూరామాయణంకాదు. గ్రంథాంతంలో ఇచ్చిన లేఖనకాలం క్షయ సంవత్సర భాద్రపద శు. ౧౦. బు. అంటే దీని లేఖన కాలం క్రీ. శ. 18-8-1686.

P ప్రతి

కడపజిల్లా ప్రొద్దుటూరు ప్రభుత్వ కళాశాలలో తెలుగు అధ్యాపకుడుగావున్న శ్రీ పి. మల్లేశుడుగారి సొంతప్రతి ఇది. ఈ ప్రతిలో అక్కడక్కడ నాలుగైదాకులు విరిగివున్నా మొత్తంమీద ఇది చక్కనిప్రతి. గ్రంథాంతంలో వ్రాయసకాని వక్కణ మున్న ఆకు కొంత శిథిలమైంది. అందు 'తిరుచాణూరు అలుగు శింగరప్పకు రామలింగానాయణిపల్లె కరణం లక్ష్మీనారాయణ' ఈ ప్రతిని వ్రాసినట్లువుంది. రామలింగానాయనిపల్లె అనంతపురంజిల్లా తాడిపత్రి తాలూకాలోని ఒకగ్రామం. ఈనాడు దాన్నే 'రామలింగాయపల్లె' అంటారు. లేఖనసంవత్సరం 'పర్విధారి' అని వుంది. పరీధావి 'పర్విధారి'గా వ్రాయబడింది అని భావిస్తే లేఖనకాలం క్రీ.శ. 1732 అవుతుంది. కాదు సర్వధారి అని భావిస్తే అది క్రీ. శ. 1768 అవుతుంది.

పై ఎనిమిది ప్రతుల్లో ఏదికూడా పెద తిరుమలయ్య స్వహస్తలిఖితంకాదు. అతని కాలానికి చెందినట్టిదీ కాదు. ఇవన్నీ పెద తిరుమలయ్య కాలంనాటి ప్రతులకు తర్వాతికాలంలో వెలువడిన ప్రత్యంతరాలే. పైగా ఈ ఎనిమిది ప్రతుల్నీ సరిపోల్చి చూస్తే ఏ ఒకటీ మరొకదానికి పుత్రికకాదని తెలుస్తుంది. ఇవి విభిన్నాలైనా వీటిలో కొన్ని ప్రతులమధ్య సాదృశ్యంగావున్న కొన్నిలక్షణాల్ని—తాత్పర్యాల ఉపక్రమోప సంహారాలూ, వ్రాయకవదలిన భాగాలూ, వ్రాయసగాండ్ర దోషాలూ మొదలైనవాటిని-పురస్కరించుకొని వర్గీకరించవచ్చు. ఆవిధంగా వర్గీకరిస్తే స్థూలంగా BP ప్రతులు ఒక వర్గంగాను, CF ప్రతులు మరొకవర్గంగాను, AD ప్రతులు ఇంకొక వర్గంగాను ఏర్పడతాయి. G ప్రతి పెక్కు అంశాలలో CF ప్రతులకు సన్నిహితంగాను, మరికొన్ని అంశాలలో AD ప్రతులకు దగ్గరగాను ఉన్నది. E ప్రతి (తంజావూరు) అన్నిప్రతులకన్నా విలక్షణమైంది. దీని వ్రాయసకాడు కొంత వ్యుత్పన్నుడు. భాషా పరంగా అర్వాచీన లక్షణాలు ఇందు కనిపిస్తాయి. ఇతర ప్రతుల్లోకన్న ఇందులో లేఖన దోషాలు తక్కువ. పదాదిలో 'య, వ' లను పరిహరించి అచ్చులువ్రాయడం ఈ ప్రతిలో ఎక్కువ. తాత్పర్యాల విషయంలో మిగిలిన ప్రతులకన్నా ఇందులో కొంత అధికప్రసంగం కనిపిస్తుంది. ఆయా వాక్య స్వరూపాల్లో మార్పులు, శ్రీరామానుజ భాష్యానికి, వేదాంతదేశికుల తాత్పర్యచంద్రికకు అనువైన కూర్పులు,

చేర్పులు ఈ ప్రతిలో చోటుచేసికొనివున్నాయి. ఉదాహరణకు కొన్ని చూడండి: అధ్యా 1-శ్లో 12; అధ్యా 2-శ్లో 9; అధ్యా-8-శ్లో 17; అధ్యా 10-శ్లో 6; అధ్యా 12-శ్లో 15; అధ్యా 13-శ్లో 7; అధ్యా 17-శ్లో 16.

కొన్నిపదాల ప్రయోగంలోకూడ అన్ని ప్రతులవి ఒకదారి అయితే E ప్రతిది మరొకదారిగా కన్పిస్తుంది. ఆదారి తత్సమదారి. ఉదా॥

E ప్రతిలోనిరూపం	ఇతర ప్రతుల్లోనిరూపం
రక్షించుట (1-11)	కాచుక తిరుగుడ (1-11)
కార్యాలు (1-15)	శాతలు (1-15)
రోమాంచము (1-29)	నిలువెంట్రుకలు (1-29)
చర్మము (1-30)	తోలు (1-30)
బాణాలు (1-47)	అమ్ములు (1-47)
పర్వతశిఖరంవలె (6-8)	కొండవలె (6-8)

పై సాక్ష్యాల్నిబట్టి తంజావూరిప్రతి అన్నిటికన్నా అర్వాచీనమని భావించవచ్చు.

ఈ పరిష్కరణకు స్వీకరించిన ప్రతులన్నిటిని తులనాత్మకంగా పరిశీలించి, పాఠభేదాలను గుర్తించి, ఆంతరంగిక సాక్ష్యాధారాలతో ప్రక్షిప్తాలను పరిహరించి సంశోధించి పెద తిరుమలయ్యలిఖిత మూలప్రతి స్వరూపాన్ని(Critical Recension) పునర్నిర్మించడానికిగాని, ఈ ఎనిమిది ప్రతుల వంశవృక్ష నిర్మాణానికిగాని (Stemma Codicum) ప్రయత్నం చేయలేదు. వ్యాఖ్యాన తత్వ నిరూపణకన్న భాషా స్వరూప పరిశీలనకే ఈ పరిష్కరణలో ప్రాధాన్యం. కాబట్టి ఈ ప్రతుల్లో P ప్రతిని ప్రధానప్రతిగా, ఒజ్జబంతిగా స్వీకరించడమయింది. అందుకు ముఖ్యమైన కారణాలు మూడు.

1. P ప్రతిలో శైథిల్యం తక్కువ, వ్రాత చక్కన. ఒక్క E ప్రతిని మినహాయించి P ప్రతిని మిగిలిన ప్రతుల్లోకిచేర్చి సరిపోల్చి చూస్తే పరస్పర భేదాలు కొన్ని గోచరించినా P ప్రతిలో కల్పితపాఠాలు, ప్రక్షిప్తాలు మృగ్యం.

2. తాత్పర్యాల విషయంలో ఇతర ప్రతుల్లో అక్కడక్కడా కనిపించే జారుపాట్లు కూడా ఇందులో లేవు.

3. అన్ని ప్రతుల్లోకన్న ప్రాచీనమై శిథిలంగా వున్న B ప్రతికి ఈ ప్రతి చాలా దగ్గర.

6. తాళపత్ర ప్రతుల్లోని లేఖనవిధానం

ప్రాచీన తాళపత్రగ్రంథాలను యథాతథంగా ఎవరూ ముద్రించరు. ముద్రణకు ముందు అవి పండితపరిష్కృతం కావాలి. తాళపత్రగ్రంథ పరిష్కరణ సామాన్యమైన పనికాదు. అందులో ఎన్నో సమస్యలున్నాయి. వాస్తవానికి గ్రంథపరిష్కరణ ఒక శాస్త్రీయమైన వ్యాసంగం.

ఒక కావ్యానికి మహాకవి ఒకడు కర్త కావచ్చు. కాని ఆ కావ్యానికి కాలాంతరంలో వివిధ ప్రతులు ఏర్పడి దేశంలో వ్యాప్తి కలిగినపుడు వ్రాయసగాండ్ర ప్రమత్తతవల్ల, అజ్ఞానంవల్ల, భాషాపరిణామకారణంవల్ల మూలంలోలేని భాషాదోషాలు, పాఠభేదాలు, లేఖనదోషాలు వివిధ రూపాల్లో ఆ యా ప్రతుల్లో సాక్షాత్కరిస్తాయి. అసలు ప్రాచీన తెలుగు శాసనాలను, తాళపత్ర గ్రంథాలను పరిశీలిస్తే తెలుగులేఖనంలో ఒక నిర్దిష్టమైన పద్ధతి, ప్రామాణికత ఏ యుగంలోనూ ఉన్నట్లు లేదు. ఒకవిధంగా లేఖనదోషాలు మనకు నన్నయకు పూర్వంనుండి సంక్రమించిన సంప్రదాయమని చెప్పవచ్చు. నన్నయకు పూర్వపు తెనుగుశాసనాల వ్రాతలో వున్న కొన్ని పదాల వర్ణక్రమాన్ని చూడండి.[13]

అయ్న, అఇన, ఏ్న, ఐయ్న (అయిన); ఆచంద్రదర్కము (ఆచంద్రార్కము) ఆచంద్రదరరార్కంబు (ఆచంద్రతారార్కంబు); కులచు (కొలుచు); కులొపిఞ్చన (కొలిపించిన); కాన్కి (కానుక); తణ్కి (తాంకి); మహారాజులాకు (మహారాజులకు); రచ్చమానంబున (రాచమానంబున); వాక్రాంబు (వక్రంబు); వ్రపి (వ్రాపి); శఖవరుషంబులు (శకవర్షంబులు) మొదలైనవి.

నన్నయ తరువాతి తెలుగు శాసనాల్లోనూ, మనకు లభించే తెలుగుతాళపత్ర గ్రంథాల్లోనూ రకరకాల లేఖన దోషాలకు కొదవలేదు. ఛందోబద్ధంగావున్న కావ్యప్రబంధాల ప్రతుల్లోకూడ లేఖనదోషాలు అనేకం.

పెద తిరుమలయ్య భగవద్గీతావ్యాఖ్య వచన రచన. పైగా వ్యావహారికం. కాబట్టి ఛందోబద్ధమైన కావ్యప్రబంధాల తాళపత్రప్రతులకన్నా ఈ వ్యాఖ్యాప్రతుల్లో లేఖనదోషాలు, పాఠభేదాలు, ప్రమాదాలు, లోపాలు అధికంగా వుండడానికి ఆస్కారం

---

13. Radhakrishna B. Early Telugu Inscriptions, A. P. Sahitya Akademi Publication. 1971

వుంది. ఉన్నాయి కూడ. ఈ పరిష్కరణకు స్వీకరించిన ఎనిమిది ప్రతుల్ని పరిశీలించి చూస్తే వాటి అన్నిటిలోని లేఖన విశేషాల్ని నాలుగు విధాలుగా వర్గీకరించవచ్చు. అవి:

(1) లేఖన దోషాలు (Lapsus Calami)

(2) లేఖన సంప్రదాయ ద్యోతక రూపాలు (Scriptal tradition)

(3) ఉచ్చారణ విధేయ లేఖన విశేషాలు (Phonetic transcription)

(4) క్రమభంగం (Disorder)

పై నాలుగు రకాల లేఖన విశేషాలను పాఠకుల సులభావగాహనకు సోదాహరణంగా కొంత విస్తరించి చెప్పడం అప్రస్తుతం కాదు.

1. లేఖన దోషాలు: (Lapsus Calami = Slip of the pen)

ఇవి కేవలం వ్రాయసకాని తొందరపాటుకు, ఏమరుపాటుకు, 'భ్రాంతిమదప్రామాణికత'కు, వైయక్తిక విద్దూరాలకు సంబంధించిన దోషాలు. తాను వ్రాసుకొన్న ప్రతిని వ్రాయసకాడు పునఃపరిశీలన చేసివుంటే లేదా పండితులకు చూపించి వుంటే దిద్దుకొనివుండే దోషాలివి. ఈ దోషాల్ని తెలుగుపండితుడు విద్యార్థుల వ్యాసరచనలను దిద్దినట్లు దిద్దడం పరిష్కర్తకు తప్పనిసరి. మన పరిష్కరణకు తీసుకొన్న ప్రతుల్లో ఇట్టిదోషాలు కొల్లలు. ఉదాహరణకు కొన్ని:

ప్రతి	అధ్యాయశ్లోక తాత్పర్యాల సంఖ్య	ఉన్నరూపం	ఉండవలసిన రూపం
P	11-21	అబలుల	అంజలుల
P	9-11	అనుమానం	అవమానం
E	2-20	అజ్ఞుడై	అజుడై
A	5-15	అమృతమైతేను	అవృతమైతేను
D	5-15	అనృతమైతేను	అవృతమైతేను
D	2-13	ఆయుద్ధమందు	ఆయర్థమందు
C	2-19	ఆయిద్సరొంన్ను	ఆయిద్దరున్ను
D	2-24	అశలుడై	అచలుడై
A	1-40	ఆధర్మము	అధర్మము
E	2-30	అద్యుడై	అవధ్యుడై
D	4- 1	అర్యమైన	అవ్యయమైన

D	4-20	ఆశ్వాసమే	అభ్యాసమే
E	6-10	ఆకాశరహితుడై	ఆశారహితుడై
C	6-12	ఆమోపభోగాల	ఆకామోపభోగాల
A	2- 7	ఆది	అది
B	4-21	ఆశతహితుడై	ఆశారహితుడై
D, E. G	1-46	ఆయుద్ధంవిడిచి	ఆయుధంవిడిచి
B	5-19	ఇసృష్టి	ఈసృష్టి
P	10-19	ఎశ్వర్య	ఐశ్వర్య
C	8-11	కర్మాన	క్రమాన
F	9- 7	కల్పవృక్షయమైన	కల్పక్షయమైన
A	7-26	కులాల	కాలాల
F	6-35	కోలమండలి	లోకమండలి
D	2- 9	గుడాకేశవుడైన	గుడాకేశుడైన
C	13-31	ఘంటినది	బుట్టినది
P	2-20	చప్పంబడు	చంపబడు
A	2-25	చచ్చినట్టు	వచ్చినట్టు
C	10-36	జూండవ	జూదము
E	13-13	దశ్యాంశాలైన	విశాలాలైన
F	6-25	దైత్యంచేత	ధైర్యంచేత
E	10-38	నిది	నీతి
E	2-67	నీడమీద	నీళ్లమీద
C	4-10	పద్రితులై	పవిత్రులై
C	17- 6	పతస్సు	తపస్సు
A	1-12	ప్రతాపవానులైన	ప్రతాపవానులైన
A, C	2-58	ప్రతిజ్ఞ	ప్రజ్ఞ
A	16-10	పనియని	తనియని
E	16-22	పొందుదును	పొందును
G	2-51	భలమును	ఫలమును
B	7-12	భాగాలు	భావాలు
C	7-20	భుజింతురు	భజింతురు

P, B	16-14	బిడ్డలు	బీదలు
A	2-29	మరివోఁడడు	మరివాఁకడు
P	17-10	యజ్ఞార్హ్వతము	యజ్ఞార్హము
F	6-42	యోనికులమందు	యోగికులమందు
C	7-29	రత్నం	యత్నం
A	16-10	విచిడి	విడిచి
C	18-38	విషయమువలె	విషమువలె
G	2-52	వాసమును	పాపమును
A	2-60	విశ్వాంసుండైన	విద్వాంసుండైన
G	2-72	విజ్ఞానం	అజ్ఞానం
A	2-29	వున్న	పుణ్య
C	17- 9	శ్లోకమును	శోకమున్ను
G	1-25	శయనికుల	సైనికుల
C, F	17-5	హంకారముతో	అహంకారముతో
G	7-22	హీనమైన	హితమైన
A	2-49	హాఁకృపణులు	మహాఁకృపణులు

లేఖనదోషాలుగా పై పట్టికలో ఇచ్చిన రూపాల్ని చూస్తే సాధారణంగా అచ్చైన తెలుగు పుస్తకాల చివర ఇచ్చే తప్పొప్పుల పట్టికలాగా ఉంది కదూ!

(2) లేఖన సంప్రదాయ ద్యోతక రూపాలు (Scriptal tradition)

పదలేఖనంలో (Spelling) ఈనాడు మనం వ్రాసే పద్ధతికి లేదా ముద్రించే పద్ధతికి కొంత భిన్నంగా ఉన్న కొన్ని లక్షణాలు తాళపత్ర లేఖనంలో కన్పిస్తాయి. అట్టి ప్రాచీన లేఖన లక్షణాల్ని ఆధునిక లేఖనానికి అనుగుణంగా గ్రంథ పరిష్కరణలో మార్చడం అవసరం. కొన్ని ఉదాహరణాలు:

లేఖన సంప్రదాయంలోని లక్షణాలు	తాళపత్రలిఖిత రూపం	ఆధునిక రూపం
(a) వలపల గిలక	అజ౯నుడా	అర్జునుడా
	కీతి౯	కీర్తి
	యేప౯రుపబడి	యేర్పరుపబడి

(b) పూర్ణబిందుపూర్వక ద్విత్వ హల్లు	క్షత్రియుండ్డవు	క్షత్రియుండవు
	నిత్యుండ్డను	నిత్యుండను
	కొండ్దరు	కొందరు
	వుండ్డుదురు	వుండుదురు
(c) పూర్ణబిందుపూర్వక అనునాసిక ద్విత్వం లేదా అనునాసిక సంయుక్తం	అంన్నమాచార్యులు	అన్నమాచార్యులు
	వాంన్ని	వాన్ని
	కృష్ణంమ్మ	కృష్ణమ్మ
	సంమ్మంధాన	సమ్మంధాన
	పుంణ్యం	పుణ్యం
	జంన్మము	జన్మము
	అంన్యమైన	అన్యమైన
	కాంమ్యకర్మాలు	కామ్యకర్మాలు
(d) పూర్ణబిందుపూర్వక అద్విరుక్త హల్లు	వాండు	వాఁడు/వాడు
	అర్జునుండు	అర్జునుఁడు/అర్జునుడు
	దాంటీని	దాఁటీని/దాటీని
	ప్రాంత	ప్రాఁత/ప్రాత
	యెరింగి	యెరిఁగి/యెరిగి
(e) పదమధ్య అజ్లోపాన్ని పాటించిన సంయుక్తాక్షర రచన	అడ్గితేను	అడిగితేను
	నడ్మ	నడుమ
	వాన్కి	వానికి
	వల్న	వలన
	గన్క	గనుక
	సాత్వికుల్కు	సాత్వికులకు
	వివేకులయ్న	వివేకులయిన
	భోజ్నం	భోజనం
	య్వండు	యవఁడు/యవడు
	ద్య	దయ
(f) ఏత్వానికిఎత్వం(సంస్కృత లేఖన ప్రభావం కావచ్చు)	నెను	నేను
	అనెటిది	అనేటిది
	చెశెది	చేశేది
	అంటెను	అంటేను

(g) పద మధ్యంలో వ్యస్తంగా అచ్చు	అఉను	అవును
	అఇశ్వర్యమున్ను	అయిశ్వర్యమున్ను
	శ్రీఇన్ని	శ్రీయిన్ని

(3) ఉచ్చారణ విధేయ లేఖన విశేషాలు : (Phonetic transcription)

తాళపత్ర గంథాల్లోని కొన్ని ధ్వనుల, పదాల వ్రాతలో ఆనాటి ఉచ్చారణకు విధేయమైన లేఖన పద్ధతి కనిపిస్తుంది. నేటి పండితులకు, ప్రామాణిక గ్రాంథిక భాషాదృష్టిగల వారికి అవి విడ్డూరాలైన లేఖక దోషాలుగా తోచవచ్చు. కాని అవి ఆనాటి వ్యవహారంలో ధ్వనుల ఉచ్చారణ విధాన్ని వ్యక్తం చేస్తాయి. నిజానికి అట్టి వ్రాత భాషా ధ్వని పరిణామ చరిత్రకు, తదవగాహనకు అమూల్యమైన ఆధారం. అట్టి వ్రాతలోని వర్ణ సంకేతాలను లేఖక ప్రమాదంగా భావించి బాలవ్యాకరణానుగుణమైన రచనా రూపంలోకి మార్చడం పరిష్కరణ దోషం అవుతుంది. వాటిని పరిష్కరించాలన్నా, ఉన్నవి ఉన్నట్లు నిలపాలన్నా పరిష్కర్తకు భాషా చారిత్రక దృష్టి, లేఖన సంప్రదాయజ్ఞత, భాషావిజ్ఞాన పరిచయం, వీనికితోడుగా కొంత మెలకువ ఉండాలి. 'సింహము' అనే పదాన్ని వ్రాయసగాళ్లు తమ ఉచ్చారణను అనుసరించి వ్రాయడానికి కాబోలు చేసిన ప్రయత్నంలో సిద్ధించిన పదలేఖన వైవిధ్యం చూడండి: శింహ్వము (A ప్రతి); శింహ్మము (B ప్రతి); సింహ్వము (C, E ప్రతులు); సింహ్వం (F,P ప్రతులు), ఈ పరిష్కరణకు గ్రహించిన ఎనిమిది ప్రతుల్లో ఉచ్చారణ విధేయంగా కన్పించే కొన్ని లేఖన విశేషాల్ని క్రింది విధంగా వర్గీకరించవచ్చు.

(a) పదాది యకార, వకారాలు :	యెవడు, యేది, యిందుకు, యిటువంటి, యీశ్వరుడు, వొక్కండనే, వొకటి, వోయి అర్జునుడా!, వో అర్జునుడా!, వుపాసన, వూర్జితము.
(b) ఐ, ఔ లకు క్రమంగా 'అయి, అవు'లు: (తత్సమ పదాల్లో కూడ)	అయిరావతము, అయిశ్వర్యము. అవుషధము.
(c) తాలవ్యహల్లుకు పరంలో అత్వానికి ఏత్వం:	శెక్తి,చెంద్రుడు,యెముడు, నాయెందు. శెరీరము. జెనులు, జెంతువులు.
(d) ఋత్వానికి 'రు' :	మహారుషులు, రుతువు.

(e) హల్లుకు పరంగా ఉన్న ఋత్వానికి 'రి' లేదా 'రు' :	క్రిష్ణవాక్యం, ద్రిష్టి, శ్రిష్టి, బ్రుహత్సామ.
(f) హల్పరమైన ఏత్వానికి (పరాక్షరంలో అత్వమున్నపుడు) దీర్ఘాకారం, య వత్తు :	ప్యాద (పేద) ల్యాక (లేక)
(g) 'చ'వర్ణానికి శ/స లు :	చేయు, శేయు, సేయు, చేశేయి, శేశేయి, సేశేయి, చేత, శేత, సేత
(h) శ వర్ణానికి స :	వైస్యులు; సూద్రులు, సోషింపజేయు
(i) స వర్ణానికి శ :	శింహ్మము; రహశ్యాలు, వలశిన; చేశే పనులు, శేవించు
(j) ట వర్ణానికి ష (కొన్ని పదాల్లో:)	అషువంటి; యిషువంటి అషుగనక; యిషనగా
(k) జ్ఞ కు గ్న (కొన్ని పదాల్లో)	యగ్నము; గ్నానము

(4) క్రమభంగం (Disorder)

ఈ వ్యాఖ్యలో ఉండవలసిన క్రమం మొదట శ్లోకం, తర్వాత తెలుగు తాత్పర్యం. కాని కొన్ని ప్రతుల్లో అక్కడక్కడ శ్లోక తాత్పర్యాలకు సంబంధించిన క్రమభంగం కనిపిస్తుంది. దీనికి కారణం ప్రధానంగా వ్రాయసకాని అజాగ్రత్త, లేదా తొందరపాటు. ఒకవేళ పునఃపరిశీలనలో వ్రాయసకాడు ఈ లోపాన్ని గుర్తించి వుండినా తాళపత్ర రచనలో సవరించడం సాధ్యంకాదు. గ్రంథపరిష్కరణలో ఇట్టి లోపాలను, క్రమభంగాలను కూడ జాగ్రత్తగా చూసుకోవాలి. భగవద్గీతా వ్యాఖ్యా ప్రతుల్లో కనిపించే శ్లోక తాత్పర్యాల క్రమభంగం నాలుగైదు రకాలుగా కనిపిస్తుంది.

(a) మూలశ్లోకాన్ని వ్రాయక వదలివేయడం, కొన్ని ప్రతుల్లో అక్కడక్కడ ఒకటి రెండు శ్లోకాలు వరుస క్రమంలో తొలగి ఉన్నాయి. అయినా వాటి తెలుగు తాత్పర్యాలు మాత్రం వ్రాయబడి ఉన్నాయి. ఉదాహరణకి G ప్రతిలో 2 అధ్యా. 16 శ్లో; B ప్రతిలో 2 అధ్యా. 39 శ్లో; E ప్రతిలో 10 అధ్యా. 22 శ్లో. లేవు.

(b) తెలుగు తాత్పర్యాన్ని వ్రాయక వదలివేయడం. కొన్ని ప్రతుల్లో అక్కడక్కడ శ్లోకం ఉన్నా తాత్పర్యం ఉండదు. ఉదా:—B ప్రతిలో 2 అధ్యా. 38 వ తాత్పర్యం; C ప్రతిలో 9 అధ్యా. 13 వ తాత్పర్యం; F ప్రతిలో 2 అధ్యా. 26 వ తాత్పర్యం లేవు.

(c) శ్లోక తాత్పర్యాలు రెండింటిని వదలివేయడం. A ప్రతిలో 9 అధ్యా 23; G ప్రతిలో 3 అధ్యా. 39; 4 అధ్యా. 32; E ప్రతిలో 8 అధ్యా. 6.

(d) ఒక శ్లోకం క్రిందనే తర్వాతి శ్లోక తాత్పర్యాన్ని కూడా పూర్తిగానో లేదా అరగొరగానో కల్పి వ్రాయడం, ఉదా : G ప్రతిలో 2 అధ్యా. 16 శ్లోకం క్రింద 16, 17 శ్లోకాల తాత్పర్యాలు కలిపివున్నాయి. E ప్రతిలో 2 అధ్యా. 15 శ్లోకం క్రింద 15. 16, 17 శ్లోకాల తాత్పర్యాలు కలిపి వ్రాయబడినాయి. P ప్రతిలో 11 అధ్యా. 12 వ శ్లోకం క్రింద 12, 13 శ్లోకాల తాత్పర్యాలు కలిపివున్నాయి.

పై క్రమభంగాలే గాక ఒకటి రెండుచోట్ల శ్లోక తాత్పర్యాల పునరుక్తికూడా కన్పిస్తుంది. ఉదా : E ప్రతిలో 10 అధ్యా. 23 వ శ్లోక తాత్పర్యం. B ప్రతిలో 18 అధ్యా. 68 వ శ్లోక తాత్పర్యం రెండుమార్లు పునరుక్తం.

ఇంతవరకు తిరుమలయ్య భగవద్గీతా వ్యాఖ్య తాళపత్ర ప్రతుల్లోని లేఖన విశేషాలను, పరిష్కరణకు సంబంధించిన కొన్ని సమస్యలను దిఙ్మాత్రంగా సూచించడమైంది. ఇక ముద్రితమై మీ చేతిలో ఉన్న భగవద్గీతా వ్యాఖ్యను పరిష్కరించిన విధానాన్ని కొంత ప్రస్తావించుకొందాం.

7. ప్రతుల పరిశీలన - పరిష్కరణ పద్ధతులు

పెద తిరుమలయ్య భగవద్గీతా వ్యాఖ్యను ప్రకటించాలని నిర్ణయం తీసుకొన్న తర్వాత దేశంలోని తద్వ్యాఖ్యాన ప్రతుల ఆకరాలను, వివరాలను తెలుసుకోడానికి ప్రయత్నం చేయడమైంది. చివరకు ఈ పరిష్కరణకు ఎన్నిక చేసుకొన్నవి, మా కందుబాటులోనికి వచ్చినవి ముందు చెప్పిన ఎనిమిది ప్రతులు మాత్రమే. ఈ ఎనిమిది ప్రతులలోని శ్లోకాలను, తాత్పర్యాలను మొదట నిడుపాటి కాగితాల మీద పాఠ భేదాలతో గుర్తించి వ్రాయించడమైంది.

పై విధంగా వ్రాయించిన తర్వాత P ప్రతిని ప్రధాన ప్రతిగా—ఇంతకు ముందు చెప్పిన కారణాలవల్ల—స్వీకరించడమైంది. ఆ తర్వాత ఒక్కొక్క కాగితం మీద ఒక్కొక్క శ్లోకాన్ని, దాని క్రింద P ప్రతిలోని తెలుగు తాత్పర్యాన్ని వ్రాయించడమైంది. ఆ తాత్పర్యానికి తక్కిన ఏడు ప్రతుల్లోని పాఠాంతరాలను సంఖ్యా క్రమంలో క్రింద గుర్తించడం జరిగింది.

పై విధంగా P ప్రతి తాత్పర్యాన్ని, ఇతర ప్రతులలోని పాఠాంతరాలను వ్రాయించిన తర్వాత పరిష్కరణ కార్యక్రమం ప్రారంభమయింది. వివిధ ప్రతుల్లోని

లేఖనవిధానాన్ని. వాటిలో స్థూలదృష్టికే కన్పించే వైవిధ్యాన్ని. పెద తిరుమలయ్య భాషలో కన్పించే విలక్షణాలను అవగాహన చేసుకొని చర్చాపూర్వకంగా కొన్ని సూత్రాలు రూపొందించబడినాయి. ఆ సూత్రాలు, వాటిని పాటించిన తీరు.

(1) శ్లోకాలకు సంబంధించి:

ఈ ప్రతుల్లో శ్లోకపరమైన పాఠభేదాలు చెప్పదగినవి లేవు. కాబట్టి శ్లోకాలకు పాఠాంతరాలను చూపలేదు. ప్రతుల్లో శ్లోక లేఖనంలో పాదాంతంలో పూర్ణానుస్వారం లిఖితమై ఉన్నచోట్ల సంస్కృత సంప్రదాయా న్ననుసరించి మకారపొల్లు (మ్) పాటింపబడింది. ప్రతుల వ్రాతలో అవగ్రహ (ఽ) చిహ్నంలేదు. కాని యిందులో చూపబడింది. సంస్కృతంలో హ్రస్వ ఎకార, ఒకారములు లేవు కదా! అయినా శ్లోక లేఖనంలో ఇంచుమించు అన్ని ప్రతుల్లోను హ్రస్వ ఎకార. ఒకార సంకేతములే వున్నాయి. వాటిని దీర్ఘాలుగా సరిదిద్దుకున్నాం. ఉదా: ధర్మక్షెత్రె = ధర్మక్షేత్రే; పురుషొత్తమ = పురుషోత్తమ;

(2) తాత్పర్యభాగానికి సంబంధించి :

తెలుగు తాత్పర్య భాగానికి సంబంధించిన పరిష్కరణను నాలుగు విభాగాల క్రింద (a) లిపికి (d) లేఖన దోషాలకు (c) పదలేఖన రీతులకు (b) పాఠాంతరాలకు సంబంధించినవిగా వింగడించి చూపవచ్చు.

(a) లిపికి సంబంధించినవి : ఇవి నేటి లేఖన విధానానికి అనుగుణంగా చేసిన మార్పులు.

(1) వలపలగిలకను పరిహరించడం.

(2) పూర్ణబిందుపూర్వక ద్విత్వహల్లును అద్విత్వంగా చూపడం.

ఉదా: సంజ్జయుండ్డ = సంజయుండ.

(3) పూర్ణబిందుపూర్వక అద్విత్వహల్లువున్న రూపాల్లో అర్థభంగము కానిపట్ల పూర్ణబిందువును తొలగించడం అంటే ఆ చోట్ల అర్ధానుస్వారానికి గతి కల్పించలేదు.

ఉదా: వాండు-వాడు; ధనంజయుండ-ధనంజయుడ.

(4) పూర్ణబిందుపూర్వక అనునాసిక ద్విత్వం లేదా అనునాసిక సంయుక్తం ఉన్న రూపాల్లో పూర్ణబిందువును తొలగించడం.

ఉదా: వాంన్ని-వాన్ని; కృష్ణంమ్మ-కృష్ణమ్మ; అంన్నమయ్య-అన్నమయ్య;

(5) పద మధ్య అజ్లోపం ఏర్పడిన సంయుక్తాక్షరాల్లో తెలుగు ఉచ్చారణ అసహజంగా తోచినచోట్ల అజ్లోప రహితంగా చూపడం.

ఉదా: అడ్గితేను-అడిగితేను; భోజ్నం-భోజనం; దయ్-దయ. కాని-వల్న, వల్దు, గన్క- ఇత్యాది రూపాల్ని కొన్నిటిని రూపాంతరాలను చూపడానికి కొన్నిచోట్ల నిల్పడమైంది.

(6) ద్వితీయావిభక్తి ప్రత్యయాంతాలుగా 'ంని', 'ంను' ఉన్న రూపాల్లోను, సముచ్చయార్థంలో 'ంనూ', 'ంనై' ఉన్న రూపాల్లోను బిందువును తొలగించి పరంలోని న వర్ణాన్ని ద్విత్వంగా చూపడం.

ఉదా: సంజయుంని-సంజయున్ని; కౌరవులుంనూ పాండవులుంనూ-కౌరవులున్నూ పాండవులున్నూ; శూరులుంనై-శూరులున్నై.

(7) తెలుగు పదాల లేఖనంలో ఏత్వానికి బదులు ఎత్వమున్న చోట్ల—ఇది సంస్కృత లేఖన ప్రభావంవల్ల కావచ్చు—దీర్ఘాన్నే వ్రాయడం.

ఉదా: నెను-నేను; చెప్పెటిది-చెప్పేటిది.

(8) పదమధ్యంలో వ్యస్తంగా వ్రాసివున్న ఇ, ఉ లను క్రమంగా య, వ లతో చేర్చి చూపడం.

ఉదా: అఇదు-అయిదు; శ్రీఇన్ని-శ్రీయిన్ని; నీఉన్ను-నీవున్ను.

(9) లేఖనంలో 'భ్రాంతిమదప్రామాణికత' కారణంగా రేఫకు వట్రువ సుడిని వాడినచోట్ల రేఫగా సంస్కరించడం.

ఉదా: దేవేంద్రృడు-దేవేంద్రుడు; శతృవులు-శత్రువులు; సముద్రృడు - సముద్రుడు.

(10) తాత్పర్యాంతంలో వాక్యం చివర ఉకార ముండవలసిన చోట్ల దీర్ఘ ఉకారం కొన్ని ప్రతుల్లో కన్పిస్తుంది. వాటిని హ్రస్వీకరించడం.

ఉదా: '....................అభ్యాసం చేశినవాడు నిర్వాణమైన బ్రహ్మను పొందునూ. (పొందును.)

(11) ఈ ప్రతుల్లో సముచ్చయార్థక ప్రత్యయానికి ఉన్న రూపాంతరాలు ను/నూ/న్ను/న్నూ. వీటికి వ్రాతలో బిందుపూర్వక రూపాలు గూడా ఉన్నాయి. అయితే P ప్రతిలోని వ్రాతలో మాత్రం 'న్నూ' చేర్చి వ్రాసిన రూపాల్లో పూర్ణ

బిందువే గాకుండ, తత్పూర్వాక్షరం గూడ కొన్నిచోట్ల దీర్ఘంగా వ్రాయబడి వుంది. అట్టిచోట్ల పూర్వదీర్ఘాన్ని హ్రస్వంగా చూపడమైంది.

ఉదా: కడుపులూంన్నూ, వక్త్రాలూంన్నూ, కన్నులూంన్నూ, మధ్య మూంన్నూ = కడుపులున్నూ, వక్త్రాలున్నూ, కన్నులున్నూ, మధ్యమున్నూ.

(P ప్రతి అధ్యా. 11-శ్లో 16)

(b) తాత్పర్యాలలోని లేఖనదోషాలు (Lapsus calami)—పరిష్కరణ:

కేవలం వ్రాయసగాని అజాగ్రత్తవల్ల, వేగిరపాటువల్ల లేఖనంలో దొర్లిన లేఖనప్రమాదా లివి, ఇవి భగవద్గీతా వ్యాఖ్యాప్రతుల్లో కొల్లలుగావున్నాయి. అనేక రకాలుగావున్న యివి అవశ్యపరిష్కరణీయాలు. అట్టి లేఖనప్రమాదాలు, వాటికి కొన్ని ఉదాహరణాలు:

(1) లిపి చిహ్నాన్ని వదలివేయడం: మస్త్రివి (మరిస్త్రివి); పురునికి (పురుషునికి); తత్పండై (తత్పరుండై).

(2) లిపి సంకేతాల పునర్లేఖనం: వాడవౌవుదువు (వాడవౌదువు); వరుర్షం (వర్షం); యవవరు (యవరు); అర్హుదౌవును (అర్హుదవును).

(3) లిపి చిహ్నాల స్థాన వినిమయం. అచ్చుల్లో: శరీరవాసన పర్యంతమున్ను (శరీరావసాన పర్యంతమున్ను); చేతనునీకె (చేతనునికే); హల్లుల్లో: పతస్సు (తపస్సు); కర్మాన (క్రమాన)

(4) అచ్చులహ్రస్వదీర్ఘాల్లో తార్మారు: పిండించినారు (పీడించినారు); చిశిరా (చేశిరా); మోదలు (మొదలు); హారి సమ్మంధమైన (హరి సమ్మంధమైన); కోనును (కొనును).

(5) ఒక అక్షరానికి మరొక అక్షరం: ఇవి సాధారణంగా సంకేతాల సాదృశ్యరూపాన్నిబట్టి లేదా ఉచ్చారణనుబట్టి ఏర్పడినవి. ఇవి రకరకాలు. కొన్ని ఉదాహరణలు: రత్నం (యత్నం); భాగాలు (భావాలు); పారకప్పడ (వారాసపడ్డ); వెళ అయినప్పుడున్ను (వెళ్ళైనప్పుడున్ను); గోడంట్టి (గొడ్డంటి).

(c) పదలేఖనరీతులు (Spelling):

తాళపత్ర లేఖనంలో కన్పించే మరికొన్ని లక్షణాలను కేవలం లేఖనదోషాలని చెప్పలేము. అవి నేటి ప్రామాణిక లేఖనదృష్ట్యా దోషాలుగా కన్పించినా వాస్తవానికి

అవి ఆనాటి ఉచ్చారణరీతులకు, ధ్వని లక్షణాలకు ప్రతిబింబాలనవచ్చు. అంటే లేఖకుడు బుద్ధిపూర్వకంగానే ప్రదర్శించిన పదలేఖన విశేషాలివి. వీటికి ఏ ప్రతిలో కూడ ఒక నియతి ఉన్నట్లు కనిపించదు. కాబట్టి పదలేఖనంలో అనేక పదాలకు రూపాంతరాలు ఈ ప్రతుల్లో ఉన్నాయి. ఏకరూపతకొరకుగాని, వ్యాకరణదృష్ట్యాగాని వీటిని మార్చకుండా పదలేఖనంలోని వైవిధ్యాల్ని చాలవరకు ఉన్నది ఉన్నట్లుగానే ఉంచడమైంది. అట్టివి కొన్ని:

(1) పదాది యకార వకారాలు: పదాదిలో యకార వకార రచనను వ్యాకరణాలు నిషేధిస్తాయి. య, వ లను పదాదిలో వ్రాయడం దోషమని అప్పకవి చాటినాడు.

క॥ పద్యాది ప్రాణంబుల
నాద్యంతాస్థములుగ, నజ్ఞులు కృతులన్
జైద్యహరః వ్రాయుదురు తము
విద్యాధికులెల్లఁ జూచి వికవిక నవ్వన్

(అప్పకవీయం. 2. ఆశ్వా. 43. పద్య.)

తెలుగువారి ఉచ్చారణలో పదాదిలో 'అ, ఆ' లనే రెండు అచ్చులు తప్ప ఇతరాచ్చులు వినబడవు. పదాదిలో పూర్వాచ్చులైన ఇ, ఈ, ఎ, ఏ లకు ముందు 'య' వర్ణాన్ని పశ్చిమాచ్చులైన ఉ, ఊ, ఒ, ఓ లకు ముందు 'వ' వర్ణాన్ని చేర్చి ఉచ్చరించడం సహజం. ఇది అనాదిగా కనిపిస్తున్న తెలుగుభాషా వ్యవహార లక్షణం కూడ.[14] ఉచ్చారణ విధేయంగా వ్రాయదలచుకున్నప్పుడు పదాదిలో 'య' లేదా 'వ'ను చేర్చే వ్రాయాలి. కాబట్టి ఈ భగవద్గీతావ్యాఖ్య తాళపత్రప్రతుల్లో 'య,వ' లున్న రూపాలు ఎక్కువగా ఉన్నాయి. పరిష్కరణలో వాటిని మార్చలేదు. లేనిచోట్ల వాటిని చొప్పించలేదు.

(2) తాలవ్య హల్లులకు పరంలోవచ్చే అత్వానికి, తాలవ్యేతర హల్లుకు పరంలో వున్న అత్వానికి తెలుగు వుచ్చారణలో కొంతభేదం వుంది. రెండవది వివృతాచ్చైతే మొదటిది అర్ధసంవృతాచ్చుకు సన్నిహితమైంది. వినికిడికి స్పష్టమైన ఈ ధ్వనిభేదాన్ని వ్యాఖ్యాత తిరుమలయ్య గుర్తించినట్లున్నారు, అందువల్లనే పద లేఖనంలో తాలవ్య హల్లులకు పరంలో అత్వ, ఎత్వాలున్న రూపద్వయం ఈ

---

14. పదాది 'య, వ' ల సంబంధమైన చారిత్రక పరిశీలనకు చూడండి: వడ్లమూడి గోపాలకృష్ణయ్యగారి 'ధ్వని–లిపి–పరిణామం' (1955) 1-53.

ప్రతుల్లో కన్పిస్తుంది. ఉదా: శెక్తి—శక్తి; చెంద్రుడు—చంద్రుడు; యెందు—యందు; జెనులు—జనులు. ఈ ఉచ్చారణభేదాన్ని ప్రదర్శించడానికి పరిష్కరణలో ఎత్వసహిత లేఖనాన్ని నిలుపడమైంది. 'ఎ' కు బదులు అత్వమున్న విలోమలేఖనం కూడ ప్రతుల్లో కన్పిస్తుంది. ఉదా: జప్పక (జెప్పక); చెప్పుకొనియదరు (చెప్పు కొనియెదరు); వచ్చను (వచ్చెను); యందు (యెందు). ఇట్టిలేఖనాన్ని నాలుగైదు చోట్ల నిలిపి మిగిలినచోట్ల మార్చడమైంది. ఇవిగాక చ వర్ణానికి తాలవ్య శవర్ణో చ్చారణ తెలియజేసే రూపాలు కూడా ఉన్నాయి. వాటిని చాలావరకు అలాగే వుంచడమైంది. ఉదా: చేయు—శేయు; చాత—శాత; చాయవలె—శాయవలె; చేశేయి—శేశేయి.

(3) తెలుగు వర్ణమాలలోని ఋత్వానికి స్వరోచ్చారణ ఏనాడూ లేదు. అనాదిగా దానికి రేఫోచ్చారణే. పెద తిరుమలయ్య కాలంలోకూడ ఋత్వానికి పదాదిలో 'రు' పదమధ్యంలో 'రి, రు' ల ఉచ్చారణ ఉన్నదనడానికి శాసనాల సాక్ష్యం కూడ వుంది. ప్రతుల వ్రాతలో ఋ/రుల సంకేతాలు రెండూ ప్రయుక్తమైవున్నా 'ఋ' సంకేతం అరుదు. పరిష్కరణలో వీటిని మార్చలేదు.

(4) హల్పరకమైన ఏత్వానికి దీర్ఘ అకారం, య్ వత్తు ఉన్న లేఖనం కొన్ని పదాల్లో కన్పిస్తుంది. అట్టి పదాల్లో రెండవ అక్షరంలో అత్వం తప్పక వుంటుంది. ఈనాటి వ్యవహారంలోకూడ పేట, పేడ, మేక ఇత్యాది రూపాల్లోని తొలి ఏత్వము అర్ధసంవృత తాలవ్యాచ్చుగానే వినిపిస్తుంది. ఈ ఉచ్చారణవిశేషం 16 వ శతాబ్దంలో కూడా వున్నదనడానికి ప్రతుల్లోని ప్యాద (పేద), ల్యాక (లేక) ఇత్యాది పదలేఖనం ఒక దృష్టాంతం.

(5) తత్సమ రూపాల్లో చ, శ, స లకు సంబంధించిన అనియత లేఖనం కనిపిస్తుంది. ఒక దృష్టికి వీటిని తద్భవాలని సమర్థించవచ్చు. అట్లే మహాప్రాణ ధ్వనికి అల్పప్రాణ సంకేతాలున్న కొన్ని రూపాల్నికూడ తద్భవాలన్నా తప్పుకాదు. కారణం తెలుగువారి ఉచ్చారణలో మహాప్రాణోచ్చారణ చాలవరకు ప్రయత్న పూర్వకం. ఈ పరిష్కరణలో చ, శ, సల వినిమయం ఉన్న రూపాల్లోను, మహా ప్రాణధ్వని లేని రూపాల్లోను కొన్నిటిని ఆలాగే చూపించాము.

(6) పదమధ్య ట వర్ణానికి ష వర్ణలేఖనం. P ప్రతిలో అరుదుగాను, మిగిలిన ప్రతుల్లో అక్కడక్కడా కన్పిస్తుంది. ఇది వైదికుల ఉచ్చారణ విశేషం. P ప్రతిలో

ఉ వర్ణాన్నే పాటించి ఇతరప్రతుల్లో ఉన్నవాటిని పాఠభేదాలుగా కొన్నిచోట్ల చూపించాము.

(7) శకటరేఫలేఖనం C, F ప్రతుల్లో అక్కడక్కడా కన్పిస్తుంది, ఇతర ప్రతుల్లో మృగ్యం. శకటరేఫలున్న పాఠాల్ని మార్చలేదు.

D. పాఠాంతరాలు—పరిష్కరణ:

P ప్రతికి ఇతరప్రతులలో ఉన్న పాఠభేదాలు, పాఠాంతరాలు అసంఖ్యాకం. అప్రధానాలూ, నిరర్థకాలూ అయిన పాఠభేదాల ప్రదర్శనంవల్ల చదువరులకు 'నేత్రశ్రమ' తప్ప వేరొక ప్రయోజనం ఉండదు. కాబట్టి ప్రధానాలు, సార్థకాలు అయిన పాఠాంతరాలను విధిగాచూపించి, సామాన్యాలు, కేవల రూపాంతరాలు అయిన పాఠభేదాలను పూర్తిగా పరిహరించకుండా మచ్చుకన్నట్లు ఆయా ప్రతుల్లోని వాటిని కొన్నిచోట్లమాత్రం చూపి, అనేకచోట్ల విస్మరించడమైంది. ఇట్టి లాఘవం భాషాస్వరూపావగాహనకు భంగంకలుగని పద్ధతిలో నిర్వహింపబడింది. ఇందుకు పాటించిన పద్ధతి:

(1) అర్థదృష్ట్యా విలక్షణంకాకుండ. పదలేఖనం (spelling)లో మాత్రమే కొంత వైవిధ్యమున్న రూపాంతరాలను కొన్నిచోట్లనే స్వీకరించి మిగిలినచోట్ల పరిహరించడం. అట్టి రూపాంతరాలు:

వలదు—వల్దు—వద్దు
కలదు—కల్దు—కద్దు
గనుక—గనక—గన్క
వలన—వలను—వల్న—వల్ను
అటని—ఇటని
అటువంటి—ఇటువంటి
అటువలె—ఇటువలె
—బలె— —వలె
అందరు—ఇందరు
వకడు—వొకడు
వారలు—వార్లు—వాండ్లు, వారు
వోయీ—వోయి—వో మొదలైనవి.

ప్రత్యయాలమీద ఉత్వసహిత ద్రుతమున్నరూపాలు, లేనిరూపాలు:

చేతను, చేత

చేయగాను, చేయగా

అటువలెను, అటువలె మొదలైనవి.

సముచ్చయార్థక ప్రత్యయ రూపాంతరాలు:

ను, న్ను, నూ, న్నూ;

సాధారణసంధి, విసంధిరూపాలు:

యేమనుటంచేను, యేమనుట అంచేను;

సరైన, సరి అయిన వంటివి;

సంబోధనలోని హ్రస్వదీర్ఘ భేదం:

అర్జునుడా!—అర్జునుడ! ;

అర్జునా!—అర్జున! వంటివి:

గసడదవాదేశాలు, సరళాదేశాలు మొదలైనవి.

(2) వివిధ ప్రతుల్లో వున్నట్టి పర్యాయపద రూప పాఠాంతరాలు, అధిక పాఠాలు, విభిన్న పాఠాంతరాలు, భాషాచరిత్రకు ఉపయోగించే వివిధరూపాలు యీ పరిష్కరణలో జాగరూకతతో స్వీకరింపబడినాయి.

(3) P ప్రతిలో ఒకపదములేక అక్షరము అర్థరహితమని తోచినపుడు అర్థవంతమైన రూపాన్ని అక్కడే కుండలీకరణాల్లో చూపించడమైంది.

ఉదా: చూ. పుట 33 '....సమస్తమైన ప్రాణా(ణు)లున్ను....'

చూ. పుట 43 '....మహానైపొంది (మహానేరై్పంది)'

(4) P ప్రతిలో ఒక అక్షరమో, పదమో లుప్తంగా ఉన్నచోట్ల ఇతర ప్రతుల్ని పురస్కరించుకొని లుప్తపూరణం చేయబడింది. లుప్తపూరణ భాగాలు నిలువు బ్రాకెట్లమధ్య చూపబడినాయి. ఉదాహరణకు. చూ. పుట 65 '....నాయొక్క యీ [మతమును నిత్య]మున్ను ఆచరింతురు.'

(5) P ప్రతిలో తెలుగు తాత్పర్యానికి ఎక్కువ శైథిల్యమున్నచోట్ల A ప్రతి తాత్పర్యాన్ని ఒజ్జబంతిగా స్వీకరించి, దానికి ఇతర ప్రతుల్లోని పాఠాంతరాలు చూపబడినాయి.

(6) P ప్రతి తాత్పర్యానికి, ఇతరప్రతుల్లోని తాత్పర్యానికి అత్యధికభేదం ఉన్నపుడు సౌలభ్యంకోసం అత్యధికభేదమున్న తాత్పర్యాలను పూర్తిగా వ్రాయడమైంది.

8. భాషా విశేషాలు :

ఈ వ్యాఖ్య తెలుగు భాషా పరిణామ చరిత్రకు మిక్కిలి ప్రయోజనకారి. పదహారో శతాబ్దపు తెలుగు భాషా స్వరూపాన్ని తెలుసుకోవడానికి ఆనాటి కావ్య, శాసనాలకన్నా వ్యావహారికంలోని ఈ వ్యాఖ్య ఎంతో ఉపకరిస్తుంది. ఇందులో ఒకటి రెండు సిద్ధాంత వ్యాసాలకు తగినంత భాషాసామగ్రి ఉన్నదంటే అతిశయోక్తికాదు. ఇందున్న పదప్రయోగాలు, కారక వైచిత్రి, అనువాద విశేషాలుకూడా పరిశీలనార్హాలు. ఈ వ్యాఖ్యలో కన్పించే భాషా విశేషాలు కొన్ని దిఙ్మాత్రంగా క్రింద సూచింపబడ్డాయి.

(1) ధ్వనులు—వర్ణాలు :

పెద తిరుమలయ్య 'రేఫఱకార నిర్ణయము' అనే లక్షణ గ్రంథానికి కర్త. కాని ఈ వ్యాఖ్యలో C, F ప్రతుల్లోనే అక్కడక్కడ శకటరేఫ లేఖనం గోచరిస్తుంది. ఇతర ప్రతుల్లో ఇది మృగ్యం.

ఋవర్ణము రేఫతుల్య మనడానికి తత్సమ పద లేఖనంలో 'ఋ' సంకేతమే గాకుండా రేఫ సంకేతంకూడా ప్రయుక్తమైంది.

తాలవ్యహల్లులకు పరంగా ఉన్న అత్వానికి అర్ధ వివృతమూ, హ్రస్వమూ అయిన పూర్వాచ్చు ఉచ్చారణ (helf-open unrounded Front vowel), అల్లే ఏత్వానికి అర్ధ వివృతమూ, దీర్ఘమూ అయిన పూర్వాచ్చు ఉచ్చారణ ఆనాడు ఉన్నట్లు పదాల లేఖనాన్నిబట్టి చెప్పవచ్చు. ద్వ్యక్షర పదాల్లో రెండవ అక్షరంలో అత్వమున్నపుడు ప్రథమాక్షరంలోని ఏత్వానికి అర్ధ వివృతమూ, దీర్ఘమూ అయిన పూర్వాచ్చు ఉచ్చారణ ఉన్నట్లుకూడా 'ప్యాద,' 'ల్యాక' వంటి పదాల లేఖనాన్ని బట్టి నిర్ణయించవచ్చు.

ఘాలి, ఘట్టి, వొఖటి వంటి కొన్ని దేశ్యపదాల్లో అక్కడక్కడ ఉన్న మహాప్రాణ సంకేతం ఒత్తి చెప్పడానికి, లేదా ప్రామాణిక భ్రాంతి వల్ల ప్రయుక్తమైనట్లు ఊహించవచ్చు. C ప్రతిలోని 'వొహోనొహపుడున్' అనే పాఠ భేదం (పుట 334)

మొదలైనవి. 'భ్రమయు' అన్నది యువర్ణాంతమైన తత్సమక్రియ. భ్రమయుడు (పుట 26); భ్రమస్తే. భ్రమసును (పుట 48); భ్రమయుదురు (పుట 78).

స్వార్థంలో క్రియలకు చేరే 'కొను' అనుబంధానికి 'కొ, కు. క' రూపాంతరాలు కూడా ఈ వ్యాఖ్యలో కన్పిస్తాయి.

(4) సమాసాలు :

వ్యాకరణాలు ఒప్పుకోని మిశ్రసమాసాలు కొన్ని ఈ వ్యాఖ్యలో కన్పిస్తున్నాయి: మహావిలుకాడు (పుట 6); మహానేర్పు (పు 43); భుజబలిమి (పు. 282); అనేకపాట్లు (పు 306); ద్రవ్యవెచ్చాలు (పు 315) మొదలైనవి.

(5) వాక్యరచన :

సంస్కృతకారకానుగుణమైన వాక్య నిర్మాణం ముఖ్యంగా యత్తదర్థక వాక్యాల్లోను, కర్మణి ప్రయోగాల్లోను కవిపిస్తుంది. యత్తదర్థక వాక్యాల్లో పూర్వ భాగం సమాపక క్రియగా భాసిస్తూ వుంటుంది. అంటే క్రియాంతంలో ఓత్వంలేని రచన. ఉదా:

(1) 'యే చుట్టాలకొరకు అయినానేమి భోగాలు, సుఖాలు, రాజ్యమున్నూ కాంక్షింపబడును, అటువంటి చుట్టాలు ప్రాణాలున్నూ. ధనాలున్నూ విడిచి యుద్ధమందు యెదిరించివున్నారు' (పు. 12).

(2) దేహంవిడిచి యెవ్వడుపోవును, వాడు ప్రకృతితోబాసిన ఆత్మస్వరూపమనే పరమగతిబొందును. (మూలం: యః ప్రయాతి త్యజన్ దేహం స యాతి పరమాం గతిమ్ (పు. 146).

కర్మణి ప్రయోగానికి ఉదాహరణాలు:

(1) 'ప్రకృతిచాతను ప్రయోజనాలు చేయింపబడుచున్నది' (మూలం: ప్రకృత్యైవ చ కర్మాణి క్రియమాణాని. పు. 246).

(2) 'యిటని అర్జునునిచాతను పలుకబడిన కృష్ణుడు' (మూలం: ఏవముక్తో హృషీకేశో గుడాకేశేన. పుట 9).

వాక్యాంతంలో వాక్యార్థ నిరూపణకొరకు 'అనుట' అన్నపదాన్ని చేర్చడం ఈ వ్యాఖ్యలో ఒక విలక్షణం. ఉదా: 'అటుగనుక, కర్మమందు జ్ఞానం పొడగనవచ్చును అనుట' (పు 80); 'ఇటనగాను మనస్సును యింద్రియాలవెంట బారకుండాను నిలుపుమరనుట' (పు 83).

కొన్నిప్రతుల్లో అక్కడక్కడా కర్త బహువచనంలోవున్నా క్రియ ఏకవచనంలో ఉండడం కనిపిస్తుంది. ఉదా: 'యీ పావనాలయిన యజ్ఞదాన తపస్సులు నాకు ప్రీతిగాను మోక్షమపేక్షించినవానిచాత శాయదగినది' (ఈ వాక్యంలో అన్నిప్రతుల్లోను క్రియకు ఏకవచనరూపమేవుంది. చూ. పు. 306).

(6) పదప్రయోగ విశేషాలు:

ఈ వ్యాఖ్యలో గుర్తింపదగిన పదప్రయోగాలు ముఖ్యంగా అనువాదంలో చాలా ఉన్నాయి.

ఉదాహరణకు కొన్ని:
విశారదాః = మహానేర్పరులు (పు. 4)
పర్యాప్తం = నిండుకొనివున్నది (పు. 4)
అపర్యాప్తం = పాడువారుచున్నది (పు. 4)
ఆనకః = డక్కీలు/డక్కలు (పు. 5)
శస్త్రసంపాతః = యెలగోలుపోట్లాట (పు. 7)
రణసముద్యమః = సందడియుద్ధము (పు. 8)
శ్వశురాః = బిడ్డనిచ్చినమామలు (పు. 10)
సుహృదః = చుట్టాలు (పు. 10)
పితరః = పితాళ్లు (పు. 15)
అహోబత = వోహోకటకటా (పు. 16)
హృదయదౌర్బల్యః = మనస్సుపేదతనము (పు. 21)
పండితాః = వివేకులయినవార్లు (పు. 25)
జీర్ణానివాసాంసి = పాతకోకలు (పు. 31)
అక్షరః = జీవుడు (పు. 58)
బ్రహ్మ = ప్రకృతి సంబంధమైన శరీరం (పు. 58)
రాగః = వేడుక (పు 66); స్త్రీపురుషులు వొకరికొకరు వేడుకపడెడి వేడుక (పు. 253)
కూటస్థః = కొండవలెనే నిర్వికారుడు (పు. 109)
పతిః = యేలికె (పు. 179)
నాగాః = అనేక శిరస్సులుగల పాములు (పు. 185)
యోధముఖ్యాః = గమికాండ్లు (పు. 205)

ఈళః = యేలిక (పు. 215)

గంధాః = పరిమెళాలు (పు. 268)

దేహః = కడుపు (పు. 271)

దుష్పూరః కామః = యెంతయినా తనియని ఆసోదము (పు. 281)

ప్రాజ్ఞాః = పెద్దలు (పు. 296)

'ఉవాచ' అనే పదానికి ప్రతుల్లో వున్న వివిధ అనువాదాలు చూడండి: వాక్యం, మాట, ప్రశ్న, పల్కుచున్నాడు, అంచున్నాడు, చెప్పుచున్నాడు, అడుగుతున్నాడు, చెప్పేవాక్యం, ఆనతిచ్చినక్రమము, ఆనతిచ్చినవివరము.

గ్రంథపరిష్కరణ పాశ్చాత్యులు నేర్పిన విద్య. అది తెలుగువారికి బ్రౌన్ పెట్టిన భిక్ష. ముద్రితాలై వున్న ప్రాచీన తెలుగుకావ్య ప్రబంధాలన్నీ పండితపరిష్కృతాలే. వాటిలో అనేకం పునఃపరిష్కృతాలై పునర్ముద్రితాలైనవి కూడా. కాని, గ్రంథపరిష్కరణ విద్యకు సంబంధించిన సమస్యల్ని, విధానాల్ని వివరించి తెలిపే ఒక చిన్న పుస్తకంగాని, వ్యాసాలుగాని తెలుగులో లేవు. అందువల్ల భాషాసాహిత్య ప్రియులకు ప్రాచీన తాళపత్రప్రతుల స్వరూపం తెలియదు. గ్రంథప్రకటనకు ముందు పరిష్కరణదశలో పరిష్కర్త పొందే ప్రసవవేదన ఎట్టిదో పాఠకలోకానికి దురూహ్యం. పెద తిరుమలయ్య భగవద్గీతావ్యాఖ్యయొక్క ప్రాధాన్యాన్ని గుర్తించి దాన్ని పరిష్కరించాలని నన్ను ఆదేశించి ప్రోత్సహించినవారు శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయోపాధ్యక్షులు ఆచార్య కొత్త సచ్చిదానందమూర్తిగారు. వారు అటు సంప్రదాయానికి, ఇటు నవీన ప్రయోగానికి సమన్వయమార్గాన్ని స్థాపించి అందు నడచి నడిపించగల ప్రగతిశీలురు; సమ్యగవేక్షణమూర్తులు. వారికి నా కృతజ్ఞతాంజలి.

ఈ వ్యాఖ్యాపరిష్కరణలో సహాయకులుగా నియుక్తులై నాకు చేదోడు వాదోడుగా పనిచేసినవారిద్దరు: 1. శ్రీ ఎ. వి. శ్రీనివాసాచార్యులు; 2. శ్రీ కె. జె. కృష్ణమూర్తి. శ్రీనివాసాచార్యులుగారు తాళ్లపాక సాహిత్యంలో చిరకాలపరిశ్రమ చేసిన పరిశోధకులు. వారికున్న తాళ్లపాక సాహిత్య పరిజ్ఞానం మెచ్చదగింది. ఈ పరిష్కరణలో వారు చేసిన సూచనలకు, పంచుకొన్న శ్రమకు నా కృతజ్ఞత. పైగా పుస్తకముద్రణపరమైన విధుల్ని కూడా శ్రీనివాసాచార్యులుగారే నిర్వహించినారు. శ్రీకృష్ణమూర్తిగారు వృత్తిలోను, ప్రవృత్తిలోను పరిశోధకులు. ప్రతి విషయాన్నీ లోతుగా తరచి చూడాలని ఉబలాటమున్నవారు. గ్రంథపరిష్కరణకాలంలోనే

గాకుండా ఈ పీఠికను వ్రాయడంలో నేను కోరిన వివరాల్ని చాలవరకు సేకరించి ఇచ్చి నా శ్రమను తగ్గించినారు. వర్ధిష్ణువైన శ్రీ కృష్ణమూర్తికి నా ధన్యవాదాలు.

తమ దగ్గరున్న ప్రతిని ఎరవుగా ఇచ్చి ఈ పరిష్కరణ కుపయోగించుకోమని అనుమతించిన మిత్రుడు శ్రీ మల్లేశుడు. వారికి నా ధన్యవాదాలు.

ఈ పరిష్కరణలో నాకు కలిగిన సమస్యల్ని, సందేహాలను చర్చించడానికి అప్పుడప్పుడు తమ కాలాన్ని నాకోసం వినియోగించిన డాక్టర్ ఎస్. శంకర నారాయణన్‌గారికి, డాక్టర్ డి. శ్రీధరబాబుగారికి, ప్రారంభంలో కొన్ని సూచనల్ని చేసిన డాక్టర్ పుల్లెల శ్రీరామచంద్రుడుగారికి నా కృతజ్ఞతాపూర్వక ధన్యవాదాలు.

F ప్రతికారుడు గ్రంథాంతంలో
'వ్రాతతప్పువలన వాచకు లయిగక
తప్పు గలిగెనేని తగినయెడల
వలయు అక్షరములు వర్ణించిపెట్టుడీ
సుకవులైనవారు సురుచిరముగ'

అని వేడుకొన్నాడు. లిఖితప్రతుల్లోని వ్రాత తప్పుల్ని సవరించగలిగినా, ముద్రితప్రతిలో కొన్ని ముద్రారాక్షసాలు చోటు చేసుకొన్నాయి. అయినా అవి ప్రత్యేకపట్టికలో చూపదగినట్టి పెద్ద తప్పులుగావు. కాబట్టి సహృదయులైన పాఠకులే వాటిని సరిచూచుకోగలరని మనవి.

పరిష్కృతమై మీ చేతిలో వున్న ఈ భగవద్గీతావ్యాఖ్య పండితుల, విమర్శకుల దృష్టిని ఆకర్షించి, నిర్మాణాత్మకమైన విమర్శకు వారిని ప్రోత్సహిస్తే ఈ గ్రంథ ప్రకటన ప్రయోజనం ఫలించినట్లే.

మార్చి, 1978.

E ప్రతిలో

[ధ్యాన శ్లోకాలు]

† సచ్చిదానంద రూపాయ కృష్ణాయాభీష్టకారిణే
నమో వేదాంతవేద్యాయ గురవే బుద్ధి సాక్షిణే॥

* కృష్ణద్వైపాయనం వ్యాసం సర్వలోకహితేరతమ్
వేదాబ్జభాస్కరం వందే శుకతాతం తపోనిధిమ్॥

†† పారాశర్యవచస్సరోజమమలం గీతార్థగంధోత్కటం
నానాఖ్యానక కేసరం హరికథా సద్ధ్యాన సంబోధితమ్
లోకే సజ్జనషట్పదై రహరహః పేపీయమానం ముదా
భూయాద్భారతపంకజం కలిమలప్రధ్వంసి నః శ్రేయసే॥

* వ్యాసాయ విష్ణురూపాయ వ్యాసరూపాయ విష్ణవే
నమోవై బ్రహ్మనిధయే వాసిష్ఠాయ నమో నమః॥

§ కృష్ణాయ యాదవేంద్రాయ జ్ఞానముద్రాయ యోగినే
నాథాయ రుక్మిణీశాయ నమో వేదాంతవేదినే॥

§ యదంఘ్రికమలద్వంద్వం ద్వంద్వతాపనివారణమ్
తారకం ద్విపదం వందే శ్రీగురుం ప్రణమామ్యహమ్॥

§ ప్రపన్నపారిజాతాయ తోత్రవేత్రైకపాణయే
జ్ఞానముద్రాయ కృష్ణాయ గీతామృతదుహే నమః॥

§ సర్వోపనిషదో గావో దోగ్ధా గోపాలనందనః
పార్థోవత్స స్సుధీర్భోక్తా దుగ్ధం గీతామృతం మహత్॥

§ వాచకః ప్రణవో యస్య క్రీడావస్త్వఖిలం జగత్
శ్రుతిరాజ్ఞా వపుర్జ్ఞానం తస్మై కృష్ణాత్మనే నమః॥

§ సచ్చిదానందరూపాయ కృష్ణాయాక్లిష్టకర్మణే
నమో జ్ఞానస్వరూపాయ తస్మై కృష్ణాత్మనే నమః॥

[కరన్యాసం]

శ్రీమదైశ్వర్యాత్మనే ఛందసే శ్రీకృష్ణాయ తర్జనీభ్యాం స్వాహా, శ్రీమ ద్భక్త్యా[త్మ]నే శ్రీవేదవ్యాసాయ మధ్యమాభ్యాం వౌషట్, శ్రీమద్బలాత్మనే బలభద్రరామాయ అనామికాభ్యాం హుం, శ్రీమత్తేజసాత్మనే వాసుదేవాయ కనిష్ఠికాభ్యాం వౌషట్, శ్రీమద్విజయాత్మనే గాండీవధన్వినే అర్జునాయ కరతల కరపృష్ఠాభ్యాం ఫట్, ఏవం హృదయాది షడంగన్యాసః భూర్భువ స్సువరోమితి దిగ్బంధః.

ధ్యానమ్—

క కరకలిత నిదర్శితార్థముద్రః పరికలితోన్నతబర్హిబర్హచూడః
ఇతరకరగృహీతవేత్రతోత్రో మమ హృది సన్నిధి మాతనోతు శౌరిః॥

卐 పార్థాయ ప్రతిపాదితాం భగవతా నారాయణేన స్వయం
వ్యాసేన గ్రథితాం పురాణమునినా మధ్యే మహాభారతమ్
అద్వైతామృతవర్షిణీం భగవతీ మష్టాదశాధ్యాయినీం
అంబ త్వా మనుసందధామి భగవద్గీతే భవద్వేషిణీమ్॥

క ఆలంబసూత్రేణ సహారసూత్రం యస్తోత్రముద్రాంకుర పల్లవేన
ప్రదర్శయన్నార్థ పదార్థతత్వం పార్థాయ తత్సారథయే నమోస్తు॥
శాంతాకారం భుజగశయనం పద్మనాభం సురేశం
విశ్వాకారం గగనసదృశం మేఘవర్ణం శుభాంగమ్
లక్ష్మీకాంతం కమలనయనం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం
వందే విష్ణుం భవభయహరం సర్వలోకైకనాథమ్॥

శ్రీమదలమేల్మంగాసమేత శ్రీవేంకటేశాయనమః.

E ప్రతిలో ఇంతవరకు కల భాగం భగవద్గీత ప్రారంభానికి ముందు ఒక తాటాకుపై వ్రాయబడి ఉంది.

† ఈ శ్లోకం గురుస్తోత్రశ్లోకం. ఇది G.O.M లైబ్రరిలోని D2048 భగవద్గీత సంస్కృతటీక గల ప్రతిలో ఉంది.

§ ఈ శ్లోకం గురుస్తోత్ర శ్లోకం.

* ఈ శ్లోకాలు వ్యాసస్తోత్ర శ్లోకాలు.

†† ఈ శ్లోకం మహాభారత స్తుతి శ్లోకం.

§ ఈ శ్లోకాలు కృష్ణస్తోత్ర శ్లోకాలు.

卐 ఈ శ్లోకం భగవద్గీతాస్తోత్ర శ్లోకం.

F ప్రతిలో—

[కరన్యాసం]

అస్య శ్రీ గీతాశాస్త్రమంత్రస్య ప్రాయేణాభు.................అనుష్టుప ఛందః క్వచిన్నానాఛందాంసి చ శ్రీవేదవ్యాస భగవాన్ ఋషిః, శ్రీకృష్ణః పరమాత్మా దేవతా, అశోచ్యానన్వశోచ[స్త్వ]మితి బీజం, సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజేతి శక్తిః, అహం త్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్ష యిష్యామి మాశుచేతి కీలకం ....ష్ణ ప్రీత్యర్థే వినియోగః.

శ్రీమద్జ్ఞానాత్మనే కృష్ణాయ అంగుష్ఠాభ్యాన్నమః, శ్రీమదైశ్వర్యాత్మనే తర్జన్యాత్మనె తర్జనీభ్యాన్నమః, [శ్రీమ] చ్ఛక్త్యాత్మనే వేదవ్యాసాయ మధ్యమాభ్యాన్నమః, శ్రీమద్బలాత్మనే బలభద్రరామాయ అనామికాభ్యాం నమః, శ్రీమత్తేజసాత్మనే కృష్ణాయ కనిష్ఠికాభ్యా[న్నమఃశ్రీ] మద్వీర్యాత్మనే గాండీవ ధన్వినే కరతలకరపృష్ఠాభ్యాన్నమః, శ్రీమద్జ్ఞానాత్మనే కృష్ణాయ హృదయాయనమః, శ్రీమదైశ్వర్యాత్మనే శిరసే [స్వాహా శ్రీమచ్ఛక్త్యా]త్మనే వేదవ్యాసాయ శిఖాయైవౌషట్. శ్రీమద్బలాత్మనే బలభద్రరామాయ కవచాయ హుం శ్రీమత్తేజసాత్మనే కృష్ణాయ నేత్రత్రయాయై వౌ [షట్ శ్రీమద్వీ] ర్యాత్మనే గాండీవధన్వినే [అర్జునాయ] హస్తాయ [అస్త్రాయ] ఫట్.

[ధ్యాన శ్లోకాలు]

ȣ ప్రపన్నపారిజాతాయ తోత్రవేత్రైకపాణయే
జ్ఞానముద్రాయ కృష్ణాయ గీతామృత దుహే నమః॥

ȣ సర్వోపనిషదోగావో [దోగ్ధా గోపాల] నందనః
పార్థోవత్స స్సుధీర్భోక్తా దుగ్ధం గీతామృతం మహత్॥

§ చతుర్ణామపి వేదానాం సారముద్ధృత్య విష్ణునా
త్రైలోక్యస్యోపకారాయ గీతాశాస్త్రం ప్రకాశితమ్॥

ȣ వాచకః ప్రణవో యస్య క్రీడావ స్త్వఖిలం జగత్
శ్రుతిరాజ్ఞా వపుర్జ్ఞానం తం వందే దేవకీ సుతమ్॥

ȣ వందే కృష్ణార్జునౌ వీరౌ నరనారాయణా వుభౌ
ధార్తరాష్ట్రకులోన్మత్త గజారోహణవల్లభౌ॥

ȣ సారథ్య మర్జునస్యాదౌ సృష్టం గీతామృతం దదౌ
లోకత్రయోపకారాయ తస్మై కృష్ణాత్మనే నమః॥

† పార్థాయ ప్రతిపాదితాం భగవతా నారాయణేన స్వయం
వ్యాసేన గ్రథితాం పురాణమునినా మధ్యే మహాభారతమ్
అద్వైతామృతవర్షిణీం భగవతీ మష్టాదశాధ్యాయినీ
మంబ త్వా మనుసందధామి భగవద్గీతే భవద్వేషిణీమ్॥

ȣ కరకలితనిదర్శితాత్మముద్రః పరికలితోన్నతబర్హిబర్హచూడః
ఇతరకరగృహీతవేత్రతోత్రో మమ హృదిసన్నిధి మాతనోతు శౌరిః॥

ȣ భారతోదధిమంథస్య గీతానిర్మథనస్య చ
సారముద్ధృత్య కృష్ణేన అర్జునస్య ముఖే హుతమ్॥

* మునిస్నిగ్ధాంబుదాభాసం వేదవ్యాస మకల్మషం
వేదవ్యాసం సరస్వత్యావాసం వ్యాస మకల్మషమ్॥

ƒ మూలే కల్పతరోస్సరోరుహగతం గోగోపగోపీవృతం
నీలాంభోజనిభం త్రిభంగిసలిలం సంవీతపీతాంబరమ్
శ్రీమత్కౌస్తుభపారిజాతకుసుమస్రగ్భూషితోరస్థ్సలం
వందే నందసువేణునాదనినదం పింఛావచూడం ముహుః॥

* తం వేదశాస్త్రపరినిష్ఠితశుద్ధబుద్ధిం
చర్మాంబరం సురమునీంద్రసంసుతం కవీంద్రమ్
కృష్ణత్విషం కనకవర్ణజటాకలాపం
వ్యాసం నమామి శిరసా తిలకం? నమామి॥

† గీతాకల్పతరుం భజే భగవతా కృష్ణేన సంరోపితం
వేదవ్యాసవివర్ధితం శ్రుతిశిరోబీజం ప్రబోధాంకురమ్
నానాశాస్త్రరహస్యశాఖమరతిక్షాంతిప్రవాళాంకితం
కృష్ణాంఘ్రిద్వయభక్తిపుష్పసురభిం మోక్షప్రదం జ్ఞానినామ్॥

ƒ శోకానుకంపాహృతయుద్ధధీమతం కిరీటినం తత్త్వరూపణాత్పున....?
....అర్థాపయంతస్యమరాయతీతం కృష్ణం భజే జ్ఞానఘనం పరాత్పరమ్?

卐 శేషాశేషముఖవ్యాఖ్యా చాతుర్యం త్వేకవక్త్రతః
దధానమద్భుతం వందే పరమానందమాధవమ్॥

卐 భాష్యకారమతంసమ్యక్తద్వ్యాఖ్యాతృగిర స్తథా
యథామతి సమాలోడ్య గీతావ్యాఖ్యాం సమారభే॥

卐 గీతావ్యాఖ్యాయతే యస్యాః పాఠమాత్రా దయత్నతః
సేయం సుబోధినీ టీకా సదా ధ్యేయా మనీషిభిః॥

అస్మద్గురుభ్యోన్నమః శ్రీమతే రామానుజాయనమః.

ƒ ఈ శ్లోకాలు కృష్ణస్తోత్ర శ్లోకాలు.

† ఈ శ్లోకాలు భగవద్గీతాస్తోత్ర శ్లోకాలు.

* ఈ శ్లోకాలు వ్యాసస్తోత్ర శ్లోకాలు.

卐 ఈ శ్లోకాలు భగవద్గీతకు సంస్కృతంలో శ్రీధరస్వామి రచించిన "సుబోధినీ" టీక ప్రారంభంలో ఉన్నాయి.

F ప్రతిలో ఇంతవరకు కల భాగం భగవద్గీతప్రారంభానికి ముందు ఒక తాటాకుపై వ్రాయబడి ఉంది.

[అవతారిక]

† ధర్మరాజువారున్నూ, దుర్యోధనునివారున్నూ యుద్ధానకు [1]ఆయత్తపడి వుభయ[2]దళాలున్నూ మోహరించి [3]వున్నందుకు ధృతరాష్ట్రుడు తన [4]కొలువుచావడి లోను [5]చింతిస్తూ వుండగాను [6]అక్కడికి వేదవ్యాసులు [7]వచ్చి, ధృతరాష్ట్రుడా! నీ వేల వగచేవు? [8]కృష్ణస్వామి [9]భూభారం అణచ నవతరించినాడు. ఆ [10]పోట్లాడే రాజుల[11]కెల్లాను కాలం చేరువై వున్నది. [12]యెవరు మాన్చినాను [13]మానదు. నానాటి యుద్ధము నీకు [14]తెలియజెప్పేటట్టుగాను నా యనుగ్రహం[15]వల్లను త్రికాలవేదియైన సంజయుడు [16]నీకు జెప్పుచున్నూ వచ్చీని. అని [17]సంజయుని ధృతరాష్ట్రుని వద్ద బెట్టి వేదవ్యాసులు [18]తన ఆశ్రమానకు పోయెను. [19]ఆటు తరువాత [20]ధృతరాష్ట్రుడు [21]సంజయున్ని పోట్లాడే వివరం అడుగుచున్నుండును.

1 FG ఆయిత్తపడి 2 A బలములున్ను 3 A వున్న యప్పుడు G వున్నందున 4 G కొల్వులోను 5 F చింతిస్తున్నుండగాను G చింతిస్తున్ను వుండగాను 6 G అక్కడిక్కి 7 F వేంచేశి 8 A శ్రీభగవానులు F శ్రీకృష్ణుడు G కృష్ణమ్మ 9 A భూభారమడంప F భూభారం అణపను 10 A పోట్లాటకు వచ్చిన రాజుల 11 AF కల్లాను 12 AFG యెవ్వరు మాన్పినాను 13 F మానరు. 14 A అదిగనుక చెప్పే అట్టుగాను F తెలిపి చెప్పే టట్టుగాను G తెల్పి చెప్పే అట్టుగాను 15 A వల్లను G వల్న 16 A నీకు జెప్పుచు వచ్చీని. F నానాటియుద్ధము నీకు 17 A ఆ సంజయు నిని F సంజయున్ని G సంజయునిని 18 F తన యాశ్రమానకు G తమ ఆశ్రమాన్కి 19 A ఆ తరువాతను F ఆ తరవాత G ఆ తర్వాతను 20 A ధృతరాష్ట్రుండు 21 A సంజయునితో పోట్లాడిన వివరం అడుగుచున్నాడు. F సంజయున్ని పోట్లాడే వివరం అడుగుచున్నాడు. G సంజయున్ని పోట్లాడే విధము అడుగుచున్నాడు.

† ఈ అవతారికావచనం సంస్కృత మహాభారతభీష్మపర్వ (జంబూఖండ వినిర్మాణపర్వ) మందలి రెండవ అధ్యాయంలోని తొలి పదకొండు శ్లోకాలకు, అయిదవ అధ్యాయంలోని మొదటి రెండు శ్లోకాలకు (మొత్తం పదమూడు శ్లోకాలకు) పెద తిరుమలాచార్యులు చేసిన స్వేచ్ఛానువాదం. చూ. పూనా భండార్కర్ సంస్థవారి సంస్కృతమహాభారతం 7 వ సంపుటం, పుటలు 8, 9, 24.

C పాఠం- ధర్మ ....రున్ను యుద్ధానకు ఆయత్తపడి పుణ్యక్షేత్రమైన కురుక్షేత్రమందు మోహరించి వున్నందుకు ధృతరాష్ట్రుడు తన కొలువు చావడి

లోను చింతాక్రాంతుడై విదురుడున్ను, సంజయుడున్ను కొలిచివుండగాను ఖిన్నుడై వుండె. తరవాతను వేదవ్యాసులు వస్తేను ప్రత్యుత్థానము చేశి, అర్ఘ్యపాద్యాదుల బూజించి, సుఖాసనమందు గూర్చుండబెట్టుకొని, తాను గూర్చుండి తలవంచుకొని చింతింపుచునున్న ధృతరాష్ట్రునితోను వేదవ్యాసులు వోయి ధృతరాష్ట్రుడ! నీవు యేల చింతించేవు? కాలము చేరువైవుండగాను ....గా పోట్లాట గలి[గి] వున్నది అదికాక కృష్ణమ్మ భూభారము హరించను అవతరించి అన్యోన్య......... కల్పించి పోవుచున్నాడు. ఆ కృష్ణమ్మ సత్యసంధుడు ....కాయదలచిన కార్యము ......నదుని... ...యిందుకు వగవపనిలేదు. కురుపాండవుల యుద్ధము చూడవలస్తేవా నీకు దివ్య...దలచేను అని వేదవ్యాసులు ఆనతిస్తేను, ధృతరాష్ట్రుడు అన్నలున్ను తమ్ములున్ను పోరాడి హతులు గాగాను నేనే మని చూచేను. ...విన్నపం చేసుకొంలేను, వేదవ్యాసులు అట్లైతే నానాటి యుద్ధము చూచివచ్చి నీకు తెలి............సంజయునకు దివ్యద్రిష్టి యిస్తిని, సంజయుడు నీకు చెప్పు చున్ను వచ్చే నని ఆ.........ధృతరాష్ట్రుని వద్ద బెట్టి వేదవ్యాసులు పోయిన తరవాతను ధృతరాష్ట్రుడు సంజయుని పో.........అడుగుచున్నాడు.

D లో ఈ వచనం లేదు. ప్రారంభమే "ధర్మక్షేత్రే" అన్న శ్లోకంతో.

E పాఠం- ధర్మరాజువారున్ను, దుర్యోధనునివారున్ను యుద్ధానకు ఆయత్తపడి వుభయదళాల వారున్ను మోహరించివుండగాను, ధృతరాష్ట్రమహారాజు యీ యుద్ధనిమిత్యం అనేకప్రజాక్షయం అవుతావున్నదని చాలా వగువగాను అక్కడికి వ్యాసులువచ్చి, ధృతరాష్ట్రుడా! యీ యుద్ధానికి నీవేల వగచేవు? శ్రీకృష్ణస్వామి భూభారం అణచేట్టుగా అవతరించినాడు. యీ రాజలోకాన కెల్లా కాలం చేరిక అయినది. ఇది యెవ్వరివల్లా తీరేదికాదు. నీవు విచారము కాయవద్దు. నానాటి యుద్ధము రహస్యమైన వార్తలు హృదయాభిప్రాయాలున్ను నీకు తెలియచెప్పేటట్టుగాను త్రికాలవేదియగు నట్టుగాను సంజయునికె అనుగ్రహం చేశినారు. ఆ సంజయుని వల్ల సకలకార్యాలున్ను వినుమని సంజయున్ని ధృతరాష్ట్రువద్ద నిలిపి వ్యాసులు తమ ఆశ్రమానకు పోయినవాడాయను. ధృతరాష్ట్రుడు సంజయునితో వొఖమాట పలికినవాడాయను.

తాళ్లపాక పెద తిరుమలాచార్యులు

A ప్రతిలోని మొదటి ఆకు. ఇందులో మొదటి ఏడు పంక్తులు ఉపోద్ఘాతంగా ఉన్నవాక్యాలు. 8వ పంక్తిలో ధృతరాష్ట్ర ఉవాచ నుండి భగవద్గీత ప్రారంభం.

A

C

D 1

D 2

భిన్న తాళపత్ర ప్రతుల్లోని పాఠభేదాలు ఏ విధంగా ఉంటాయో సూచించడానికి A C D ప్రతు
14వ శ్లోకం ఫోటోముద్రణ రూపంగా ఇవ్వడమైంది.

1 AF సంజయుడు చెప్పదొణగెను C సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునితోను చెప్పుచున్నాడు G సంజయుడు చెప్పుచున్నాడు 2 E వోయి ధృతరాష్ట్రుడా! రాజైన 3 CE యున్న 4 A ద్రోణాచార్యుల దగ్గరబోయి వకమాట పలికెను. C ద్రోణాచార్యులు వున్నచోటికిబోయి పలికెను. D ద్రోణాచార్య దగ్గిరబోయి వొఖమాట పలికెను. E ద్రోణాచార్యుల దగ్గరబోయి వకమాట పలికిన వాడాయను. G ద్రోణాచార్యుని దగ్గరికిబోయి వకమాట పలికెను.

3

పశ్యైతాం పాండుపుత్రాణా మాచార్య మహతీం చమూమ్
వ్యూఢాం ద్రుపదపుత్రేణ తవ శిష్యేణ ధీమతా॥

[1] "వోయి ద్రోణాచార్యుడా! నీకు [2] శిష్యుడైన, ధీమంతుడైన ద్రుపదరాజు [3] కుమారునిచాతను, వ్యూహాకారముగాను, పన్నబడినటువంటి పాండుపుత్రులయొక్క మహత్తైన యీ సేన జూడుము.

1 CDF ద్రోణాచార్యుడా! 2 E శిష్యుడున్ను, బుద్ధిమంతుడైన, ద్రుపద రాజకుమారుడైన ధృష్టద్యుమ్నుని చేతన, వ్యూహాకారముగాను పన్నబడిన పాండవ సేనను జూడుము. C లో-కుమారునిచాతను... పన్నబడినటువంటి పాండు-ఈభాగం లేదు.

4

అత్ర శూరా మహేష్వాసా భీమార్జునసమా యుధి
యుయుధానో విరాటశ్చ ద్రుపదశ్చ మహారథః॥

అక్కడ [1] శూరులునై, [2] ధీరులునై, వీరులునైన్ని, [3] అమ్ములున్నుగలవారై, యుద్ధరంగమందు భీమార్జునుల [4] సములైనటువంటివారు [5] యుయుధానుడున్నూ, మహారథుడైన ద్రుపదుడున్నూ,

1 ACDFG శూరులైన, 2 ACDFG లలో-ధీరులునై వీరులునైన్ని-అన్న భాగం లేదు. 3 ACFG మహావిండ్లున్ను, అమ్ములున్ను, D మహావిల్లున్ను, అంబులున్ను, 4 CD సములైనవారు 5 ACDFG యుయుధానుడున్ను, విరాటుడున్ను, మహా

E పూర్తిపాఠం—అక్కడ శూరులు యుద్ధరంగమందు భీమార్జునులకు సములైనవారు యుయుధానుడున్ను, విరాటరాజున్ను, మహారథుడైన ద్రుపద రాజున్ను,

5

ధృష్టకేతు శ్చేకితానః కాశీరాజశ్చ వీర్యవాన్
పురుజి త్కుంతిభోజశ్చ శైబ్యశ్చ నరపుంగవః॥

ధృష్టకేతుడున్నూ, చేకితానుడున్నూ, [1]వీర్యవంతుడైన కాశిరాజున్నూ, పురుజిత్తుడున్నూ, కుంతిభోజుడున్నూ, నరశ్రేష్ఠుడైన శైబ్యుడున్నూ,

1 ACD వీర్యవానుడైన

6

యుధామన్యుశ్చ విక్రాంత ఉత్తమౌజాశ్చ వీర్యవాన్
సౌభద్రో ద్రౌపదేయాశ్చ సర్వ ఏవ మహారథాః॥

[1]పరాక్రమంగలిగిన యుధామన్యుడున్నూ, వీర్యవంతుడైన వుత్తమోజుడున్నూ, [2]సుభద్రకొడుకైన [3]అభిమన్యుడున్నూ, [4]ద్రౌపదికొడుకులున్నూ, సర్వమైన [5]యింతవట్టువారున్నూ, [6]మహారథికులు.

1 E పరాక్రమవంతుడైన 2 ACDF సౌభద్రుడున్ను ద్రౌ - E సుభద్రకొమారుడైన 3 ACDF లలో లేదు. 4 E ద్రౌపదికొమాళ్లు అయిదుగురున్ను, 5 G యింతవార్లున్ను 6 ACDEFG మహారథులు.

7

అస్మాకంతు విశిష్టాయే తా న్నిబోధ ద్విజోత్తమ
నాయకా మమ సైన్యస్య సంజ్ఞార్థం తాన్ బ్రవీమి తే॥

[1]వోయి [2]ద్విజోత్తముడైన ద్రోణాచార్యుడా! మన సంబంధమైనవార్లలోను [3]విశేషమైనవా రెవ్వరు, వార్ని తెలుసుకొనుము. మన సైన్యముయొక్క నాయకులను నీకు గురుతుకొరకు వారిని [4]జెప్పేను.

1 CG ఓ 2 E బ్రాహ్మణోత్తముడైన 3 ABCDFG విశిష్టు లెవ్వరు, E శ్రేష్ఠులు యెవ్వరు, 4 A జెప్పేను వినుము. B జెప్పెదను వినుము.

8

భవా న్భీష్మశ్చ కర్ణశ్చ కృపశ్చ సమితింజయః
అశ్వత్థామా వికర్ణశ్చ సౌమదత్తి స్తథైవ చ॥

[1] ....న్నూ, కర్ణుడున్నూ, యుద్ధమందు జయించే కృపుడున్నూ, అశ్వద్ధామాను, వికర్ణుడున్నూ, సోమదత్తి(త్త)పుత్రుడైన [2] భూరిశ్రవుసుడున్ను,

1 AD వారు యెవ్వరు అంటేను? నీవున్ను, భీష్ముడు BCF వా రెవ్వ రంటేను? నీవున్ను, భీష్ముడు E సేనానాయకులు యెవ్వరంటేను? భీష్ముడు G సేనానాయకులు వా రెవ్వ రంటేను? భీష్ముడు 2 ABCDFG భూరిశ్రవుడున్ను,

9

అన్యే చ బహవ శ్శూరా మదర్థే త్యక్తజీవితాః
నానాశస్త్రప్రహరణా స్సర్వే యుద్ధవిశారదాః॥

[1] మరిన్ని కొంద రనేకులైన శూరులు నానావిధాలైన శస్త్రాలున్నూ, ఆయుధాలున్నూ కలిగినవార్లై, నాకొరకు ప్రాణాల [2] మీది [3] ఆశ విడిచినారు. [4] వీ రిందరు [5] యుద్ధమందు మహానేర్పరులు.

1 AG మరికొందరు అనేకులైన D మరిన్ని అనేకులైన 2 BDF మీద 3 ABCDFG ఆశ విడిచివున్నారు. 4 ABCE వీ రిందరున్ను DFG వీరు అందరున్ను 5 A యుద్ధమందుల

10

అపర్యాప్తం తదస్మాకం బలం భీష్మాభిరక్షితమ్
పర్యాప్తం త్విదమేతేషాం బలం భీమాభిరక్షితమ్॥

అటువంటి మనసేన భీష్ములచేతను [1] రక్షింపబడియుండిన్ని [2] పాడువారుచున్నది. యీ పాండవులయొక్క బలము భీమునిచేత రక్షింపబడుచున్నూ [3] నిండుకొని వున్నది.

1 AC రక్షింపబడిన్ని 2 E నిండక వున్నది. G పాడుదేరుచున్నది. 3 CEF నిండుక వున్నది. D నిండుకున్నది. G నిండుకొన్నది.

11

అయనేషు చ సర్వేషు యథాభాగ మవస్థితాః
భీష్మమేవాభిరక్షంతు భవంత స్సర్వ ఏవ హి॥

[1] అటువలెనే వున్నదిగనక [2] మీ రిందరుగూడి [3] సమస్తతెరగులను [4] పంపుబెట్టుకొని [5] భీష్మన్నే [6] కాచుకొని తిరుగుడా" [7] అంటేను.

1 ACDE ఆటువలె వు_2 B మీ రందరున్నూ గూడి E మీ రందరున్నూ కూడుకొని 3 ABCDFG సమస్తమైన తెరువులాను E సకలమైన మార్గాలనున్ను 4 A పంపుబెట్టుక E ఆయాదిక్కు తప్పకుండాను పంపుబెట్టుక వున్నవారై 5 A భీష్ములనే CDFG భీష్మునినే E భీష్ములను 6 ABCDFGకాచుక E రక్షించుడ అనెను. 7 D లో_అంతేను_లేదు.

12

తస్య సంజనయన్ హర్షం కురువృద్ధః పితామహః
సింహనాదం వినద్యోచ్చైః శంఖం దధ్మౌ ప్రతాపవాన్ ॥

ఆదుర్యోధనునికి హర్షం పుట్టిస్తున్నవాడై కౌరవవంశవృద్ధుడైన, [1]ప్రతాపవానుడైన [2]భీష్ములు బెట్టుగా సింహనాదం చేసి శంఖము పూరించెను

1 A ప్రతాపవానులైన CDFG లలో లేదు. 2 CFG భీష్ముడు

E పూర్తిపాఠం—కౌరవవంశవృద్ధుడై, ప్రతాపశాలియైనటువంటి, తాతైన భీష్ముడు ఆదుర్యోధనునికి సంతోషమును పుట్టిస్తున్నవాడై, బెట్టుగాను సింహనాదముచేసి శంఖమును పూరించెను.

13

తత శ్శంఖాశ్చ భేర్యశ్చ పణ వానక గోముఖాః
సహసైవాభ్యహన్యంత స శబ్ద స్తుములోఽభవత్॥

ఆతరువాతను [1]శంఖాలున్ను, [2]భేరులు, పణవా లనేవాద్యాలు, [3]డక్కీలు, గోముఖా లనేవాద్యాలు శీఘ్రమే వాయింపబడెను. [4]ఆ వాద్యధ్వని దట్టమైవుండెను.

1 ABCDEFG శంఖాలు, 2 D లో_భేరులు_లేదు. E భేరులున్ను, తప్పెటలున్ను, డక్కలున్ను, గోముఖా లనేవాద్యాలున్ను 3 ABG డక్కలు D లో_డక్కీలు గోముఖాలనే_భాగంలేదు. 4 DG ఆ వాయిద్య—

14

తతః శ్వేతైః హయైర్యుక్తే మహతి స్యందనే స్థితౌ
మాధవః పాండవ శ్చైవ దివ్యౌ శంఖౌ ప్రదధ్మతుః॥

[1]అప్పుడు [2]తెల్లగుర్రాలు కట్టిన మహారథమందు వున్నటువంటి [3]కృష్ణమ్మాను, అర్జునుడున్నూ [4]దివ్యాలైన శంఖాలు పూరించిరి.

1 E ఆ తరువాతను 2 తెల్లనిగు - F తెల్లనిగుర్రాల కలిగినటువంటి 3 A శ్రీభగవానులున్ను, BD శ్రీకృష్ణుడున్ను, E శ్రీకృష్ణమ్మాను, 4 D దివ్యమై నటువంటి G దివ్యంబైన

15

పాంచజన్యం హృషీకేశో దేవదత్తం ధనంజయః
పౌండ్రం దధ్మౌ మహాశంఖం భీమకర్మా వృకోదరః ॥

[1]ఆ శంఖాలపేళ్లు యేవి అంటేను? [2]పాంచజన్యం [3]కృష్ణమ్మ పూరించెను. [4]దేవదత్తము అర్జునుడు పూరించెను. పౌండ్ర మనే[5]శంఖం భయంకరమైన [6]శాంతం (శాతలు)గల భీముడు పూరించెను.

1 A ఆ శంఖాలు యే వంటేను? 2 CDEG పాంచజన్యమును 3 A భగ వానులు BCG కృష్ణుడు DEF శ్రీకృష్ణుడు 4 CD దేవదత్తమును E దేవదత్త మనే శంఖం 5 ABCDE శంఖమును 6 A చాతలంగల E కార్యాలుచేశే భీ-F శాతలుగల

16

అనంతవిజయం రాజా కుంతీపుత్రో యుధిష్ఠిరః
నకుల స్సహదేవశ్చ సుఘోషమణిపుష్పకౌ॥

యుద్ధమందు [1]స్థిరుడైన, [2]కుంతిపుత్రుడైన, [3]ఆశేన నెల్లాను [4]యేలేటి ధర్మరాజు అనంతవిజయ మనే శంఖం పూరించెను. నకులుడు సుఘోష మనే శంఖం పూరించెను.

1 G ధీరుడైన 2 E గొంతికొమారుడైన C లో లేదు. 3 A ఆశాన నల్లా B ఆశేన నెల్లా C ఆశానల నల్లా E లో లేదు. 4 B యేలే E లో లేదు. G యేలెడి

17

కాశ్యశ్చ పరమేష్వాసః శిఖండీ చ మహారథః
ధృష్టద్యుమ్నో విరాటశ్చ సాత్యకి శ్చాపరాజితః ॥

[1]మహావిలుకాడున్నూ, కాశిదేశాధీశ్వరుడున్నూ, మహారథుడైన శిఖండిన్ని, ధృష్టద్యుమ్నుడున్నూ, [2]విరాటుడున్నూ, వోటమిలేని సాత్యకిన్నీ,

1 ABCDEF మహావిలుకాడైన G మహావీరుడైన 2 E విరాటరాజున్ను,

18

ద్రుపదో ద్రౌపదేయాశ్చ సర్వశః పృథివీపతే
సౌభద్రశ్చ మహాబాహుః శంఖాన్ దధ్ముః పృథక్ పృథక్॥

ద్రుపదరాజున్నూ, [1]ద్రౌపదీపుత్రులున్నూ, [2]మహానుభావుడైన [3]అభిమన్యుడున్నూ, వోయి ధృతరాష్ట్రుడా! [4]సమస్తమైనవారున్నూ రాజులు [5]వేరే తమ తమ శంఖాలు పూరించిరి.

1 E ద్రౌపదికుమాళ్లున్ను, 2 BCDFG మహాబాహులైన E మహా భుజాలు కలిగిన 3 ABDFG సుభద్రపుత్రుడైన అభిమన్యుడున్ను, E సుభద్రా కుమారుడైన అభిమన్యుడున్ను, 4 ACDEF సమస్తమైన రాజులున్ను G సమస్తమైన సేనలున్ను 5 ABCDEF వేరే వేరే G వేరే వేరే తమ శంఖాలు

19

స ఘోషో ధార్తరాష్ట్రాణాం హృదయాని వ్యదారయత్
నభశ్చ పృథివీం చైవ తుములో వ్యనునాదయన్॥

[1]ఆయొక్క శంఖారావము [2]దట్టమై, ఆకాశమున్నూ, [3]భూమిన్ని ప్రతిధ్వనులచాత [4]మ్రోయింపుచున్నూ, [5]ధృతరాష్ట్రపుత్రుల సేనవారల గుండియలు వ్రక్కలింప జేసు(శె)ను.

1 A ఆ శంఖాలరవము CDF ఆ శంఖారవము E ఆ శంఖధ్వనులు 2 E సంకులమైనవై, 3 CF పృథివినిన్ని 4 D లో లేదు. 5 A ధృతరాష్ట్రి పుత్రుల సేనల గుండెలు D ధృతరాష్ట్రి పుత్రుల సేవారల గుండెలు E ధృతరాష్ట్రి పుత్రుల గుండెలు F ధృతరాష్ట్రి పుత్రులయొక్క సేనవారల గుండెలు G ధృతరాష్ట్రిని వారిసేన గుండెలు

20

అథ వ్యవస్థితాన్ దృష్ట్వా ధార్తరాష్ట్రాన్ కపిధ్వజః
ప్రవృత్తే శస్త్రసంపాతే ధను రుద్యమ్య పాండవః॥

[1]అటుతర్వాత యుద్ధానకు [2]నిశ్చయించుకొన్నటువంటి ధృతరాష్ట్రపుత్రులను, [3]కపిధ్వజుడైన అర్జునుడు జూచి [4]యెలగోలపోట్లాట నడుస్తుండగాను విల్లెక్కు పెట్టుకున్నవాడై,

1 ABCDEFG తర్వాతను 2 C నిశ్చయించి వున్నటువంటి 3 E హనుమధ్వజా డైన 4 CDFG యెలగోలుపోట్లాట E యెలగోలుజగడం

21

హృషీకేశం తదావాక్య మిదమాహ మహీపతే
అర్జున ఉవాచ
సేనయో రుభయో ర్మధ్యే రథం స్థాపయ మే చ్యుత॥

వోయి ధృతరాష్ట్రుడా! అపుడు [1]కృష్ణస్వామినిజూచి అర్జునుడు యిట్లని పలికెను [2]ఆమాట యే మంటేను? "వోయి [3]కృష్ణస్వామి! వుభయసేనామధ్యమందు [4]రథము నిలుపుము

1 A భగవానులను B కృష్ణున్ని CDFG కృష్ణమ్మను E కృష్ణస్వామినిగూర్చి 2 ABCFG ఆమాట యే దంటేను? D లో-ఆమాటయే మంటేను వోయికృష్ణస్వామి -లేదు. 3 ACFG కృష్ణమ్మా! B కృష్ణుడా! 4 A మనరథము BCDEFG నారథము

22

యావదేతా న్నిరీక్షేహం యోద్ధుకామా నవస్థితాన్
కైర్మయా సహ యోద్ధవ్య మస్మిన్ రణసముద్యమే॥

యుద్ధము [1]శాయ నిశ్చయించినవారై, [2]ఫౌజు [3]గూడుకొని వొచ్చిన [4]ధృతరాష్ట్రకుమారబలమును యీ సందడి యుద్ధమందు [5]యెవ్వరితో నాకు పోట్లాడవలెనో వారిని జూచేను [6]అందనకా రథము పోనిచ్చి నిలుపుము.

1 C శాయను 2 D సేన E ఫౌజులు 3 A గూడుకవచ్చిన G గూడుక వచ్చిన 4 E యీ ధృతరాష్ట్రికుమారులబలాలను 5 A యెవ్వరితో నాకుపోరాడవలెనో B నాకు యెవ్వనితో పోట్లాడవలెనో 6 AF అందాకాను BCE అందనకాను D అందనుకా G లో-అందనకా... నిలుపుము-లేదు.

23

యోత్స్యమానా నవేక్షేహం య ఏతేత్ర సమాగతాః
ధార్తరాష్ట్రస్య దుర్బుద్ధే ర్యుద్ధే ప్రియచికీర్షవః॥

యుద్ధమందు దుర్బుద్ధియైన, ధృతరాష్ట్ర[1]పుత్రుడైన దుర్యోధనునికి ప్రియము శాయ నిశ్చయించినవారలై [2]యెవ్వ రెవ్వరు యీరణమందు [3]గూడుకొని యుద్ధము [4]చేశేవాండ్లను నేను జూచేను".

1 E కుమారుడైన 2 E యె వ్వరాయ నేమి వీరు 3 ABC గూడిరో E కూడినారో F గూడి నాతో 4 ABCDEF చేశెడి వార్లను

24

సంజయ ఉవాచ

ఏవముక్తో హృషీకేశో గుడాకేశేన భారత
సేనయో రుభయో ర్మధ్యే స్థాపయిత్వా రథో త్తమమ్॥

ß

యిటని అర్జునుని [1]చాతను పలుకబడిన కృష్ణుడు [2]వుభయసేనామధ్యమందు [3]రథం [4]నిలిపిన [5]వా డాయెను.

ß BD సంజయుని వాక్యం E సంజయుడు పలుకుచున్నాడు

1 A చాతం బలుక BCDEFG చాతపలుక 2 ABCDEFG వోయి ధృత రాష్ట్రుడా! వుభయ 3 AB వు త్తమమైన రథమును CDEFG వు త్తమమైన రథము 4 ABCDE నిలిపి. FG నిలిపెను. 5 ABCDEFG అలో లేదు.

25

భీష్మద్రోణప్రముఖత స్సర్వేషాం చ మహీక్షితామ్
ఉవాచ పార్థ పశ్యైతాన్ సమవేతాన్ కురూ నితి॥

భీష్మద్రోణుల [1]ముందరాను, సమస్తమైన రాజుల [2]ముందరాను, రథము నిలిపి "వోయి [3]అర్జునా! [4]పౌజుగూడిన యీ కౌరవసైనికుల [5]జూడు" మని పలికిన [6]వా డాయెను.

1 B ముందరను C ముందరగాను 2 C ముందరగాను 3 B అర్జునుడా! 4 D సేనకూడిన 5 ABCDEFG చూడు మని పలికెను. 6 ABCDEFG అలో లేదు.

26

తత్రాపశ్యత్ స్థితాన్ పార్థః పితౄ నథ పితామహాన్
ఆచార్యా న్మాతులాన్ భ్రాతౄ న్పుత్రా న్పౌత్రాన్ సఖీం స్తథా॥

ఆ యుద్ధరంగమందు అర్జునుడు తండ్రులను, తాతలను, ఆచార్యులను, మేనమామలను. [1]తోబుట్టుగులను, కొడుకులను, మనమలను, చెలికాండ్లను,

1 AFG తోడబుట్టువులను BCD తోబుట్టువులను,

E పూర్తిపాఠం-తరువాతను అర్జునుడు ఆ యుద్ధరంగమందు ఉన్నటువంటి తండ్రులనున్ను, తాతలనున్ను, ఆచార్యులనున్ను, మేనమామలనున్ను, తోడబుట్టిన వారినిన్ని, కొమాళ్లనున్ను, చెలికాండ్లనున్ను చూచెను.

27

శ్వశురాన్ సుహృదశ్చైవ సేనయో రుభయోరపి
తాన్సమీక్ష్య స కౌంతేయః సర్వాన్ బంధూ నవస్థితాన్॥

[1]బిడ్డనిచ్చినమామలను, చుట్టాలను, వుభయ[2]సేనలయందు వుండెడి వారల జూచెను. యుద్ధానకు యెదిరించిన [3]సమస్త బంధువుల జూచి,

1 BDG బిడ్డల E ఆతీరున బిడ్డల 2 ADE సేనలయందున్ను వుండేటి వారల B సేనలందుండేవారిని G సేనామధ్యమందు వుండేవారల 3 ABCDE ఆ సమస్తమైన బంధువులను G ఆ సమస్తమైన పెద్దలజూచి,

28

కృపయా పరయావిష్టో విషీద న్నిదమబ్రవీత్
అర్జున ఉవాచ
దృష్ట్వేమం స్వజనం కృష్ణ యుయుత్సుం సముపస్థితమ్॥

[1]మహాఘనమైన కృపతోగూడినవాడై, దుఃఖిస్తున్న అర్జునుడు [2]కృష్ణునితోను యిట్లని పలికెను. [3]"వో కృష్ణుడా! యుద్ధముకాయ నిశ్చయించి [4]పౌజు గూడుకొన్న యీబంధువుల జూచి,

1 E ఘనమైన దయతో 2 A భగవానులతోను DCG కృష్ణునితో D కృష్ణమ్మతో F కృష్ణునితోడ 3 E వోయి కృష్ణస్వామి! 4 E వరరాకలు గూడిన(?)

29

సీదంతి మమ గాత్రాణి ముఖం చ పరిశుష్యతి
వేపథుశ్చ శరీరే మే రోమహర్షశ్చ జాయతే॥

నాయొక్క అంగాలు బెండుపడుచున్నవి. నోరు యెండుచున్నది. [1]శరీరం వణకుచున్ను. [2]నిరువెంట్రుకలున్ను [3]పుట్టుచున్నది."

1 ACDFG శరీరమందు వణుకున్ను 2 ADFG నిలువెంట్రుకలున్ను B నిడువెంట్రుకలున్ను C నిలువువెంట్రుకలు E రోమాంచమున్ను 3 ABF పుట్టుచున్నవి.

30

గాండీవం స్రంసతే హస్తా త్త్వక్చైవ పరిదహ్యతే
న చ శక్నో మ్యవస్థాతుం భ్రమతీవ చ మే మనః॥

[1]అర్జునుడు పలుకుచున్నాడు వోయి కృష్ణస్వామిః చాతనున్న [2]గాండీవం జారుచున్నది, శరీరమందలి [3]తోలు వుడుకుచున్నది, [4]మనస్సు భ్రమశినట్టువలె నుండగా నిలువనున్నూ శక్తుడగాక వున్నాడను.

1 ABCDEFG లలో – అర్జునుడు ... కృష్ణస్వామి – అన్న భాగంలేదు. 2 E గాండీవ మనే విల్లున్ను 3 E చర్మమున్ను 4 A భ్రమశిన మనస్సునుం బలెనె వుండగాను BCDF భ్రమసినట్టుంబలెనుండగాను E నామనస్సు భ్రమసినట్లు వలెనె ఉన్నది G భ్రమశినట్లుబలె నుండగాను

31

నిమిత్తాని చ పశ్యామి విపరీతాని కేశవ
న చ శ్రేయోఽను పశ్యామి హత్వా స్వజన మాహవే॥

వోయి కేశవుడాః విపరీతాలైన [1]నిమిత్తాలను చూస్తున్నాడను. తనవారిని యుద్ధమందు [2]చంపి శ్రేయస్సును గానను.

1 A నిమిత్యాలను C నిమిత్తేలను 2 A చంపే (చంపి + ఏ శ్రేయస్సు) E చంపినా G చంపుటిది యేశ్రేయస్సు గానను.

32

న కాంక్షే విజయం కృష్ణ న చ రాజ్యం సుఖాని చ
కిం నో రాజ్యేన గోవింద కిం భోగై ర్జీవితేన వా॥

[1]వోయి కృష్ణుడాః [2]వీరి నందరినీన్ని చంపి గెలుపున్నూ, రాజ్యమున్నూ, [3]సుఖాలున్నూ, [4]బ్రతుకులున్నూ యేలా?

1 A వోయి భగవానులు! B లో లేదు. D వోయి గోవిందుడా! 2 AC వీరి నిందరినిన్ని D లో లేదు. E వీరల నందరినిన్ని 3 ACG సుఖాలనున్ను, BF

సుఖాలున్ను, D లో లేదు. 4 A ఆసపడను. వోయి గోవిందుడా! మనకు రాజ్యం యేల? భోగా లేల? బ్రతుకు లేలా? B ఆశపడను. వో గోవిందుడా! మనకు రాజ్యము యేల? భోగములు యేల? బ్రతుకు యేలా? C ఆశపడను. వోయి గోవిందుడ! మనకు రాజ్యము యేల? భోగా లేల? బ్రతుకు లేల? E వోయి గోవిందా! మనకు రాజ్యం యేల? భోగా లేల? బ్రతుకు లేలా? F ఆశపడను. వో గోవిందుడా! మనకు రాజ్యమేల? భోగా లేల? బ్రదుకు లేల? G ఆసపడను. మన రాజ్యమేల? భోగా లేల? బ్రతుకు లేలా?

D పూర్తిపాఠం—వోయి గోవిందుడా! నాకు జయంగోరను. రాజ్యసుఖం కోరను. భోగాలు వద్దు.

33

యేషామర్థే కాంక్షితం నో రాజ్యం భోగా స్సుఖాని చ
త ఇమేవస్థితా యుద్ధే ప్రాణాం స్త్యక్త్వా ధనాని చ॥

[1]యే చుట్టాలకొరకు అయినానేమి భోగాలు, సుఖాలు, రాజ్యమున్నూ కాంక్షింపబడును, అటువంటి [2]చుట్టాలు ప్రాణాలున్నూ, ధనాలున్నూ విడిచి యుద్ధమందు యెదిరించివున్నారు.

1 G యే చుట్టల 2 ABFG యీ చుట్టాలు

D పూర్తిపాఠం— వోయి కృష్ణుడా! వీర్ని అందరినీ చంపి గెలువున్ను, రాజ్యమున్ను, సుఖాలున్ను ఆశపడను. నాకు రాజ్యము యేల? భోగాలు యేల? బ్రతుకు లేల? యే చుట్టాలకొరకు భోగాలు, సుఖాలు, రాజ్యము కాంక్షింపబడును; అటువంటి యీ చుట్టాలు ప్రాణాలు, ధనాలు విడిచి యుధ్ధమందు విచరించియున్నారు.

E పూర్తిపాఠం—యే చుట్టాల కొరకైనానేమి రాజ్యమున్ను, భోగాలున్ను మనకు కాంక్షింపబడును, యిటువంటి యీ చుట్టాలు ప్రాణాలున్ను, ధనాలున్ను విడిచి యుధ్ధమందు యెదిరించి వున్నారు.

G లో పై తాత్పర్యం తర్వాత 34 వ శ్లోక తాత్పర్యం కలిపి వ్రాయబడింది.

34

ఆచార్యాః పితరః పుత్రా స్తథైవ చ పితామహాః
మాతులాః శ్వశురాః పౌత్రాః స్యాలాః సంబంధిన స్తథా॥

ఆ చుట్టాలు యెవ్వ రంటేను? ఆచార్యులు, తండ్రులు, [1]కొడుకులు, తాతలు, మేనమామలు, [2]బిడ్డనిచ్చిన మామలు, మనమలు, మరదులు, తక్కిన [3]సంబంధు లున్ను అటువలె [4]తెగువతో నున్నారు.

1 E కొడుకులు, ఆ తీరుననే తాతలు, 2 BFG బిడ్డలనిచ్చిన 3 AEF సంబంధులు BCD బంధువులున్ను 4 E తెగువతో డట్టు ఉన్నారు.

35

ఏతా న్న హంతు మిచ్ఛామి ఘ్నతోఽపి మధుసూదన
అపి త్రైలోక్యరాజ్యస్య హేతోః కిం ను మహీకృతే॥

[1]యింతవట్టువారున్నూ, వారైనా నన్ను వారు చంపినాను, వారిని నే జంప [2]నిచ్ఛయింపను. యీరీతిని త్రైలోక్యరాజ్యమున్నూ వచ్చినాను వల్లను. భూమి మాత్రానకు మరేమివున్నది గనుక?

1 AC యింతవట్టువారినిన్ని వారు చంపినాను B యింతవట్టువారున్నూ వారైవొచ్చి నన్ను జంపినాను DFG యింతవట్టువార్నిన్ని వారు చంపినాను 2 ABCFG నిశ్చయింపను.

E పూర్తిపాఠం—యింతవట్టువారినిన్ని వారు చంపినాను నేను చంప నిచ్ఛయింపను. వోయి మధుసూదనుడా! త్రైలోక్యరాజ్యలక్ష్మినిమిత్తమైనా నేను యుద్ధంశాయను. భూమినిమిత్తానికి యేమి వున్నది గనక?

36

నిహత్య ధార్తరాష్ట్రా న్నః కా ప్రీతి స్స్యా జ్జనార్దన
పాపమేవాశ్రయే దస్మాన్ హత్వైతా నాతతాయినః॥

వోయి జనార్దనా! ధృతరాష్ట్రపుత్రుల [1]జంపితేను మన కేమిసంతోష మయ్యీని? [2]వీరల జంపితేను పాపమే [3]మనముల [4]నాశ్రయించీని.

1 A జంపితే మన కేమి CDF జంపి మన కేమి E జంపినందువల్ల యేమి G జంప మన కేమి 2 ADFG యీ ఆతతాయుల జంపితేను C యీ ఆకతాయల చంపితేను G ఆతతాయీల జంపితేను 3 D మనకు 4 ACDEFG నాశ్రయించును.

37

తస్మాన్నార్హా వయం హంతుం ధార్తరాష్ట్రాన్ సబాంధవాన్
స్వజనం హి కథం హత్వా సుఖినస్స్యామ మాధవ॥

అదిగారణానబట్టుంది [1]బంధు[స]హితులైన యీ ధృతరాష్ట్ర [2]పుత్రులను చంప నర్హులముగాము. వో మాధవుడా! [3]తనవారిని జంపి యెటువలెను [4]సుఖుల మయ్యేము?

1 A బంధుసమేతులైన BCDEFG బంధుసహితులైన 2 E కుమారులను మేము చంప 3 A తనవారి జంపి C తనవారల జంపి 4 E సుఖంగలవార మయ్యేము?

38

యద్యప్యేతే న పశ్యంతి లోభోపహతచేతసః
కులక్షయకృతం దోషం మిత్రద్రోహేచ పాతకమ్॥

యీ కౌరవులు లోభంచాతను, చెదరిన మనస్సుగలవారై, కులక్షయకృతమైన [1]దోషమున్నూ, [2]మిత్రద్రోహమందలి పాతకమున్నూ, వీరు చూడకుండినాను,

1 ABC దోషమునున్ను 2 E మిత్రద్రోహమైన పాతకం

39

కథం న జ్ఞేయ మస్మాభిః పాపాదస్మా న్నివర్తితుమ్
కులక్షయకృతం దోషం ప్రపశ్యద్భి ర్జనార్దన॥

కులక్షయకృతమైన దోషమున్నూ, మిత్రద్రోహమందలి పాతకమున్నూ, వీరు చూడ కుండినాను, యెరిగినటువంటి మనచాతను, యీ పాపంవల్లన నివర్తించెడి కొరకు యేరీతిన్నీ యెరుగబడదు?

ABCDFG లలో పూర్తిపాఠం—కులక్షయకృతమైన దోషమును యెరిగినటువంటి మనచాతను, [1]యీ పాపమువల్లను నివర్తించేటికొరకు నేరీతి యెరగబడదు?
1 E యీ పాపంవల్ల నుండిన్ని నివ

40

కులక్షయే ప్రణశ్యంతి కులధర్మా స్సనాతనాః
ధర్మే నష్టే కులం కృత్స్న మధర్మోఽభి భవత్యుత॥

[1]కులక్షయకృతదోషము [2]పూర్వమందుండి వొచ్చేటటువంటి [3]కులధర్మా లెల్లాను [4]నాశనం బొందును. ధర్మము నష్ట మైతేను [5]సమ_స్తమైన కులమునున్నూ అధర్మము వొచ్చి [6]కప్పుకొనును.

1 ABCDEFG కులక్షయ మయితేను 2 E పూర్వానుండి 3 ACDE కులధర్మా అల్లాను F కులధర్మాల నల్లాను G కులధర్మా అల్లా 4 ABCDFG నాశం 5 D సమ_స్తకులమునున్నూ 6 F చుట్టుకొనును. G కట్టుకొనును.

41

అధర్మాభిభవా త్కృష్ణ ప్రదుష్యంతి కులస్త్రియః
స్త్రీషుదుష్టాసు వార్ష్ణేయ జాయతే వర్ణసంకరః॥

1 ....లు [2]దూషింపబడుదురు. [3]స్త్రీలు [4]దుష్టలైతేను వర్ణసంకర మౌను.

1 ABCDFG వోయి కృష్ణుడా! అధర్మం వచ్చి కులమును జెరిస్తేను కులస్త్రీ 2 A దూషించబడుదురు. 3 G కులస్త్రీలు 4 A దూషిత మయితేను

E పూ_ర్తిపాఠం—వోయి కృష్ణస్వామి! కులమును అధర్మమువచ్చి కప్పుకొన్నందువల్లను కులస్త్రీలు దూషింపబడుదురు. వోయి వృష్ణినందనా! స్త్రీలు దుష్టులైతేను వర్ణసంకర మౌను.

42

సంకరో నరకాయైవ కులఘ్నానాం కులస్య చ
పతంతి పితరో హ్యేషాం లుప్తపిండోదకక్రియాః॥

1 ....—చినవార్లకున్నూ, కులానకున్నూ, నరకాన బడేటందుకు కారణ మౌను. [2]వీరలయొక్కపితాళ్లు పిండోదక[3]క్రియలులేక [4]అధోగతి బడుదురు.

1 ABCDEFG ఆవర్ణసంకరము కులముచెరి 2 D వీరలపితాళ్లు 3 E క్రియాదులు 4 EF అధోగతిని.

43

దోషై రేతైః కులఘ్నానాం వర్ణసంకరకారకైః
ఉత్సాద్యంతే జాతిధర్మాః కులధర్మాశ్చ శాశ్వతాః॥

యీ కులము [1]చెరిచెడి [2]వార్లయొక్క వర్ణసంకరము చే[శె]డి యీ దోషాల చాతను [3]శాశ్వితమైన కులధర్మాలు, [4]……………

1 D చెడిన 2 C వాండ్లయొక్క 3 C శాశ్వతమైన 4 ABCEFG జాతి ధర్మాలున్ను, చెడిపోవును.

44

ఉత్పన్నకులధర్మాణాం మనుష్యాణాం జనార్దన
నరకే నియతంవాసో భవతీ త్యనుశుశ్రుమ ॥

వోయి జనార్దనుడః [1]కులధ *………………………………………………………….త వింటుము.

1 G సకలధర్మాలు *A ర్మాలు [2]చెడినయటువంటి మనుష్యులకు [3]నరక మందున [4]తా[సదా] వుండవలె నని వేదశాస్త్రాలచా 2 CDF చెడినటువంటి చెరిచినటువంటి 3 BCDEFG నరకమందు 4 BCDFG సదావుండ

E పూర్తిపాఠం — వోయి జనార్దనా! చెడిన కులధర్మాలుగల మనుష్యులకు నరకమందు యెప్పుడున్ను వుండవలె నని వేదశాస్త్రాలచేతను వింటుము.

45

అహో బత మహత్పాపం కర్తుం వ్యవసితా వయమ్
యద్రాజ్యసుఖలోభేన హంతుం స్వజన ముద్యతాః॥

[1]…………………………………………………………………… భం చాతను, తమవార్ల నెల్లాను చంప నుద్యోగించిన [2]వార్లై [3]మహాపాపము [4]శాయ నుద్యోగిస్తిమి.

1 A వోహో! కటకటా! [5]యేమికారణాన బట్టుండి అయినా నేమి రాజ్య సుఖ [6]మందేటిలో 2 ABCDEF వార్లమై 3 D మహాపాతకం 4 E శాయను మేము ఉద్యుక్తుల మైనాము. 5 BCE యేదికారణాన D యేదేని కారణాన 6 BDEF మందలి

G లో ఈ శ్లోక తాత్పర్యాలు లేవు.

46

యది మా మప్రతీకార మశస్త్రం శస్త్రపాణయః
ధార్తరాష్ట్రా రణే హన్యుః తన్మే క్షేమతరం భవేత్॥

[1] ....దురు [2]పడకయుండెడి [3]నన్ను ఆయుధ[హ]స్తులైన [4]ధృతరాష్ట్రపుత్రులైన ఆసేనవారలు [5]రణమందు చంపినాను [6]అది నాకు మి[7] ....

1 A ఆయుధం విడిచి యె 2 B నడపక 3 A తన్ను B నన్నును CDF తన్నును 4 AG ధృతరాష్ట్రుని సేనవార్లు B ధృతరాష్ట్రిపుత్రులైన ఆసేనవార్లు CD ధృతరాష్ట్రిసేనవార్లు E ధృతరాష్ట్రిసేన F ధృతరాష్ట్రిసేనలవార్లు 5 E రణమందువార్లు 6 D లో–అది నాకు–లేదు. 7 A మిక్కిలిన్ని వోర్వదగినది అవును. B మిక్కిలి వొప్పదగిందే అవును. C మిక్కిలి వోర్చదగింది అవును. D మిక్కిలిన్ని వోర్పుదగిలింది. అప్పుడు, E మిక్కిలి క్షేమ మయినది అవును. FG మిక్కిలిన్ని వోర్వదగింది అవును.

47

సంజయ ఉవాచ

ఏవ ముక్త్వార్జున స్సంఖ్యే రథోపస్థ ఉపావిశత్
విసృజ్య సశరం చాపం శోకసంవిగ్నమానసః॥

ర

[1]యిటని పలికి అర్జునుడు విల్లున్ను, [2]అమ్ములున్ను విడిచి శోకంచేత
*.... .... కెల బడెను.

ర D సంజయుని వాక్యం B ఇతి

1 D అటని 2 D అంబులున్ను * A ను కలగిన మనస్సువాడై, యుద్ధరంగ మందు రథమువిూద చతికెలబడెను. B ను కలగిన మనస్సుగలవాడై, యుద్ధరంగ మందు రథమువిూద చతికలబడెను. C ను గలిగిన మనస్సుగలవాడై, యుద్ధరంగమందు రథంవిూదను చదికెలబడెను. D ను గలిగిన మనస్సుగలవాడై, యుద్ధరంగమందు రథంమ్మీద చతికెలబడెను. F ను కలగిన మనస్సుగలిగినవాడై, యుద్ధరంగమందు రథంవిూద జదికిలబడెను. G ను కలగిన మనస్సుగలవాడై, యుద్ధరంగమందు రథము విూద చదికిలెబడెను.

E పూర్తిపాఠం—అని సంజయుడు చెప్పుచున్నాడు "అర్జునుడు విల్లు, బాణాలున్న విడ్చి శోకంచాతను కలిగిన మనస్సువాడై, యుద్ధరంగమందు రథం మీద కూర్చుండవాడాయెను" అని ధృతరాష్ట్రునికి చెప్పినవాడాయెను.

ఇది శ్రీమత్తాళపాక అన్నమాచార్యుల కొమారుడు పెద్ద తిరుమలయ్యంగారు తెనుగుచేశి వ్రాయించినది భగవద్గీత.... ....

A ఓం తత్చ(త్స)దితి శ్రీమహాభారతే శతసస్యాస్రిం సంహితాయాం వైయ్యాశిక్యాం శ్రీభీష్మపర్వణి భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే అర్జునవిషాదయోగోనామ ప్రథయోఽధ్యాయః. యిది తాళ్ల పాక అన్నమయగారు భగవద్గీతలు తెనుగు చేశెను.

శ్రీకృష్ణ వేదవ్యాస శుకావధూత పరమహంస సద్గురవేనమః

B హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీమహాభారతే శతసహస్రికాయాం సంహితాయాం వైయ్యాసక్యాం శ్రీభీష్మపర్వణి శ్రీభగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే అర్జునవిషాదయోగోనామ ప్రథమోఽధ్యాయః.

C మొదలి అధ్యాయం సంపూర్ణం. ఇది శ్రీమత్తాళపాక అన్నమాచార్యుల పుత్రు...లయ్యంగారు భగవద్గీతార్థము తెలుంగు శేశి వ్రాయించె నందు అర్జునవిషాదయోగోనామ ప్రథమోఽధ్యాయః.

D హరి(ః)(ఓం)పోం ఓం తత్సదితి శ్రీమహాభారతే శతసహస్రసంహితాయాం వయ్యాసక్యాం శ్రీభిష్మపర్వణిశ్రీభగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే అర్జునవిషాదయోగోనామ ప్రథమోఽధ్యాయః.

E హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీమహాభారతే శతసహస్త్రాం సంహితాయాం వైయ్యాశిక్యాం శ్రీభీష్మపర్వణి శ్రీభగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే అర్జునవిషాదయోగోనామ ప్రథమోఽధ్యాయః.

F ఇటని శ్రీమద్రామానుజ విరచితమైన శ్రీగీతాభాష్యక్రమాన శ్రీమత్తాళ్ల పాక అన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థము తెలుగుచేశి వ్రాయించినాను అందు ప్రథమోఽధ్యాయం. శ్రీశౌరిరాజాయనమః శ్రీమతే రామచంద్రాయనమః శ్రీకణ్ణపురనాయకిసహిత శ్రీశౌరిరాజాయనమః

G ఇది శ్రీమత్తాళపాక అన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయంగారు భగవద్గీతార్థము తెనుగుచేశి వ్రాయించిన మొదటి అధ్యాయము సంపూర్ణము. శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

రెండవ అధ్యాయం

సాంఖ్యయోగం

1

సంజయ ఉవాచ

తం తథా కృపయావిష్ట మశ్రుపూర్ణాకులేక్షణమ్
విషీదంత మిదం వాక్య మువాచ మధుసూదనః॥

ర

యీరీతిని కృపగల చిత్తంగలవాడై కన్నుల నీళ్ల నింపుచున్నూ వ్యాకుల పడుచున్నూ వున్నటువంటి అర్జునున్ని జూచి కృష్ణమ్మ ఆనతిచ్చిన క్రమ మెట్లన్నను.

ర D శ్రీకృష్ణుని వాక్యం

A పూర్తిపాఠం—యీరీతిని వ్యాకులపడుచున్న అర్జునుని జూచి శ్రీకృష్ణుండు ఆనతిచ్చినక్రమ మెట్లన్నను.

B పూర్తిపాఠం—యీరీతిని కృపగల చిత్తంగలవాడై కన్నుల నీళ్లునింపుచును, వ్యాకులపడుచున్నటువంటి అర్జునున్నిగూర్చి శ్రీకృష్ణులు ఆనతిచ్చినక్రమ మెట్లన్నను.

C పూర్తిపాఠం—యీరీతిని వ్యాకులపడుచున్న అర్జునునిజూచి కృష్ణమ్మ ఆనతిచ్చినక్రమ మెట్లన్నను.

D పూర్తిపాఠం—యీరీతిని వ్యాకులపడుచున్న అర్జుని జూచి శ్రీకృష్ణుడు ఆనతిచ్చినక్రమం.

E పూర్తిపాఠం—అని ఆతీరున దయతోకూడి కన్నీళ్లచాతను పూర్ణమై వ్యాకులమైన దృష్టిగలవాడై విచారబడుతావుండే అర్జునునిగూర్చి శ్రీకృష్ణస్వామి వొకమాట పల్కినవాడాయెను.

F పూర్తిపాఠం—యీరీతిని వ్యాకులపడుచున్న అర్జును నిల జూచి కృష్ణమ్మ ఆనతిచ్చినక్రమ మెట్లన్నను.

G పూర్తిపాఠం—యీరీతిని వ్యాకులపడుచు న్నర్జునిని జూచి కృష్ణమ్మ ఆనతిచ్చెను.

F లో—

అస్థాన స్నేహకారుణ్య ధర్మాధర్మ ధియాకులమ్
పార్థం ప్రపన్నముద్దిశ్య శాస్త్రావతరణం కృతమ్॥

మొదటి శ్లోకం తర్వాత శ్రీయామునాచార్యుల గీతార్థసంగ్రహంలోని పై 5 వ శ్లోకం ఉంది.

2

శ్రీ భగవానువాచ

కుతస్త్వా కశ్మలమిదం విషమే సముపస్థితమ్
అనార్యజుష్ట మస్వర్గ్య మకీర్తికర మర్జున॥

[1]శ్రీకృష్ణుని వాక్యం

ఓయి అర్జునుడా! "అల్పులకు [2]ప్రాప్తమైనదిన్నీ, స్వర్గవిరోధమై, [3]అపకీర్తికరమై, కశ్మలమైన [4]యీ శోకము [5]విడువుము. యీ విషమమైన [6]యుద్ధమందు [7]నిన్నెటు [8]పొందెను?

1 ACDF లలో లేదు. B శ్రీభగవానులు ఆనతిచ్చిన వివరం G ఆనతిచ్చిన క్రమము 2 AD ప్రాప్తమైనస్వర్గ- BCFG ప్రాప్తమైనదై,స్వర్గ- 3 C అపకీర్తిపదమై F అపకీర్తికరమైన 4 A యీశోకమును 5 ABCDFG లలో-విడువుము యీ—లేదు. 6 ABCDFG యుద్ధభూమియందు 7 AFG నిన్నెట్లు B నిన్నెట్టు D నిన్నెటువలె 8 G వాలెను?

E పూర్తిపాఠం-కృష్ణస్వామి-ఓయి అర్జునా! అల్పులకు ప్రాప్తమైనదై, స్వర్గవిరోధమైన, అపకీర్తికరమైన, కశ్మలమైన యీశాక, విషమమైన యుద్ధభూమియందు యేమిటివల్ల బొందినది?

3

క్లైబ్యం మా స్మ గమః పార్థ నైతత్త్వయ్యుపపద్యతే
క్షుద్రం హృదయదౌర్బల్యం త్యక్త్వోత్తిష్ఠ పరంతప॥

[1]కుంతిదేవి[2]కొడుకవై యుండీన్ని [3]కొంచదనమును [4]బొందకు. యిది నీయందు యుక్తముగాదు. [5]ఓయి శత్రుసంహారకుడైనవాడవు [6]క్షుద్రమైన [7]పేదమనస్సు విడిచి [8]లెమ్ము" అని కృష్ణుడు [9]ఆనతిచ్చేను.

1 ABF గొంతిదేవి G కుంతిదేవికి 2 ADF కొడకవైయుండి 3 BG కొంచపు చెనమును 4 ABD బొందకుము. G జొందకుమా. 5 ABCF వోయి శతృసంహార కుడైనవాడా D శతృసంహారకుడైనవాడు G వోయీ శతృసంహారకుడవైన వాడవైయుండిన్ని 6 A క్షుద్రమైనమనస్సున్ను పే– CD క్షుద్రమైన మనస్సుపే– 7 AB పేదమనస్సున్ను G పేదతనమును 8 D లెమ్ము. –అని...ఆనతిస్తేను–లేదు. 9 G ఆనతిచ్చెను.

E పూర్తిపాఠం–కుంతీదేవి కుమారుడవైయుండి కొంచపుతనమున పొందవద్దు. ఇది నీయందు యుక్తముగాదు. వోయి శత్రుసంహారకా! క్షుద్రమైన మనస్సున పేద తనమువిడిచి లెమ్మని శ్రీకృష్ణస్వామి ఆనతిచ్చెను.

4

అర్జున ఉవాచ

కథం భీష్మ మహం సంఖ్యే ద్రోణం చ మధుసూదన
ఇషుభిః ప్రతియోత్స్యామి పూజార్హావరిసూదన ॥

[1] అర్జునుని వాక్యం

వోయి మధుసూదనుడ! పూజార్హులైనటువంటి [2] భీష్మునున్ని, ద్రోణునున్ని యీ సంగ్రామమందు బాణాలచాతను [3] యెదురుగా నెటుల పోట్లాదేను?

1 AD లలో లేదు BCF అర్జునుడు అంచున్నాడు G అర్జునవాక్యం 2 A భీష్మునిన్ని, ద్రోణులనున్ను B భీష్మున్నినీ, ద్రోణున్నిన్ని C భీష్మునిన్ని, ద్రోణునిన్ని చూచి బాణాలచా DFG భీష్మునిన్ని, ద్రోణునిన్ని 3 F యెదురుగా యెట్టు G యెదురుగా యెటువలె

E పూర్తిపాఠం–అర్జునుడు పల్కుచున్నాడు వోయి మధుసూదనా! శత్రు సంహారకా! సమరమందు పూజార్హులయిన భీష్ములను, ద్రోణాచార్యులను బాణాల చాతను యెదురుగా నిలిచి యేతీరు పోట్లాడుదును?

5

గురూ నహత్వా హి మహానుభావాన్
శ్రేయో భోక్తుం భైక్షమపీహ లోకే
హత్వార్థకామాంస్తు గురూనిహైవ
భుంజీయ భోగాన్ రుధిరప్రదిగ్ధాన్॥

మహానుభావులైన గురువులజంపక, యీలోకమందు [1]భిక్షము యెత్తుకొని [2]భోజనము చేసినాను మంచిది. [3]అర్థకాముడనై గురువుల జంపి [4]వారినెత్తుటి [5]దోగిన [6]వారకప్పడ (వారాశపడ్డ) భోగాలను నేను యెటువలె అనుభవించేను?

1 AD భిక్ష మెత్తుకని B భిక్షం యెత్తుక FG భిక్ష మెత్తుక 2 BC భోజనం చేసినా మంచిది. D తిన్నా మంచిది. F తిన్నాను మంచిది. 3 BCDFG అర్థకాములైన 4 D వారినెత్తురు 5 ABCDFG దోగి 6 ACFG వారాసపడిన B వా రాసపడ్డ D వారు ఆశపడిన

E పూర్తిపాఠం–మహానుభావులైన గురువులను, పెద్దలను చంపక యీలోకమందు భిక్షాన్నమును భోజనంచేసినాను మంచిది. అర్థకాములై[న] గురువులను పెద్దలను వారినెత్తురున భూమిగైకొని వా రాసపడిన భోగా లనుభవించి యిక్కడ యెటువలె నుండేను?

6

న చైతద్విద్మః కతరన్నో గరీయో
యద్వా జయేమ యది వా నోజయేయుః
యానేవ హత్వా న జిజీవిషామః
తేవస్థితాః ప్రముఖే ధార్తరాష్ట్రాః॥

[1]అయినా వారుగెల్తురో? మనము గెల్తుమో? [2]రెంటిలో యేది [3]మంచిదియో యెరుగ[0]? యెవ్వరినైనా నేమి చంపి [4]మరీ బ్రతుకుట [5]ఆశపుట్టదు. అటువంటి [6]ధృతరాష్ట్రిపుత్రులు యెదుటనే వున్నారు.

1 ABCDG అయినాను F అటుగాన 2 A రెంటిలోను 3 ABCDF మంచిదో G మంచిది 4 A వారిబ్రతుకుమీద 5 A ఆసపుట్టేదు. 6 ACDFG ధృతరాష్ట్రినివారు

E పూర్తిపాఠం–వారే మనములను గెల్తురో? లేక మనమే వారల గెలుతుమో? యెరగము. ఈరెంటిలో [యేది మించిదియో] యెరగను? యెవ్వరినైనా నేమి చంపి మరి బ్రతుకుమీది ఆశ లేక వుండునో అటువంటి ధృతరాష్ట్రిని వారు యెదుట నే వున్నారు.

7

కార్పణ్యదోషోపహతస్వభావః
పృచ్ఛామి త్వాం ధర్మసంమ్మూఢచేతాః

యచ్ఛ్రేయస్స్యాన్నిశ్చితం బ్రూహి తన్మే
శిష్యస్తేహం శాధి మాం త్వాం ప్రపన్నమ్॥

నేను కార్పణ్యదోషం చాతను [1]చెరుపబడ్డ స్వభావము గలవాడనై [2]ధర్మం వివేకించలేని [3]బుద్ధిగలవాడనై నిన్ను అడుగుచున్నాడను యేది మేలు [4]అది నాకు నిశ్చయించి [5]ఆనతిమ్ము. నేను [6]నీకు శిష్యుడను. [7]నీకు శరణుజొచ్చిన [8]నన్నును [9]నిరీక్షింపుము (రక్షింపుము).

[1] ACG చెరుపబడిన B చెరిపబడ్డ D చెరపబడిన E చెరబడిన 2 ABD ధర్మం వివేకింపలేని E ధర్మమంగు వివేకించలేని 3 E మనస్సు 4 B నాకు నిశ్చయించి C అని నిశ్చయించి E అని నిశ్చయంగా FG అది నిశ్చయించి 5 BCEF నాకానతిమ్ము G అది నాకు ఆనతిమ్మా 6 AD మీకు 7 A మీకు EG నిన్ను 8 ABCDEFG నన్ను 9 ABCE రక్షింపుము.

8

నహి ప్రపశ్యామి మమాపనుద్యాత్
యచ్ఛోక ముచ్ఛోషణ మింద్రియాణామ్
అవాప్య భూమావసపత్నమృద్ధమ్
రాజ్యం సురాణామపి చాధిపత్యమ్॥

[1]నిష్కంటకమై సమృద్ధమైన రాజ్యమున్ను [2]దేవతాధిపత్యమునున్ను పొందిన్ని సమస్తమైన యింద్రియాలను శోషింప[3]జేస్తున్నట్టి [4]నాయొక్క శోకమున్ను [5]తొలగదొబ్బే [6]వుపాయం [7]గానను.

1 ACDFG నిష్కంటకమైన 2 AC దేవాధిపత్యమును D దేవాధి పత్యము 3 ABC జేస్తున్నటువంటి 4 F నాశోకమును 5 C తొలగదొబ్బ D తొలగదొబ్బి (బ్బీ) 6 A టుపాయము D యుపాయమును 7 A కానను అని అన్నవాడాయను. B గాన ననీ. F గానను అని.

E పూర్తిపాఠం—నిష్కంటకమైన సమృద్ధమైన రాజ్యమున్ను దేవతలున్ను యొక్క ఆధిపత్యమునున్ను పొందినను భూమియందు యింద్రియాలను శోషింప జేస్తున్న నాయొక్క శోకమును యేది తొలగదొబ్బునో అటువంటి ఉపాయమును గానను.

9

సంజయ ఉవాచ

ఏవముక్త్వా హృషీకేశం గుడాకేశః పరంతపః
న యోత్స్య ఇతి గోవిందముక్త్వా తూష్ణీం బభూవహ॥

గీ

గుడాకేశుడైన అర్జునుడు [1]అనెను హృషీకేశునితోటి "హోహో గోవిందుడా! నేను పోట్లాడను" అని [2]వూరకుండెను.

గీ AD సంజయుని వాక్యం

1 B హృషీకేశుడైన శ్రీకృష్ణునితోడను అనెను హోహో CD హృషీకేశునితో హోహో F హృషీకేశునితోను హోహో G హృషీకేశునితో గోవిందుడా! 2 BG వూరికేవుండెను F వూరకవుండెను.

A పూర్తిపాఠం – గుడాకేశుడైన అర్జునుండు హృషీకేశునితో హోహో గోవిందుడా! "పోట్లాడ" నని వూరకుండెను.

E పూర్తిపాఠం–సంజయుడు చెప్పుచున్నాడు శత్రుసంహారకుడైన అర్జునుడు కృష్ణస్వామినిహూర్చి యీతీరున మందలించి "నేను యుద్ధము చేయను" అని మందలించి వూరికే ఉండెను.

10

త ముటవాచ హృషీకేశః ప్రహసన్నివ భారత
సేనయో రుభయో ర్మధ్యే విషీదంత మిదంవచః॥

అందుకు హృషీకేశుడు వుభయసేనా మధ్యమందు దుఃఖింపుచున్న [1]అర్జునునిన్ని జూచి [2]అనెను. "భరతవంశమందు బుట్టిన నీకు యిది తగునా" అని నవ్వు[3]చున్నవాడుబలె బలికెను.

1 DG అర్జుని 2 ACDFG లలో లేదు. 3 A చున్నవాడునుంబలె B చున్నవాడైప C చున్నవార్వలెనె D చున్నవాడుబలెను F చున్నాడుబలె

E పూర్తిపాఠం–అని శ్రీకృష్ణస్వామియైన హృషీకేశుడు వుభయసేనామధ్యమందు దుఃఖింపుచున్న అర్జునుని గూర్చి "భరతవంశమందు బుట్టినవాడా! యిది నీకు తగునా" యని నవ్వుచున్నవాడును బలెనే వొకమాట పలికెను.

11

శ్రీ భగవానువాచ

అశోచ్యా నన్వశోచ స్త్వం ప్రజ్ఞావాదాంశ్చ భాషసే
గతాసూ నగతాసూంశ్చ నానుశోచంతి పండితాః॥

[1]శ్రీకృష్ణ వాక్యం

శోకింపదగిన[2]వారిగూర్చి [3]శోకిస్తున్నాడవు. ప్రజ్ఞావాదాలున్నూ పలుకుచున్నాడవు. [4]వివేకులయినవార్లు [5]చచ్చే అటువంటి శరీరాల గూర్చిన్ని. చావనటువంటి [6]ఆత్మల గూర్చిన్నీ శోకింపరు.

1 ABFG అందుకు కృష్ణవాక్యం C అందుకు కృష్ణునిమాట D కృష్ణునివాక్యం 2 G దానిగూర్చి 3 B శోకిస్తున్నావు G శోకింపుచున్నాడవు 4 C వివేకులైనటువంటివారు G వివేకులైనవారలు 5 BG చచ్చేటటువంటి 6 G శరీరాల గూర్చిన్ని

E పూర్తిపాఠం-కృష్ణస్వామి పలుకుచున్నాడు - నీవు శోకింపతగనివారిని గూర్చి శోకిస్తున్నాడవు. ప్రజ్ఞావాదాలున్ను పలుకుచున్నాడవు. వచ్చేటటువంటి శరీరాలగూర్చిన్ని, వోపనటువంటి ఆత్మలగూర్చిన్ని పెద్దలైనవారు శోకింపరు.

12

న త్వేవాహం జాతు నాసం న త్వం నేమే జనాధిపాః
న చైవ న భవిష్యామ స్సర్వే వయ మతః పరమ్॥

నేనున్నూ, నీవున్నూ, యీ రాజులున్నూ, [1]వెనకకు లేనివారముగాము. [2]ముందరికిన్నీ లేనివారము కాము. యిందుకు[3]తాత్పర్యం [4]పరమాత్మనైన [5]నేను యెటువలె నిత్యుడను, మీరున్నూ అటువలెనే నిత్యులు.

1 B వెనకటికి 2 G ముందరికి 3 C తాత్పర్యార్థం 4 D పరమాత్ముడనైన 5 DFG నేనెటువలె

E పూర్తిపాఠం-నేనున్ను వెనకకు లేనివాడనుగాను. నీవున్ను వెనకకు లేనివాడవుగావు. ఇందరురాజులున్ను వెనకకు లేనివారుగారు. మనమందరమున్ను ముందరికి లేనివారలుగారు. అటుగనక నిత్యులము. ఇందుకు తాత్పర్యార్థం పరమాత్మనైన నేను యటువలె నిత్యుడను. మీరలున్ను అటువలెనే నిత్యులు.

13

దేహినోఽస్మిన్ యథా దేహే కౌమారం యౌవనం జరా
తథా దేహాంతర ప్రాప్తి ర్ధీరస్తత్ర న ముహ్యతి॥

"[1]దేహికి దేహమందు [2]కౌమార యవ్వనవయస్సు [3]జరా ముదిమిన్ని యెటువలె [4]వొచ్చునో పోవునో అటువలెనే దేహం విడిచి [5]మరివక [6]దేహాంత[ర]ప్రాప్తిని (న్ని)" అని [7]ధీరుడైనవాడు ఆయర్థమందు భ్రమయడు.

1 ABCFG దేహికి యీదేహమందు D యీదేహికి యీదేహామందు 2 ABCFG కౌమారవయస్సు యవ్వనవయస్సు D కౌమారవయస్సున్ను యవ్వనవయస్సున్ను 3 ABCDFG లలో లేదు. 4 CDFG లలో-వొచ్చునోపోవునో-లేదు B వొచ్చిపోవును 5 B మరొక్క C మరొక DG మరివొఖ F మరొకమరొక 6 D దేహాంతరప్రాప్తి అని 7 G అధిపడైనవాడు

E పూర్తిపాఠం-"దేహికి యీదేహమందు కౌమారయౌవనవయస్సులు ముదిమిన్ని యెటువలెను అటువలెనే దేహంవిడిచి మరొకదేహాంతరప్రాప్తిన్ని" అని ధీరుడైనవాడు ఆయర్థమందు భ్రమయడు.

14

మాత్రా స్పర్శాస్తు కౌంతేయ శీతోష్ణసుఖదుఃఖదాః
ఆగమాపాయినోఽనిత్యా స్తాం స్తితిక్షస్వ భారత॥

వోయి [1]అర్జునుడా: పంచతన్మాత్రలవలన బుట్టిన శబ్దాదివిషయాలకు పంచేంద్రియాల[2]తోటి [3]స్పర్శలనే [4]విషయాను †భవాలు శీతోష్ణసుఖదుఃఖాల [5]జేసి అవి[6] వచ్చునూ పోవును గనుక [7]అనిత్యాలు అని తెలిసి అవి వోర్చు కొమ్ము. యిటనగా యేమను టంటేను? [8]కన్నుల చూచే పదార్థాలల్లాను విషయాలు. *చెవులకు విన వచ్చే శబ్దాలల్లాను విషయాలు. ముక్కుకు [9]పరిమెళాలల్లాను విషయాలు. [10]నాలుకకు చౌ లల్లాను విషయాలు. [11]తోలుకు అంటే[12]పదార్థాలన్నీ విషయాలూ. యిటువంటి విషయానుభవాలు [13]వచ్చేదీన్ని పొయ్యేదీన్ని [14]గనుక [15]యుద్ధమందు [16]క్రూరమైన ఆయుధాలు [17]తాకినవి [18]విచారించక వోర్చుకొమ్మనుట.

1 E అర్జునా 2 ABCDEFG తోడి 3 ABCDF స్పర్శాలనే 4 A విషయాల ననుభవాలు B విషయాల అనుభవాలు C విషయాలకు చెవులకు † C లో-నుభవాలు శీతోష్ణ సుఖదుఃఖాలజేసి అవి వచ్చునూ పోవును గనుక

అనిత్యాలు అని తెలిసి అవి వోర్చుకొమ్ము. యిటనగా యేమనుటంటేను కన్నుల చూచే పదార్థాలల్లాను విషయాలు_అన్న భాగంలేదు. 5 DEF జేశేవి D నుచేశేవి 6 AE వచ్చుబోవు గనక B వచ్చుబోవులు గనుక 7 ADEFG అనిత్యాలు వానిని వోర్చుకొమ్ము B అనిత్యాలని తెలిసి వానిని తెలుసుకొమ్ము. 8 AD కన్నులకు చూచెడి పదార్థాలు * Dలో_చెవులకు వినవచ్చే శబ్దాలల్లాను విషయాలు ముక్కు_కు పరిమెళాలల్లాను విషయాలు నాలుకకు చౌలల్లాను విషయాలు తోలుకు అంటే పదార్థాలన్ని విషయాలు_అన్న భాగంలేదు. 9 A పరిమెళాదు లల్లాను B పరిమళాదు లెల్లా CF పరిమెళా లల్లా G పరిమళమయిన వల్లా 10 C నాలికకు EF నాలికెకు 11 C తోలుకు అందే E నాలుకకంటే G తోలునంటిన 12 A పదార్థా లల్లాను BC పదార్థా లెల్లాను E పదార్థా లల్లా 13 ADF వచ్చేవిన్ని పొయ్యేవిన్ని BE వచ్చేదిన్ని పొయ్యేదిన్ని C వచ్చేవింబొయ్యేవి G వచ్చేదిన్ని పోయేది 14 A అనిత్యాలుగనుక CE గనక అనిత్యాలు F కనక అనిత్యాలు గనక G గన్కా_ను అనిత్యాలు గన్కా_ను 15 B నీయుద్ధమందు D యుద్ధరంగమందు 16 ADG క్రూరులైన CF క్రూరాలైన 17 A తాకే నని BCEFG దాకీ నని D దాకినా 18 B విచారింపక E వారించక

15

యం హి న వ్యథయంత్యేతే పురుషం పురుషర్షభ
సమదుఃఖసుఖం ధీరం సోఽమృతత్వాయ కల్పతే॥

వోయి [1]పురుషశ్రేష్ఠుడవైన [2]అర్జునుడా! [3]క్షత్రియుడు యుద్ధమందు[4]వచ్చే [5]సుఖదుఃఖాలు సమముగా దలచి ధీరుడై వుంటేను, వాన్ని యీ శీతోష్ణాలు సుఖదుఃఖాలు వెధబెట్టవు. [6]అతడు మోక్షానకు అర్హు డౌను.

1 ACDF పురుషశ్రేష్ఠు డైన 2 E అర్జునా! 3 G క్షత్రియుడవైయుండి 4 D లో_వచ్చే_లేదు. 5 CD సుఖదుఃఖాలను 6 BFG అతడు

16

నాసతో విద్యతే భావో నాభావో విద్యతే సతః
ఉభయోరపి దృష్టోఽంతస్త్వనయో స్తత్త్వదర్శిభిః॥

అసత్తైన దేహానకు నిత్యత్వము లేదు. అని యీరెంటికిన్నీ నిర్ణయము [1]తత్త్వవేత్తలచాత [2]కానబడినది.

1 D తత్త్వవేదులైనవారిచాత 2 F నాభావం కానబడినది

G లో ఈ శ్లోకం లేదు.

A పూర్తిపాఠం_అసత్తైన యీదేహానకు నిత్యత్వము లేదు. సత్తైన యీఆత్మకు అనిత్యత్వము లేదు. అయినా రెంటికిన్ని నిర్ణయం తత్త్వవేత్తలచాత గానంబడునది.

E పూర్తిపాఠం_"తనదేహానకు నిత్యత్వము లేదు. సత్తైన ఆత్మకు అనిత్యత్వము లేదు" అని ఈరెంటికిన్ని నిర్ణయము తత్త్వవేత్తలచాత గానబడినది.

17

అవినాశి తు తద్విద్ధి యేన సర్వమిదం తతమ్
వినాశమవ్యయస్యాస్య న కశ్చిత్కర్తు మర్హతి॥

[1]యే ఆత్మతత్త్వంచాతను [2]యీప్రకృతీన్ని ప్రకృతివలన బుట్టిన[3]దేహమున్నూ [4]సర్వమున్ను వ్యాపింప[5]బడెను. అటువంటి ఆత్మతత్త్వం వినాశం [6]లేదని యెరుగుము. [7]చేటులేని ఆత్మతత్త్వానకు ప్రకృతివలన బుట్టిన [8]వకపదార్థమున్నూ వినాశం బొందింప [9]లేవు.

1 E యీ G లో_యే ఆత్మతత్త్వంచాతను యీప్రకృతీన్ని_అన్న భాగం లేదు. 2 E యీప్రకృతినిన్ని 3 E దేహమునున్ను 4 AG లలో_సర్వమున్ను_లేదు. 5 B బడును. 6 ABF లేని దని 7 A లో_చేటులేని_లేదు. 8 A దేహమున్ను వినాశం బొందింప B దేహమున్ను సర్వమున్ను వ్యాపింపబడెను. వొక పదార్థమున్ను వినాశాల బొందింప 9 ACDFG లలో_లేవు_లేదు.

G లో ఈ శ్లోకతాత్పర్యం 16 వ శ్లోకతాత్పర్యంతో కలిపి వ్రాయబడింది.

18

అంతవంత ఇమే దేహా నిత్యస్యోక్తా శ్శరీరిణః
అనాశినోఽప్రమేయస్య తస్మాద్యుధ్యస్వ భారత॥

"[1]నాశరహితుడై [2]యిటువంటివాడ" నని ప్రకృతివలన బుట్టిన [3]మనస్సుచాతను, యింద్రియాలు మొదలయిన [4]వాటిచాతను యెరుగబడనివాడై, [5]నిత్యుడైన శరీరికి యీ దేహాలు అనిత్యాలు.అదిగారణానబట్టుండి వో భారతుడా! [6]వగవకయుద్ధము శేయుము.

1 D నాశరహితులై 2 ACE అటువంటివా డని BFG యిటువంటివా డని 3 E వొకపదార్థమున్ను మనస్సు యింద్రియాలు 4 ABEFG వానిచాత 5 A లో-నిత్యుడైన శరీరికి-లేదు. 6 D లో-వగవక-లేదు.

19

యఏనం వేత్తి హంతారం యశ్చైనం మన్యతే హతమ్
ఉభౌ తౌ న విజానీతో నాయం హంతి న హన్యతే॥

టీ

[1]యెవ్వడేమి యీయాత్మను జంపిత(తి) నని యెరుగును, [2]యెవ్వడేనేమి [3]యీయాత్మ చచ్చె నని యెరుగును. ఆ యిద్దరున్నూ యెరిగినవారు కారు. [4]అది యెట్లంటేను నిత్యుడైన ఆత్మను వాడు [5]చంపినవాడున్నూ కాడు*

టీ A కృష్ణవాక్యం

1 ACEF యెవ్వడైనా నేమి BD యెవ్వడాయ నేమి 2 AEF యెవ్వడైనా నేమి, BD యెవ్వడాయ నేమి C లో-యెవ్వడే నేమి యీయాత్మ చచ్చెనని యెరుగును- అన్న భాగంలేదు. 3 A యీఆత్మచాత చంపబడినవాడ నని యెరుగునో E యీఆత్మ చచ్చినవాణ్ణిగా యెరుగుము. 4 A అది యెటువలె నంటేను B అది యట్లానంటేను C అది యట్టంటేను D అదే మంటేను G అ దెట్లంటేను 5 ABCEFG చంపిన వాడుగాడు. D చంపేవాడుగాడు. * A ఆయాత్మ చంపబడినవాడున్ను కాడు. అని యెరిగినవాడే యరుగును. CF ఆయాత్మను చంపబడినవాడుగాడు. D ఆయాత్మ చంపబడ్డదిగాదు. E ఆయాత్మ చంపబడేవాడున్ను గాడు. G ఆయాత్మ చంపబడిన వాడుగాడు.

20

న జాయతే మ్రియతే వా కదాచిత్
నాయం భూత్వా భవితా వా న భూయః
అజో నిత్యశ్శాశ్వతోఽయం పురాణో
న హన్యతే హన్యమానే శరీరే॥

[1]యీయాత్మ పుట్టుచున్న[2]వాడున్నూ కాడు. [3]చస్తున్న వాడున్ను కాడు, [4]వెనకకు అయ్నివాడున్నూ కాడు, [5]ముందరికిన్ని అయ్యేవాడు గాడు, [6]వెనకకు పుట్టినవాడున్నూ కాడు, [7]చచ్చినవాడున్ను కాడు, [8]ముందర పుట్టెడివాడున్ను గాడు.

అజుడై, నిత్యుడై, శాశ్వతుడై, [9]పురాణుడైన యీఆత్మ [10]శరీరం చంపబడుచుండగానున్ను, [11]తాను చచ్చేడివాడున్నూ గాడు.

1 A లో–యీ–లేదు. 2 ABCFG వాడుగాడు (ఈవచనంలో అన్ని ప్రతులలో అన్నిచోట్ల వాడుగాడు) అనే ఉంది. 3 A చచ్చుచున్న 4 B లో–వెనకకు అయ్యెవాడున్నూకాడు–అన్న భాగంలేదు. 5 ABCDFG ముందరికి 6 C వెనకపుట్టిన G లో–వెనకకు పుట్టినవాడున్నూకాడు చచ్చినవాడున్నుకాడు–అన్న భాగంలేదు. 7 A లో–చచ్చినవాడున్నుకాడు–అన్న భాగంలేదు. 8 A ముందర పుట్టగల వాడుగాడు ముందరికిన్ని పుట్టివచ్చేవాడుగాడు. అజుడై, CDFG ముందరికిన్ని పుట్టెడి చచ్చేవాడుగాడు. అజుడై, 9 B పురాణపురుషోత్తముడైన DG పురాణుడై, 10 G లో–శరీరం–లేదు. 11 A ఆయాత్మ చచ్చినవాడుగాడు. B తా చచ్చేటి వాడుగాడు. CDFG లలో–తాను–లేదు.

E పూర్తిపాఠం–యీఆత్మ పుట్టుచున్నవాడున్ను గాడు, చస్తున్నవాడుగాడు, వెనకకు అయ్యేవాడుగాడు, ముందరికి అయ్యేవాడుగాడు. అజుడై, నిత్యుడై, శాశ్వతుడై, పూర్ణుడైన యీయాత్మ, శరీరం చంపబడుచుండగాను చచ్చేవాడుకాడు.

21

వేదావినాశినం నిత్యం య ఏన మజ మవ్యయమ్
కథం స పురుషః పార్థ కం ఘాతయతి హంతి కమ్॥

[1]యెవ్వడేనేమి [2]యీ జీవున్ని [3]వినాశరహితునిగాను, [4]నిత్యునిగాను, [5]అజునిగాను, [6]అవ్యయునిగాను యెరుగును. అటువంటి పురుషుడు [7]యెవ్వని జంపీని? [8]యెవ్వనిచాత జచ్చీని?

1 ADE యెవ్వడైనా నేమి 2 A లో–యీజీవున్ని–లేదు CDFG యీజీవుని E యీజీవుణ్ణి 3 A వినాశంలేనివానిగా BCDFG వినాశరహితునిగా E నాశరహితుణ్ణిగా 4 AE లలో లేదు. B నిత్యున్నిగా CDFG నిత్యునిగా 5 ABCDEFG అజునిగా 6 ADFG అవ్యయునిగా B అవ్యయున్నిగాను C అవ్యయుగా 7 ADEFG యెవ్వని జంపించీని C యెవ్వరి జంపించీని 8 ADEFG లలో–యెవ్వనిచాత జచ్చీని–అన్న భాగంలేదు. C యెవ్వని జంపీని

22

వాసాంసి జీర్ణాని యథా విహాయ
నవాని గృహ్ణాతి నరోఽపరాణి
తథా శరీరాణి విహాయ జీర్ణా
న్యన్యాని సంయాతి నవాని దేహీ॥

మనుష్యుడు [1]పాతకోకలు విడిచి. [2]కొత్త కోకలు యెటువలెనైనా నేమి [3]కట్టుకొనునో, అటువలెనే [4]దేహిన్ని [5]జీర్ణమైన శరీరాలు విడిచి. వేరే [6]కొత్త శరీరాలు ధరియించును.

1 ABCDEFG ప్రాత 2 ABCDEFG క్రొత్త 3 ABCDEFG కట్టుకొనును. 4 ACDEFG దేహి జీ...5 A జీర్ణాదులు అయిన BCEFG జీర్ణాలైన 6 ABCDEF క్రొత్త

23

నైనం ఛిందంతి శస్త్రాణి నైనం దహతి పావకః
న చైనం క్లేదయం త్యాపో న శోషయతి మారుతః॥

[1]అటువంటి యీ ఆత్మను [2]శస్త్రాలున్ను [3]ఛేదింపలేవు. [4]అగ్నిన్ని కాల్ప లేవు. [5]వుదకాలున్ను [6]తడపలేవు. [7]వాయువున్ను [8]శోషింప జాయలేదు.

1 ABDEF యిటువంటి 2 ACDEFG శస్త్రాలు 3 BDF ఛేదింప 4 ACDFG అగ్ని కాల్పలేదు. B అగ్నిన్ని కాల్పలేదు. E అగ్ని కాల్పలేవు. 5 ACDEFG ఉదకాలు 6 ABDEFG తడుపలేవు. C తడుపలేదు. 7 ADEF వాయువు C లో–వాయువు... లేదు–లేదు. 8 A శోషింపలేదు. F శోషింపజాయలేవు.

24

అచ్ఛేద్యోఽయ మదాహ్యోఽయ మక్లేద్యోఽశోష్య ఏవ చ
నిత్య స్సర్వగతః స్థాణు రచలోఽయం సనాతనః॥

[1]ఛేదింపరానివాడై, [2]తడుపరానివాడై, [3]యెండింపరానివాడై, [4]నిత్యుడై, [5]సర్వశరీరాలయందున్ను వున్నవాడై, [6]స్థితస్వభావుడై, అచలుడై, సనాతనుడైనవాడు.

1 E యీ జీవుడు ఛేదింపరాని వాడునై 2 ABCDEFG దహింపరానివాడై తడుప 3 C లో–యెండింపరానివాడై–లేదు. 4 A లో లేదు. 5 AE సర్వశరీరాల యందు 6 ABCDEFG స్థిరస్వభా

25

అవ్యక్తోఽయ మచింత్యోఽయ మవికార్యోఽయ ముచ్యతే
తస్మా దేవం విదిత్వైనం నానుశోచితు మర్హసి॥

[1]యీఆత్మ ప్రపంచం గానవచ్చినట్టు [2]వ్యక్తముగాను కానరానివాడు, [3]అటువంటివాడు యిటువంటివాడు అని చింతింపరానివాడు. అటుగనుక వికారము లేనివాడు. అదిగారణానబట్టుండి యీప్రకారాన యీయాత్మను యెరిగి, యీ యాత్మ తత్త్వము గూర్చి [4]శోకింపదగదు.

1 A యీయాసర్వాత్మ ప్రపంచం 2 ACDEFG వ్యక్తముగా 3 ACDEFG లలో_అటువంటివాడు_లేదు. 4 ABCDEFG దుఃఖింపదగదు.

26

అథ చైనం నిత్యజాతం నిత్యం వా మన్యసే మృతమ్
తథాపి త్వం మహాబాహో నైవం శోచితు మర్హసి॥

అథవా "నిత్యమున్ను పుట్టుచున్ను. [1]చస్తున్ను వుండెడి యీ దేహమే [2]ఆత్మ" యని తలస్తివా॰అటువలెనైనాను ఘనుడవైయుండి యింత దుఃఖింపదగినవాడవు కావు.

1 AC నిత్యమున్ను చస్తున్నుండెడి D నిత్యమున్ను చస్తు వుండెడి 2 CDE ఆత్మని

F లో ఈ శ్లోక తాత్పర్యం లేదు.

27

జాతస్య హి ధ్రువో మృత్యుః ధ్రువం జన్మ మృతస్య చ
తస్మాదపరిహార్యేర్థే న త్వం శోచితు మర్హసి॥

పుట్టినవానికి చావు తప్పదు. చచ్చినవానికి [1]పుట్టుగు దప్పదు. [2]అటుగాన [3]పరిహరింపరాని అర్థమందు నీవు శోకింప కుండుము.

1 AE పుట్టుకా తప్పదు. CD పుట్టువ తప్పదు. G పుట్టువు దప్పదు. E పుట్టు తప్పదు. 2 CD అటు గనక 3 ACEFG పరిహరించరాని

G లో ఈ శ్లోకం లేదు.

28

శ్రీ భగవానువాచ

అవ్యక్తాదీని భూతాని వ్యక్తమధ్యాని భారత
అవ్యక్తనిధనాన్యేవ తత్రకా పరిదేవనా॥

[1]సమస్తమైనప్రాణా(ణు)లున్ను ఆదికాలమందు యేమైవుండిరో [2]యెరుగము. చచ్చిన వెనక యేమైవుండిరో [3]యెరుగము. [4]యిప్పుడు నడుమను వ్యక్తముగాను మనుష్యాదిదేహాలుతో టట్టు కానవస్తున్నారు. ఆయర్థమందు వగవ నేలా?

1 ABE సమస్తప్రాణు 2, 3 C యెరగం. E యెరగము. 4 AE ఇప్పుడు నడుమను వ్యక్తమై మనుష్యాదిదేహాలతో కానవస్తున్నారు. B యిపుడు నడుము మనుష్యవ్యక్తముగాను మనుష్యాది దేహాలతో కానవస్తున్నారు. C ఇప్పుడు నడుమను వ్యక్తాదిదేహాలతో మనుష్యులతో కానవస్తున్నారు. D యిప్పుడు నడ్మ వ్యక్తమైన మనుష్యాదిదేహాలతోను కానవస్తున్నారు. G ఇప్పుడు నడుమను వ్యక్తమై మనుష్యాది దేహాలతో కానవస్తున్నారు.

29

ఆశ్చర్యవత్పశ్యతి కశ్చి దేనం
ఆశ్చర్యవద్వదతి తథైవ చాన్యః
ఆశ్చర్యవచ్చైన మన్యః శృణోతి
శ్రుత్వాప్యేనం వేద న చైవ కశ్చిత్॥

వకానొకడు [1]పుణ్యవిశేషాన [2]పాపరహితుడై ఆశ్చర్యం[3]వలెనుండి యీ యాత్మను చూచును. అటువంటివాడే [4]మాకొకడు (మరొకడు) యీ ఆత్మను [5]మరివకరికి [6]చెప్పుచూన్ను వుండును. [7]అటువంటివాడే [8]మరివకడు యీరీతిని [9]వినుచుండును. [10]యీరీతిని వినీన్ని, [11]కనీన్ని, పలికీన్ని, [12]వకడున్ను యీ యాత్మను యెరుగడు.

1 D పుణ్యవిశేషణం చాత 2 ACG పాపరహితుడైన వాడై 3 D వలెవుండే F వలె నుండే 4 BE లలో–మాకొకడు–లేదు. 5 A మరి వొకడికి G మరి వొకరీతి 6 A చెప్పుచుండును. B చెప్పుచు నుండును. E ఆశ్చర్యంవలె చెప్పుచుండును. 7 A అటువంటివాడై E లో–అటువంటివాడే మరివకడు–అన్న భాగంలేదు. 8 B లో

మరి వకడు_లేదు. C మరొకడు D మరివొఖడు E మరొకరు ఆశ్చర్యం వలెనే G మరియొకడు 9 BG వినుచు న్నుండును. 10 ACEFG లలో_యీ రీతిని_లేదు. 11 E లో_కనీన్ని_లేదు. 12 A యీ ఆత్మను వొకడున్ను యెరుగడె. BG వొకడున్ను యీ ఆత్మను నెరుగడు. D వొఖడున్ను యీ ఆత్మను యెరుగడె. E యీ ఆత్మను వొకడున్ను యెరగడు.

30

దేహీ నిత్య మవధ్యోఽయం దేహే సర్వస్య భారత
తస్మాత్సర్వాణి భూతాని న త్వం శోచితు మర్హసి॥

దేహీ [1]నిత్యమున్ను [2]అవధ్యుడై సర్వదేహ(వా)దిదేహాలందున్నువున్నాడు. అదిగారణానబట్టుండి దుఃఖింప [3]నర్హుడవు.

1 A నిత్యమునకు BCDEG నిత్యమును 2 B లో లేదు. 3 ABCDEG నర్హుడవు గావు.

31

స్వధర్మమపి చావేక్ష్య న వికంపితు మర్హసి
ధర్మ్యాద్ధి యుద్ధాచ్ఛ్రేయోఽన్య త్క్షత్రియస్య న విద్యతే॥

క్షత్రియుడవైన [1]నీ స్వధర్మం విచారించుకొని హింస యని వెరవవద్దు. [2]క్షత్రియునకు [3]ధర్మందప్పని యుద్ధముకంటేను [4]అన్యమైన శ్రేయస్సు మరిలేదు.

1 B నీవు 2 ABDEF క్షత్రియునికి 3 E ధర్మమైన యుద్ధానకంటేను 4 E అవ్యయమైన

32

యదృచ్ఛయా చోపపన్నం స్వర్గద్వారమపావృతమ్
సుఖినః క్షత్రియాః పార్థ లభంతే యుద్ధ మీదృశమ్॥

[1]తనంతనే యెరుగగా (యెదురుగా) [2]వచ్చినదై, తెరచిన స్వర్గద్వారమున్ను అయినటువంటి యుద్ధమును, [3]పుణ్యులైనటువంటి క్షత్రియులు పొందుదురు.

1 D అంతనే E తనంతినే తానే 2 AC వచ్చిన దైన్నై F వచ్చినదిన్నియై 3 ABCDEFG పుణ్యులైన క్షత్రియులు

33

అథ చేత్త్వం ధర్మ్య మిమం సంగ్రామం న కరిష్యసి
తత స్స్వధర్మం కీర్తిం చ హిత్వా పాప మవాప్స్యసి॥

[1]అటుగాక, [2]యీ ధర్మందప్పని [3]యీదుకొన్న (యీదొరకొన్న) [4]యుద్ధమందున్ను శాయకుండితివా? క్షత్రియధర్మమున్ను, కీర్తిన్ని [5]విడిచి [6]పాపము బొందేవు.

1 E యిట్లాగాక 2 E యీ దొరకొన్న ధర్మముదప్పని యుద్ధమును 3 ABD యీ దొరకొన్న 4 ADF యుద్ధము BCEG యుద్ధమును 5 F వీడి 6 AB పాపమును

34

అకీర్తిం చాపి భూతాని కథయిష్యంతి తేఽవ్యయామ్
సంభావితస్య చాకీర్తి ర్మరణా దతిరిచ్యతే॥

అంతమాత్రమేకాదు; [1]సమస్తభూతాలున్ను చడనటువంటి [2]నీయొక్క అప కీర్తి [3]చెప్పుకొనియెదరు, అపకీర్తి చెప్పుకొంటేను [4]నా కే మంటివా? [5]అందరి లోపలాను పూజ్యుడైనవానికి వచ్చిన అపకీర్తి [6]మరణముకంటేను అధికమైనది.

1 C సమస్తమైన భూతాలు 2 AE నీయొక్క అపకీర్తిన్ని B నీ యపకీర్తి GF నీయొక్క అపకీర్తిని 3 C చెప్పుకొనెదరు, DE చెప్పుకునేరు. 4 AEF నాకేమి యంటివా? 5 G అందరిలోనా 6 ABCDEFG మరణాన

35

భయాద్రణాదుపరతం మన్యంతే త్వాం మహారథాః
యేషాం చ త్వం బహుమతో భూత్వా యాస్యసి లాఘవమ్॥

[1]మహారథులైనవారు [2]నిన్నును భయంవల్లను రణము శాయక మానినవానిగా దలతురు. యేమహారథికులచాత* [3]బహుమానం బొందినవాడై యుండి [4]యిటమీద య(ట) లాఘవం బొందేవు.

1 B మహారథు లయినవారున్ను 2 ADE నిన్ను B లో లేదు. 3 A అవ మానము బొందనివాడై యుండి E నీవు బహుమానము పొందినవాడవై యుండి 4 ACE యిటమీదట లాఘవం DF యిటమీదను లాఘవం *B లో_అరీతిని

ఆడించుకునేటందుకంటేను ఘనమైన దుఃఖము మరేమున్నది? అని తాత్పర్యం పూర్తి చేయబడింది. ఇది 36వ శ్లోకతాత్పర్య భాగం.

36

అవాచ్యవాదాంశ్చ బహూ న్వదిష్యంతి తవాహితాః
నిందంత స్తవ సామర్థ్యం తతో దుఃఖతరం ను కిమ్॥

నీయొక్క శత్రువులు [1]నీ సామర్థ్యము నిందిస్తున్నవారై ఆడరాని[2]మాట లాడుదురు. [3]శత్రువులచాతను [4]ఆడించుకొనేదానికన్నాను ఘనమైన దు[ః]ఖం మరే మున్నది?

1 A నీ సామర్థ్యమును D నీ సామార్థ్యం 2 D మాటలు ఆడుకుందురు. 3 E ఆ రీతిని నీ శత్రువులచాత D శత్రువులు ఆడగాను వారిచాత 4 A ఆరీతిని ఆడించుకొనేయందుకంటేను ఘనమైనదుఃఖము మరి యేమివున్నది గనక? B ఆరీతున ఆడించుకునేటంత కంటేను ఘనమైన దుఃఖము మరేమున్నది? C ఆరీతిని ఆడించుకొనే అందుకంటేను ఘనమైన దుఃఖము మరేమున్నది? లేదు. D ఆడించుకునే అంతకంటేను ఘనమైన దుఃఖం మరియేమివున్నది? E నాడించు కొనేటంగుకంటేను ఘనమైన దుఃఖము మరేమున్నది? F ఆరీతిని ఆడించుకొనే అంతకంటేను ఘనమైన దుఃఖము మరే మున్నది? G ఆరీతిని ఆడించుకుని అంతకంటేను ఖనమైన దుఃఖము మరేమి?

37

హతో వా ప్రాప్స్యసే స్వర్గం జిత్వా వా భోక్ష్యసే మహీమ్
తస్మా దుత్తిష్ఠ కౌంతేయ యుద్ధాయ కృతనిశ్చయః॥

[1]యుద్ధముచేః [2]చస్తేను స్వర్గం బొందేవు. [3]గెలిస్తివా భూమి యేలేవు. అటుగనుక. క్షత్రియుడవైన నీస్వధర్మమైన [4]యుద్ధానకు [5]నిశ్చయించుకొని [6]లెమ్ము.

1 ABCDEFG లలో–యుద్ధము చేశి–లేదు. 2 BD చస్తే 3 AC గెలిస్తేను 4 B యుద్ధము కొరకు 5 B యుద్యోగింపుము 6 B లో లేదు.

E పూర్తిపాఠం—చస్తేను స్వర్గం పొందేవు. గెలిస్తివా భూమి యేలేవు. అటుగనుక, కుంతీపుత్రుడైన నీకు[వు] క్షత్రియ ధర్మమైన యుద్ధానకు నిశ్చయించుకుని లెమ్ము.

38

సుఖదుఃఖౌ సమే కృత్వా లాభాలాభౌ జయాజయౌ
తతో యుద్ధాయ యుజ్యస్వ నైవం పాప మవాప్స్యసి॥

ఆత్మజ్ఞానం[1] గలిగి, సుఖదుఃఖాలున్ను, లాభాలాభాలున్ను, జయాపజయాలున్ను సమంచేసుకొని, [2]అంతమీదటను యుద్ధముకొరకు [3]వుద్యోగింపుము. [4]యిట్లైతేను [5]పాపం బొందే(ద)వు.

1 E కలిగిన వాడవై 2 A అంత మీదట C అట మీదట D అటు మీదట F అంతట మీదట G అంతె మీదను 3 AD వుద్యోగించుము. CF వుద్యోగించు. G ఉద్యోగించి 4 A యిటువలెనైతేను CF యిట్లైతే G న ట్లైతేను 5 E పాపమును బొందవు C పాపము బొందదు.

B లో ఈ శ్లోక తాత్పర్యం లేదు.

39

ఏషా తేఽభిహితా సాంఖ్యే బుద్ధి ర్యోగే త్విమాం శృణు
బుద్ధ్యా యుక్తో యయా పార్థ కర్మబంధం ప్రహాస్యసి॥

యీబుద్ధి యింతవట్టున్ను [1]జ్ఞానయోగనిమిత్తమై చెప్పబడెను. కర్మయోగ మందలి బుద్ధి వినుము. [2]యేదైనానేమి [3]నే జెప్పిన బుద్ధిని వుండినవాడవైతివా కర్మబంధమును విడిచేవు.

1 B జ్ఞానము యొరగే నిమిత్తమై E జ్ఞానం యోగనిమిత్యమై G జ్ఞాన యోగమె 2 ABCDFG లలో-యేదైనానేమి-లేదు. B యేదేనేమి 3 A యీ నే జెప్పిన DF యే నే జెప్పెడి E యీ నే జెప్పే బుద్ధితో కూడినవాడవైతివా వోయి అర్జునా! కర్మ బంధమును విడిచేవు.

B లో ఈ శ్లోకం లేదు.

40

నేహాభిక్రమనాశోఽస్తి ప్రత్యవాయో న విద్యతే
స్వల్పమప్యస్య ధర్మస్య త్రాయతే మహతో భయాత్॥

యిటువంటి కర్మయోగమందు [1]దొరకొని కడముట్టా జాయలే దనే దోష మున్ను లేదు. [2]ప్రత్యవాయమున్ను లేదు. యిందులోను [3]ఆ త త్త్వమైన [4]అను ష్ఠానమున్ను, మహాభయమును [5]దాటించును.

1 C లో లేదు. D దొరక్కొని E దొరకొనేవాని 2 E చేసినకర్మానకు నాశన మున్ను లేదు. G లో లేదు. 3 ACDFG అల్పమైన E స్వల్పమైన 4 G అనుష్ఠానం వల్లను 5 C వే దాటించును. E రక్షించును.

B లో ఈ తాత్పర్యం లేదు.

41

వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధి రేకేహ కురునందన
బహుశాఖా హ్యనంతాశ్చ బుద్ధయోఽవ్యవసాయినామ్॥

ఫలము[1]గోరక మోక్షార్థియైనవాడు చేశే [2]యోగానకు నిశ్చయరూపమైన బుద్ధి [3]వక్కటి. కామ్యకర్మాలు చేశే నిశ్చయ[4]రహితులైన [5]*వార్ల బుద్ధులు అనంతాలున్ను [6]బహుశాఖా(ఖ)లున్ను నై వుండును.

1 E గోరకే 2 AEF కర్మయోగానకు B కర్మయోగంకొరకు CG కర్మయోగానను 3 AE వొక్కటే B యొక్కటి CG యొక్కటే 4 B రహితమైన 5 Dవారు* తర్వాతిభాగం లేదు. తర్వాత 42 వ శ్లోకతాత్పర్యం వ్రాసినాడు. 6 ABEFG బహుశాఖలునై౨

B లో ఈ శ్లోకం లేదు.

42

యామిమాం పుష్పితాం వాచం ప్రవదం త్యవిపశ్చితః
వేదవాదరతాః పార్థ నాన్యదస్తీతి వాదినః॥

[1]అ(అ)నిశ్చయరహితులైన [2]కామ్యకర్మలు యెటువంటివా రంటేను॥ పుష్పిత [3]వాక్యాల [4]జెప్పుచున్నవారై రి, [5]పరహితులై వేదాలందు జెప్పే [6]కామ్యకర్మాలే మంచి [7]దని [8]వాదిస్తున్నవారై, యింతకంటే [9]అన్యము [10]లేదంటున్నవారై.

1 D లో_అనిశ్చయరహితులైన_లేదు. 2 ACDFG కామ్యకర్మపరులు B కామ్యపరులు 3 BCF వాక్యాలు G వాక్కులు 4 ABDG చెప్పుచున్నవారై 5

ABCDG వివేకరహితులై 6 C కామ్యకర్మలే 7 ABCDFG వని 8 A పాటిస్తున్న వారై 9 C పుణ్యము 10 G లేదనుచున్నవారై

E పూర్తిపాఠం—నిశ్చయరహితులై, వేదాలందు చెప్పే కామ్యకర్మాలే మంచి మంచి దని వాదిస్తున్నవారై, యింతకంటె మరి వొకటి లేదని మందలిస్తున్న వారై.

D లో ఈ శ్లోకతాత్పర్యం వెనుకటి శ్లోకతాత్పర్యంతో కలిపి వ్రాసినాడు.

43

కామాత్మాన స్స్వర్గపరా జన్మకర్మ ఫలప్రదామ్
క్రియావిశేషబహుళాం భోగైశ్వర్యగతిం ప్రతి॥

[1]కోరికలందే [2]మనస్సుగలవారై, స్వర్గపరులై, [3]ఆ స్వర్గఫలానుభవంబు దీరిన వెనుకను, [4]పుట్టుగులున్ను, కామ్యకర్మాలున్ను, [5]అనెడి ఫలము నిచ్చెడిదై, భోగైశ్వర్యగతింగూర్చి చెప్పెడి క్రియావిశేషాలచాతను, బహుళమైనటువంటి [6]పుష్పిత వాక్యములున్ను [7]పలుకుచుందురు.

1 A కోరిక లంటే 2 ACFG మనస్సుదగిలినవారై 3 ADEG ఆస్వర్గానుభవము C త్రైస్వర్గాదిభేదం 4 C పుట్టుకలున్ను D పుట్టువులున్ను 5 B అనెడి ఫలాల నిచ్చెడిదిన్నై E అనేకఫల మిచ్చేటిదై 6 ADF పుష్పితవాక్కును BG పుష్పిత వాక్కులు C పుష్పితవాక్కుచాతను E పుష్పితవాక్యాలు 7 ABEF పలుకు చుండుదురు C పలుకుచు నుండుదురు G పలుకుచున్నుందురు.

D లో ఈతాత్పర్యం వెనుకటి శ్లోకంక్రింద వ్రాయబడింది.

44

భోగైశ్వర్య ప్రసక్తానాం తయాపహృతచేతసామ్
వ్యవసాయాత్మికాబుద్ధి స్సమాధౌ న విధీయతే॥

[1]భోగాలందున్ను, [2]అయిశ్వర్యాలందున్ను, [3]తగులుపడి, [4]స్వర్గఫలముగా జెప్పి, [5]పుష్పితవాక్కులచాతను [6]మనస్సు [7]గలిగి, ఆత్మజ్ఞాన [8]మెల్లాను చెడివుండు గనుక, వారికి [9]నిశ్చయమైన [10]బుద్ధి, ఫలముగోరని [11]కర్మానుష్ఠానమందు వక్కప్పుడున్ను వుండదు.

1 AE భోగాలయందున్ను 2 AE అయిశ్వర్యాలయందున్ను, 3 AEFG తగులువడి 4 ABCDEFG స్వర్గమే ఫల 5 ACDE పుష్పితవాక్కు_చేత 6 E అపహరించబడ్డ మనస్సు 7 ABCF కలిగి, E గలవారికి 8 CDG మల్లాను 9 ADEF నిశ్చయరూపమైన 10 F లో_బుద్ధి_లేదు. 11 AG కర్మానుష్ఠానమందున్ను, D కర్మానుష్ఠానజ్ఞానమందు

D లో ఈతాత్పర్యం వెనుకటి శ్లోకంక్రింద వ్రాయబడింది.

45

త్రైగుణ్యవిషయా వేదా నిస్త్రైగుణ్యో భవార్జున
నిర్ద్వంద్వో నిత్యసత్త్వస్థో నిర్యోగక్షేమ ఆత్మవాన్॥

యీ [1]కామ్యకర్మాలున్ను వేదాలే [2]చెప్పే నంటివా? వేదాలు త్రైగుణ్య విషయాలు. యిటనగా [3]యేమనుట అంటేను? [4]సాత్వికులకు, రాజసులకు, తామసులకున్నూ తగిన [5]ధర్మాలను [6]వేదాలు చెప్పుచుండు ననుట. యీ [7]త్రిగుణాలకున్నూ లోనుగాక, శుద్ధసాత్వికుడవై, [8]వోయి [9]అర్జునుడా! ద్వంద్వా లనే పేరుగల చలువ కున్నూ, వేడికిన్నీ, సుఖానకున్ను, దుఃఖానకున్ను [10]లోను గానివాడై, యోగక్షేమ మనే పేరగల [11]ద్రవ్యార్జనమున్ను చేశే ననక, [12]ఆత్మజ్ఞానవాను(ను) డవు గమ్ము.

1 ACEFG కామ్యకర్మాలను D కామ్యకర్మాలు 2 F చెప్పిన దంటివా? 3 D యేమంటేను? 4 ACDFG సాత్వికులకు, రాజసులకు, తామసులకు E సాత్వికరాజసతామసులకు 5 CDG ధర్మాలు 6 D లో_వేదాలు_లేదు. 7 CDG త్రిగుణాలకు లోను 8 ACEFG లలో_వోయి_లేదు. 9 A అర్జునుండా! E అర్జునా! 10 ACDEFG లోను గానివాడవై 11 ABCDEFG ద్రవ్యరక్షణమున్ను సేసే 12 A ఆత్మజ్ఞానము గలవాడవు

B పూర్తిపాఠం_యీకామ్యకర్మాలను వేదాలే చెప్పే నంటివా? వేదాలు త్రైగుణ్యవిషయాలు. యిటనగా యేమనుటా అంటేను? సాత్వికులకు, రాజసులకు, తామసులకున్ను తగిన ధర్మాలను వేదాలు చెప్పాచునుండును. యీత్రైగుణ్యాలకున్న లోను గానివాడవై, యోగక్షేమ మను పేరగల ద్రవ్యార్జనమున్నూ, ద్రవ్యరక్షణమున్నూ చేసే ననక ఆత్మజ్ఞానవాను(ను)డవు గమ్ము.

D లో ఈతాత్పర్యం వెనుకటి శ్లోకంక్రింద వ్రాయబడింది.

46

యావానర్థ ఉదపానే సర్వత స్సంప్లుతోదకే
తావాన్ సర్వేషు వేదేషు బ్రాహ్మణస్య విజానతః॥

[1]అయితేను [2]వేదోక్తం [3]విడువ వచ్చునా? అంటివా? [4]నిండానీ ళ్లుండే [5]మడుగులోను దప్పిగొన్నవాడు [6]తగినన్నే [7]పుచ్చుకొనును. అటువలెనే జ్ఞానియైన [8]బ్రాహ్మణుడు [9]సర్వవేదాలందున్ను [10]తనకు [11]మోక్షవిరోధముగాక తనకు దగిన [12]పుణ్యమే [13]పుచ్చుకొనుట.

1 BF అయితే D అయితేనేమి G యిటయితేను 2 E వేదోక్త మార్గాలను 3 D విడువరా దంటివా? F విడువవచ్చునా అంటే? 4 A నిండా నీళ్లువున్న B నిండా వుండే D నీళ్లు వుండే G నిండానీళ్లు వుండెడి 5 E మడుగులోపలను 6 E నీళ్లు తాగేనిమిత్తం ఎంతమాత్రం నీళ్లను 7 ACDEFG తీసుకొనును. 8 ADFG బ్రాహ్మణునికి 9 C సర్వవేదాలున్ను E సమస్తమైన వేదాలందును 10 EG లలో లేదు. 11 E మోక్షధర్మముకావలసింది. అందుకు విరోధములేకుండా జేసి తనకు దగిన G మోక్షవిరోధముగాక వుండి 12 ABDG అర్థమే C ధర్మమే E ధర్మమునే F సర్థమే 13 B పుచ్చుకొనేది. CDF పుచ్చుకొంట. G పుచ్చుకొను నునుట.

D లో ఈ తాత్పర్యం వెనుకటి శ్లోకం క్రింద వ్రాయబడింది.

47

కర్మణ్యేవాధికార స్తే మా ఫలేషు కదాచన
మా కర్మఫలహేతుర్భూ ర్మా తే సంగోఽ స్త్వకర్మణి॥

అటువలెనే [1]మోక్షాధికారియైన నీకు, [2]మోక్షవిరోధముగా[ని] [3]కర్మమందు అధికారం గలుగని [4]ఫలమందు వకప్పుడున్ను అధికారం వద్దు. కర్మము చేశేవాడేను [5]ఫలం అనుభవించేవాడు గనుక, [6]ఆరెంటికి [7]కారణ మనే [8]బుద్ధి వద్దు.యింతకంటే ఆ కర్మమే [9]మానుమంటివా? [10]కర్మము [11]మానరాదు.

1 ABDEF మోక్షాధికారివైన G మోక్షకారివైన 2 CF మోక్షవిరోధిగాని DG మోక్షవిరోధంగాని 3 ABCDEF కర్మమందే G ధర్మమందే 4 E ఫలాలందే 5 ABCE ఫలము ననుభవించేవాడ D సుఫల మనుభవించే వాడు E ఫలము లనుభవించే వాడ G ఫల మనుభవించేవాడు 6 ABCDEF ఆరెంటికిన్ని G ఆరొంటికిన్ని

7 ABCDEG నేనే కారణ 8 A మనిబుద్ధి 9 ABCG మానుదునంటివా? F మాను మనంటివా? 10 C కర్మమున్ను 11 G మానదా.

D లో ఈశ్లోక తాత్పర్యం పూర్వశ్లోకం క్రింద వ్రాయబడింది.

48

యోగస్థః కురు కర్మాణి సంగం త్యక్త్వా ధనంజయ
సిద్ధ్యసిద్ధ్యోః సమో భూత్వా సమత్వం యోగ ఉచ్యతే॥

యోగనిష్ఠుడవై, ఫలసంగం [1]విడిచి, వోయి [2]అర్జునుడా: [3]ఫలం శి(సి)ద్ధించి నప్పుడున్నూ సముడవై [4]కర్మములు శేయుము. [5]యోగ మనగా [6]యెద్ది అంటివా: ఆ చేశేది (చేసెడి) కర్మఫలముయొక్క పిద్ధియందున్ను సముడవై [7]యుండుటే యోగము.

1 E వీడి 2 E అర్జునా! 3 AF ఫలము శిద్ధించినప్పుడున్ను, శిద్ధించనియప్పుడున్ను BE ఫలం సిద్ధించినపుడున్ను, సిద్ధించనపుడున్ను C ఫలము సిద్ధించునప్పుడున్ను సముడవై G ఫలము సిద్ధించనప్పుడున్ను, శిద్ధించినప్పుడున్ను 4 AE కర్మము శేయుము C కర్మములు శేయి. F కర్మములు సేశేయి. 5 C యోగ మనగాను 6 BF యేది అంటివా? G న్యేంది అంటివా? 7 E యుండుట F యుందేదే

D లో ఈతాత్పర్యం లేదు.

49

దూరేణ హ్యవరం కర్మ బుద్ధియోగా ద్ధనంజయ
బుద్ధౌ శరణమన్విచ్ఛ కృపణాః ఫలహేతవః॥

[1]యీ ఫలమందు దేవుడే అనే అటువంటి బుద్ధియోగాన జేశి కర్మముకంటె [2]అన్యమైనటువంటి కామ్యకర్మము [3]అధమమైనది. అటుగనుక, యీ చెప్పిన బుద్ధి యందే నిలుకడై వుండుము. కామ్యకర్మాలు చేశేవారు [4]కృపణులు. [5]కృపణులనగా [6]అధమసంసారు లనుట.

1 A యీఫలంవాడు దేవుడు అనేది యీబుద్ధియోగాన జేసి కర్మము కంటేను B యీఫలమువాడు దేవుడే అనేటటువంటి బుద్ధియోగాన శేశే కర్మముకంటేను CF యీఫలమువాడు దేవుడు అనే యీబుద్ధియోగానం జేశి కర్మముకంటేను D యీఫలమువాడు దేము డనే బుద్ధియోగాన కర్మము చేసు

కంటేను E వోయి అర్జునా! యీఫలంవాడు దేవుడే అనేది యీబుద్ధియోగాన చేసే కర్మముకంటె 2 ACDEFG అన్యమైనకామ్య 3 B అధర్మమైనది 4 ABCDEFG మహాకృపణులు. 5 ABC కృపణులు అనగాను, D కృపణులు అనగా FG కృపణులనగాను 6 A అధమసంసారు లనుట. B అధమసంస్కారు లనుట C అధమసంసార మనుట. DEFG అధమసంసార్లు అనుట.

D లో ఈతాత్పర్యం వెనుక శ్లోకంక్రింద వ్రాయబడింది.

50

బుద్ధియుక్తో జహాతీహ ఉభే సుకృతదుష్కృతే
తస్మాద్యోగాయ యుజ్యస్వ యోగః కర్మసు కౌశలమ్॥

యీ [1] బుద్ధియోగముతోగూడి కర్మానుష్ఠానము చేశేవాడు యీ లోకమందే సుకృత[2] దుష్కృతాల రెంటినిన్ని విడుచును. అదిగారణానబట్టుండి యీఫలత్యాగ రూపమైనటువంటి కర్మయోగమందు యుక్తుడవు గమ్ము. యీ యోగం [3] కర్మాను ష్ఠానమందు [4] మహానైపొంది (మహానేర్పైంది).

1 AB బుద్ధియోగముతోడ గూడిన CF బుద్ధియోగంతోడ గూడి E బుద్ధి యోగంవల్లతోడగూడి 2 A దుష్కృతాలు 3 G ధర్మానుష్ఠానం కంటేను 4 AE మహానేర్పయినది. BCF మహానేర్పైంది. G మహానేర్పై వుండును.

D పూర్తిపాఠం – యీ బుద్ధియోగముతోగూడి కర్మానుష్ఠానము చేశేవాడు యీ లోకమందే సుకృతదుష్కృతాలు విడుచును. అదిగన్కు ఫలత్యాగరూప మైన కర్మయోగమందు యుక్తుడవు గమ్ము. యీ యోగ(ం)కర్మమందు మహానేర్పు అయింది.

51

కర్మజం బుద్ధియుక్తా హి ఫలం త్యక్త్వా మనీషిణః
జన్మబంధవినిర్ముక్తాః పదం గచ్ఛంత్యనామయమ్॥

[1] మహాత్ములైనవారు యీ [2] బుద్ధితోగూడాను, కర్మజమైనటువంటి [3] ఫలమును విడిచి, [4] జన్మబంధాలచాతను [5] తాము విడుపబడినవారై, ఆ దోషరహితమైనటువంటి [6] పదమును [7] బొందుదురు.

1 G మహాకర్ములైనవారు 2 ABF బుద్ధితోడ గూడాను, 3 C ఫలము 4 E జననబంధాలచాతను, F జన్మబంధాలచాత, 5 Dలో-తాము-లేదు. 6 AE ఫలమును F ఫలము 7 ABCDEFG బొందుదురు గదా!

52

యదా తే మోహకలిలం బుద్ధిర్వ్యతితరిష్యతి
తదా గంతాసి నిర్వేదం శ్రోతవ్యస్య శ్రుతస్య చ॥

[1]యెప్పుడేనేమి? యీ చెప్పిన కర్మానుష్ఠానం[2]వల్లను అజ్ఞానరూపమైన పాపమును నీయొక్క బుద్ధిని దాటీని, అప్పుడు విన్నందుకున్ను, [3]వినే అందుకున్ను [4]నిర్వేదన బొందేవు.

1 AD యెప్పుడైనానేమి? 2 ACDFG చాతను 3 A యిప్పుడు వినే అందుకున్ను D లో లేదు. 4 AC నిర్వేదనము

E పూర్తిపాఠం—యెవ్వ(ప్పు)డాయనేమి? యీ చెప్పిన కర్మానుష్ఠానము చేత తాము(వి)డువబడినవారై, అజ్ఞానరూపమైన పాపమును, నీయొక్క బుద్ధి దాటిన్ని, అప్పుడు విన్నందుకున్ను, యిప్పుడు వినే అందుకున్ను నిర్వేదమును పొందవు.

53

శ్రుతివిప్రతిపన్నా తే యదా స్థాస్యతి నిశ్చలా,
సమాధావచలాబుద్ధి స్తదా యోగ మవాప్స్యసి॥

నానావిధాలుగాను [1]నాచాత[2]విని, [3]యిటుసేతునో? అని సందేహించిన నీయొక్క బుద్ధి, [4]యెప్పుడాయనేమి? ఫలముగోరని [5]కర్మానుష్ఠానమందు నిశ్చలమై [6]వుండీని. అప్పుడు [7]యోగం బొందేవు. [8]యోగ మనగాను [9]ఆత్మజ్ఞాన మనుటను.

1 BG నాచాతను 2 B లో-విని-లేదు. 3 ADEFG యిటుసేతునో, అటుసేతునో? అని B అటుసేతునో? అని C వినెట్టు సేతునో? అని 4 E చలింపక యెప్పుడాయనేమి? 5 D కర్మానుష్ఠానమై 6 A యుండిన్ని E ఉండును. 7 B యోగమును D ఆత్మజ్ఞానము పొందేవు. 8 D లో-యోగమనగా...... మనుటను-లేదు. 9 ABCFG ఆత్మజ్ఞాన మంటేను.

D లో ఈ శ్లోకం తర్వాత 54 వ శ్లోకం కూడా వ్రాసి ఆ తర్వాత రెండు శ్లోకాల తాత్పర్యం కలిపి వ్రాసినాడు.

54

అర్జున ఉవాచ

స్థితప్రజ్ఞస్య కా భాషా సమాధిస్థస్య కేశవ
స్థితధీః కిం ప్రభాషేత కిమాసీత వ్రజేత కిమ్॥

[1]అర్జునుని వాక్యం

[2]సమాధినిష్ఠుడైనటువంటి[3]వానికి లక్షణం [4]యెటువంటిది? [5]వాని స్వరూపం యెటువంటి[ది]? స్థితప్రజ్ఞుడు యే మాట లాడును? [6]యేరీతిన గూర్చుండును? [7]యేరీతి [8]నడుచు నంటేను?

1 BG అర్జునుని ప్రశ్న C అర్జునునిది ప్రశ్న 2 AC సమాధిస్థుండైనటు 3 BCF స్థితప్రజ్ఞుడైనటువంటివానికి 4 A యెట్టిది? B యేది? CF యేటికి (యేటిది)? D యాడది? E యేంది? 5 C వానికి స్వరూపం D దేవా! [వా]ని స్వరూపము G దాని స్వరూపం 6 ABDEFG యేరీతి 7 B యేరీతిని 8 D నడుచును. అని తాత్పర్యం పూర్తి చేయబడింది.

55

శ్రీ భగవానువాచ

ప్రజహాతి యదా కామాన్ సర్వాన్పార్థ మనోగతాన్
ఆత్మన్యేవాత్మనా తుష్టః స్థితప్రజ్ఞ స్తదోచ్యతే॥

ఏ

[1]వోయి అర్జునుడా! యెప్పుడైనానేమి [2]తన మనస్సందు ఆత్మజ్ఞానంచాతను సంతోషించుకొనును, [3]ఆ మనస్సుకువచ్చే సర్వమైన [4]కోరికెలున్నూ యెప్పుడు విడుచును, అప్పుడు స్థితప్రజ్ఞుడనిపించుకొనును.

ఏ BF శ్రీకృష్ణ వాక్యం C శ్రీకృష్ణుని వాక్యం E కృష్ణవాక్యం

1 E వోయి అర్జునా! F వో అర్జునుడా! G వోయీ అర్జునుడా! 2 B తన మనస్సందున D తన మనస్సుయందు 3 G ఆమనస్సునకు 4 D కోరికలు

56

దుఃఖేష్వనుద్విగ్నమనాః సుఖేషు విగతస్పృహః
వీతరాగభయక్రోధః స్థితధీ ర్మని రుచ్యతే॥

దుఃఖాలు వొచ్చినప్పుడు మనస్సు [1]దిగబడక, సుఖాలందు ఆశపడక, ఆ సుఖాల నిమిత్తమై [2]వేడుక, భయము, క్రోధము [3]విడిచిన [4]విచారపరుడు [5]స్థితధీ అనిపించుకొనును.*

1 BG దిగవిడువక, DE దిగులు పడక, 2 Fలో లేదు. 3 D విడిచినవాడు 4 B నిర్విచారపరుడు, Dలో లేదు. 5 ABCDEF స్థిరధీ G స్థిర బుద్ధి

* AE స్థిరధీ అనగాను స్థిరబుద్ధి గలవాడు. B స్థిరధీ యనగా స్థిరబుద్ధిగలవాడనుట. C స్థిరధీ అనగాను స్థిరబుద్ధి. D అనగా స్థిరబుద్ధి. F అని మునులు చెప్పిరి. స్థిరధీ అనగాను స్థిరబుద్ధి.

57

య స్సర్వత్రానభిస్నేహ స్తత్త త్ప్రాప్య శుభాశుభమ్
నాభినందతి న ద్వేష్టి తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా॥

యె[వ్వ]డైనానేమి [1]సమస్తమైనందున్ను అత్యాసక్తి లేక, కర్మాను[2]గుణముగా వచ్చిన శుభాశుభాలను బొంది, [3]అందువల్లను సంతోషించక, ద్వేషించక [4]వుండిన వాడు [5]స్థితప్రజ్ఞుడు.

1 ABEF సమస్తమందున్ను D సమస్తవాటియందూ 2 B గుణాన D గుణాలచేత E గుణమై 4 AF అందువలన B అందుకు CE అందువల్ల D అందున G అందువల్నను 4 DG వున్నవాడు 5 AG స్థిరప్రజ్ఞుడు.

58

యదా సంహరతే చాయం కూర్మోఽంగానీవ సర్వశః
ఇంద్రియాణీంద్రియార్థేభ్య స్తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా॥

[1]యెప్పుడైనా నేమి [2]కూర్మముగదా తన [3]అవయవాలు వెలుపలికి [4]చాచినది, ముడుచు[5]కొన్నది యెటువలెనో, విషయాలమీద పారిన [6]మనస్సు మొదలైన యింద్రియాలను [7]తివుచుకొనెనా వానియొక్క ప్రజ్ఞ నిలిచినది.

1 A యెవ్వడే BDE యెవ్వడైనా 2 G సమస్తమైనందున్ను కూర్మము గదా 3 ABCEG అవయవాలను 4 E కొంచినది 5 ABCDEFG కొనును. 6 ACDEFG లలో-మనస్సు మొదలైన-లేదు. 7 ACF తిప్పుకొనెనా BE త్రిప్పుకొనెనా

59

విషయా వినివర్తంతే నిరాహారస్య దేహినః
రసవర్జం రసోఽప్యస్య పరం దృష్ట్వా నివర్తతే ॥

[1]దేవున్ని యెరుగక [2]సమస్త విషయాలున్ను [3]అనుభవంశాయక [4]మానే నసేవానికి విషయాలు మానినాను ఆశ మానదు. దేవుని[5]తోటిఅనుభవం యెరిగినవాని కైతేను [6]ఆశ విడుచును.

1 AE దేవుని నెరుగక CF దేవుని యెరుగక 2 D సమస్తమైన విషయాలు 3 A లో-అనుభవం శాయక-లేదు. BCDEFG అనుభవించక 4 B మానేవానికి D మానే నన్నవాన్కి 5 ABCEF తోడి G తో 6 ADE ఆశాను F ఆసా

60

యతతో హ్యపి కౌంతేయ పురుషస్య విపశ్చితః
ఇంద్రియాణి ప్రమాథీని హరంతి ప్రసభం మనః॥

ఆత్మజ్ఞానములేక విషయాలమీది [1]వేడుక మానదు. విషయాలమీది [2]వేడుక మానక, [3]మోక్షార్థియై యత్నము చేసిన విద్వాంసుడైన పురుషునియొక్క మనస్సును, [4]బలవంతాలైన యింద్రియాలు [5]హరించును.

1 B ఆశ 2 E ఆశ 3 ACDEG మోక్షానకు 4 E వోయి అర్జునా! బలవంతాలైన 5 E యామరించి హరించును.

61

తాని సర్వాణి సంయమ్య యుక్త ఆసీత మత్పరః
వశే హి యస్యేంద్రియాణి తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా॥

సర్వమైన [1]యింద్రియాల నియమించి, [2]నన్నధికు డని తెలిశి, మనస్సు నాయందుగూర్చి [3]వుండెడి[ది]. [4]యీరీతి న న్నెరిగి యింద్రియాలను యెవ్వడు వశము చేసుకొనును [5]వానిబుద్ధి నిలుకడ గలిగినది.

1 AED యింద్రియాలను 2 C నన్ను ధీరుడని 3 ABC వుండేది. ED లలో లేదు FG వుండెడిది. 4 BDG యీ రీతిని E లో లేదు. 5 C వానికి బుద్ధి DF వాడి బుద్ధి.

62

ధ్యాయతో విషయా న్పుంసః సంగ స్తేషూపజాయతే
సంగా త్సంజాయతే కామః కామా త్క్రోధోఽభిజాయతే॥

అటుగాక తన్ను ధ్యానము శాయక, విషయాలను ధ్యానం [1]చేశే పురుషునికి విషయాలందు సంగం పుట్టును. [2]సంగంవల్ల కోరికె పుట్టును. [3]కోరికెవల్లను క్రోధము పుట్టును.

1 CF శేశెడి 2 A ఆసంగంవల్ను CDG సంగం వల్నును 3 F ఆకోరిక వల్ల

E పూర్తి పాఠం — ఏ రీతి నన్ను ధ్యానం శేయక విషయాల ధ్యానం చేసే పురుషునికి విషయాలందు సంగము పుట్టును. సంగంవల్ల కోరిక పుట్టును. కోరికవల్లను క్రోధం బుట్టును.

63

క్రోధా ద్భవతి సమ్మోహః సమ్మోహా త్స్మృతి విభ్రమః
స్మృతిభ్రంశా ద్బుద్ధినాశో బుద్ధినాశా త్ప్రణశ్యతి॥

[1]క్రోధం వలన యిది శాయవచ్చును [2]యిది శాయరాదు అనే [3]వివేకం లేని అజ్ఞానం [4]పుట్టును. ఆ యజ్ఞానం వల్లను [5]తాను మొదలు [6]అజ్ఞానం దొరకొన్న ఆత్మజ్ఞానమందలి తలపు భ్రమసును. [7]భ్రమస్తే బుద్ధి చెడును. బుద్ధినాశం వల్లను సంసారమందు బడి నాశం బొందును.

1 AG క్రోధమువల్నను BCDF క్రోధం వల్లను 2 CDEF లలో–యిది–లేదు 3 B తెలివి 4 B బుట్టును. ఈ ప్రతిలో తాత్పర్యం ఇంతవరకే ఉంది. 5 ACDEG తా మొదలు G తా మొదలను 6 ACDEFG లలో–అజ్ఞానం–లేదు. 7 AC ఆ రీతిని మరస్తేనే బుద్ధి D ఆరీతి మరస్తేను బుద్ధి E తలపు భ్రమస్తేను బుద్ధి

64

రాగద్వేషవియుక్తైస్తు విషయానింద్రియై శ్చరన్
ఆత్మవశ్యై ర్విధేయాత్మా ప్రసాద మధిగచ్ఛతి॥

అటుగాక [1]నన్నాశ్రయిస్తేను, [2]రాగద్వేష వియుక్తులై, తనకు వశమైన యింద్రియాలచాతను [3]విషయా లనుభవిస్తున్నా, తన మనస్సు [4]తనకు వశంచేసు కొనెనా, ఆ మనస్సు [5]తనకు ప్రసన్నమౌను.

1 B తన్ను ఆ 2 ABD రాగద్వేషవియుక్తాలై C రాగద్వేషవిముక్తాలై 3 ABCDE విషయాల ననుభవిస్తున్న 4 DF తన వశం 5 ABCDEF లలో-తనకు-లేదు.

65

ప్రసాదే సర్వదుఃఖానాం హాని రస్యోపజాయతే
ప్రసన్న చేతసో హ్యాశు బుద్ధిః పర్యవతిష్ఠతి॥

ఆ మనస్సు ప్రసన్న మైతేను ప్రకృతి సమ్మంధాన వచ్చిన సర్వదుఃఖాలున్నూ హాని బొందును.* [1]ప్రసన్నచేతునికి [2]పరమాత్మమీది బుద్ధి నిలుకడబొందును.

1 ABDFG ప్రసన్నచిత్తునికి 2 D పరమాత్ముని మీది * C లో తాత్పర్యం ఇంతవరకే ఉంది.

66

నాస్తి బుద్ధి రయుక్తస్య న చాయుక్తస్య భావనా
న చాభావయత శ్శాంతి రశాంతస్య కుత స్సుఖమ్

[1]నాయందు యోగం లేనివానికి ఆత్మజ్ఞాన మనే బుద్ధి లేదు, భావనా లేదు. [2]అటువలెను [3]సతతమున్నూ [4]ఆత్మను భావించనివానికి విషయాలమీదనే [5]ఆశ విడుచు టనే [6]శాంతి(త)మున్ను లేదు. శాంతుడు గానివానికి సుఖ మెక్కడిది?

I AG నాయందుల యోగం E నాయందలి సుఖయోగం 2 AD అటువలె E లో లేదు. 3 D సంతతము 4 C లో-ఆత్మను-లేదు 5 C లో-ఆశ-లేదు. 6 E శాంతిన్ని

67

ఇంద్రియాణాం హి చరతాం యన్మనోఽను విధీయతే
తదస్య హరతి ప్రజ్ఞాం వాయుర్నావ మివాంభసి॥

[1]అటుగాక యింద్రియాలవెంటనే [2]మనస్సు [3]పోవిడిచెనా, వాయువుగదా నీళ్లమీదను[4]పొడవై [ఓడను] యెత్తుక[5]పోయినట్టి, ఆ యింద్రియసంగం వానియొక్క ఆత్మజ్ఞానముతో వుండే [6]బుద్ధిని హరించును.

1 B అటుగాన 2 CE మనస్సును 3 D పోవిడిచీనా G పోనిచ్చెనా 4 A వాడను BDG వాడ CF వోడ E ఓడను 5 ABCEFG పోయినట్టె 6 AE బుద్ధినిన్ని FG బుద్ధి

68

తస్మాద్యస్య మహాబాహో నిగృహీతాని సర్వశః
ఇంద్రియాణీంద్రియార్థేభ్యః తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా॥

అదిగారణానబట్టుండి నన్నాశ్రయించి యెవ్వనియొక్క సర్వేంద్రియాలున్ను విషయాల[1]వలననుండి నిగ్రహింపబడును. వోయి మహానుభావుడా! వానియొక్క ప్రజ్ఞ [2]ప్రతిష్ఠితమైనది.

1 AFG వల్లనుండిన్ని గ్ర 2 E ప్రతిష్ఠింపబడును.

69

యా నిశా సర్వభూతానాం తస్యాం జాగర్తి సంయమీ
యస్యాం జాగ్రతి భూతాని సా నిశా పశ్యతో మునేః॥

[1]సమస్త[2]భూతాలున్ను యేది రాత్రివలె చీకటైవుండునూ, ఆ యాత్మజ్ఞానమందు జ్ఞానియైనవాడు మేలుకొని వుండును. [3]యే సంసారమందైనా నేమి సమస్త భూతాలున్ను మేలుకొని వుండును. [4]మునైనవానికి అది [5]రాత్రివలెనే [6]అప్రకాశం వుండును.

1 BE సమస్తమైన 2 ABCDEFG భూతాలకున్ను 3 B లో_యే సంసారమందైనా నేమి సమస్త భూతాలున్ను మేలుకొని వుండును_అన్న భాగం లేదు. 4 ABEF ముని అయిన వానికి G ముని యయిన వానిక్కి 5 ABCDEFG రాత్రివలె 6 ADEFG అప్రకాశమై B ప్రకాశమై C అప్రకాశై

70

అపూర్యమాణ మచలప్రతిష్ఠం
సముద్రమాపః ప్రవిశంతి యద్వత్

తద్వత్కామా యం ప్రవిశంతి సర్వే
స శాంతి మాప్నోతి న కామ కామీ॥

తనంతనే నిండుకొని తావుదప్పక సదావుండెడి సముద్రమును వుదకాలు ప్రవేశించి [1]వుబ్బును [2]తగ్గును శాయలేవు? [3]అటువలెనే యెవ్వనినైనానేమి సమస్తమైన కోరికెలున్ను [4]ప్రవేశించీన్ని చలింపజాయ[5]కుండును? వాడు శాంతిబొందును. కోరేవాడు శాంతి బొందలేడు.

1 ABCEG వుబ్బున్ను 2 ACDEFG సగ్గున్ను 3 A లో-అటువలెనే-లేదు. 4 ABCDEFG ప్రవేశించి 5 AE లేకుండును.

71

విహాయ కామాన్ యస్సర్వాన్ పుమాం శ్చరతి నిస్పృహః
నిర్మమో నిరహంకార స్సశాంతి మధిగచ్ఛతి॥

[1]యెవ్వడాయ నేమి [2]సమస్తమైన[3]కార్యా(మా)ల[4]పేర గల [5]విషయాలను నిస్పృహుడై, [6]మమతారహితుడై, నిరహంకారుడై [7]చెరించును.

1 ABG యెవ్వడైనా నేమి 2 B సమస్త 3 AD కామాల BCFG కామాలనే E కోరికలనే 4 ACF పేర గలిగిన DE పేరు గలిగిన 5 E విషయాలను ఆశించక విడిచి 6 C లో-మమతారహితుడై-లేదు. 7 ABCDE చరించును వాడు శాంతి బొందును.

72

ఏషా బ్రాహ్మీ స్థితిః పార్థ నైనాం ప్రాప్య విముహ్యతి
స్థిత్వాస్యా మంతకాలేఽపి బ్రహ్మనిర్వాణ మృచ్ఛతి॥

వోయి [1]అర్జునుడా! యిట్టి బ్రహ్మసమ్మంధమైన స్థితి బొందినవాడు [2]అజ్ఞానం బొందడు. [3]యిందు నిలుకడై అభ్యాసం చేశినవాడు నిర్వాణమైన [4]బ్రహ్మను [5]బొందును.

1 E అర్జునా! 2 BD అజ్ఞానమును 3 ADFG ఇందుకు 4 ABDEFG బ్రహ్మమును 5 B బొందును అనెను. E పొందును అంటేను. G బొందును అంటేను.

ఇతి శ్రీమన్మహాభారతే శతసహస్రసంహితాయాం పరమగు(హ్యాయాం) హ్యాస్యాం వైయ్యాశిక్యాం శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే సాంఖ్యయోగోనామ ద్వితియోఽధ్యాయః.

A ఇది తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయ్య భగవద్గీతార్థము తెలిగించి వ్రాసెను.

B (త)త్సదితి శ్రీమహాభారతే శతసహస్రసగ్ంహితాయాం వైయాసక్యాం శ్రీభీష్మపర్వణి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే సాంఖ్యయోగోనామ ద్వితీయోఽధ్యాయః. ఇతి శ్రీమత్తాళ్ల పాకన్నమయ్యంగారి పుత్రుడు పెదతిరుమలయ్యగారు భగవద్గీతలు తెనుగుటీక చేశిన సాంఖ్యయోగ మనేటిది రెండో అధ్యాయము.

C ఇది శ్రీ[మ]త్తాళపాక అన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయ......... న భగవద్గీతార్థము తెలుగు శేసి వ్రాయించిన రెండో అధ్యాయము సంపూర్ణం- సాంఖ్య యోగోనామ ద్వితీయోఽధ్యాయః.

D హరిః వోం(ఓం) వోం(ఓం) తత్సదితి శ్రీమహాభారతే శతసహస్రసంహితాయాం వైయ్యాశ(స)క్యాం శ్రీభీష్మపర్వణి శ్రీభగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే సాంఖ్యయోగోనామ ద్వితీయోఽధ్యాయః.

E హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీమహాభారతే శ్రీభీష్మపర్వణి శతసహస్రికాయాం సంహితాయాం వైయాసిక్యాం శ్రీభగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే సాంఖ్యయోగోనామ ద్వితీయోఽధ్యాయః.

F ఇటని శ్రీమద్రామానుజ విరచితమైన శ్రీగీతాభాష్యక్రమాన శ్రీమత్తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థము తెలుగుచేశి వ్రాయించినందు రెండో అధ్యాయం. శ్రీకణ్ణపురనాయకి సహిత శ్రీశౌరిరాజాయ నమః. శ్రీనిత్యానంద శౌరిరాజాయనమః.

* నిత్యాత్మా కర్మ సంగకర్మే హా గోచరా సాంఖ్యయోగధీః
ద్వితీయే †ధీరధీరక్షా ప్రోక్తా [1]తన్మనోహారశాంతయే॥

* ఇది శ్రీయామునాచార్యుల గీతార్థ సంగ్రహంలోని రెండవ అధ్యాయ శ్లోకం.

† స్థితధీలక్షా [1]తన్మోహశాంతయే—ఈ విధంగా ఉండాలి.

G ఇది శ్రీమత్తాళపాక అన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థము తె...

మూడో అధ్యాయం

కర్మయోగం

1

అర్జున ఉవాచ

జ్యాయసీ చేత్కర్మణస్తే మతా బుద్ధిర్జనార్దన
తత్కిం కర్మణి ఘోరే మాం నియోజయసి కేశవ॥

ß

[1]కర్మము[2]కంటేను [3]జ్ఞానమే శ్రేష్ఠ మని నీకు సమ్మత మాయనా! ఘోర మైన కర్మమందు [4]నన్ను యాల [5]బుద్ధి [6]పంపుబెట్టుచున్నావు?

ß BD అర్జునవాక్యం CF అర్జునునిమాట E అర్జునప్రశ్న

1 ABCDEFG వోయి కేశవుడా! కర్మము 2 BCDF కంటె 3 BD జ్ఞానము 4 ABEF నన్నేల 5 ABCDEFG అలో-బుద్ధి-లేదు. 6 A పంచిపెట్టుచున్నాడవు? BCEF పంపు పెట్టుచున్నాడవు? D పంపు బెడుతున్నాడవు?

2

వ్యామిశ్రేణైవ వాక్యేన బుద్ధిం మోహయసీవ మే
తదేకం వద నిశ్చిత్య యేన శ్రేయోఽహమాప్నుయామ్॥

[1]పంచేంద్రియవ్యాపారమున్ను [2]కలిగివుండెడి కర్మం సాధన [3]మనెడి [4]మిశ్రవాక్యంచాతను [5]బుద్ధిని కలచేవానివలె [6]నున్నావు. [7]అదిగనుక, [8]రెంటి లోను [9]యేమిటిచాతను నేను శ్రేయస్సును బొందుదును? [10]అటువంటిది వక్కటి నిశ్చయించి చెప్పు మంటేను.

1 D పంచేంద్రియాలవ్యాపారము 2 ACDE వుడిగివుండే జ్ఞానాను పంచేంద్రియవ్యాపారం గలిగివుండేటి కర్మం 3 D మనేటి E మనే 4 E మిశ్రము మైన వాక్యంచాతను 5 E నాబుద్ధిని 6 AEF వున్నాడవు. C నున్నాడవు. 7 ACDEF అదిగారణానబట్టుండి B అటుగనక 8 ACEF రెంటిలో 9 D యేమిచాతను 10 ACE అటువంటిది వొక్కటి B అటువంటి దొక్కటి

3

శ్రీ భగవానువాచ

లోకేస్మిన్ ద్వివిధా నిష్ఠా పురా ప్రోక్తా మయానఘ
జ్ఞానయోగేన సాంఖ్యానాం కర్మయోగేన యోగినామ్॥

ర

[1]యీలోకమందు [2]జ్ఞానులకు జ్ఞానయోగంచాత నైన నిష్ఠాను, కర్మయోగులకు కర్మయోగంచాత నైన నిష్ఠాను అనెడి యీరెండువిధాలున్ను పూర్వమందు నాచాత జెప్పబడెను. అది [3]నీవు మనస్సున [4]బెట్టక [5]మరిస్తివి.

ర BE శ్రీకృష్ణవాక్యం C క్రిష్ణవాక్యం D శ్రీకృష్ణునివాక్యం F కృష్ణవాక్యం

1 E వోయి అర్జునా! ఈ లోకమందు 2 B జ్ఞానయోగులకు 3 AE నీ మనస్సున 4 ABCDEF బెట్టుకోక 5 A మరస్తివి.

4

న కర్మణా మనారంభాత్ నైష్కర్మ్యం పురుషోఽశ్నుతే
న చ సన్న్యసనాదేవ సిద్ధిం సమధిగచ్ఛతి॥

[1]అందులోను నిత్యనైమిత్తికకర్మాలు శాయ [2]దొరకొనకుంటేను పురుషుడు [3]జ్ఞాననిష్ఠబొందినవాడుకాడు.

1 A అందులో D లో లేదు. 2 AG దొరకొన కుంటేనే E దొరకొనకుంటే 3 A జ్ఞానము బొందినవాడు గాడు. దొరకొనివుండి విడిచినాను జ్ఞాననిష్ఠ BCDEF జ్ఞాననిష్ఠ బొందినవాడు గాడు. దొరకొని మధ్యే విడిచినాను జ్ఞాననిష్ఠ

5

న హి కశ్చి త్క్షణమపి జాతు తిష్ఠత్యకర్మకృత్
కార్యతే హ్యవశః కర్మ సర్వః ప్రకృతిజై ర్గుణైః॥

యీనిత్యనైమిత్తికకర్మాలు విడిచినమాత్రాననే వకడున్ను వక్కప్పుడున్ను కర్మము [1]శాయ కుండును(కుండడు). సర్వమైన[2]వాడున్ను ప్రకృతి[3]జాలైన గుణాలచాతను [4]అవశుడై కర్మము శేయింపబడుచుండును. అటుగనక [5]ఫలం గోరక [6]చేశే కర్మానుష్ఠానముచాతను [7]జ్ఞానము [8]సంపాదింపవలె ననుట.

1 AE శాయ కుండడు BD శాయక వుండడు 2 BD వారున్ను 3 A జాతాలైన E జన్యాలైన 4 E అరవరుడై 5 E లో-ఫలంగోరక-లేదు. 6 A చేశిన 7 ABCEF జ్ఞానయోగము 8 AE సంపాదించవలె ననుట.

6

కర్మేంద్రియాణి సంయమ్య య ఆస్తే మనసా స్మరన్
ఇంద్రియార్థాన్ విమూఢాత్మా మిథ్యాచార స్స ఉచ్యతే॥

అటువలె [1]జాయనివానికి కర్మక్షయంగాదు గనుక, కర్మేంద్రియాలను అడ్డబెట్టి [2]మూఢాత్ముడై విషయాలను మనస్సున [3]దలస్తున్నా వుండెనా? వాడు మిథ్యాచారుడని [4]చెప్పబడును.

1 E చాయలేనివానికి 2 E మూఢాత్ముడు 3 A దలస్తున్ను వుండెనాయనా వాడు CDF తలస్తుండేవాడు 4 E పింపబడును. G చెప్పబడుచున్నుండును.

7

యస్త్వింద్రియాణి మనసా నియమ్యారభతేఽర్జున
కర్మేంద్రియైః కర్మయోగ మసక్త స్స విశిష్యతే॥

యెవ్వడైనానేమి [1]యింద్రియాలను మనస్సు[2]చాత నియమించి, [3]కర్మాలందు అలవడిన యింద్రియాలచాతను ఫలసంగరహితుడై, కర్మము చేసును, విహిత[4]కర్మమును విడిచిన కేవల[5]జ్ఞాననిష్ఠునికంటేను వాడు [6]నిష్ఠుడు.

1 B లో-యింద్రియాలను మనస్సుచాత నియమించి కర్మాలందు అలవడిన— అన్న భాగం లేదు. 2 C చేతను 3 A కర్మాలయందు 4 ABCE కర్మము 5 C జ్ఞానికంటేను 6 ACEF విశిష్టుడు.

8

నియతం కురు కర్మ త్వం కర్మ జ్యాయో హ్యకర్మణః
శరీరయాత్రాపిచ తే న ప్రసిద్ధ్యే దకర్మణః॥

శరీరమెత్తిన[1]వాని కల్లాను కర్మము[2]శేయుట [3]నియతమై[4]వుండు గనుక. నీవున్నా [5]నియతమైన కర్మము శేయుము. [6]నియతకర్మము విడిచిన జ్ఞానముకంటేను [7]నియతకర్మముతోగూడిన జ్ఞానము మంచిది. అదిగనుక [8]శాయ కుండితివా

[9] శరీరకర్మాలు విడువవలసును. శరీరకర్మాలు విడిస్తేను శరీరయాత్ర [10] నబడును (నడవదు).

1 BE వారి కెల్లాను 2 ABCEF శేయుశే 3 ACD నియమమై 4 B యుండు గనుక D వుండును గనుక 5 C నియమ 6 EF నియతమైన కర్మమును 7 A నియత కర్మముతోడి జ్ఞానము C నియతకర్మముతోడి ధ్యానము E తత్కర్మము గూడిన జ్ఞానము 8 E శాయవంటివా 9 B లో–శరీరకర్మాలు విడువవలసును–అన్న భాగం లేదు. C శరీరకర్మలు విడువవలశి వుండును. E శరీరకర్మాలు వలయును 10 ABCDEF నడవదు.

9

యజ్ఞార్థాత్కర్మణోఽన్యత్ర లోకోఽయం కర్మబంధనః
తదర్థం కర్మ కౌంతేయ ముక్తసంగ స్సమాచర॥

కర్మం [1] దొరకొంటేను బంధక మయ్యీ నంటివా? యితరకర్మమే బంధకం గాని, యజ్ఞార్థమైనకర్మము బంధకం గాదు. వోయి [2] అర్జునుడా! నీవున్నూ [3] ఫలసంగ రహితుడవు గమ్ము. ఫలసంగరహితుడవై [4] యజ్ఞార్థ [5] కర్మము శేయుము.

1 ABEF దొరకొంటేనే 2 CE అర్జునా! 3 ABCDEFG లలో–ఫలసంగర హితుడవుగమ్ము–అన్న భాగం లేదు. 4 B యజ్ఞార్థమయిన 5 ACF కర్మము జేయుము. E కర్మమును చేయుము.

10

సహయజ్ఞాః ప్రజాః సృష్ట్వా పురోవాచ ప్రజాపతిః
అనేన ప్రసవిష్యధ్వ మేష వోఽస్త్విష్ట కామధుక్॥

[1] యజ్ఞ మనగాను యేమటి దంటివా? పూర్వమందు ప్రజలకల్లాను పతియైన నారాయణుడు ప్రజల [2] మీద దయపుట్టి ఆప్రజలను [3] బ్రతికించేకొరకు, యజ్ఞాలతో గూడాను ప్రజలను సృజియించి, యజ్ఞమార్గంచాతను అభివృద్ధి బొందుడ, యీయజ్ఞమార్గం మీకు [4] యిష్టపదార్థాలు [5] బిదికే కామధేనువు అవుగాక యని [6] పూర్వమందు అన్నాడు.

1 AF ఆయజ్ఞం దాయేటి దంటివా? B ఆయజ్ఞం యటువంటి దంటివా? C ఆయజ్ఞం దాయేటి దంటే E యజ్ఞము దాయేటిది అంటివా 2 CD మీదను 3 ACE

బ్రతికించవలశి D బ్రతికింపవలశి F బ్రదికింపవలశి 4 ACDEFG యిష్టార్థాలను B యిష్టార్థం 5 E పితికెడి 6 D పూర్వం ఆదినారాయణుడు అన్నాడు.

11

దేవాన్ భావయతానేన తే దేవా భావయంతు వః
పరస్పరం భావయంతః శ్రేయః పరమవాప్స్యథ॥

P ప్రతిలో ఈ శ్లోక తాత్పర్యం లేదు.

A ప్రతిపూర్తిపాఠం—యీయజ్ఞము [1]శాయంగాను [2]ప్రజలకు యేమి [3]పురుషార్థం గలుగు నంటేను? [4]యజ్ఞమార్గముచాతను నాశరీర[5]భూతులైన దేవతల [6]బూజించుడ, ఆదేవతలు అన్నపానాది [7]వరప్రదానాలచాతను [8]నాయనుజ్ఞను [9]మిమ్ము రక్షించును. యీక్రమాన మీరు పరస్పరభావనగలవార్లై పరమమైన [10]శ్రేయస్సున బొందుడ.

1 B లో-శాయంగాను-లేదు 2 D లో-ప్రజలకు-లేదు 3 BC పురుషార్థ మంటేను యీ యజ్ఞ D పురుషార్థ మంటివా నా శరీరభూతు F పురుషార్థము లంటేను యీ యజ్ఞ 4 E యజ్ఞమార్గాల 5 E భూతాలైన 6 B బూజింపుడు. C బూజించుడు. E బూజించుటవల్లను 7 BCEF వరప్రదానంచాతను 8 B నాయనుజ్ఞ వల్ల CDEF నాయనుజ్ఞవల్లను 9 B మిమ్మే రక్షింప CEF మిమ్ము రక్షింపని 10 CEF శ్రేయస్సును

12

ఇష్టాన్ భోగాన్ హి వో దేవా దాస్యంతే యజ్ఞభావితాః
తైర్దత్తా న ప్రదాయైభ్యో యో భుంక్తే స్తేనఏవ సః॥

P ప్రతిలో ఈ శ్లోక తాత్పర్యం లేదు.

A ప్రతిపూర్తిపాఠం—యజ్ఞాలచాత బూజింపబడిన దేవతలు యిష్టాలైన భోగాలను నాయనుజ్ఞ[1]వల్లనే యిచ్చేరు. వారుయిచ్చిన [2]పదార్థాలను [3]వారికి పెట్టక యెవ్వడు [4]భోజనం చేసును వాడు దొంగ.

1 BCEFG వల్లనే D వల్లను 2 BD పదార్థాలు 3 D వారికె 4 B భుజియించీని వాడు దొంగ. C భోజనం చేసునో వాడు దొంగ. DFF భోజనం చేశిని వాడు దొంగ.

13

యజ్ఞశిష్టాశినస్సంతో ముచ్యంతే సర్వకిల్బిషైః
తే త్వఘం భుంజతే పాపా యే పచంత్యాత్మకారణాత్॥

P ప్రతిలో ఈ శ్లోక తాత్పర్యం 11 వ శ్లోకం క్రింద వ్రాయబడింది. ఆ భాగం—

[1]యీ యజ్ఞము శాయగాను మిగిలినఅన్నం భోజనం [2]చేశినవారు సర్వపాపాల చాతను విడువబడుదురు. యెవ్వరైనానేమి [3]తమకని వండుకొని భోజనం [4]శేయుదురు, వారు [5]పాపమే భోజనం [6]చేశేవారు.

1 ACF సర్వదేవాంతర్యామియైన పరమపురుషుని పూజయైన యజ్ఞాలు శాయగాను B సర్వదేవతాంతర్యామియైన పరమపురుషుని పూజయైన యజ్ఞాలు శాయగాను E సర్వదేవతాంతర్యామియైన పరమపురుషునికి పూజ అనే యజ్ఞాలు శాయగా 2 E చేశిన సత్పురుషులు 3 E తమ నిమిత్తమని వండుకో F తమ కని వండుక 4 C శేయుదురో, F చేతురు, 5 E పాపమునే 6 ABCDF చేసినవారు. E శేయుదురు.

14

అన్నాద్భవంతి భూతాని పర్జన్యాదన్నసంభవః
యజ్ఞాద్భవతి పర్జన్యో యజ్ఞః కర్మసముద్భవః॥

అన్నం[1]వలన [2]భూతాలు [3]పుట్టును. యింద్రుని[4]వలన అన్నం బుట్టును. యజ్ఞాల[5]వలన యింద్రుడు [6]గలిగినవాడు. [7]యజ్ఞం [8]కర్మ[9]త(వ)లన [10]బుట్టింది.

1 BD వల్లను CF వల్నను E వల్ల 2 E భూతాదులు 3 ABCDEFG పుట్టుదురు. 4 CD వల్లను EF కల్ల 5 BCDE వల్లను F వల్ల 6 AC గలిగినాడు. D కల్గినవాడు. E గలిగెను. 7 E ఆ యజ్ఞము 8 ABED కర్మము C కర్మల 9 BCD వల్లను EF వల్ల 10 ABDEFG బుట్టినది.

15

కర్మ బ్రహ్మోద్భవం విద్ధి బ్రహ్మాక్షర సముద్భవమ్
తస్మాత్సర్వగతం బ్రహ్మ నిత్యం యజ్ఞే ప్రతిష్ఠితమ్॥

యీకర్మము [1]బ్రహ్మశబ్దవాచ్యమైన ప్రకృతిసంబంధమైన శరీరంవలన బుట్టినది. అప్రకృతి [2]వలన శరీరం(ము)న్నూ. జీవుడు బ్రవేశింపగా బుట్టింది.

గారణానబట్టుండి సర్వగతమైనటువంటి ప్రకృతి[3] వలనన్ [4] బుట్టినది దేహము నిత్యమున్నూ [5] యజ్ఞమే [6] ప్రతిష్ఠమైనది.

1 F బ్రహ్మశబ్దవాచ్యసంబంధమైనశరీరం 2 BE వల్ల బుట్టిన C వలన బుట్టిన 3 BCF వల్ల DE వల్లను 4 BCDEFG బుట్టిన 5 BCEF యజ్ఞమందు 6 CE ప్రతిష్ఠితమైనది. F నిత్యము ప్రతిష్ఠితమైనది. G ప్రకృతికృతమైనది.

A పూర్తిపాఠం—కర్మము బ్రహ్మవాచ్యమైన ప్రకృతిసంబంధమైన శరీరము వల్ల బుట్టినది. దేహము నిత్యమున్ను యజ్ఞమందు ప్రతిష్ఠ మైనది.

16

ఏవం ప్రవర్తితం చక్రం నానువర్తయతీహ యః
అఘాయురింద్రియారామో మోఘం పార్థ స జీవతి॥

యీరీతిని పరమపురుషునిచాత నడుపింపబడినటువంటి [1] అజ్ఞానక్రమము [2] యవ్వడేనేమి [3] అను[వర్తించక] వుండును. వాడు [4] పాపార్థమైన ఆయుస్సుగల వాడునై, యింద్రియపరవశుడై, ఆత్మజ్ఞానములేనివాడు గనుక వ్యర్థం బ్రతుకును .

1 ADEFG అజ్ఞాచక్రమును B అజ్ఞానచక్రమును 2 E యెవ్వడాయె నేమి 3 ACDEF అనువర్తించ కుండును B అనువర్తింప కుండును 4 D పాపార్థముగల

17

యస్త్వాత్మరతి రేవ స్యా దాత్మతృప్తశ్చ మానవః
ఆత్మన్యేవ చ సంతుష్ట స్తస్య కార్యం న విద్యతే॥

[1] యెవ్వడేనేమి [2] ఆత్మందే వేడు[క]గలవాడై, [3] అన్నపానాదుల [4] ఆత్మానుభవంచాతనే తృప్తిబొందును; [5] పరిమెళాలు స్త్రీలు పుష్పాలు [6] అనుభవించినందు కంటేను [7] ఆత్మానుభవమందే సంతోషించుకొనును; [8] అటువ[ంటి ఆత్మదర్శనము [9] తో]ల్లే [10] గలిగివుండును; వానికి [11] ఆత్మదర్శనార్థమై శాయదగినకార్యం లేదు.

1 B యెవ్వడాయనా నేమి D యెవ్వడాయ నేమి E యెవ్వడైనా నేమి 2 A యీ ఆత్మయందే C ఆత్మయందే D ఆత్మందెప్పుడు E మనుష్యుడు ఆత్మయందే 3 ABCDE అన్నపానాదులకంటేను 4 D లో_ఆత్మానుభవంచాత నే తృప్తిబొందును పరిమెళాలు_అన్న భాగం లేదు. 5 E స్రక్చందన వనితాదుల ననుభవించి 6 ABC అనుభవించు నంతకంటేను 7 D ఆత్మానుభవమందుచాత నే E ఆత్మానుభవంవల్ల నే

8 ABCDEFG లలో-అటువంటి-లేదు. 9 BCDE తొల్లి 10 ABCDEFG కలిగియుండ గాను 11 A ఆత్మదర్శనము

18

నైవ తస్య కృతేనార్థో నాకృతే నేహ కశ్చన
నచాస్య సర్వభూతేషు కశ్చిదర్థవ్యపాశ్రయః॥

అటుగనుక, ఆత్మదర్శనం సిద్ధించినవానికి [1]చేశే ప్రయోజనమున్నూ [2]లేదు. [3]శాయకుండగా నయ్యే [4]ప్రయోజనమున్నూ లేదు. [5]ప్రత్యవాయమున్నూ [6]లేదు. సర్వభూతాలందున్నూ వకఅర్థమున్ను లేదు. వకఅర్థమందున్నూ ఆశ్రయమున్ను లేదు.

1 E లో-చేశే-లేదు. 2 AB శాయగాను అయ్యే ప్రయోజనమున్ను లేదు. CEF శాయగా అయ్యే ప్రయోజనమున్ను లేదు. 3 D శాయకుండిన అయ్యే 4 AD లలో-ప్రయోజనమున్నూ లేదు-అన్న భాగం లేదు. 5 C లో-ప్రత్యవాయమున్ను లేదు-అన్న భాగం లేదు. 5 B లేదుగన్క

19

తస్మాదసక్త స్సతతం కార్యం కర్మ సమాచార
అసక్తో హ్యాచరన్ కర్మ పరమాప్నోతి పూరుషః॥

అటుగనుక, ఫలసంగరహితుడవై శాయదగినకర్మము [1]శేయి. పురుషుడు [2]అసక్తుడై కర్మము ఆచరింపుచున్ను [3]పరమపురుషున్ని బొందును.

1 A చేశి D శేయుము. E చేయుము. 2 E అనాసక్తుడై కర్మము ఆచరింపుచున్న 3 ACD పరమపురుషుని E పరమాత్ముని F పరమపురుషుణ్ణి

20

కర్మణైవ హి సంసిద్ధి మాస్థితా జనకాదయః
లోకసంగ్రహమేవాపి సంపశ్యన్ కర్తు మర్హసి॥

జ్ఞానయోగ[1]నిష్ఠ లైన జనకాదులు కర్మయోగం[2]చాతనే జ్ఞానసిద్ధి బొందిరి. లోకంవారి నడవడి [3]చూస్తున్నవాడవై నీవున్నూ కర్మముశేయుము.

1 F నిష్ఠులై 2 AB చాతను 3 A చూస్తున్ను వున్నవాడవై

21

యద్య దాచరతి శ్రేష్ఠ స్తత్త దేవేతరో జనః
స యత్ప్రమాణం కురుతే లోక స్తదనువర్తతే॥

శ్రేష్ఠుడైనవాడు [1]యేదైనానేమి ఆచరించును, [2]యితరమైన జనులున్నూ, [3]ఆయాయీ కర్మమే ఆచరింతురు. ఆశ్రేష్ఠుడు యేపాటికర్మమును ఆచరించును, ఆలోకమున్నూ అపాటి [4]కర్మమే అనువర్తించి నడుచును. అటనగా యేమనుటః [5]అంటేనుః శ్రేష్ఠుడు శాయకుంటేను, ఆతన్నిజూచి లోకము [6]వారున్నూ, [7]కర్మాలు శాయరు. గనుక లోకమువారి [8]నల్లాను [9]చెరచక, పాపము రాకుండాను, [10]అవశ్యమున్నూ కర్మానుష్ఠానము [11]ననుట.

1 ABCF యేదే నేమి 2 C లో-యితరమైన జనులున్నూ ఆయాయీ కర్మమే ఆచరింతురు-లేదు 3 A ఆయా 4 CF కర్మమునే 5 A లో లేదు D అంటే 6 B వారు 7 A కర్మము BCEF కర్మానుష్ఠానం 8 AB నెల్లాను D నెల్లా 9 ABCDF చెరిచిన 10 DF అవశ్యం 11 ABCDEF శాయవలె ననుట.

22

న మే పార్థాస్తి కర్తవ్యం త్రిషు లోకేషు కించన
నానవాప్త మవాప్తవ్యం వర్త ఏవ చ కర్మణి॥

వోయి [1]అర్జునుడాః [2]సర్వేశ్వరుడు [3]రామకృష్ణాద్యవతారాలను అవతరించి, మూడులోకా [4]లందున్నూ, నాయిచ్చనుండి, నాకు శాయదగిన [5]దేమి లేదు. యీకర్మానుష్ఠానం [6]వలనను [7]వెనక్కున్నూ [8]పొందబడినది లేదు. [9]ముందరనున్ను పొందబడింది కాదు. ఇటువంటి నేమున్నూ, నన్ను జూచి కర్మానుష్ఠానం శాయవలెను, ప్రాణులు బ్రతుకవలెనని కర్మమందు బ్రవర్తిస్తున్నాడను.

1 ACDEF పార్థుడా! 2 ABCDEF సర్వేశ్వరుడనై 3 ACDEF దేవమనుష్యాద్యవతారాలను B దేవమనుష్యావతారాలను 4 AEF లయందున్ను 5 ABCEF యేమిన్ని 6 BF వల్ల CDE వల్లను 7 ABE వెనకను CF వెనక్కు D వెనక్కున్ను ముందరికిన్ని 8 BCE పొందబడినదిన్ని లేదు. D పొందదగినది లేదు. 9 A ముందర బొందబడినదిలేదు, అటువంటి నేనున్ను జూచి కర్మానుష్ఠానముచేశి ప్రాణులు బ్రతుకవలశి కర్మమందు ప్రవర్తిస్తున్నాడను.B ముందరికిన్ని పొందబడి నదిన్ని లేదు,అటువంటి నన్ను జూచి కర్మానుష్ఠానంచేశి ప్రాణులు బ్రతుకవలె నని కర్మమందు ప్రవర్తిస్తున్నా

డను. C ముందర పొందబడేదిన్ని లేదు. అటువంటి...న్ను నన్ను జూచి కర్మానుష్ఠానం చేశి ప్రాణులబ్రతుకవలశి కర్మమందు బ్రవర్తిస్తున్నాడనె. అటువంటి నేనున్ను నన్ను జూచి కర్మానుష్ఠానము చేశి ప్రాణులబ్రతికవచ్చి కర్మమందు ప్రవర్తిస్తున్నాడనె. E ముందర బొందనిది లేదు అటువంటి నేనున్ను నన్ను జూచి కర్మానుష్ఠానము చేశి ప్రాణులు బ్రతుకవలసి కర్మమందు ప్రవర్తిస్తున్నా డనుట. F పొందబడినదిన్ని లేదు. అటువంటి నేనున్ను నన్ను జూచి కర్మానుష్ఠానం శేశి ప్రాణులు బ్రదకవలశి కర్మమందు బ్రవర్తిస్తున్నాడను. G ముందరబొంద బడినది లేదు. అటువంటి నేనున్ను జూచి కర్మానుష్ఠానంచేత నీప్రాణులు బ్రతుకవలశి కర్మమందు ప్రవర్తిస్తున్నాడను.

23

యది హ్యహం న వర్తేయం జాతు కర్మణ్యతంద్రితః
మమ వర్త్మానువర్తంతే మనుష్యాః పార్థ సర్వశః॥

[1]అటుగనక. [2]వక్కప్పుడున్ను కర్మమందు [3]యామారక [4]నేనున్ను [5]ప్రవర్తించకుండినా, [6]సర్వమైన [7]మనుష్యులున్ను నాయొక్క మార్గమునే అనువర్తింతురు.

1 AF అది గనుక 2 ABCDEFG వొకప్పుడున్ను 3 ABCDEFG యామరక 4 E తంత్రరహితుడనై నేనున్ను 5 AB ప్రవర్తించక వుండితినా D ప్రవర్తింపకుండినా E ప్రవర్తించ కుంటినా 6 E సకలమైన 7 E వారున్ను

24

ఉత్సీదేయు రిమే లోకా న కుర్యాం కర్మ చేదహమ్
సంకరస్య చ కర్తా స్యా ముపహన్యా మిమాః ప్రజాః॥

[1]నేనున్ను [2]కర్మం [3]శాయకుండితినా [4]యీజనులు కర్మం శాయక మాని [5]నాశం బొందుదురు. [6]నేనే అన్నిన్నీ [7]సంకరము [8]చేశే[9]వాడనున్ను అవుదును. [10]అటుగనుక ప్రజలను చెరిచినవాడనున్ను అవుదును.

1 F నేను 2 EF కర్మమును 3 A శాయకుంటినా 4 ACEF నన్ను జూచి యీ జనులున్ను BD నన్ను జూచి యీ జనులు 5 E నాశమును 6 D నేనున్ను 7 A లో లేదు. 8 ABCF చేశిన 9 AF వాడ నౌదును. D లో-వాడనున్ను అవుదును అటుగనుక -లేదు. 10 B లో-అటుగనుక ప్రజలను చెరిచినవాడనున్ను అవుదును-లేదు.

25

సక్తాః కర్మణ్యవిద్వాంసో యథా కుర్వంతి భారత
కుర్యా ద్విద్వాం స్తథాసక్త శ్చికీర్షు ర్లోకసంగ్రహమ్ ॥

వోయి [1]అర్జునుడా! అజ్ఞానులు కర్మమందు సక్తులై [2]యెటువలెనైనా యేమి శేతురు, అటువలెనే జ్ఞానిన్నీ, అసక్తుడై వుండిన్నీ లోకసంగ్రహము నిశ్చయించిన వాడై చేశెడిది.

1 E అర్జునా! 2 ABEFG యెటువలె నేమి శేతురు CD యెటువలె నే మేమి శేతురు

26

న బుద్ధిభేదం జనయే దజ్ఞానాం కర్మసంగినామ్
జోషయే త్సర్వకర్మాణి విద్వాన్యుక్త స్సమాచరన్ ॥

[1]జ్ఞానంలేక [2]కర్మానుష్ఠానమందే తగులమిగలవార్లకు యీకర్మయోగంగాక జ్ఞానయోగం సాధించేటందుకు [3]మరియొక్క [4]వుపాయం కద్దు[అని] నీబుద్ధి కలచవలదు. విద్వాంసుడైనవాడు కర్మయోగంచాతనే ఆత్మజ్ఞానం [5]సాధించవచ్చును. అటుగనుక, యోగియై సర్వకర్మాలున్నూ ఆచరించెడిది.

1 ABCDEFG ఆత్మజ్ఞానములేక 2 A కర్మానుష్ఠానముందుండే B కర్మానుష్ఠానమందు C కర్మానుష్ఠానంచే 3 AD మరివొక EF మరొక 4 ABCDEFG వుపాయాంతరం కలదని కలచవద్దు 5 AG సాధింతును, బుద్ధితోగూడి కర్మయోగియై సర్వకర్మాలున్ను ఆచరించెడిది. B సాధింతు ననే బుద్ధితోడ కర్మయోగియై సర్వకర్మాలున్ను ఆచరించెడిది. CF సాధింతు ననే బుద్ధితోగూడి కర్మయోగియై సర్వకర్మాలున్ను ఆచరించెడిది. D సాధింతు నని బుద్ధితోగూడి కర్మయోగి అయి సత్కర్మాలున్ను ఆచరించెడిది. E సాధింతు ననే బుద్ధిగుణంగూడి కర్మయోగియైన సర్వకర్మాలు ఆచరించి విడిచెడిది.

27

ప్రకృతేః క్రియమాణాని గుణైః కర్మాణి సర్వశః
అహంకారవిమూఢాత్మా కర్తాహ మితి మన్యతే ॥

ప్రకృతియొక్క గుణాలచాతను [1]శేయింపబడుచుండెడి [2]సర్వకర్మాలున్నూ అహంకారముచాతను [3]మూఢాత్ముడైనవాడు నే జేస్తి నని తలచును.

1 ADEG చేయింపబడుచుండెడి B శేయింపుచుండెడి F శేయింపబడుచు నుండెడి 2 AEFG సర్వకర్మాలనున్ను 3 AG మూఢాత్ముడై తలచును. B మూఢాత్ముడై నే జేశే నని తలచును. C మూఢాత్ముడై నే జేస్తి నని తలచును. D మూఢాత్ముడై నే జేస్తి నని తల్చును. E మూఢాత్ముడైనవాడు తా గర్తనై చేస్తి నని తలచును. F విమూఢాత్ముడై నే జేస్తి ననే తలచును.

28

తత్త్వవిత్తు మహాబాహో గుణకర్మ విభాగయోః
గుణాగుణేషు వర్తంత ఇతి మత్వా న సజ్జతే॥

[1]వోయి మహానుభావుడా! గుణవిభాగమందున్నూ, కర్మవిభాగమందున్నూ, [2]తత్త్వవేత్తలైనవారు [3]త్రిగుణాలందున్నూ, [4]తమ కార్యాలందున్నూ, వర్తించు నని [5]తలచి [6]నే గర్తగా నని సక్తుడు గాడు.

1 ABF వో మహాబాహుడా! 2 ABC తత్త్వవేత్తైనవాడు E తత్త్వవేదియైన వాడు 3 ABC త్రిగుణాలున్ను D త్రిగుణాలు 4 ABEF తమ కార్యాలందు CD తమ కార్యమందు 5 D తలచును. 6 D నేను కర్తనని ఆసక్తుడు కాడు.

29

ప్రకృతేర్గుణసమ్మూఢాః సజ్జంతే గుణకర్మసు
తా నకృత్స్నవిదో మందాన్ కృత్స్నవి న్నవిచాలయేత్ ॥

ప్రకృతియొక్క [1]గుణాలచాతను ఆత్మస్వరూపం యెరుగక మూఢులైనవారు గుణాలచాత జాయబడ్డ కర్మయోగమందే [2]సక్తు లగుదురు, అటుగనుక వారు జ్ఞానయోగమందు చొరరు. సర్వజ్ఞులు గారు గనుక మందబుద్ధులైనవార్లను [3]జ్ఞానయోగనిష్ఠుడైనటువంటి తాను కర్మయోగం మాని ఆవలివార్ని చలింప జాయ [4]వలదు.

1 F లో-గుణాలచాతను ఆత్మ-అన్న భాగం లేదు. 2 A సక్తు లౌదురు. B సక్తులై వుండుదురు. C సక్తులై వుందురు. 3 ACDEF జ్ఞానయోగనిష్ఠుడు గనుక 4 AE వద్దు. BC వల్దు.

30

మయి సర్వాణి కర్మాణి సన్న్యస్యాధ్యాత్మచేతసా
నిరాశీ ర్నిర్మమో భూత్వా యుధ్యస్వ విగతజ్వరః॥

నీవున్నూ ఆత్మజ్ఞానము[1] చాత నాయందు [2]సర్వకర్మాలు బెట్టి [3]ఆశరహితు డవై, [4]మమతారహితుడవై మనస్తాపం విడిచి యుద్ధము శేయుము.

1 BDF చాతను 2 ABEF సర్వకర్మములా C సర్వకర్మలా 3 ABCD ఆశా రహితుడవై E లో లేదు. 4 AD లలో_మమతారహితుడవై_లేదు.

31

యే మే మతమిదం నిత్య మనుతిష్ఠంతి మానవాః
శ్రద్ధావంతోఽనసూయంతో ముచ్యంతే తేపి కర్మభిః॥

[1]అటుగనుక [2]మనుష్యులైనవారు యిదే శాస్త్రార్థమే అనే భక్తి గలవారై, [3]అసూయారహితులై, నాయొక్క యీ [మతమును నిత్య]మున్నూ ఆచరింతురు, వారు కర్మాలచాతను విడువ[4]బడుచుందురు. తాము ఆచరింపకుండినాను నే జెప్పిన యీమతమందు అసూయలే కుండిరా, [5]వారు, బంధమోక్షానకు [6]అరుహం లౌదురు.

1 ABCDEFG లలో లేదు. 2 ABCE మనుష్యులైనానేమి యిదే F మనుష్యుడైనానేమి యిదే 3 E అసూయలేక 4 D బడుదురు. 5 ABCDF వారున్ను 6 ABCDEF అర్హు లౌదురు.

32

యే త్వేత దభ్యసూయంతో నానుతిష్ఠంతి మే మతమ్
సర్వజ్ఞానవిమూఢాం స్తాన్ విద్ధి నష్టా నచేతసః॥

యెవ్వరైనానేమి అసూయావంతులై, సర్వాత్మలున్నూ నాకు [1]దాసులనేటి నాయొక్క యీమతమును [2]అనుష్ఠింపలేక, కేవల [3]అధర్మానుష్ఠానం చేతురు, వారిని సర్వజ్ఞాన[4]విమూఢులుగాను, [5]జ్ఞానసూ(శూ)న్యులుగాను, [6]చెడ్డవారుగాను యెరుగుము.

1 A దాసులునై D దాసులనే E దాసులనెడి 2 ACDE అనుష్ఠింపక కేవల F అనుష్ఠించక కేవల 3 ABCDE కర్మానుష్ఠానము చేతురు, 4 ABD విమూఢులగాను E విమూఢులుగానున్ను 5 AC జ్ఞానశూన్యులగాను B సర్వజ్ఞానశూన్యులగాను D లో లేదు. E జ్ఞానశూన్యులుగానున్ను 6 B లో లేదు. D చెడ్డవారినిగానున్ను EF చెడ్డ వారినిగాను

33

సదృశం చేష్టతే స్వస్యాః ప్రకృతే ర్జ్ఞానవానపి
ప్రకృతిం యాంతి భూతాని నిగ్రహః కిం కరిష్యతి॥

[1]ప్రకృతికంటే అన్యమైన [2]ఆత్మ గలదు అనే జ్ఞాన[3]హీ(వా)నుడైగాని, పూర్వకర్మవాసనచాతను తనయొక్క ప్రకృతికి [4]తగినట్టువలెనే [5]చేష్టించును. అటుగనుక, [6]సర్వమైన ప్రాణులున్నూ, [7]యీప్రకృతివాసనే పొందుదురు. శాస్త్రమార్గాన[8]జేశే [9]శాస్త్రనిగ్రహం [10]యింద్రియనిగ్రహం [11]మరేమి?

1 ACDE ప్రకృతికంటేను B ప్రకృతికి 2 A ఆత్మఅయిన జ్ఞాన BCDEF ఆత్మ గల దనే జ్ఞాన 3 ABCF వానుడైనగాని D వానైనా E వంతుడైనాగాని 4 A దగిన అటువలెనే B తగినటువలె D తగినటువలెనే E తగినట్టే F తగునటువలెనే 5 D చరించును. 6 D సకలమైన ప్రాణులున్ను E సకలప్రాణులున్ను 7 ABCEF ప్రకృతి వాసననే 8 B చేసిన F జేశే 9 B శాస్త్రనిగ్రహమున్ను EF లలో లేదు. 10 B యింద్రియనిగ్రహమున్ను 11 A మరి యేమి చేశిని? BF మ శేమి చేశిని? D మ శేమి చేశేదు? E యేమి సేసీని ?

34

ఇంద్రియస్యేంద్రియస్యార్థే రాగద్వేషౌ వ్యవస్థితౌ
తయో ర్న వశ మాగచ్ఛే త్తౌ హ్యస్య పరిపంథినౌ॥

పంచేంద్రియాలకున్నూ [1]ఆయా విషయాలు [2]దొరక(దొరికి)నప్పుడు వేడుకను [3]గానక, [4]దొరకనప్పుడు ద్వేషమున్నూ తప్పక [5]వుండును. యీపురుషుణి(ని)కి రాగద్వేషాలు [6]శత్రువులు. అటుగనుక, రాగద్వేషాలకు వశము [7]పొందవలదు.

1 A ఆయాయీ విషయాలు C ఆవిషయాలు 2 E దొరకొనినప్పుడు 3 ABCDEFG లలో–గానక–లేదు. 4 A దొరక కున్నప్పుడు 5 AB వస్తున్నుండును. C వస్తున్న వుండును. DE వస్తూ వుండును. F వ స్తుండును. 6 ACDEF శత్రువులుగదా! 7 BC బొంద వల్దు. DE బొంద వద్దు.

35

శ్రేయాన్స్వధర్మో విగుణః పరధర్మా త్స్వనుష్ఠితాత్
స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః పరధర్మో భయావహః॥

పరధర్మము [1]లెస్సగాను అనుష్ఠించుకంటేను గుణములేని దైనాగాని స్వధర్మమే మంచిది. పరధర్మం [2]భయం బుట్టించు. గనుక, స్వధర్మమందు కీడు వొచ్చినా, మేలు వొచ్చినా [3]మంచిది, యిటనగా యేమనుటా అంటేను? ప్రకృతి వల్లబుట్టిన దేహం యెత్తినవానికి కేవలం జ్ఞానయోగం [4]మంచిది. అయినాగాని, [5]కర్మము తోబుట్టగా బుట్టినది గనుక కర్మయోగముతో[6]గూడిన జ్ఞాన[7]యోగమే మంచి దనుట.

1 BE లెస్సగా F లెస్స 2 A భయమును బుట్టించు. 3 A మంచి దనుట. ఇంతవరకే ఈశ్లోక తాత్పర్యం, ఆతర్వాత 36వ శ్లోక తాత్పర్యం వ్రాయబడింది. 4 B మంచి దైనాగాని CDE మంచి దైనాను F మంచి దైనా 5 CF కర్మ తా బుట్టగా బుట్టినది D కర్మము తా పుట్టగా పుట్టినది 6 C గూడి 7 C యోగము మంచిదనుట D యోగం మంచిది.

36

అర్జున ఉవాచ

అథ కేన ప్రయుక్తోఽయం పాపం చరతి పూరుషః
అనిచ్ఛ న్నపి వార్ష్ణేయ బలాదివ నియోజితః॥

యీరీతిని [1]కృష్ణుడు [2]ఆనతి స్తేను [3]అందుకు [4]అర్జునునివాక్యం

[5]యీజ్ఞానైన పురుషుడు విషయాలు అనుభవించేటందుకు యిచ్ఛ [6]లేకుండినాను, [7]యెవ్వరిచాతనైనా [8]ప్రేరేపబడినవాడై, బలాత్కారాన నియమింపబడిన [9]వాడుంబలె, పాపం ఆచరించు నంటేను.

1 D శ్రీకృష్ణస్వామి E కృష్ణస్వామి F లో లేదు. 2 A చెప్పితేను C చెప్పితే D చెప్పెను E చెప్పగా F లో లేదు. 3 ACDEF లలో లేదు. 4 E అర్జునుడు అడుగుతున్నాడు F అర్జునుడుచెప్పేవాక్యం 5 B జ్ఞానియైన 6 B లేకుండినా 7 ABEF యెవ్వనిచేత ప్రేరే_8 EF ప్రేరేపింపబడినవాడై 9 B వానిబట్టి D వాడైనవాడుంబలె E వానింబలెను

37

శ్రీ భగవానువాచ

కామ ఏష క్రోధ ఏష రజోగుణ సముద్భవః
మహాశనో మహాపాప్మా విద్ధ్యేన మిహ వైరిణమ్॥

[1]శ్రీకృష్ణుని వాక్యం

[2]యీకోరిక క్రోధరూపాన బరిణమించినది. రజోగుణసముద్భవమైనది. మహాపాపస్వరూపమైనది గనుక. [3]తనివిలేనిది [4]అనేటట్టుగా నెరుగుము.

1 A లో లేదు BCF కృష్ణవాక్యం 2 BCF యీకోరికె 3 D లో-తనివిలేనిది-లేదు. 4 ABCD దీనిని జ్ఞానయోగానకు వైరిగా నెరుగుము.

E పూర్తిపాఠం-యీకోరికె క్రోధరూపాన బరిణమించినదై, యిది రజోగుణం వల్ల బుట్టినదై, పాపస్వరూపమైనదై, తనివిలేనిది గనక దీనిని జ్ఞానయోగమందు వైరినిగా యెరుగుము.

38

ధూమేనావ్రియతే వహ్ని ర్యథాదర్శో మలేన చ
యథోల్బేనావృతో గర్భ స్తథా తే నేద మావృతమ్॥

పొగచాత అగ్ని [1]కప్పబడినట్టున్ను, మాలిన్యంచాతను [2]అద్ద(ద్దం) గప్ప బడ్డట్టున్నూ, [3]మాసుటచాతను గర్భం గప్పబడ్డట్టున్నూ, యీకోరికెచాతను [4]సమస్త మైన జంతు[5]సమూహమున్ను పొదుగబడినది.

1 ACDE గప్పబడ్డట్టున్ను B కప్పబడ్డట్టుగ 2 D లో-మాలిన్యంచాతను అద్దం గప్పబడ్డట్టున్నూ మాసుటచాతను- అన్నభాగం లేదు. E అద్దం గప్పబడినట్టున్ను 3 AB మావిచాతను C మాసుచేతను E లో-మాసుటచాతను గర్భం గప్పబడ్డట్టున్నూ- అన్నభాగం లేదు. 4 AC సమస్తజంతు 5 E సమూహాలున్ను

F పూర్తిపాఠం-పొగచాతను అగ్ని కప్పబడ్డట్టున్ను యీకోరికెచాతను సమస్తజంతుసమూహమున్ను పొదుగబడినది. మాలిన్యంచాతను అద్దం కప్పబడ్డట్టున్ను, యీ(మా)సుచాత గర్భం కప్పబడ్డట్టున్ను, యీకోరికెచాత సమస్తజంతు సమూహమున్ను పొదుగబడినది.

39

ఆవృతం జ్ఞాన మేతేన జ్ఞానినో నిత్యవైరిణా
కామరూపేణ కౌంతేయ దుష్పూరేణానలేన చ॥

[1]అయింద్రియాలనున్నూ, యీ యింద్రియాల యీజ్ఞానియొక్క జ్ఞానం [2]వేరే (వైరై) [3]యెంతే [4]నిండుకొని (నిండుకొనక), [5]తనివిలేనిదైన కోరికెచాతను [6]గప్పబడినది.

1 ABCDEF లలో-అయింద్రియాలనున్నూ యీయింద్రియాల - అన్నభాగం లేదు. 2 ABCDEF నిత్యవైరియై 3 ABCD యంతైనా F యంతయినా 4 BCDEF నిండుకొనక 5 AEF తనివిలే నటువంటిదైన C తనివిలేదయినటువంటి D తనివిలే నటువంటి 6 D కప్పబడ్డది.

G లో శ్లోక తాత్పర్యాలు రెండూ లేవు.

40

ఇంద్రియాణి మనో బుద్ధి రస్యాధిష్ఠాన ముచ్యతే
ఏతై ర్విమోహయ త్యేష జ్ఞానమావృత్య దేహినమ్॥

ఆ యింద్రియాలున్నూ, మనస్సున్నూ. బుద్ధిన్నీ యీకోరికెకు అధారమై వుండును. [1]వీని చాతను యీకోరికె దేహినిన్నీ, జ్ఞానమునున్నూ [2]ఆవరించి మోహింప జేసును.

1 D వీటిచాతను 2 D ఆవహించి

41

తస్మా త్త్వమింద్రియా ణ్యాదౌ నియమ్య భరతర్షభ
పాప్మానం ప్రజహి హ్యేనం జ్ఞానవిజ్ఞాన నాశనమ్॥

వోయి [1]అర్జునుడా! [2]అదిగారణానబట్టుండి నీవు [3]మొదలను యింద్రియాలను [4]అడ్డపెట్టి, [5]పాపస్వరూపమై [6]జ్ఞానమున్నూ [7]చెరిచెడి [8]యీకోరికెను [9]విడువుము.

1 E అర్జునా! 2 A యిదిగారణానబట్టుండి D లో లేదు. 3 B లో లేదు. CD మొదలును 4 C అడ్డుపెట్టి 5 BF పాపస్వరూపమైన E లో లేదు. 6 ACDEF జ్ఞానమునున్ను B జ్ఞానము 7 B చెరిచే CEF విజ్ఞానమునున్ను చెరిచెడి D విజ్ఞానమునున్ను చెరిచేటి 8 B కోరికెను E పాపస్వరూపమైన యీకోరికెను 9 C విడువు.

42

ఇంద్రియాణి పరాణ్యాహురింద్రియేభ్యః పరం మనః
మనసస్తు పరా బుద్ధి ర్యో బుద్ధేః పరతస్తు సః॥

యింద్రియాలు జ్ఞానానకు [1]విరోధ మని [2]అందురు. యింద్రియాలకంటే మనస్సు [3]నిలిపేది ప్రయాసమందురు. [4]మనస్సుకంటేను బుద్ధి [5]నిలిపేది ప్రయాస మందురు. †బుద్ధికంటేను కోరికె పరమైన శత్రువుగా నెరిగి మనస్సు బుద్ధిచాత స్తంభించ దని పోవుట రాని కోరికెనే శత్రుని విడువుము.

1 A ప్రధానమయిన విరోధులు అని B విరోధులు అని D ప్రధానమైన విరోధు అని E ప్రధానమయిన విరోధులు F విరోధమైనది అని 2 E లో_అందురు_ లేదు. 3 B నిల్పేది D నిల్పినది F నిలిపెడిది 4 A బుద్ధికంటేను కోరిక నిలిపేది ప్రయాస మందురు. E బుద్ధికంటే కోరికె నిలిపెడిది ప్రయాసం అని అందురు. 5 B నిల్పేది D నిల్పినది F నిలిపెడిది † C బుద్ధికంటేను కోరిక నిలిపేది ప్రయాస మందురు. D బుద్ధికంటేను కోరిక నిల్పింది ప్రయాస మందురు. F బుద్ధికంటేను కోరిక నిలిపెడిది ప్రయాస మందురు.

† ఇక్కడనుండి 43వ శ్లోక తాత్పర్యం యీ 42వ శ్లోక తాత్పర్యంతో కలిపి వ్రాయబడింది.

43

ఏవం బుద్ధేః పరం బుద్ధ్వా సంస్తభ్యాత్మాన మాత్మనా
జహి శత్రుం మహాబాహో కామరూపం దురాసదమ్॥

P ప్రతిలో ఈతాత్పర్యం 42 వ శ్లోక తాత్పర్యంతో కలిపి వ్రాయబడింది. ఆ భాగం___

[1]బుద్ధి[2]కంటేను [3]కోరికె [4]పరమైన [5]శత్రువుగా [6]నెరిగి, [7]మనస్సు బుద్ధి చాత [8]స్తంభించదని పోవుట రాని కోరికెనే శత్రుని విడువుము.

1 ABD యీప్రకారానను బుద్ధి CEF యీప్రకారాన బుద్ధి 2 CF కంటే 3 ABDE కోరికెను C కోరిక F లోలేదు. 4 ABF పరమయిన E లోలేదు. 5 F శత్రువునుగా 6 C నెరుగుము. 7 E మనస్సును 8 A స్తంభించజేసి వో మహామహుడా! దాటనికోరికె అనే శత్రువును విడువుము. B స్తంభితంచేసి వోయి మహానుభావుడా!

దాటరానికోరిక అనే శత్రువును విడువుము. C స్తంభించజేసి వో మహానుబాహుడా! దాటరాని కోరికనే శత్రువును విడువుము. D స్తంభింపజేసి వోమహానుభావుడా! దాటరాని కోరికనే శత్రువును విడువుము. E బంధింపజేసి వోయి మహానుభావుడా! దాటరాని కోరిక అనే శత్రువును విడువుము. F స్తంభింపజేసి వో మహాబాహుడా! దాటరాని కోరికనే శత్రువును విడువుము.

ఇతి శ్రీమత్తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల కొమారుడు పెదతిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థము తెనుగుచేశి వ్రాయించినది కర్మయోగమన్నది మూడో అధ్యాయము.

A మూడో అధ్యాయం సంపూర్ణం. శ్రీ వేదవ్యాస శుకావధూత పరమహంస సద్గురవేనమః

B హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు పరబ్రహ్మవిద్యాయాం శతసహస్రికాయాం సంహితాయాం వైయాసిక్యాం యోగశాస్త్రనిర్ణయే శ్రీమన్మహాభారతే శ్రీ భీష్మపర్వణి సకలవేదాంతశాస్త్రామృతే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే కర్మయోగోనామ తృతీయోఽధ్యాయః. తాళ్లపాక అన్నమయగారి పుత్రుడు పెదతిరుమలయ్యగారు శేశిన భగవద్గీతార్థం తెనుగుటీక.

C మూడో అధ్యాయం. యిది శ్రీమత్తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థం తెనుగుచేశి వ్రాయించినందు మూడో అధ్యాయం సంపూర్ణం.

D యిది శ్రీమత్తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయ్యగారు తెనుగుచేశినది మూడో అధ్యాయము.

E హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీమహాభారతే శతస(సా)హస్ర్యాం సంహితాయాం శ్రీ భీష్మపర్వణి శ్రీభగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే కర్మయోగోనామ తృతీయోఽధ్యాయః.

F యిటని శ్రీభగవద్రామానుజవిరచితమైన శ్రీ గీతాభాష్యక్రమాన శ్రీమత్తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థము తెలుగుచేశి వ్రాయించెనందు మూడో అధ్యాయం. శ్రీంజేయును. శ్రీ కణ్ణపుర నాయకీసహిత శ్రీశౌరిరాజాయనమః. శ్రీమద్రామభద్రాయనమః. శ్రీమద్వ్యాసరాయ గురవేనమః.

నాలుగో అధ్యాయం

జ్ఞానయోగం

1

శ్రీ భగవానువాచ

ఇమం వివస్వతే యోగం ప్రోక్తవా నహ మవ్యయమ్
వివస్వాన్ మనవే ప్రాహ మను రిక్ష్వాకవేఽబ్రవీత్॥

[1]శ్రీకృష్ణవాక్యం

యీ అవ్యయమైన యోగమును [2]యుద్ధము శేయించవలశి [3]చెప్పినది కాదు. [4]ఆదికాలమందే యీయోగమును [5]నేను సూర్యునికి చెప్పితిని. సూర్యుడు [6]మనువునకు చెప్పెను. మనువు యిక్ష్వాకుకు జెప్పెను.

1 AD లలో లేదు. C క్రిష్ణవాక్యం E కృష్ణవాక్యం 2 A నీచే యుద్ధము B యిప్పుడు నీచాత యుద్ధము CDEF నీచాత యుద్ధము 3 ACDEF యిప్పుడు చెప్పినది గాదు. 4 C ఆదికాలమునందే D ఆదికాలమందు 5 CDE లలో–నేను – లేదు. 6 ABCDEF మనువుకు

2

ఏవం పరంపరాప్రాప్త మిమం రాజర్షయో విదుః
స కాలే నేహ మహతా యోగో నష్టః పరంతప॥

[1]యీప్రకారాన [2]వుపదేశంవలన వచ్చిన [3]యోగమును [4]రాజరుషులు యెరుగుదురు. ఆయోగం [5]పెక్కుగాలంచాతను [6] వుపదేశించేవారున్నూ, వినేవారున్నూ, ఘనమైన బుద్ధిగలవారుగా కుండగానున్నూ నష్ట మాయెను.

1 E యీ ప్రకారముగాను 2 BCDEF వుపదేశపరంపరవల్ల 3 B యీ యోగమెల్లను D యోగము 4 AB రాజరుషు లెరుంగుదురు. 5 E పెక్కుకాలాల 6 C ఉపదేశం చేశేవారున్ను

3

స ఏవాయం మయా తేఽద్య యోగః ప్రోక్తః పురాతనః
భక్తోఽసి మే సఖా చేతి రహస్యం హ్యేతదుత్తమమ్॥

నీవు [1]నాభక్తుడవు గాగానున్నూ, సఖుడవు గాగానున్నూ, పూర్వమైన [2]యీ యోగం జెప్పబడెను. యిది రహస్యమున్నూ, వుత్తమమున్నూ [3]అనుటను.

1 BE నాకు భక్తుడవు 2 BCDEF యీ యోగమును 3 ABCEF అంటేను. Dలో లేదు.

4

అర్జున ఉవాచ

అపరం భవతో జన్మ పరంజన్మ వివస్వతః
కథమేత ద్విజానీయాం త్వ మాదౌ ప్రోక్తవా నితి॥

ర

నీయొక్క జన్మం వెనకటిది. సూర్యుని జన్మం [1]మునుపు. [2]నీవు తొల్లి సూర్యునికి [3]జెప్పినాడవు అని నేను యెటువ [లె యిది యెరిగేను? అని అంటేను]

ర B అర్జునవాక్యం DEF అర్జునుని వాక్యం

1 ABEF మునుపటిది 2 BF నీవు సూర్యునికి 3 A చెప్పినవాడ వని నే నెట్లు యిది యెరింగేను? అని అంటేను. B చెప్పినది యెరింగెడిది యేలా గంటేను? C జెప్పినవాడవు అని నే నెట్టు యిది యెరిగేను? D జెప్పినవాడవు అని యిది నే నెట్లు యెరిగేను? అని అంటేను E చెప్పినవాడ వని నే నెటుగా యిది యెరిగితి అంటేను? F జెప్పినవాడవు అని నేను యిది యెట్టు యెరిగేను అంటేను?

5

శ్రీ భగవానువాచ

బహూని మే వ్యతీతాని జన్మాని తవ చార్జున
తా న్యహం వేద సర్వాణి న త్వం వేత్థ పరంతప॥

ర

నాకు అనేక[1]అవతారాలు [2]పోయెను. [3]నీకున్నూ అనేకజన్మాలు [4]పోయెను. [5]ఆసర్వమైన [6]జన్మాలు నేను యెరుగుదును. [7]నీవు యెరుగవు.

ర ABE శ్రీక్రిష్ణవాక్యం C శ్రీక్రిష్ణవాక్యం DF శ్రీకృష్ణునివాక్యం

1 ADE అవుతారాలు 2 CF వోయను. D పాయను. 3 B నీకు 4 D పాయను. F వోయెను 5 E వోయి అర్జునా! ఆ సకలమైన 6 ADF జన్మాలనున్ను BC జన్మాలున్ను E జన్మాలను 7 B నీవు యెరగవు. C లో ఈ భాగంలేదు.

6

అజోఽపి సన్నవ్యయాత్మా భూతానా మీశ్వరోఽపి సన్
ప్రకృతిం స్వామధిష్ఠాయ సంభవా మ్యాత్మమాయయా॥

[1]అది యెట్లుగా నంటివా? నేను [2]పుట్టుగులు లేనివాడనై [3]వుండిన్ని, నాశం లేని[4] వాడను [5]గనుకను, సమస్తభూతాలకున్ను, [6]స్వామివైన (నైన) [7]యీశ్వరుడ గనుకను, నాదివ్యమైన [8]ప్రభావంబు విడువక, ప్రకృతిని [9]చేపట్టి, ఆత్మ మాయచాతను, నాయిచ్ఛనే [10]అవతరింపుచున్ను వుండుదును.

1 A అది యేలా గంటివా? D లో_అది యెట్లుగానంటివా_లేదు. E అది యేతీరు అంటివా? F అది యెట్లుగాను అంటివా? 2 A పుట్టుకలు B పుట్టుగులేని CD పుట్టుకలు E పుట్టుగలేని F పుట్టువులు 3 A యుండినాశం B యుండిన్ని C యున్నుండిన్ని 4 BC వాడ 5 B గనక C గనకానున్ను 6 ADEF లలో_స్వామినైన_లేదు. B యేలికనై 7 ABCEF యీశ్వరుడగనకానున్ను 8 ABCDEF ప్రభావము విడువకే 9 D చేపట్టుకొని 10 AE అవతరింపు చుండుదును. B అవతరింపు చున్నుండుదును. C అవతరింపుచు నుండుదును. D అవతరింపు చుందును.

7

యదా యదా హి ధర్మస్య గ్లాని ర్భవతి భారత
అభ్యుత్థాన మధర్మస్య తదాత్మానం సృజామ్యహమ్॥

[1]యాల [2]పుట్టుదు నంటివా? [3]వోయి [4]అర్జునుడా! [5]యెవ్వ(ప్పు)డే [6]నేమి [7]వేదోక్తమార్గానకు హాని అవును. [8]యెవ్వ(ప్పు)డే నేమి అధర్మం పుట్టును అప్పుడు [9]నాయాత్మేను.

1 E నీ వేల 2 ABCDF పుట్టుదువు అంటివా? E పుట్టుదువు అని అంటివా? 3 B లో_వోయి_లేదు. 4 E అర్జునా! 5 A యెప్పు డెప్పుడే CEF యెప్పు డెప్పు డేని D యెప్పుడైనా 6 ACEFలలో లేదు. 7 ADEF యీ వేదోక్తధర్మానకు

B వెనకటి ధర్మానకు 8 A యెప్పు డెప్పు డేమి B అపు డపుడే నేమి C యెప్పు డేని Dలో లేదు. 9 ABDEF నా యాత్మను సృజియింతును. C నా యాత్మను సృజింతును.

8

పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయ చ దుష్కృతామ్
ధర్మసంస్థాపనార్థాయ సంభవామి యుగేయుగే॥

మరీన్ని యుగయుగమందున్నూ, నా[1]దాసులైన [2]సాధువుల [3]రక్షించెడి కొరకున్నూ, [4]దుష్టసంహారం కొరకున్నూ ధర్మము [5]నిలిపే కొరకున్నూ. నా వలశిన [6]రూపానను పుట్టి [7]యుండు(దు)ను.

1 F దాసులను 2 A సాధుల D వార్ని F లో లేదు. 3 ACEF రక్షించే D రక్షించు 4 C దుష్టసంహారం చేశేకొరకున్న D లో లేదు. 5 BDEF నిలిపెడి 6 BDE రూపాన CF రూపాలను 7 ABF చుండుదును. CE చున్నుంటును. D చుందును.

9

జన్మ కర్మ చ మే దివ్యమేవం యో వేత్తి తత్త్వతః
త్యక్త్వా దేహం పునర్జన్మ నైతి మామేతి సోఽర్జున॥

యెవ్వదే నేమి తత్వజ్ఞానం వి.......................................టువంటివాడు యీరీతిన నై తేను దేహం విడిచిపెట్టి పునర్జన్మం బొందడు.

A పూర్తిపాఠం—నాయొక్క [1]జన్మమును, [2]కర్మమును, [3]దివ్యముగానున్ను, అప్రాకృతముగానున్ను [4]యెవ్వ డెరుగును, [5]వాడు [6]వోయి అర్జునుండా! వర్తమాన [7]దేహమున్ను విడిచి నన్నుబొందును. [8]పునర్జన్మమును బొందడు.

1 BCDF జన్మమున్ను E జన్మమునున్ను 2 BCDF కర్మమున్ను E కర్మమునున్ను 3 D దివ్యముగాను 4 BF యెవ్వదే నేమి యెరుగును. C యెవ్వడైనా నేమి యెరుగును. 5 DE లలో_వాడు_లేదు. 6 B అర్జునుడా! E వోయి అర్జునా! 7 B దేహం విడిచి DF దేహమును విడిచి 8 CDF పునర్జన్మం

10

వీతరాగభయక్రోధా మన్మయా మా ముపాశ్రితాః
బహవో జ్ఞానతపసా పూతా మద్భావ మాగతాః॥

యీరీతిని అవతారప్రకారము [1]యెరిగి మోక్షం బొందినవారుగలరా? అంటివా జ్ఞాన [2]తపస్సులచాతను పవిత్రులై, వేడుక. భయం, [3]క్రోధమున్నూ [4]విడిచి, [5]నాయందు [6]తలపు బెట్టి, యీరీతిన [7]జన్మకర్మా లెరిగినవారై, [8]న న్నాశ్రయించిన వారై, నాయొక్క భావం బొందినవారు [9]అనేకమంద్రు.

1 ADF దెలిశి 2 B తపస్సుచాత 3 ABCEF క్రోధము D లో లేదు. 4 F వీడి 5 F నాయందుల 6 A తలంపు బెట్టి B తలంపు సేసి CDF తలపు పెట్టి E తలంపు నిలిపి 7 ABCDEF నాజన్మ 8 C న న్నాశ్రయించేవారై B లో–నన్నే ఆశ్రయించి–అన్నంతవరకే వుంది. ఆ తర్వాత 11వ శ్లోకతాత్పర్యం ఈతాత్పర్యంతో కలిపి వ్రాయబడింది. 9 ACDEF పెక్కండ్రు.

11

యే యథా మాం ప్రపద్యంతే తాం స్తథైవ భజా మ్యహమ్
మమ వర్త్మానువర్తంతే మనుష్యాః పార్థ సర్వశః॥

[1]యెవ్వరు యెటువలెనైనానేమి. నన్ను శేవించవలె నని, నన్నుగూర్చి ప్రపత్తి [2]చేశెదరు, నేనున్నూ వారిని అటువలెనే చేపట్టి, [3]వారుదలచిన [4]రూపులో(తో) [5]కృపశేయుదును. [6]వో యర్జునుడా! సర్వమైన యోగిజనులున్నూ నా మార్గమునే [7]అనువర్తింతురు. యిటనగా యేమనుట అంటేను యెవ్వరికిన్నీ కానరాని నారూపమును నాదాసులు పొడగందురు అనుట.

1 B లో–యెవ్వరు యెటువలెనైనానేమి నన్ను శేవించవలె నని–అన్నభాగం లేదు. E యెవ్వరు యేలాగున నన్ను శే F యెవ్వరు యెటువలెనే నేని నన్ను 2 A శేయుదురు B శేయుచున్నందురు C సేయుదురు 3 E వారలు 4 ABCDEF రూపముతో 5 D లో–కృపశేయుదును–అన్నంతవరకే వుంది. ఆ తర్వాతభాగం లేదు. 6 E వో అర్జునా! 7 AE అనువర్తింతురు యిటనంగా యేమనట అంటేను యెవ్వరికిన్ని కానరాని రూపము నాదాసులు పొడగందురనుట B అనువర్తింతురు యిటనగా యేమనుటంటేను యెవ్వరికిన్ని కానరాని నారూపము నాదాసులు పొడగందురనుట CF అనువర్తింతురు యిటనగాను యేమనుటా అంటేను యెవ్వరికిన్ని కానరాని నా రూపమును నాదాసులు పొడగందురనుట.

12

కాంక్షంతః కర్మణాం సిద్ధిం యజంత ఇహ దేవతాః
క్షిప్రం హి మానుషే లోకే సిద్ధి ర్భవతి కర్మజా॥

[1] యితరు లెల్లాను కర్మఫలసిద్ధిని కాంక్షించినవారై, యిప్పుడు దేవతలగూర్చి ఆరాధింతురు గాని నన్నెరుగరు. [2] అది యేమివలన నంటేను? మనుష్యలోకమందు ఆదేవతల నారాధించిన [3] కర్మము వేగిరమే [4] సిద్ధి అవును.

1 AE ఇతరు అల్లాను 2 ACF అ దేమిటివల్లనను అంటేను? B అది యెటువలెనంటేను? D అదేమంటేను? E అది యేమిటివల్ల నంటేను? 3 ACDEF కర్మఫలము వేగిరమే B ఫలము వేగిరమే 4 AE శిదియౌను B శిద్ధి అవును. D సిద్ధించును.

13

చాతుర్వర్ణ్యం మయా సృష్టం గుణకర్మ విభాగశః
తస్య కర్తారమపి మాం విద్ధ్యకర్తార మవ్యయమ్॥

[1] వారికి తగిన గుణాలున్నూ, కర్మాలున్నూ యేర్పరచి, బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్య [2] శూద్రులు [3] నాచాతను [4] సృజియింప గర్తనై వుండి, సృష్టింప గర్తగానివానిగా నెరుగుము.

1 A వారివార్కి BCEF వారివారికి D వార్కివార్కి 2 D శూద్రాదులు 3 ABCDEF నాచాత 4 A సృజియింపబడిరి.ఆ కర్మానకు సృష్టింప కర్తనైయుండిన్ని, సృష్టింప B సృజియింపబడిరి. ఆ కర్మానకు సృష్టింప C సృజియింపబడిరి. ఆ కర్మానకు సృష్టింప D సృజియింపబడిరి. ఆ కర్మానకు సృష్టింపబడివుండిన్ని, సృష్టించ E సృజింపబడిరి. నాశరహితుడనైన నన్ను, ఆకర్మానకు సృష్టింప కర్తనైవుండిన్ని, F సృజియింపబడిరి. ఆకర్మానకు సృష్టింప గర్తనైవుండిన్ని సృష్టింప.

14

న మాం కర్మాణి లింపంతి న మే కర్మఫలే స్పృహా
ఇతి మాం యోఽభిజానాతి కర్మభి ర్న స బధ్యతే॥

అటుగనుక [1] ఆసృజియించిన కర్మములున్నూ నన్ను అంటవు. [2] నాకు ఆ కర్మఫలమందు [3] ఆశాను లేదు. యిటని [4] యెవ్వడేనేమిః న న్నెరుగును, వాడు కర్మాలచాతను [5] కట్టుపడడు.

1 ACDEF ఆసృష్టించిన 2 D లో లేదు. 3 D నాకు ఆశానులేదు. E ఆత్మాను లేదు. F ఆశా లేదు. 4 AF యెవ్వడైనా నేమి? C యెవ్వడేని? D యెప్పుడాయె నేమి? E యెవ్వడు నన్నెరుగును 5 ACF కట్టువడడు

15

ఏవం జ్ఞాత్వా కృతం కర్మ పూర్వైరపి ముముక్షుభిః
కురు కర్మైవ తస్మాత్త్వం పూర్వైః పూర్వతరం కృతమ్॥

[1] అటువలె [2] యీప్రకారాన యెరిగి పూర్వులైన [3] మోక్షార్థులైన వారిచాతను [4] కర్మం చాయబడెను. [5] ఆదిగారకానబట్టుండవిన్ని పూర్వులు అయిన సూర్యుడు మొదలయిన వారిచేత శాయబడినటువంటి [6] పూర్వమందు [7] నేజెప్పగానే చేశినటువంటి [8] కర్మము చేయుము.

1 ABCDEF లలో లేదు. 2 B యీ ప్రకారమును CDEF యీ ప్రకారం 3 A మోక్షార్థులైనట్టి వారిచాతను E మోక్షార్థులచాతను 4 E కర్మఫలము శాయబడిన 5 A అదిగారకాన నీవు పూర్వులైన BEF అదిగారకానబట్టుండి నీవు పూర్వులైన C అదిగారకానబట్టుండి నీవు పూర్వమై వుండు D అదిగారకానబట్టుండి పూర్వులైన 6 D పూర్వం నే 7 D నే జెప్పగా చేశిన E నే జేసినటువంటిది 8 ABCDF కర్మమునే E లో లేదు.

E ప్రతిలో 15, 16, 17 శ్లోకాలతాత్పర్యం కలిపి ఇక్కడే వ్రాయబడింది.

16

కిం కర్మ కి మకర్మేతి కవయోఽప్యత్ర మోహితాః
త త్తే కర్మ ప్రవక్ష్యామి యజ్జ్ఞాత్వా మోక్ష్యసేఽశుభాత్॥

[1] మోక్షార్థికి శాయదగిన కర్మము యెటువంటిది? అది గానికర్మము యెటువంటిది? యిటని విద్వాంసులైనవారున్నూ యీ అర్థమందు భ్రమయుదురు. [2] వారు [3] యేజ్ఞానమునైనా నేమి [4] యెరిగి, సంసారబంధంవలన విడువ [5] బడుదురు. అటువంటి [6] కర్మం నీకు జెప్పేను.

1 A మోక్షానకు మోక్షార్థికి శాయదగిన కర్మము యెటువంటిది? అది BCDF మోక్షార్థికి శాయదగిన కర్మము యెటువంటిది? అది E లో_మోక్షార్థికి శాయదగిన కర్మము యెటువంటిది? అది గాని కర్మము యెటువంటిది_ అన్నభాగం లేదు.

2 ABCDEF లలో లేదు. 3 B యే జ్ఞానము నైనా D యే జ్ఞానము F యే జ్ఞానము నేమి 4 AB యెరింగిన E లో యెరిగినది గద్దు. ఈ ప్రతిలో ఇంతవరకే వుంది. 5 ABCDF బదులువు. 6 F కర్మమును

17

కర్మణోహ్యపి బోద్ధవ్యం బోద్ధవ్యం చ వికర్మణః
అకర్మణశ్చ బోద్ధవ్యం గహనా కర్మణో గతిః॥

[1]మోక్షసాధనకర్మముయొక్క స్వరూపమందు యెరుదదగినది గల్దు. [2]అటువంటి జ్ఞానంయొక్క స్వరూపమున్నూ యెరుగదగింది. [3]అటువంటి జ్ఞానంయొక్క [4]గతి యెరుగరానిది.

1 C మోక్ష సాధక E లో_మోక్షసాధనకర్మముయొక్క స్వరూపమందు యెరుగదగినది గల్దు అటువంటి_అన్న భాగం లేదు. 2 ABCF లలో లేదు. D నిత్యనైమిత్తికాలైన వివిధకర్మాలందు యెరుగదగినది గల్దు. నిత్యనైమిత్తికార్థద్రవ్యార్జనాదులు జ్ఞానముయొక్క E నిత్యనైమిత్తికాలైన వివిధకర్మాలయందు యెరగదగినది గలుదు. నిత్యనైమిత్తికార్థద్రవ్యార్జనాదులు జ్ఞానముయొక్క 3 E అదిగాని కర్మముయొక్క స్వరూపము యెరగతగింది. అటువంటి 4 B రూపమున్ను గతి

18

కర్మణ్యకర్మ యః పశ్యే దకర్మణి చ కర్మ యః
స బుద్ధిమా న్మనుష్యేషు స యుక్తః కృత్స్నకర్మకృత్ ॥

కర్మము శాయబడు[1]చుండగానున్నూ అకర్మమందలి [2]ఫలము[3]వాడున్నూ, నావాత శేయించేవాడున్ను [4]పరమాత్ముడే. [5]ఆత్మజ్ఞానమున [6]కర్మమందు యెవ్వడే కాని యెరుగును. ఆత్మజ్ఞానమున్నూ, కర్మమందు గలవానిగాను, [7]యెవ్వడే నేమి చూచును, వాడు మనుష్యులందు [8]బుద్ధిమంతుడు, [9]మోక్షార్హుడు, [10]సర్వశాస్త్రోక్తకర్మమున్నూ జేశినవాడు.

1 ABCDEF చుండగాను 2 D ఫలమున్ను 3 D లో లేదు. 4 ABC పరమాత్ముడే అని DF పరమాత్ముడనే E పరమాత్ముడే అనే 5 ABCDEF ఆత్మజ్ఞానమును B ఆత్మజ్ఞానము 6 AE యెవ్వడటకాని యెరుంగును. B కర్మమందు యెవ్వండటకాని యెరుంగును. 7 D యెవ్వడాయ నేమి చూచును. E నెవ్వడు చూచును. F యెవ్వడే నేమి యెరుగును. చూచును. 8 F బుద్ధిమంతుడున్ను 9 AE

మోక్షాన కర్తాడు. F మోక్షార్హుడున్ను. 10 Eలో-సర్వశాస్త్రోక్తకర్మమున్నూ జేశిన వాడు-అన్న భాగం లేదు.

19

యస్య సర్వే సమారంభాః కామసంకల్పవర్జితాః
జ్ఞానాగ్నిదగ్ధకర్మాణః తమాహుః పండితం బుధాః॥

[1]ప్రత్యక్షాన [2]చేశిన కర్మమందు [3]జ్ఞానమేరీతిని [4]పొడగనవచ్చు? నంటేను [5]యెవ్వడు చేశి [6]లౌకికవైదికకర్మాలు కోరికాను, [7]ప్రకృతిగుణాల వలనం జేసి(సే) [8]సంకల్పాలు లేకవుండును, [9]యిటువంటి జ్ఞానాగ్నిచాతను దగ్ధమైన దుష్కర్మాలు గల [10]వానిన్ని, వివేకి యని పెద్దలు చెప్పుదురు. అటుగనుక కర్మమందు జ్ఞానం [11]పొడగనవచ్చును అనుట.

1 F ప్రత్యక్షాన నలర 2 AC జేశి BDEF చేశే 3 B జ్ఞానం యేతీరున 4 C బొందగవచ్చు 5 F యెవ్వడే నేమి BCE యెవ్వడుచేశే 6 B లౌకీక వైదీకకర్మాలు కోరికె C లౌకిక కర్మాలు కోరికాను D లౌకీకవైదీకకర్మాలు కోరికాను 7 C ప్రకృతి గుణాలవల్న జేసే EF ప్రకృతిగుణాలవల్ల జేశే 8 B సంకల్పము E సంకల్పమున్న F సంకల్పాలున్న 9 B అటువంటి 10 ADF ఆతని వివేకి అని B వాన్ని వివేకని C ఆతనిన్ని వివేకని E ఆ మహాత్ముణ్ణి వివేకి అని 11 A పొడగానవచ్చునను‌ట.

20

త్యక్త్వా కర్మఫలాసంగం నిత్యతృప్తో నిరాశ్రయః
కర్మణ్యభిప్రవృత్తోఽపి నైవ కించి త్కరోతి సః॥

కర్మఫల[1]సంగమును విడిచి, [2]ఆత్మజ్ఞానమందు తృప్తుడై, ప్రకృతి నాశ్ర యింపక, కర్మానుష్ఠానం [3]చేశినాను, వాడు యించుకంతా [4]కర్మమున్నూ చేశినవాడు గాడు. జ్ఞానాభ్యాసమే చేశినవా డనుట.

1 AB సంగము 2 B ఆత్మజ్ఞానఫలమందు 3 C చేశేవాడు యించు- 4 C కర్మము D లో లేదు.

21

నిరాశీ ర్యతచిత్తాత్మా త్యక్త సర్వపరిగ్రహః
శారీరం కేవలం కర్మ కుర్వన్నాప్నోతి కిల్బిషమ్॥

ఆశారహితుడై చిత్తమున్ను యింద్రియాల నియమించి, ప్రకృతి [1]పదార్థాల వలన [2]మమతలేనివాడై, [3]కేవలమైన, శరీరసంబంధమైన [4]కర్మము చేస్తున్నా, ఆమహాత్ముడు కిల్బిషం బొందడు.

1 ACDEF పదార్థాలయందు 2 D మమత లేక 3 E కేవలశరీర 4 A కర్మముసే

22

యదృచ్ఛాలాభసంతుష్టో ద్వంద్వాతీతో విమత్సరః
సమ స్సిద్ధా వసిద్ధౌ చ కృత్వాపి న నిబధ్యతే॥

తనంతనే వచ్చిన లాభాన సంతోషించుకొని, వుచితమైన [1]కర్మమును [2]చేశి యప్పుడు [3]శీతోష్ణాలను సహించినవాడై, సుఖదుఃఖాలు వస్తేను, [4]తన కర్మాలను [5]వచ్చె నింతే అని, [6]వకరితోను [7]మచ్చరములేనివాడై, కర్మానుష్ఠానఫలం సిద్ధించు నప్పుడున్నూ, [8]సముడైనవాడై కర్మము చేశిన్ని [9]కట్టుపడడు.

1 ABCDEF కర్మము 2 BD చేశేటప్పుడు 3 ACDF వచ్చిన శీతోష్ణాలను B శీతోష్ణాలకు 4 DE తన కర్మాన 5 C వచ్చి నింతే అని D వచ్చె నని 6 AEF వొకరితో D వకరిమీద 7 ABCDF మత్సరము లేనివాడై 8 AE శిద్ధించని యప్పుడున్ను సముడైనవాడు BCD శిద్ధించ నప్పుడున్ను సముడైనవాడు 9 ACEF కట్టువడడు.

23

గతసంగస్య ముక్తస్య జ్ఞానావస్థితచేతసః
యజ్ఞా యాచరతః కర్మ సమగ్రం ప్రవిలీయతే॥

[1]ఆత్మజ్ఞానం మనస్సుగలవాడై, యితరసంగం విడిచి, [2]రాగద్వేషాదినిర్ముక్తు [డై], యజ్ఞానుష్ఠానంకొరకు ద్రవ్యార్జనాదికర్మము చేశినవానికి, సర్వమైన పూర్వ కర్మమున్నూ క్షీణించి పోవును.

1 A ఆత్మజ్ఞానంతోటి మఃసు BCDF ఆత్మజ్ఞానంతోడి మనస్సు E ఆత్మజ్ఞానముతో మనస్సు 2 ABCDF రాగద్వేషాదివినిర్ముక్తుడై E రాగద్వేషాదులు లేక

24

బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవిః బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణా హుతమ్
బ్రహ్మైవ తేన గంతవ్యం బ్రహ్మకర్మ సమాధినా॥

యజ్ఞసాధనమున్నూ [1]బ్రహ్మవలన బుట్టినది గనుక బ్రహ్మమే. [2]హవిస్సున్ను [3]బ్రహ్మమున బుట్టింది గనుక బ్రహ్మమే. [4]బ్రహ్మయ(భూ)తమైన [5]యందు పరమకర్తయైన [6]బ్రహ్మముచాతను వేల్వబడెను అని చేశినకర్మము బ్రహ్మ [7]కర్మమే. [8]ఆబ్రహ్మకర్మసమాధిచాతను పొందదగిందీన్ని బ్రహ్మమే.

1 AB బ్రహ్మమువల్ల DEF బ్రహ్మవల్ల 2 B లో-హవిస్సున్ను బ్రహ్మమున బుట్టింది గనుక బ్రహ్మమే-అన్న భాగం లేదు. 3 A బ్రహ్మమువల్న C బ్రహ్మవల్న EF బ్రహ్మవల్ల 4 ABCDEF బ్రహ్మభూతమైన 5 ABCDEF అగ్నియందు 6 BCDEF బ్రహ్మచాత 7 A కర్మము BD కర్మ CEF కర్మం 8 BD లలో-ఆ-లేదు.

25

దైవమేవాపరే యజ్ఞం యోగినః పర్యుపాసతే
బ్రహ్మాగ్నా వపరే యజ్ఞం యజ్ఞేనైవోపజుహ్వతి॥

కొందరు [1]యోగీశ్వరులు దైవమే యజ్ఞముగా నుపాస్తి శేయుదురు. [2]యిటనగా [3]దేవతాపరాయణు [4]లౌదు రనుట. [5]మరీకొందరైతేను,

1 F యోగీశ్వరులై 2 A యిటనంగాను B యిట్లనగా 3 A యజ్ఞపరాయణు 4 A లౌదు రంటేను. ఈప్రతిలో ఇంతవరకే ఉంది. B లౌదు రంట. C లౌదురంట. ఈప్రతిలో ఇంతవరకే ఉంది. D లనుట. E లౌదురు అనుట. F లౌదు రంట. 5 B మరికొందరు బ్రహ్మమాసమైన అగ్నియందు యజ్ఞరూపమైన హరి(హవిస్సు)చాత హోమం శేయుదురు. యిటనగా యజ్ఞపరాయణు లౌదు రంట. మరికొంద రైతేను, D మరికొంద రైతేను, బ్రహ్మరూపమైన అగ్నియందు యజ్ఞరూపమైన హవిస్సుచాతను హోమం శేయుదురు. యిటనగా యజ్ఞపరాయణు లనుట. E మరికొంద రైతేను బ్రహ్మరూపమైన అగ్నియందు యజ్ఞరూపమైన హవిస్సుచాతను హోమం శేయుదురు. యిటనగాను యింద్రియవిరక్తులై వుందు రనుట. యజ్ఞపరాయణు లౌదు రనుట. F మఱికొంద రైతేను బ్రహ్మరూపమైన అగ్నియందు యజ్ఞరూపమైన హవిస్సుచేతను హోమం శేయుదురు. యిటనగా దేవతాపరాయణమైన యజ్ఞపరాయణు లౌదు రనుట. G మరికొంద రైతేను బ్రహ్మరూపమైన అగ్నియందు యజ్ఞరూపమైన హవిస్సుచాతను యజ్ఞం శేయుదురు. యిటనగా యజ్ఞపరాయణు లనుట.

26

శ్రోత్రాదీ నింద్రియాణ్యన్యే సంయమాగ్నిషు జుహ్వతి
శబ్దాదీ న్విషయా న్యన్యే ఇంద్రియాగ్నిషు జుహ్వతి॥

[1]శ్రోత్రాదియింద్రియాలను సంయమ మనే అగ్నియందు హోమం శేయుదురు. [2]యిటనగాను యింద్రియజయంతోను వుంద రనుటాను. [3]మరీకొందరు శబ్దాదివిషయాలను యింద్రియా లనే అగ్నియందు హోమం శేయుదురు. [4]యిటనగా [5]విషయావిషయవిరక్తులై [6]వుంద రనుట.

1 ACDE మరిన్ని కొందరు శ్రోత్రాదింద్రియాలను B శ్రోత్రాదియింద్రియాలనున్ను 2 AC యిటనంగాను 3 ABCDEF మరికొందరు 4 ABDEG యిటనంగా CF యిషనగాను 5 ABDE విషయవిరక్తులై C విషయవిరక్త లౌదురంట. F యింద్రియవిరక్తులై 6 AE వుండురు రనుట.

27

సర్వాణీంద్రియకర్మాణి ప్రాణకర్మాణి చాపరే
ఆత్మసంయమయోగాగ్నౌ జుహ్వతి జ్ఞానదీపితే॥

[1]మరీకొందరు సర్వమైన యింద్రియ[2]కర్మాలున్ను. [3]ప్రాణకర్మాలున్ను. జ్ఞానదీపితమైన [4]మనస్సంయమ[మ]నే [5]మనోయోగాగ్నియందు హోమం శేయుదురు. [6]యిటనగాను [7]మనస్సును [8]యింద్రియాలవెంట [9]బారకుండాను నిలుపుదురనుట.

1 A మరిన్ని కొందరు BCEF మరికొందరు 2 ACDEF కర్మాలనున్ను 3 AE లలో - ప్రాణకర్మాలున్ను - లేదు CDF ప్రాణకర్మాలనున్ను 4 AB సంయమ మనే CDF మనస్సంయమన మనే E ఆత్మసంయమన మనే 5 A యోగాగ్నియందును BCDEF యోగాగ్నియందు 6 AB యిటనంగాను D యిటనగా 7 C మనస్సు 8 ABC యింద్రియాదులవెంట 9 BCDE బారకుండా

28

ద్రవ్యయజ్ఞా స్తపోయజ్ఞా యోగయజ్ఞా స్తథాపరే
స్వాధ్యాయజ్ఞానయజ్ఞాశ్చ యతయ స్సంశితవ్రతాః॥

[1]కొందరు [2]ద్రవ్యయజ్ఞాలు శేయుదురు. కొందరు [3]తపోయజ్ఞాలు శేయుదురు. కొందరు యోగ[4]యజ్ఞాలు శేయుదురు. కొందరు స్వాధ్యాయ[5]యజ్ఞాలు శేయుదురు. కొందరు జ్ఞాన[6]యజ్ఞాలు శేయుదురు. [7]వీరు దృఢవ్రతులైన యతులు.

1 DF కొందరు కొందరు 2 D లో - ద్రవ్యయజ్ఞాలు శేయుదురు కొందరు - అన్నభాగం లేదు. 3 B లో-తపోయజ్ఞాలు శేయుదురు కొందరు- అన్నభాగం లేదు. 4 ABCF యజ్ఞము 5 ABCDEF యజ్ఞములు 6 ABCDF యజ్ఞం 7 G వీర అల్లాను

29

అపానే జుహ్వతి ప్రాణం ప్రాణేఽపానం తథాపరే
ప్రాణాపానగతీ రుద్ధ్వా ప్రాణాయామపరాయణాః॥

మరికొందరు అపానమందు [1]ప్రాణములు వేల్తురు. [2]యిటనగాను పూరించుట. [3]ఆప్రాణమందు [4]ప్రాణములు (అపానం) వేల్తు రనగా రేచకము. మరికొందరు [5]ప్రాణాపానాలను [6]అడ్డబెట్టి [7]ప్రాణాయామపరాయణులై.

1 ABDE ప్రాణమును 2 DF అనగాను 3 ABD అపానమును C అపానమున్ను E ఆ తీరుననే అపానమును F ప్రాణము(న)ను 4 ABCDE ప్రాణమందు F అపానం 5 AEF ప్రాణాపానాల 6 ACDF రెంటినిన్ని అడ్డపెట్టి 7 D ప్రాణాయామపరాయణులై వుందురు. E ప్రాణాయామపరాయణులై యుందు రనుట.

30

అపరే నియతాహారాః ప్రాణాన్ ప్రాణేషు జుహ్వతి
సర్వేప్యేతే యజ్ఞవిదో యజ్ఞక్షపితకల్మషాః॥

అల్పాహారులై, ప్రాణాలను [1]ప్రాణాలందు హోమం చేశి, కుంభకపరులై [2]వుండుదురు. యీచెప్పిన యజ్ఞవేత్త [3]లిందరున్నూ యజ్ఞంచాతను [4]పాపరహితులై.

1 ABCDE ప్రాణాలందే 2 BCD వుందురు. E యుందు రనుట. 3 C లిందరును EF అందరున్ను 4 A పాపరహితులు E పాపరహితులై యుందు రనుట.

31

యజ్ఞశిష్టామృతభుజో యాంతి బ్రహ్మ సనాతనమ్
నాయం లోకోఽస్త్యయజ్ఞస్య కుతోఽన్యః కురుసత్తమ॥

యజ్ఞశేషమైన [1]అన్నం భోజనం చేశినవార్లే, సనాతనమైన [2]బ్రహ్మం పొందుదురు. యిటువంటి యజ్ఞానుష్ఠానం వకటిన్నీ లేనివానికి [3]యిహాలోకమే లేదు. [4]వో యర్జునుడా! [5]పరలోక మెక్కడది?

1 A అన్నమును B లో లేదు. 2 B బ్రహ్మమును E బ్రహ్మన్ని 3 A యిహాలోకమున్ను E యిహాలోకము 4 B లో లేదు. E వోయి అర్జునా! 5 A పరలోకం లేదు వానికి. C పరలోకమున్ను యెక్కడిది? DG పరలోకము యెక్కడిది?

32

ఏవం బహువిధా యజ్ఞా వితతా బ్రహ్మణో ముఖే
కర్మజా న్విద్ధి తా న్సర్వా నేవం జ్ఞాత్వా విమోక్ష్యసే॥

[1]యీరీతి బహుప్రకారాలైన, కర్మయోగాలైన యజ్ఞాలు, బ్రహ్మయొక్క ముఖమందు విస్తరింపబడినవై, ఆత్మజ్ఞానాన కది సాధనమై వుండును. యివి యిన్నీన్ని [2]నిత్యనైమిత్తికరూపమైన [3]కర్మజాలుగా నెరుగుము. [4]యీరీతిని యెరిగి కర్మానుష్ఠానము చేస్తివా [5]మోక్షమును [6]బొందేవు.

1 ACDEF ఈరీతిని 2 B నిత్యనైమిత్తిక కర్మరూపమైన 3 B కర్మాలుగా D కర్మంబులుగా 4 BCF యీరీతి 5 BCDEF మోక్షం 6 F బొందెదవు.

G లో ఈశ్లోకతాత్పర్యాలు లేవు.

33

శ్రేయాన్ ద్రవ్యమయాద్యజ్ఞాత్ జ్ఞానయజ్ఞః పరంతప
సర్వం కర్మాఖిలం పార్థ జ్ఞానే పరిసమాప్యతే॥

[1]వో యర్జునుడా! ద్రవ్యమయమైన [2]యజ్ఞంకంటేను, [3]జ్ఞానయజ్ఞమే శ్రేష్ఠము. సమస్తమైన కర్మానుష్ఠానమున్ను, జ్ఞానపూర్వకమై చాయబడుచున్నా జ్ఞానమందే పరిసమాప్తింపబడును.

1 E వోయి అర్జునా! 2 E యజ్ఞమునకంటేను 3 ABCDEF జ్ఞానయజ్ఞము

34

తద్విద్ధి ప్రణిపాతేన పరిప్రశ్నేన సేవయా
ఉపదేక్ష్యంతి తే జ్ఞానం జ్ఞానిన స్తత్త్వదర్శినః॥

[1]ఆయొక్క [2]జ్ఞానమును [3]తత్త్వదర్శనులైన జ్ఞానులు నీకు వుపదేశించేరు, గనుక వారికి దండం బెట్టుటచాతను, [4]సేవ చేసుటచాతను, [5]అడుగుటచాతను యెరుగుకొమ్ము.

1 ACDEF లలో– ఆయొక్క– లేదు. 2 E అజ్ఞానముచు F అజ్ఞానము 3 CD తత్త్వదర్శులైన F తత్త్వదర్శనులైనటువంటివారు జ్ఞా 4 B లో– సేవచేసుటచాతను– లేదు. 5 A లో– అడుగుటచాతను– లేదు. 6 B యెరుగుము.

35

యజ్జ్ఞాత్వా న పునర్మోహ మేవం యాస్యసి పాండవ
యేన భూతాన్యశేషేణ ద్రక్ష్య స్యాత్మన్యథో మయి॥

[1]యేజ్ఞానమునేమి యెరిగి యిటువంటి [2][అ]జ్ఞానము [3]మరిపొందే(ద)వు; [4]ఆతర్వాతను యేజ్ఞానముచాతను [5]సమస్త భూతాలను [6]నీవంటివారిగానే నీయందే తెలిశేవు; [7]ఆ తరువాతను నాయందున్ను నావంటివారిగానే తెలిశేవు.

1 A యేజ్ఞానమును యెరిగి D యేజ్ఞానమును అయినానేమి నెరిగి E యీజ్ఞానమునేమి యెరిగి F యేజ్ఞానమునేని యెరిగి 2 ABCD అజ్ఞానమును 3 ABCD మరిపొందవు; 4 A లో–ఆతర్వాతను–లేదు. BCE ఆతరవాతను 5 A సమస్తమైన భూతాలను 6 A నీవంటివారిగాను BD నీవంటివారినిగాను 7 ADE ఆతర్వాతను BC ఆతరవాతను

36

అపి చేదసి పాపేభ్యః సర్వేభ్యః పాపకృత్తమః
సర్వం జ్ఞానప్లవేనైవ వృజినం సంతరిష్యసి॥

యిటువంటిజ్ఞానం గల్గితేను [1]యింతపాపకర్ములకంటె [2]కర్మడ వైను,నా సర్వమైన [3]పాపమున్ను అనెడి [4]సముద్రమును [5]జ్ఞాన మనెడి తెప్పచాతను దాటేవు.

1 ABCDEF యంత 2 ACDEF కంటేను 3 A పాపమనియెడి D పాతకమనేటి 4 C సముద్రమున్ను 5 ACE జ్ఞానమనే B జ్ఞానమనెడు D జ్ఞానమనేటి

37

యథైధాంసి సమిద్ధోఽగ్ని ర్భస్మసాత్కురుతేఽర్జున
జ్ఞానాగ్నిః సర్వకర్మాణి భస్మసాత్కురుతే తథా॥

ఓ యర్జునుడా! [1]ప్రజ్వరిల్లేఽగ్ని [2]సమిదెల [3]నేరీతి భస్మం చేసును; అటువలెనే [4]జ్ఞానమనే అగ్నిచాతను సర్వకర్మములను భస్మం చేసును.

1 ADE ప్రజ్వలించెడి B ప్రజ్వరించేటి CF ప్రజ్వలించే 2 ABDE సమిథల C సమిధెలను F సమిధ 3 ABDEF నేరీతిని C యెటువలెనె 4 A జ్ఞానాగ్ని సర్వకర్మములాను B జ్ఞానమనెడి అగ్ని దాను సర్వకర్మములాను C జ్ఞానాగ్ని సర్వకర్మాలున్ను DF జ్ఞానాగ్ని సర్వకర్మములా E జ్ఞానాగ్ని సర్వకర్మాలా

38

న హి జ్ఞానేన సదృశం పవిత్రమిహ విద్యతే
తత్స్వయం యోగసంసిద్ధః కాలేనాత్మని విందతి॥

జ్ఞానముతో [1]సరై [2]పవిత్రమైన వస్తువు యీలోకమందు [3][లేదు]. నీవే కర్మయోగము సిద్ధించిన [4]వెనకను కాలంచాతను [5]నీయందే యెరిగేవు.

1 ABD సరియైన CEF సరియై 2 BCDEF పవిత్రకరమైన 3 ABCDEF లేదు నీవే 4 ADEF వెనుక C వెనక 5 D నీచే యెరిగేవు. G నీయందే తెలిశేవు.

39

శ్రద్ధావాన్ లభతే జ్ఞానం తత్పరః సంయతేంద్రియః
జ్ఞానంలబ్ధ్వా పరాం శాంతి మచిరేణాధిగచ్ఛతి॥

[1]శ్రద్ధావంతుడైన తత్పరుడే [2]యింద్రియనియమాదులుగలవాడు జ్ఞానం బొందును.*

1 ABCEFG శ్రద్ధావంతుడై తత్పరుడై D శ్రద్ధావంతుడై తత్త్వపరుడై 2 B యింద్రియనియమంగలవాడు D యింద్రియ నిగ్రహం కలవాడు E యింద్రియ నియమమునుగలవాడు

* A లో సంశయాత్మునికి యిహాలోకమున్ను లేదు; పరలోకమున్ను లేదు; సుఖమున్ను లేదు– అన్న భాగం ఎక్కువగా ఉంది. ఇది 40వ శ్లోక తాత్పర్యం లోని భాగం. BCDFG జ్ఞానం బొందితేను పరమమైనశాంతి బొందును. E జ్ఞానం జెందితేను పరమమైనశాంతి జెందును.

40

అజ్ఞశ్చాశ్రద్దధానశ్చ సంశయాత్మా వినశ్యతి
నాయం లోకోఽస్తి న పరో న సుఖం సంశయాత్మనః॥

అటువలెగాక [1]అజ్ఞుడైన(నా) భక్తిలేక సంశయచిత్తుడై వుండెనా వినాశం [2]బొందును. సంశయాత్మునికి యిహలోకమున్నూ లేదు; పరలోకమున్నూ లేదు; సుఖమున్నూ లేదు.

1 E అజ్ఞానుడై 2 E జెందును.

A పూర్తిపాఠం– అజ్ఞానియై, *శ్రద్దలేనివాడై, దానములేనివాడై, సంశయాత్ముడైనవానికి యిహలోకమున్ను లేదు; పరలోకమున్ను లేదు; సుఖమున్ను లేదు సంశయాత్మునికి.

*"అశ్రద్దధానశ్చ" అన్నభాగానికి "శ్రద్దలేనివాడై దానములేనివాడై" అనేది పొరబాటు.

41

యోగసన్న్యస్తకర్మాణం జ్ఞానసంఛిన్న సంశయమ్
ఆత్మవంతం న కర్మాణి నిబధ్నంతి ధనంజయ॥

[1]జ్ఞానమందున్నూ పెట్టబడిన కర్మాలుగలవాడై, జ్ఞానంచాతను [2]సంశయాల నెల్లాను [3]ఛేదించి, [4]అనుభవ[వ]ంతుడై వున్నవానికి [5]వో యర్జునుడా! కర్మాలు [6]వాన్ని [7]కట్టివేయవు.

1 ABDEF జ్ఞానయోగమందు బెట్టబడిన CG జ్ఞానయోగమందు జెప్పబడిన 2 AE సంశయాలల్లాను B సంశయాలెల్లా D సంశయాలు అన్నీ 3 B భేదించి 4 ABCDEF ఆత్మవంతుడై 5 D లో–వో యర్జునుడా– లేదు. E వోయి అర్జునా! 6 EF వానిని 7 BG కట్టివేయలేవు. D కట్టివెయ్యలేవు.

42

తస్మా దజ్ఞాన సంభూతం హృత్స్థం జ్ఞానాసి నాత్మనః
ఛి త్త్వైనం సంశయం యోగ మాతిష్ఠోత్తిష్ఠ భారత॥

[1] వో యర్జునుడా: [2] అదిగారణానబట్టుండి [3] నీహృదయమందుండేటటువంటి అజ్ఞానసంభూతమైన సంశయమును జ్ఞాన మనే [4] పట్టాచాతను [5] నరికివేశి [6] కర్మ యోగరూపమైన యుద్ధమును [7] ఆశ్రయింపు మనుటను.

1 E వోయి అర్జునా! 2 A లో లేదు. 3 AE నీ హృదయమందు అజ్ఞాన సంభూత CDF నీహృదయమందుండే అజ్ఞానసంభూత 4 ACE పట్టెముచేతను B పట్టెంచాత G పట్టిసంచాతను 5 CF నరికివేశి 6 C Fకర్మయోగమైన D కర్మ యోగరూప మనే 7 ACDF ఆశ్రయింపుము లెమ్ము అంటేను. E నాశ్రయింపుము అంటేను.

శ్రీమత్తాళపాకఅన్నమాచార్యుల కొమారుడు పెదతిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థము తెనుగుచేశి వ్రాయించిన విజ్ఞానయోగ మన్నది నాలుగో అధ్యాయము.

A నాలుగో అధ్యాయం సంపూర్ణం.

శ్రీరామకృష్ణ వేదవ్యాసశుకావధూత పరమహంస సద్గురవేనమః. శ్రీఅవధూత గురవేనమః.

B హరిః వోం తత్సదితి శ్రీభగవద్గీతావుపనిషత్సు పరబ్రహ్మావిద్యాయాం శత సహస్రికాయాం సంహితాయాం వైయాసక్యాం యోగశాస్త్రనిర్ణయే శ్రీమన్మహా భారతే శ్రీభీష్మపర్వణి శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే సకలవేదాంతశాస్త్రార్థమృతే జ్ఞాన యోగోనామ చతుర్థోఽధ్యాయః.

C ఇది శ్రీమత్తాళపాక అన్నమాచార్యపుత్రుడు తిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీ తార్థము తెలుగుచేశి వ్రాయించె నందు నాలుగోఅధ్యాయం సంపూర్ణం. జ్ఞాన యోగోనామ చతుర్థోఽధ్యాయః.

D ఇతి శ్రీమద్రామానుజవిరచితమైె శ్రీగీతాభాష్యక్రమాన శ్రీమత్తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల పుత్రులు తిరుమలయ్యగారు తెనుగుచేశినది నాలుగో అధ్యాయము

E హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీమహాభారతే శతసహస్ర్యాం సంహితాయాం వైయా సిక్యాం శ్రీభీష్మపర్వణి శ్రీభగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మావిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే జ్ఞానయోగోనామ చతుర్థోఽధ్యాయః.

F ఇటని శ్రీమద్రామానుజవిరచితంబైన శ్రీగీతాభాష్యక్రమాన శ్రీమత్తాళ్ల పాక అన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థము తెలుగుచేశి వ్రాయించె నందు నాలుగో అధ్యాయం.

*ప్రసంగాత్ స్వస్వభావోక్తిః కర్మణోఽ కర్మతాస్య చ
భేదా జ్ఞానస్య మాహాత్మ్యం చతుర్థాధ్యాయ ఉచ్యతే॥

శ్రీ కణ్ణపుర నాయకిసహిత శ్రీశౌరిరాజాయనమః.

*ఇది యామునాచార్యుల గీతార్థసంగ్రహంలోని ఎనిమిదవ శ్లోకం.

అయిదో అధ్యాయం

కర్మసన్న్యాస యోగం

1

అర్జున ఉవాచ

సన్న్యాసం కర్మణాం కృష్ణ పునర్యోగం చ శంససి
యచ్ఛ్రేయ ఏతయోరేకం తన్మే బ్రూహి సునిశ్చితమ్॥

ర

[1]వోయి కృష్ణుడా! [2]కర్మసన్న్యాసరూపమైన [3]యోగమున్నూ [4]కర్మయోగము జెప్పేవు. [5]యీరెంటిలోనున్నూ యేది మంచిది? [6]దాని నిశ్చయించి [7]చెప్పుము.

ర B అర్జుని వాక్యం C అర్జునవాక్యం EF అర్జునుని వాక్యం

1 E వోయి శ్రీకృష్ణస్వామి! 2 B లో-కర్మసన్న్యాసరూపమైన-లేదు. 3 AC EF జ్ఞానయోగమును B జ్ఞానయోగమున్ను 4 A జెప్పేవు. కర్మయోగమునున్ను BC చెప్పేవు. కర్మయోగమున్ను F జెప్పేవు. కర్మయోగమును E లో-కర్మయోగము జెప్పేవు- లేదు. 5 EF యీ రెంటిలోను 6 ACE దానిని B దాన్ని 7 ABCEF చెప్పుమంటేను.

D లో ఈ తాత్పర్యం లేదు.

2

శ్రీ భగవానువాచ

సన్న్యాసః కర్మయోగశ్చ నిశ్శ్రేయసకరావుభౌ
తయోస్తు కర్మసన్న్యాసాత్ కర్మయోగో విశిష్యతే॥

ర

జ్ఞానమున్నూ, కర్మమున్నూ [1]యీరెండున్నూ మోక్షకారణాలు. [2]ఆయొక్క కర్మయోగజ్ఞానయోగాలలోను [3]జ్ఞానయోగంకంటేను కర్మయోగం [4]విశేషము.

ర BE శ్రీకృష్ణవాక్యం C క్రిష్ణుడు ఆనతిస్తున్నాడు D శ్రీకృష్ణునివాక్య F కృష్ణుడు ఆనతిస్తావున్నాడు

1 A రెండు మోక్ష D లో-యీ రెండున్నూ-లేదు 2 ACDE ఆ కర్మయోగ జ్ఞానయోగాలలోను B ఆయొక్క జ్ఞానకర్మయోగాలలోను F ఆ కర్మయోగ జ్ఞా యోగములలోను 3 D లో - జ్ఞానయోగంకంటేను-లేదు 4 G మంచిది.

3

జ్ఞేయః స నిత్యసన్న్యాసీ యో న ద్వేష్టి న కాంక్షతి
నిర్ద్వంద్వో హి మహాబాహో సుఖంబంధాత్ప్రముచ్యతే॥

[1]ఆయొక్క [2]యేకర్మయోగమైనా నేమి ఆత్మజ్ఞానముచాతను తృప్తిబొంది ద్వేషింపక, కాంక్షింపక, శీతోష్ణసుఖదుఃఖాలకు [3]లోనుగా కుండెనా. [4]ఆకర్మయో నిత్యసన్న్యాపి. [5]నిత్యసన్న్యాపి అనగాను నిత్యజ్ఞాననిష్ఠ డనుట, [6]వో యర్జునుడా [7]సుఖాననే బంధముక్తు డవును.

1 ABCDEFG లలో- ఆయొక్క--లేదు 2 AB యేకర్మయోగియైనా నేవి C యేకర్మయోగానసైనా నేమి D కర్మయోగమైనా నేమి E యేకర్మముసైనా నేవి F యేకర్మయోగమైనా నేమి 3 A లోనుగాక వుంటేను 4 ABCD ఆకర్మయో 5 DEF లలో-నిత్యసన్న్యాసి- లేదు. 6 E వోయి మహానుభావుడా! 7 A మవ సుఖంచాతను బంధ-

4

సాంఖ్యయోగౌ పృథగ్బాలాః ప్రవదంతి న పండితాః
ఏకమప్యాస్థితః సమ్య గుభయోర్విందతే ఫలమ్॥

జ్ఞానయోగమున్ను [1]వేరే అని యెరుగనివారు చెప్పుదురు. వివేకంగలవార [2]అటు అనరు. [3]కర్మయోగంగాని, [4]జ్ఞానయోగముగాని [5]వక్కటిన్నీ [6]అనుష్ఠిం చెనా, రెంటియొక్క [7]ఫలమున్నూ పొందును.

1 ABCF కర్మయోగమున్ను వేరే అని E కర్మయోగమున్ను వేరే యెరుగని వారు చెప్పుదురుగాని వివేకం 2 E చెప్పరు. 3 ABCEF కర్మయోగమునుగాని 4 ABCEF జ్ఞానయోగమునుగాని 5 F లో లేదు 6 ABC లెస్సగాను అనుష్ఠించెనా E లెస్సగాను అనుష్ఠించి యీ- 7 AF ఫలమునున్ను బొందును. B ఫలమున్ను కర్మ యోగమునే పొందును. E ఫలమును పొందును.

D పూర్తిపాఠం—కర్మయోగమున్ను, జ్ఞానయోగమున్ను యరగనివారు వేరే వేరే అని చెప్పుదురు. వివేకులైనవారు యీ రెండింటిలోను నొకటి లెస్సగాను అనుష్ఠించిరా, రెంటియొక్క ఫలమున్ను పొందును.

5

యత్సాంఖ్యైః ప్రాప్యతే స్థానం తద్యోగైరపి గమ్యతే
ఏకం సాంఖ్యం చ యోగం చ యః పశ్యతి స పశ్యతి॥

జ్ఞానయోగ[1]నిష్ఠులు యీ(యే) ఆత్మజ్ఞాన మనే [2]ఫలమును బొందుదురు; [3]అది కర్మయోగనిష్ఠులచాతను బొందబడును, అటుగనుక [4]జ్ఞానమున్నూ, [5]కర్మమున్నూ [6]వక్కటే అని [7]యెవ్వడు [8]దలచునో వాడు [9]యెరుకగలవాడు.

1 AD నిష్ఠులు యేఆత్మజ్ఞాన C నిష్ఠులే ఆత్మజ్ఞాన 2 B ఫలమున్ను 3 E అంటేను కర్మ 4 C జ్ఞానయోగమున్ను DE లలో లేదు. 5 C కర్మయోగమున్ను D కర్మయోగము E కర్మమును 6 ADE వొకటి అని C వొకటేని F లో లేదు. 7 D లో లేదు. 8 ABEF తలచును D తల్చును 9 C లో లేదు.

6

సన్న్యాసస్తు మహాబాహో దుఃఖమాప్తుమయోగతః
యోగయుక్తో మునిర్బ్రహ్మ నచిరేణాధిగచ్ఛతి॥

[1]అట్లైతేను రెంటిలోను సులభమేదంటేను [2]వో మహాత్ముడా! [3]కర్మయోగం బాసినటువంటి జ్ఞానయోగం బొందేది [4]మహాప్రయాస. [5]కర్మయోగనిష్ఠుడైనన్ను [6]దలచినవాడు శీఘ్రమే ఆత్మను బొందును.

1 A యిందు రెంటి BDE యిట్లైతేను CF యిట్లైతే 2 B వోయి మహాబాహుడా! E వోయి మహాత్మా! 3 ABE కర్మయోగమును బాసి F కర్మయోగం బాశి జ్ఞాన 4 AEF మహాప్రయాసము. BCD మహాప్రయాసం. 5 C సర్వయోగనిష్ఠుడై F కర్మయోగముచేతనిష్ఠుడై 6 D తల్చినవాడు

7

యోగయుక్తో విశుద్ధాత్మా విజితాత్మా జితేంద్రియః
సర్వభూతాత్మభూతాత్మా కుర్వన్నపి న లిప్యతే॥

కర్మయోగయుక్తుడై, [1]మనోజయంగలవాడై, [2]సర్వభూతాలందు [3]ఆత్మల వలెనే [4]తన ఆత్మనున్నూ తలస్తున్నవాడై, కర్మయోగం [5]చేశినవాడున్నూ ఆత్మ [6]జ్ఞానమునే [7]పొందునుగాని, [8]కర్మఫలం [9]బొందెడివాడు కాడు.

1 ABCF విశుద్ధచిత్తుడై, జితేంద్రియుడై, మనోజయం D విశుద్ధచిత్తుడై, విజితేంద్రియుడై, మనోజయం 2 A సర్వభూతాలందుల BF సర్వభూతాల అందలి CE సర్వభూతాలందలి 3 A ఆత్మలీలవలెనే CD ఆత్మవలెనే F యాత్మల తన 4 B తన్ను దలస్తున్నవాడై C తన ఆత్మనున్ను తలస్తున్నన్నవాడై D తన ఆత్మను తలస్తున్నవాడై F తన యాత్మగా తలస్తున్ను వున్నవాడై 5 ACDEF చేశినాను ఆత్మ 6 D జ్ఞానమే 7 BCDEF పొందుగాని 8 AE కర్మఫలమును D కర్మయోగమును 9 D పొందేవాడు గాడు. E బొందేటివాడు గాడు.

8

నైవ కించి త్కరోమీతి యుక్తో మన్యేత తత్త్వవిత్
పశ్యన్ శృణ్వన్ స్పృశన్ జిఘ్ర న్నశ్నన్ గచ్ఛన్ స్వపన్ శ్వసన్॥

తత్త్వవేత్తలై(యై)నయోగి చూస్తున్న, వించున్న, అంటున్న, ఆఘ్రాణిస్తున్న, భోజనంచేస్తున్న, [1]పోవుచున్న, నిద్రబోవుచున్న,

1 G నడచి పోవుచున్న, నిద్రపోవుచున్న.

A పూర్తిపాఠం– వూర్పుస్తున్న, మాటలాడుచున్న, విడుస్తున్న, పట్టుచున్న, కన్నుదెరుస్తున్న, మూయుచున్న వుండి, తత్త్వవేత్త అయిన యోగి చూస్తున్న, వించున్న, అంటుచున్న, ఆఘ్రాణముచేస్తున్న, భోజనముచేస్తున్న, పోచున్న, నిద్రపోచున్న,

B పూర్తిపాఠం– తత్త్వవేత్త అయినయోగి చూస్తున్న, అంటుచున్న, ఆఘ్రాణంశేస్తున్న, భోజనంశేస్తున్న, పోవుచున్న, నిద్రబోవుచున్న,

C పూర్తిపాఠం–తత్త్వవేత్తైనయోగి చూస్తున్న, వించున్న, అంటుచున్న, ఆఘ్రాణంచేస్తున్న, భోజనంచేస్తున్న, పోచున్న, నిద్రవోచున్న,

D పూర్తిపాఠం– తత్త్వవేత్తలైన యోగులు చూస్తున్న, వించున్న, అంటు(చు)న్న, ఆఘ్రాణముచేస్తున్న, భోజనంచేస్తున్న, పోచున్న, నిద్రబోవుచున్న,

E పూర్తిపాఠం– తత్త్వవేత్తయైన భో(యో)గి యీ రీతివుండిన్ని, నేను యించుకంతాచేసిన వాడని తలచును. యేరీతివుంచును అంటేను? చూస్తున్న,

వించున్ను, అంటుచున్ను, ఆఘ్రాణంశేస్తున్ను, భోజనంశేస్తున్ను, పోచున్ను, నిద్ర బోచున్ను, నిట్టూర్పువిడుస్తును,

F పూర్తిపాఠం- తత్త్వవేత్త అయినయోగి చూస్తున్ను, వించున్ను, అంటుచున్ను, ఆఘ్రాణంచేస్తున్ను, భోజనంచేస్తున్ను, పోవుచున్ను, నిద్రపోవుచున్ను,

9

ప్రలపన్ విసృజన్ గృహ్ణన్నున్మిష న్నిమిష న్నపి
ఇంద్రియాణీంద్రియార్థేషు వర్తంత ఇతి ధారయన్॥

[1]వూర్పువ(వు)స్తున్నూ, మాటలాడుచున్ను, [2]విడుస్తున్ను, పట్టుచున్ను, కన్నుదెరుస్తున్ను, మూయుచున్నూ, [3]యీరీతిన [4]నుండిన్నీ నేను [5]యించుకంతాను జేశినవాడనుగా నని తలస్తున్ను, యింద్రియాలు విషయాలందు [6]వాని ధరిస్తున్నవాడై,

1 AD వూర్పుస్తున్న B వూర్పుపుస్తున్న CF వూర్పు ఉస్తున్న E లో లేదు. 2 A లో లేదు. 3 ACDEF లలో-యీరీతిన-లేదు. B యీరీతిని 4 E లో -నుండిన్నీ-లేదు. 5 A యించుకంత చేశినవాడనుగానని B యించుకంత జేశినవాడగా నని C యించికంతచేశినవాడా గాను అని D యించుకంతా జేశినవాడుగా నని E యించుకంతాను జేశినవాడగా నని F యించుకంతా శేశినవాడగా నని 6 A వర్తిస్తున్నావి అని BDEF వర్తిస్తున్న వని

10

బ్రహ్మణ్యాధాయ కర్మాణి సంగం త్యక్త్వా కరోతి యః
లిప్యతే న స పాపేన పద్మపత్రమివాంభసా॥

[1]బ్రహ్మ మని [2]పేరగల [3]ప్రకృతివలననే సర్వమైన యింద్రియాలున్ను బుట్టెగనుక, యింద్రియాల[4]చాతను జేసే [5]అందు కర్మాల నెల్లాను, ప్రకృతి [6]యందే పెట్టి, ఫలసంగం [7]విడిచి, [8]కర్మయోగం [9]జేశినవాడు [10]తామరపాకు గదా నీళ్ల అంటనట్టె వాడున్నూ పాపాల నంటడు.

1 ABCDE బ్రహ్మ మనే 2 A పేరంగల B పేరప్రకృతి D పేరుగల E పేరుకు 3 ADE ప్రకృతివల్లనే 4 ACE చేతజేశి 5 CE యందు కర్మాల నల్లాను D కర్మాలల్లాను 6 AD యందుపెట్టి B వల్లనే పెట్టి 7 B వీడి 8 F బ్రహ్మయోగం

9 AE చేసును వాడు C చేసుకొనువాడు D చేసును తామర 10 AC తామరపాకు నీళ్లను B తామరపాకుమీది నీళ్లు D తామరపాకు నీళ్ల E తామెరపాకు నీళ్లను F తామెరపాకునీళ్ల

11

కాయేన మనసా బుద్ధ్యా కేవలై రింద్రియైరపి
యోగినః కర్మకుర్వంతి సంగం త్యక్త్వాత్మశుద్ధయే॥

[1]శరీరంచాతను, [2]మనస్సుచాతను, [3]కేవలమైన యింద్రియాలచాతను ఆత్మనిష్ఠులు ఫలసంగం [4]విడిచి, చిత్తశుద్ధికొరకు కర్మమును శేయుదు[రు.]

1 D శరీరమున్ను 2 D మనస్సున్ను 3 ABCEF బుద్ధిచేతను కేవల D బుద్ధిన్ని 4 F వీడి

12

యుక్తః కర్మఫలం త్యక్త్వా శాంతి మాప్నోతి నైష్ఠికీమ్
అయుక్తః కామకారేణ ఫలే సక్తో నిబధ్యతే॥

[1]ఆత్మయోగనిష్ఠుడై కర్మఫలం విడిచినవాడు [2]ఆత్మనిష్ఠరూపమైన శాంతి బొందును. ఆత్మయోగనిష్ఠుడుగాక ఫలంగోరి కర్మానుష్ఠానం చేశెనా ఆత్మజ్ఞానం లేక [3]కర్మబద్ధు డౌను.

1 D యోగనిష్ఠుడై 2 BCDEF ఆత్మనిష్ఠా 3 CE కర్మబంధు డౌను.

13

సర్వకర్మాణి మనసా సన్న్యస్యాస్తే సుఖం వశీ
నవద్వారే పురే దేహీ నైవ కుర్వన్నకారయన్॥

[1]యింద్రియజయంగలవాడు [2]వివేకవంతం [చిత్తము] చాతను [3]సమస్త కర్మాలనున్ను [4]నవద్వారమైన దేహం [5]ధరియించగా బుట్టినవి అని, ఆకర్మాలను [6]దేహమందలిగానే తలచి, [7]తాను చేశినవాడుగాక, [8]చేయించినవాడుగాక సుఖాన వుండును.

1 B సమర్థుడు యింద్రియజయం గలవాడై 2 ABE వివేకచిత్తముచాతను C వివేకచిత్తంచాత 3 BC సమస్తమైన కర్మాలున్ను D సకలమైన కర్మాలనున్ను E సమస్తమైన కర్మాలచాతను 4 ABCDE నవద్వారపురమైన 5 AE ధరించగా

CD ధరింపగా 6 AB దేహమందలవిగానే CD దేహమందలివిగానే E దేహ మందలిదిగానే 7 ACE తా జేశినవాడు 8 BE లలో – చేయించినవాడుగాక – లేదు.

F పూర్తిపాఠం—యింద్రియజయంగలవాడు వివేకచిత్తముచాతను సమస్తమైన కర్మాలనున్ను నవద్వారపురమైన దేహము ధరియింపగా బుట్టినవిగాని స్వరూపప్రయుక్తమైనవి గావు అని, కర్తృత్వమును దేహమందుబెట్టి, దేహాధిష్ఠాన ప్రయత్నమును శాయక, దేహమును పనిగొనక సుఖాన వుండును.

14

న కర్తృత్వం న కర్మాణి లోకస్య సృజతి ప్రభుః
న కర్మఫలసంయోగం స్వభావస్తు ప్రవర్తతే॥

యీయాత్మస్వరూపము [1]యెట్టి దంటేను? యీయాత్మ లోకమువారికి ప్రకృతి సంబంధాన వచ్చిన [2]కర్తృత్వ(మున్ను కర్మాలనున్ను) కర్మఫల[3]సంయోగాల [4]వల్లనున్ను [5]స్పృశింపదు. [6]మరో అంటేను? [7]అనాదికాలంనుండీ వొచ్చిన ప్రకృతియొక్క స్వభావమై [8]ప్రవర్తిస్తున్నది.

1 AB తా నెటువంటిది అంటేను? C దా యెటువంటి దంటేను? G తా నెటువంటి దంటివా? 2 ACE కర్తృత్వమున్ను కర్మాలను B కర్తృత్వమున్ను కర్మాలనున్ను 3 ACE సంయోగాలను B సంయోగాలనున్ను 4 ABCE లలో లేదు. 5 AE సృజియింపడు. C సృజింపడు. 6 E మరేమి అంటేను? G మరో అంటివా? 7 AE అనాదికాలాననుండి వచ్చిన B ఆదికాలాన్నుండి వచ్చిన C అనాదికాలాన వుండి వచ్చిన 8 B అనువర్తిస్తున్నది.

D పూర్తిపాఠం—ఆత్మస్వరూపం దా యెటువంటి దంటేను? ఆత్మలోకం వార్కి దేహాద్యసాధారణకర్తృత్వమున్ను, తత్తర(ద)సాధారణాలైన కర్మాలున్ను ఆయా కర్మజన్యాలైన ఫలసంయోగమున్ను, ఆకర్మవశ్యుడైన స్వస్వరూపాపన్నుడైన ఆత్మ పుట్టించదు. మరో అంటేను? అనాదికాలాననుండిన్ని వచ్చిన ప్రకృతి యొక్క స్వభావమై వర్తిస్తున్నది.

F పూర్తిపాఠం—యీలోకానవు దేహస్య(ద్య)సాధారణకర్తృత్వమున్ను, తత్త[ద]సాధారణాలైన కర్మాలున్ను, ఆయాకర్మజన్యాలైన ఫలసంయోగమున్ను ఆకర్మవశ్యుడై స్వస్వరూపాపన్నుడైన ఆత్మ పుట్టించదు. మరో అంటేను?

స్వభావమే పుట్టించును. స్వభావ మనగా ప్రకృతివాసన. ఆప్రకృతి వాసన అనాది [కా]ల ప్రయుక్తమైన కర్మముచాత బుట్టింపబడిన దేవాద్యాకారప్రకృతిసంసర్గ తత్తదాత్మాభిమానజనితవాసనవల్ల వచ్చినది గాదు.

15

నా దత్తే కస్యచిత్పాపం న చైవ సుకృతం విభుః
అజ్ఞానేనావృతం జ్ఞానం తేన ముహ్యంతి జంతవః॥

[1]సమర్థుడైన [2]ఆత్మ [3]వక పాపమున్నూ [4]అంటదు. [5]వకరి సుకృతమున్ను. ప్రకృతిసంబంధమైన అజ్ఞానంచాతను [6]జ్ఞానమెల్లాను [7]ఆవృతమై నేను జంతువులు [8]మోహిస్తుందును.

1 A సమర్థుడై 2 D లో-ఆత్మ-లేదు. 3 C వొకటి పాపమున్ను DE వొకరి పాపమును 4 BDG అంటడు. 5 E వొకరి పుణ్యమును 6 ABDE జ్ఞాన మల్లాను 7 BCE ఆవృతమై తేను జంతువులు 8 A మోహిస్తు న్నుందురు. B మోహిస్తుందును. C మోహిస్తున్నువుండును. D మోహిస్తు వుండును. E మోహిస్తుందురు. G మోహింప జేయుచున్నుండును.

F పూర్తి పాఠం- ఆకర్మవశ్యుడైన ఆత్మనిష్ఠమైన వారియొక్క దుఃఖమున నిన్ను బోమొత్తడు. అనిష్టమైన వారియొక్క సుఖమునున్ను పోమొత్తడు. జంతువులయొక్క జ్ఞానము అజ్ఞానముచాత రక్షింపబడివుండు గనక వారు మోహింతురు. అదెట్టు అంటేను? జ్ఞానమును కప్పే కర్మముచాతను దేహాదిదేహా (దేవాది దేహా) సంయోగమున్ను, తత్తదాత్మాభిమానరూపమైన రూపమును అయిన మోహామున్ను బుట్టును. దానివల్ల ఆత్మాభిమాన వాస[న]యందు ఉచితమైన కర్మవాసన; అందువల్ల విపరీతాభిమానమున్ను, కర్మమున్ను అనెడి యీ వాసనాచక్రము నడుస్తూ వుండును.

16

జ్ఞానేన తు తదజ్ఞానం యేషాం నాశిత మాత్మనః
తేషా మాదిత్యవజ్జ్ఞానం ప్రకాశయతి తత్పరమ్॥

[1]యెవ్వరైనా నేమి సంతతమున్ను అభ్యసింపబడిన జ్ఞానముచాతను తమ [2]అజ్ఞానం నశింపజేయుదురు. వారికి ఆతరువాతను ఆదిత్యునివలెనే జ్ఞానం ప్రకాశించును.

1 A యెవ్వడైనా 5 BCE అజ్ఞానమును

D పూర్తిపాఠం- యెవ్వరైనా నేమి వుపదేశంవల్ల బుట్టిన ఆత్మవిషయజ్ఞానం చాతను, అనాదికాలాననుండి వచ్చే కర్మరూపాజ్ఞానం నశించును. వార్కి స్వభావిక మైన, ఉత్కృష్టమైన జ్ఞానము ఆదిత్యునింబలెను ప్రకాశించును. సర్వమున్ను వున్న దున్నట్టు తోపించును.

F పూర్తిపాఠము- యెవ్వరికైనా నేమి వుపదేశంవల్ల బుట్టిన ఆత్మవిషయ జ్ఞానముచాతను, అనాదికాలాననుండి వచ్చే కర్మరూపాజ్ఞానము నశియించును. వారికి స్వాభావికమై, వుత్కృష్టమై జ్ఞానము ఆదిత్యుడు బలెను, సర్వమున్ను వున్నది వున్నట్టు వలె తోపించును. వినష్టాజ్ఞానులైన జీవులయొక్క బహుత్వం చెప్పగానే యేకజీవవాదం యెత్తిపోయెను. ఆదిత్యదృష్టాంతంవల్లను జ్ఞానమున్ను ఆత్మవ స్వాభావికమైన ధర్మమని అథర్మమాయను (అర్థమాయెను).

17

తద్బుద్ధయ స్తదాత్మాన స్తన్నిష్ఠా స్తత్పరాయణాః
గచ్ఛం త్యపునరావృత్తిం జ్ఞాన నిర్ధూతకల్మషాః॥

అటువంటి [1]ఆత్మయందే బుద్ధిగలవారై, [2]ఆయాత్మాభ్యాసమందే నిరతులై, ఆప్రయోజనముకా గలవారై. యీరీతి నభ్యసించిన జ్ఞానంచాతను [3]నిర్ధా(ర్ధూ)త మైన పాపం గలవారై మరీ తిరుగులేని ఆత్మస్వరూపం బొందుదురు.

1 BE ఆత్మందే 2 B లో- ఆయాత్మాభ్యాసమందే నిరతులై ఆప్రయోజనము కాగలవారై - అన్న భాగం లేదు. D ఆయాత్మజ్ఞానమందే 3 B నిర్ధూతపాపం గలవారై CDE నిర్ధూతమైన పాపంగలవారై

F పూర్తిపాఠం- "తద్బుద్ధయః" ఆయాత్మాను సాక్షాత్కారరూపాన జాయవలెనని అధ్యవసాయం గలవారున్నై, ఆత్మవిషయమైన మనస్సుగలవారునై, ఆయాత్మ విషయజ్ఞానాభ్యాసమందు నిరతులై, ఆయాత్మ పరమప్రయోజన మని తలచుకొంటే (నే) వారున్నై, యిటువంటి ఆత్మజ్ఞానముచాత నిర్ధూతమైన పూర్వపాపవాసనల గలవారు అటువంటి ఆత్మను పునరావృత్తిలేకుండాను పొందుదురు. యిటనగాను స్వస్వరూపాపన్నులై వుందు రనుట.

18

విద్యావినయసంపన్నే బ్రాహ్మణే గవి హస్తిని
శునిచైవ శ్వపాకే చ పండితాః సమదర్శినః॥

[1]అటువంటి [2]సమదర్శితులయిన [3]పండితులు విద్యావినయసంపన్నుడైన [4]బ్రాహ్మణు నందున్నూ, [5]ఆవుల యందున్నూ, [6]యేనుగుల యందున్ను, [7]కుక్కల యందున్ను, [8]కుక్కల వండుకొని తినేవాని యందున్నూ వుండే ఆత్మను, [9]జ్ఞానస్వరూపుడైన [10]ఆత్మను తమ సమముగానే చూతురు. [11]యిటనగా యేమి అనుట అంటేనుః వారి వారి శరీరాలే [12]కర్మం వలననే [13]హీనులున్ను, అధికాలున్ను అయగాని, ఆత్మలెల్లాను వక్కరీతివారే అనుట,

1 DF యిటువంటి 2 ABC సమదర్శనులైన D పండితులైనటువంటి 3 D సమదర్శనులకు 4 AEF బ్రాహ్మణుని యందున్ను 5 ACD ఆవు యందున్ను E ఆవు నందును F లో లేదు. 6 AD యేనుగ యందున్ను CF యేను గందున్ను E యేను గందును 7 B లో లేదు. CF కుక్కందున్ను D కుక్క యందును E కుక్కందును 8 CF కుక్కల వండుక తినేవా నందున్ను 9 B జ్ఞానస్వరూపముగానే D జ్ఞాన స్వరూపు డని 10 ACF ఆత్మసమముగా జూతురు. B లో–ఆత్మను తమ సమముగానే– అన్న భాగం లేదు. D లో– ఆత్మను తమ–లేదు. 11 D లో–అనగా వారివారి శరీరాలు కర్మరూపమైనవిగాని వాటియందు వుండీ ఆత్మ సమమే అనుట–అని తాత్పర్యం పూర్తి చేయబడింది. 12 A కర్మమువల్లను B కర్మాలవల్ల CEF కర్మంవల్ల G కర్మము వల్ను 13 BE హీనా లాయ గాని ఆత్మలెల్లాను

19

ఇహైవ తైర్జితస్సర్గో యేషాం సామ్యే స్థితం మనః
నిర్దోషం హి సమం బ్రహ్మ తస్మాద్బ్రహ్మణి తే స్థితాః॥

యిటువలె సమస్తమైన ఆత్మలున్ను సరి అనే బుద్ధి యెవ్వరికి వుండును; వారిచాతను [1]స్వరూపము సమమైనది, [2]అటుగనుక అటువంటి వివేకులు బ్రహ్మ మందు వున్నవార్లే.

1 A ఆత్మజ్ఞానము సాధింపబడి దొరకొన్నప్పుడే, యీ సృష్టి గెలువబడిన అటువలెనె కదా ప్రకృతి దోషరహితమైన ఆత్మస్వరూ BF ఆత్మజ్ఞానం సాధింప దొరకొన్నప్పుడే యీ సృష్టి గెలువబడినది; అటువలెనెకదా ఆప్రకృతి దోషరహిత

మైన ఆత్మస్వరూ D ఆత్మజ్ఞానము సాధింపబడి యీసృష్టి గెల్వబడ్డది; అటువలెనే కదా ప్రకృతిదోషరహితమైన ఆత్మస్వరూ E ఆత్మజ్ఞానము సాధింపబడి దొరకొన్నప్పుడే యీసృష్టి గెలువబడినది; అటువలేగదా ప్రకృతిదోషరహితమైన ఆత్మస్వరూ 2 A బ్రహ్మమం దున్నవార్లే అనుట. E బ్రహ్మమందున్నవార్లై. F బ్రహ్మమందున్నవార్లే.

C పూర్తిపాఠం—ఇటువలెనే సమస్తమైన ఆత్మస్వరూపము సమస్తమైనది గనక అటువంటి వివేకులు బ్రహ్మమం దున్నవార్లే.

20

న ప్రహృష్యే త్ప్రియం ప్రాప్య నోద్విజేత్ప్రాప్య చాప్రియమ్
స్థిరబుద్ధి రసమ్మూఢో బ్రహ్మవి ద్బ్రహ్మణి స్థితః॥

[1]బ్రహ్మవేత్త, బ్రహ్మమందు నిష్ఠుడైనవాడు ప్రియంబొంది సంతోషింప [2]వల్దు. [3]అప్రియం బొంది దుఃఖింప వలదు. స్థిరబుద్ధియై, [4]మోహరహితుడై [5]వుండెడిది.

1 BCDEF బ్రహ్మవేత్తై 2 E వద్దు. 3 B లో–అప్రియంబొంది దుఃఖింప వలదు–అన్నభాగం లేదు. 4 A లో లేదు. 5 A వుండేటిది అనుట. E ఉండేది.

21

బాహ్యస్పర్శే ష్వసక్తాత్మా వింద త్యాత్మని యత్సుఖమ్
స బ్రహ్మయోగయుక్తాత్మా సుఖ మక్షయ మశ్నుతే॥

యీచెప్పినప్రకారాన ఆత్మానుభవంచేసుకొని. బాహ్యమైన [1]విషయస్పర్శలందు [2]తలపు బెట్టక. [3]ఆత్మయందే యెవ్వడు సుఖం బొందును; బ్రహ్మయోగం [4]చాతను, చిత్తంగలవార్లై(డై) అతడు [5]అక్షయమైన సుఖము బొందును.

1 ACF విషయస్పర్శాలయందు BD విషయస్పర్శాలందు E విషయస్పర్శాదులందు 2 ACDEF తలంపు పెట్టక 3 BDEF ఆత్మందే 4 BC చాతను తగిలిన చిత్తంగలవాడై DEF చాత తగిలిన చిత్తంగలవాడై 5 ABCDEF అక్షయసుఖము

22

యే హి సంస్పర్శజా భోగా దుఃఖ యోనయ ఏవ తే
ఆద్యంతవంతః కౌంతేయ న తేషు రమతే బుధః॥

విషయ[1]సంస్పర్శలవలన [2]బుట్టెడి భోగాలు [3]యేమి గలవు. [4]అవి [అ]స్థిరాలై . దుఃఖకారణా లయ్యే వుండును. [5]వానియందు వివేకంగలవాడు రమింపడు.

1 AG స్పర్శాలవల్న BD స్పర్శాలవల్ల 2 E బుట్టిన 3 E యేమిగలుగు. 4 ACEF అవి అస్థిరాలై 5 D వాటియందు

23

శక్నోతీహైవ య స్సోఢుం ప్రాక్శరీరవిమోక్షణాత్
కామక్రోధోద్భవం వేగం స యుక్తః స సుఖీ నరః॥

[1]యెవ్వడేనేమి శరీరంబు విడువక[2]తొల్లే. ఆత్మానుభవముచాతను. కామ క్రోధాలవలన బుట్టిన వేగమును సహింపనోపును; అమనుష్యుడు యోగి. వాడే సుఖి.

1 ABEF యెవ్వడాయెనేమి C లో లేదు. 2 A తొల్లి E మునుపే

D పూర్తిపాఠం—యెవ్వడాయనేమి కామక్రోధాలవల్ల బుట్టిన వేగము శరీరం విడువకతొల్లే, ఆత్మానుభవముచాతను సహింపనోపును. ఆ మనుష్యుడుయోగి. వాడు సుఖి.

24

యోఽంతః సుఖోఽంతరారామ స్తథాంతర్జ్యోతిరేవ యః
స యోగీ బ్రహ్మనిర్వాణం బ్రహ్మభూతోఽధిగచ్ఛతి॥

[1]యెవ్వడయనేమి [2]అంతరాత్మానుభవమందే సుఖంగలవాడై. [3]అంత రాత్మందే [4]ఆరామమందే [5]గ్రీడించినట్టే గ్రీడిస్తున్నా. [6]అంతర్జానజ్యో[తి](స్సు) సుఖంగలవాడై వుండును. [7]అటువలెనే బ్రహ్మభూతుడైన [8]ఆయోగీంద్రుడు బ్రహ్మ[9]నిర్వాణం బొందును.

1 B యెవ్వడైనా నేమి D యెవ్వడైనాను E బ్రహ్మభూతుడైన యెవ్వడాయ నేమి 2 E అంత ఆత్మానుభవంగలవాడై యుండును, అంతరాత్మందే 3 B అంత రాత్మందే 4 ABCF ఆరామమందు D లో లేదు. 5 AC గ్రీడించునట్లు BEF క్రీడించి నట్టు D లో లేదు. 6 ABCFG అంతర్జ్ఞాన జ్యోతిస్సుగలవాడై D అంతఃజ్ఞానర్జ్యోతి స్సుఖంగలవాడై E ఆతీరుననే అంతర్జ్ఞాన మనే జ్యోతిస్సుగలవాడై 7 ACDEF లలో లేదు. B అటువంటి 8 ADF యోగి BCE ఆ యోగి 9 E బ్రహ్మసుఖం బొందును.

25

లభంతే బ్రహ్మనిర్వాణ మృషయః క్షీణకల్మషాః
ఛిన్నద్వైధాయతాత్మానః సర్వభూతహితే రతాః॥

[1]ద్వంద్వాతీతుడై(లై), [2]ఆత్మందే తలపు [3]నిలిపి, [4]సర్వభూతహితులయిన [5]జ్ఞానులు, [6]ఋషులు నిలుపు (అనిపించు) కొందురు; వారు క్షీణ[7]కల్మషులయి [8]బ్రహ్మనిర్వాణం [9]బొందుచుందురు.

1 A ద్వంద్వాతీతులైన BCDEF ద్వంద్వాతీతులై 2 AB ఆత్మతలంపు 3 A నిలిపే 4 B సర్వభూతహితజ్ఞులు DG సర్వభూతహితరతులైన F సర్వభూతరతులైన 5 B లో లేదు. 6 ACDE ఋషులు అనిపించుకొందురు. B ఋషు లనిపించుకుందురు. F ఋుషు లనిపించుకొందురు. 7 ABCDE కల్మషులై F కర్మలై గతకల్మషులై 8 E పరబ్రహ్మనిర్వాణము 9 B బొందుచు న్నందురు. CE బొందు చుండుదురు. G బొందుచు న్నండుదురు.

26

కామక్రోధవియుక్తానాం యతీనాం యతచేతసామ్
అభితో బ్రహ్మనిర్వాణం వర్తతే విజితాత్మనామ్॥

కామక్రోధాలను [1]విడిచి, ఆత్మజ్ఞానమందు ప్రయత్నంచేసి, మనస్సు [2]వశముగాను చేసుకున్న [3]విజితేంద్రియులకు, బ్రహ్మనిర్వాణం [4]దగ్గరవున్నది. [5]యిటనగాను యేమనుట [6] అంటేను? యిటువంటిజ్ఞానులకు [7]బ్రహ్మసులభ మనుట.

1 A లో లేదు. 2 ABCDF వశముచేసుకున్న 3 A విజితేంద్రియుండు BCDF జితేంద్రియులకు 4 A బొందును. CG దగ్గరనున్నది. 5 BC యిటనంగా D లో–యిటనగాను యేమనుట అంటేను– అన్నభాగం లేదు. 6 G అంటివా? 7 ACDF బ్రహ్మము

E పూర్తిపాఠం– కామక్రోధాలను [విడిచి] ఆత్మజ్ఞానమందు ప్రయత్నం చేశే మనస్సుగలవారై, జితేంద్రియులైన జ్ఞానులు యతు లనిపించుకుందురు. వారికి బ్రహ్మనిర్వాణము అంతటను ఉండును. ఇటనగా ఏమనుటా అంటేను? ఇటువంటి జ్ఞానులకు బ్రహ్మము సులభమనుట.

27

స్పర్శాన్ కృత్వా బహిర్బాహ్యాం శ్చక్షుశ్చైవాంతరే భ్రువోః
ప్రాణాపానౌ సమౌ కృత్వా నాసాభ్యంతరచారిణౌ॥

[1]బాహ్యవిషయ [2]స్పర్శలను వెలుపలగా జేసి, [3]యోగాసనమందు గూర్చుండి, దృష్టిని భ్రూమధ్యమందు బెట్టి, ముక్కులోను సదాచరించెడి [4]ప్రాణాపానా లనే వుశ్వా(చ్ఛ్వా)సనిశ్వాసాలను సమాలుగా [5]చేసుకునేది.

1 E యోగాసనమందే కూర్చుండి బాహ్య 2 ACDEF స్పర్శాలను 3 A యోగాసనమున గూర్చుండి E లో లేదు. 4 B ప్రాణాపానా లనెడి 5 ABCDF జేసుకొని E చేసుకొని

28

యతేంద్రియమనోబుద్ధి ర్మని ర్మోక్షపరాయణః
విగతేచ్ఛా భయక్రోధో యః సదాముక్త ఏవ సః॥

[1]యింద్రియాలను, [2]మనస్సును, [3]బుద్ధిని నియమించినవాడై, [4]ఆత్మనే [5]తలపోశినవాడై, [6]మోక్షపరాయణుడైనవాడు సదా ముక్తుడే.

1 B యింద్రియాలనున్ను C యింద్రియాల E యెవడు యింద్రియాలను 2 BE మనస్సునున్ను 3 DE బుద్ధినిన్ని 4 ABCDF యిచ్ఛాను, భయమున్ను, క్రోధమున్ను మానినవాడై ఆత్మనే E యిచ్ఛనున్ను, భయమునున్ను, క్రోధమునున్ను, మానినవాడై ఆత్మనే 5 D తలపోశినవాడైనవాడు సదా ముక్తుడు–అని తాత్పర్యం పూర్తి చేయబడింది. 6 E మోక్షపరాయణుడైౌను వాడు.

29

భోక్తారం యజ్ఞతపసాం సర్వలోకమహేశ్వరమ్
సుహృదం సర్వభూతానాం జ్ఞాత్వా మాం శాంతి మృచ్ఛతి॥

[1]అటువంటి ఆత్మజ్ఞాని [2]యేరీతి నుండవలె నంటేను? [3]యజ్ఞతపస్సుల యొక్క [4]భోక్తనై, సర్వలోకాలకున్నూ [5]పక్కడనే [6]స్వామినైన, సర్వభూతాలకున్నూ [7]చుట్టమైన నన్ను, [8]నెరిగేవాడు శాంతి బొందును.

1 A లో లేదు. 2 E లో–యేరీతి నుండవలె నంటేను–అన్న భాగం లేదు. 3 D యజ్ఞతపస్సులయందు E యజ్ఞతపస్సులకు 4 D లో–భోక్తనై సర్వలోకాల

కన్ను-అన్న భాగం లేదు. 5 E లో లేదు. 6 ABED యేలికనై F యేలికై 7 ABCD చుట్టమునైన E చుట్టమనై ఉన్న F సమమైన 8 ABCD యెరిగినవాడు F యెరిగెనా వాడు

ఇతి శ్రీమత్తాళపాకఅన్నమాచార్యుల కొమారుడు పెదతిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థము తెనుగుచేశి వ్రాయించినది కర్మసన్న్యాసయోగ మన్నది అయిదో అధ్యాయము.

A పంచమోఽధ్యాయం.

B హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీభగవద్గీతానూపనిషత్సుబ్రహ్మవిద్యాయాం శతసహస్రికాయాం సంహితాయాం వైయాసిక్యాం యోగశాస్త్రనిర్ణయే సకలవేదాంతశాస్త్రేస్మృతే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే సన్న్యాసయోగో నామ పంచమోఽధ్యాయః.

C పంచమోఽధ్యాయః. ఇతి శ్రీమత్తాళపాకఅన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థం తెలుగుచేశి వ్రాయించి నందు అయిదో అధ్యాయం సంపూర్ణం.

D అయిదో అధ్యాయం సంపూర్నం.

E హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీమహాభారతే శతస(సా)హస్ర్యాం సంహితాయాం వైయాసిక్యాం శ్రీభీష్మపర్వణి శ్రీభగవద్గీతానూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే సన్న్యాసయోగో నామపంచమోఽధ్యాయః.

F యిటని శ్రీమద్రామానుజవిరచితమైన శ్రీగీతాభాష్యక్రమాన శ్రీమత్తాళ్ల పాక అన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థము తెలుగుచేశి వ్రాయించి నందులను అయిదో అధ్యాయం.

> * కర్మయోగస్య సౌకర్యం శైఘ్ర్యం కాశ్చన తద్విధాః
> బ్రహ్మజ్ఞానప్రకారశ్చ పంచమాధ్యాయ ఉచ్యతే.

శ్రీకణ్ణపురనాయకిసహిత శ్రీశౌరిరాజాయనమః.

G ఇతి [శ్రీమ]త్తాళ్లపాకఅన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థము తెలుగుచేశి వ్రాయించి నందు సన్న్యాసయోగ మనే పంచమాధ్యాయము సంపూర్ణం.

* ఇది యామునాచార్యరచిత గీతార్థసంగ్రహంలోని తొమ్మిదవ శ్లోకం.

ఆరో అధ్యాయం

అభ్యాసయోగం

1

శ్రీ భగవానువాచ

అనాశ్రితః కర్మఫలం కార్యం కర్మ కరోతి యః
స సన్న్యాసీ చ యోగీ చ న నిరగ్నిర్నచాక్రియః॥

గ

కర్మఫలం [1]నాశ్రయించక కర్మంమాత్రమే నాకు శాయదగింది [2]అని [3]యెవ్వడు చేసును, వాడు [4]జ్ఞానయోగీన్నీ, కర్మయోగీన్నీ. వాడు కర్మాలందు [5]ప్రవర్తింపనివాడు గాడు, క్రియారహితుడున్నూ గాడు.

గ E శ్రీకృష్ణవాక్యం

1 A నాశ్రయింపక D అనుచరించక 2 ACDEF ఆకర్మము విష్ణుప్రీతికొరకు అని B కర్మము విష్ణుప్రీతిగాను యెవ్వడు 3 B యెవ్వడు చేసునో, వాడే C యెవ్వడు చేస్తున్నాడు, వాడు F యెవ్వడేనేమి శేయును, వాడు 4 A జ్ఞానయోగిన్ని వాడు BCG జ్ఞానయోగిన్నివాడే కర్మయోగిన్నివాడే E జ్ఞానమెరిగినవాడె కర్మయోగిన్ని వాడు DF జ్ఞానయోగిన్ని వాడు కర్మయోగిన్నివాడు. 5 ACDE ప్రవర్తింపని వాడున్ను కాడు.

2

యం సన్న్యాస ఇతి ప్రాహుర్యోగం తం విద్ధి పాండవ
న హ్యసన్న్యస్త సంకల్పో యోగీ భవతి కశ్చన॥

[1]వో యర్జునుడా! [2]యేమిటి [3]విజ్ఞానయోగ మందురు అదే కర్మయోగం అని యెరుగుము. కోరికె లుడుగనివాడు [4]వక్కడున్నూ [5]కర్మయోగి గాడు.

1 E వోయి అర్జునా! 2 ABCDEG యేమిటిని 3 ABCDEFG జ్ఞానయోగ 4 E లో లేదు. G యెవ్వడు గలడు 5 D ....డాత్మయోగి కాడు. G వాడే కర్మయోగి.

3

ఆరురుక్షో ర్మునేర్యోగం కర్మ కారణ ముచ్యతే
యోగారూఢస్య తస్యైవ శమః కారణముచ్యతే॥

[1]ఆత్మజ్ఞానై సాధకుడైన మోక్షార్థికి కర్మయోగమే [2]కారణం. ఆత్మా[వ]లోకనం సిద్ధమైనవెనకను శమమే [3]కారణం. [4]శమ మనగాను కర్మనివృత్తి. [5]యిటనగా [6]యేమనుట అంటేను? ఆత్మజ్ఞానము సాధించిన[7]దనుకాను కర్మానుష్ఠానము [8]శాయవలె ననుట.

1 ABCDEF ఆత్మజ్ఞాన 2 E కారణ మని చెప్పబడును. 3 E కారణమని చెప్పబడును. 4 C శమ మే మనగాను 5 D లో– యిటనగా యేమనుట అంటేను–అన్న భాగం లేదు. 6 F లో– యేమనుట అంటేను–అన్న భాగం లేదు. 7 A దాకాను F దనక 8 A అవశ్యం శేయవలె ననుట.

4

యదా హి నేంద్రియార్థేషు న కర్మ స్వనుషజ్జతే
సర్వసంకల్పసన్న్యాసీ యోగారూఢ స్తదోచ్యతే॥

ఆత్మజ్ఞానము సిద్ధించుటకు గురుతు యేది? అంటేను [1]యెప్పుడైనానేమి విషయాలందు [2]విషయని*మిత్తాల [3]కర్మాలయందున్నూ తగులకుండును, వాడు సర్వసంకల్పసన్యాసి; [4]అప్పుడు [5]యోగాతీతు డనిపించుకొనును.

1 BCG యెవ్వడైనానేమి D లో లేదు. 2 ABCEF విషయనిమిత్తాలైన 3 BC కర్మాలందున్ను 4 C లో– అప్పుడు–లేదు. G అతడు 5 ABCEF యోగారూఢు డనిపించుకొనును.

*D ప్రతి ఇంతటితో పూర్తి. ఇక పై గ్రంథభాగం లేదు. అందువల్ల D ప్రతి అసమగ్రమైంది.

5

ఉద్ధరే దాత్మనాత్మానం నాత్మాన మవసాదయేత్
ఆత్మైవ హ్యాత్మనో బంధు రాత్మైవ రిపు రాత్మనః॥

[1]విషయాలదగులని చిత్తంచాతను, ఆత్మను [2]ధరించెడి విపరీతచిత్తం చాతను, [3]ఆత్మ నాశనం [4]చేసుకోవద్దు. [5]తన మనస్సే తనకు [6]బంధువు.

1 B విషయాలందు తగులని 2 A వుద్ధరించెడిని B ధరించేటిది CEF ఉద్ధరించెడిది G ధరించే 3 AC తన ఆత్మనాశనము B తన ఆత్మను నాశం 4 E శాయవద్దు. 5 AEF తన మనసే 6 A బంధువు. తన మనసే తనకు శత్రువు B బంధువుడు F బంధువు. తన మనస్సే తనకు శత్రువు.

6

బంధురాత్మాత్మనస్తస్య యేనాత్మైవాత్మనా జితః
అనాత్మనస్తు శత్రుత్వే వర్తేతాత్మైవ శత్రువత్॥

[1]అ దేదంటేను? [2]యెవ్వడాయనేమి తానే తన [3]మనస్సు జయించెనా వానికి తన మనస్సే [4]తనకు [5]బంధువు. యెవ్వడు ఆత్మజ్ఞానము లేక [6]మనస్సు జయింపలేడు. వానికి తన మనస్సే శత్రువు.

1 B అది యెట్టంటేను? F అ దెట్లానంటేను? G అది యెట్టిదంటేను? 2 AB యెవ్వడైనా నేమి G యెవ్వడైనా నేమి 3 ABCF మనస్సును 4 ABCFG అలో లేదు. 5 B బంధువుడు 6 ABC మనస్సును F తన మనస్సును

E పూర్తిపాఠం— అది యెట్లంటేను? యెవనిచాతనాయనేమి తన మనస్సు జయింపబడెనో వాని ఆత్మకు తన మనస్సే బంధువు. యెవ్వడు ఆత్మజ్ఞానము లేక తన మనస్సును జయింపలేడు, వానికి తన మనస్సు శత్రువువలెనే శత్రుత్వమందు వుండును.

7

జితాత్మనః ప్రశాంతస్య పరమాత్మా సమాహితః
శీతోష్ణ సుఖదుఃఖేషు తథా మానావమానయోః॥

చలి అయినప్పుడున్నూ, యెండ అయినప్పుడున్నూ, దుఃఖమైనప్పుడున్నూ, సుఖమైనప్పుడున్నూ, బహుమానం చేశినప్పుడున్నూ, అవమానం చేశినప్పుడున్నూ, [1]జితచిత్తుడై శాంతుడైనవానికి [2]ఆత్మ మిక్కిలిన్నీ తన స్వభావాన [3]వుండినవాడవును.

1 C జితచిత్తుడైనవానికి ఆత్మ 2 G మిక్కిలిన్ని పరమాత్మ సమాహితుడై వుండును—ఇంతటితో తాత్పర్యం పూర్తి. 3 F వున్నదో నుండినవాడౌను.

E పూర్తిపాఠం—చలియందు, ఉష్ణమందు, సుఖమందున్ను, దుఃఖమందున్ను, బహుమానమందున్ను, అవమానమందున్ను, జితచిత్తుడై శాంతుడైనవానికి ఆత్మ మిక్కిలిన్ని తన స్వభావాన వుండును.

8

జ్ఞాన విజ్ఞాన తృప్తాత్మా కూటస్థో విజితేంద్రియః
యుక్త ఇత్యుచ్యతే యోగీ సమలోష్టాశ్మకాంచనః॥

జ్ఞాన మనగాను [1]జ్ఞానము. [2]ప్రకృతికంటేను [3]విశేషమైనవా డనే జ్ఞానం. యీరెంటిచాతను సంతోషించుకొన్న చిత్తం గలవాడై, [4]కొండవలెనే నిర్వికారుడై, [5]జితేంద్రియుడై, [6]మంటియందున్నూ, [7]రాయియందున్నూ, [8]బంగారమందున్నూ [9]సమబుద్ధిగలవాడై, కర్మయోగయుక్తు డనిపించుకొనును. యుక్తు డనగాను ఆత్మజ్ఞానార్హు డనుట.

1 A ఆత్మజ్ఞానము BE ఆత్మజ్ఞానం F లో లేదు. 2 ACEF విజ్ఞాన మనగాను ప్రకృతికంటే 3 AF విశేషమైనవాడు అనే జ్ఞానము E విశేషమైన జ్ఞానము G విశేషమైనది విజ్ఞానం 4 E పర్వతశిఖరంవలె నిర్వికారుడై 5 AE లలో లేదు. 6 A మంటిపెళ్లయందున్ను C మంటి పిట్టందున్ను E లో లేదు. G మంటి బెడ్డందున్ను 7 ACF రాయందున్ను B రాతియందున్ను E లో లేదు. 8 E లో లేదు. 9 B సమ బుద్ధి గలవాడైనవాడు E లో లేదు. F సమమైనబుద్ధి గలవాడై

9

సుహృన్మిత్రా ర్యుదాసీన మధ్యస్థద్వేష్యబంధుషు
సాధుష్వపి చ పాపేషు సమబుద్ధి ర్విశిష్యతే॥

చుట్టాలయందున్నూ, స్నేహితులయందున్నూ, [1]శత్రువులయందున్నూ, వుదాశీనులయందున్నూ, మధ్యస్థులందున్నూ, ద్వేషులందున్నూ, బంధువులందున్నూ, [2]పాపాత్ముడైనవానియందున్నూ వుండేఆత్మ సమ మని [3]తలచి, వారి వారి శరీరాల వల్లనే వొచ్చే [4]స్నేహమున్ను, [5]ద్వేషమున్నూ యెంచనివాడు యోగాభ్యాసానకు [6]అర్హుడు.

1 B లో లేదు. CF శత్రువులందున్ను 2 A లో-పాపాత్ముడైన వానియందున్నూ అన్న భాగం లేదు. B పాపాత్ముని యందున్ను C సాధువులందున్ను పాపాత్ముడైన వానియందున్ను E పాపాత్ములయందున్ను 3 BE తలచిన 4 A స్నేహమందున్ను

E స్నేహద్వేషాలు యెంచని F స్నేహాలున్ను 5 A ద్వేషమందున్ను 6 G అర్హుడు అవును.

10

యోగీ యుంజీత సతతమాత్మానం రహసి స్థితః
ఏకాకీ యతచిత్తాత్మా నిరాశీ రపరిగ్రహః॥

యీచెప్పిన కర్మయోగి [1]యెప్పుడున్ను [2]యోగమందు [3]రహస్యమం దుండినవాడై, వక్కడే నియతమైన చిత్తమున్నూ [4]ఆత్మ గలవాడై, [5]ఆశరహితుడై, ఆత్మవ్యతిరిక్తమందు [6]తగులమి లేనివాడై, ఆత్మనిష్ఠుడై [7]వుండేది. ఆ [8]యేకాంతాన యెటువలె [9]గూర్చుండవలె నంటేను?

1 E యెల్లప్పుడును 2 ABCF యోగకాలమందు E లో లేదు. 3 రహస్యమందు ఉన్నవాడై, 4 AE ఆత్మజ్ఞానము గలవాడై, 5 AEF ఆశారహితుడై, B ఆచార సహితుడై C ఆకారరహితుడై 6 BE తగులులేనివాడై 7 ABC వుండేడిది 8 G యేకాంతమందు 9 C గూచుండవలె నంటేను? E ఉండును అంటేను? G గూర్చుండేది అంటేను?

11

శుచౌ దేశే ప్రతిష్ఠాప్య స్థిరమాసన మాత్మనః
నాత్యుచ్ఛ్రితం నాతినీచం చేలాజినకుశోత్తరమ్॥

మిక్కిలిన్నీ పాడవుగాక, మిక్కిలిన్నీ పొట్టిగాకుండాను, దర్భపరచి, అందుమీదను కోక వేసి, అందుమీదను పద్మాసనం బెట్టుకొని,

A పూర్తిపాఠం___ [1]శుచియైనదేశమందు మిక్కిలిన్ని [2]పొడచూపక, మిక్కిలిన్ని [3]పొట్టిగాక, దర్భ పరచి, [4]కృష్ణాజినం. పులితోలుగాని, పరచి అందుమీద కోకపరచి, అందుమీద పద్మాసనము పెట్టుకొని,

1 BCF శుచైన E శుచిగల 2 BCEF పొడవుగాక 3 B పొట్టిగాకుండు 4 BCEF కృష్ణాజినంగాని పులితోలుగాని

12

తత్రైకాగ్రం మనః కృత్వా యతచిత్తేంద్రియక్రియః
ఉపవిశ్యాసనే యుంజ్యా ద్యోగ మాత్మ విశుద్ధయే॥

ఆయాసనమందు గూర్చుండి ఆత్మసిద్ధికొరకు యోగం సాధించెడిది.

A పూర్తిపాఠం—ఆయాసన [1] మందు [2] మనస్సు యేకచిత్తము చేసుకొని, [3] చిత్తమును క్రియలనున్ను, యింద్రియాలనున్ను నియమించి, అటువంటి పూర్వోక్తమైన [4] ఆసనమందు గూర్చుండి, ఆత్మశుద్ధికొరకు యోగము [5] సాధించేది.

1 E మందున 2 E మనస్సున F మనస్సును 3 BE చిత్తమున్ను F చిత్తమునున్ను 4 C ఆసనమందుండి ఆత్మ 5 AFG సాధించెడిది.

B పూర్తిపాఠం—ఆయాసనమందు గూర్చుండి ఆత్మశుద్ధికొరకు యోగము సాధించెడిది.

13

సమం కాయ శిరోగ్రీవం ధారయన్నచలం స్థిరః
సంప్రేక్ష్య నాసికాగ్రం స్వం దిశశ్చానవలోకయన్॥

శరీరమున్నూ. శిరస్సున్నూ. మెడాను చెలింపక. [1] సమముగాను [2] ధరింపుచున్నూ. దిక్కులు చూడక, [3] నాసాగ్రమందు [4] ద్రిష్టి బెట్టుకొన్నవాడై.

1 ABE స్థిరముగాను సమముగాను C స్థిరముగా సమముగాను F స్థిరముగాను సమముగా 2 ACF ధరింపుచున్నవాడై E ధరియింపుచున్నవాడై 3 ACE తన నాసాగ్రమందు 4 AE దృష్టిపెట్టు.

14

ప్రశాంతాత్మా విగతభీః బ్రహ్మచారివ్రతే స్థితః
మనః సంయమ్య మచ్చిత్తో యుక్తఆసీత మత్పరః॥

శాంతచిత్తుడై. [1] భయరహితుడై. బ్రహ్మచారియై. వ్రతస్తు(స్థు)డై మనస్సు నియమించి. నా యందేపెట్టి. నేనే [2] పరమైనఫలముగా దలచుకొని. యిటువంటి [3] యోగముతో గూడినవాడై [4] వుండేది.

1 B బంధరహితుడై, 2 ABCF పరమమైన 3 ABC యోగముతోడ 4 AB వుండెడిది.

15

యుంజన్నేవం సదాత్మానం యోగీ నియతమానసః
శాంతిం నిర్వాణపరమాం మత్సంస్థా మధిగచ్ఛతి॥

యీరీతి ధ్యానయోగి సర్వకాలమందున్నూ నాయందు [1] చిత్తం గూర్పుటవల నను మనస్సు నిల్పినవాడై, నాచాతను పవిత్రంగా జాయబడిన మనస్సుగలవాడై, నాచాత బ్రవేశింపబడినటువంటి మోక్ష [2] సమమయిన శాంతి బొందును.

1 AB చిత్తము గూర్చుటవల్లను 2 B సమానమైన

16

నాత్యశ్నతస్తు యోగోఽస్తి న చైకాంతమనశ్నతః
న చాతిస్వప్నశీలస్య జాగ్రతో నైవ చార్జున॥

మిక్కిలిన్నీ భోజనం చేశినవానికిన్ని [1] యోగం లేదు; మొదలికి భోజనం విడిచిన వానికిన్ని [2] యోగం లేదు. [3] మనస్సున్నూ వకటిన్నీగాదు; [4] అతినిద్ర పరునికిన్నీ [5] యోగం లేదు. [6] అతిజాగరపరునికిన్నీ [7] యోగంలేదు.

1 C లో-యోగంలేదు-లేదు. 2 ABCEF లలో-యోగంలేదు-లేదు. 3 ACEF మనస్సు వొకటిగాదు; B మనస్సు వొక్కటిగాదు గనక యోగం లేదు. 4 ABCEFG అతినిద్రాపరునికిన్ని 5 E లో-యోగంలేదు-లేదు. 6 A లో - అతిజాగర పరునికిన్ని-లేదు. B అతిజాగ్రపరునికిన్ని E అతిజాగ్రతపరుని కిన్ని F అతిజాగార పరునికిన్ని 7 A లో-యోగంలేదు-లేదు. F యోగం లేదు. వో యర్జునుడా! మరెటువలె నంటేను?

17

యుక్తాహార విహారస్య యుక్త చేష్టస్య కర్మసు
యుక్తస్వప్నావబోధస్య యోగో భవతి దుఃఖహా॥

[1] తగుమాత్రం [2] ఆహారమున్ను, [3] విహారమున్నూ చేసుకొని, [4] పనులయెడ మిక్కిలిన్నీ ప్రయాసపడక, తగుపాటి నిద్రాను, తగుపాటి [5] మేల్కాంచుటాను గల వానికి యోగం [6] సర్వదుఃఖాలా [7] గెల్చును.

1 E తగుమాత్రములు 2 E ఆహారవిహారములు చేసు 3 C లో-విహారమున్నూ చేసుకొని- అన్నభాగం లేదు. 4 A పనులు చేశేవేళనున్ను మిక్కిలిన్ని BCF పనుల యెడాటాన మిక్కిలిన్ని E పనులయెడ తాను మిక్కిలిన్ని 5 A మేలుకాంచుటాను కల B మేలుకొనుటాను గల E మేలుకాంచుట గల 6 E సర్వదుఃఖాలను F సర్వదుఃఖాల 7 ABCEF జెరుచును.

18

యదా వినియతం చిత్త మాత్మన్యేవావతిష్ఠతే
నిస్స్పృహః సర్వకామేభ్యో యుక్త ఇత్యుచ్యతే తదా॥

[1]యెప్పుడైనానేమి [2]ప్రయోజనాలందు [3]తగులమిగల చిత్తమునకు ఆత్మందే నిలుకడగా జేసుకొనును, అప్పుడు సర్వమైన [4]కోరికెలవలనను తగులమిలేక యోగి [5]అనిపించుకొనును. అటనగాను వాడు యోగానకు [6]అర్హుడు.

1 B యెవ్వడైనానేమి 2 EF ప్రయోజనాలందలి 3 AC తగులముగల చిత్తమును B తగులమిచిత్తమును E తగులమిగలిగిన చిత్తమును FG తగులమిగల చిత్తమును 4 AG కోరికెలవల్నాను B కోరికలవల్లాను C కోరికలవల్లా 5 E లో–అనిపించుకొనును. ఆటనగాను వాడు యోగానకు అర్హుడు–అన్న భాగంలేదు. 6 AB అర్హాం డనుట. C అరుహుడౌట. FG అర్హు డంట.

19

యథా దీపో నివాతస్థో నేంగతే సోపమా స్మృతా
యోగినో యతచిత్తస్య యుంజతో యోగ మాత్మనః॥

గాలిచాటున [1]నుండేదీపము [2]యేలాగుననైనా చలింపదు, [3]ఆలాగే మనస్సుచాతను ఆత్మయోగం చేశేఅటువంటి [4]యోగియొక్క చిత్తానకు [5]ఆదీపం కదలనట్టె యోగిచిత్తమున్నూ చలింప[క] వుండవలె ననుట.

1 AC ఉండిన 2 A యేలాగున నేమి చలింపదు, C యే తీరున చలింపదు, 3 ABCF లలో–ఆలాగే–లేదు. 4 B యోగి చలింపదు. అని కదలనట్టె 5 ACFG ఆ దీపను ఉపమ. ఆదీపం కదలనట్టె

E లో ఈశ్లోక తాత్పర్యాలు లేవు.

20

యత్రోపరమతే చిత్తం నిరుద్ధం యోగసేవయా
యత్ర చైవాత్మనాత్మానం పశ్యన్నాత్మని తుష్యతి॥

యోగసేవచాత నిలుపబడిన చిత్తం [1]యోగమందు నిలుచును. [2]యేయోగమందైనాను మనస్సుచాతను [3]ఆత్మను చూస్తున్నూ వున్నవాడై ఆయాత్మానుభవమందు సంతోషించును.

1 A ఆయోగమందు CF యేయోగమందు E యీ యోగమందు 2 A యోగమందైనాను C యేయోగమందైనా నేమి 3 ACE ఆత్మను చూస్తున్నవాడై B ఆత్మ చూస్తున్నవాడై F చూస్తున్నవాడై

21

సుఖ మాత్యంతికం యత్త ద్బుద్ధిగ్రాహ్యమతీంద్రియమ్
వేత్తి యత్ర న చైవాయం స్థిత శ్చలతి తత్త్వతః॥

[1] యిటని ఆత్మ అతీంద్రియమై తన బుద్ధిచాతను యెరుగదగినటువంటి ఘనమైన సుఖమును యేయోగమందు [2] యెరుగును; [3] యేయోగమందుండి యీపురుషుడు తత్త్వమార్గమందు చలింపడు.

1 A యిటనెడి ఆ జితేంద్రియమయిన బుద్ధి B యిటని అతీంద్రియమైన బుద్ధి C యిటనెడి అతీంద్రియమైనబుద్ధి E యిటనేటి అతీంద్రియమైన తనబుద్ధి F యిటనెడి అతీంద్రియమై తనబుద్ధి G యింద్రియాల నతిక్రమించి తనబుద్ధి 2 E యెరుగునో; 3 E ఆయోగమందుండె

22

యం లబ్ధ్వా చాపరం లాభం మన్యతే నాధికం తతః
యస్మిన్ స్థితో న దుఃఖేన గురుణాపి విచాల్యతే॥

యే యోగం బొంది [1] అంతకంటె [2] అన్యమైన లాభమును అధికముగా [3] దలచెడి [4] యోగమందుండే ఘనమైన దుఃఖం [5] వచ్చినా చలింపడు.

1 C అంతకంటేను 2 E అన్యలాభమున్ను 3 A దలచడు. E తలపడు. 4 A యేయోగమందుండి E యేయోగివరుడు 5 BC వచ్చినాను

23

తం విద్యా ద్దుఃఖసంయోగవియోగం యోగసంజ్ఞితమ్
స నిశ్చయేన యోక్తవ్యో యోగోఽనిర్విణ్ణచేతసా॥

దుఃఖసంయోగమును [1] వకమరి పొందనటువంటి [2] యోగము [3] యోగశబ్దానకు [4] అర్థం. [5] నిశ్చయచిత్తంతోడను [6] ఆ యోగం [7] సాధింపదగినది.

1 AG వొకమరిన్ని B వొకపరిన్ని E వొకమారన్ని F వొకమాటు 2 A యోగజ్ఞానముకు B యోగజ్ఞానము E ఆయోగమును G లో లేదు. 3 A లో_యోగశబ్దానకు_లేదు. E యోగశబ్దార్థంకలిగింది కాని తెలిసేది నిశ్చ_4. CEG లలో_అర్థం_లేదు. 5 A నిశ్చితముతోడను B నిశ్చయచిత్తంచాతను G నిశ్చయించిన చిత్తముతోడనున్ను 6 ABCEFG మరువని తలపుతోడను ఆ యోగం 7 G సాధింపబడేది.

24

సంకల్పప్రభవాన్కామాం స్త్యక్త్వా సర్వా నశేషతః
మనసై వేంద్రియగ్రామం వినియమ్య సమంతతః॥

[1] అటుగనుక [2] యింద్రియసంబంధము సంకల్పమువలన [3] బుట్టినటువంటి [4] సమస్త [5] కోరికెలున్నూ [6] విడిచి, యింద్రియ [7] సమూహాము [8] అన్నిదిక్కులకున్నూ పారకుండాను [9] మనస్సుచాతను నియమించి.

1 ABCEF లలో-అటుగనుక_లేదు. 2 ABEF యింద్రియసంబంధసంకల్పము 3 E బుట్టిన సమస్త 4 ABCEF సమస్తమైన 5 E కోరికెలను లెస్సగాను 6 E విడిచినవాడై F లో లేదు. 7 ABCEF సమూహామును 8 ACEF మనస్సుచాత నే అన్ని 9 ACEF లలో_మనస్సుచాతను_లేదు. B మనస్సుచాత

25

శనైః శనై రుపరమే ద్బుద్ధ్యా ధృతి గృహీతయా
ఆత్మసంస్థం మనః కృత్వా న కించిదపి చింతయేత్॥

[1] మెల్లమెల్లనే ధైర్యంచాతను, వశంచేసుకోబడిన బుద్ధిచాతను. [2] మనస్సుచాతను ఆత్మందే నిలుకడ చేశి, మరి [3] కించిత్తున్నూ చింతింప [4] వలదు.

1 CF మెల్లనె మెల్లనె 2 ACF మనస్సును ఆత్మందే B మనస్సు ఆత్మందే E ఉపరమించేది. మనస్సును ఆత్మందే 3 A కించిత్తన్నా B కించిత్తైనను E కించిత్తూ G యించుకంతాను 4 BC వద్దు. E వద్దు.

26

యతో యతో నిశ్చరతి మనశ్చంచల మస్థిరమ్
తత స్తతో నియమ్యైత దాత్మన్యేవ వశం నయేత్॥

చంచల[1]స్వభావం గనక అస్థిరమైన మనస్సు [2]యే యే విషయాలందున్ను [3]బారక [4]నిశ్చయ మౌను, [5]ఆలాగున ఆత్మందే [6]ఆత్మను వశం [7]చేసుకునేది.

1 E స్వభావంగలిగిన 2 A యే విషయాలందున్ను B యే యే విషయాలందూ CFG యే యే విషయాలయందు E యేలాగున విషయాలందు 3 B బారనీక 4 ABCEFG నిశ్చల మవును, 5 C అటుగనక 6 ABCFG లలో–ఆత్మను–లేదు. E నియమించి 7 ACFG చేసుకొనేది. B శేసుకొని,

27

ప్రశాంతమనసం హ్యేనం యోగినం సుఖ ముత్తమమ్
ఉపైతి శాంతరజసం బ్రహ్మభూత మకల్మషమ్॥

[1]యీరీతి [2]రజోగుణము [3]నణచి [4]తన స్వరూపాననే వుండినటువంటి బ్రహ్మభూతుడై, ప్రశాంతచిత్తుడై, కల్మషరహితుడైన [5]యీ యోగిని [6]ఆత్మానుభవ రూపమైన [7]అపరిమితసుఖమును బొందును.

1 ACE యీరీతిని 2 B రజోగుణమున్ను 3 B లో–నణచి–లేదు. C నడచి 4 B వుచితస్వరూపాననే 5 B యోగి C యోగిన్ని F యీయోగిన్ని 6 E ఉత్తమమైన 7 ABCF వుత్తమసుఖమును పొందును. E ఆత్మానుభవరూప సుఖమును పొందును.

28

ఏవం యుంజన్ సదాత్మానం యోగీ విగతకల్మషః
సుఖేన బ్రహ్మసంస్పర్శ మత్యంత సుఖ మశ్నుతే॥

యీ చెప్పిన ప్రకారానను [1]ఆత్మానుభవముతో [2]నుండిన యోగి, ఆ యాత్మానుభవంవలననే [3]పూర్వకర్మంకల్మషాలల్లాను బాశి బ్రహ్మానుభవరూపమైన అపరిమిత సుఖమును బొందును.

1 A ఆత్మానుభవం F ఆత్మానుభవంతో 2 A బొందిన F వుండిన 3 ABCF పూర్వపుకల్మషాలల్లా పాశి G పూర్వకర్మాలనెల్లా బాశి

E పూర్తిపాఠం–యీచెప్పినప్రకారానను యెల్లప్పుడున్ను ఆత్మానుభవమును చేస్తున్న యోగి, పూర్వకల్మషాల నెల్లా బాసినవాడై, బ్రహ్మానుభవరూపమైన, అపరిమితమైన సుఖమును ప్రయాసంలేక సుఖాననే పొందును.

29

సర్వభూతస్థ మాత్మానం సర్వభూతాని చాత్మని
ఈక్షతే యోగయుక్తాత్మా సర్వత్ర సమదర్శనః॥

[1]ఆతరువాతను [2]సర్వభూతాలం దుండెడి [3]ఆత్మనున్నూ [4]తన మనస్సం దున్నూ యోగయుక్తాత్ముడై [5]సర్వత్ర [6]వక్కరీతిగాను సమదర్శనుడై [7]చూచును.

1 C ఆతర్వాతనే E లో-ఆతరువాతను-లేదు. F ఆతరవాత 2 A సర్వభూతాలయందున్నా BCEFG సర్వభూతాలయందు వుండే 3 A లో లేదు. CEF ఆత్మనున్ను సర్వభూతాలనున్ను 4 ABEF తనమనస్సందు C తను మనస్సుయందు 5 E అంతట 6 ABCF వొక్క రీతివారిగాను E వొక్కరీతివారినిగాను 7 ABCEFG చూచును. యిది వొక దశ.

30

యో మాం పశ్యతి సర్వత్ర సర్వం చ మయి పశ్యతి
తస్యాహం న ప్రణశ్యామి స చ మే న ప్రణశ్యతి॥

[1]ఆ తరువాతను సర్వేశ్వరుడనైన నన్ను సర్వత్ర [2]వుండినవానిగానున్ను, [3]నాయందు [4]వున్నదిగానున్నూ. [5]యెవ్వడు చూచును, [6]వానికి జెడనివాడు నాకు జెడడు. యిటనగా యేమనుట [7]అంటేను? [8]యిట్లని ధ్యానపరునికి అవశ్యమున్నూ [9]ప్రసన్న మౌదును.

1 G ఆతర్వాతను CEF యీతరువాతను 2 E వుండినవాణ్ణిగాను, G వుండేవానిగానున్న, 3 A లో-నాయందువున్నదిగానున్నూ-అన్న భాగం లేదు. BG సర్వమున్న నాయందు E యెవ్వడు చూచును సర్వమున్న నాయందు 4 G వుండేవానిగానున్నను 5 G యెవ్వ డెవ్వడు 6 A వానిని నే చెడజూడను. వాడున్న BE వానికి నేను చడను. వాడు CFG వానికి నే జడను. వాడు 7 G అంటివా? 8 AE యీరీతిని BCFG యీరీతి 9 ABEF నేను ప్రసన్న మౌదు ననుట. G నేను ప్రసన్నుడ నౌదు నంట.

31

సర్వభూతస్థితం యో మాం భజత్యేకత్వ మాస్థితః
సర్వథా వర్తమానోఽపి స యోగీ మయి వర్తతే॥

ఆ తరువాతను సర్వభూతాలందున్నూ వుండెడి నన్ను వక్కనినే దృఢము గాను ఆశ్రయించి [1]యెవ్వడు [2]భజియించును. వాడు సర్వథా వుండినాను అటువంటి యోగి నాయందే తలపుగలవాడై [3]తలస్తుండును.

1 C లో లేదు. 2 AF భజించును, 3 AF తెలుస్తూ వుండును. BC తెలుస్తూ వుండును. యిది మూడో దళ.

G పూర్తిపాఠం-ఆతర్వాతను సర్వభూతాలయందున్ను వుండెడి నన్నును వొక్కనినే దృఢముగా నాశ్రయించి యెల్లప్పుడు స్మరిస్తు న్నుండును. యిది మూడో దళ.

E లో ఈశ్లోకానికి తాత్పర్యం లేదు. 32వ శ్లోక తాత్పర్యం ఇక్కడ వ్రాసినాడు.

32

ఆత్మౌపమ్యేన సర్వత్ర సమం పశ్యతి యోఽర్జున
సుఖం వా యది వా దుఃఖం స యోగీ పరమోమతః॥

P ప్రతిలో ఈశ్లోకానికి తాత్పర్యం లేదు.

A పూర్తిపాఠం—[1]సమస్త భూతాలయందున్ను సుఖమేకాని దుఃఖమేకాని తనవలెనె[2]కా అని సరిగా జూచును [3]వోయి అర్జునుండా! [4]ఆతడు పరమయోగి అంటేను.

1 E ఆతరవాతను సమస్తభూతాలందున్ను 2 C కా సరిగా జూచును E కద్దని సరిగా చూచును 3 E వోయి అర్జునా! 4 CE అతడు

33

అర్జున ఉవాచ

యోఽయం యోగస్త్వయా ప్రోక్తః సామ్యేన మధుసూదన
ఏతస్యాహం న పశ్యామి చంచలత్వాత్స్థితిం స్థిరామ్॥

గ

[1]వో మధుసూదనుడా! [2]యీసమస్తాత్మలున్నూ జ్ఞానస్వరూపులు గనుక [3]సరి అనే సమదర్శనరూపమయిన [4]యే యోగం చెప్పితివి [5]యిందున మనస్సు చంచలము గనుక స్థిరమైన నిలుకడ గానను.

ని BCF అర్జునుని వాక్యం E అర్జున వాక్యం

1 AE వోయి మధుసూదనా! BC వోయి మధుసూదన! 2 E యీ సమస్తమైన ఆత్మలున్ను 3 AE సరి యని B సరి అయిన F సరి అని4 A యేయోగమును BC యీయోగము E యోగమును 5 ABCF యిందుకు E అందు

34

చంచలం హి మనః కృష్ణ ప్రమాథి బలవద్దృఢమ్
తస్యాహం నిగ్రహం మన్యే వాయోరివ సుదుష్కరమ్॥

[1]వో కృష్ణః చంచలమౌటబట్టుండి బలవంతమైన మనస్సు [2]చంచలం గనుక యీయాత్మను మిక్కిలిన్ని [3]మదించి అన్యత్రాసక్తుని జేసును. యీ మనస్సు నిగ్రహించే [4]మనెడిది గాలి మూటగట్టినట్టే దుష్కర [5]మైనది అంటేను.

1 A వో కృష్ణా! B వోయి కృష్ణ! CEG వోయి కృష్ణమ్మా! 2 ABCEF లలో-చంచలంగనుక-లేదు. 3 E మదింప G మదింపజేసి 4 BE మానేది 5 G మవును.

35

శ్రీ భగవానువాచ

అసంశయం మహాబాహో మనో దుర్నిగ్రహం చలమ్
అభ్యాసేన తు కౌంతేయ వైరాగ్యేణ చ గృహ్యతే॥

ని

[1]వో యర్జునుడాః మనస్సు చంచలమనిన్నీ [2] అంటివి, అందుకు సంశయం లేదు. తన [3]ఆత్మయందు అభ్యాసంచాతను [4]మనస్సు పట్టవచ్చును.

ని B శ్రీకృష్ణ వాక్యం CEF కృష్ణుడు ఆనతిస్తున్నాడు G కృష్ణమ్మ ఆనతిస్తున్నాడు

1 ACG వోయి అర్జునుండా! B లో లేదు. E వోయి అర్జునా! 2 A నిగ్రహించరాని దనిన్ని యీలాగున అంటివి BCEFG నిగ్రహించరా దనిన్ని అంటివే 3 A ఆత్మ దగిలి C ఆత్మందలి E ఆత్మయందలి F అందలి 4 ABCF లోకమందలి వైరాగ్యంచాతను మనస్సు

36

అసంయతాత్మనా యోగో దుష్ప్రాప ఇతి మే మతిః
వశ్యాత్మనా తు యతతా శక్యోఽవాప్తు ముపాయతః॥

[1]యీరీతి [2]మనస్సు [3]పట్టలేనిచాతను యోగం [4]బొందరా దనేటిది [5]నా మనస్సున [6]గల్దు. యిందుకు వుపాయం యేదిః అంటేను తలపు నామీద బెట్టి కర్మానుష్ఠానం చేశినందువల్లను [7]వశమైన మనస్సుగలవాడై ప్రయత్నం [8]చేశెడి [9]వారిచాతను యీ యుపాయం వలనను [10]మనస్సు [11]నిలుప శక్యమౌ నంటేను.

1 AE యీరీతిని 2 C మనస్సుగలవాడై 3 ACEF పట్టలేనివారిచాతను B పట్టలేనివానిచేత 4 AE పట్టరాదు అనెడిది B బొందరా దని CF బొందరా దనెడిది 5 B మనస్సు 6 E కద్దు. 7 B లో-వశమైన-లేదు. 8 E చేశేటి 9 AE వాని చాతను 10 B నామనస్సు 11 ACEF నిలుపశక్యము అంటేను. G నిలుపవచ్చును అంటేను.

37

అర్జున ఉవాచ
అయతిః శ్రద్ధయోపేతో యోగాచ్చలితమానసః
అప్రాప్య యోగసంసిద్ధిం కాం గతిం కృష్ణ గచ్ఛతి॥

గ

[1]వో కృష్ణస్వామిః శ్రద్ధతో [2]గూడిన్నీ మనస్సు నియమించలేక యోగం వలన చలితమానసుడై [3]యోగసంసిద్ధి [4]బొందను.

గ BE అర్జున వాక్యం CF అర్జునుని వాక్యం

1 A వోయి కృష్ణమ్మా! BCF వోయి కృష్ణ! E వోయి కృష్ణా! 2 AC కూడి వుండిన్ని F గూడుండిన్ని 3 BC యోగసిద్ధి 4 ABCEF బొందక యేగతి పొందును?

38

కచ్చిన్నోభయవిభ్రష్ట శ్ఛిన్నాభ్రమివ నశ్యతి
అప్రతిష్ఠో మహాబాహో విమూఢో బ్రహ్మణః పథి॥

స్వర్గాది[1]ఫలాదులు [2]కోరక వుండుటవలనను [3]అందలి ఫలమున్నూ [4]పో మొత్తుదురు. యోగం వలననున్నూ మనస్సు చలింపక బ్రహ్మజ్ఞాన మార్గంవలనను

మూఢుడై, [5]యీరెంటివలనను వుభయభ్రష్టుడై, మేఘశకలము నాశం బొందినట్టే [6]యెందు బొందక గూడక [7]పోవును యేమి [8]మహాత్మ?

1 A ఫలాలు B ఫలాలను C భోగాదులు 2 E విడనాడుటవల్ల 3 AEF అందుల ఫలమున్ను 4 A పోగొట్టుకని BCE పోమొత్తుకొని 5 A యీరెంటి వల్లానను B యీరెంటివల్లనున్ను CF యీరెంటివల్లాను E రెంటివల్లా 6 A యెందున గూడక BCEF యెందు గూడక 7 A చెడిపోవునో C పోవు E నాశం బొంది పోవునో 8 ABCE మహాత్మా?

39

ఏతన్మే సంశయం కృష్ణ ఛేత్తు మర్హస్యశేషతః
త్వదన్యః సంశయస్యాస్య చ్ఛేత్తా న హ్యుపపద్యతే॥

నాయొక్క యీసంశయమును [1]యించుకంతాను [2]తప్పకుండాను [3]ఛేదింప దగుదువు. [4]వో కృష్ణస్వామిః సర్వజ్ఞుడవైన నీకంటేను యీ సంశయం [5]మాన్చే వాడు [6]మరీలేడు అంటేను.

1 AE యించుకంత 2 ACEF చిక్కకుండాను 3 B ఛేదింప దగుదువు. 4 A వో కృష్ణ! B వో కృష్ణా! CE వోయి కృష్ణా! F శ్రీలవోకృష్ణ! 5 A మాన్పెడి వాడు B మాన్పేవారు CEF మాన్పేవాడు 6 AF మరి లేడుగదా అంటేను. BC మరి లేరుగదా అంటేను. E మరి లేదుకదా అంటేను.

40

శ్రీ భగవానువాచ

పార్థ నైవేహ నాముత్ర వినాశ స్తస్య విద్యతే
న హి కల్యాణకృత్కశ్చి ద్దుర్గతిం తాత గచ్ఛతి॥
ƒ

[1]వో యర్జునుడా, యిటువంటి యోగమును యుపక్రమించి చలించినవానికి యిహమందున్ను, పరమందున్ను ఫలప్రాప్తి లే దనెడి [2]వినాశం లేదు. [3]కర్మ రూపమైన [4]యోగమును జేశేవాడు వో తండ్రీః వక్కడున్ను దుర్గతి బొందడు.

ƒ B శ్రీకృష్ణవాక్యం CFG కృష్ణవాక్యం

1 ABCG వోయి అర్జునుడా! 2 B నాశం దా లేదు. C సంశయం లేదు. 3 ABCF కల్యాణరూపమైన 4 AC యోగము చేశినవాడు F యే యోగం శేశేవాడు

E పూర్తిపాఠం—కృష్ణవాక్యం:-వోయి అర్జునా! యిటువంటి యోగమును ఉపక్రమించి చరించునట్టివానికిన్ని ఫల[ప్రసక్తి]లేక నడచినా నాశము లేదు. కల్యాణరూపమైన యోగము చేశినవాడు ఒకడున్ను వాడుట్టె దుర్గతి పొందడు.

41

ప్రాప్య పుణ్యకృతాం లోకా నుషిత్వా శాశ్వతీస్సమాః
శుచీనాం శ్రీమతాం గేహే యోగభ్రష్టో ఒభిజాయతే॥

మరి వా డేమౌను అంటివా? [1]యీభోగాలవలన వేడుకపడి [2]యోగంవలన జెలించును; అటువంటి భోగాలు అనుభవింపదగిన [3]పుణ్యంచేశేవార్ల లోకాల బొంది. [4]అనేకవేలేండ్లు నుండి. అక్కడను యిష్టభోగా లనుభవిస్తున్ను. [5]యోగభ్రష్ట. పవిత్రులైన. సంపదగలిగి. [6]మరిన్ని యోగం సాధించ [7]నర్హులైన(లైన)వా రందు [8]జన్మించును.

1 AF యేభోగాలందు వేడుక B యే భోగాలవల్ల వేడుక C భోగాలందు వేడుక 2 ACF యోగంవల్ను చలించేను G చలించే గనక 3 ABCF పుణ్యముచేశిన వార్ల 4 A అనేకవేలేండ్లు వుండి B అనేకవేలేండ్లు CF అనేకవేలేం డ్లుండి 5 A ఆ యోగభ్రష్ట, పవిత్రుడై, B ఆ యోగభ్రష్ట, పవిత్రమైన, F ఆ యోగభ్రష్టు, పవిత్రులై, 6 F లో-మరిన్ని-లేదు. 7 ABCF నర్హులైన వారియందు 8 C జన్మింతురు.

E పూర్తిపాఠం—మరి వాడు ఏ మవు నంటివా? యేభోగాలందు వేడుకబడి యోగమువల్ల చలించేను, అటువంటి భోగాల ననుభవింపదగిన పుణ్యముచేశిన వార్ల యొక్క లోకాలను బొంది, అనేక వేలయేండ్లు అక్కడను యిష్టభోగాలు అనుభవిస్తూవుండి, ఆ యోగభ్రష్టుడు పవిత్రులై సంపదగలవారియొక్క యింటను జన్మించును.

42

అథవా యోగినామేవ కులే భవతి ధీమతామ్
ఏతద్ధి దుర్లభతరం లోకే జన్మ యదీదృశమ్॥

పరిపక్వ[1] యోగభ్రష్టు అయితేను [2]మహాత్ములై, [3]బుద్ధిమంతులై, తామే వుపదేశింప [4]నోపిన [5] యోగీశ్వరుల కులమందు జన్మించును. యిటువంటి యోగి కులమందు జన్మించెడి [6]జన్మం [7]యేమి గల్దు, [8]యిది [9]మహాదుర్లభతరము.

1 E యోగభ్రష్టుడైతేను 2 E లో-మహాత్ములై-లేదు. 3 C బుద్ధివంతులై 4 A నొప్పిన 5 A యోగికులమునందు E యోగీశ్వరులయొక్క కులమందు 6 F జన్మ 7 A యేది గలదు. BCFG యేది గల్దు, E యేది కద్దో, 8 A అదే B అది F ఇదే 9 E మహాదుర్లభం.

43

తత్ర తం బుద్ధిసంయోగం లభతే పౌర్వదేహికమ్
యతతే చ తతో భూయః సంసిద్ధౌ కురునందన॥

ఆయోగిజన్మమందు పూర్వదేహసంబంధమైన యోగబుద్ధిసంయోగం లభించును. వో యర్జునుడా! [1]తిరుగబడి [2]యోగసంసిద్ధి పఠియంతమున్ను యత్నం చేసును.

1 F తిరుగ G తిరుగాను 2 ABCF యోగసిద్ధిపర్యంతమున్ను G యోగసిద్ధి అయిన పర్యంతమున్ను

E పూర్తిపాఠం—ఆయోగిజన్మమందు పూర్వదేహసంబంధమైన ఆయోగమును బుద్ధిసంయోగముగాను బొందును. ఓయి అర్జునా! తిరుగాను యోగసిద్ధియందు యత్నం చేసును.

44

పూర్వాభ్యాసేన తేనైవ హ్రియతే హ్యవశోఽపి సః
జిజ్ఞాసురపి యోగస్య శబ్దబ్రహ్మాతివర్తతే॥

పూర్వమందు [1]చెప్పబడినయొక్క అభ్యాసంచాతనే [2]అవశుడైనాను [3]యోగమార్గానకే [4]తెలియబడును. [5]యీరీతి [6]పరిపక్వయోగి గాక, జిజ్ఞాసుడైన[7] వాడు గనుక యోగంవలన చలితమానసుడైనాను, [8]శబ్దబ్రహ్మము నతిక్రమించును. యిటనగా [9]యేమను టంటేను? [10]దేవమనుష్యశబ్దాలచాతనే పలుకబడని [11]ఆత్మస్వరూపము [12]బొందు [13]ననుట.

1 ABE జేశిన యీ అభ్యాసము CF జేశిన ఆ అభ్యాసం 2 B అవశుడౌను. 3 E వాడు యోగమార్గానకే 4 ABF తివియబడును. E తియ్యబడును. 5 AF లలో

-యీరీతి-లేదు. 6 BCF యీపరిపక్వయోగి గాక F యోగి గాక 7 E వాడున్ను యీయోగం వల్ల 8 ABF క్రమానను శబ్దబ్రహ్మమును C క్రమానను శబ్దబ్రహ్మమును E క్రమాన శబ్దబ్రహ్మన G క్రమానను శబ్దబ్రహ్మమందే 9 AB యేటిది అంటేను? C యేంది అంటేను? F యేటి దంటేను? G యే దంటివా? 10 ABCEF దేవమను ష్యాదిశబ్దాలచాత 11 F జన్మం బొందును. తాత్పర్యం పూర్తి. 12 ABCE బొందును. 13 ABCEF అలో-ననుట-లేదు.

45

ప్రయత్నాద్యతమానస్తు యోగీ సంశుద్ధ కిల్బిషః
అనేకజన్మసంసిద్ధ స్తతో యాతి పరాంగతిమ్॥

P ప్రతిలో పై శ్లోకం ఉంది. తాత్పర్యం లేదు.

A పాఠం—[1] యోగిమహాత్మ్యము యిటువంటిది గన్కు- ప్రయత్నమువల్న యత్నము చేశేది. [2] యోగి యైతేను అనేకజన్మార్జితాలైన [3] పుణ్యాలచాతను [4] పాపా లల్లా కడుక్కొన్నవాడై [5] అందువల్న పరమగతి బొందును.

1 C యోగమహాత్మ్యం 2 F లో-యోగియైతేను- లేదు. 3 F లో-పుణ్యాల చాతను- లేదు. 4 C పాపాలల్లాను E కడుక్కున్న పాపాలు గలవాడై అందు G పాపాల నెల్లాను 5 BCEF అందువల్ల

46

తపస్విభ్యోఽధికో యోగీ జ్ఞానిభ్యోఽపి మతోఽధికః
కర్మిభ్యశ్చాధికో యోగీ తస్మాద్యోగీ భవార్జున॥

[1] యిటువంటి ఆత్మజ్ఞానం గలవాడు తపస్సు(స్వి)ల[2] కంటేను [3] అధికుడు. [4] న న్నెరిగిన [5] సుజ్ఞానులకంటె [6] యోగి అధికుడు. కేవల [7] కర్మజ్ఞులకంటె యోగి అధికుడు. [8] అదిగారణానబట్టుండి [9] నీవున్నూ యోగివి గమ్ము.

1 ACEF యిటువలె G అటువలె 2 CF కంటే 3 A అధికుడున్ను 4 AE న న్నెరుంగని BF న న్నెరగని 5 ABCEF శుష్కజ్ఞానుల కంటేను 6 E అధికుడు ఔను. 7 ABCF కర్మయోగులకంటేను యోగి అధికుడు. E కర్మయోగులకంటేను తాయెంగు యీయోగి అధికుడు. 8 E అటుగనుక 9 A నీవు E వోయి అర్జునా! నీవున్ను

47

యోగినామపి సర్వేషాం మద్గతేనాంతరాత్మనా
శ్రద్ధావాన్ భజతే యో మాం స మే యుక్తతమో మతః॥

[1]అనేకవిధాలయిన [2]యోగీంద్రులలోనున్నా ఘను దెవ్వ డంటేను? [3]నా యందే తలపు పెట్టుటచాతను [4]భక్తిగలవాడై [5]యెప్పుడున్ను [6]నన్ను [7]భజియించును; [8]వాడు నాకు సర్వవిధ[9]యోగీశ్వరులలోను [10]శ్రేష్ఠుడు; [11]సమర్థుడైన వాడు; అని [12]చెప్పి.

1 ACF అనేకవిధాల 2 ABCF యోగీంద్రులకున్ను E యోగీంద్రులలోపలను 3 ACEF నాయందు B నాయందున 4 F భక్తియోగం గలవాడు 5 ABCF యెవ్వడు E యెవ్వడున్ను 6 BCE లలో-నన్ను-లేదు. 7 ABF భజించును; 8 F లో -వాడు-లేదు. 9 A యోగీశ్వరులలోనున్ను BCF యోగీశ్వరులలో E యోగీశ్వరుల కంటేను 10 ABCF శ్రేష్ఠుడై E శ్రేష్ఠమైనవా డని 11 ABC సమ్మతుడైనవాడు అని F సమ్మతుడై. తాత్పర్యం పూర్తి. 12 ABE చెప్పెను.

ఇతి శ్రీమత్తాళపాక అన్నమాచార్యుల కొమారుడు పెద్దతిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థము తెనుగుచేశి వ్రాయించినది అభ్యాసయోగ మన్నది ఆరో అధ్యాయము.

A ఆరో అధ్యాయం సంపూర్ణం.

B హరిః వోం తత్సదితి అభ్యాసయోగోనామ షష్ట(ష్ఠ)మోఽధ్యాయః.

C ఆరో అధ్యాయం సంపూర్ణం.

E ఓం తత్సదితి శ్రీమహాభారతే శతసహస్రికాయాం సంహితాయాం వైయాసిక్యాం శ్రీభీష్మపర్వణి శ్రీభగవద్గీతానూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే సన్న్యాసయోగోనామ షష్ఠోఽధ్యాయః.

పరబ్రహ్మస్వరూపమైన వ్యాసులచేతను లక్షగ్రంథముగా రచియింపబడిన వేదస్వరూపమైన భారతమందు భీష్మపర్వమునందు ఉపనిషత్స్వరూపమైన భగవద్గీతలు పరబ్రహ్మవిద్యలోపలి యోగశాస్త్రమందు కృష్ణార్జున సంవాద మనే సన్న్యాస యోగము ఆరో అధ్యాయము.

* యోగాభ్యాస విధి ర్యోగీ చతుర్ధా యోగసాధనమ్
యోగసిద్ధ స్య(సిద్ధిస్స్వ)యోగస్య పారమ్యం షష్ఠఉచ్యతే.

శ్రీకృష్ణపదారవిందమకరందరసానుభవుడైన వెంకటపతియోగి వ్రాసినది.

* శ్రీయామునాచార్యుల గీతార్థసంగ్రహంలోని పదో శ్లోక మిది.

F ఆరో అధ్యాయం సంపూర్ణం.

G యిది ఆరో అధ్యాయమైన అభ్యాసయోగం సంపూర్ణం.

ఏడో అధ్యాయం

పరమహంసవిజ్ఞానయోగం

1

శ్రీ భగవానువాచ

మయ్యాసక్తమనాః పార్థ యోగం యుంజన్మదాశ్రయః
అసంశయం సమగ్రం మాం యథా జ్ఞాస్యసి తచ్ఛృణు॥

ర్

[1]వో యర్జునుడా! నాయందు తగిలిన చిత్తం గలవాడవై, నన్ను సంతతమున్నూ ఆశ్రయించినవాడవై, [2]నాతోడి యోగం సాధిస్తున్నవాడవై, సమగ్రమౌనట్టుగానున్న [3]నన్నును యథావత్తుగాను సంశయం లేక యే జ్ఞానముచాతను [4]యెరిగేవు [5]ఆయొక్క జ్ఞానమును చెప్పేను. [6]పరచిత్తం పెట్టక వినుము.

ర్ BFG మరిన్ని కృష్ణవాక్యం C మరిన్ని క్రిష్ణవాక్యం E మరిన్ని శ్రీకృష్ణవాక్యం

1 BCF వోయి అర్జునుడా! E వోయి అర్జునా! 2 A నాతోడను 3 A లో -నన్నును- లేదు. BE నన్ను 4 B యెరిగెదవు 5 ABCEF ఆ జ్ఞానము చెప్పేను 6 ABCEF పరాకులేక వినుము.

2

జ్ఞానం తేఽహం సవిజ్ఞానమిదం వక్ష్యామ్యశేషతః
యద్జ్ఞాత్వా నేహ భూయోఽన్యత్ జ్ఞాతవ్య మవశిష్యతే॥

నాయందు [1]జ్ఞానమును [2]ఆత్మదగిలి విజ్ఞానసహితంగాను నీకు సమస్తమున్నూ చెప్పేను. [3]యే జ్ఞానము యెరిగితేను నానిమిత్యమై [4]యెరుగదగినది యితరము లేదు,

1 A నీ జ్ఞానమును CF విజ్ఞానమున్ను E జ్ఞానం 2 A ఆత్మయందలి విజ్ఞాన BF ఆత్మందలి విజ్ఞాన E ఆత్మయందు విజ్ఞావ 3 E యీాజ్ఞానము A 4 మరి యెరుగందగింది BCF మరి యరగదగింది E మరి యెరుగతగింది

3

మనుష్యాణాం సహస్రేషు కశ్చిద్యతతి సిద్ధయే
యతతామపి సిద్ధానాం కశ్చిన్మాం వేత్తి తత్త్వతః॥

[1]శాస్త్రయోగ్యులలోను [2]వకానొకడు ఆత్మజ్ఞానసిద్ధికొరకు యత్నం చేసును. [3]ఆటువలె యత్నంచేశి ఆత్మసిద్ధిగలవార్లనేకవేలలోను వకానొకడు [4]నన్ను యథార్థముగా నెరుగును.

1 ACEF శాస్త్రయోగ్యులయిన 2 ABE అనేక వేలమనుష్యులలోను వొకా CF అనేక వేలు మనుష్యులలోను వొకా 3 AF ఆయత్నము చేశే BCE ఆయత్నం శేసి 4 AC నన్నును

4

భూమిరాపోఽనలో వాయుః ఖం మనో బుద్ధిరేవ చ
అహంకార ఇతీయం మే భిన్నాప్రకృతిరష్టధా॥

[1]భూమీన్నీ, వుదకమూన్ను, [2]అగ్నిన్నీ, వాయువున్నూ, ఆకాశమున్నూ, [3]మనస్సున్ను, బుద్ధిన్నీ, అహంకారమున్ను [4]అనెడి [5]అష్టభేదాలుగలిగిన సమస్తానకున్నూ కారణమైన [6]ప్రకృతిని నావశమైన [7]దానిగా నెరుగుము.

1 ABEF భూమిన్ని, 2 ABCF అగ్నిన్ని E లో లేదు. 3 B లో లేదు. 4 AE అనేటి 5 A అష్టభేదాలంగలిగిన BEF అష్టభేదాలు గలిగి 6 B ప్రకృతి 7 A వానిగా

5

అపరేయమితస్త్వన్యాం ప్రకృతిం విద్ధి మే పరామ్
జీవభూతాం మహాబాహో యయేదం ధార్యతే జగత్॥

యిది [1]అపర[ప్ర]కృతి; [2]యింతకంటేను అన్యమైన [3]యే ప్రకృతిచాతను [4]యీ సర్వజగత్తులున్నూ [5]ధరింపబడును. అది నాసంబంధమైన [6]పర[ప్ర]కృతిగా నెరుగుము.

1 ACEF అపరప్రకృతి; 2 ABCEF యింతకంటె 3 ABCEF జీవస్వరూపమైన యేప్రకృతిచేత 4 ABCF యీసర్వజగత్తున్ను E యీసర్వమైన జగత్తున్ను 5 BEF ధరియింపబడును. 6 A పరప్రకృతిగా BF పరమప్రకృతిగా

6

ఏతద్యోనీని భూతాని సర్వాణీత్యుపధారయ
అహం కృత్స్నస్య జగతః ప్రభవః ప్రళయస్తథా॥

[1]యీసర్వవిధాలున్నూ [2]జితమైన [3]పర[ప్ర]కృతివలనను [4]అజితమైన [5]జీవుడనే [6]వరకృతి[పరప్రకృతి]వలనను [7]బుట్టె. గనుక [8]యీప్రకృతి [9]పురుషోత్కారమైన [10]సర్వజగత్తున్నూ జన్మలయాలకు కారణమైన[11]వాడు.

1 ACEF యీసర్వశరీరాలున్నూ B యీసర్వశరీరములకున్ను 2 ABCEF జడమైన 3 AEG అపరప్రకృతివల్లను CF అపరప్రకృతివల్లాను 4 A అజడమవును BEF అజడమైన C లో-అజితమైన జీవుడనే వరకృతి వలనను-లేదు. 5 B జీవుడు C లో లేదు. 6 ABE పరప్రకృతివలన C లో లేదు. F పరప్రకృతిన్ని 7 F లో -బుట్టెగనుక-లేదు. 8 ABCE ఈ ప్రకృతిన్ని, జీవుడున్ను కారణాలు గాగల వని నిశ్చయింపుము. ఆ జీవునికిన్ని, ఆ ప్రకృతికిన్ని చేసే కారణము, గనుక యీ ప్రకృతి F జీవుడున్ను కారణాలు గాగలవని నిశ్చయింపుము. ఆ జీవునికిన్ని. చేసే కారణము, గనక యీప్రకృతి G యీప్రకృతికిన్ని. జీవుడున్ను కారణాలుగా గల వని నిశ్చయింపుము. ఆ జీవునికిన్ని, ఆప్రకృతికిన్ని చేసే కారణము, గనుక యీ ప్రకృతి 9 ABCEF పురుషాత్మకమైన 10 BCEF సర్వజగత్తుకున్ను 11 ABCEF వాడను.

7

మత్తః పరతరం నాన్యత్కించిదస్తి ధనంజయ
మయి సర్వమిదం ప్రోతం సూత్రే మణిగణా ఇవ॥

[1]వో యర్జునుడా? [2]నాకంటె [3]శ్రేష్టమయిన వస్తువు [4]యించుకంతా లేదు. [5]యీచేతనాచేతనాత్మకమైన (†సర్వప్రపంచమున్నూ నాకు శేషమై శరీరభావం బొందినది గనుక వుదకాలందు చలి(వి) గలుగజేశేవాడ నేనే, సూర్యచంద్రులయందు ప్రభయై వున్నవాడా నేనే, సర్వవేదాలందూన్ను ప్రణవమైనవాడ నేనే, ఆకాశమందు శబ్దమూన్ను నేనే) సూత్రమందు మణిగణాలు వున్నట్టె నాయందు నాయాధారాన నున్నది.

1 BC వోయి అర్జునుండా! E వోయి అర్జునా! F వోయి అర్జునుడ! 2 AB నాకన్న C నాకంటేను 3 శ్రేయస్సైన 4 ABE ఇంచుకంతాను లేదు. C యించు

కైనా లేదు. 5 A యీ చేతనాచేతనాత్మకమైన సర్వప్రపంచమున్ను సూత్రమందు మణిగణాలు వున్నట్టే నాయాధారమైనను వున్నవి. B యీ చేతనాచేతనాత్మికమైన సర్వప్రపంచమున్ను సూత్రమందు మణిగణా లున్నట్టు నాయందు నాయాధారాన వున్నవి. CFG యీ చేతనాచేతనాత్మకమైన సర్వప్రపంచమున్ను సూత్రమందు మణిగణా లున్నట్టే నాయందు నాయాధారాన నున్నవి. E యీ చేతనా చేతనాత్మకమైన సర్వప్రపంచమున్ను సూత్రమందు మణిగణాలున్నట్టే నాయందు నా యాధారమున వున్నది.

(†) గుర్తుల మధ్యగల తాత్పర్యం 8 వ శ్లోకంది. ఇతరప్రతుల్లో లేదు.

8

రసోఽహమప్సు కౌంతేయ ప్రభాస్మి శశిసూర్యయోః
ప్రణవః సర్వవేదేషు శబ్దః ఖే పౌరుషం నృషు॥

P ప్రతిలో ఈశ్లోకతాత్పర్యం ఇక్కడ లేదు. 7 వ శ్లోక తాత్పర్యంతో కలిపి వ్రాయబడివుంది. ఆ భాగ మిది.

సర్వప్రపంచమున్నూ నాకు [1]శేషమై శరీరభావం బొందినది గనుక [2]వుదకాలందు చలి(వి) గలుగజేశేవాడ నేనే. సూర్యచంద్రులయందు ప్రభయైవున్నవాడా నేనే. [3]సర్వవేదాలందూన్ను [4]ప్రణవమైనవాడ నేనే. [5]ఆకాశమందు శబ్దమూన్ను నేనే*

1 ACEF శేషమై నాశరీరభావమును BG శేషమైన శరీరభావమును 2 A వో యర్జునుండా! వుదకమందు రసం నేను సూర్య BCF వుదకాలందు చవి గలుగజేశిన వాడా నేనే E ఉదయకాలమందు చలి (ఉదకాలందు చవి) కలుగజేసినవాడున్ను నేనే G వుదకాలందు చవి గలుగజేసినవాడను నేనే 3 B లో_సర్వవేదాలందూన్ను_ లేదు. 4 A ప్రణవమైవుండేవాడను నేనే B లో లేదు. C ప్రణవమైనవాడా నేనే E ప్రణవమైయున్నవాడా నేనే 5 C లో_ఆకాశమందు శబ్దమూన్ను నేనే_ అన్నభాగం లేదు. *A నరులయందు పరమపురుషమున్ను నేనే. BCEFG నరులందు పౌరుషమున్ను నేనే.

9

పుణ్యో గంధః పృథివ్యాం చ తేజశ్చాస్మి విభావసౌ
జీవనం సర్వభూతేషు తపశ్చాస్మి తపస్విషు॥

[1]భూమియందు [2]గంధం నేను. [3]అగ్నియందు [4]తేజస్సు నేను. సమస్త భూతాలందున్నూ [5]జీవనం నేను. [6]తపస్సు(స్వు)లందు [7]తపస్సు నేను.

1 ABCEF భూమియందలి 2 ABEF పుణ్యగంధమున్ను నేనే C పుణ్యగంధము న్నేనే 3 ABCEF అగ్నియందలి 4 ABE తేజస్సున్ను నేనే CF తేజస్సు న్నేనే 5 AEF జీవనమున్ను నేనే B సమస్తమైన కారణమున్ను నన్నని తెలియుము. బుద్ధిమంతులలోని బుద్ధిని నేను. తేజోవంతులలోని తేజస్సును నేను– ఇది 10 వ శ్లోక తాత్పర్యం. C జీవనం నేనే 6 ABCEFG అన్నిప్రతుల్లోను– తపస్సులందు–అనే వుంది. 7 AE తపస్సున్ను నేనే. C తపస్సు న్నేనే. F తపసు నేనే.

10

బీజం మాం సర్వభూతానాం విద్ధి పార్థ సనాతనమ్
బుద్ధిర్బుద్ధిమతామస్మి తేజస్తేజస్వినామహమ్॥

[1]వో యర్జనుడా! [2]సర్వభూతాలకున్ను, [3]సనాతనమైన [4]కారణము నన్నుగా దెలియుము. బుద్ధిమంతుల[5]లోన [6]బుద్ధి నేను. తేజోవంతుల[7]లోని [8]తేజస్సు [9]నేను.

1 B లో–వో యర్జనుడా–లేదు. EF వోయి అర్జునా! 2 B లో-సర్వభూతాలకున్ను-లేదు. 3 B సమస్తమైన 4 B కారణమున్ను నన్నని 5 ABCE లోని F లోను 6 A బుద్ధిన్ని నేనే. B బుద్ధిని నేను. C బుద్ధి న్నేను. EF బుద్ధి నేనే. 7 A లోను 8 B తేజస్సును G తేజము 9 ACE నేనే.

11

బలం బలవతాం చాహం కామరాగవివర్జితమ్
ధర్మావిరుద్ధో భూతేషు కామోఽస్మి భరతర్షభ॥

బలవంతుల[1]లోన [2]బలం [3]నేను. కామమున్నూ [4]వర్జించి ధర్మానకు విరోధింపని సర్వభూతాలందలి [5]కోరికెను [6]నేను.

1 ABCEF లోని 2 AB బలమున్ను 3 A నేనే. 4 A కోరికెనున్ను వర్జించి B కోరికానున్ను వర్జించి C కోరికెను వర్జించి EF కోరికాను వర్జించి 5 ABE కోరికాను C కోరికె F కోరికా 6 A నేనే.

12

యే చైవ సాత్త్వికా భావా రాజసాస్తామసాశ్చ యే
మత్త ఏవేతి తాన్విద్ధి న త్వహం తేషు తే మయి॥

[1]యేదైనాను సాత్త్వికరాజసతామసభావాలు గలవు అవి [2]నేబుట్టింపగా [3]బుట్టినవి అవి తెలియుము. [4]వానియందు [5]నేను తగులైనవాడ గాను. [6]అవి నాదళయం దున్నవి.

1 A ఎ త్తైనాను B ఏ దైనా F ఏ వైనాను 2 A నేబుట్టంగా G నావశ మందున్నవిగా వానియందు నేను తగులైనవాడనుగాను. అని తాత్పర్యం పూర్తి చేయబడింది. 3 A బుట్టినవిగా దెలియుము. 4 A వాటియందు 5 E నే 6 ABF అవి నావశమం దున్నవి. CE అవి నావశమందు వున్నది.

13

త్రిభిర్గుణమయైర్భావైరేభిః సర్వమిదం జగత్
మోహితం నాభిజానాతి మామేభ్యః పరమవ్యయమ్॥

[1]గుణాలుమాయా (గుణాలమయా)లైన యీ రాజసతామససాత్వికా లనే [2]భావాలు మూటిచాతను మోహిత మయినటువంటి [3]యీసమస్తజగత్తున్నూ, నావల ననే పుట్టివుండిన్నీ, గుణాలకంటె [4]పరుడైన నన్ను [5]యెరుగరు.

1 ABCEF గుణమయాలైన 2 A గుణాలమూటిచాతను B భావాలచాతను 3 ABE యీసమస్తమైన 4 A పరుడైన నన్ను BCEF పరుడై అవ్యయుడైన నన్ను 5 ACE యెరుగడు. B యెరుగదు.

14

దైవీ హ్యేషా గుణమయీ మమ మాయా దురత్యయా
మామేవ యే ప్రపద్యంతే మాయామేతాం తరంతి తే॥

[1]దేవుడనైన నాచాతను నిర్మింపబడి [6]గుణత్రయస్వరూపమయిన నామాయ యెవ్వరికిన్నీ దాటరానిది. [2]నన్ను యెవ్వరు శరణు [3]జొత్తురు, వారు [4]యీమాయ దాటుదురు.

1 C లో-దేవుడనైన నాచాతను- లేదు. 2 CF నన్నును 3 AF చొత్తురు, B సొత్తురు, 4 ACEF యీమాయను

15

న మాం దుష్కృతినో మూఢాః ప్రపద్యంతే నరాధమాః
మాయయాపహృతజ్ఞానా ఆసురంభావమాశ్రితాః॥

పాపకర్మలైన, [1]మూఢులయిన నరాధములు [2]మాయచాత [3]అపహరింపబడిన జ్ఞానముగలవారై, [4]అసురభావంచాతను బొందినవారై నన్ను [5]గొలువరు.

1 CE అలో-మూఢులయి-లేదు. 2 ACEF మాయచాతను 3 G హరింపబడిన 4 ACF ఆసురభావము బొందిన BE ఆసురభావము బొందిన 5 A గొల్వరు. C గొలవరు.

16

చతుర్విధా భజంతే మాం జనాః సుకృతినోఽర్జున
ఆర్తో జిజ్ఞాసు రర్థార్థీ జ్ఞానీ చ భరతర్షభ॥

[1]నన్ను గొలిచేవారు యెటువంటివా రంటేనుః [2]వో యర్జునుడాః [3]ఐశ్వర్యం పోగొట్టుకొని [4]ఐశ్వర్యం తిరిగను రావలె ననే [5]ఆర్తుడున్ను; ప్రకృతికంటె వేరైన ఆత్మస్వరూపము యెరుగ [6]నిశ్చయించిన [7]జిజ్ఞాసుడున్ను; దరిద్రుడై వుండి ధనము గోరే అర్థార్థిన్ని; నన్నే శరణు జొచ్చి [8]ఆత్మస్వరూపం యెరిగిన జ్ఞానిన్ని సుకృతులయిన యీనాలుగు విధాలయిన జనులున్నూ నన్ను భజియింతురు.

1 CEFG లలో-నన్ను-లేదు. 2 E వోయి అర్జునా! F వో అర్జునుడ! 3 ACF అయిశ్వర్యము పోమొత్తుకని B అయిశ్వర్యం బోమొత్తుక 4 A ఆ అయిశ్వర్యము తిరుగా రావలె నని కోరిక[Xల] BC ఆ అయిశ్వర్యం తిరుగా రావలె ననే EG తిరుగా రావలెనని కోరే 5 B కోరికె వంతులున్ను, 6 A నిచ్ఛయించిన 7 ABCEFG జిజ్ఞాసువున్ను, 8 AG నాకే శేషమైన ఆత్మ BEF నాకే శేషమైన తన ఆత్మ C నాకై వశమైన తన ఆత్మ

17

తేషాం జ్ఞానీ నిత్యయుక్త ఏకభక్తిర్విశిష్యతే
ప్రియో హి జ్ఞానినోఽత్యర్థమహం స చ మమ ప్రియః॥

[1]వారిలోపలను జ్ఞాని నిత్యమున్నూ [2]నాతోగూడిన చిత్తం గలవాడై నా యందే భక్తిగలవాడు; [3]అటుగనుక ఘనుడు, జ్ఞానికి [4]మిక్కిలీన్నీ నేను ప్రియుడను. [5]జ్ఞానీన్నీ నాకు ప్రియుడు.*

1 AE వారల లోపలను BCF వార్లలోపలను 2 A నాతోడం గూడిన BCEF నాతోడ గూడిన 3 ABCEFG లలో_అటు_లేదు. 4 A నే మిక్కిలిన్ని ప్రియుండను. BE మిక్కిలిన్ని నే ప్రియుడను. C మిక్కిలిన్ని బ్రియుడను. 5 ABCF ఆ జ్ఞానిన్ని E లో_జ్ఞానీన్నీ నాకు ప్రియుడు_లేదు. *A లో_నాకు యిద్దరు ప్రియం సమం_ అన్న భాగం అధికంగా వుంది.

18

ఉదారాః సర్వ ఏవైతే జ్ఞానీ త్వాత్మైవ మే మతమ్
ఆస్థితః స హి యుక్తాత్మా మామేవానుత్తమాం గతిమ్॥

[1]యీచతుర్విధవుపాసకులున్నూ [2]మహాఘనులు, జ్ఞానియైతేను [3]వాడు నా యాత్మసమానుడే, [4]అదేమంటివా? [5]జ్ఞాని[6]యైన అతడు నన్నే వుత్తమమయిన గతిగా నాశ్రయించి నాయందు యుక్తమైన చిత్తంగలవాడై వుండును.

1 AE యీ చతిర్విధోపాసకులున్ను CFG యీ చతుర్విధ వుపాసకులున్ను 2 C మహాఫలములు 3 ABCEFG లలో_వాడు_లేదు. 4 ABCEF అదేమి అంటేను? G అ దేమంటివా? 5 ABCEF ఆ జ్ఞాని 6 ABCEFG లలో_యైన అతడు_లేదు.

19

బహూనాం జన్మనామంతే జ్ఞానవాన్మాం ప్రపద్యతే
వాసుదేవః సర్వమితి స మహాత్మా సుదుర్లభః॥

అనేకజన్మాల కడపటను జ్ఞానవానుడై నన్ను శేవించును. వాసుదేవుడే సర్వ విధ[1]బంధువుడు గనుక [2]ఆమహాత్ముడైన జ్ఞాని [3]దుర్లభుడు.

1 ACEF బంధువుం డని వుండు గనుక 2 B అమ్మహాత్ముడైన 3 G మిక్కిలిన్ని దుర్లభుడు.

20

కామైస్తైస్తైర్హృతజ్ఞానాః ప్రపద్యంతేఽన్యదేవతాః
తం తం నియమమాస్థాయ ప్రకృత్యా నియతాస్స్వయా॥

[1]యీజ్ఞానిగాక అన్యులైతేను [2]ప్రకృతిగుణంచాత [3]నియమితులై, [4]ఆకోరికెలచాతను అపహృతజ్ఞానులై, [5]అన్యదేవతలను [6]ఆ యాదేవతలకు దగిన [7]నియమాల బొంది భజియింతురు.

1 ABEF యీజ్ఞానికంటె C జ్ఞానికంటేను 2 ACEF తమ ప్రకృతి గుణము చాత B తమ ప్రకృతి గుణంచాతను 3 ABEF నియతులై C నియతులైన 4 ABCEF ఆయా కోరికల 5 G లో- అన్యదేవతలను- లేదు. 6 A దేవతలకు B ఆ దేవతులను CF ఆ దేవతలకు 7 A నీమాల బొంది C నియమాలు బొంది E నియమాలను బొంది F నియమాలబొందే

21

యోయో యాం యాం తనుం భక్తః శ్రద్ధయార్చితు మిచ్ఛతి
తస్య తస్యాచలాం శ్రద్ధాం తామేవ విదధామ్యహమ్॥

యెవ్వడెవ్వడు [1]యేయే దేవతారూపులయిన నాశరీరమును [2]భజించును, [3]వానికి [4]ఆదేవతలమీదను నిశ్చలమైన భక్తిని దృఢంగా జేతును.

1 AC యేయే దేవతారూపమైన BF యే దేవతారూపమైన 2 F భజియించును. 3 C వారివారికి F వానివానికి 4 A నిశ్చలమైన యా దేవతమీదను భక్తి BCF నిశ్చలమైన ఆయాయి దేవతల మీదను భక్తిని

E పూర్తిపాఠం—యెవ్వడెవ్వడు యేయే దేవతారూపమైన నాశరీరమును భక్తితో కూడుకొని, విశ్వాసంచాత పూజించ ఇచ్ఛయించును, వానికి వానికి నిశ్చలమైన ఆయాదేవతలమీద భక్తిని నేనే దృఢముగా శేతును.

22

స తయా శ్రద్ధయా యుక్త స్తస్యారాధనమీహతే
లభతే చ తతః కామాన్ మయైవ విహితా న్హి తాన్॥

[1]అటువలెనే [2]పురుషుడున్నూ. అటువంటి [3]భక్తితోగూడినవాడై, ఆ[4]దేవతారాధన చేసును, [5]ఆ నాచాతను, [6]దేవతలలోనుండి [7]నాచాతను [8]యియ్యబడినటువంటి [9]హితమైన [10]కోరికెల బొందును.

1 ABCEF లలో-అటువలెనే-లేదు. 2 A పురుషుడు, BE ఆ పురుషుడున్ను, 3 B భక్తితో గూడిన ఆ- F భక్తితోడ గూడినవాడై 4 AF దేవతారాధనము

5 A ఆ వెనుక BCF ఆ వెనకను E ఆ వెనుకను 6 A ఆ దేవతలతోడ నుండి B ఆ దేవళ్లలో నుండి CFG ఆ దేవతలలో నుండి E ఆ దేవతలలో నుండిన 7 ABCF నా చాత E నా చాతనే 8 A యియ్యాబడ్డటువంటి BF యీయాబడినటువంటి E యియ్యాబడిన 9 A హితమైన E లో_హితవైన_లేదు. 10 ABF కోరికల E కోరికలను

23

అంతవత్తు ఫలం తేషాం తద్భవత్యల్పమేధసామ్
దేవాన్ దేవయజో యాంతి మద్భక్తా యాంతి మామపి॥

[1]అట్టిబుద్ధులైనవారికి [2]ఆయాఫలం నాశం [3]బొంచెడి దౌను. [4]ఆ ఫలము అల్పమున్నా అవును. దేవతల గొల్చేవారు దేవతలనే పొందదురు. [5]నాభక్తుడయితేను నన్ను బొందును.

1 ABCEF అల్పబుద్ధులైనవారికి 2 ABCEF ఆ ఫలము 3 E బొందేది ఔను. 4 CF ఆయాఫలము E ఆ ఫలమే G ఆయాఫలమున్ను 5 A నా భక్తులై ఫలసంగరహితకర్మానుష్ఠానముచాతను ఆదేవతల భజించినా నన్నే పొందుదురు. B నా భక్తులై ఫలసంగరహితకర్మానుష్ఠానముచాత ఆదేవతల భజించినాను నన్నే పొందుదురు. C నా భక్తులై ఫలసంగరహితులైన కర్మానుష్ఠానంచేత ఆదేవతల భజించినాను నన్నే పొందుదురు. E నాభక్తులై ఫలసంగరహితులై నిత్యకర్మానుష్ఠానంచాతను ఏ దేవతల భజించినా నన్నే పొందుదురు. F నా భక్తులై ఫలసంగం కోరక కర్మానుష్ఠానంచేత ఆదేవతల భజించినా నన్నే పొందుదురు. G నా భక్తులై ఫలసంగరహితులై కర్మానుష్ఠానముచాతను ఆదేవతల భజించినా నన్నే పొందుదురు.

24

అవ్యక్తం వ్యక్తిమాపన్నం మన్యంతే మామబుద్ధయః
పరంభావమజానంతో మమావ్యయ మనుత్తమమ్॥

యెవ్వరికిన్నీ కానరాక, అవ్యక్తుడనై వుండిన్నీ. ఆశ్రితరక్షణార్థమై [1]శ్రీకృష్ణవేషానను [2]భక్తి బొందినటువంటి నన్నును, దుర్బుద్ధులైన[3]వాళ్లు, నాయొక్క అవ్యయమైన [4]ఉత్తమమయిన [5]పరమపదమైన భావము యెరుగని వారై. [6]నన్నును రాజమాత్రునిగా దలతురు, అటువంటి అధములు [7]నన్ను [8]గొలువరు.

1 B శ్రీకృష్ణవేషాన C కృష్ణవేషానను 2 ABCEF వ్యక్తిబొందిన నన్నును, 3 ABE వారు G వారలు 4 ACEFG వుత్తమమైన B లో లేదు. 5 ABCEF పరమమైన 6 B నన్ను E లో లేదు. 7 G నన్నును 8 BCEFG గొలువరున్న.

25

నాహం ప్రకాశస్సర్వస్య యోగమాయా సమావృతః
మూఢోఽయం నాభిజానాతి లోకో మామజమవ్యయమ్॥

[1]నీవు యాల కానరాకవుందు వంటేను? నేను యోగమాయచాతను [2]కాన రానివాడనై. సమస్తమైన వారికిన్నీ [3]ప్రకాశం బొందజేయుదును. నేను మనుష్య రూపాన అవతరిస్తి నని మోహం [4]బొందిన యీ [5]జగత్తున[6]జనులు [7]జన్మ రహితుడ నైన నాస్వభావం యెరుగరు.

1 A నీ వేలాగున వుండుదు వంటేను? BG నీ వేల కానరాకవుందువు అంటేను? CEF నీ వేల కానరాకవుండుదు వంటేను? 2 E కప్పబడినవాడనై, 3 ABF ప్రకాశం బొందను నేను. E ప్రకాశముగా నున్న, నేను. 4 AB జెందిన 5 ABCEFG లలో -జగత్తున- లేదు. 6 ABCF జనము E జనములు 7 CEF జన్మరహితుడనై నాశ రహితుడనైన G నాశరహితుడనైన

26

వేదాహం సమతీతాని వర్తమానాని చార్జున
భవిష్యాణి చ భూతాని మాం తు వేద న కశ్చన॥

[1]వో యర్జునుడా! నేను పోయిన [2]పదార్థాలా నెరుగుదును. [3]వర్తమాన పదార్థాలా నెరుగుదును. [4]భవిష్యత్పదార్థాలా నెరుగుదును. యీభూతభవిష్యద్వర్త[5]మానాలావారిలోన [6]వకడూన్ను నన్ను యెరుగడు. [7]యిటుగనుక [8]జ్ఞాని [9]మహా దుర్లభుడనుట.

1 E వోయి అర్జునా! F లో -వో యర్జునుడా నేను- లేదు. 2 ABCF పదార్థాల E పదార్థాలను 3 AF వర్తమాన పదార్థాల నెరుంగుదును. C లో లేదు. E వర్తమానపదార్థాలను యెరుగుదును. 4 AF భవిష్యత్పదార్థాల నెరుంగుదును. BC లలో లేదు. E భవిష్యద్వర్తమానాలు యెరుగుదును. 5 A మాన కాలాల వారిలో 6 ACEF నన్ను వొకడున్ను యెరుగడు. B వకడూన్ను యెరుగడు.

7 ABCEF అటుగనుక 8 E జ్ఞానైనవాడు 9 AB దుర్లభ మనుట. C దుర్లభుడు. EF దుర్లభు డనుట.

27

ఇచ్ఛాద్వేషసముత్థేన ద్వంద్వమోహేన భారత
సర్వభూతాని సమ్మోహం సర్గే యాంతి పరంతప॥

[1]ఓ యర్జునుడా! పూర్వజన్మ [2]కర్మానుకృతమైన యిచ్ఛాద్వేషాల[3]వలన [4]బుట్టినటువంటి [5]శీతోష్ణాదు లనే [6]ద్వంద్వాలయొక్క మోహంచాతను సర్వప్రాణా(ణు)లున్ను పుట్టినప్పుడే [7]అజ్ఞానం [8]బొందుదురు.

1 E వోయి శత్రుసంహారకుడైన [అర్జునా]! 2 E కర్మానుగుణమైన 3 B లో లేదు. CEF వల్ల 4 E బుట్టిన శీతో— 5 CEF శీతోష్ణా లనే 6 ABCEF ద్వంద్వ మోహముచాతను 7 E నాశము 8 G బొందును.

28

యేషాం త్వంతగతం పాపం జనానాం పుణ్యకర్మణామ్
తే ద్వంద్వమోహనిర్ముక్తా భజంతే మాం దృఢవ్రతాః॥

యేజనులకైనాను పుణ్యకర్మలయినవారలకు పాపం నాశం బొందును. వారు [1]శీతోష్ణాది ద్వంద్వాలవలన వచ్చే మోహం [2]విడిచి దృఢవ్రతులయి నన్ను [3]భజియింతురు.

1 A శీతోష్ణద్వంద్వాలవల్లను వచ్చే B శీతోష్ణాదిద్వంద్వాలవల్ల వచ్చిన CF శీతోష్ణాదిద్వంద్వాలవల్ల వచ్చే E శీతోష్ణద్వంద్వాలవల్ల వచ్చే 2 E విడిచినవారై 3 ABCEF భజింతురు.

29

జరామరణమోక్షాయ మామాశ్రిత్య యతంతి యే
తే బ్రహ్మ తద్విదుః కృత్స్న మధ్యాత్మం కర్మ చాఖిలమ్॥

[1]జరామరణమైన [2]ఆత్మస్వరూపజ్ఞానంకొరకు [3]నన్నాశ్రయించి యెవ్వరు యత్నం [4]శేయుదురు వారు ఆ బ్రహ్మమును [5]యెరుగరు(?). [6]అధ్యాత్మము [7]నెరుగరు(?). [8]అఖిలమైన [9]కర్మమున్ను [10]యెరుగరు(?).

1 ABCF న న్నాశ్రయించి జరామరణరహితమైన E జరామరణరహితమైన 2 E ఆత్మజ్ఞానంకొరకు 3 B లో - నన్నాశ్రయించి - లేదు. 4 E శేయుదురో 5 ABCEFG యెరుంగుదురు. 6 B అధ్యాత్మం E అధ్యాత్మను 7 AC నెరుంగుదురు. BEFG యెరుగుదురు. 8 F అఖిలమున్ను 9 C కర్మమునున్ను F లో లేదు. 10 A యెరుంగుదురు. BCEFG యెరుగుదురు.

30

సాధిభూతాధిదైవం మాం సాధియజ్ఞం చ యే విదుః
ప్రయాణకాలేపి చ మాం తే విదు ర్యుక్తచేతసః॥

[1]నన్నును అధిభూతంతో గూడిన [2]వానిగానున్ను, [3]అధియజ్ఞముతో గూడినవానిగానున్ను, [4]యెవ్వరైనా నేమి యెరుగుదురు-[5]వారు ప్రయాణకాల మందున్ను, అప్పటికి తగినబుద్ధి [6]గలవారై [7]న న్నెరుగుదు రనుట.

1 ABC నన్ను 2 B వాడగానున్ను 3 BCF అధిదైవతంతో గూడినవానిగా నున్ను అధియజ్ఞంతో 4 ACEF యెవ్వరాయ నేమి 5 B లో_వారు_లేదు. 6 A గలిగినవారలై BCF గలవార్లై 7 ABCF న న్నెరుగుదు రంటేను. E నన్నును యెరుగుదురు.

ఇతి శ్రీమత్తాళపాకఅన్నమాచార్యుల కొమారుడు పెదతిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థము తెనుగుచేశి వ్రాయించినది పరమహంసవిజ్ఞానయోగ మన్నది యేడో అధ్యాయము.

A పరమహంసవిజ్ఞానయోగో నామ సప్తమో ఽ ధ్యాయః. శ్రీమత్తాళపాక అన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరమలయ్య భగవద్గీతార్థము తెనిగించెను.

B హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీభగవద్గీతాసూపనిషత్సు శతసహస్రికాయాం సంహితాయాం వైయాసిక్యాం యోగశాస్త్రనిర్ణయే శ్రీమన్మహాభారతే శ్రీభీష్మ పర్వణి శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే సకలవేదాంతశాస్త్రార్థసూత్రే పరమహంసవిజ్ఞానయోగో నామ సప్తమోఽధ్యాయః.

C ఇతి శ్రీమతాళ్లపాకఅన్నమయగారి కొమారుండు తిరుమలయ్యగారు చేసిన తెనుగు టీక. యితి శ్రీతాళపాకఅన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయం గారు భగవద్గీతార్థం తెలుగుచేశి వ్రాయించినందు యేడో అధ్యాయం సంపూర్ణం. పరమహంసవిజ్ఞానయోగో నామ సప్తమోఽధ్యాయః.

E హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీమహాభారతే శతస(సా)హస్ర్యాం సంహితాయాం శ్రీభగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే కృష్ణార్జునసంవాదే పరాపరప్రకృతియోగోనామ సప్తమోధ్యాయః.

F సప్తమోధ్యాయ స్సమాప్తః.

G యిది పరమహంసయోగ మనే యేడో అధ్యాయం సంపూర్ణం.

ఎనిమిదో అధ్యాయం

అక్షరపరబ్రహ్మయోగం

1

అర్జున ఉవాచ

కిం తద్బ్రహ్మ కి మధ్యాత్మం కిం కర్మ పురుషోత్తమ
అధిభూతం చ కిం ప్రోక్తం అధిదైవం కి ముచ్యతే॥

ర్

[1]వోయి పురుషోత్తముడా! [2]బ్రహ్మ మనగా యేది? [3]అధ్యాత్మ మనగా యేది? కర్మమనగా యేది? [4]అధిభూత మనగా యెద్ది? [5]అధిదైవ మనగా యెద్ది?

ర్ CE అర్జున వాక్యం FG అర్జునుని వాక్యం

1 AF వో పురుషోత్తమా! CE వోయి పురుషోత్తమా! 2 A బ్రహ్మ మనగాను కర్మమనగానుయేది? 3 AE అలో-అధ్యాత్మ మనగా యేది-లేదు. 4 E అధిభూతమనగా యే మనబడును? 5 E అధిదైవమనగా యే మనబడును?

2

అధియజ్ఞః కథం కోఽత్ర దేహేఽస్మి న్మధుసూదన
ప్రయాణకాలే చ కథం జ్ఞేయోఽసి నియతాత్మభిః॥

యీ దేహమందు అధియజ్ఞ [1]మనగాను [2]యెటువంటిది? ప్రయాణకాలమందు నియతాత్ములైనవారిచాతను [3]యెరుగబడుదు వంటేను?

1ABCEFG మనగా 2 E నేంది వోయి మధుసూదనా ప్రయాణ- 3 AEF యెటువలె యెరుగబడుదువు? అంటేను? B యెటువలె నెరుగబడుదువు? C యెటు వలె నెరుగబడు నంటేను? G యెటువలె యెరుగబడును?

E ప్రతిలో 1, 2, 3 శ్లోకాలు తాత్పర్యాలు వ్రాసి ఆతర్వాత 2వ శ్లోక తాత్పర్యం మరలా వ్రాసినాడు.

3

శ్రీ భగవానువాచ

అక్షరం బ్రహ్మపరమం స్వభావోఽధ్యాత్మ ముచ్యతే
భూతభావోద్భవకరో విసర్గః కర్మసంజ్ఞితః॥

*

[1]పరమ మనే, అక్షర మనే ఆత్మ[2]సమూహమున్నూ బ్రహ్మ మనిపించు కొనును. [3]ఆయాత్మకు తనవాసన గప్పుచున్న స్వభావమైనప్రకృతి అధ్యాత్మ మనిపించుకొనును. మనుష్యాదిభావాలకున్నూ [4]కారణమైన సృష్టి కర్మ మనిపించు కొనును.

* BCF కృష్ణ వాక్యం.

1 ABCEF పరమమైన 2 E సమూహం బ్రహ్మ మని 3 B లో_ఆయాత్మకు తన వాసన గప్పుచున్న స్వభావమైన ప్రకృతి అధ్యాత్మ మనిపించుకొనును_అన్న భాగం లేదు. CE ఆత్మకు 4 ABCEF జన్మాలకున్ను కారణమైన

4

అధిభూతం క్షరో భావః పురుషశ్చాధిదైవతమ్
అధియజ్ఞోఽహమేవాత్ర దేహే దేహభృతాం వర॥

అధిభూత [1]మనగాను [2]శబ్దస్పర్శాదులకు ఆశ్రయమైన [3]పంచభూతస్వరూప మైన [4]దేహము. అది క్షరభావ మనిపించుకొనును. అధిదైవ మనగాను పురుషుడు. [5]యీదేహధారులకు శ్రేష్ఠుడవైన వో యర్జునుడా! సర్వయజ్ఞాల [6]చాతను ఆ[7]యా దేవతులలోనుండి పూజింప[8]బడెడువాడ గనుక యీదేహమందు అధియజ్ఞ మనగాను నేనే.

1 F మనగ యేంది శబ్ద 2 C లో_శబ్దస్పర్శాదులకు ఆశ్రయమైన పంచభూత స్వరూపమైనదేహము. అది క్షరభావ మనిపించుకొనును. అధిదైవ మనగాను_అన్న భాగం లేదు. 3 ABEF పంచమహాభూతస్వరూపము 4 ABEF లలో_దేహము_లేదు. 5 BCF వో దేహధారులలోను శ్రేష్ఠుడవైన అర్జునుడా! E వోయి దేహధారులలోన శ్రేష్ఠుడైన అర్జునా! 6 B చాతనున్ను 7 E ఆయాదేవతలలోననుండి 8 ACEF బడేవాడ BG బడినవాడ

5

అంతకాలే చ మామేవ స్మరన్ ముక్త్వా కళేబరమ్
యః ప్రయాతి స మద్భావం యాతి నాస్త్యత్ర సంశయః॥

[1]అంత్యగాలమం[దు] [2]నన్ను [3]స్మరించి యెవ్వడు శరీరం [4]విడిచి పోవును. వాడు [5]నాభావం [6]బొందును. [7]యీఅర్థమందు సంశయం లేదు.

1 ACEF అంతకాలమందున్ను 2 ABCEF నన్నే 3 EG స్మరిస్తున్ను 4 E విడుచును, వాడు 5 E నాభావమును 6 B జెందును. 7 ABCF యీ అర్థమందు సందేహము లేదు. E లో లేదు.

6

యం యం వాపి స్మరన్ భావం త్యజత్యంతే కళేబరమ్
తం తమేవైతి కౌంతేయ సదా తద్భావభావితః॥

[1]అంత్యకాలమందు యే యే భావము [2]స్మరింపుచున్నా శరీరం [3]విడిచి పోవును. [4]ఆయొక్క భావం భావింపబడినవాడై [5]ఆయా భావమునే బొందును.

1 BCFG అంతకాలమందు 2 C స్మరించుచున్ను G స్మరిస్తున్ను 3 ABCFG విడుచును. ఆ_ 4 ABCG ఆభావంచాతనే భావింప 5 ABCF సదా ఆయాభావమే పొందును. G ఆభావమునే పొందును. అదిగారణానబట్టుండి యెల్లప్పుడున్ను సద్భావమే భావించుచున్నందుట.

C లో 6, 7 శ్లోకాలున్ను వాటితర్వాత తాత్పర్యాలున్ను కలిపి వ్రాయబడ్డాయి. E లో ఈశ్లోకం తాత్పర్యం రెండూ లేవు.

7

తస్మాత్సర్వేషు కాలేషు మామనుస్మర యుధ్య చ
మయ్యర్పితమనోబుద్ధిర్మామేవైష్యస్యసంశయః॥

[1]అదిగారణానబట్టుండి [2]సర్వకాలమందున్నూ నన్నే స్మరింపుము, [3]యుద్ధము శేయుము. [4]నీయొక్క మనస్సున్నూ. బుద్ధిన్నీ నాయందే పెట్టితేను నన్నే పొందేవు. [5]సంశయంలేదు.

1 F అదిబట్టుండిన్ని G అటుగనక వోయి అర్జునుడా! 2 E సర్వకాలాలయందున్ను G సకలకాలమందున్ను 3 ABCEFG యుద్ధమున్ను 4 ABCF నాయందు

బెట్టబడిన మనస్సున్ను, బుద్ధిన్ని కలవాడవు అయితేను నన్నే పొందేవు. E నాయందు బెట్టిన బుద్ధిన్ని, మనస్సున్ను సేయుము. నాయందుబెట్టిన బుద్ధిన్ని, మనస్సున్ను గలవాడవై నన్నే పొందేవు. సంశయము లేదు. G నాయందుబెట్టబడిన మనస్సు రూపం బొందుదురు. *యెవ్వడు... నిర్వహించి బ్రహ్మచర్యం చరింతురు. ఆ కైవల్యపదం నీకు సంగ్రహాననే చెప్పేను. 5 A లో_సంశయములేదు_లేదు. F సంశయములేదు, యిందుకు.

* ఇక్కడనుండి 11వ శ్లోకం టీక.

8

అభ్యాసయోగయుక్తేన చేతసా నాన్యగామినా
పరమం పురుషం దివ్యం యాతి పార్థానుచింతయన్॥

[1] సంతతాభ్యాసయోగంతో [2] గూడినటువంటి దేవతాంతర [3] భజనలేని చిత్త[ం] చాతను, [4] సంతతమున్నూ, నన్నే చింతింపుచున్నూ, [5] సమమైన దివ్యపురుషుడనైన నన్ను బొందును.

1 AE సంతతాభ్యాసముతో 2 E గూడిన దేవతాంతర 3 ABCEF భజనము లేని 4 E వోయి అర్జునా! నన్నే 5 ABCEFG పరమమైన

9

కవిం పురాణమనుశాసితార మణో
రణీయాంస మనుస్మరేద్యః
సర్వస్య ధాతార మచింత్యరూప
మాదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్॥

సర్వజ్ఞుడనై, [1] పురాతనుడనై, [2] విశ్వమెల్లాను [3] రక్షించేవాడనై, [4] అణువై[న], జీవునికంటేను సూక్ష్మరూపాన [5] వ్యాపించి [6] సర్వప్రస్థనై, [7] అచింత్యరూపుడనై, అనేకసూర్యప్రకాశుడనై, తమస్సు నంటక వుండెడి [8] [అ]ప్రాకృత దివ్యస్వరూపుడనైన నన్ను [9] స్మరింపుచున్ను,

1 B పురాణపురుషుడనై F పురాతుడనై 2 ACG విశ్వము నల్లాను BE విశ్వమునెల్లా 3 AE శిక్షించేవాడనై B రక్షించువాడనై C రక్షించినవాడనై F శిక్షించెడివాడనై 4 ABCEFG అణువైన జీవునికంటేను 5 B వ్యాపించు E వ్యాపించిన 6 AB

సర్వశ్రేష్ఠుడనై E సమస్తానికిన్ని శ్రేష్ఠినై FG సర్వస్రష్టనై 7 E అప్రాకృత దివ్య రూపుడనై 8 ACF అప్రాకృత దివ్యరూపుడనైన E లో లేదు. 9 E నెవ్వడు స్మరియించును.

10

ప్రయాణకాలే మనసాచలేన
భక్త్యాయుక్తో యోగబలేన చైవ
భ్రువోర్మధ్యే ప్రాణమావేశ్య సమ్యక్
స తం పరంపురుషముపైతి దివ్యమ్॥

[1]భక్తియుక్తుడై, సంతతాభ్యాస మనెడి యోగబలంచాతను మనసు నిశ్చలమౌ గనుక, [2]నిశ్చలమనస్సుచాతను, [3]అంత్యకాలమందు భ్రూమధ్యమందు [4]ప్రాణ వాయువులు బెట్టి అక్కడను పరమపురుషున్ని [5]చింతించును. [6]పరమపురుషున్ని చింతించినవాడున్నూ [7]నేనే అయినటువంటి [8]మనస్సుచాతను అంత్యకాలమందు ఆ పరమపురుషున్ని బొందును [9]అని చెప్పి,

1. E భక్తితోగూడినవాడై 2 ACEF అనిశ్చల మనస్సుచాతను B అనిశ్చలపు మనస్సుచాతను 3 G అంతకాలమందు 4 ABCEFG ప్రాణవాయువుబెట్టి 5 A భజియింపుచున్ను E చింతించేవాడు G జింతింపుచున్ను 6 ABCEFGలలో–పరమ పురుషున్ని చింతించినవాడున్నూ–అన్న భాగం లేదు. 7 ACF అటువలె చింతించెనా నేనే B అటువలె జింతించగా నేనే E లెస్సగా నేనైనటువంటి G అయనే నే నైనటువంటి 8 ABCEFGలలో– మనస్సుచాతను అంత్యకాలమందు – అన్న భాగం లేదు. 9 B లో లేదు. FG అని చెప్పె,

11

యదక్షరం వేదవిదో వదంతి
విశంతి యద్యతయో వీతరాగాః
యదిచ్ఛంతో బ్రహ్మచర్యం చరంతి
తత్తే పదం సంగ్రహేణ ప్రవక్ష్యే॥

[1]అటుమీదటను ఆత్మతోగూడిన [2]భగవదనుభవం [3]అనుభవింపనేరక [4]భగవంతునితోగూడిన తన ఆత్మానుభవమందే నిరతుడైన [5]నీవుపాసన చెప్పేని. [6]యేదైనానేమి వక అక్షరస్వరూపున్ని వేదవేత్తలు చెప్పుదురు; వీతరాగులయిన

యతులు యేస్వరూపం బొందుదురు; యే[7] స్వరూపం నిశ్చయించి బ్రహ్మచర్యం [8] చరింతురు; అకైవల్యపదము నీకు సంగ్రహాన చెప్పేను.

1 A అటువంటి B లో లేదు. CEG అటుమీదను F అటమీదట 2 A భగవానులవ ద్దనుభవము 3 B అనుభవింపుటగాక E లో_అనుభవింప నేరక_లేదు. 4 A భగవానుతో BC భగవానునితో E ఆ అనుభవముతో 5 ACFG కేవలుని వుపాసన ప్రకారం చెప్పేని. B కేవలుని ఉపాసనప్రకారం జెప్పితిని. E కేవలుని ప్రకారం చెప్పేని. 6 E యే స్వరూపమును అక్షరస్వరూపముగా చెప్పుదురు 7 E స్వరూపమును ఇచ్ఛయించి 8 E నాశ్రయింతురు.

B లో ఈశ్లోకం లేదు. తాత్పర్యంమాత్రం 10వ శ్లోకతాత్పర్యంతో కలిపి వ్రాయబడి ఉంది.

12

సర్వద్వారాణి సంయమ్య మనో హృది నిరుధ్య చ
మూర్ధ్న్యాధాయాత్మనః ప్రాణమాస్థితో యోగధారణామ్॥

సర్వమైన యింద్రియ[1] ద్వారాలా నియమించి, [2] మనస్సు హృదయమందు నాతో గూడిన [3] ఆత్మే నిలిపి, భ్రూమధ్యమందు [4] ప్రాణవాయువుల బెట్టి యిటువంటి [5] యోగధారణ నాశ్రయించి,

1 ABCEF ద్వారాలను 2 A లో _ మనస్సు - లేదు. E మనస్సును 3 ACEF ఆత్మమీద నిలిపి B ఆత్మయందు నిలిపి 4 ACE ప్రాణవాయువు బెట్టి 5 E యోగధారణమును ఆశ్రయించినవాడై

13

ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ వ్యాహరన్మా మనుస్మరన్
యః ప్రయాతి త్యజన్ దేహం స యాతి పరమాం గతిమ్॥

నాకు ముఖ్యానామమైన ఓం అనెడి యేకాక్షరమంత్రము నుచ్చరింపుచూన్ను అమంత్రానకు అర్థమైన [1] నన్ను ను సంతతమున్ను స్మరింపుచూన్ను, దేహం విడిచి యెవ్వడు పోవును, [2] వాడు [3] ప్రకృతితోబాశిన ఆత్మస్వరూప మనే పరమగతి బొందును.

1 A లో- నన్నును- లేదు. G నన్ను 2 BC లలో లేదు. 3 B ఆప్రకృతితో G ప్రకృతితోడ

E పూర్తిపాఠం—నాకు ముఖ్యనామమైన ఓం అనే యేకాక్షరమును ఉచ్చరింపుచున్ను, ఆ మంత్రానకు అర్థమైన నన్ను సంతతము స్మరిస్తున్ను, యెవ్వడు దేహమును విడుచును; వాడు ప్రకృతితో బాసిన ఆత్మస్వరూప మనే పరమగతి బొందును.

13a

*ప్రణవోపి ధనుః శరోంహ్యాత్మా బ్రహ్మ తల్లక్షణ ముచ్యతే
అప్రమత్తేన వేద్ధవ్యం శరవత్తన్మయో(మో)చయేత్॥

*ఈ శ్లోకం B లో మాత్రమే ఉంది. టీక లేదు. మిగిలిన ప్రతుల్లో శ్లోకం లేదు, టీకా లేదు. ఈ శ్లోకం ముండకోపనిషత్తు (2-2-4) లోను, ధ్యానబిందూపనిషత్తు (14వ శ్లో)లోను క్రింది విధంగా వుంది.

ప్రణవో ధనుః శరోహ్యాత్మా బ్రహ్మ తల్లక్ష్య ముచ్యతే
అప్రమత్తేన వేద్ధవ్యం శరవత్తన్మయో భవేత్॥

13b

*లక్ష్యం స్సగత బ్రహ్మ శరో మే సర్వతో ముఖమ్
వేద్ధ సర్వగతశ్చాహం విద్ధం లక్ష్యం న సంశయః॥

*ఈ శ్లోకం B లో మాత్రమే ఉంది. టీక లేదు. మిగిలిన ప్రతుల్లో శ్లోకం లేదు, టీకా లేదు. ఈ శ్లోకం రుద్రహృదయోపనిషత్తు (39వ శ్లో)లో యిలా వుంది.

లక్ష్యం సర్వగతం చైవ శరః సర్వగతో ముఖః
వేద్ధా సర్వగత శ్చైవ శివలక్ష్యం నసంశయః॥

14

అనన్యచేతా స్సతతం యో మాం స్మరతి నిత్యశః
తస్యాహం సులభః పార్థ నిత్యయుక్తస్య యోగినః॥

[1] యికను జ్ఞానికై [2] ఉపాసనం [3] చెప్పీని. నిత్యమున్ను [4] వుద్యోగించినది మొదలుకొని [5] సర్వకాలమందున్నూ [6] నన్నే యెవ్వడు స్మరించును యీరీతి నిత్యయుక్తుడైన యోగికి నేను సులభుడను.

1 A యింకా BC యింక FG ఇంకను 2 ABF వుపాసనప్రకారం C ఉపాసనాప్రకారం 3 BG చెప్పేను. 4 C వుద్యోగించిన మొదలుకొనిన్ని సర్వ 5 G సకల కాలాలందున్ను 6 A నన్ను BF నన్నునే C లో లేదు.

E పూర్తిపాఠం-ఇంక సుజ్ఞానికి ఉపాసనాక్రమం చెప్పేను. నిత్యమున్ను ఇతరమనస్సులేనివాడై ఉద్యోగముచేసి సకలకాలమందున్ను ఎవ్వడు నన్ను స్మరించును వోయి అర్జునా! యీరీతి నిత్యయుక్తుడైన యోగికి నేను సులభుడను.

15

మా ముపేత్య పునర్జన్మ దుఃఖాలయ మశాశ్వతమ్
నాప్నువంతి మహాత్మాన స్సంసిద్ధిం పరమాం గతాః॥

నన్ను [1]బొందినవారు దుఃఖాలకు పునికిపట్టై అస్థిరమైన[2] జన్మము [3]బొందరు. అదిగారణాన [4]బట్టుండి యీమహాత్ములు [5]పరమసిద్ధి బొందినవారు.

1 G పొందనివారు 2 BCF జన్మమును 3 G బొందుదురు. 4 A లో-బట్టుండి-లేదు. 5 ABCFG అందరికంటె పరమశిద్ధి బొందినారు.

E పూర్తిపాఠం-పరమమైనజ్ఞానమును పొందిన మహానుభావులు నన్ను ఆశ్రయించి అస్థిరమై దుఃఖాశ్రయమైన తిరుగా జన్మమును పొందరు.

16

ఆబ్రహ్మభువనాల్లోకాః పునరావర్తినోఽర్జున
మా ముపేత్యతు కౌంతేయ పునర్జన్మ న విద్యతే॥

[1]వో యర్జునా! బ్రహ్మలోకపర్యంతమైన సర్వలోకాలనున్నూ [2]పొందినాను. [3]ఆలోకాలందు [4]ఐశ్వర్యాలనుభవించిన్ని. ఆలోకాలు అస్థిరాలు గనుక మరిన్ని తిరిగి రావలశి వుండును. నన్ను బొందితేను మరినాశం లేదు; గనుక [5]మరి జన్మాలకు రారు. బ్రహ్మాదిలోకాలు యేరీతి అనిత్యాలు? అంటే [6]బ్రహ్మాదిదేవతలకు గల కాలం [7]యొక్క [8]కట్టడ నీకు జెప్పుచున్నాడను.

1 F లో-వో యర్జునా-లేదు. 2 A పొందినవారు C పొందినానున్ను 3 ABCF ఆలోకాలందలి 4 G అయిశ్వర్యాలనుభవించినాను 5 A మరిన్ని 6 B ఆదేవతలకు 7 B లో-యొక్క-లేదు. 8 BCFG కట్టడ చెప్పుచున్నాడు.

E పూర్తిపాఠం—బ్రహ్మలోకముపర్యంతము పోయినజనులు తిరుగా వచ్చే వారు. ఓయి కౌంతేయా! అర్జునా! నన్ను పొందితేను తిరుగా జన్మము లేదు.

17

సహస్రయుగపర్యంత మహర్య ద్బ్రహ్మణో విదుః
రాత్రిం యుగసహస్రాంతాం తేఽహోరాత్రవిదో జనాః॥

[1]వెయ్యి మహాయుగాలైతేను బ్రహ్మదేవునికి [2]పగలని చెప్పుదురు. రాత్రీన్ని [3]వెయ్యి మహాయుగాలైతేను అహోరాత్రమని వేత్తలైనవారు చెప్పుదురు.

1 ABCF వేయి 2 B వొక పగ అని 3 ACFG వేయిమహాయుగాలే అని అహో రాత్రవేత్తలైనవారు చెప్పుదురు. B మహాయుగాలు వెయ్యి అని అహోరాత్రవేత్తలైనవారు చెప్పుదురు.

E పూర్తిపాఠం—బ్రహ్మదేవునికి వేయిచతుర్యుగాలపర్యంతం పగలున్ను, వేయిచతుర్యుగాల పర్యంతం రాత్రి అనిన్ని యెవరు తెలుతురు, ఆ జనులు అహోరాత్రవేత్తలు.

18

అవ్యక్తాద్వ్యక్తయ స్సర్వాః ప్రభవంత్యహరాగమే
రాత్ర్యాగమే ప్రలీయంతే తత్రైవావ్యక్త సంజ్ఞకే॥

అవ్యక్తమైన బ్రహ్మశరీరంవలనను [1]పగలైతేను [2]సమస్తవ్యక్తులున్నూ వుదయించును. [3]రాత్రైతేను [4]అవ్యక్త మను పేరుగల అందే సమస్తభూతాలున్నూ అణుగును.

1 F పగలైతే సమస్త 2 B సమస్తమైన వ్యక్తులున్ను 3 B రాత్రి యైతేను 4 ABC అవ్యక్త మనే పేరుగల F అవ్యయమైన పేరగల

E పూర్తిపాఠం—సమస్తభూతాలున్ను అవ్యక్తమైన బ్రహ్మశరీరమువల్లను పగలు వచ్చినప్పుడు సద్యః పుట్టుదురు. రాత్రి వచ్చినప్పుడు అవ్యయ మనే పేరుగల ఆబ్రహ్మశరీరమందే అణుగుదురు.

19

భూతగ్రామ స్స ఏవాయం భూత్వా భూత్వా ప్రలీయతే
రాత్ర్యాగమేఽవశః పార్థ ప్రభవత్యహరాగమే॥

[1]అకర్మవశమైన అభూతసమూహమే వో యర్జునా! పగ లైతే [2]పుట్టుచున్నూ రా త్రైతేను [3]అణుగుచున్ను వుండును. అటువంటి బ్రహ్మాదిలోకాలను [ఐ]శ్వ ర్యార్థులు గోరుదురు. అటుగనుక యీక్రమానను కాలం నిండితేను బ్రహ్మాదిలోకా లున్ను నాశం బొందును అనుట.

1 AF కర్మవశ్యమైన BG కర్మవశమైన C వశమైన 2 AC పుట్టును. BF పుట్టి G పుట్టిపుట్టి 3 A అణుగుచుండును. BFG అణుగుచునుండును C అణుగును.

E పూర్తిపాఠం—యీరీతిని పుట్టుచున్ను, నాశం బొందుచున్ను, కర్మవశ్యమైన యీభూతసమూహమే వోయి అర్జునా! పగ లైతే పుట్టును. రాత్రిఅయితే అణుగును. అటువంటి బ్రహ్మదిలోకాలను అయిశ్వర్యార్థులు గోరుదురు. అటుగనక యీక్రమాన కాలం నిండితేను బ్రహ్మదిలోకాలున్ను నాశము పొందు ననుట.

20

పరస్తస్మాత్తు భావోఽన్యోఽవ్యక్తోఽవ్యక్తాత్సనాతనః
య స్స సర్వేషు భూతేషు నశ్యత్సు న వినశ్యతి॥

[1]యింక కైవల్యం బొందినవారు యే మౌదు అంటేను? [2]అవ్యక్తము కంటేను అన్యమైన, [3]వుత్కృష్టమైన భావమైనదై, [4]వ్యక్తమై, [5]సనాతనమై, సర్వమైన ఆకాశాది[6]భూతాలు చెడేటప్పుడున్నూ చెడకవుండును.

1 A యికను B యింకాను CF యింకను 2 AF ఆ అవ్యక్తముకంటేను అన్యమై 3 ABC వుత్కృష్టభావమైనదై 4 B వ్యక్తమైన 5 BC లలో—సనాతనమై—లేదు. 6 C భూతాలకున్ను

E పూర్తిపాఠం—యింక నొక్క కైవల్యం పొందినవారు యేమి పొందురు అంటివా? ఆ అవ్యక్తముకంటేను అన్యమై, వుత్కృష్టభావమైనదై, సనాతనమైన యే అవ్యక్తము కద్దు. అది సర్వమైన ఆకాశాదిభూతాలు చెడేటప్పుడున్నను చెడక వుండును.

21

అవ్యక్తోఽక్షర ఇత్యుక్త స్తమాహుః పరమాం గతిమ్
యం ప్రాప్య న నివర్తంతే తద్ధామ పరమం మమ॥

[1] అది అవ్యక్తమనిపించుకొనును. [2] యేమిటిని పెద్దలు [3] పరమగతి అందురు. యే స్వరూపం బొంది మరి తిరిగిరారు, అది నాపర[మ]మైన జ్ఞానస్థానము.

1 ABCFG అదిన్ని 2 A లో-యేమిటిని పెద్దలు-అన్న భాగం లేదు. BCG అక్షర మనిపించుకొనును యేమిటిని 3 A ఇది పరమగతి

E పూర్తిపాఠం—అవ్యక్తము, అక్షరము అనిపించుకొనును, దాన్ని పెద్దలు పరమమైనగతినిగా చెప్పుదురు. యీ స్వరూపంబొంది మఱి తిరిగిరారు. అది నాకు పరమమైన జ్ఞానస్థానము.

22

పురుష స్స పరః పార్థ భక్త్యా లభ్య స్త్వనన్యయా
యస్యాంతస్థాని భూతాని యేన సర్వమిదం తతమ్॥

భక్తియోగంగల జ్ఞానులు [1] పొందెడి లో[కము] యెటువంటిది అంటేను? [2] వో యర్జునుడా! [3] యే పరమపురుషునియందు [4] సమస్తభూతాలున్ను వున్నవి, [5] యెవ్వనిచాత సర్వమున్ను [6] వ్యాపింపబడును, ఆ పరమపురుషుడు దేవతాంతర [7] భజనలేని భక్తి చాతను [8] పొందదగినవా డనుట.

1 E పొందేటి 2 EF వోయి అర్జునా! 3 E యే పురుషునిలోపలను 4 A సమస్త భూతా లున్నవి, 5 AF యెవ్వనిచాతను E యెవనిచాత యీసర్వ 6 A వ్యాపించును, 7 ABCEF భజనములేని 8 ABCEF పొందదగినవాడు.

23

యత్ర కాలే త్వనావృత్తి మావృత్తిం చైవ యోగినః
ప్రయాతా యాంతి తం కాలం వక్ష్యామి భరతర్షభ॥

యేకాలమందు బోయిన యోగీంద్రులు [1] తిరిగి రారు? యేకాలమందు బోయిన [2] యోగీంద్రులు [3] తిరిగి వత్తురు; [4] అటువంటి కాలమును నీకు [5] జెప్పేను.

1 F తిరిగి వత్తురు; 2 E వారు 3 F తిరిగి రారు? 4 వోయి అర్జునా! యీ మార్గాలరెంటినిన్ని అటువంటి 5 ABCF జెప్పేను, అర్జునా! వినుము.

24

అగ్నిర్జ్యోతి రహశ్శుక్లః షణ్మాసా ఉత్తరాయణమ్
తత్ర ప్రయాతా గచ్ఛంతి బ్రహ్మ బ్రహ్మవిదో జనాః॥

[1] అగ్ని అనెడి జ్యోతిస్సున్ను, శుక్ల పక్షమున్ను, వుత్తరాయణ[2] మందలి ఆరునెలలూన్ను [3] అనెడి యింతవట్టున్నూ అధిదేవతగాగల మార్గమందు బోయిన బ్రహ్మవేత్తలు [4] బ్రహ్మను బొందుదురు.

1 BCF అగ్ని అనే జ్యోతిస్సు అహస్సున్ను E అగ్నిన్ని అహస్సున్ను శుక్ల G అగ్నియనెడి జ్యోతిస్సున్ను అహస్సున్ను శుక్ల 2 E మైన త B లో–అనెడి–లేదు. E సూర్యజ్యోతిస్సున్ను అనే యింతవట్టున్ను F అనెడియిందుకున్ను 4 ABCEG బ్రహ్మము

25

ధూమోరాత్రి స్తథా కృష్ణః షణ్మాసా దక్షిణాయనమ్
తత్ర చాంద్రమసం జ్యోతి ర్యోగీ ప్రాప్య నివర్తతే॥

ధూమమున్నూ, రాత్రిన్ని, కృష్ణపక్షమున్నూ, దక్షిణాయన[1] మున్నూ, చంద్ర [2] జ్యోతిస్సున్నూ [3] అనే [4] యింతవట్టున్ను అధిదేవతలుగాగల మార్గమందు [5] బోయిన యెంత యోగీంద్రుడైనాను తిరిగి వచ్చును.

1 ABCF మందలి ఆరునెలలున్ను చంద్ర– E మైన ఆరునెలలున్ను చంద్ర– 2 E జ్యోతి స్సనెడి F జ్యోతిస్సు 3 ABCF అనెడి E లో–అనే–లేదు. 4 B యింత వట్టుకున్ను 5 A యోగీంద్రులు పోయినాను తిరిగి వత్తురు. BCG యోగీంద్రుడు గనక పోయినాను తిరిగి వచ్చును. E పోయిన యోగి తిరిగి వచ్చును.

26

శుక్లకృష్ణే గతీ హ్యేతే జగత శ్శాశ్వతే మతే
ఏకయా యాత్యనావృత్తి మన్యయావర్తతే పునః॥

[1] శుక్లకృష్ణ అనే [2] అటువంటి యీరెండు మార్గాలూన్ను [3] జగత్తుకు [4] శాశ్వితా లయినవి. అర్చిరాది మార్గాన [5] బోయినవాడు [6] తిరిగి రాడు. ధూమాది మార్గాన [7] బోయినవాడు [8] తిరిగి [9] వచ్చును.

1 ACEFG శుక్లకృష్ణా లనే B శుక్లక్రిష్ణా లనే 2 E లో-అటువంటి-లేదు. 3 A జనులకు 4 B శాశ్వితమైనవి. CE శాశ్వతాలైనది. 5 F బోయినవారు 6 A బ్రహ్మము పొందును తిరిగి రాడు. F తిరిగి రారు. 7 AF బోయినవారు 8 E మరిన్ని తిరిగి 9 A వత్తురు.

27

నైతే సృతీ పార్థ జాన న్యోగీ ముహ్యతి కశ్చన
తస్మా త్సర్వేషు కాలేషు యోగయుక్తో భవార్జున॥

[1]వో యర్జునుడా! [2]యీ మార్గాలు రెంటీన్ని యెరిగి, నిత్యమున్నూ [3]అర్చిరాది మార్గమును [4]చింతించిన యోగి మోసపోడు. [5]అదిగారణానబట్టుండి [6]నీవు [7]సర్వకాలమందున్ను యోగ[8]యుక్తుడవు గమ్ము.

1 A లో-వో యర్జునుడా-లేదు. BCEF వోయి అర్జునా! 2 A యీ మార్గాలు రెంటిని B యీమార్గాల రెంటనున్ను 3 CG అర్చిరాదిమార్గమున 4 E చింతించే ఒకానొకడున్ను మోస 5 A లో-అదిగారణానబట్టుండి-లేదు. E అది గనక 6 AE లలో-నీవు-లేదు. BCFG నీవున్ను 7 A వో యర్జునా! సర్వకాలాల యోగ E సర్వకాలాలయందున్ను యోగ G సకలకాలమందున్ను యోగ 8 A యుక్తంగా వుండేది వుత్తమం.

28

వేదేషు యజ్ఞేషు తపస్సు చైవ
దానేషు యత్పుణ్యఫలం ప్రదిష్టమ్
అత్యేతి తత్సర్వమిదం విదిత్వా
యోగీ పరంస్థాన ముపైతి చాద్యమ్॥

వేదాలందున్నూ, తపస్సులందున్నూ, దానాలందున్నూ యేమి పుణ్యఫలం చెప్పబడును; అందుకంటేను అధికమయిన ఫలమును బొందును. యీ చెప్పిన జ్ఞానమెరిగినవాడు పరమపదమును బొందును.

A పూర్తిపాఠం—వేదములు, యజ్ఞాలు, తపస్సులు, దానములు యింతవట్టు అనిత్యమైన పుణ్యఫలం చెప్పబడెను. అధికమైన ఫలముగలిగి నిత్యమైన, మునుపు చెప్పిన యీ జ్ఞానయోగి పరముయెరిగిన వాడౌచున్ను అ (ఆ) మహాపదము బొందును.

B పూర్తి—వేదాలయందు, యజ్ఞాలయందు, తపస్సులయందు, దానాలందు, యేపుణ్యఫలమందు చెప్పబడెను, అంతవట్టు ఫలాలకున్ను అధికమైన ఫలమున్ను, యిప్పుడీ చెప్పిన జ్ఞానం యెరిగినవాడు పొందును.

C పూర్తి—వేదాలందు, దానాలందు, యజ్ఞాలందు, తపస్సులందు యేపుణ్యాం చెప్పబడెను; అంతవట్టు ఫలానకున్ను అధికమైన ఫలమున్ను, యిప్పుడు చెప్పిన జ్ఞానమెరిగినవాడు పొందును. పరమపదమున్ను బొందును.

E పూర్తి—వేదాలయందు, యజ్ఞాలయందున్ను, దానాలయందున్ను, యేపుణ్యఫలము చెప్పబడును, అంతవట్టు ఫలాలను యిప్పుడు చెప్పిన జ్ఞానము అతిక్రమింపును. యోగైనవాడు యీజ్ఞానమున యెరిగి అద్యమైన పరమపదమును బొందును.

F పూర్తి—వేదాలందు, యజ్ఞాలందు, తపస్సులందు, దానాలంను ఏ పుణ్యఫలం చెప్పబడెను, అంతవట్టు ఫలానకున్ను అధికమైన ఫలమున్ను, యిప్పుడు చెప్పిన యెరిగినవాడు పొందును. పరమపదమును పొందును.

G పూర్తి—వేదాలందున్ను, తపస్సులందున్ను, దానాలందున్ను, యేపుణ్యాం చెప్పబడెను; అంతవట్టు ఫలానకున్ను అధికమైన ఫలమున్ను, యిప్పుడు జెప్పిన జ్ఞానమున్ను నెరిగినవాడు పొందును. పరమపదం బొందును.

ఇతి శ్రీమత్తాళపాకఅన్నమాచార్యుల కొమారుడు పెదతిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థము తెనుగుచేశి వ్రాయించిన అక్షరపరబ్రహ్మయోగ మన్నది యెనిమిదో అధ్యాయము.

A అక్షరపరబ్రహ్మయోగో నామ అష్టమోఽధ్యాయః. ఇది తాళ్లపాక అన్నమయ పుత్రుడు భగవద్గీతార్థము తెనుగుచేశెను తిరుమలప్ప.

B హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీభగవద్గీతాసూపనిషత్సు పరబ్రహ్మవిద్యాయాం శతసహస్రికాయాం సంహితాయాం వైయాసిక్యాం యోగశాస్త్రనిర్ణయే శ్రీమన్మహాభారతే శ్రీభీష్మపర్వణి శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే సకలవేదశాస్త్రార్థమ్యతే అక్షరపరబ్రహ్మతత్త్వార్థయోగో నామ అష్టమోఽధ్యాయః. తాళపాక తిరుమలయ్యగారి తెనుగుటీక.

C యిది శ్రీమత్తాళపాక అన్నయచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థం తెలుగుశేశి వ్రాయించి నందు యెనిమిదో అధ్యాయం సంపూర్ణం. అక్షరపరబ్రహ్మయోగో నామ అష్టమోఽధ్యాయః.

E హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీమహాభారతే శతస(సా)హస్ర్యాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే అక్షరపరబ్రహ్మయోగోనామ అష్టమోఽధ్యాయః.

F యెనిమిదో అధ్యాయం సంపూర్ణం.

G యిది శ్రీమత్తాళపాక అన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయ్యవారు భగవద్గీతార్థము తెలుగుచేసి వ్రాయించితేను తెనుగుచేసి నందు అక్షరపరబ్రహ్మయోగమనియెడి యెనిమిదో అధ్యాయం సంపూర్ణం.

తొమ్మిదో అధ్యాయం

రాజవిద్యారాజగుహ్యయోగం

1

శ్రీ భగవానువాచ

ఇదం తు తే గుహ్యతమం ప్రవక్ష్యామ్యనసూయవే
జ్ఞానం విజ్ఞానసహితం యద్జ్ఞాత్వా మోక్ష్యసేఽశుభాత్॥

గ

మిక్కిలిన్నీ [1]గోప్యమై, విజ్ఞానసహితమయిన, [2]యోగభక్తిరూపమయిన [3]విజ్ఞానమును, అసూయారహితుడవయిన [4]నీకు జెప్పేను. యే జ్ఞానము నేమి [5]అనుష్ఠానపర్యంతముగా నెరిగి అజ్ఞానము వలననుండి విడువబడేవు.

గ B శ్రీకృష్ణవాక్యము EG కృష్ణవాక్యం

1 B గోప్యమైన C దివ్యమై 2 ABCEF యోగభక్తిరూపమైన 3 ABEFG జ్ఞానమును C జ్ఞానమున్ను 4 ABEFG నీకొరకు 5 G విజ్ఞానసహితముగా

2

రాజవిద్యా రాజగుహ్యం పవిత్ర మిదముత్తమమ్
ప్రత్యక్షావగమం ధర్మ్యం సుసుఖం కర్తు మవ్యయమ్॥

విద్యల[1]కెల్లా రాజయినదై, గోప్యాలకెల్లాను [2]శ్రేష్ఠ మయినదై, [3]పవిత్ర మయినదై, వుత్తమ మయినదై. ప్రత్యక్షాన నన్నెరుగదగినదై, [4]ధర్మసహిత మయినదై, మంచిసుఖము [5]నిచ్చెడిదై, అవ్యయమయిన యీ భక్తియోగమును,

1 ABCFG కెల్లాను 2 ABG గోప్యమైనదై, CEF రాజైనదై, 3 B లో-పవిత్రమయినదైవుత్తమమయినదై-లేదు. C లో-వుత్తమమయినదై-లేదు. A లో-ధర్మ సహితమయినదై-లేదు. 5 BCEFG నిచ్చేకొరకు

3

అశ్రద్దధానాః పురుషా ధర్మస్యాస్య పరంతప
అప్రాప్య మాం నివర్తంతే మృత్యుసంసారవర్త్మని॥

[1]వో యర్జునుడా! ధర్మానకు లోనై [2]వుండీన్ని. అవిశ్వాసపరులయిన పురుషులు [3]తన్నుబొందక, మృత్యురూపమయిన సంసారమార్గమందు మిక్కిలీన్ని తిరుగు [4]చుండును (చుండుదురు).

1 ABCEG వోయి పరంతపుండా! 2 ABCFG వుండిన్ని E వుండినా 3 E నన్ను 4 AB చుందురు. CEF చుండుదురు. G చున్నందురు.

4

మయా తతమిదం సర్వం జగదవ్యక్తమూర్తినా
మత్థ్సాని సర్వభూతాని న చాహం తే ష్వవస్థితః॥

యీ సర్వజగత్తున్నూ అప్రకాశిత[1]రూపుడైన, అంతర్యామి నైన నాచాత [2]విస్తరింపబడెను. [3]సర్వమయిన భూతాలున్నూ [4]నా అధీనమై వుండును. నేను ఆభూతాలకు ఆధీనుడ గాను.

1 A రూపుండనైన B స్వరూపుడ నై CEF స్వరూపుడనైన 2 E విస్త రింపబడును. 3 B సర్వభూతాలున్ను 4 A నాసంకల్పాననే వున్నవి. నా ఆధీనాననే BF నా యాధీనాలై C నా యాధీనమై

5

న చ మత్థ్సాని భూతాని పశ్య మే యోగమైశ్వరమ్
భూతభృన్న చ భూతస్థో మమాత్మా భూతభావనః॥

సర్వమైనభూతాలున్ను నామీద యెక్కుకొని[1]వున్నవి [2]గావు. నా సంకల్పాననే వున్నవి. [3]నాయొక్క [4]యీశ్వర సమ్మంధమైన [5]యోగముజూడుము. [6]భూతాల భరించి [7]వుండును, ఆ భూతాల[8]చాత వుపకారం బొందినవాడ గాను, నాయొక్క మనోవ్యాపారరూపమైన సంకల్పము భూతాల [9]బుట్టింపను రక్షింపను కర్తైనది.

1 ACG వుండవు. 2 ABCF లలో-గావు-లేదు. E అవి 3 F లో-నాయొక్క-లేదు. 4 AE యీశ్వరసంబంధమైన F ఆయీశ్వరసంబంధమైన 5 ABCEF యోగ

ముసు 6 E లో-భూతాల ధరించి వుండును-అన్న భాగం లేదు. 7 ABCF నేను వుండుదును. 8 A చే నుపకారం B చాత నేను వుపకారం 9 BCEF బుట్టింపాను రక్షింపాను శిక్షింపాను కర్తైవది.

6

యథాకాశస్థితో నిత్యం వాయుస్సర్వత్రగో మహాన్
తథా సర్వాణి భూతాని మత్థ్సానీత్యుపధారయ॥

కానరాని నీవు యింతవట్టున్నూ యెటువలె [1]భరింతు వంటివా? [2]ఆధారం లేని ఆకాశమందు [3]అంతటా నిండుకొని ఘనమయినటువంటి వాయువు నిత్యమూన్ను [4]నాచాత ధరింపబడినదై యెటువలె నుండునో, అటువలెనే [5]సర్వమైన భూతాలున్నూ నాచాత ధరింపబడినవానిగా నెరుగుము.

1 ACE ధరింతు వంటివా? B ధరింతు వంటేను? G భరింతునంటివా? 2 ABC యెటువలెనే నేమి ఆధారములేని E యెటువలె ఆకా-3 ABCF అంతటాను 4 E లో -నాచాత ధరింపబడినదై-లేదు. G నాచాత భరియింపబడినదై 5 AE సర్వభూతాలున్ను B సర్వభూతాలయందున్ను C సర్వమైనభూతాలు

7

సర్వభూతాని కౌంతేయ ప్రకృతిం యాంతి మామికామ్
కల్పక్షయే పునస్తాని కల్పాదౌ విసృజామ్యహమ్॥

[1]వో కౌంతేయుడా! [2]స్థావరజంగమాత్మకమైన సర్వభూతాలున్నూ, కల్ప క్షయమందు నాయొక్క శరీరమైన ప్రకృతిబొందును. [3]తిరుగబడి ఆభూతాలను కల్పాది[4]యందున బుట్టింతును.

1 C వో యర్జునుడా! E వోయి కౌంతేయా! 2 ABCEF స్థావరజంగమాత్మకాలైన 3 AE తిరుగా భూతాలను (తిరుగ + ఆ) 4 AE యందు నేనే పుట్టింతును. B యందు నేను బుట్టింతును. C యందు బుట్టింతును.

G పూర్తిపాఠం-ఓయీ కౌంతేయుడా! స్థావరజంగమాత్మకాలైన సర్వ భూతాలున్ను, కల్పక్షయమందు యెక్కడ నుందు నంటివి? బ్రహ్మకల్పక్షయమందు నాయొక్క శరీరమైన ప్రకృతిని స్థావరజంగమాత్మకాలైన సకలజీవాలున్ను నన్ను బొందును. తిరుగా మరిన్ని ఆభూతాలను కల్పాదియందు నేనే పుట్టింతును.

8

ప్రకృతిం స్వామవష్టభ్య విసృజామి పునః పునః
భూతగ్రామ మిమం కృత్స్న మవశం ప్రకృతేర్వశాత్॥

నాయొక్క [1]ప్రకృతి చేపట్టుకొని ప్రకృతి వశానబుట్టుండి అస్వతంత్రమైనటు వంటి [2]సమస్తమైన [3]దేవతలు, మనుష్యులు, [4]తిర్యక్కులు, స్థావరాలు మొదలయిన యీభూతసమూహమును తిరిగి తిరిగి [5]కల్పా[దు]లందున్ను [6]సృజియిస్తున్నండు[దు]ను.

1 BCEG ప్రకృతిని 2 C సమస్తదేవతలు 3 E దేవతిర్యఙ్మనుష్యస్థావరాలు 4 A తిర్యగ్జంతువులు C లో లేదు. 5 ABEFG కల్పాదులయందు 6 A సృజిస్తూ వుండుదును. B సృజియింపుచు నుండుదును. C సృజిస్తున్నందును. EF సృజియిస్తున్నండుదును. G సృజియింపు చుండుదును.

9

న చ మాం తాని కర్మాణి నిబధ్నంతి ధనంజయ
ఉదాసీనవ దాసీన మసక్తం తేషు కర్మసు॥

[1]ఆయాయీ కర్మాలందు [2]ఆసక్తుడనై ఉదాసీనం [3]చేసుకవున్నవానివలెనె వున్నటువంటి నన్ను [4]ఆసృష్టిస్థితిలయాలు మొదలయిన కర్మాలు కట్టలేవు.

1 ACEG ఆయా కర్మాలయందు 2 E అసక్తుడనై 3 A చేసుకొనినవానిబలెను వున్న B శేసుక వుండినవానిబలెను వున్న C జేసుకొనిఉండినవానివలెను వున్నటు E శేశినవానివలెను వున్నటు F చేసుకుండినవానిం బలెను వున్నటు G చేసుకని వుండినవానిబలెను వున్నటు 4 E వోయి అర్జునా! ఆసృష్టిస్థితిలయాదులు G ఆ సృష్టి ఉత్పత్తిస్థితిలయాలు

10

మయాధ్యక్షేణ ప్రకృతి స్సూయతే సచరాచరమ్
హేతునానేన కౌంతేయ జగద్విపరివర్తతే॥

స్వామినైన నాచాతను సంకల్పితమైన ప్రకృతి [1]యీసచరాచరమైన జగత్తును యీనుచుండును. [2]వో కౌంతేయుడా! యీ హేతువుచాతనే జగత్తు [3]ప్రవర్తిస్తున్నండును.

1 E చరాచరముతోగూడిన 2 G లో ఇక్కడనుండి లేదు. 11వ శ్లోక తాత్పర్యం వ్రాసినాడు. 3 A ప్రవర్తిస్తూ వుండును. B ప్రవర్తిస్తుండును. E ప్రవర్తిస్తున్నవుండును.

11

అవజానంతి మాం మూఢా మానుషీం తనుమాశ్రితమ్
పరంభావ మజానంతో మమ భూతమహేశ్వరమ్॥

మూఢు లయిన వారలు సమస్తభూతాలకున్ను [1]స్వామి నైన నాయొక్క పరమమయిన [2]భావము [3]యెరుగనివార లవుచున్ను, మనుష్యదేహం యెత్తిన [4]వాడ నని అవమానం చేయుదురు.

1 ABCEFG యేలిక నైన 2 BEG భావమును 3 C యెరగరాని 4 B వాడనైన నన్ను

G లో ఈ తాత్పర్యం 10వ శ్లోకతాత్పర్యంతో కలిపి వ్రాయబడింది. ఈ 11వ శ్లోకానికి ఏ ప్రతిలో లేని క్రింది తాత్పర్యాన్ని ప్రత్యేకంగా వ్రాసినాడు.

వోయీ అర్జునుడా! మూఢులైనజనులు నేను మనుష్యశరీరము యెత్తితి నని తమలోవానిగా జూతురు గాని, పరమమైనలోకాలకల్లాను యీశ్వరుడ నైన నా మాహాత్మ్యము యరగక తమ అజ్ఞానంవల్లను నా మాహాత్మ్యం యెరగలేరు.

12

మోఘాశా మోఘకర్మాణో మోఘజ్ఞానా విచేతసః
రాక్షసీ మాసురీం చైవ ప్రకృతిం మోహినీం శ్రితాః॥

రాక్షసమున్ను, ఆసురమున్నుఅయి మోహింప[1]జేసే అటువంటి ప్రకృతి నాశ్రయించినవారు [2]యెరుగరు. వ్యర్థమైన ఆశగలవారలు, [3]వ్యర్థమయిన కర్మాలు గలవారు, వ్యర్థమయిన జ్ఞానంగలవారలు, వ్యర్థమయిన బుద్ధిగలవారలు.

1 AC జేశీ అటువంటి E జేసే ప్రకృతి 2 ABCEF నన్నెరుగలేక వ్యర్థ 3 B లో_వ్యర్థమయిన కర్మాలు గలవారు వ్యర్థమయిన జ్ఞానంగలవారలు_అన్న భాగం, C లో_వ్యర్థమయిన కర్మాలుగలవారు_అన్న భాగంలేదు.

13

మహాత్మానస్తు మాం పార్థ దైవీం ప్రకృతిమాశ్రితాః
భజంత్యనన్యమనసో జ్ఞాత్వా భూతాది మవ్యయమ్॥

[1] మహాత్ము లయినవార లయితేను, తమ పుణ్యవశానను నన్ను శరణు జొొచ్చి, [2] ప్రకృతి నాశ్రయించి, [3] యితరుల దలపక, [4] నా శేవ [5] ప్రయోజనముగా గలవారలు, ప్రకృతిమూల మయినటువంటివీన్ని, [6] [చే]టులేనటువంటివీన్ని నన్ను నెరిగి [7] భజియింతురు.

1 ABFG మహాత్ములై తేను E వోయి అర్జునా! మహాత్ములై తేను 2 ABFG దైవప్రకృతినాశ్రయించి E దైవీప్రకృతినాశ్రయించినవారై 3 ABEFG ఇతరము దలపక 4 A నేనే B నా కంటే G నాచేశెడి 5 B ప్రయోజనంగలుగ దనే వానికి 6 A లో—చేటులేనటువంటివీన్ని—అన్న భాగం లేదు. 7 ABEFG భజింతురు.

C లో ఈ తాత్పర్యం లేదు.

14

సతతం కీర్తయంతో మాం యతంతశ్చ దృఢవ్రతాః
నమస్యంతశ్చ మాం భక్త్యా నిత్యయుక్తా ఉపాసతే॥

మరీన్ని న న్నేరీతిని శేవింతు రంటేను? [1] యెప్పుడూన్ను నామకీర్తన శేయుచున్నవారలై, [2] నాయొక్క [3] కైంకర్యాదులయందు [4] యత్నం శేయుచున్న [5] వారలై, [6] భక్తిచాతను నమస్కారం శేయుచున్నవారలై, [7] నాతోడిదె యోగమున్ను నిత్యమున్ను సాధిస్తున్నవారలై నన్ను నుపాస్తి శేయుదురు.

1 AE యెల్లప్పుడును BFG యెల్లప్పుడున్ను 2 ABEF లలో—నాయొక్క— లేదు. G లో—నాయొక్క కైంకర్యాదులయందు యత్నం శేయుచున్నవారలై భక్తి చాతను నమస్కారం శేయుచున్నవారలై—అన్న భాగం లేదు. 3 A ధర్మాలందు 4 E దృఢమతులై యత్నం 5 E వారై 6 A దృఢవ్రతులై భక్తిచాతను B లో— భక్తిచాతను నమస్కారం శేయుచున్నవారలై—అన్న భాగం లేదు. 7 AEFG నాతోటి నిత్యయోగం కాంక్షిస్తున్నవారై నన్నుపాస్తి శేయుదురు. B నాతో నిత్యయోగం కాంక్షిస్తున్నవారై నన్ను వుపాస్తి శేయుదురు.

C లో ఈ తాత్పర్యం లేదు. శ్లోకం మొదటిచరణంలో సగం వ్రాసినాడు.

15

జ్ఞానయజ్ఞేన చాప్యన్యే యజంతో మా ముపాసతే
ఏకత్వేన పృథ_క్త్వేన బహుధా విశ్వతో ముఖమ్॥

మరికొందరు మహాత్ములు [1]జ్ఞానయోగంచాతను [2]నన్ను పూజిస్తున్నవారలై. [3]అనేకప్రకారాలను [4]యేకత్వరూపానను్న, అంతర్యామి రూపాననూన్న. [5]విశ్వతోముఖై [6]వున్న నన్ను [7]వక్కన్నే [8]వుపాస్తి శేయుదురు.

1 ABCEFG జ్ఞానయజ్ఞం చాతను 2 C లో-నన్ను-లేదు. 3 G అనేక ప్రకారాలచాతను 4 ABCEFG యేర్పరుపబడి అంతర్యామి 5 ABFG విశ్వతోముఖమై C సర్వతోముఖమైన E విశ్వతోముఖమైన 6 ABCEF వున్ననన్నును 7 ACEFG వొక్కడ నని B వొక డని 8 ABCFG వుపాశింతురు. C లో ఈ శ్లోకం మొదటి చరణంలో సగం వ్రాసినాడు.

16

అహం క్రతు రహం యజ్ఞః స్వధాఽహ మహమౌషధమ్
మంత్రోఽహ మహమేవాజ్య మహమగ్ని రహంహుతమ్॥

జ్యోతిష్టోమాది క్రతువులున్నూ నేనే. [1]పితాళ్ల సంతోషింప[2]జేశే [3]అటువంటి స్వధాకారమూన్న నేనే. [4]అజ్యమున్న నేనే. [5]అగ్నిన్ని నేనే. [6]హోమమున్నూ నేనే.

1 A మహాయజ్ఞాలు నేనే. పితాళ్ల B మహాయజ్ఞాలున్ను. పితాళ్ల CEF మహాయజ్ఞాలున్ను నేనే. పితాళ్ల 2 C లో-జేశే-లేదు. 3 ABCEFG లలో-అటువంటి-లేదు. 4 AF అవుషధమున్ను నేనే. మంత్రమున్ను నేనే. ఆజ్యమున్ను నేనే. BE ఔషధమున్ను నేనే మంత్రమున్ను నేనే ఆజ్యమున్ను నేనే C అవుషధమున్ను నేనే మంత్రమున్ను నేనే. అగ్ని న్నే నే. 5 B లో-అగ్నిన్ని నేనే హోమమున్ను నేనే-అన్నభాగం లేదు. 6 A హుతమున్ను నేనే C లో లేదు.

17

† పితామహస్య జగతో మాతా ధాతా పితామహః
వేద్యం పవిత్ర మోంకార ఋక్సామయజురేవ చ॥

† [అన్ని ప్రతుల్లో "పితామహస్య" అనే రూపమే ఉంది. ఇది "పితాహమస్య"కు వర్ణవ్యత్యయ రూపం]

యీ జగత్తుకు [1]తల్లీన్ని నేనే. [2]తండ్రీన్ని నేనే. [3]ధాతనూన్ను నేనే. వుత్పత్తి హేతువులయిన [4]మూర్తులున్నూ నేనే. [5]వేదవేద్యుఁడ నేనే. [6]ఋక్సామ యజుర్వేదాలున్నూ నేనే.

1 A తల్లీ నేనే B తల్లిని నేనే CF తల్లి న్నేనే E తల్లినిన్ని నేనే 2 ABE తండ్రినీ నేనే C తండ్రీ నేనే 3 AEF తాతనున్ను నేనే B లో-ధాతనూన్ను నేనే-లేదు. C తాతను న్నేనే 4 ABEF ముత్తాతలున్ను C ముత్తాతలు న్నేనే G ముత్తాతనున్ను 5 C వేదవేద్యుఁడు న్నేనే F వేదవేద్యుఁడనున్ను నేనే 6 A పవిత్ర మున్ను నేనే. ప్రణవస్వరూపమున్ను నేనే. ఋగ్వేదసామవేదయజుర్వేదమున్ను నేను. B పవిత్రమున్ను నేనే. పుణ్యస్వరూపమున్ను నేనే. ఋగ్వేదయజుర్వేద సామ వేదాలున్ను నేనే. C పవిత్రము న్నేనే. ప్రణవస్వరూపము న్నేనే. ఋగ్వేద యజుర్వేదసామవేదాలు న్నేనే. E పవిత్రమున్ను నేనే. ప్రణవస్వరూపమున్ను నేనే. ఋగ్వేదయజుర్వేదసామవేదాలు నేనే. FG పవిత్రమున్ను నేనే. ప్రణవస్వరూప మున్ను నేనే. ఋగ్వేదసామవేదయజుర్వేదాలున్ను నేనే.

C లో 17, 18 శ్లోకాలు కలిపి వ్రాయబడ్డాయి. ఆ తర్వాత ఆ శ్లోకాల తాత్పర్యాలు కలిపి వ్రాయబడ్డాయి.

18

గతి ర్భర్తా ప్రభు స్సాక్షీ నివాస శ్శరణం సుహృత్
ప్రభవప్రళయస్థానం నిధానం బీజ మవ్యయమ్॥

పొందదగినవాఁడా నేనే. [1]సర్వమున్ను [2]భరించేటివాఁడా నేనే. [3]అన్నిటికీన్ని సాక్షీన్ని నేనే. వునికిపట్టున్నూ నేనే. రక్షకుఁడా నేనే. [4]అందరికీన్నీ పుట్టుగుల కున్నూ కారణమున్నూ నేనే. [5]నిధానమున్నూ నేనే. చెడని కారణమున్నూ నేనే.

1 ABCFG సమస్తమున్ను E అన్నిటినిన్ని 2 AB భరించినవాఁడా CF భరించెడివాఁడా E భరించేవాఁడా G ధరించేవాఁడ 3 A ప్రభువునున్ను నేనే, అన్నిటికిన్ని సాక్షిని B అన్నిటికిన్ని సాక్షిన్ని CF ప్రభువు నేనే. అన్నిటికిన్ని సాక్షి EG ప్రభువనున్ను నేనే. అన్నిటికిన్ని సాక్షినిన్ని 4 A చుట్టమున్ను నేనే. అందరిపుట్టుగుల కున్ను B శిక్షకుఁడా నేనే. చుట్టమునున్ను నేనే. అందరి పుట్టుగులకు E చుట్టము

నేనే. అందరి పుట్టుగలవు F చుట్టమునున్ను నేనే. అందరి పుట్టుగులవు G చుట్టమునున్ను నేనే. అందరిపుట్టుగలవున్ను నేనే కారణము. 5 ABEFG ప్రళయమున్ను నేనే. స్థానమున్ను నేనే. నిధానమున్ను C ప్రళయమున్ను నేనే. స్థావరమున్నే నే విలాసమున్ను

19

తపా మ్యహ మహం వర్షం నిగృహ్ణా మ్యుత్సృజామి చ
అమృతం చైవ మృత్యుశ్చ సదస చ్చాహ మర్జున॥

[1] యెండ గాసేవాడా నేనే. [2] వర్షం గురియకుండా జేశేవాడా నేనే. [3] వర్షం గురియించేవాడా నేనే. అమృతమున్నూ నేనే. మృత్యువున్నూ నేనే. [4] యిప్పుడు వున్న వస్తువులున్నూ నేనే. వచ్చెడి వస్తువులున్నూ నేనే.

1 E వోయి అర్జునా! యెండ 2 AE వరుషమును BCF వరుషం 3 AE వరుషమును BCF వరుషం 4 A యిప్పుడు వుండినవస్తువులు నేనే. పోయిన వస్తువులు నేనే. వచ్చేటి వస్తువులు నేనే. B యిప్పుడు వుండిన వస్తువులున్ను నేనే. పోయిన వస్తువులున్ను నేనే. వచ్చిన వస్తువులున్ను నేనే. C యిప్పుడుండిన వస్తువులు న్నేనే. పోయిన వస్తువులున్ను వచ్చెడి వస్తువులు న్నేనే. E యిప్పుడు వుండినవస్తువులు నేనే. పోయిన వస్తువులు నేనే. వచ్చెడి వస్తువులున్ను నేనే. F యిప్పుడువుండినవస్తువులున్ను నేనే. పోయిన వస్తువులున్ను నేనే. వచ్చెడి వస్తువులున్ను నేనే. G యిప్పుడు వుండినవస్తువులున్ను నేనే. పోయిన వస్తువులున్ను నేనే. వచ్చేటి వస్తువులున్ను నేనే.

20

త్రైవిద్యా మాం సోమపాః పూతపాపా
యజ్ఞై రిష్ట్వా స్వర్గతిం ప్రార్థయంతే
తే పుణ్య మాసాద్య సురేంద్రలోక
మశ్నంతి దివ్యాన్ దివి దేవభోగాన్॥

[1] యీరీతిని [2] అంతా నేనే యని [3] జ్ఞాను లయినవారు వుపాప్తి సేయుదురు. కేవలకర్మపరాయణు లైనవారు దేవేంద్రాదుల గూర్చి యజ్ఞాలు చేశి, [4] సోమపానం చేశి,

[5]పాపాలెల్లా [6]కడుగుకొని [7]స్వర్గం గోరుదురు. వారు పుణ్యమయిన [8]స్వర్గమును బొంది, స్వర్గమందు [9]దివ్యాలైన [10]భోగా లనుభవింతురు.

1 G ఓయి అర్జునా! యీరీతిని 2 G అంతాను సమస్తమున్ను చేసే అని 3 E వేదాంతిజ్ఞానులైనవారు 4 E సోమపానము చేసినవారై 5 A పాపము లల్లాను CF పాపా లల్లాను E పాపాల నల్లా 6 ABFG కడుక్కొని E కడుక్కొన్నవారై 7 E స్వర్గమార్గమును పొందుదురు. 8 ACFG ఆ స్వర్గలోకము B స్వర్గలోకం E స్వర్గలోకమును 9 C దివ్యమైన 10 AC దేవభోగాలను అనుభవింతురు. BEF భోగాలను అనుభవింతురు. G దివ్యభోగాలను అనుభవింతురు.

21

తే తం భుక్త్వా స్వర్గలోకం విశాలం
క్షీణే పుణ్యే మర్త్యలోకం విశంతి
ఏవం త్రయీధర్మ మనుప్రపన్నా
గతాగతం కామకామా లభంతే॥

[1]వారు [2]విశాల మయినటువంటి [3]ఆ స్వర్గలోకమును అనుభవించి, ఆ పుణ్య[ం] తీరిపోతేను భూలోకం ప్రవేశింతురు. యీ ప్రకారానను [4]వే[ద]ధర్మం బొందీన్ని, కోరికెలు గోరుచున్నవారలు స్వర్గానకున్నూ, భూలోకానకున్నూ, పోచున్నూ, [5]వాస్తున్ను వుందురు.

1 A లో-వారు-లేదు. G వారలు 2 E విశాలమైన 3 ఆ స్వర్గమునను బాగా అనుభవించి 4 ABCEF వేదధర్మమును పొందిన్ని 5 A వస్తూవుందురు. B వస్తును వుందురు. CE వస్తున్ను వుందురు. F వస్తున్ను వుండుదురు.

22

అనన్యా శ్చింతయంతో మాం యే జనాః పర్యుపాసతే
తేషాం నిత్యాభియుక్తానాం యోగక్షేమం వహామ్యహమ్॥

[1]యేజనులునైనానేమి యితర దేవతల [2]గొలువక, కోరికెలు [3]గోరక, నన్నే గతి యని గొల్తురు; [4]నిత్యమున్నూ నాతోడియోగమే [5]అపేక్షించేవారి [6]యోగక్షేమం [7]వహించుకొని [8]మోక్షము యిత్తును.

1 A యేజనుడాయనేమి BCEF యేజనులైనానేమి G యేజనుడైనానేమి 2 E గొలువనివారై 3 A లేక E కోరనివారై 4 E యీతీరున నిత్యమున్ను 5 A అపేక్షించినవారియొక్క BCEFG అపేక్షించేవారియొక్క 6 AG యోగక్షేమమున్ను B క్షేమము CEF యోగక్షేమమును 7 AG నేను వహించుకొని E నేను వహించి 8 ABCF మోక్షము నిత్తును. E మోక్ష మిత్తును. G మోక్షము నిత్తు ననుట.

23

యేఽప్యన్యదేవతా భక్తా యజంతే శ్రద్ధయాన్వితాః
తేఽపి మామేవ కౌంతేయ యజంత్యవిధిపూర్వకమ్॥

[1]మరి [2]యెవ్వరైనానేమి నన్నెరుగక యింద్రాదిదేవతాభక్తు లయినవారలు [3]ఆయాయా దేవతలను తాత్పర్యముతోగూడ గొలిచినాను. వారున్నూ ముఖ్య ప్రకారము విడిచి. [4]అధమప్రకారాన [5]నన్నే [6]భజియించిన[7]వా రౌదురు.

1 A లో-మరి-లేదు. G వోయీ కౌంతేయుడా! మరి 2 ACEFG యెవ్వరాయనేమి 3 AFG ఆదేవతలను B ఆదేవతను C అధిదేవతలను 4 BG అధమప్రకారానను 5 A లో-నన్నే-లేదు. CF నన్నునే E వోయి అర్జునా! నన్నే 6 A లో-భజియించిన-లేదు. BCFG యజించిన E భజనచేసిన 7 A వుందురు.

24

అహం హి సర్వయజ్ఞానాం భోక్తా చ ప్రభురేవ చ
న తు మా మభిజానంతి తత్త్వే నాత శ్చ్యవంతి తే॥

సర్వయజ్ఞాలకున్నూ [1]భోక్తానూన్ను. [2]ప్రభువున్నూ నేనే అయివుండగా. యీదేవతాంతరపరు లయినవారు నన్ను యథార్థముగా నెరుగరు. [3]అందువలననే లోకాలబొంది [4]దిగుడై పోదురు.

1 AB లో-భోక్తానూన్ను-లేదు. CEFG భోక్తనున్ను 2 B ప్రభువను C లో-ప్రభువునున్నూ-లేదు. 3 AG అందువల్ననే అల్పలోకాల BCEF అందువల్లనే అల్పలోకాల 4 AB దిగ్గుడై

25

యాంతి దేవవ్రతా దేవాన్ పితౄన్యాంతి పితృవ్రతాః
భూతాని యాంతి భూతేజ్యా యాంతి మద్యాజినోఽపి మామ్॥

[1]సర్వాత్మకు డని యెరుగక [2]దేవతల గొలిచినవారు [3]దేవతలనే పొందుదురు. [4]పితాళ్లను గొలిచినవారు పితాళ్లనే పొందుదురు. యక్షరక్షపిశాచాల [5]గొలిచినవారు వారినే [6]పొందుదురు. [7]దేవతలలోనున్నూ. పితాళ్లలోనున్నూ. [8]యక్షరక్షపిశాచాలలోనున్నూ అంతర్యామిని నేనే నని [9]వారిని [10]బూజించినాగాని నన్నే పొందుదురు.

1 A సర్వాత్ముడ నే నని BCEG సర్వాత్మకుడ నే నని 2 E దేవతలను కొలిచేవారు 3 ABCFG దేవతల బొందుదురు. 4 AF పితాళ్ల గొలిచినవారు పితాళ్ల బొందుదురు. B లో లేదు. 5 E కొలిచేవారు 6 A లో_ పొందుదురు. తాత్పర్యం ఇంతటితో పూర్తి చేయబడింది. 7 BCF దేవతలలోను పితాళ్లలోను E పీరు అందరిలోను అంతర్యామి నేనని 8 B యక్షరాక్షసపిశాచులలోను CFG యక్షరక్షపిశాచాలలోను E లో లేదు. 9 BCFG యెరిగినవారిని E యెరిగి నన్నే 10 B బూజించినగాని E పూజించినవారు

26

పత్రం పుష్పం ఫలం తోయం యో మే భక్త్యా ప్రయచ్ఛతి
తదహం భక్త్యుపహృత మశ్నామి ప్రయతాత్మనః॥

[1]యెవ్వరైనానేమి కేవలం నన్నే [2]కొలిచేవారు ఆకుగాని. [3]పుష్పముగాని. [4]ఫలంగాని. వుదకంగాని భక్తిచాతను నాకు [5]సమర్పించెనా. పరిశుద్ధచిత్తుడైన వాని యొక్క భక్తితో సమర్పింపబడిన పూజను నేను [6]అవధరింతును.

1 ABCEF యెవ్వడాయనేమి 2 AB కొలిచినవాడు CEF కొల్చేవాడు G ఆశ్రయించినవాడు 3 E లో-పుష్పముగాని_లేదు. 4 AB లలో_ఫలంగాని_లేదు. 5 ABCEF సమర్పించును 6 E లో_అవధరింతును_లేదు.

27

యత్కరోషి యదశ్నాసి యజ్జుహోషి దదాసి యత్
యత్తపస్యసి కౌంతేయ తత్కురుష్వ మదర్పణమ్॥

[1]యేదైనానేమి [2]దేహమాత్రం [3]నిత్యనైమిత్తి[క] కర్మము శేయుదువు. [4]యేదైనానేమి [5]భోజనం శేయుదువు. యే హోమం శేయుదువు. [6]యే దానా లిత్తువు.

[7]యే తపస్సులు శేయుదువు వో యర్జునుడా! [8]అంతవట్టున్నూ నాకు [9]సమర్పణ శేయుము.

1 BF యేదే నేమి 2 ACF దేహయాత్ర B యీ దేహయాత్ర 3 A లో_నిత్యనైమిత్తి [క] కర్మము_లేదు. BCF మొదలైన కర్మము నిత్య- 4 AB లలో_యేదైనా నేమి_లేదు. CF యేదేనేమి 5 B లో_భోజనం శేయుదువు_లేదు. 6 A దానాలు శేయుదువు. 7 A లో_యే తపస్సులు శేయుదువు_లేదు. BCF యేతపస్సు సేయుదువు. 8 A యింతవట్టు తపస్సు మొదలైనవి మాకు 9 B సమర్పణము

E పూర్తిపాఠం—యేదాయ నేమి భోజనము శేయుదువు, హోమము శేయుదువు, యేదాయ నేమి దానాలు యిత్తువు, యేదాయ నేమి తపస్సు శేయుదువు. వోయి అర్జునా! అంతవట్టున్ను నాకు సమర్పణముగా శేయుము.

28

శుభాశుభఫలై రేవం మోక్ష్యసే కర్మబంధనైః
సన్న్యాసయోగయుక్తాత్మా విముక్తో మా ముపైష్యసి॥

యీ ప్రకారాన [1]జ్ఞానయోగముతోగూడిన తలపు గలవాడవై, [2]నాకు శరణు [3]జొచ్చి నడిస్తేను, [4]అశుభమును [5]యిచ్చే పుణ్యపాప[6]రూపమైన పూర్వకర్మ [7]బంధాలచాతను విడువ బడేవు. [8]యీరీతిని [9]పుణ్యపాపాలచాత విడువబడి నన్ను బొందేవు.

1 BG జ్ఞానయజ్ఞంతో 2 E నన్ను 3 E జొచ్చినట్టు లైతేను 4 ABCEFG శుభమున్ను అశుభమున్ను 5 ABFG యిచ్చేఅటువంటి E యిచ్చేటటువంటి 6 ACEFG రూపాలైన B రూపులైన 7 G సంబంధాలచేతను 8 A లో_యీరీతిని_లేదు. 9 A సర్వమైన పాపాలచాతను

29

సమోఽహం సర్వభూతేషు న మే ద్వేష్యోఽస్తి న ప్రియః
యే భజంతి తు మాం భక్త్యా మయి తే తేషు చాప్యహమ్॥

అయితేను నీకు కొందరందు వైషమ్యమున్ను కొందరందు [1]దయలేకుండుటాను కలదా అంటివా? లేదు. సర్వభూతాలందున్నూ [2]సముడను. నాకు [3]పగవారున్ను లేరు. [4]ప్రియులున్ను లేరు. [5]యెవ్వరైనా నేమి భక్తిచాతను నన్ను

భజియింతురు, వారు యేజాతివారైనాను [6]నాయందే భక్తిగలవారు: వారందున్ను నేను [7]దయగలిగి వుండుదును.

1 A దయగలుగుటను గల దంటివా? B దయానులేకుండుటను కలదో అంటివా? C దయలేకుండుటాను కలదంటివా? E దయానుకల దంటివా? F దయ లేకుండుటను గల దంటివా? G తాత్పర్యమున్ను కలదా అంటివా? 2 B లో-సముడను_లేదు. E నేను సముడను. 3 AEFG పగవాడున్ను లేదు. C పగవాడున్ను లేదు. 4 ABCEFG ప్రియుడున్ను లేదు. 5 A యెవ్వరేమి BFG యెవ్వరేనేమి C యెవ్వడేనేమి E యెవ్వరాయనేమి 6 A నాయందు భక్తిగలట్టి వారియందు నేనున్ను BEF నాయందు భక్తిగలట్టివారియందున్ను నేను C నాయందు భక్తిగల వార్లై [న] వారియందున్ను G నాయందు భక్తిగలయట్టి వారలందున్ను నేను 7 BEF దయగలిగి వుందును. C భక్తిగలిగి వుండుదును.

30

అపి చే త్సుదురాచారో భజతే మా మనన్యభాక్
సాధురేవ స మంతవ్య స్సమ్య గ్వ్యవసితో హి సః॥

[1]మిక్కిలీన్ని [2]దురాచారా లయిన[3]వారైనాగాని [4]అన్యుల [5]భజియించక యీ చెప్పిన ప్రకారాన [6]నన్నే భజియించెనా సాధువున్ను వాడే. బహుమానం శాయ దగిన వాడున్నూ వాడే.* [7]యెరుకగలవాడూన్ను వాడే. లెస్స నడకగలవాడున్నూ వాడే.

1 A మిక్కిలి 2 AB దురాచారులైన C దురాచారుడైనా EFG దురాచారైన 3 A వారుగాని B వాండ్లుగాని CG గాని E వాడైనాను F వాడైనాగాని 4 E అన్యదేవతల 5 ABF భజించక C భజింపక E భజనంశాయక 6 AF నన్నునే E నన్ను 7 C లో-యెరుకగలవాడూన్ను వాడే_లేదు.

*B లో తాత్పర్యం ఇంతవరకే ఉంది.

31

క్షిప్రం భవతి ధర్మాత్మా శశ్వచ్ఛాంతిం నిగచ్ఛతి
కౌంతేయ ప్రతిజానీహి న మే భక్తః ప్రణశ్యతి॥

యీరీతిని [1]నేనే ఫలముగా దలచి, నన్ను [2]దలచి, నన్ను [3]గొలిచెనా. [4]పాపాలన్నీ అణగి వేగిరమే ధర్మాత్ము డవును. అంతకంటెను వేగిరమే సదా

నాతోడి అనుభవ [5]మంది శాంతి బొందును. [6]వో యర్జునుడా! [7]యీ అర్థమందు తప్పులే దని [8]యెవరి ముంగల నైనాను నామాట నమ్మి ప్రతిజ్ఞ శేయుము. నాయొక్క భక్తుడు చెడడు.

1 A లో-నే నే-లేదు. 2 ABCEF లలో-దలచి నన్ను-లేదు. 3 ABCF గొలిచె గనుక 4 ACEF పాపాలల్లాను B పాపాలల్లా 5 ABCEF మనెడి 6 E వోయి అర్జునా! 7 C యీధర్మమందు 8 ABCEF యెవ్వరిముందర

32

మాం హి పార్థ వ్యపాశ్రిత్య యేఽపి స్యుః పాపయోనయః
స్త్రియో వైశ్యాస్తథా శూద్రాస్తేఽపి యాంతి పరాం గతిమ్॥

నన్ను మిక్కిలీన్ని ఆశ్రయించిరా పాపయోనియందు జన్మించిన [1]స్త్రీలు. వైశ్యులు, శూద్రులు[2]గాని, యెవ్వరైనా [3]పరమగతిని బొందుదురు.

1 ABFG స్త్రీలు, వైశ్యులు, శూద్రులైనవారున్ను C స్త్రీలు, వైశ్య, శూద్రులైనవారు 2 ABCFG లలో-గాని యెవ్వరైనా-లేదు. 3 AG వో అర్జునుండా! పరమగతి బొం- BCF పరమగతి బొం-

E పూర్తిపాఠం-వోయి అర్జునా! యెవ్వరాయనేమి పాపయోనియందు జన్మించిన స్త్రీలు, వైశ్యులు, శూద్రులు మొదలైనవారు మిక్కిలిన్ని నన్నాశ్రయించిన వారౌదురు; వారున్ను పరమమైన గతిని పొందుదురు.

33

కిం పునర్బ్రాహ్మణాః పుణ్యా భక్తా రాజర్షయ స్తథా
అనిత్య మసుఖం లోక మిమం ప్రాప్య భజస్వ మామ్॥

పుణ్యయోనులయిన [1]బ్రాహ్మణులున్నూ, భక్తులున్నూ, [2]రాజర్షులున్ను అయితేను యేమి [3]చెప్పవలె గనుక. [4]నీవు [5]అనిత్యమైన, సుఖములేని దైన యీ లోక[6]మందును [7]రాజరుషివి [8]గనుక నీవూన్ను [9]భజియించుమీ.

1 E బ్రాహ్మలున్ను 2 ABEG రాజరుషులున్ను F రాజఋషులు 3 AE చెప్పేను. అటుగనుక BF చెప్పను. అటుగనుక 4 E లో-నీవు-లేదు. 5 ABEF

అనిత్యమై సుఖము 6 ABF మందు పుట్టివుండెడి E మనుపొంది పుట్టివుండే 7 A రాజరుషు లైన BF రాజరుషి వైన E రాజరుషి వని 8 ABCEFG అలోచనకరేము, 9 A నన్ను భజించు, BCFG నన్ను భజింపుము. E నన్ను బజియింపుము,

34

మన్మనా భవ మద్భక్తో మద్యాజీ మాం నమస్కురు
మా మే వైష్యసి యుక్త్వైవ మాత్మానం మత్పరాయణః॥

సర్వేశ్వరుడ నైన నాయందు మనస్సుగలవాడవు [1]గావున నాయందు మిక్కు తెగని భక్తిగలవాడవు గమ్ము. నన్ను గూర్చి [2]భజింపుము. నన్నుగూర్చి [3]నమస్కరింపుము. నేనే [4]పరమమైన గతిగా దలచినవాడవై [5]యీ క్రమాన మనస్సు నాయందు [6]బెట్టితివా నన్నే [7]పొందేవు.

1 A గాన నాయందు BCEFG గా నాయందు 2 AF యజింపు. CG భజింపు. 3 ACE నమస్కరించు. FGనమస్కరింపు. 4 AG పరమమైనగతిగల వాడవై B పరమమైనగతిగలవాడ నని CF పరమగతిగాగలవాడవై E పరమమైన గతిగాను గలవాడవై 5 G యీప్రకారాన 6 ACFG బెట్టి వుండితివా. E బెట్టి వుంటివా. 7 E పొందెదవు.

ఇతి శ్రీమత్తాళపాకఅన్నమాచార్యుల కొమారుడు పెదతిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థము తెనుగుచేశి వ్రాయించినది రాజగుహ్యయోగ మన్నది తొమ్మిదో అధ్యాయము.

A రాజవిద్యా రాజగుహ్య యోగోనామ నవమోఽధ్యాయః.

యిది శ్రీమత్తాళపాకఅన్నమయ్యగారి పుత్రుడు తిరమలప్ప భగవద్గీతార్థము తెలుగుచేశెను.

B హరిః ఓం తత్సదితి భగవద్గీతానూపనిషత్సు............హితాయాం వయ్యాశిక్యాం యోగశాస్త్రనిర్ణయే శ్రీమన్మహాభారతే శ్రీభీష్మపర్వణి శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే సకలవేదాంతశాస్త్రాభిమ్యృతే రాజగుహ్య యోగోనామ నవమోఽధ్యాయః. తాళ్లపాక తిరుమలయ్యగారు చేశిన భగవద్గీతల తెనుగుటీక తొమ్మిదో అధ్యాయం సంపూర్ణం.

C ఇతి శ్రీమత్తాళ్ళపాకఅన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలైయ్యంగారు భగవద్గీతార్థము తెలుగు వ్రాయించి నందున తొమ్మిదో అధ్యాయం సంపూర్ణం. రాజవిద్యా రాజగుహ్యయోగో నామ నవమోఽధ్యాయః.

E ఇతి శ్రీమద్భాగవతే(?)పారమహంస్యాం రాజవిద్యా రాజగుహ్య యోగో నామ నవమోఽధ్యాయః.

F తొమ్మిదో అధ్యాయం సంపూర్ణం.

G ఓం తత్సదితి శ్రీభగవద్గీతా రాజగుహ్యయోగో నామ నవమోఽధ్యాయః.

పదో అధ్యాయం

విభూతియోగం

1

శ్రీ భగవానువాచ

భూయ ఏవ మహాబాహో శృణు మే పరమం వచః
యత్తేఽహం ప్రీయమాణాయ వక్ష్యామి హితకామ్యయా॥
§

[1]ఓయి [2]మహానుభావుడవైన అర్జునుడా! నాప్రభావం విని ప్రియపడు చున్నటువంటి నీకొరకు, నాయందు భక్తిపుట్టించు టనెడి [3]హితవు కాయ [4]నిశ్చయించినవాడనై, పరమమైనటువంటి [5]యేమైనానేమి తిరుగబడి చెప్పేను, ఆమాట వినుము.

§ BG శ్రీకృష్ణవాక్యం CF కృష్ణవాక్యం

1 ACF వో 2 ABF మహాబాహుండవైన అర్జునుడా! E మహానుభావుడా 3 ABF హితము కాయ C హితము జేయ 4 ABCFG నిచ్చగలవాడనై, 5 A మాట చెప్పేను వినుము. BCFG యేమాకైనానేమి తిరుగబడి చెప్పేను, ఆమాట వినుము.

E పూర్తిపాఠం– శ్రీకృష్ణవాక్యం: వోయి మహానుభావుడా! నాప్రభావం విని ప్రియుండౌచున్న నీకొరకు, నాయందు భక్తి పుట్టించుట యనే విచారము శేయ నిశ్చయించుటచేతను, పరమమైన యీరూపైనానేమి తిరుగానువాడును, నామాట వినుము.

2

నమే విదు స్సురగణాః ప్రభవం న మహర్షయః
అహ మాది ర్హి దేవానాం మహర్షీణాం చ సర్వశః ॥

దేవతాసమూహాలున్ను [1]నాయొక్కప్రభావం యెరుగరు. దేవతలకున్ను, మహారుషులకున్నూ [2]నేనే మొదలై, నేను వారి కిచ్చిన జ్ఞానం అల్పం గనుక, వారు [3]నాస్వరూపం యెరుగలేరు.

1 ABCFG మహాఋషులున్ను, సర్వమైనవార్లున్ను, నాయొక్కప్రభావం 2 AG మొదలయినవారికి నేనే యిచ్చిన జ్ఞానం అల్పం గనుక, E మొదలు వారికి నేను యిచ్చిన జ్ఞానం ఉంది గనక, 3 ABCEFG నాస్వరూపమును

3

యో మా మజ మనాదిం చ వేత్తి లోకమహేశ్వరమ్
అసమ్మూఢ స్స మర్త్యేషు సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే॥

[1]దేవతలున్ను యెరుగలేనటువంటి [2]నన్ను నాదాసులు యేరీతిని [3]యెరుగుదు రంటివా? జన్మరహితుడనై [4]తుదామొదలున్నూ [5]లేకవుండెడి నన్నును సర్వలోకాల కున్ను వక్కడనే యేలికెగాను యెరిగి[న] మనుష్యులలోను యెవ్వడైనాను యామరక తలచును, వాడు సర్వపాపాలచాతను విడువబడును. [6]యిటని ఆనతిచ్చి అంతటను అర్జునునికి భక్తిపుట్టెడికొరకు తన మహిమ జెప్పుచున్నాడు.

1 ABCEFG దేవతలు యెరుగలేని 2 BCEF నిన్ను నీ దాసులు 3 ACF యెరిగే రంటివా? 4 AG తుద మొదలును B తుద మొదలు CF తుద మొదలున్ను 5 E లేక వుండేటి నన్ను 6 ABCEFG అని

4

బుద్ధి ర్జ్ఞాన మసమ్మోహః క్షమా సత్యం దమ శ్శమః
సుఖం దుఃఖం భవోఽభావో భయం చాభయ మేవ చ ॥

బుద్ధీన్ని, జ్ఞానమున్నూ, భ్రమయకుండుటాను, వోర్పున్నూ, సత్యవాక్యమున్ను, యింద్రియనిగ్రహమున్నూ, శాంతీన్ని, సుఖమూన్ను, దుఃఖమున్నూ, మంచిపనులకు మనస్సుపుట్టుటాను, కానిపనులకు స్రుక్కుటాను, [1]భయమూన్ను, వెరపున్నూ లేక వుండుటాను,

1 ACEFG భయము, వెరపులే కుండుటాను, B భయమున్ను, వెరపులే కుండు టాను,

5

అహింసా సమతా తుష్టి స్తపో దానం యశోఽయశః
భవంతి భావా భూతానాం మత్త ఏవ పృథగ్విధాః ॥

[1]హింసలేకుండుటాను, సమబుద్ధిన్ని, సంతోషమున్నూ, తపస్సున్నూ, దానమున్నూ, [2]కీర్తిన్ని యివి మొదలయ్ని భావాలు సర్వమున్నూ, సర్వమైన ప్రాణా(ణు)లకున్నూ నావలననే నానావిధాలయి పుట్టును.

1 ABCEFG అహింసాను, 2 C కీర్తిన్ని, అపకీర్తిన్ని, యివి మొదలైన E కీర్తిన్ని, అపకీర్తిన్ని యిది మొదలైన

6

మహర్షయ స్సప్తపూర్వే చత్వారో మనవ స్తథా
మద్భావా మానసా జాతా యేషాం లోక ఇమాః ప్రజాః ॥

యేడుగురు మహారుషులున్నూ, [1]నలువురు మనువులున్నూ సృష్టి [2]నిమిత్యమై బ్రహ్మ [3]వలన బుట్టినవారు. [4]వారివలన యిందరున్ను జన్మించిరి. [5]ఆ బ్రహ్మవలన మహార్షులు, మనువులు. [6]ఆ ప్రజలు యిందరున్ను నా సంకల్పాననే పుట్టినవారిగా దెలియుము.

1 B పద్నలుగురు G పదునలుగురు 2 BC నిమిత్తమైన 3 B వల్ల బుట్టినారు. 4 BCFG వారివల్ల యీ ప్రజలందరున్ను 5 BCFG ఆ బ్రహ్మ, మహర్షులున్ను, 6 BCFG యీ ప్రజలు అందరున్ను

A పూర్తిపాఠం- వారికంటె మొదలయిన సనకాదులు నలువురు, పదునలుగురు మనువులు, యేడుగురు మహ(హా)ర్షులున్ను, యీ ప్రజలు అందరున్ను నా సంకల్పాననే పుట్టినవారు. మరిన్ని సృష్టినిమిత్యమైన బ్రహ్మమువల్ను బుట్టినవారు. వారివల్న యీ ప్రజలు యిందరున్ను జన్మించిరి. ఆ బ్రహ్మ, మహర్షులు, సనకాదులు, మనువులు, ప్రజలున్ను కొందరిన్ని నా సంకల్పాన బుట్టినవారిగా దెలియుము.

E పూర్తిపాఠం- భృగ్వాదులైన యేడుగురు మహాఋషులున్ను, బ్రహ్మసావర్ణి, రుద్రసావర్ణి, ధర్మసావర్ణి, దక్షసావర్ణి అనే నలుగురు మనువులున్ను, సృష్టి స్థితి నిమిత్యమై బ్రహ్మవల్ల పుట్టినవారు. వారివల్లను యీ ప్రజలిందరున్ను జన్మించిరి.

ఆ బ్రహ్మ, మహర్షులు, మనువులు, యీ ప్రజలు అందరున్ను నా సంకల్పాననే పుట్టినవారిగా నెరుగుము.

7

ఏతాం విభూతిం యోగం చ మమ యో వేత్తి తత్త్వతః
సోఽవికంపేన యోగేన యుజ్యతే నాత్ర సంశయః ॥

ఆ సృష్టిస్థితిలయాలకు కారణమైన నాయొక్క యీ [1] విశ్వమున్నూ. కల్యాణగుణ [2] యోగమున్నూ *నడుస్తున్నది. యిటని యెరిగి, వివేకులయినవారు తలపు నామీదనే పెట్టి నన్ను భజింతురు.

1 ABF ఐశ్వర్యమున్ను

† A పాఠము- [2] యోగమున్ను యథార్థముగాను యెవ్వండేనేమి యెరుగును, వాడు చలింపని భక్తి [3] యోగముతోడను కూడును. అందుకు సంశయము లేదు.

2 E యోగమును యథార్థానుగుణయోగముగా 3 B యోగంతోగూడును CF యోగంతోడ గూడును E యోగముతోడను కూడినవాడౌను.

*నడుస్తున్నది యిటని యెరిగి ....నన్ను భజింతురు- అన్న భాగం 8వ శ్లోకానికి సంబంధించింది.

8

అహం సర్వస్య ప్రభవో మత్తః సర్వం ప్రవర్తతే
ఇతి మత్వా భజంతే మాం బుధా భావసమన్వితాః ॥

నేను [1] యెల్లజగత్తుకున్నూ వుత్పత్తికారణము, [2] నావలననే యిన్నిన్నీ [3] వర్తింపుచున్నుండును. [4] యిది యెరిగి, [5] తాత్పర్యముతోగూడాను విద్వాంసులున్నూ శేవింపుదురు.

1 ABCEF సర్వానకున్ను ఉత్పత్తికారణమును. G సర్వానకున్ను ఉత్పత్తి కారణమనుగా 2 ABCEG నావల్లను సర్వమున్ను F నావల్ల సర్వమున్ను 3 ABCEFG నడుస్తున్నది. 4 ACEF యిటని యెరిగి, B యిటని యెరిగిన 5 A వివేకులు తలపు నామీదనే పెట్టి నన్ను భజింతురు. BCEFG వివేకులైనవారు తలపు నామీద బెట్టి నన్ను భజింతురు.

9

మచ్చిత్తా మద్గతప్రాణా బోధయంతః పరస్పరమ్
కథయంతశ్చ మాం నిత్యం తుష్యంతి చ రమంతి చ ॥

వారు [1]మరీన్ని నన్నేరీతున గొలుతు రంటేను: నామీద చిత్తంగలవాళ్లు, నన్ను బాః ప్రాణం[2]పట్టలేనివారున్ను, [3]వాకానొకళ్లకు నన్ను యెరుగించువాళ్లు, తమలో దాము [4]నాయొక్క కల్యాణగుణాలను చెప్పుకుంచూన్ను, బోధించు కొంచున్నూ వున్నవాళ్లై, నిత్యమున్నూ, [5]సంతోషించుకుంచూన్ను వుండుదురు.

1 E లోలేదు. 2 ABEFG పట్టలేనివాళ్లు, C పట్టలేరు. 3 ABCEFG ప్రతుల్లో-వొకానొకళ్లకు నన్ను యెరుగించువాళ్లు-లేదు. 4 ACEG నాకల్యాణగుణాలను చెప్పుకొన్నవాళ్లై, బోధించుకొంచున్నవాళ్లై, BF నా కల్యాణగుణాలను చెప్పుకొన్నవాళ్లై, బోధించుకొన్నవాళ్లై, 5 AB సంతోషించుకొంచు న్నుంగురు. రమిస్తున్నుందురు. CFG సంతోషించుకొంచు న్నుండురురు. రమిస్తున్నుండుదురు. E సంతోషించుకొంచు న్నుండుదురు.

10

తేషాం సతతయుక్తానాం భజతాం ప్రీతిపూర్వకమ్
దదామి బుద్ధియోగం తం యేన మాముపయాంతి తే ॥

[1]యీరీతి నాతోడి సంతత[2]యోగముగా భజిస్తున్నవాళ్లకు నేను [3]సంతోషించుకొని, యిటువంటి బుద్ధితో[4]నుండీతేను నన్నే బొందుదురు. అటువంటి తలపు నేను యిత్తును. [5]ఆ తలపులోను వారున్ను నన్ను బొందుదురు.

1 ACEFG ఆరీతి B ఆరీతిని 2 ABCFG యోగముగోరి భజిస్తున్నవార్లకు 3 E సంతోషపూర్వకముగాను, 4 B నుండితే E గూడితేను 5 AG ఆ తలపుతో నున్న వారున్ను B ఆ తలపుతోవారు C ఆ తలపుతోవారున్ను E ఆ తలపుతోను వారు

11

తేషామేవానుకంపార్థ మహ మజ్ఞానజం తమః
నాశయా మ్యాత్మభావస్థో జ్ఞానదీపేన భాస్వతా ॥

12

అటువంటి [1] వార్లకు దయచేశేకొరకు [2] వారియొక్క హృదయమందు [3] నేను, వెలుగుచున్నటువంటి జ్ఞానదీపంచాతను అజ్ఞానంవలన [4] బుట్టినటువంటి విషయాలమీద వేడుక అని(నే) చీకటి చెరుతును.

1 ABCEFG వార్లను 2 ABCEFG వార్లయొక్క 3 ABCFG నేను నిలిచి, E నిలిచే నేను, 4 A బుట్టిన విషయాలందుల చీకటి చెరుతును. B బుట్టిన వేడుక చీకటి చెరుతును. CF బుట్టిన విషయాలందలి వేడుక చీకటిని చెరుతును. E బుట్టిన విషయాలవల్ల బుట్టిన వేడుకనే చీకటిని చెరుతును. G బుట్టిన విషయాలందలి వేడుకనే చీకటి చెరుతును.

12

అర్జున ఉవాచ

పరం[బహ్మ పరంధామ పవి[తం పరమం భవాన్
పురుషం శాశ్వతం దివ్య మాదిదేవ మజం విభుమ్ ॥

ʒ

[1] పర[బహ్మమున్నూ [2] నేనే. పరంధామమున్నూ [3] నేనే. పరమపవి[త్రమున్నూ [4] నేనే, [5] అని వేదాలల్లా జెప్పును. శాశ్వతుడ వనీన్ని, [6] దివ్యపురుషుడ వనీన్ని. [7] దేవదేవుడ వనీన్ని, జన్మరహితుడ వనీన్ని, విభుడ వనీన్ని.*

ʒ BC అర్జునుని వాక్యం

1 CF పరం[బహ్మ 2, 3, 4 ABCEFG నీవే. 5 E లో—అని వేదాలల్లా జెప్పును—లేదు. 6 ABEFG దివ్యమైన పురుషుడ వనిన్ని, 7 AEFG ఆదిదేవుడ వనిన్ని, BC అలా లేదు. * E వేదాలెల్లా చెప్పును.

13

అహు స్త్వా మృషయ స్సర్వే దేవర్షి ర్నారద స్తథా
అసితో దేవలో వ్యాసః స్వయంచైవ [బవీషి మే ॥

నిన్ను [1] రుషులున్నూ, [2] నారదుడున్నూ, అసితుడున్నూ, దేవలుడూన్ను, [3] వ్యాసులున్నూ [4] మొదలయిన దేవఋషులున్నూ చెప్పుదురు. [5] ఆ రీతుననే చెప్పుచున్నాడవు.

1 AFG ఋషులున్ను, E సర్వమైన ఋషులున్ను, 2 ABEFG దేవఋషి యయిన నారదుడున్ను, C దేవఋషులైన నారదుడున్ను, 3 BFG వ్యాసుడున్ను, 4 ABCEFG మొదలయినవారు చెప్పుదురు. 5 ABCEFG యీరీతినే నీవున్ను చెప్పుచున్నాడవు.

14

సర్వమేత దృతం మన్యే యన్మాం వదసి కేశవ
నహి తే భగవన్ వ్యక్తిం విదుర్దేవా న దానవాః ॥

[1]హో కేశవుడా: [2]నాతోడ జెప్పినంతవట్టున్నూ [3]సత్యమే అవును. [4]యించుకంతాను కడమ లేదు. [5]షడ్గుణైశ్వర్యసంపన్నుడవైన నీయొక్క స్వరూపము కానుపించజేసుట అల్పజ్ఞానులయిన దేవతలున్నూ యెరుగరు.*

1 E హోయి కేశవా! 2 ABFG నాతోడను నీవు చెప్పిన యింతవట్టున్ను C నాతోడను నీవుచెప్పే అంతవట్టున్ను E నన్నుకూర్చి యేమి చెప్పితివో యీ అంతవట్టున్ను 3 E సత్య(త్య)ముగానే యెంచేను. 4 BCFG యించికంతాను కడమ లేదు. E లో లేదు. 5 E హోయి షడ్గుణైశ్వర్యసంపన్నుడా! * ACFG దానవులున్ను యెరుగరు. B సత్యమే అవును.

15

స్వయమే వాత్మనాత్మానం వేత్థ త్వం పురుషోత్తమ
భూతభావన భూతేశ దేవదేవ జగత్పతే ॥

[1]సమస్తభూతాలా [2]పుట్టించేవాడవై, సమస్త[3]భూతాలా [4]నియమించి, దేవతలకున్నూ దేవుడవై, యీరీతి [5]సమస్తజగత్తులకున్నూ [6]స్వామివైన పురుషోత్తముడవు [7]గనుక, నిన్ను నీయాత్మచాతను నీవే యెరుగుదువు.

ర్ A అర్జునిని వాక్యం

1 CF సమస్తభూతాల E సమస్తభూతాలను 2 AB పుట్టించినవాడవై, 3 BC భూతాలనున్ను E భూతాల 4 E నియమించేవాడవై, 5 C సమస్తదేవతల నున్ను E సమస్తజగత్తుకు 6 ABCEFG యేలికవైన 7 E నీవు గనక,

16

వక్తు మర్హ స్యశేషేణ దివ్యా హ్యాత్మవిభూతయః
యాభి ర్విభూతిభి ర్లోకా నిమాం స్త్వం వ్యాప్య తిష్ఠసి ॥

[1]యే ఐశ్వర్యాలచాతను యీలోకాలను [2]వ్యాపించుకొనియున్నాడవు. [3]అటు వంటి దివ్యమైన [4]అయిశ్వర్యాలు అన్నిటినీన్ని [5]చెప్పెడుకొరకు [6]తగుదువు.

1 E యే ఐశ్వర్యాలను యీలోకాలను 2 ABCEFG నీవు వ్యాపించుకొని వున్నాడవు, 3 E ఆ దివ్యమైన 4 A అయిశ్వర్యాలను అన్నిన్ని 5 ACFG చెప్పే కొరకు నీవే తగుదువు. B చెప్పెడికొరకు నీవే తగుదువు. E చేశేకొరకు 6 E లో లేదు.

17

కథం విద్యా మహం యోగీ త్వాం సదా పరిచింతయన్
కేషు కేషు చ భావేషు చింత్యోఽసి భగవన్మయా ॥

భక్తియోగనిష్ఠుడనైన నేను, [1]సదా నిన్ను చింతింపుచున్నవాడనై నిన్ను [2]యేలాగున యెరిగేను? [3]యే మూర్తులయందు షడ్గుణైశ్వర్యసంపన్నుడవైన నీవు [4]చింతింపదగుచున్నాడవు?

1 B లో-సదా నిన్ను-లేదు. 2 C యేతీరున 3 ABCEFG యే యే మూర్తుల యందు 4 ACF చింతింపదగుచున్నవాడవౌచున్నాడవు? B చింతింపదగినవాడవౌ చున్నాడవు? E చింతింపదగినవాడవు అవుదువు? G చింతింపుచున్నవాడవౌ చున్నాడవు?

18

విస్తరేణాత్మనో యోగం విభూతిం చ జనార్దన
భూయః కథయ తృప్తి ర్హి శృణ్వతో నాస్తి మేఽమృతమ్ ॥

[1]వోయి జనార్దనుడా! [2]నీ యోగక్షేమమున్నూ, ఐశ్వర్యమున్నూ విస్తారం గాను [3]జెప్పుము. అమృత[4]స్వరూపులయిన నీ వాక్యాలు [5]వింటున్నా [6]తృప్తిలే దంటేను.

1 A వో జనార్దనుండా! BFG వో జనార్దనుడా! E వోయి జనార్దనా!
2 ABEG నీయొక్క యోగమును, అయిశ్వర్యమును CF నీయొక్క యోగమునున్ను,

అయిశ్వర్యమునున్ను 3 E మరి చెప్పుము. 4 ACFG స్వరూపములైన నీ వాక్యములు B రూపులైన నీ వాక్యములు E స్వరూపమైన నీ వాక్యమును 5 ABEG వించున్ను నాకు C వించు నాకు F వించున్న నాకు 6 A తృప్తి లేదు.

19

శ్రీ భగవానువాచ

హంత తే కథయిష్యామి దివ్యా హ్యాత్మవిభూతయః
ప్రాధాన్యతః కురుశ్రేష్ఠ నాస్త్యంతో విస్తరస్య మే ॥

ౕ

[1]వోయి కురుశ్రేష్ఠుడైన అర్జునుడా! దివ్యాలయిన నా అయిశ్వర్యాలలోను ప్రధానమయినవార్లను నీకు జెప్పేను. నాయొక్క [2]అయిశ్వర్యం విస్తారానకు [3]కడమ లేదు.

ౕ ABG శ్రీకృష్ణవాక్యం C క్రిష్ణవాక్యం EF కృష్ణవాక్యం

1 ABFG వో కురుశ్రేష్ఠుడా! CE వోయి కురుశ్రేష్ఠుడా! 2 ACEFG అయిశ్వర్య విస్తారానకు 3 A కడలేదు. E కడపల లేదు గనక, మహాఆశ్చర్యము! FG కడపల లేదు.

20

అహమాత్మా గుడాకేశ సర్వభూతాశయస్థితః
అహమాదిశ్చ మధ్యం చ భూతానామంత ఏవ చ ॥

[1]వో యర్జునా! సర్వభూతాలయొక్క హృదయాలందున్ను [2]వున్నవాడ నేను. ఆ భూతాలయొక్క [3]ఆదిమధ్యాంతాలున్ను [4]నేను.

1 A వో యర్జునుండా! 2 AG వున్నవాడను నేనే. BCF వున్నవాడను నేను. E ఆత్మనై యున్నవాడను నేను. 3 E ఆదిన్ని, మధ్యమున్ను, అంతమున్ను, 4 ABFG నేనే. C నేను యెరుగుదును.

21

ఆదిత్యానా మహం విష్ణు ర్జ్యోతిషాం రవి రంశుమాన్
మరీచి ర్మరుతామస్మి నక్షత్రాణా మహం శశీ ॥

ఆదిత్యులలో [1]విష్ణువనే ఆదిత్యుడ నేను. జ్యోతిస్సులలోను [2]సూర్యుడ నేను. వాయువులలోను [3]మరీచి [4]అనేవాడ నౌచున్నాడను. నక్షత్రాలలో చంద్రుడ నేను.

1 B విష్ణుడనే 2 A కిరణములు గల సూర్యుడ E కిరణాలు గల సూర్యుడు 3 E లో–మనస్సున్ను నేను. భూతాలలోను జ్ఞానశక్తి నేను అవుదును–అనే వాక్యం వ్రాయబడింది. ఇది 22వ శ్లోక తాత్పర్య భాగం. 4 A అనే వాయువు నేను. నక్ష– B అనేవాడ నేను. నక్ష– G అవుచున్నాడను. అని వాక్యం పూర్తిచేయబడింది.

22

వేదానాం సామవేదోఽస్మి దేవానామస్మి వాసవః
ఇంద్రియాణాం మనశ్చాస్మి భూతానామస్మి చేతనా॥

వేదాలలోను సామ[1]వేదము నేను, దేవతలలో దేవేంద్రుడ నేను. యింద్రియాలలోను [2]మనస్సు నేను. సమస్త [3]భూతాలలోను జ్ఞాన[4]శక్తిని నేను.

1 G వేదమున్ను నేనే. 2 B మనస్సును E మనస్సున్ను నేను. భూతాల 3 BCFG భూతాలలోనున్ను 4 ACFG శక్తి నేను. B శక్తినిన్ని నేను. E శక్తి నేను అవుదును.

E లో ఈ శ్లోకం లేదు. తాత్పర్యం కొంత భాగం మాత్రం 21వ శ్లోక తాత్పర్యంతో కలిపి వ్రాయబడింది.

23

రుద్రాణాం శంకరశ్చాస్మి విత్తేశో యక్షరక్షసామ్
వసూనాం పావకశ్చాస్మి మేరు శ్శిఖరిణా మహమ్ ॥

రుద్రులలోను [1]శంకరుడ నేను. యక్ష[2]రక్షస్సులలోను కుబేరుడ నేను. వసువులలోను [3]పావకుడ నేను. [4]కొండలలోను [5]మేరువు నేను.

1 E శంకరుడ నగుదును. 2 BG రాక్షసులలోను 3 C పావకుడ నేనే. అగ్నిన్నేనే. F పావకుడనేవాడ నేను. 4 EF కొండలలోపల 5 B మేరువుపర్వతమును నేను. CF మేరువపర్వతం నేను. G మేరువుపర్వతమ నేను.

A లో ఈ శ్లోక తాత్పర్యాలు లేవు. E లో ఈ శ్లోకం, తాత్పర్యం రెండు పర్యాయాలు ఒకేచోట వ్రాయబడివున్నాయి.

24

పురోధసాం చ ముఖ్యం మాం విద్ధి పార్థ బృహస్పతిమ్
సేనానీనా మహం స్కందః సరసామస్మి సాగరః ॥

[1]వోయి పార్థుడా! పురోహితులలోను [2]ముఖ్యుడైన [3]బృహస్పతి నేను. [4]సేనాధిపతులలోను కుమారస్వామి నేను. సరస్సులలోను [5]సముద్రుడ నేను.

1 E వోయి పార్థ! 2 A లో లేదు. BCEFG ముఖ్యమైన 3 ABCG బృహస్పతిని నేను. E బృహస్పతిని నన్నుగా తెలియుము. F బృహస్పతిని సేనా- 4 BCEFG సేనాపతులలోను 5 A సాగరమనే సముద్రము నేను. BC సముద్రమును నేను. F సముద్రం నేను. G సముద్రమ నేను.

25

మహర్షీణాం భృగురహం గిరా మస్మ్యేకమక్షరమ్
యజ్ఞానాం జపయజ్ఞో ఽస్మి స్థావరాణాం హిమాలయః ॥

[1]మహారుషులలోను [2]భృగువ నేను. వాక్కులలోను యేకాక్షర [3]మనే [4]ప్రణవము నేను. యజ్ఞాలలోను [5]జపయజ్ఞము నేను. [6]స్థావరాలలోను [7]హిమవత్పర్వతము నేను.

1 ABCE మహర్షులలోను F లో_మహారుషులలోను_లేదు. 2 AE భృగువు నేను. 3 ABCEFG మైన 4 F ప్రణవ మేను. G ప్రణవమున్ను నేను. 5 B జపయజ్ఞమును నేను. C పరమయజ్ఞమ నేను. E జపయజ్ఞ మౌదును. F జపయజ్ఞమ నేను. G జపయజ్ఞమున్ను నేను. 6 B పర్వతములలో 7 B హిమవత్పర్వతమును నేను. E హిమవత్పర్వతమున్ను నేను. FG హిమవత్పర్వతమ నేను.

F లో ఈ శ్లోకం లేదు. తాత్పర్యం ముందుశ్లోకతాత్పర్యంతో కలిపి వ్రాయబడింది.

26

అశ్వత్థ స్సర్వవృక్షాణాం దేవర్షీణాం చ నారదః
గంధర్వాణాం చిత్రరథ స్సిద్ధానాం కపిలో మునిః ॥

[1]సర్వమైన వృక్షాలలోనున్నూ [2]అశ్వత్థవృక్షము నేను. [3]దేవరుషులలోను నారదుడ నేను. [4]గంధర్వులలో చిత్రరథుడ నేను. సిద్ధులలోను [5]కపిలముని నేను.

1 AC సర్వవృక్షాలలోను E వృక్షాలలోను F సర్వవృక్షాలలోనున్ను G సర్వమైన వృక్షాలలోను 2 B అశ్వత్థవృక్షము నేను. CFG అశ్వత్థము నేను. 3 ACEG దేవఋషులలోను F దేవర్షులలోను 4 ABEFG గంధర్వులలోను 5 B కపిలమహామునిని నేను. EFG కపిలమునిని నేను.

27

ఉచ్చైశ్శ్రవస మశ్వానాం విద్ధి మా మమృతోద్భవమ్
ఐరావతం గజేంద్రాణాం నరాణాం చ నరాధిపమ్ ॥

[1]గుర్రాలలోనను [2]అమృతంతో బుట్టిన [3]వుచ్చైశ్శ్రవ మనే [4]గుర్రం నేను. [5]యేనుగలలోను [6]ఐరావతం నేను. నరులలోను [7]రాజు నేను.

1 ABEG గుర్రాలలోను CF గుఱ్ఱాలలోను 2 AC లలో-అమృతంతో బుట్టిన-లేదు. 3 BF ఉచ్చైశ్శ్రవ స్సనే C ఉచ్చైశ్శ్రవస మనే G ఉచ్చైశ్శ్రవమును నేను. 4 C గుఱ్ఱము నేనుగా నెరుగుము. E గుర్రము నేనుగా తెలియుము. F గుఱ్ఱము నన్నుగా నెరుగుము. 5 ABCEFG గజేంద్రులలోను 6 AG ఐరావత మనే యేనుగ నేను. B ఐరావతమును నేను. CF అయిరావతము నేను. 7 AG అధిపతియైనటువంటి రాజను నేను. BF రాజను నేను. E రాజును నేను.

28

ఆయుధానా మహం వజ్రం ధేనూనామస్మి కామధుక్
ప్రజనశ్చాస్మి కందర్పః సర్పాణామస్మి వాసుకిః ॥

ఆయుధాలలోను [1]వజ్రాయుధం నేను. ధేనువులలోను కామ[2]ధేనువు నేను. [3]సర్పాలలోను వాసుకి నేను.

1 B వజ్రాయుధమును నేను. FG వజ్రాయుధము నేను. 2 AEG ధేనువ నేను. B కామధేనువును నేను. C ధేనువు నే నాచున్నాడను. F కామధేనువ నే నాచున్నాడను. 3 AB ప్రజలలోను మన్మథుడ నేను. సర్పాలలోను CFG జన్మించేవారిలోను జననహేతులైన కందర్పుడ నేనాచున్నాడను. సర్పాలలోను వాసుకి నేనాచున్నాడను. E జనియించేవారిలోను జననహేతువైన కందర్పుడ నేను. సర్పాలలోను

29

అనంతశ్చాస్మి నాగానాం వరుణో యాదసామహమ్
పితౄణా మర్యమా చాస్మి యమ స్సంయమతామహమ్ ॥

[1]అనేకశిరస్సులుగల పాములలోను అనంతుడ [2]నేను. జలనివాసులలోను వరుణుడ నేను. [3]పితాళులలోను అర్యముడ [4]నేను. [5]దండించేవారలలోను యముడ నేను.

1 ABCEFG బహుశిరస్సులుగల 2 CFG నేనౌచున్నాడను. జల_ 3 ACEFG పితాళ్లలోను B పితాళ్లలోను యముడనేను. 4 CFG నేనౌచున్నాడను. దండించే_ 5 ACEFG దండించేవారిలోను యముడ నేను. B అష్టాంగయోగాలలోను యమమనే యోగమును నేను.

30

ప్రహ్లాద శ్చాస్మి దైత్యానాం కాలః కలయతా మహమ్
మృగాణాం చ మృగేంద్రోఽహం వైనతేయశ్చ పక్షిణామ్ ॥

దైత్యులలోను [1]ప్ల(ప్ర)హ్లాదుడ నేను. [2]లెఖ్ఖపెట్టేటివారిలోను కాలము నేను. [3]కాలమనగా నే ననుట. [4]మృగాలలోను [5]సింహ్వాం నేను. [6]పక్షులలోను [7]గరుత్మంతుడ నేను.

1 CFG ప్లహ్లాదుడ నే నౌచున్నాడను. E ప్లహ్లాదుడను ఔచున్నాను. 2 A లెఖ్క_పెట్టెడివారిలోను B లెఖ్ఖవెట్టెడివారిలోను CF లెఖ్క_వెట్టెడివారిలోపల EG లెక్క_బెట్టేవారిలో 3 AB కాల మనగా నే మృత్యువనుట. CF కాలము నేనన గాను మృత్యువుననుట. E కాలము నేను. అటనగా మృత్యువనుట. G కాల మనగా మృత్యువు నే ననుట. 4 EF మృగాలలోపలను 5 B సింహ్వామును నేను. C సింహ్వామ నేను. 6 CE పక్షులలోపలను 7 ABCEFG వైనతేయుడ నేను.

31

పవనః పవతామస్మి రామ శ్శస్త్రభృతామహమ్
ఝషాణాం మకర శ్చాస్మి స్రోతసామస్మి జాహ్నవీ ॥

[1]ఆనడిచేవారిలోను [2]వాయువు నేను. [3]శస్త్రాలు [4]ధరించినవారిలోను [5]రఘు రాముడ నేను. [6]మచ్చ్యాలలోను [7]మకరమనే మచ్చము నేను. నదులలోను [8]జాహ్నవి నేను.

1 ABG లలో_ఆ_లేదు. C నడచెడివారిలో E నడిచేటివారిలోను F నడిచెడి వారిలోపలను 2 C వాయువ నేను. E వాయువును అవుచున్నాను. 3 A బాణాలలోను 4 A లో_ధరించినవారిలోను_లేదు. C ధరించినవారిలో G ధరించెడివారిలోను 5 A రామస్వామిబాణాలు నేను. B నాయకుడ నేను. CEFG రఘునాథుడ నేను. 6 AEG మత్స్యాలలోను BCF మచ్ఛాలలోను 7 B మకరమత్స్యమును నేను. CEF మకరమత్స్యము నేను. G మకరము నేను. 8 A గంగ నేను. C జాహ్నవినది నేను. E జాహ్నవిని అవుచున్నాను.

31a

†ఓషధీనాం యవ శ్చాస్మి ధాతూనామస్మి కాంచనమ్
సర్వేషాం తృణజాతీనాం కుశోఽహం పాండునందన ॥

E పూర్తిపాఠం: పైరులలోను యవపైరు నేను. లోహాలలోను బంగారు నేను. ఓోయి అర్జునా! సమస్తమైన తృణజాతులలోను దర్భ అనే తృణము నేను.

G పూర్తిపాఠం: ఓ యర్జునా! ఓషధులలోన...... ధాన్యం నేను. ధాతువులలోనల్లాను బంగారం నేను. తృణాలలోనల్లాను కుశదర్భ నేను.

† ఈ శ్లోక, తాత్పర్యాలు EG అనే రెండు ప్రతుల్లో మాత్రమే ఉన్నాయి. G లో 37వ శ్లోకతాత్పర్యాల తర్వాత ఉన్నాయి.

సంస్కృతమహాభారతం (భండార్కర్ ప్రతి)లో యీ శ్లోకం నేపాళదేశపు ప్రతికి (కాలం 1476 A. D.) సంబంధించిన 36వ శ్లోకంగాను, అధికపాఠంగాను చూపబడింది. (చూ. 7వ సంపుటం, భీష్మపర్వం, పీఠికాభాగంలోని ఫోటో ముద్రణ పుట; మరిన్ని 155వ పుటలోని అధోజ్ఞాపిక).

32

సర్గాణా మాది రంతశ్చ మధ్యం చైవాహ మర్జున
అధ్యాత్మవిద్యా విద్యానాం వాదః ప్రవదతామహమ్ ॥

[1]ఓో యర్జునుడా! [2]సృజియింపబడినవారలకు ఆదిమధ్యాంతకారణుడ నేను. [3]విద్యలలోపలను అధ్యాత్మ[4]విద్య నేను. [5]వాదించేవారిలోను తత్త్వ[6]నిర్ణయము చేశెడి వాదము నేను.

1 E వోయి అర్జునా! 2 AFG సృజింపబడెడివార్లకు BCE సృజియింపబడే వార్లక 3 ABCEFG విద్యలలోను 4 BG విద్యను నేను. 5 AF వాదించెడివారిలోను B వాదించేవాదములోను C వాదించేవారలలోను E వాదించేవాండ్లలోను 6 A నిర్ణయము చేసెడి వాదమును నేను. BC నిర్నయము చేశే వాదమును నేను. E నిర్ణయమైన వాదము నేను.

33

అక్షరాణామకారోఽస్మి ద్వంద్వ స్సామాసికస్య చ
అహమే వాక్షయః కాలో ధాతాహం విశ్వతోముఖః ॥

[1]అక్షరాలలోనను [2]అకారం [3]నే నౌచున్నాడను. సమాసాలలోను ద్వంద్వ [4]సమాసము నేను. అక్షయమైన [5]కాలము నేను. చతుర్ముఖుడైన బ్రంహ్మదేవుడ నేను.

1 ABEFG అక్షరాలలోను C అక్షరాలాను 2 B అకారమును 3 AE నేను. సమా- 4 B సమాసమును నేను. 5 B కాలమును నేను. E కాలమున్ను నేను.

34

మృత్యు స్సర్వహర శ్చాహ ముద్భవశ్చ భవిష్యతామ్
కీర్తి శ్శ్రీ ర్వాక్చ నారీణాం స్మృతి ర్మేధా ధృతిః క్షమా॥

సర్వ[1]ప్రాణాలనున్ను [2]హరించే [3]మృత్యుదేవత నేను. [4]పుట్టేటి ప్రాణులలో [5]పుట్టుగనే కర్మము నేను. [6]శ్రీ(స్త్రీ)లలోన కీర్తిన్ని, శ్రీయిన్ని, వాక్కున్ను, స్మృతిన్ని, మతిన్ని, ధృతిన్ని, [7]క్షమా నేను.

1 AE ప్రాణులనున్ను BCG ప్రాణులను F ప్రాణులున్ను 2 BCEF హరించెడి 3 ACFG మృత్యు వనే దేవత నేను. B మృత్యువనే దేవతను. E మృత్యువు నేను. 4 ABCEFG పుట్టెడి ప్రాణులలోను 5 AC పుట్టు కనే కర్మము నేను. E పుట్టెడివాడా నేను. 6 ACFG స్త్రీలలోను 7 BE క్షమాను నేను.

35

బృహత్సామ తథా సామ్నాం గాయత్రీ ఛందసామహమ్
మాసానాం మార్గశీర్షోఽహ మృతూనాం కుసుమాకరః ॥

[1]సామవేదాలలోను [2]బృహత్సామము నేను. ఛందస్సులలోను గాయత్రి నేను. మాసాలలోను [3]మార్గశిరమాసము నేను. [4]ఋతువులలోను వసంత[5]ఋతువు నేను.

1 ABF సామవేదంలోను C సామములోను 2 B బృహత్సామ నేను. G. బృహత్సామమున్ను నేను. 3 A మార్గశీర్షమాసం 4 ACEFG ఋతువులలోను 5 ACEG ఋతువు నేను. B ఋతువ నేను.

36

ద్యూతం ఛలయతామస్మి తేజస్తేజస్వినామహమ్
జయోఽస్మి వ్యవసాయోఽస్మి సత్త్వం సత్త్వవతామహమ్॥

[1]యేదైనానేమి వక పదార్థము [2]అణకించి [3]పుచ్చుకొనేఅటువంటి చలపాదుల లోను [4]జూజము నేను. [5]జయమున్ను [6]నేను. [7]వ్యవసాయమున్ను నేను. [8]సత్వంగలవారిలోను [9]సత్వం నేను.

1 AFG యేదేనేమి వొక E యే ఒక పదార్థాలు అయినా 2 B అంకించి E మోసంచేసి 3 AEFG పుచ్చుకొనే చలపాదులలోను B పుచ్చుకొనే చలపాదు లలోనున్ను C పుచ్చుకొనే చలపాదులలో 4 ABFG జూదము నేను. E జూజము చేసేవాడను అవుచున్నాను. 5 A తేజస్సుగలవారిలో తేజస్సు నేను. జయము- BCFG తేజస్సుగలవారిలోను తేజస్సు నేను. జయము- E తేజస్సుగలవారిలోని తేజస్సు నేను. జయము- 6 BCFG నే నౌచున్నాడను. E అవుచున్నాను. 7 A వ్యవసాయం నేను. B వ్యవసాయమును నేనే అవుచున్నాడను. CFG వ్యవసాయం నే నౌచున్నాడను. E ఉద్యోగము అవుచున్నాను. 8 BCFG సత్వగలవారిలోను 9 B సత్వమును నేను. CFG సత్వ నేను.

37

వృష్ణీనాం వాసుదేవోఽస్మి పాండవానాం ధనంజయః
మునీనా మప్యహం వ్యాసః కవీనా ముశనా కవిః ॥

వృష్ణివంశం[1]వారిలోను వాసుదేవుడ నేను. [2]పాండవులలోను [3]ధనంజయుడ నేను. మునుల[4]లోను [5]వేదవ్యాసుడ నేను. కవులలో శుక్రుడ నేను.

1 G వారిలోపల 2 F పాండవవంశంవారిలోను G పాండవులవారిలోను
3 E అర్జునుడ నేను. 4 B లోపల 5 F వ్యాసుడ నేను.

38

దండో దమయతామస్మి నీతి రస్మి జిగీషతామ్
మౌనం చైవాస్మి గుహ్యానాం జ్ఞానం జ్ఞానవతామహమ్॥

[1]నియమము అతిక్రమించేవారిలో [2]దండింపుటా నేను. గెలువ [3]నిశ్చయించిన వారిలోను [4]జయోపాయ మనే నీతి [5]నే నౌచూవున్నాడను. రహస్యాల[6]లోను మౌనం నేను. [7]తత్త్వజ్ఞానం గల[8]వారిలోను [9]జ్ఞానం నేను.

1 ABCEFG నియమమును అతిక్రమించినవారిని దండించేవారిలోను 2 AG దండించుట నేను. E దండించేవాడ నేను. 3 G నిశ్చయించేవారిలోను 4 ACEFG జయోపాయమైన నీతి B జయమైన నీతిని 5 A నేను. రహస్యా- E అవుచున్నాను. 6 E లోపల మౌనము అవుచున్నాను. 7 A లో_తత్త్వజ్ఞానం... జ్ఞానం నేను_ లేదు. E తత్త్వజ్ఞానమువారిలోను 8 C వారలలోను 9 B జ్ఞానమును నేను.

39

యచ్చాపి సర్వభూతానాం బీజం తదహ మర్జున
న తదస్తి వినా యత్స్యా న్మయా భూతం చరాచరమ్ ॥

[1]సర్వభూతాలలోను [2]ఆ యా [య]వస్థల బొందించేవాడ నేను. చరాచర మయినటువంటి యీ భూతజాతము [3]వకటీన్ని నాతో బాశియున్నది లేదు.

1 ABCEFG సర్వభూతాలకున్ను 2 AG ఆ యా యవస్థ బొందించే కారణము నేను. B ఆ యవస్థం బొందించే కారణం నేను. CF ఆ యా యవస్థ బొందించే కారణమ నేను. E కారణము యేమి కద్దు అదిన్ని నేను. 3 A నాతో పాటెవున్నది వొకటిన్ని లేదు. BCFG నాతో బాశివున్నది వొకటిన్ని లేను. E నాతో బాశివున్నది యేది అవును అది లేదు.

40

నాంతోఽస్తి మమ దివ్యానాం విభూతీనాం పరంతప
ఏష తూద్దేశతః ప్రోక్తో విభూతే ర్విస్తరో మయా ॥

[1]వో పరమభక్తుడా! నాయొక్క [2]దివ్యవిభూతికి [3]కడపల లేదు. యీ విభూతియొక్క [4]విస్తారంలోను [5]సంక్షేపాన కొంత కొంత చెప్పబడెను.

1 ABCEG వో పరంతపుడా! 2 ABF దివ్యభూతికి E దివ్యమైన ఐశ్వర్యాలకు 3 AC కడమ లేదు. 4 E విస్తారాలచాత 5 ABCFG సంక్షేపాన కొంత నాచాత చెప్పబడెను. E సంక్షేపాన చెప్పబడెను.

41

యద్యద్విభూతిమత్సత్త్వం శ్రీమదూర్జితమేవ వా
తత్తదేవావగచ్ఛ త్వం మమ తేజోఽంశసంభవమ్ ॥

[1]యేదైనానేమి వక ఐశ్వర్యయుక్తమై [2]కాంతిగలిగినటువంటి [3]ప్రాణిజాతియు గలదు, ఆ [4]సర్వమున్నూ నాయొక్క [5]తేజస్సులోన [6]యించుక అంశముచాతను పుట్టిన[7]వానిగా నెరుగుము.

1 A లో_యేదైనానేమి వక_లేదు. DFG యేదైనానేమి వొకటి ఐశ్వర్యయుక్తమై C యేదైనానేమి వొక దివ్యప్రపురుషుడు అయిశ్వర్యయుక్తమై E యేది ఐశ్వర్యయుక్తమై 2 B లో_కాంతిగలిగినటువంటి_లేదు. C కాంతిగలటువంటి E కాంతిగలిగి ఊర్జితమైన ప్రాణి_ 3 ABCFG ప్రాణిజాతము గలదు, E ప్రాణిజాతము కద్దు, 4 E దానిని నాయొక్క_ 5 ABCEFG తేజస్సులోను 6 A యించుక అంశచాతను B యించికంశచాతను CFG యించిక అంశంచాతను 7 BCEG దానిగా నెరుగుము. F వానిగాను యెరుగుము.

42

అథవా బహునైతేన కిం జ్ఞాతేన తవార్జున
విష్టభ్యాహమిదం కృత్స్నమేకాంశేన స్థితో జగత్ ॥

[1]వోయి అర్జునుడా! పెక్కుమార్లు [2]నీకు జెప్పేది యేమిగనుక? [3]నేను యీ సర్వమైన జగత్తునున్ను [4]నాయొక్క అంశాలలోను [5]వక అంశంచాతను [6]వ్యాపించి వున్నాడను.

1 E వోయి అర్జునా! లేకున్నట్టు ఆయనా పెక్కుమార్లు 2 ABCFG యీ యెరిగించుటచాతను యేమిప్రయోజనము? యీసర్వ E నీకు యెరిగించుటచాతను యేమి ప్రయోజనము? యీసర్వ 3 A యీసర్వజగత్తున్ను నేను CEFG యీసర్వ

మైనజగత్తున్నే నే. 4 ABCEG అనేకాంశలలోను F నాయొక్క అనేకఅంశాలలో 5 B వొక అంశను 6 B వ్యాపింస్తున్నాడను.

ఇతి శ్రీమత్తాళ్ళపాకఅన్నమాచార్యుల కొమారుడు పెదతిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థము తెనుగుచేశి వ్రాయించినది విభూతియోగమన్నది పదో అధ్యాయము.

A విభూతివిస్తరయోగో నామ దశమోఽధ్యాయః. యిది తాళ్లపాక అన్నమయ్య పుత్రుడు తిరమలప్ప భగవద్గీతలు తెలుగుచేశెను.

B హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీభగవద్గీతాసూపనిషత్సు పరబ్రహ్మవిద్యాయాం శతస(సా)హస్రికాయాం సంహితాయాం వైయాసిక్యాం యోగశాస్త్రనిర్ణయే శ్రీమన్మహాభారతే శ్రీభీష్మపర్వణి కృష్ణార్జునసంవాదే సకలవేదాంతశాస్త్రామృతే విభూతియోగో నామ దశమోఽధ్యాయః.

C ఇతి శ్రీమత్తాళ్ళపాకఅన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయంగారు భగవద్గీతా[ర్థ]ము తెలుగుచేశి వ్రాయించి నందు పదో అధ్యాయం సంపూర్ణం. విభూతివిస్తరయోగో నామ దశమోఽధ్యాయః.

E హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీమహాభారతే భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే కృష్ణార్జునసంవాదే విభూతియోగో నామ దశమోఽధ్యాయః.

F పదో అధ్యాయం సంపూర్ణం.

G పదో అధ్యాయము సమాప్తః.

పదకొండో అధ్యాయం

విశ్వరూపసందర్శనయోగం

1

అర్జున ఉవాచ

మదనుగ్రహాయ పరమం గుహ్య మధ్యాత్మసంజ్ఞితమ్
యత్త్వయోక్తం వచస్తేన మోహోఽయం విగతో మమ॥

క

దేహమే [1]ఆత్మయని [2]భ్రమసి[న] నన్నును అనుగ్రహించేకొరకు, పరమమై, గోప్యమై, అధ్యాత్మమనే పేరగల [3]యేదైనా నొక్కమాట [4]మొదలి అధ్యాయాలందును [5]నీచాత చెప్పబడెను, [6]ఆ మాటచాతను నాయొక్క [7]అజ్ఞానము [8]విడుపింపబడెను.

క B స్వామి అర్జునునికి విశ్వరూపము చూపుచున్నాడు. అర్జునుని వాక్యం C అర్జున వాక్యం F అర్జునివాక్యం G అర్జునుని వాక్యం

1 CEF ఆత్మని 2 ABFG భ్రమశిన నన్ను 3 AG యేవాక్యమైన నేమి B యేదైనా వొకమాట 4 AG మొదలి అధ్యాయములయందు BCF మొదలి అధ్యాయాలందున్ను E మొదటి యేడధ్యాయాలందు 5 B నీచాతను 6 A ఆవాక్యముచే B లో_ఆమాటచాతను......విడుపింపబడెను_లేదు. 7 AFG యీ అజ్ఞానం 8 EF విడిపింపబడెను.

2

భవాప్యయౌ హి భూతానాం శ్రుతౌ విస్తరశో మయా
త్వత్తః కమలపత్రాక్ష మాహాత్మ్యమపి చావ్యయమ్॥

[1]కమలపత్రాక్ష! ఆ మీది మూడు [2]అధ్యాయాలచాతను [3]ఉత్పత్తిప్రళయాలున్ను, [4]అవ్యయ మహ(మాహా)త్మ్యమున్ను విస్తరంగాను [5]నీవల్ల నాకు వినబడెను.

1 A వో కమలాక్షా! BCEFG వో కమలపత్రాక్షా! 2 AEG అధ్యాయముల చేతను C అధ్యాయాలచాతనున్ను 3 AG భూతముల వుత్పత్తిప్రళయములున్ను, E సమస్తభూతాలయొక్క ఉత్పత్తిప్రళయాలున్ను, 4 ACF అవ్యయమహాత్మ్యమున్ను B అవ్యయమైన మహత్వమున్ను E అసితమైన (అవ్యయమైన) మాహాత్మ్యమున్ను G అవ్యయ మాహాత్మ్యమున్ను 5 AEG నీచాత వినబడెను. B నీవల్లను నాకు వినబడెను. CF నీవల్లను నాచాత వినబడెను.

3

ఏవ మేత ద్యథాత్థత్వ మాత్మానం పరమేశ్వర
ద్రష్టు మిచ్ఛామి తే రూప మైశ్వరం పురుషోత్తమ॥

వో పరమేశ్వరా: [1]నీ స్వరూపమునుగూర్చి [2]నీ వానతిచ్చినది తప్పదు. [3]వో పురుషోత్తముడా! సర్వేశ్వరుడవైన నీ విగ్రహమును చూడ [4]నిచ్ఛయిస్తున్నాడను.

1 ABCEFG నీ స్వరూపముగూర్చి 2 AG నీవానతిచ్చినదె తప్పదు. E నీవు యేది ఆనతిస్తివి అది నిశ్చయము. 3 AE వో పురుషోత్తమా! 4 A నిశ్చయింపుచున్నాడను. BCG నిశ్చయిస్తున్నాడను. E నిశ్చయిస్తున్నాను.

4

మన్యసే యది తచ్ఛక్యం మయా ద్రష్టుమితి ప్రభో
యోగేశ్వర తతో మే త్వం దర్శయాత్మాన మవ్యయమ్॥

[1]సర్వానకున్నూ ఆధారమయినటువంటి నీరూపము [2]చూడ శక్యమౌ అనేది [3]చిత్తానగనక వుండెనా, [4]యోగీశ్వరుడవైన స్వామి: [5]నీ విగ్రహము [6]సకలము నాకు జూపమంటేను.

1 AG సర్వమునకు నాధారమైన E సకలానకున్ను ఆధారమైన G సర్వానకున్ను ఆధారమైన 2 ABCG నాచాత జూడ శక్యమానని E నీకు చూడ శక్యమానా అని 3 A చిత్తమున వుండెనా, BE నీ చిత్తాన వుండెనా, 4 A యోగీశ్వరుండవైన స్వామి! E యీ యోగీశ్వరుడవైన స్వామి వైతే 5 E నీ అవ్యయమైన విగ్రహము 6 CF సకలమున్ను BE లలో లేదు.

5

శ్రీ భగవానువాచ

పశ్య మే పార్థ రూపాణి శతశోఽథ సహస్రశః
నానావిధాని దివ్యాని నానావర్ణాకృతీని చ॥

ర్

వోయి పార్థుడా: [1]నూరులసంఖ్య లయినటువంటీన్ని, [2]సహస్రసంఖ్య లయినటువంటీన్ని, [3]నానావిధాలయినటువంటీన్ని [4]నాయొక్క దివ్యరూపాలయిన మూర్తిని చూడుము.

ర్ CEF కృష్ణవాక్యం G శ్రీకృష్ణవాక్యం

1 AG నాయొక్క రూపు లసంఖ్యాలైన నానా- B నాయొక్క స్వరూపము నూర్ల సంఖ్యలైనటువంటివిన్ని E నూరుల, సహస- 2 AG లలో లేదు. B వేల సంఖ్యలైనటువంటివిన్ని E సహస్ర సంఖ్యలై 3 AG నానావిధములై C లో లేదు. E నానా విధాలై 4 A నానావర్ణా కృతులుంగల దివ్యరూపముల జూడుము. B నానావర్ణాకృతులగల అటువంటివిన్ని నానారూపులు చూడుము. C దివ్యాలైన రూపాలను చూడుము. E నానా వర్ణాకృతులు గల...దివ్యములైన నానా రూపములను చూడుము. F నానావర్ణకృత్యాలగల అటువంటివిన్ని దివ్యాలైన రూపము(లు) చూడుము. G నానావర్ణాకృతులుగల దివ్యాలైన రూపాలు చూడుము.

6

పశ్యాదిత్యాన్ వసూన్ రుద్రా నశ్వినౌ మరుత స్తథా
బహూ న్యదృష్టపూర్వాణి పశ్యాశ్చర్యాణి భారత॥

[1]వోయి భారతుడా! [2]ఆదిత్యులనూన్ను, వా(వ)సువులనూన్ను, రుద్రులనూన్ను, ఆశ్వనీదేవతలనూన్ను, [3]వాయువులయిన పంచాశన్మరుత్తులనున్ను, [4]అనేకాలయినటువంటి, [5]పూర్వమందు యెన్నడు చూడనటువంటి [6]ఆశ్చర్యాలను చూడుము.

1 A వో భారతా! 2 A ఆదిత్యవసురుద్రాశ్విని(నీ)దేవతలను, E ఆదిత్యులున్ను, వసువులున్ను, 3 B వాయువులైన పంచాశన్మరుత్తువులున్ను, E ఏకోన

పంచాశన్మరుత్తులున్ను చూడుము. 4 A అనేకములైన BCFG అనేకమైనటువంటి E ఆరీతిని అనేకమైన 5 A పూర్వము యెన్నడూ జూడని BCFG పూర్వము యెన్నడున్ను జూడనటువంటి E ఆశ్చర్యమై మునుపు యెన్నడు చూడనటువంటి 6 A ఆశ్చర్యములనున్ను చూడుము. E నాయొక్క స్వరూపమును చూడుము.

7

ఇహైకస్థం జగత్కృత్స్నం పశ్యాద్య సచరాచరమ్
మమ దేహే గుడాకేశ యచ్చాన్య ద్ద్రష్టు మిచ్ఛసి॥

[1]వోయి గుడాకేశుడైన అర్జునా! యిప్పుడు [2]నాయొక్క దేహమందు [3]సచరాచరమయినటువంటి సమస్తమయిన జగత్తున్నూ [4]వకచోటనె వున్నది. [5]మరిన్ని యేమి చూడ నిశ్చయించేవు. [6]అదీన్ని యిక్కడనే చూడుము.

1 ACFG వో గుడాకేశుడా! E గుడాకేశుడా! 2 AG దేహమునందు B నాదేహమందు 3 AG సచరాచరమైన యీ సర్వజగత్తున్ను BC సచరాచరమైనటువంటి యీ సమస్తమైన జగత్తు 4 ABFG వొక్కచోటనె వున్నది. C వొక్కచోట నున్నది. E వొక్కచోటనె వున్నట్టుగాను 5 B మరిన్ని యేమేమి చూడ E యేదేది చూడ 6 AG అవియున్ను యిక్కడనే చూడుము. BC అదిన్ని యిక్కడనే చూడుము. E అది నాదుదేహమందు చూడుము.

8

న తు మాం శక్యసే ద్రష్టు మనేనైవ స్వచక్షుషా
దివ్యం దదామి తే చక్షుః పశ్య మే యోగ మైశ్వరమ్॥

[1]నీయొక్క చర్మచక్షుస్సులచాతను [2]నన్ను జూడ శక్తుడవు గావు. నీకు [3]దివ్యదృష్టి యిస్తున్నాడను. [4]నాయొక్క [5]అఘటనఘటనాసామర్థ్యయోగమును చూడుము.

1 AB యీ నీచకర్మచక్షువులచే C యీ నీచకర్మచక్షుస్సులచాత F యీ నీచర్మంచక్షుస్సులచాతను 2 BCF నన్ను జూచేకొరకు శక్తుడవు గావు. నీకు E నాయొక్క దివ్యస్వరూపం చూడ శక్తుడవుగావుగనక, నీకు 3 A దివ్యదృష్టి యిచ్చుచున్నాడను. E దివ్యమైన దృష్టిని యిస్తున్నాను. 4 ABCEFG సర్వేశ్వరుడనైన నాయొక్క 5 E ఐశ్వర్యమును చూడుము.

9

సంజయ ఉవాచ

ఏవ ముక్త్వా తతో రాజన్ మహాయోగేశ్వరో హరిః
దర్శయామాస పార్థాయ పరమం రూప మైశ్వరమ్॥

న్ర

[1]వోయి ధృతరాష్ట్రుడా! మహాయోగీశ్వరుడయినటువంటి [2]శ్రీహరి యీ ప్రకారానను ఆనతిచ్చి. [3]అంతమీదటను పార్థునికొరకు. [4]పరమమయినటువంటి. [5]సర్వమున్నూ యేలెడి [6]తనరూపమును చూపెను.

న్ర ABCEG సంజయుని వాక్యం F సంజయుని మాట

1 E వోయి ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! 2 A హరి యీరీతి బలికి, BC హరి యీ ప్రకారాన బలికి, E హరి యీ ప్రకారముగా పలికి, F హరి యీ ప్రకారాన బలికె. G హరి యీ రీతి పలికెను. 3 ACFG అంతటిమీదను B అంతమీదను E తర్వాతను 4 AG పరమమై CEF పరమమైన 5 A సర్వము నేలెడి BE లలో లేదు. C సర్వమున్ను యేలేకొరకు F సర్వమున్ను యేలేటి 6 ACG తన రూపము జూపెను. B స్వరూపము చూపెను. E తన నిజస్వరూపమును చూపెను.

10

అనేకవక్త్రనయన మనేకాద్భుతదర్శనమ్
అనేకదివ్యాభరణం దివ్యానేకోద్యతాయుధమ్॥

[1]ఆరూపం యెటువంటిదంటేను? [2]అనేకముఖాలు గలది. అనేక నయనాలు గలది. [3]అనేక ఆశ్చర్యాలు జూపుచున్నది. [4]అనేక దివ్యాభరణాలు జూపుచున్నది. [5]అనేక దివ్యాయుధాల జూపుచున్నది.

1ACFG ఆ రూపమెట్టిది అంటేను? 2 AG పెక్కుముఖములున్ను కన్నులుం గలది. B లో-అనేకనయనాలు గలది-లేదు. C అనేకముఖాల గలది. అనేకనైనాలు గలది. E అనేకముఖాలు గలది. అధికనయనాలు గలది. 3 AG అనేకాశ్చర్యములు చూపుచున్నది. C అనేకాశ్చర్యాల జూపుచున్నది. E లో లేదు. 4 AG అనేక దివ్యాభరణములు గలది. BCF అనేకదివ్యాభరణాల గలిగినది. E అనేకదివ్యమైన ఆభరణాలు ధరించినది. 5 A అనేకములై యెత్తిపట్టబడిన ఆయుధములు గలది. BCFG అనేకదివ్యాయుధాలను యెత్తి ధరించినది. E లో లేదు.

11

దివ్యమాల్యాంబరధరం దివ్యగంధానులేపనమ్
సర్వాశ్చర్యమయం దేవ మనంతం విశ్వతోముఖమ్॥

[1] దివ్యమైన మాల్యాలున్నూ, దివ్యమైన వస్త్రాలూన్ను ధరించినది. [2] దివ్య గంధం పూశినటువంటి[ది]. [3] సర్వాశ్చర్యమయినది. [4] అనంతమయినది. విశ్వతో ముఖమయినది. *

1 A దివ్యమాల్యవస్త్రములు ధరించినది. E దివ్యమైన పుష్పమాలికలున్ను, అనేకవింతలైన వస్త్రాలను ధరించినది. FG దివ్యమైన మాల్యాలున్ను ధరియించినది. 2 AG దివ్యగంధము నలందినది. E దివ్యగంధము బూసినది. 3 AFG సర్వాశ్చర్య మయమైనది. B సర్వాశ్చర్యమైనటువంటిది. 4 A దివ్యమైనది. కడలేనిది. విశ్వ— BF లలో లేదు. G అనంతమయమైనది. * E దివ్యప్రకాశమైనది.

12

దివి సూర్యసహస్రస్య భవే ద్యుగపదుత్థితా
యది భాస్సదృశీ సాస్యా ద్భాస స్తస్య మహాత్మనః॥

దివి ఆకాశమందుల కోటిసూర్యులు వక్కమాటే వుదయించినట్టాయనా, ఆ కోటిసూర్యులయొక్క తేజస్సున్నూ మహాత్ముడైన *శ్రీకృష్ణునియొక్క దివ్య శరీరమందు సర్వమైన జగత్తున్ను వక్కచోటనే వుండ చూచెను.

* శ్రీకృష్ణునియొక్క......వుండ చూచెను.— ఈ వాక్యం 13 వ శ్లోక తాత్పర్యంలోనిది.

A పూర్తిపాఠం—అనంతకోటిసూర్యులకాంతి వొక్కపెట్టుగను ఆకసము నందునేని, మహాత్ముడైన ఆ సర్వేశ్వరుని తేజమునకు సమమగును.

B పూర్తిపాఠం—అనంతకోటిసూర్యులకాంతి ఆకాశమందు యగసిన, మహాత్ముడైన సర్వేశ్వరునియొక్క తేజస్సుకు సమమౌను.

C పూర్తిపాఠం—అనంతకోటిసూర్యులకాంతి ఆకాశమందు యగశి, ఆ మహాత్ముడైన సర్వేశ్వరునియొక్క తేజస్సుకు సదృశమౌను.

E పూర్తిపాఠం—అనేకవేలసూర్యులయొక్కకాంతి ఆకాశమందు వొక్కసారే యెగసినట్టుఅయనా, ఆ మహాత్ముడైన ఆ సర్వేశ్వరునియొక్క తేజస్సుకు సమానమైనది యగును.

F పూర్తిపాఠం—అనంతకోటిసూర్యులకాంతి ఆకాశమందు వొక్కసారే యగళనా, మహాత్ముడైన సర్వేశ్వరునియొక్క తేజస్సుకు సదృశమౌను.

G పూర్తిపాఠం—అనంతకోటిసూర్యులకాంతి వొక్కపెట్టుగను ఆకసమునందు సేని, మహాత్ముడైన ఆ సర్వేశ్వరునియొక్క తేజస్సుకు సదృశమౌను.

13

తత్రైకస్థం జగత్కృత్స్నం ప్రవిభక్త మనేకధా
అపశ్య ద్దేవదేవస్య శరీరే పాండవ స్తదా॥

*శ్రీకృష్ణునియొక్క దివ్యశరీరమందు సర్వమైన జగత్తున్ను వక్కచోటనె వుండ చూచెను.

* P ప్రతిలో ఈ తాత్పర్యం లేదు. 12వ శ్లోకతాత్పర్యంతో కలిపి వ్రాయబడి ఉన్నందున, అందుండి స్వీకరింపబడింది. ఈ P ప్రతిలో 13 వ శ్లోకమూలం వ్రాసిన తర్వాత, వ్రాయసకాడు తాత్పర్యస్థానంలో క్రింది వాక్యాలు వ్రాసి ఉన్నాడు:

టీ॥ యీశ్లోకార్థం వెనుకటి శ్లోకార్థములోను వ్రాశివున్నది తెలుసుకొనుండా. ప్రతిలో వున్నట్టు వ్రాశినాడను. మరచి వ్రాయలేదూ. ॥౧౩॥

A ప్రతి పూర్తిపాఠం: [1]పాండవులు [2]అనేకవిధముల నేర్పడిన [3]సర్వజగత్తున్ను [4]దేవదేవుని విగ్రహామునందు [5]యొక్కచోటనె యుండంగాను [6]అప్పుడు చూచెను.

1 BCFG పాండవుడు E అర్జునుడు 2 B అనేకవిధాల యేర్పడివున్నటువంటి CFG అనేకవిధాలను యేర్పడివుండినటువంటి E యేర్పరుపబడిన 3 CFG సర్వమైన జగత్తున్ను E సకలజగత్తున్ను 4 BCFG దేవదేవునియొక్క శరీరమందు E దేవదేవునియొక్క దేహమందు 5 BCFG వొక్కచోటనె వుండగాను E ఒక్కచోట ఉన్నట్టుగానే 6 B లో–అప్పుడు–లేదు.

14

తత స్స విస్మయావిష్టో హృష్టరోమా ధనంజయః
ప్రణమ్య శిరసా దేవం కృతాంజలి రభాషత॥

[1]అటువంటి రూపము జూచి ఆ యర్జునుడు [2]ఆశ్చర్యముతో గూడినవాడై, [3]పులకాంకురాలు గలవాడై, ఆ దేవున్నిగూర్చి [4]పి(శి)రస్సు మోవను సాష్టాంగ దండంబెట్టి, [5]చేతులు మొగిచి పలికెను.

1 A తదనంతరమున నా యర్జునుండు BF అంతటిమీదను అర్జునుడు CG అంతటిమీద ఆ యర్జునుడు E యీ తీరున చూచినవాడై అర్జునుడు 2 A వెరగు పడి, పుల– 3 A పులకించి, E లో లేదు. G పులకాంకురాలు గలిగినవాడై, 4 A శిరము మోవ సాష్టాంగదండములు సమర్పించి, B శిరస్సు మోవ దండంబెట్టి, 5 B చేతులు మొగిడ్చి పలికెను. E చేతులు మొగిడ్చి ముకుళితకరకమలుడై, వొళ్ళు గగురుపొడువగాను వొకమాట పలికినవాడాయను.

15

అర్జున ఉవాచ

పశ్యామి దేవాం స్తవ దేవ దేహే
సర్వాం స్తథా భూతవిశేషసంఘాన్
బ్రహ్మాణ మీశం కమలాసనస్థం
ఋషీంశ్చ సర్వా నురగాంశ్చ దివ్యాన్॥

క

[1]వో దేవదేవుడా! నీయొక్క దేహమందు [2]దేవతలున్నూ, సర్వప్రాణి విశేషాలయొక్క [3]సమూహములున్నూ, [4]బ్రహ్మనున్ను, ఆ బ్రహ్మ[5]యందున్నె శివున్నీన్ని, సర్వమయిన రుషీశ్వరులనున్నూ, దివ్యమైన [6]పురుషులనున్ను కనుచున్నాడను.

క B అర్జునుని మాట CG అర్జునుని వాక్యం E అర్జునుడు యేమని పలికెను అని అంటివా,

1 AFG వో దేవుడా! BE వోయి దేవుడా! C వోదేవా! 2 E దేవతలను, సకలమయిన ప్రాణి– 3 ABCEFG సమూహాలనున్ను, 4 C లో లేదు. E బొడ్డు తామెరయందు వుండే బ్రహ్మనున్ను, 5 E యందు వుండే శివుణ్ణిన్ని, 6 ACG పురగులనున్ను కంచున్నాడను. B పురగులనున్ను కనుగొనుచున్నాడను. E పురగులనున్ను చూస్తున్నాడను. F పురుషులనున్ను కంచున్నాడను.

16

అనేక బాహూదరవక్త్రనేత్రం
పశ్యామి త్వాం సర్వతోఽనంతరూపమ్
నాంతం న మధ్యం న పున స్తవాదిం
పశ్యామి విశ్వేశ్వర విశ్వరూప॥

అనేక [1]బాహులున్ను, కడుపులున్నూ, [2]అనేక వక్త్రాలున్నూ, కన్నులున్నూ [3]గల నిన్ను అంతటాను పొడగంచున్నాడను. వో విశ్వేశ్వరుడవైన విశ్వరూపుడా! నీవు అనంతుడవు గనుక, నీకు ఆదీన్ని, మధ్యమున్నూ, [4]అంతెమున్నూ లేదు. యిటని దర్శిస్తున్నాడను.

1 ACEG బాహువులున్ను, అనేకకడుపులున్ను, BF బాహులున్ను, అనేక కడుపులున్ను, 2 ACEFG అనేక ముఖాలున్ను, అనేకకన్నులున్ను B అనేక ముఖాలున్ను గల- 3 B గల నిన్నును అంతెటా వుండ గనుచున్నాడను. E కలిగిన నిన్ను అంతటాను పొడగనుచున్నాడను. E ప్రతిలో ఈ తాత్పర్యం ఇంతటితో పూర్తి. 4 AFG అంతమున్ను లేదని దర్శిస్తున్నాడను. B అంత్యమున్ను లేదని దర్శిస్తున్నాడను.

17

కిరీటినం గదినం చక్రిణం చ
తేజోరాశిం సర్వతో దీప్తిమంతమ్
పశ్యామి త్వాం దుర్నిరీక్ష్యం సమంతా
ద్దీప్తానలార్కద్యుతి మప్రమేయమ్॥

తేజోరాశివై, అంతటాను కాంతిగలవాడవై, కన్నులకు జూడ శక్యముగాక. మండుచున్న అనేక సూర్యులున్ను, అనేక అగ్నులున్నూ [1]వక్కటిగా గూడినట్టు యెరుగ శక్యముగాక [2]వుండెడి నిన్ను, కిరీటాలు గలవానిగానున్ను, గదలు గలవానిగా నున్ను, [3]చక్రాలు గలవానిగానున్ను [4]పొడగనుచున్నాడను. [5]వో విశ్వేశ్వరుడవైన శ్రీకృష్ణా!

1 ABCEFG వొకటిగా 2 AEFG వుండెడి నిన్నును B వుండెడు నిన్నును 3 ABCEFG చక్రాలు ధరించినవానిగానున్ను 4 ACEFG పొడగంచున్నాడను. B పొడగంచున్నాను. 5 ABCEFG లలో -వో విశ్వేశ్వరుడవైన శ్రీకృష్ణా!- లేదు.

18

త్వ మక్షరం పరమం వేదితవ్యం
త్వ మస్య విశ్వస్య పరంనిధానమ్
త్వ మవ్యయ శ్శాశ్వతధర్మగోప్తా
సనాతన స్త్వం పురుషో మతో మే॥

వేదాంతాలచాతను [1]యెరుగదగినది. అటువంటి. పరమమై, చెడని స్వరూపము గలవాడవు నీవె. [2]యీ సమస్తమైన [3]ప్రపంచమునకున్నూ నిదానమైనవాడవు న్నీవె. నాశరహితుడవై, నిత్యమైన ధర్మమును రక్షించే కొరకు ఆ యా రూపాన [4]సర్వదా అవతరించెడి సనాతనుడవైన పురుషుడవని నాచాతను యెరుగబడితివి.

1 ABCEFG యెరుగదగినటువంటి, పరమమైన చెడని- 2 C లో -యీ సమస్తమైన ప్రపంచమునకున్నూ నిదానమైనవాడవు న్నీవె- అన్నభాగం లేదు. 3 ABEFG ప్రపంచానకున్ను 4 ABCFG సర్వధా అవతరించెడి E సర్వదా అవతరించీ

19

అనాది మధ్యాంత మనంతవీర్య
మనంతబాహుం శశిసూర్యనేత్రమ్
పశ్యామి త్వాం దీప్తహుతాశవక్త్రం
స్వతేజసా విశ్వమిదం తపంతమ్॥

ఆదిమధ్యాంతరహితుడవై, అనంతమైన పరాక్రమం గలవాడవై, [1]అనంతమైన బాహులు గలవాడవై, సూర్యచంద్రులు కన్నులుగా గలవాడవై, మండుచున్న అగ్నివంటి [2]ముఖాలు గలవాడవై, నీయొక్క తేజస్సుచాతను [3]యీ విశ్వమెల్లాను [4]తపింపజేస్తున్నావు. అటువంటి నిన్ను జూస్తున్నాడను.

1 AG అనంతములైన చేతులు గలవాడవై, BCE అనంతబాహులు గలవాడవై, F అనంతబాహుల గలవాడవై, 2 ACEFG ముఖం గలవాడవై 3 ACFG యీ విశ్వమల్లాను 4 AG తపింపజేస్తున్న మిమ్ముతు జూస్తున్నాడను. BE తపింపజేస్తున్న నిన్ను చూస్తున్నాడను. CF తపింపచేస్తున్న నిన్నును చూస్తున్నాడను.

20

ద్యావాపృథివ్యో రిద మంతరం హి
వ్యాప్తం త్వయైకేన దిశశ్చ సర్వాః
దృష్ట్వాద్భుతం రూపముగ్రం తవేదం
లోకత్రయం ప్రవ్యథితం మహాత్మన్॥

ఆకాశమున్నూ, [1]భూమిన్నియొక్క నడుమున్నూ, సర్వదిక్కులున్నూ [2]వక్కడవైన నీచాతను వ్యాపింపబడెగదా! [3]వోయి మహాత్ముడా! నీయొక్క ఆ(అ)ద్భుతమైన, [4]వుగ్రమైన [5]నీరూపము జూచి లోకత్రయమున్నూ [6]వెరస్తున్నది,

1 ABCFG భూమియొక్క నడుమున్ను, 2 AG యొక్కండవైన 3 ABCFG వో మహాత్ముడా! 4 A లో -వుగ్రమైన-లేదు. 5 AC యీరూపమును జూచి F యీ రూపమున్ను చూచి 6 CF వెరుస్తున్నది.

E లో ఈ శ్లోకతాత్పర్యాలు లేవు.

21

అమీ హి త్వా సురసంఘా విశంతి
కేచిద్భీతాః ప్రాంజలయో గృణంతి
స్వస్తీత్యుక్త్వా మహర్షిసిద్ధసంఘాః
స్తువంతి త్వాం స్తుతిభిః పుష్కలాభిః॥

యీ సుర[1]సంఘాలు నిన్ను జూచి [2]సంతోషించుకుంచున్నూ [3]దగ్గర వస్తూన్నారు. కొందరు దేవతలు [4]అబలుల (అంజలుల) బట్టుకొని స్తోత్రం [5]శేయుచున్నారు. [6]మహార్షులూన్ను, సిద్ధసంఘాలూన్ను మేలు గావలెనని వుచితమయినటువంటి స్తోత్రాలచాతను నిన్ను స్తోత్రం శేయుచున్నారు.

1 BEF సంఘాలున్ను చూచి 2 ABCEFG సంతోషించుకొంచున్ను 3 ABEG డగ్గర వస్తున్నారు. CF దగ్గర వస్తున్నారు. 4 C అంజలి వట్టుక E అంజలులు బెట్టుకొని 5 BCE చేయుచున్నారు. 6 B మహర్షి సిద్ధగాంగేయ సంఘాలు మేలు- CEF మహర్షి సిద్ధసంఘాలు మేలు-

22

రుద్రాదిత్యా వసవో యే చ సాధ్యాః
విశ్వేఽశ్వినౌ మరుత శ్చోష్మపాశ్చ
గంధర్వయక్షాసురసిద్ధసంఘా
వీక్షంతే త్వాం విస్మితాశ్చైవ సర్వే॥

రుద్రులూన్ను, ఆదిత్యులూన్ను, వసువులూన్ను, సాధ్యులూన్ను, [1] విశ్వదేవతలూన్ను, [2] అశ్వనీదేవతులునున్ను, మరుద్గణులూన్ను, పితాళ్ళున్ను, గంధర్వులూన్ను, యక్షులూన్ను సురసిద్ధ [3] సమూహాలూన్ను అనెడివారు యెవ్వరెవ్వరు గలరు, సర్వమైన [4] వార్లున్ను [5] వెరగుపడి చూస్తున్నారు.

1 CEF విశ్వేదేవతలున్ను, 2 ACEG అశ్వినీదేవతలున్ను, మరుద్గణాలున్ను, పితాళ్లున్ను B అశ్వినీదేవతలున్ను, పితాళ్లున్ను, F మరుద్గణులున్ను, పితాళ్లున్ను, 3 B సమూహమున్ను అనెడియెవ్వరు గలరు, ACG సమూహాలున్ను అనెడివారు యెవ్వరు గలరు, E సమూహాలున్ను అనేటివారు యెవ్వరు గలరు, F సమూహాలున్ను అనేవార్లు యెవ్వరు గలరు, 4 B వారున్ను 5 ACEG వెరగుపడి నిన్ను జూస్తున్నారు. F వెరగువడి నిన్ను చూస్తున్నారు.

23

రూపం మహ త్తే బహువక్త్రనేత్రం
మహాబాహో బహుబాహూరుపాదమ్
బహూదరం బహుదంష్ట్రాకరాళం
దృష్ట్వా లోకాః ప్రవ్యథితా స్తథాహమ్॥

[1] వో మహానుభావుడా! బహువక్త్రాలున్ను, అనేక కన్నులున్ను గలిగి, పెక్కుహస్తాలున్ను, [2] పెక్కుపాదాలున్ను, పెక్కు వ(తొ)డలు గలిగినదై, [3] నానావిధాలయిన కోరదవడలతోను భయంకరమైన, అధికమైన నీరూపము జూచి లోకాలు [4] వెరుస్తూన్నవారు. *

1 A వో మహాబాహుండా! C వో మహానుబాహుడా! E వోయి మహానుభావుడా! FG వో మహాబాహుడా! 2 ABCEFG పెక్కుతొడలు, పెక్కుపాదాలు గలిగినదై, 3 ABFG అనంతమైన కడుపులు గలదినై, నానావిధా- C అనంతమైన కడుపులు గలిగినదిన్నై, నానావిధా- E అనంతమైన కడుపులు

గలదినై్న, నానావిధాలైన కోరలతో 4 ABEFG వెరస్తున్నవి. C వెరుస్తున్నది.
* ABCFG ఆలాగుననె నేనున్ను వెరస్తున్నాడను. E ఆలాగుననె నేనున్ను వెరస్తు
న్నాను.

24

నభస్స్పృశం దీప్త మనేకవర్ణం
వ్యాత్తాననం దీప్తవిశాలనేత్రమ్
దృష్ట్వా హి త్వా ప్రవ్యథితాంతరాత్మా
ధృతిం న విందామి శమం చ విష్ణో॥

[1]వోయి విష్ణుడా! పరమాకాశం [2]మోశి, మహాప్రకాశం గలిగి, అనేక వర్ణాలతోగూడి. నోళ్లు దెరచుకొని, మండుచున్ను వెడల్పులైన నేత్రాలు [3]గల నిన్ను జూచి లోకాలున్ను వెరస్తున్నవి. నేనున్నూ [4]బెగడుచున్నాడను. ధైర్యమున్నూ, శాంతీన్ని బొందక వున్నాడను.

1 AG వోయి విష్ణు! BCEF వోయి విష్ణువా! 2 ABCEFG మోచి, 3 ABEG గలిగిన నిన్ను జూచి 4 A వెగడుపడి ధైర్యమునున్ను, శాంతినిన్ని బొందకున్నాడను. BEFG బెగడుకుడిచి ధైర్యమున్ను, శాంతిన్ని బొందకున్నాడను. C బెగడు కుడిచిన ధైర్యముతో శాంతి బొందకున్నాడను.

25

దంష్ట్రాకరాళాని చ తే ముఖాని
దృష్ట్వైవ కాలానలసన్నిభాని
దిశో న జానే న లభే చ శర్మ
ప్రసీద దేవేశ జగన్నివాస॥

ప్రళయ [1]కాలాగ్నితోను సరైన, [2]కోరలుగల దౌడలతో భయంకరమయిన [3]నీ రూపంయొక్క ముఖాలు జూచి [4]దిక్కులు గానలేను. సుఖమూన్ను [5]బొందక వున్నాడను. [6]వో జగన్నివాసుడా! నాకు ప్రసన్నుడవు గమ్ము.

1 AEFG కాలాగ్నితోసరియై, B కాలాగ్నిసరియైన, C కాలాగ్నితో సతి(ద్ది) యైన, 2 ABCEFG కోరదవడలతో 3 AEG నీ ముఖాలు జూచి BCF నీ ముఖాల

జూచి 4 B దిక్కులున్ను గానలేను. 5 ABEFG పొందవన్నాడను. 6 B వోయి జగన్నాథుడా! E వోయి జగన్నివాసుడా!

26

అమీ చ త్వా ధృతరాష్ట్రస్య పుత్రా
స్సర్వే సహైవావనిపాలసంఘైః
భీష్మోద్రోణస్సూతపుత్ర స్తథాసౌ
సహాస్మదీయైరపి యోధముఖ్యైః॥

[1]ధృతరాష్ట్రునిపుత్రులైన యీ దుర్యోధనాదులున్ను, భీష్మద్రోణకర్ణాది ముఖ్యులయిన రాజులున్ను, [2]మాతో(లో) కొందరు గూడుకొని వేగిరపడుచున్ను.

1 ABCEFG ధృతరాష్ట్రపుత్రులైన 2 AEFG మాశానలోని గమికాండ్లతోడ గూడుకొని వేగిరింపుచున్ను, B మా సేనలోని గమికాండ్రున్ను కూడుకొని వేగిరింపుచున్నారు. C మా సేనలోని గమికాండ్లు గూడుకొని వేగిరింపుచున్ను.

27

వక్త్రాణి తే త్వరమాణా విశంతి
దంష్ట్రాకరాళాని భయానకాని
కేచి ద్విలగ్నా దశనాంతరేషు
సందృశ్యంతే చూర్ణితై రుత్తమాంగైః॥

కోరదవడలతో [1]భయంకరమైన నీముఖాలందు [2]చచ్చెడికొరకు ప్రవేశిస్తున్నారు. అందులోను కొందరు తలలు పగిలినవారై [3]నీ అంచున కానవస్తున్నారు.

1 C భయంకరాకారమైన 2 E చచ్చేటికొరకు 3 ABCFG నీపండ్ల సందులకడి కానవస్తున్నారు. E పండ్లతగులుపడి కానవస్తున్నారు.

28

యథా నదీనాం బహవోఽంబువేగాః
సముద్రమేవాభిముఖా ద్రవంతి
తథా తవామీ నరలోకవీరా
విశంతి వక్త్రా ణ్యభివిజ్వలంతి॥

[1]యేలాగునన్నైనానేమి [2]నదులయొక్క వుదకాలు [3]సముద్రమందు [4]అభిముఖమై ప్రవేశిస్తున్నండును, ఆరీతుననే నీముఖాలందు [5]యీ రాజవీరులు [6]అందరున్ను ప్రవేశించి ప్రగ్గుచున్నారు.

1 ABCEFG లలో—యేలాగునన్నైనా నేమి—లేదు. 2 ABCFG నదులందు నిండుకొని వేగముగల నీళ్లు E నదులందు నిండుకొనిన వేగముగలిగిన నీళ్లు 3 ABCEFG తమతమ దమకే సముద్రములో బడినట్టు 4 ABCEFG లలో – అభిముఖమై ప్రవేశిస్తున్నండును, ఆరీతుననే నీ ముఖాలందు—లేదు. 5 ABCEFG కొందరు వీరపురుషులు 6 AEFG మండుచుండెడి నీ ముఖాలందు బడుచున్నారు. B మండుచున్నటువంటి నీ ముఖాలందు బడుచున్నారు. C మండుచున్నుండెడి నీ ముఖాలందు బడుచున్నారు.

29

యథా ప్రదీప్తం జ్వలనం పతంగా
    విశంతి నాశాయ సమృద్ధవేగాః
తథైవ నాశాయ విశంతి లోకా
    స్తవాపి వక్త్రాణి సమృద్ధవేగాః॥

[1]ఆ మండెడి అగ్నిలోను మిడతలు [2]బడినట్టుంబలెను తక్కినప్రజలున్నూ మహావేగముతోను తమ చావుకొరకు [3]నీముఖాలందు ప్రవేశిస్తున్నారు.

1 ABFG మండెడి C మండే E మండేటి 2 AEFG పడినట్టుంబలెనే BC బడినట్టుంబలెనే 3 B నీముఖాలయందు

30

లేలిహ్యసే గ్రసమాన స్సమంతా
    ల్లోకాన్ సమగ్రా న్వదనై ర్జ్వలద్భిః
తేజోభి రాపూర్య జగత్సమగ్రం
    భాస స్తవోగ్రాః ప్రతపంతి విష్ణో॥

[1]వో మహావిష్ణుడా! [2]సమస్తమైన లోకములనున్ను [3]ముఖాలచాతను మ్రింగుచున్నవాడవై [4]నాలికెలు చాచుటచాతను [5]నెత్తురు నాకుచున్నాడవు. నీ [6]దేహమందలి కిరణాలు అంతటాను నిండుకొని [7]లోకాలల్లాను [8]తపింప జేస్తున్నది(వి).

1 B వోయి మహావిష్ణువుడా! E వో మహావిష్ణువా! 2 AG నీవు మహారాజుల నున్ను BCEF నీవు సమ స్తమైన రాజులనున్ను 3 ABCFG మండుచున్న ముఖాల చాతను E మండుచున్న నీ ముఖాలచాతను 4 AB నాలుకలచాతను CF నాలిక(ల) చేతను EG నాలికెలచాతను 5 AG ఆ నెత్తురు BCE ఆ నెత్తురులు F ఆ నెత్తుర్లు 6 G దేహాదులందలి 7 BE లోకాలెల్లాను 8 ABFG తపింపజేస్తున్నవి.

31

ఆఖ్యాహి మే కో భవా నుగ్రరూపో
నమోఽస్తు తే దేవవర ప్రసీద
విజ్ఞాతు మిచ్ఛామి భవంత మాద్యం
న హి ప్రజానామి తవ ప్రవృత్తిమ్॥

[1]నీ సౌమ్యరూపమున్ను దర్శించేననగాను [2]అతిఘోరమయిన రూపము గలవాడవై వున్నాడవు. నీ వెవ్వరు? [3]యేమి శాయ నిశ్చయించివున్నావో అది నాకు తెలియవలశివున్నది. నీయొక్క వ్యాపారమును నేను యెరుగను. అది నాకు [4]ఆనతి యిమ్ము. నీకు నమస్కారం. వో దేవదేవోత్తమా! ప్రసన్నుడవు గమ్ము. [5]అంటేను.

1 AG నీ సౌమ్యమైన రూపమును B నీ సౌమ్యరూపము CEF నీ సౌమ్యరూపమును 2 C అతిఘోరరూపమును 3 ACFG ఏమి శేయ నుద్యోగించినాడవో BE యేమి శాయ నుద్యోగించినవాడవో 4 ABCEFG ఆనతిమ్ము. 5 AE అలో- అంటేను- లేదు.

32

శ్రీ భగవానువాచ

కాలోఽస్మి లోకక్షయకృ త్ప్రవృద్ధో
లోకాన్ సమాహర్తు మిహ ప్రవృత్తః
ఋతేఽపి త్వా న భవిష్యంతి సర్వే
యేఽవస్థితాః ప్రత్యనీకేషు యోధాః॥

ర

[1]యీ ధృతరాష్ట్రపుత్రులు మొదలయిన రాజలోకానకు [2]ఆయుస్సు నిండె గనుక, క్షయింపజాయ నుద్యోగించినటువంటి కాలస్వరూపుడ నేను. యీ రాజ

లోకమునల్లాను [3]సంహ్వారించ నుద్యోగిస్తున్నాడను. నీవు [4]చంపకున్నాగాని, [5]యీ వేళ నీకు [6]యెదురుపడి వున్నటువంటి [7]యీయొక్క వీరపురుషు లిందరున్నూ [8]నష్టమయ్యేడివారే యని యెరుగుము.

ర BCF కృష్ణవాక్యం E శ్రీకృష్ణవాక్యం

1 ABCEFG ధృతరాష్ట్రపుత్రులు 2 A ఆయిస్సు EG ఆయుస్సు 3 BCFG సంహరింప 4 ABCEFG చంపకుండినాను, 5 ABCEFG లలో _యీ వేళ_ లేదు. 6 ACFG యెదురుపడివుండెడి B యెదురుపడే E యెదురుపడి ఉండేటి 7 ABCEFG యీ వీర_ 8 ABCFG నష్టమయ్యేకువారిగా నెరుంగుము. E నష్టమయ్యేటివారిగా నెరుగుము.

33

తస్మా త్త్వ ముత్తిష్ఠ యశో లభస్వ
జిత్వా శత్రూన్ భుంక్ష్వ రాజ్యం సమృద్ధమ్
మ యైవేతే నిహతాః పూర్వమేవ
నిమిత్తమాత్రం భవ సవ్యసాచిన్॥

అదిగారణానబట్టుండి, [1]నీవు శత్రువులతోడి యుద్ధానకు లెమ్ము. నిండుకొన్న రాజ్యమును [2]అనుభవింపుము. యీ శత్రువులందరున్నూ నాచాత [3]జచ్చినవారె. [4]నీవు నే జెప్పినట్టు యుద్ధముజేసి, అర్జునుడు [5]చంపెనని కీర్తి [6]గట్టుకొమ్ము.

1 ABCEFG నీనె 2 C అనుభవించుము. 3 B చచ్చినవారిని 4 A నీవు నే జెప్పినట్టు యుద్ధము చేస్తే అర్జు_ B నీవు చంపినట్టు యుద్ధము సేయుము. అర్జు_ 5 AG చంపెననిన B చంపెనెడి F చంపెననే 6 ABCEF గట్టుకొనుము.

34

ద్రోణం చ భీష్మం చ జయద్రథం చ
కర్ణం తథాన్యానపి యోధవీరాన్
మయా హతాం స్త్వం జహి మావ్యథిష్ఠా
యుధ్యస్వ జేతాసి రణే సపత్నాన్॥

ద్రోణునిన్నీ, భీష్మునిన్ని, [1]జయద్రథునిన్నీ, కర్ణునున్ని, [2]రాజులనున్ను వారితప్పులకు తగినదండన విచారించి నాచాతను [3]చంపబడ్డటువంటి వీరిని జంపుము.

యీ గురువులను, [4]తాతను, [5]అన్నలను, తమ్ములను మొదలయినవారిని [6]యెట్ల చంపుదునని [7]దుఃఖింపకుము. అవశ్యమున్నూ నీకు [8]పాపము లేదు. నీవే గెలిచేవు. [9]వగవక యుద్ధము శేయుమంటేను.

1 A లో- జయద్రథునిన్నీ, కర్ణునిన్ని- లేదు. 2 ABCEFG తక్కిన రాజుల నున్ను 3 ABCEFG చంపబడినవీరిని 4 ABCEFG లలో-తాతను-లేదు. 5 AB తమ్ములను,అన్నలను మొదలైన- C అన్నదమ్ముల మొదలైన- E అన్నదమ్ములు మొదలైన- 6 AG యెట్లు BCEF యెట్టు 7 ACE దుఃఖించకుము. 8 ACG పాపమాత్రమె లేదు. BF పాపమాత్రం లేదు. E పాపం లేశమాత్రం లేదు. 9 ABCEFG గనుక

35

సంజయ ఉవాచ

ఏత చ్ఛ్రుత్వా వచనం కేశవస్య
కృతాంజలి ర్వేపమానః కిరీటీ
నమస్కృత్వా భూయ ఏవాహ కృష్ణం
సగద్గదం భీతభీతః ప్రణమ్య॥

గ

[1]శ్రీవత్సలుడైన కేశవునియొక్క యీ [2]మాటలు విని, [3]శ్రీకృష్ణునికి మరీన్ని మరీన్ని నమస్కరించి, మిక్కిలీన్ని వెఱచినవాడై అంజలిపట్టుకొని, [4]గడగడవణుకుచున్ను [5]డగ్గుత్తికెతోను అర్జునుడు [6]యిట్లని పలికెను.

గ ACE సంజయుని వాక్యం F సంజయుని మాట

1 ABCEFG ఆశ్రితవత్సలుడైన 2 ACEFG మాట విని 3 ABCEFG ఆ కృష్ణునికి 4 AG గజగజ వణుకుచున్ను E గడగడ వడకుచున్ను 5 C డగ్గుత్తుకతోను 6 BEF యిటని పలికెను. C యిట్లని వలికెను.

36

అర్జున ఉవాచ

స్థానే హృషీకేశ తవప్రకీర్త్యా
జగ త్ప్రహృష్య త్యనురజ్యతే చ

రక్షాంసి భీతాని దిశో ద్రవంతి
సర్వే నమస్యంతి చ సిద్ధసంఘాః॥

గ్

[1]వో హృషీకేశుడా: దేవగంధర్వాదులు మొదలయిన [2]సర్వమయిన జగత్తున్నూ [3]నీప్రజలున్నూ నిన్ను శేవించి [4]సంతోషిస్తున్నది. ఆనందిస్తున్నది. యిటువంటి నిన్నుజూచి రాక్షసులు వెరచి దిక్కులకు [5]పారిపోతున్నారు. [6]అందులకు దేవతలు [7]నమస్కరిస్తున్నారు. యింతవట్టున్ను నీకు దగును.

గ్ AG అర్జునవాక్యం CEF అర్జునుని వాక్యం

1 BE వోయి హృషీకేశుడా! C హృషీకేశుడా! 2 AG సర్వజగత్తున్ను 3 ACG నీ ప్రసాదంవల్లనును నిన్ను B నీ ప్రసాదం వల్లను శేవించి EF నీ ప్రసాదం వల్లను నిన్ను 4 A సంతోషించుకొని ఆనందిస్తున్నది. B సంతోషించుకొని ఆనందిస్తున్నన్నది. CEFG సంతోషించుకొన్నది. ఆనందిస్తున్నది. 5 E పారుచున్నారు. F బారిపోవుచున్నారు. 6 ABCEFG అందుకు 7 ACEFG నీకు నమస్కరించేరు. B నీకు వెరచి నమస్కరించేరు.

37

కస్మాచ్చ తే ననమేరన్మహాత్మన్
గరీయసే బ్రహ్మణోఽప్యాదికర్త్రే
అనంతదేవేశ జగన్నివాస
త్వమక్షరం సదసత్తత్పరం యత్॥

వో మహాత్మా! ఘనుడవై, బ్రహ్మదేవునికిన్ని ఆదికర్తవయిన నీకు దేవతలల్లాను [1]నమస్కరించక యెట్ల వుండేరు? అనంతుడవై, దేవతలకల్లాను యేలికవై, జగత్తులల్లాను [2] నిండుకొనిన*వాడవు నీవే. [3]అక్షరమనిపించుకొనినటువంటి జీవులలోనివాడవు న్నీవే. [4]సదసత్తనిపించుకున్న ప్రకృతిలోనివాడవు నీవే. యీ రెంటికిన్ని అన్యమయిన ముక్తులలోనివాడవున్నూ నీవే.

1 AG నమస్కరింప కెట్లుండెదరు? B నమస్కరింప కెట్లుండే రంటేను? C నమస్కరింప కెట్లుండేరు? F నమస్కరింప కెట్టుండేరు? 2 ABFG నిండుకొన్నవాడవున్ను నీవే. C నిండుకొన్నవాడవు న్నీవే.* E లో -వాడవు నీవే. అక్షర

మనిపించుకొనినటువంటి జీవులలోనివాడవు న్నీవే. సదసత్తనిపించుకున్న- అన్న భాగం లేదు. 3 ABCG అక్షరమనిపించుకొన్న జీవులలోని F లో- అక్షరమనిపించుకొనినటువంటి జీవులలోని వాడవు న్నీవే- లేదు. 4 AG లలో- సదసత్తనిపించుకున్న ప్రకృతిలోనివాడవు నీవే-లేదు.

38

త్వ మాదిదేవః పురుషః పురాణ
స్త్వ మస్య విశ్వస్య పరం నిధానమ్
వేత్తాసి వేద్యం చ పరం చ ధామ
త్వయా తతం విశ్వ మనంతరూప॥

[1]యీ సమస్తమయిన విశ్వానకున్నూ ఆధారమైన[2]వాడవు న్నీవె. [3]సమస్త ప్రపంచమున్ను అనంతరూపుడవైన నీచాతను వ్యాపింపబడెగనుక, [4]పరమమున్నూ నీవె.

1 ABCEFG యీ సమస్త విశ్వానకున్ను 2 ABCEFG వాడవున్ను నీవె. 3 AG ఆదిదేవుడవై, పురాణపురుషుడవైనవాడవున్ను నీవె. యీ జగత్తులో యెరిగిన వాడవున్ను నీవె. సమస్త- B యీ జగత్తులో యెరిగినవాడవున్ను నీవె. సమస్త ప్రపంచమున్ను నీవె. అనంత- C ఆదిదేవుడవై, పురాణపురుషుడవైనవాడవు న్నీవె. సమస్త- EF ఆదిదేవుడవై, పురాణపురుషుడవైనవాడవున్ను నీవె. యీ జగత్తులలోయెరిగేవాడున్న నీవె. యెరగతగేవాడవున్ను నీవె. సమస్త- 4 ABCEFG పరంధామమున్ను నీవె.

39

వాయు ర్యమోఽగ్ని ర్వరుణ శ్శశాంకః
ప్రజాపతి స్త్వం ప్రపితామహశ్చ
నమోనమస్తేఽస్తు సహస్రకృత్వః
పునశ్చ భూయోఽపి నమోనమస్తే॥

వాయువు, యముడు, అగ్ని, వరుణుడు, చంద్రుడు, వీరలకు కారణమైన [1]చతుర్ముఖుడవు న్నీవే. యిందరికిన్ని [2]తాతవున్ను, [3]ముత్తాతవు న్నీవె. యిటువంటి [4]నీకు వేయుమార్లు నమస్కారం చేస్తున్నాడను.

1 BCF బ్రహ్మలున్ను, వార్లకు కారణమైన చతుర్ముఖుడున్ను నీవె. E చతుర్ముఖుడున్ను నీవె. 2 ABCEFG తాతవున్ను నీవె. 3 ACEFG ముత్తాతవున్ను నీవె. B లో– ముత్తాతవున్నీవె–లేదు. 4 A నీకు నమస్కారము. వేయిమార్లదనుకాను నమస్కారం B నీకు నమస్కారము. మరిన్ని నమస్కారము CEG నీకు నమస్కారం. మరిన్ని మరిన్ని నమస్కారం. వేయిమార్లదనకా నమస్కారం F నీకు నమస్కారం. మరిన్ని వేయిమార్లు నమస్కారం

40

నమః పురస్తా దథ పృష్ఠతస్తే
నమోఽస్తు తే సర్వత ఏవ సర్వ
అనంతవీర్యామితవిక్రమ స్త్వం
సర్వం సమాప్నోషి తతోఽసి సర్వః॥

నిన్ను శేవించి సంతోషమాయగనుక, [1]నీకు ముందరికీన్ని నమస్కారం, [2]వుభయపార్శ్వాలకున్నూ నమస్కారం. అపరిమితమైన పరాక్రమంగల నీవు అంతర్యామివై సర్వమున్ను నిండుకొంటివి. [3]సర్వం నీ శరీరం గనుక, సర్వమున్ను నీవే [4]అనవచ్చును.

1 ABCEFG నీముందరికిన్ని 2 ACEFG వెనుకకున్ను నమస్కారం. B నీ వెనకకున్ను నమస్కారం. వుభయ– 3 ABCEFG సర్వమున్ను నీశరీ– 4 B లో– అనవచ్చును– లేదు.

41

సఖేతి మత్వా ప్రసభం యదుక్తం
హే కృష్ణ హే యాదవ హే సఖేతి
అజానతా మహిమానం తవేదం
మయా ప్రమాదా త్ప్రణయేన వాపి॥

నీ మహిమ [1]యెరుగని [2]నాచాతను [3]అజ్ఞానమనే [4]ప్రమాదంవలననే, [5]నీతోటి అనేకకాలం గూడిఆడిన స్నేహం[6]చాతను సఖుడవని తలచి, [7]హో కృష్ణ! హో యాదవుడా! [8]యీలాగని బలిమిని యేమైనాను అంటేను.

1 A యెరుంగక 2 A లో– నాచాతను–లేదు. 3 A అజ్ఞానంవల్లను నీతో అనేకకాలం 4 C ప్రమాదంవల్ననో E ప్రమాదంవల్లను, FG ప్రమాదంవల్లనో.

E మరి యెవ్వరున్నారు? 6 AG లోకత్రయమందులనున్న 7 ACEFG నీ ప్రభావానకు సరి లేదు. B నీ ప్రభావానకు సరి లేరు.

44

తస్మా త్ప్రణమ్య ప్రణిధాయ కాయం
ప్రసాదయే త్వా మహ మీశ మీడ్యమ్
పితేవ పుత్రస్య సఖేవ సఖ్యుః
ప్రియః ప్రియాయార్హసి దేవ సోఢుమ్॥

[1]అదిగారణానబట్టుండి నీవు సర్వ[2]లోకాలకూన్ను తండ్రివి. యిటువంటినీకు సాష్టాంగ[3]దండంబెట్టేను. ప్రసన్నుడవు గమ్ము. [4]అని వేడుకొని తండ్రికి కొడుకు దండంబెట్టితేను క్షమించినట్టున్ను, చెలికాడు దండంబెట్టితేను చెలికాడు క్షమించినట్టున్ను. ప్రియురాలు దండంబెట్టితేను ప్రియుడు [5]రక్షించినట్టున్ను నా యపరాధము క్షమింపదగుదువు.

1 A యిదిగారణాన నీవు BCEF యేదిగారణానబట్టుండి నీవు G యేదిగారణాన నీవు 2 EF లోకానకున్ను 3 ACEG దండంబెట్టి ప్రస- F దండంవెట్టి ప్రస- 4 AG నిన్ను వేడుకొనేను. BCEF అని వేడుకొనేను. 5 AG క్షమించునట్టున్ను B క్షమియించినట్టున్ను CEF క్షమించినట్టున్ను

44 A

ఇమాని కర్మాణి తవాద్భుతాని
కృతాని పూర్వే మునయో వదంతి
న తే గుణానాం పరిమాణ మస్తి
న తేజసస్యాపి బలస్య విష్ణో॥

ఈ శ్లోకం PBG ప్రతుల్లో మాత్రమే ఉంది; తాత్పర్యం ఒక్క G ప్రతిలోనే వుంది. భండార్కర్ వారి సంస్కృత మహాభారతంలో ఈ శ్లోకం నేపాళ దేశపుప్రతిలోనుండి అధికపాఠంగా చూపబడింది.

G పూర్తిపాఠం—అర్జున ఉవాచ- నీ రుషులను పెద్దలైన రుషీశ్వరులు చెప్పుదురు. నీయొక్క గుణాలకున్ను, నీయొక్క తేజస్సు..................యన్ను కడలేదు ॥౪౫॥

45

అదృష్టపూర్వం హృషితోఽస్మి దృష్ట్వా
భయేన చ ప్రవ్యథితం మనో మే
తదేవ మే దర్శయ దేవ రూపం
ప్రసీద దేవేశ జగన్నివాస॥

[1]యెన్నడు చూడనటువంటి [2]ఆశ్చర్యమయమైన నీరూపు సేవించి సంతోషించుకొంటిని. భయముచాతను నామనస్సు కలగుచున్నది. అటుగనుక, [3]ప్రసన్నమై తొలుతటి[4]రూపు నాకు జూపుము. బ్రహ్మాది దేవతలకున్నూ [5]స్వామివి. సకలలోకనివాసుడవు. నాకు బ్రసన్నుడవు గమ్ము.

1 ABCFG యెన్నడున్ను E ఎన్నడూ 2 ACEFG ఆశ్చర్యమైన నీరూపము B ఆశ్చర్యమైన రూపమును 3 ACEFG ప్రసన్నమైన 4 ACEFG నీ రూపమె B నీ రూపము 5 AEFG ఏలికవు. BC ఏలికెవు.

46

కిరీటినం గదినం చక్రహస్త
మిచ్ఛామి త్వాం ద్రష్టు మహం తథైవ
తేనైవ రూపేణ చతుర్భుజేన
సహస్రబాహో భవ విశ్వమూర్తే॥

తొలుతటి కిరీటమున్ను, తొలుతటి గదాను, తొలుతటి చక్రమున్ను [1]ధరించిన నీ రూపము [2]సేవించవలెను. అటుగనుక, సహస్ర[3]బాహుడవయిన, విశ్వరూపుడవయిన నీవు పూర్వమందు చతుర్భుజాలుగల [4]రూపము [5]అవధరింపుమంటేను.

1 B ధరియించిన నీ రూపు F ధరియించిన నీ రూపము 2 AF శేవింపవలెను. 3 BF బాహుడవై, విశ్వ - 4 ABCEFG రూపమె 5 B ధరియింపుమంటేను. F అవధరింపమంటేను.

47

శ్రీ భగవానువాచ

మయా ప్రసన్నేన తవార్జునేదం
రూపం పరం దర్శిత మాత్మయోగాత్

తేజోమయం విశ్వ మనంత మాద్యం
యన్మే త్వ దన్యేన నదృష్టపూర్వమ్॥

క్ర

[1] తేజోమయమైన, సర్వమున్నూ వ్యాపించుకొని, ఆదిమధ్యాంతాలు లేక, సర్వానకున్నూ కారణమయిన రూపము నీకంటె అన్యులకు యెన్నడున్నూ కానరాదు. అటువంటి రూపము, నీకు ప్రసన్నుడనై, [2] నా భక్తుడవు గనుక, [3] నారూపము జూపితిని.

క్ర ABCF కృష్ణవాక్యం EG శ్రీకృష్ణవాక్యం

1 E ఓయి అర్జునా! నా చాతను తేజోమయమై, సర్వ- 2 C నాకు భక్తుడవు గనక, 3 ABCEFG లలో -నారూపము- లేదు.

48

న వేదయజ్ఞాధ్యయనై ర్న దానై
ర్న చ క్రియాభి ర్న తపోభి రుగ్రైః
ఏవం రూపః శక్య అహం నృలోకే
ద్రష్టుం త్వదన్యేన కురుప్రవీర॥

అటువంటి రూపంగల నేను, యీ పురుషుల[1] లోను నీవంటి [2] పరమభక్తిలేని అన్యుడు వేదాలు చదివినాను, [3] యజ్ఞాలు చేశినాను, [4] మరిన్నీ తక్కిన ప్రయోజనాలు చేశినాను, [5] వుగ్రమయిన తపస్సులు చేశినాను [6] వానికి కానుపించను.

1 ACEFG లోపలను 2 AG పరమభక్తికేకాని, లేని అన్యులు 3 ACFG యజ్ఞాలుచేసినాను. దానాలు చేసినాను మరి - B యజ్ఞాలు సలిపినాను దానాలు సేసినాను మరి - E యజ్ఞములు జేసినాను దానములు చేసినాను మరి - 4 A మరియు దక్కిన - 5 A వుత్తమమైన. 6 AC వారికి కానుపించను. B వారికి కానుపింపను. E వానికి వొకప్పుడున్ను కన్నులకు కనిపింపను. FG వానికి గానిపించను.

49

మా తే వ్యథా మా చ విమూఢభావో
దృష్ట్వా రూపం ఘోర మీదృఙ్మమేదమ్

వ్యపేతభీః ప్రీతమనాః పున స్త్వం
తదేవ మే రూప మిదం ప్రపశ్య॥

[1]యీ రీతిన ఘోరమయిన నారూపము శేవించి నీవు వెరవవద్దు. [2]నీవు మానుపడి వుండవలదు. [3]అరలేక సంతోషించుకొని[4]యెట్టుగాను పూర్వము నీవు [5]శేవించేటటువంటి రూపమును [6]నేను నీకు జూపేను చూడుము.

1 ABCEFG యీ రీతిని 2 A లో-నీవు మానుపడి వుండవలదు- లేదు. EFG నీవు మ్రానుపడవద్దు. 3 ABCEFG వెరపులేక 4 ABCEFG లలో-యెట్టుగాను-లేదు. 5 AG శేవించిన ఆరూపమును B శేవించిన రూపము CEF సేవించే ఆ రూపమును 6 ABCEFG నేను చూపేను నీవు చూడుము.

50

సంజయ ఉవాచ

ఇత్యర్జునం వాసుదేవ స్తథోక్త్వా
స్వకం రూపం దర్శయామాస భూయః
ఆశ్వాసయామాస చ భీతమేనం
భూత్వా పున స్సౌమ్యవపు ర్మహాత్మా॥

ర

[1]యిటని అర్జునునితో [2]శ్రీకృష్ణస్వామి ఆనతిచ్చి, తిరుగను చతుర్భుజాల [3]తోడ పూర్వమైన రూపమును [4]దర్శింపజేశెను. ఆ మహాత్ముడు శాంతవేషముతో నుండి, మరిన్ని [5]అర్జునునితో వెరవకుమని వూరడించెను.

ర ACEFG సంజయుని వాక్యం

1 E ఆయన యిటని 2 ACFG కృష్ణమ్మ B క్రిష్ణమ్మ E శ్రీకృష్ణదేవుడు 3 ABCEFG తోడి పూర్వరూపమునే 4 B వర్తింపజేశెను. 5 AE అర్జునున్ని వూరడించెను BCFG వెరచిన అర్జునుని వూరడిస్తేను.

51

అర్జున ఉవాచ

దృష్ట్వేదం మానుషం రూపం తవ సౌమ్యం జనార్దన
ఇదానీమస్మి సంవృత్త స్సచేతాః ప్రకృతిం గతః॥

టీ

వోయి జనార్దనా: చక్కదనాలకెల్లాను నెలవయిన, యీరీతి శాంతమైన నీరూపము [1]శేవించితేను, యిప్పుడు ప్రాణం వచ్చెను. పూర్వంవలెనే వెరపుమాని సంతోషించుకొంటిని. అంటేను.

టీ ABG అర్జునవాక్యం CEF అర్జునుని వాక్యం

1 ABCEFG దర్శించి,

52

శ్రీ భగవానువాచ

సుదుర్దర్శ మిదం రూపం దృష్టవానసి యన్మమ
దేవా అప్యస్య రూపస్య నిత్యం దర్శనకాంక్షిణః॥

టీ

వో యర్జునా: యిప్పుడు నీకు [1]విశ్వరూపం చూపగా [2]చూస్తివే, యిటువంటి [3]ఆశ్చర్యమయిన రూపము దేవతలున్ను [4]దర్శింపవలెనని [5]కోరుచుండుదురుగాని, [6]పొడగనలేరు.

టీ A భగవద్వాక్యం CEF కృష్ణవాక్యం G శ్రీకృష్ణవాక్యం

1 A యీ విశ్వమందు విశ్వ- 2 AG జూస్తివి. 3 ACEFG ఆశ్చర్యమైన యీ రూపము B ఆశ్చర్యరూపమును 4 A వర్తింపవలెనని B నిత్యమున్ను దర్శింపవలెనని 5 ABCFG కోరుచుందురుగాని, 6 ACEFG పొడగానలేరు. B పొడగానరు.

53

నాహం వేదైర్న తపసా న దానేన న చేజ్యయా
శక్య ఏవంవిధో ద్రష్టుం దృష్టవానసి మాం యథా॥

[1]అది యేమా అంటివా? యజ్ఞాలు, దానాలు, హోమాలు, తపస్సులు చేశినాను, [2]భక్తిలేనివానికి యిటువంటి [3]రూప[ము చూప]ను.

1 ABCG అదేమి యంటివా? E అదేమంటివా? F అదేమీ అంటివా? 2 AFG నా భక్తిలేనివానికి E నా భక్తిలేనివారికి 3 ABCEFG రూపము చూపను.

54

భక్త్యా త్వనన్యయా శక్య అహమేవంవిధోఽర్జున
జ్ఞాతుం ద్రష్టుం చ తత్త్వేన ప్రవేష్టుం చ పరంతప॥

వో శత్రుసంహారకుడ [1]వయినవాడా! [2]మరీన్ని యెవ్వరికి యీ రూపము [3]చూపుదువంటివా? దేవతాంతరము లాయక, నామీది భక్తిచేసిన[4]వానికి యెరుగ వత్తును. [5]నాయందు ప్రవేశింపను [6]సులభుడనై వుండుదును.

1 ABCEFG వైన అర్జునుండా! 2 AFG మరెవ్వరికి BE మరి యెవ్వరికి C మరెవ్వరికిన్ని 3 BCE చూపుదునంటివా? 4 ABCEFG వారికి 5 A లో-నాయందు ప్రవేశింపను- లేదు. BEF కానవత్తును. నాయందు- 6 A సులభుడనై యుండుదును. BG సులభుడనై వుందును.

55

మత్కర్మకృ న్మత్పరమో మద్భక్త స్సంగవర్జితః
నిర్వైర స్సర్వభూతేషు య స్స మామేతి పాండవ॥

నిత్యనైమిత్తిక కర్మాలు [1]నా పూజయని [2]చేస్తున్నవాడై, [3]నామీద భక్తి గలవాడై, నాయందే ప్రియము గలిగి, యితరులతోడి [4]సంగం సహించక, [5]వక కీడు వచ్చినాను కర్మానకు దగినట్టు [6]దేవుడే యీరీతి జేస్తున్నాడని, కీడు జేసిన వారందున్ను కోపంలేక, సమస్తమయిన భూతాలందున్నూ యెవ్వరందున్ను వైరము లేక యుండును; వాడు ప్రకృతి[7]దోషాలల్లాను చెడిపోవును. వో పాండవుడా! [8]నన్నే పొందును.

1 AG నా పూజలని 2 B చేయుచున్నవాడవై, 3 ABCG సమస్త వుద్యోగాలున్ను నన్నుగూర్చి చేస్తున్నవాడవై, నామీద- EF సమస్తమైన వుద్యోగాలున్ను నన్నుగూర్చే చేస్తున్నవాడై, నామీద- 4 E సంగతులు సహింపక, 5 E కీడుమేలు వచ్చినాను 6 ABCEFG దేవుడు 7 ACEFG దోషాలల్లాను విడిచి, వో పాండవుడా! B పాపాలనల్లా విడిచి, వో పాండవుడా! 8 ABCFG నన్నునె పొందునంటేను. E నన్నే పొందును. ఇందుకు సంశయములే దంటేను.

ఇతి శ్రీమత్తాళపాకఅన్నమాచార్యుల కొమారుడు పెదతిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థం తెనుగుచేసినది విశ్వరూపయోగమన్నది పదకొండో అధ్యాయం.

A విశ్వరూపసందర్శనయోగో నామైకాదశోఽధ్యాయః. ఇది తాళ్లపాక అన్నమయ్య పుత్రుడు తిరమలప్ప భగవద్గీతలు తెనిగించెను.

B హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు పరబ్రహ్మవిద్యాయాం శతసహస్రికాయాం సంహితాయాం వైయాసిక్యాం యోగశాస్త్రనిర్ణయే శ్రీమన్మహాభారతే శ్రీభీష్మపర్వణి శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే సకలవేదాంతశాస్త్రామృతే విశ్వరూపయోగో నామ యేకాదశోఽధ్యాయః.

C యితి శ్రీమత్తాళపాకఅన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయంగారు భగవద్గీతార్థం తెలుంగుశేశి వ్రాయించి నందు పదనకొండో అధ్యాయం సంపూర్ణం. విశ్వరూపసందర్శనయోగో నామ యేకాదశోఽధ్యాయః.

E హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీమహాభారతే శతసహస్రికాయాం సంహితాయాం వైయాసిక్యాం శ్రీ భీష్మపర్వణి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు పరబ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే విశ్వరూపసందర్శనయోగో నామైకాదశోఽధ్యాయః.

F పదనకొండో అధ్యాయం సంపూర్ణం.

G ఇతి శ్రీమత్తాళపాకఅన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థం తెనుంగుచేశి వ్రాయించి నందున పదనకొండో అధ్యాయము సంపూర్ణం.

పంద్రెండో అధ్యాయం

భక్తియోగం

1

అర్జున ఉవాచ

ఏవం సతతయుక్తా యే భక్తా స్త్వాం పర్యుపాసతే
యే చాప్యక్షర మవ్యక్తం తేషాం కే యోగవిత్తమాః॥

ర

[1] నీకైంకర్యాలు చేస్తున్న, నిన్నే నమ్మి, [2] నీయందే సంతతమున్ను మనస్సు గలిగివుండే భక్తులు యెవ్వరైనాను [3] కొలుతురు. మరి కొందరు కన్నులకు వ్యక్తముగా కానరాక అక్షరస్వరూపమయిన తమ [4] ఆత్మస్వరూపమున్ను వుపాస్తి శేయుదురు; యీ రెండువిధాల [5] వారితో(లో)నున్ను [6] యోగం యెరిగేందుకు యెవ్వరు నేర్పరులు? యిటనగాను సీ(శీ)ఘ్రమే ఫలము బొందేవారు [7] యెవ్వరు? [8] అని యీరీతిని అర్జునుడు [9] బలికెను.

ర AB అర్జునవాక్యం CEFG అర్జునుని వాక్యం

1 AG నీభక్తి చేస్తున్న; BCEF నీకైంకర్యము చేస్తున్న, 2 ABCEFG నీయందు సంతతమున్ను తగిలిన మనస్సుగల భక్తులు 3 ABCEFG నిన్ను కొలుతురు, 4 ABCEFG ఆత్మస్వరూపమునే 5 AEFG వారిలోనున్ను B వారున్ను 6 AF యెవ్వరు యోగ మెరిగేఅందు నేర్పరులు? B యెవ్వరు యోగం యెరిగేటందుకు నేర్పరులు? CE యెవ్వరు యోగ మెరిగే అందుకు నేర్పరులు? G యెవ్వరు యోగ మెరిగేటందు నేర్పరులు? 7 ABCEFG యెవ్వరనుట. 8 B లో_ అని_లేదు. F లో_అని యీరీతిని అర్జునుడు బలికెను_లేదు. 9 ABCEG అడిగి తేను.

2

శ్రీ భగవానువాచ

మయ్యావేశ్య మనో యే మాం నిత్యయుక్తా ఉపాసతే
శ్రద్ధయా పరయోపేతా స్తే మే యుక్తతమా మతాః॥

[1]శ్రీకృష్ణుని వాక్యం

[2]యెవ్వరాయనేమి మనస్సు నాయందే నిలిపి, [3]పరమమయిన భక్తితోగూడిన వారై, [4]నాతోడి సంతతమయిన యోగమును [5]గోరుచున్నవారై వుపాస్తి శేయుదురు; వారు యోగమందు మహానేర్పరులు. శీఘ్రమే వారు నన్ను బొందుదురు.

1 AG భగవద్వాక్యం BCF కృష్ణవాక్యం E శ్రీకృష్ణవాక్యం 2 AG యెవ్వడాయనేమి BC యెవ్వరైనానేమి 3 B పరమభక్తి- 4 AG నాతోటి సంతతయోగమును E నాతోడి సంతతమైనయోగమున 5 ABCFG గోరుచున్నవార్లై E కూడినవారై

3

యే త్వక్షర మనిర్దేశ్య మవ్యక్తం పర్యుపాసతే
సర్వత్రగ మచింత్యం చ కూటస్థ మచలం ధ్రువమ్॥

[1]యెవ్వరైనానేమి [2]దేహవ్యతిరిక్తుడని [3]చూప[రా]నటువంటి [4]వారు శరీరాలందుండగానున్న, [5]యిది యిటువంటి స్వరూపము అని చింతింపరాని అటువంటి, ప్రకారం హితమై, చలింపక నిలుకడతోవుండెడి ఆత్మస్వరూపము నుపాస్తి శేయుచున్న.

1 EFG యెవ్వరాయనేమి 2 E దేహవ్యతిరిక్తుడవ(న)ని 3 ABEF చూపరానటువంటి C చూపరాని శరీ- G చూడరానటువంటి 4 ABCEF దేవాది శరీరాలయందు వుండగానున్న, G దేవాదిశరీరాలయందు వుండెడి నన్నును, 5 ABCEFG యిటువంటి స్వరూపం యిది అని చింతింపరానటువంటి, వికారరహితమై చలింపక

4

సన్నియమ్యేంద్రియగ్రామం సర్వత్ర సమబుద్ధయః
తే ప్రాప్నువంతి మామేవ సర్వభూతహితేరతాః॥

[1]పంచేంద్రియాలా నియమించి, సర్వమయిన ఆత్మలున్నూ జ్ఞాన [2]స్వరూపాలుగా అనెడి [3]సమబుద్ధిగలవాడై(రై), సర్వభూతాలకున్ను [4]హితవె చేస్తున్నుండిరా వారున్ను [5]నాతోసరియైన ఆత్మ [6]స్వరూపమే పొందుదురు.

1 A పంచేంద్రియాలలో E పంచేంద్రియాలను 2 ABCEFG స్వరూపులుగా అనెడి 3 ACEFG సమబుద్ధిగలవార్లై, B బుద్ధిగలవార్లై 4 A హితము BCEG హితమె 5 B నాతోడి ఆత్మ- 6 ABCEFG స్వరూపమునే పొందుదురు.

5

క్లేశోఽధికతర స్తేషా మవ్యక్తాసక్తచేతసామ్
అవ్యక్తా హి గతి ర్దుఃఖం దేహవద్భి రవాప్యతే॥

[1]ఆరీతిని కానరాని [2]ఆత్మయందు తలపుబెట్టినవారికి ప్రయాసం బహుళం. [3]అదేదంటేను, తాను దేహం ధరించివుండీన్ని కానరాని ఆత్మను ధ్యానం [4]చేశెడిది [5]ప్రయాస గనుక, వారు [6]బహుప్రయాసాన బొందుదురు.

1 C యీ రీతి గానరానటువంటి 2 BF ఆత్మందు 3 AEG అది యెట్లంటేను, B అదెట్టంటే, C అది యెట్టు అంటేను, F అదెట్లంటేను, 4 B చేశేది E చేసేటిదిన్ని F శేశెడిది 5 ACEFG ప్రయాసం గనక, B మహాప్రయాసంగనక, 6 ACEF బహు ప్రయాసం B బహుళప్రయాసం G బహుప్రయాసమును

6

యే తు సర్వాణి కర్మాణి మయి సన్న్యస్య మత్పరాః
అనన్యేనైవ యోగేన మాం ధ్యాయంత ఉపాసతే॥

యెవ్వరైనాను తమ శరీరానకు [1]జేశెడి ప్రయోజనాలూన్ను, [2]యజ్ఞాలూన్ను నాకొరకే [3]జేశినవారై, అందలిఫలం నాయందే పెట్టి, [4]నన్ను బొందెడికొరకు కోరుచున్నవారై, తక్కిన ప్రయోజనాలు గోరక [5]నన్నే ధ్యానం చేస్తున్ను, సదా [6]నన్ను కొలుతురు.

1 AG జేశేటి B జేసిన C జేశే E జేశేదిగల ప్రయో- 2 ABCEFG యజ్ఞాది కర్మాలున్ను నాకొరకే 3 BF శేశేవారై, 4 ABFG నన్ను పొందేటిదే కోరుచున్న వారై, C నన్ను బొందెడిదే కోరుచున్ను, E నన్నే కోరుచున్నవారై, 5 E నన్నే పొందవలెనని ధ్యానం చేస్తున్ను, 6 ABCEFG నన్నే

7

తేషా మహం సముద్ధర్తా మృత్యు సంసార సాగరాత్
భవామి న చిరా త్పార్థ మయ్యావేశితచేతసామ్॥

[1]వారిని మృత్యురూపకమయిన [2]సంసారసాగరమందు [3]బడకుండాను జేసెడి నామీద [4]తలపు బెట్టెడి గనుక, శీఘ్రమే వారిని రక్షింతును.

1 ABCEFG వార్లను మృత్యురూపమైన 2 A సంసారసాగరములో G సంసారమందు 3 ACEFG బడకుండాను జేశి నామీద B బడకుండాను నామీద 4 ABFG తలపు బెట్టిరి గనుక, C తలపు వెట్టిరి గనక, E తలపుపెట్టేది గనక,

8

మయ్యేవ మన ఆధత్స్వ మయి బుద్ధిం నివేశయ
నివసిష్యసి మయ్యేవ అత ఊర్ధ్వం న సంశయః॥

[1]కేవలం [2]ఆత్మనిష్ఠనికంటేను నన్ను [3]గొలిచెడిదే సులభమున్ను, మంచి దీన్ని గనుక, నీవున్నూ [4]నాయందే బుద్ధిపెట్టితే [5]నేనే గతియై వుందును, యీరీతి [6]నుండితేను నాయందే ప్రవేశించేవు.

1 A లో —కేవలం— లేదు. BG కేవలమున్ను F కేవల ఆత్మ- 2 ABCEFG ఆత్మనిష్ఠకంటేను 3 A గోరి వేడితే C గొలిచేదె E కొలిచెటిదే 4 A నాయందే మనస్సున్ను, బుద్ధియు నిలిపి నేనే- B నాయందే మనస్సువెట్టి నేనే CFG నాయందే మనస్సు వెట్టి, నాయందే బుద్ధిన్ని వెట్టి నేనే E నాయందే మనస్సు ఉంచి, నాయందే బుద్ధిన్ని నిలిపి నేనే 5 ABCEF నేనే గతియని వుందును. G నేనే దరియని వుందువు. 6 G నీవు వుండితేను

9

అథ చిత్తం సమాధాతుం న శక్నోషి మయి స్థిరమ్
అభ్యాసయోగేన తతో మా మిచ్ఛాప్తుం ధనంజయ॥

యీరీతి [1]నామీద గొబ్బునను మనస్సు [2]నిలిపేటందుకు [3]శక్తుడవు గాకుండితివా, దినదినమున్నూ నన్ను [4]దలంచుచున్ను [5]భక్తిశేయుట అనెడి అభ్యాసయోగంచాత వశంచేసుకొని, [6]మరీ నన్ను బొందను నిశ్చయింపుము.

1 ABCEFG గొబ్బున నామీద 2 ACFG నిలిపి అందుకు 3 C శక్తుడవు గా[క]వుంటివా, EF శక్తుడు గాకుండితివా, 4 ABEFG దలపుచున్ను 5 ABEFG భక్తిచేసుటనెడి C భక్తిజేయుటనెడి 6 B వో ధనంజయ! మరి

10

అభ్యాసేఽప్యసమర్థోఽసి మత్కర్మపరమో భవ
మదర్థమపి కర్మాణి కుర్వన్ సిద్ధి మవాప్స్యసి॥

యిటువంటి అభ్యాసయోగమందున్నూ సమర్థుడవుగాకుండితివా, [1]దినదినమున్నూ [2]నాకైంకర్యాలు శేయుము. [3]కైంకర్యాలు చేస్తేను అభ్యాస మందు [4]మనస్సు నిలుపుచున్ను (నిలుచును). [5]ఆరీతి అభ్యాసంగలిగితేను [6]తలపు లోను నాతోడి యోగం సిద్ధించును.

1 ABCEFG లలో-దినదినమున్నూ-లేదు. 2 A నాయందు భక్తి శేయుము. B కైంకర్యాలు సేయుము. 3 A నాయందు భక్తి చేస్తేను BCFG నాకైంకర్యాలు సేస్తే అభ్యా- 4 ABCFG మనస్సు నిలుచును. E బుద్ధి నిలుచును. 5 ABCEFG ఆ రీతిని 6 A తలంపులోను నాతోటి B తలంపు నాతోడి E తలపులోన నాతోడి

11

అథైతద ప్యశక్తోఽసి కర్తుం మద్యోగ మాశ్రితః
సర్వకర్మఫలత్యాగం తతః కురు యతాత్మవాన్॥

యీరీతిని తలపు నామీద బెట్టి [1]కైంకర్యాలు శాయ.[2]సత్వ లేనివాడవైతేను. * [3]అట్ల అయితేను.

1 A భక్తిశాయ BF కైంకర్యాలున్ను 2 ACFG సత్వ లేనివాడవైతివా, B సత్తుకలేకుండెనా, E సత్వు లేనివాడవైతివా, * ABCEFG అప్పుడు ఆత్మజ్ఞానం శిద్ధించేకొరకు మనస్సు కోరకుండా నిలిపి, సర్వమైన కర్మానుష్ఠానఫలాలున్ను నాకే సమర్పింపుము. 3 ABCEFG లలో-అట్ల అయితేను- లేదు.

12

శ్రేయో హి జ్ఞాన మభ్యాసా జ్జ్ఞానా ద్ధ్యానం విశిష్యతే
ధ్యానా త్కర్మఫలత్యాగ స్త్యాగా చ్ఛాంతి రనంతరమ్॥

[1]సంతతమూన్ను [2]నామీదను భక్తి అభ్యసించుట [3]దొరకదు(ని)దానికి [4]ఆత్మజ్ఞానము యించుక సులభము. ఆయాత్మజ్ఞానం దొరకని[5]వానికి [6]ఫలంగోరక కర్మానుష్ఠానము చేస్తేను శాంతం గలుగును. యిటనగాను యేమనుట అంటేను. శాంతుడైతేను ధ్యానం గలుగును. [7]ధ్యానం గలిగితేను ఆత్మగనవచ్చును. [8]ఆత్మను గనుకంటేను భక్తినిష్ఠ [9]మహాఘన మనుట.

1 ABCFG కక్కసమై సంతతమున్ను E కక్కసమై నామీద సంతతమున్ను 2 ABCFG నామీది E లో లేదు. 3 AEFG దొరకనివారికి B దొరకనివానికి 4 E లో

_ఆత్మజ్ఞానము యించుక సులభము. ఆ యాత్మజ్ఞానం దొరకనివానికి _అన్న భాగం లేదు. 5 AFG వార్కి_ 6 ACF ఆత్మధ్యానం సులభం. ఆ ధ్యానం దొరకనివారికి ఫలముగోరని కర్మానుష్ఠానము సులభము. ఆ రీతి కర్మానుష్ఠా__BEG ఆత్మధ్యానం సులభం. ఆత్మ ధ్యానం దొరకనివానికి ఫలంకోరని కర్మానుష్ఠానం సులభం. ఆ రీతిని కర్మానుష్ఠా- 7 ACFG ధ్యానం దొరికితేను E ధ్యాన మెరిగితేను 8 AG ఆత్మగనుటకంటేను BF ఆత్మగనుకొంటేను C ఆత్మనుగనుటకంటేను. E ఆత్మనుకనుగొంటేను 9 E మహా ఘనమవును.

13

అద్వేష్టా సర్వభూతానాం మైత్రః కరుణ ఏవ చ
నిర్మమో నిరహంకార స్సమదుఃఖసుఖః క్షమీ॥

ఫలం[1]గోరక(ని) కర్మనిష్ఠగలవాడు యే గుణాల[2]తో గూడవలెనంటేను. సమస్తభూతాలతోనున్ను ద్వేషింపక, [3]వకరు తనకు అపకారం చేశినాను తాను [4]మైత్రి చేస్తున్నవాడై, [5]అపకారులుగనుక దుఃఖించినాను [6]కరుణించినవాడై, దేహసంబంధులందు మమతలేనివాడై, [7]దేహమే [8]ఆత్మ అనెడి అభిమానం లేనివాడై, సుఖదుఃఖాలు వొస్తేను సంతోషమున్ను [9]కోపమున్ను లేనివాడై, వక ఆపద [10]వచ్చినాను వోర్చుకున్నవాడై.

1 ABCEFG గోరని 2 AEF తోడ నుండవలెనంటేను, B చాత నుండవలెనంటేను, C తో వుండవలెనంటేను, G తోను వుండవలెనంటేను, 3 ACFG వారు అపకారం చేశినాను తాను B వారపకారము చేశినాను మైత్రే E వార లపకారం చేశినాను తాను 4 AF మైత్రే G మేలే 5 ABCEF అపకారులు దుఃఖించినాను G అపకారులందు దుఃఖం వచ్చినాను 6 ACEFG కరుణించేవాడై 7 A లో_దేహమే ఆత్మ అనెడి అభిమానం లేనివాడై_ అన్న భాగం లేదు. 8 C ఆత్మనే అభిమానం F ఆత్మనియెడి అభిమానం 9 E లో_కోపమున్ను_ లేదు. 10 ABCEFG వచ్చినప్పుడు

14

సంతుష్ట స్సతతం యోగీ యతాత్మా దృఢనిశ్చయః
మయ్యర్పిత మనోబుద్ధి ర్యో మద్భక్త స్స మే ప్రియః॥

తనంతనే యేపాటి [1]దొరికినాను సంతోషించుకొని, ఆత్మస్వరూపమే సంతతమున్ను తలపుచున్ను, [2]మనస్సు నిలిపి, శాస్త్రోక్తమయిన [3]నిశ్చయం

గలవాడై, [4]చేశెడి కర్మానుష్ఠానానకు ప్రీతుడై [5]శ్రీహరి నాకు ఆత్మజ్ఞానం [6]యిచ్చీనది(ని) నాయందు మనస్సున్నూ బుద్ధీన్ని బెట్టినవాడై, నామీద యెవ్వడు భక్తి జేసును వాడు నాకు ప్రియుడు.

1 B లాభం గలిగినా G వచ్చినాను 2 E మనస్సున శాస్త్రోక్త- 3 ACEFG అర్థమందు దృఢమైన నిశ్చయం- 4 ACEF నే జేశే B లో లేదు. G నే జేశిన 5 A శ్రీభగవానులు CF శ్రీహరే E శ్రీహరి ఆత్మజ్ఞానం నాకు యిచ్చు- 6 ABCEFG యిచ్చునని

15

యస్మా న్నోద్విజతే లోకో లోకా న్నోద్విజతే చ యః
హర్షామర్షభయోద్వేగై ర్ముక్తో య స్స చ మే ప్రియః॥

[1]యెవ్వనికి లోకం [2]వెరవకుండును, [3]యెవ్వడు లోకానకు వెరవకుండును, యెవ్వడు కొందరి జూచి [4]హర్షించక, కొందరి జూచి భయపడక, [5]కొందరి జూచి [6]అదరిపడక, యెవ్వడు [7]నామీద భక్తిచేసుకవుండును, వాడు నాకు ప్రియుడు.

1 B యెవ్వరికి 2 A వెరవకవుండును, 3 A లో-యెవ్వడు లోకానకు వెరవకుండును-లేదు. 4 ABFG హర్షింపక, C హరుషింపక, 5 ABCF కొందరి జూచి కోపించక, కొందరి జూ- 6 ABCF అడిచిపడక, 7 F నామీది భక్తి శేసుకొని వుండును వాడు. F లో ఈ తాత్పర్యం పూర్తి అయింది.

E పూర్తిపాఠం- యెవ్వరికి లోకం వెరవకవుండును, యెవ్వడు లోకానకు వెరవక వుండును. యెవ్వడు కొందరిని జూచి హర్షింపకవుండును, యెవ్వడు కొందరి జూచి కోపింపకవుండును, కొందరిని జూచి యెవ్వడు భయపడకవుండును, కొందరిని జూచి యెవ్వడు అడచిపడక వుండును, నామీది భక్తి యెవ్వడు శేయుచుండును, వాడు నాకు ప్రియుడును, నేను వానికి ప్రియుడను.

16

అనపేక్ష శ్శుచి ర్దక్ష ఉదాసీనో గతవ్యథః
సర్వారంభపరిత్యాగీ యో మద్భక్త స్స మే ప్రియః॥

ఆత్మజ్ఞానముకంటె యితర [1]మపేక్షించక, శాస్త్రోక్తమయిన ద్రవ్యాలచాత శరీరంబెంచి [2]శుచియైయుండి, శాస్త్రోక్త[3]మయిన కర్మానుష్ఠానమందు సమర్థుడై,

యితరమందు వుదాశీనబుద్ధిగలవాడై, [4]వ్యథలేనివాడై, [5]శాస్త్రవిరహితమయిన [6]సర్వమయిన వుద్యోగాలున్నూ విడిచి, నామీద భక్తిగలవాడు నాకు ప్రియుడు,

1 AEFG వుపేక్షింపక, 2 ACFG శుచియైనవాడు, B శుచియైనవాడై, 3 E మైనటువంటి కర్మా- 4 AB లలో- వ్యథ లేనివాడై- లేదు. 5 ACEG శాస్త్ర విహితమైన B శాస్త్ర అహితమైన F శాస్త్రరహితమైన 6 E సర్వమైనటువంటి ఉద్యో-

17

యో న హృష్యతి న ద్వేష్టి న శోచతి న కాంక్షతి
శుభాశుభపరిత్యాగీ భక్తిమాన్ య స్స మే ప్రియః॥

[1]ప్రియం వస్తేను [2]హర్షించక, [3]అప్రియం వస్తేను [4]ద్వేషింపనివాడై, వకదుఃఖం వస్తేను శోకింపనివాడై, [5]లేనిది గోరక, [6]శుభాశుభ రూపాలయిన పుణ్యపాపాలు విడిచి, నామీద భక్తిగలవాడు [7]నాకు ప్రియుడు.

1 ABCFG వొక ప్రియం వస్తేను E వొక సంతోషం వస్తేను 2 AEFG హర్షించనివాడై, B హర్షింపనివాడై, C హరుషించనివాడై, 3 ABCEFG వొక అప్రియం వస్తేను 4 CE ద్వేషించనివాడై, 5 ACEF లేనిది కోరనివాడై, B కోర రానిది కోరనివాడై, G లో -లేనిది గోరక- లేదు. 6 E శుభాశుభాలు అయిన పుణ్యా- 7 ABCEF యెవ్వడు, వాడు నాకు ప్రియుండు.

18

సమ శ్శత్రౌచ మిత్రే చ తథా మానావమానయోః
శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు సమ స్సంగవివర్జితః॥

శత్రునియందున్ను, మిత్రునియందున్ను సమబుద్ధిగలవాడై, పెద్దరికం చేశినప్పుడున్నూ, నిరాకరించినప్పుడున్నూ వికారంబొందక, అందు తగులుపడకను.

A పూర్తిపాఠం- శత్రునియందున్ను, మిత్రునియందున్ను సమబుద్ధిగలవాడై, పెద్దరికం చేశే అప్పుడున్ను, వుదాశీనం చేశినప్పుడున్ను, చలి అయినప్పుడున్ను, వెట్టైనప్పుడున్ను, సుఖము వచ్చినప్పుడున్ను, దుఃఖం వచ్చినప్పుడున్ను సమమని దుర్గుణాల వర్జించవలెను.

B పూ ర్తిపాఠం_ శత్రునియందున్ను, సమబుద్ధిగలవాడై, పెద్దరికము చేశేప్పుడున్ను, వుదాశీనం శేశినప్పుడున్ను, చలి అయినప్పుడున్ను, వెర అయినప్పుడున్ను, సౌఖ్యం వచ్చినప్పుడున్ను, దుఃఖం వచ్చినప్పుడున్ను, వికారం బొందక, అందు తగులుబడక.

C పూ ర్తిపాఠం_ శత్రునియందున్ను, మిత్రునియందున్ను, సమబుద్ధిగలవాడై, పెద్దరికం జేశినవాడున్ను, వుదాశీనం చేశినప్పుడున్ను, చలైనప్పుడున్ను, వుష్ణమైనప్పుడున్ను, సుఖం వచ్చినప్పుడున్ను, మిత్రునియందున్ను, సమబుద్ధిగలవాడై దుఃఖం వచ్చినప్పుడు వికారంబొంద[క], అందుప తగులుపడక.

E పూ ర్తిపాఠం_ శత్రులయందున్ను, మిత్రునియందున్ను, సమబుద్ధిగలవాడై, పెద్దరికము చేశినప్పుడున్ను, ఉదాశీనము చేశినప్పుడున్ను చలి అయినప్పుడున్ను, వేడైనప్పుడును, సుఖము అయినప్పుడున్ను, దుఃఖము అయినప్పుడున్ను వికారం బొందక, అందున దగులుపడక.

F పూ ర్తిపాఠం_ శత్రునియందున్ను, మిత్రునియందున్ను, సమబుద్ధిగలవాడై, పెద్దరికం శేశినప్పుడున్ను, వుదాశీనం శేశినప్పుడున్ను, చలైనప్పుడున్ను, వేడైనప్పుడున్ను, సుఖం వచ్చినప్పుడున్ను వికారం బొందక, అందు దగులువడక.

G పూ ర్తిపాఠం_ శత్రునియందున్ను, మిత్రునియందున్ను, సమబుద్ధిగలవాడై, పెద్దరికం చేశినప్పుడున్ను, ఉదాశీనం చేశినప్పుడున్ను, చలి అయినప్పుడున్ను, వేడైనప్పుడున్ను, సుఖము వచ్చినప్పుడున్ను, దుఃఖము వచ్చినప్పుడును వికారం బొందక, అందు దగులువడక.

19

తుల్యా నిందాస్తుతి ర్మౌనీ సంతుష్టో యేనకేనచిత్
అనికేత స్స్థిరమతి ర్భక్తిమాన్ మే ప్రియో నరః॥

తిట్టినాను. దీవించినాను [1]వక్కరీతున వున్నవాడై. [2]ఆత్మయోగముచే(నే) [3]తలపోసి. [4]యెప్పుడున్నూ. సంతోషచిత్తుడై. [5]లాభంగలిగినాను. లేకున్నాను సంతోషించుకొన్నవాడై. గృహమందు అత్యాసక్తి[6] లేక. స్థిరమయిన బుద్ధిగలవాడై. [7]నామీది భక్తిగలవాడు నాకు ప్రియుడు.

1 ABCG వొక్కరీతినే E వొక్కరీతే 2 ABCEG ఆత్మయోగమునే 3 ABEG తలపోయుచున్నవాడై, C తలంపుచున్ను, 4 ABCEG లలో_ యెప్పుడున్నూ

సంతోషచిత్తుడై– లేదు. 5 ABCEG యేపాటి లాభం కలిగినాను సంతో– 6 A లేని వాడై స్థిర– 7 ACG నామీద భక్తిగల ఆత్మయోగి నాకు ప్రియుడు. B నామీద భక్తిగలవాడై, ఆత్మయోగంగలవాడు నాకు ప్రియుడు. E నామీద భక్తిగల యోగా నకు ప్రియుడు.

F పూర్తిపాఠం– తిట్టినాను, దీవించినాను వొక్కరీతినే వున్నవాడై, నామీద భక్తిగల ఆత్మయోగి నాకు ప్రియుడు.

20

యే తు ధర్మ్యామృత మిదం యథోక్తం పర్యుపాసతే
శ్రద్దధానా మత్పరమా భక్తా స్తేఽతీవ మే ప్రియాః॥

[1] యెవ్వరేనేమి [2] అర్థమును అతిక్రమించక, అమృతస్వరూపమయిన యీ భక్తియోగమును ఆదరముతోను, నేనే గతియని [3] పూని, యెవ్వరాయనేమి యీ ప్రకారాననే యెల్లవార్లు, యిప్పుడు చెప్పిన ఆత్మనిష్ఠులకంటేను నాకు [4] ప్రియుడు(లు).

1 A యెవ్వడాయనేమి B యెవ్వరేమి G యెవ్వడేనేమి 2 ACG యీ ధర్మ మును BF ధర్మమును అతిక్రమింపక 3 ACG పూర్వం నే జెప్పిన ప్రకారాననే అభ్య సించిరా వార్లు, యిప్పుడు చె– B పూర్వం నే జెప్పిన ప్రకారాననే అభ్యసించిన వార్లు, యిప్పుడు నే జెప్పిన ఆత్మనిష్ఠుల కంటె ప్రియుడు (లు). F పూర్వం నే జెప్పిన ప్రకారాననే అభ్యశించిరా, యిప్పుడు చె– 4 ACFG ప్రియులు.

E లో ఈ తాత్పర్యం లేదు.

ఇతి శ్రీమత్తాళపాకఅన్నమాచార్యులకొమారుడు పెదతిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థము తెనుగుచేశి వ్రాయించినదిభగవద్భక్తియోగమన్నది ద్వాదశోధ్యాయము.

A భగవద్భక్తియోగోనామ ద్వాదశోఽధ్యాయః. ఇది తాళ్లపాక అన్నమయ్యగారి పుత్రుడు తిరమలప్ప తెలిగించెను.

B హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీభగవద్గీతానూపనిషత్సు పరబ్రహ్మవిద్యాయాం సంహితాయాం వయ్యాసిక్యాం యోగశాస్త్రనిర్ణయే శ్రీమన్మహాభారతే శ్రీభీష్మ పర్వణి శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే సకలవేదాంతశాస్త్రార్థమ్యుతే భక్తియోగో నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః.

C ఇతి శ్రీమత్తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థం తెలుగుచేశి వ్రాయించె నందు పండ్రెండో అధ్యాయం సంపూర్ణం. భక్తియోగో నామ ద్వాదశో౽ధ్యాయః.

E ఇతి శ్రీభగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే భక్తియోగో నామ ద్వాదశో౽ధ్యాయః.

F పంౘ్రెండో అధ్యాయం సంపూర్ణం.

G ఇతి శ్రీ...ళ్లపాక అన్నమా...............య్యంగారు భగవద్గీతలు తెలుగుచేశి వ్రాయించి నందు పండ్రెండో అధ్యాయం సంపూర్ణం. భక్తియోగం సంపూర్ణం.

పదమూడో అధ్యాయం

క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞవిభాగయోగం

1

అర్జున ఉవాచ

ప్రకృతిం పురుషం చైవ క్షేత్రం క్షేత్రజ్ఞ మేవ చ
ఏత ద్వేదితు మిచ్ఛామి జ్ఞానం జ్ఞేయం చ కేశవ॥

ర

[1]వో కేశవుడా! ప్రకృతి యనగాను [2]యెద్ది? [3]క్షేత్రమనగాను యెద్ది? [4]యిది నాకు తెలియ[5]వలయు నంచేను.

ర ACF అర్జునుని వాక్యం BEG అర్జునవాక్యం

1 B వోయి కేశవుడా! E వోయి కేశవా! 2 BG యేంది? CEF నేంది? 3 A పురుషుండనంగా యెద్ది? క్షేత్ర- B పురుషుడనగా యేంది? B లో- క్షేత్రమనగాను యెద్ది?-లేదు. E పురుషుడనగా నేంది? క్షేత్ర- 4 AEG క్షేత్రుండనంగా యెద్ది? జ్ఞాన మనంగా యెద్ది? యిది- B జ్ఞానమనగా యేంది? జ్ఞేయమనగా యేంది? క్షేత్రజ్ఞుడనగా యెట్టివాడు? యివి నాకు- C జ్ఞానమనగా యేంది? యిది- F క్షేత్రజ్ఞుడనగా యేంది? జ్ఞానమనగా యేంది? జ్ఞేయమనగా నేంది? యిది- 5 ABCEFG వలెనంచేను.

2

శ్రీ భగవానువాచ

ఇదం శరీరం కౌంతేయ క్షేత్ర మిత్యభిధీయతే
ఏత ద్యో వేత్తి తం ప్రాహుః క్షేత్రజ్ఞ ఇతి తద్విదః॥

ర

[1]వోయి అర్జునుడా! దేవ[2]మనుష్యాదిభావాలు, [3]చిక్కుటను, బలసుటను గలిగి, ఆత్మకు వుండే [4]నెలవయిన యీ శరీరము క్షేత్రమనిపించుకొనును. [5]యీ

శరీరం యెరుగకుండెనా అజ్ఞు డనిపించుకొనును. యిటని ఆత్మజ్ఞానులయినవారు చెప్పుదురు.

ర్ A భగవద్వాక్యం BG శ్రీకృష్ణవాక్యం CEF కృష్ణవాక్యం

1 ACEFG వోయి కుంతిపుత్రుడా! B వోయి కౌంతేయుడా! 2 ABCFG మనుష్యాది భావాలున్ను, E మనుష్యభావాలను, 3 ABEFG చిక్కుటాను, బలుసుటాను గలిగి C చిక్కుటాను గలిగి, 4 AG నెళవైన 5 ABEG యీ శరీరమును యెరిగినటువంటి ఆత్మ క్షేత్రజ్ఞుండని ఆత్మస్వరూపమును యెరింగినవారు చెప్పుదురు. CF యీ శరీరమును యెరిగే అటువంటి ఆత్మ క్షేత్రజ్ఞుడని ఆత్మస్వరూపమును యెరిగిన వారు చెప్పుదురు.

3

క్షేత్రజ్ఞం చాపి మాం విద్ధి సర్వక్షేత్రేషు భారత
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయో ర్జ్ఞానం య త్తద్జ్ఞానం మతం మమ॥

[1]క్షేత్రజ్ఞుడయినటువంటి ఆత్మను [2]జ్ఞానానకు శరీరమైనవాడుగా [3]నెరుగుము. [4]జ్ఞానానకు ఆత్మ శరీరమయినట్టే [5]యీ యాత్మను నాకు [6]శరీరంగా నెరుగలేను. యీ క్షేత్రంయొక్కాను, క్షేత్రజ్ఞునియొక్కాను స్వరూపమును యెరుగుట నాకు సమ్మతము.*

1 AFG క్షేత్రజ్ఞుడైన ఆయాత్మను B క్షేత్రజ్ఞుడైన ఆత్మ C క్షేత్రజ్ఞుడైన ఆత్మాను 2 ACEFG నాకు శరీరమైన- B తన శరీరమైన- 3 G నెరుగుకొమ్ము. 4 ABCEFG యీ దేహము ఆత్మకు శరీరమైనట్టే 5 AC యీ ఆత్మాను, దేహమున్ను నాకు- BEFG యీ యాత్మాను, యీదేహమున్ను నాకు- 6 AG శరీరాలు అనేటి యీ క్షేత్రముయొక్కాను, యీ క్షేత్రజ్ఞుని- BCEF శరీరాలు అనెడి యీ క్షేత్రము యొక్కాను, యీ క్షేత్రజ్ఞుని- * AC వో అర్జునుండా! BFG వోయి అర్జునుడా! E వోయి అర్జునా!

4

త త్క్షేత్రం యచ్చ యాదృక్చ యద్వికారి యతశ్చ యత్
స చ యో యత్ప్రభావశ్చ తత్సమాసేన మే శృణు॥

ఆ శరీరం యెటువంటి ద్రవ్యం? యెందుకు ఆశ్రయమయినది? ఆ [1]శరీరం వికారాలు యేవి? [2]శరీరం యేమి [3]ప్రయోజనానకు బుట్టింది? [4]ఆ క్షేత్రజ్ఞుడయిన

ఆత్మయొక్క స్వరూపము యెటువంటిది? ఆ యాత్మ[5] ప్రభావాలున్ను యెటువంటివి? యిది యింతవట్టున్ను సంక్షేపాన జెప్పే వినుము.

1 B శరీరవికారముయేది? F శరీర వికారాలు యేవి? 2 ABCEFG ఆ శరీరము 3 E ప్రయోజనాలకు 4 ACF ఆశరీరం స్వరూపం యెటువంటిది? ఆ క్షేత్రజ్ఞుడయిన- BG ఆశరీరస్వరూపం యెటువంటిది? ఆ క్షేత్రజ్ఞుడయిన- 5 B ప్రభావము యెటువంటిది? అంటె యింతవట్టున్ను-

5

ఋషిభి ర్బహుధా గీతం ఛందోభి ర్వివిధైః పృథక్
బ్రహ్మసూత్రపదై శ్చైవ హేతుమద్భి ర్వినిశ్చితైః॥

యీ క్షేత్రంయొక్కను, క్షేత్రజ్ఞునియొక్కను స్వరూపము పరాశరుడు మొదలయిన ఋషులచాతను పెక్కుమార్లు జెప్పబడెను. [1]ఋగ్వేద, యజుర్వేద, సామవేద, అధర్వణవేదా లనెడి ఛందస్సులచాతను వేరే వేరే లెస్సగాను ఆరీతి చెప్పబడినది. బ్రహ్మ[2]సూత్రాలనే పేరగల వేదాంతసూత్రాలందున్నూ హేతువులు దప్పకుండాను, లెస్సగాను నిశ్చయింపబడినది.

1 B ఋగ్యజుస్సామాలనే వేదాంతసూత్రాలందున్ను తప్పకుండాను లెస్సగా నిశ్చయింపబడినది. ఇంతటితో తాత్పర్యం పూర్తిఅయింది. 2 A సూత్రాలపేరంగల

E లో ఈ శ్లోకతాత్పర్యాలు లేవు.

6

మహాభూతా న్యహంకారో బుద్ధి రవ్యక్తమేవ చ
ఇంద్రియాణి దశైకంచ పంచ చేంద్రియగోచరాః॥

భూమి, వుదకం, [1]అగ్ని, వాయువు, ఆకాశం [2]అనెడి పంచ మహాభూతాలున్ను, అహంకారమున్ను, మహత్తున్ను, ప్రకృతీన్ని ఇది యింతవట్టున్ను *దేహమును పుట్టించెడి ద్రవ్యాలు. కర్మేంద్రియాలు అయిదున్ను, జ్ఞానేంద్రియాలు అయిదున్ను, [3]మనస్సున్ను యివి దేహము నాశ్రయించిన తత్వాలు.

1 ABCFG తేజస్సు 2 AG అనేటి 3 ACEFG లలో-యివి-లేదు. B లో-మనస్సున్ను యివి-లేదు.

E లో ఈ శ్లోక తాత్పర్యాలు లేవు. * ఈ గుర్తునుంచివున్న తాత్పర్యభాగం నాలుగవ శ్లోకతాత్పర్యంతో కలిపి వ్రాయబడిఉంది.

7

ఇచ్ఛా ద్వేష స్సుఖం దుఃఖం సంఘాత శ్చేతనాధృతిః
ఏత త్క్షేత్రం సమాసేన సవికార ముదాహృతమ్॥

యిచ్ఛాను, ద్వేషమున్ను, సుఖమున్ను, దుఃఖమున్ను ఆత్మగుణాలు, ఆత్మగుణాలయినాను శరీరము[1]తో గూడివున్న [2]ఆత్మగుణాలనిపించుకొనును, సంఘాతమున్ను, చేతనాను, ఆధారమున్ను, [3]అనెడివి మూడు. [4]సంఘాతములున్ను [5]ఆధారమున్ను అనగాను యీ పంచమహాభూతాలు మొదలయిన సమూహము ఆత్మకు ఆధారమనుట. [6]చేతనమనగాను చైతన్యమనుట. ఇటువంటి [7]క్షేత్రమున్ను, అందలి కార్యాలున్ను నీకు జెప్పితిని.

1 ACFG తో గూడివుండిన B తోడ గూడివున్నటువంటి 2 ABCFG ఆత్మకే గుణాలు గనుక, శరీరగుణాలు అనిపించుకొనును. 3 B అనెడివి మూడున్ను AFG అనెడి యీ మూడున్ను 4 ACFG సంఘాతమున్ను B సంఘాతమనగాను 5 B లో —ఆధారమున్ను అనగాను —లేదు. F లో —ఆధారమున్ను అనగాను యీ పంచమహా భూతాలు మొదలయిన సమూహము ఆత్మకు— అన్నభాగం లేదు. G చేతన ఆధారమున్ను అనగాను 6 AG చేతన అనంగా BF లలో—చేతనమనగాను చైతన్యమనుట— లేదు. 7 AG క్షేత్రమున్ను, అందుల వికారాలున్ను నీకు— BF క్షేత్రమున్ను, అందలి కార్యాలును, అందలి వికారాలును నీకు— C క్షేత్రమందలి కార్యాలును, అందలి వికారాలను నీకు—

E పూర్తిపాఠం— ఇచ్ఛాను, ద్వేషమున్ను, సుఖమున్ను, దుఃఖమున్ను, ఆత్మ గుణాలున్ను, ఆత్మగుణాలు అయినాను శరీరముతో గూడివుండిన ఆత్మనె(కె) గుణాలుగనుక శరీరగుణాలు అనిపించుకొనడం సంఘాతము. సంఘాతము చేతనునికి ఆధృతి. ఆధృతి అనగాను ఆధారమనుట. యిటనగా యేమనుట అంటేను, ప్రకృతి కార్యాలు అయిన తత్వసమూహాలవల్లను పుట్టిన శరీరం చేతనునికే ఆధారమనుట. ఇటువంటి క్షేత్రమున్ను, అందలి కార్యాలున్ను, అందలి వికారాలున్ను నీకు చెప్పితిని.

8

అమానిత్వ మదంభిత్వ మహింసా క్షాంతి రార్జవమ్
ఆచార్యోపాసనం శౌచం స్థైర్య మాత్మవినిగ్రహః॥

యికను [1]జ్ఞానసాధనాలయిన క్షేత్రకార్యాలు యెటువంటి వంటేను. పెద్దలను తిరస్కరింపకుండుట, [2]త్రికరణశుద్ధి గల్గుట, [3]జ్ఞానోపదేశం చేశిన [4]ఆచార్యుని శేవ శేయుట, సదా శుచియై వుండుట, శాస్త్రోక్తమార్గమందు నిలుకడగల్గుట, మనస్సు యితరమందు [5]జారకుండా నిలుపుట.

1 A లో -జ్ఞాన- లేదు. 2 ACFG తన్ను బాగడెడు కొరకుగాక, పూరకె ధర్మం శేయుట, మనోవాక్కాయకర్మాలందు పరులకు బాధ శేయకుండుట, వొకరు తన్ను బీడించినాను వికారం బొందకుండుట, త్రికరణ- B తన్ను పొగడెడుకొరకు గాక, పూరికె ధర్మము సేసుట, మనోవాక్కాయకర్మాలందున్ను పరులకు బాధ శాయకుండుట, వొరులు తన్ను పీడించినాను వికారం బొందకుండుట, త్రికరణశుద్ధి గలుగుట మనస్సు- E తన్ను పొగడేటికొరకుగాక, ఊరక ధర్మంచేసుట, మనోవాక్కాయకర్మాలయందున్న పరులకు బాధ శాయకుండుట, వొకరు తన్ను పీడించి నాను వికారం పొందకవుండుట, త్రికరణ- 3 B లో- జ్ఞానోపదేశం చేశిన...... నిలుకడ గల్గుట- అన్న భాగం లేదు. E లో -జ్ఞానోపదేశం చేశిన........శుచియై వుండుట -అన్న భాగం లేదు. 4 AFG ఆచార్యుల శేవచేసుట, 5 A చొరకుండాను E చేరకుండా

9

ఇంద్రియార్థేషు వైరాగ్య మనహంకార ఏవ చ
జన్మమృత్యు జరావ్యాధిదుఃఖదోషానుదర్శనమ్॥

విషయాలయందలి వైరాగ్యం గలిగి, [1]అహంకారము లేక వైరాగ్యం [2]బుట్టే కొరకు, [3]వెనక్కు బోయిన జన్మాలున్ను, మరణాలున్నూ, ముదిమిన్ని, వ్యాధులున్నూ, దుఃఖాలున్నూ, దోషాలున్నూ [4]పలుమారులున్ను దలచుకొంచున్న.

1 B అహంకారాంతక వైరాగ్యం- 2 ABF పుట్టెడికొరకు, E పుట్టేటికొరకు, 3 A వెనక బోయిన- BEG వెనకకు బోయిన- 4 A పలుమారుం దలంచుకొంచున్న BCF పలుమారున్న తలచుకొంచున్న E పనులున్న పలుమారున్న తలచు కొంచున్న.

10

అసక్తి రనభిష్వంగః పుత్రదారగృహాదిషు
నిత్యం చ సమచిత్తత్వ మిష్టానిష్టోపపత్తిషు॥

[1]పుత్రుడు, పెండ్లాము, [2]గృహము మొదలయిన[3]వానియందు [4]తగులుపడి లోలుడుగాక, యిష్టమయిన పదార్థం వచ్చినప్పుడున్నూ, [5]యిష్టముగాని పదార్థం వచ్చినప్పుడున్నూ [6]వక్కతీరున నుండుట.

1 AC పుత్రులు 2 ABCEFG యిల్లు 3 AC వాటియందు E దానియందు 4 A తగులువడక, A లో -లోలుడుగాక- లేదు. BCFG తగులుపడక, అందు లోలుడు గాక, 5 AFG యిష్టముగానిది వచ్చినప్పుడున్నూ B అనిష్టమైనయందును వొక్క- C యిష్టమైన పదార్థమున్ను వచ్చినప్పుడున్ను, యిష్టముగానిది వచ్చినప్పుడున్ను వొకరీతి- 6 ABCEFG వొక్కరీతినే వుండుట.

11

మయి చానన్యయోగేన భక్తి రవ్యభిచారిణీ
వివిక్తదేశసేవిత్వ మరతి ర్జనసంసది॥

[1]సర్వేశ్వరుడయిన నాయందు వ్యభిచారంలేని భక్తి [2]చేసుట. భక్తికి వ్యభిచారం [3]యేదంటేను, యితరదేవతల [4]భజియింపకుండుట (?) [5]యేకాంతమందే వుండుట. [6]యీ మనుష్యుల సందడియందు వేడుక [7]పడకుండుట.

1 ACG సర్వేశ్వరుండైన B సర్వేశ్వరుని నా- 2 B శేయుట 3 BEF యేంది అంటేను, 4 ABCE భజించుట F భజియించుటె 5 A అదిగన్ను- యేకాంత దేశమందే 6 AG యీ మనుష్యులయందు వేడుక- B మనుష్యసందడియందు వేడుక- E యీ మనుష్యులు అందరియందున్ను వేడుక- 7 E పడక ఉందురు.

12

అధ్యాత్మజ్ఞాన నిత్యత్వం తత్త్వజ్ఞానార్థచింతనమ్
ఏతద్ జ్ఞానమితి ప్రోక్త మజ్ఞానం యదతోఽన్యథా॥

ఆత్మజ్ఞానమందే నిలుకడ [1]గలిగుండును(ట). తత్వ[2]జ్ఞానమందే [3]పనిపడి చింతించుట. యింతవట్టున్ను [4]ఆత్మను యెరిగేఅందుకు [5]సాధనమయిన జ్ఞానం. యిది కానిదల్లా అజ్ఞానం.

1 ACEFG గలిగివుంచుట, B గలుగుట, 2 ACEFG జ్ఞానమునే B జ్ఞానమును 3 AG పనివడి చింతించి దర్శించుట, యింత- C పట్టి చింతించెడిది, యింత- F పనివడి చింతించేటిది, యింత- 4 ABEG ఆత్మ నెరిగేటందుకు C ఆత్మ యెరిగేయందుకు 5 E సాధనము. యిదికాని___

13

జ్ఞేయం య త్త త్ప్రవక్ష్యామి యద్జ్ఞాత్వామృతమశ్నుతే
అనాదిమత్పరంబ్రహ్మ న స త్త న్నాసదుచ్యతే॥

[1]యింకా యెరుగ[2]దగినది [3]యేదంటేను [4]చెప్పే వినుము. [5]అది యెరిగితేను అమృత[6]స్వరూపైన ఆత్మను [7]బొందును. [8]యీ ఆత్మకు [9]మొదలున్నూ, తుదా లేదు. శ్రేష్ఠమయినది. విశాలాలైన గుణాలు గలిగినది. అది సత్తు గాదు. అసత్తు గాదు.

1 ACF ఇంకను BEG యింకాను 2 AFG దగింది 3 BCFG యేంది అంటేను 4 ABCEG చెప్పేను వినుము. E చెప్పేను వినవోయి అర్జునా! 5 AG యేది యెరింగితేను C అది యెరిగినాను 6 ABCEFG స్వరూపమైన 7 AG బొందును, అది యరగదగినది. ఆ యాత్మ- 8 ABEFG ఆ యాత్మకు 9 A మొదలున్ను లేదు, నడుమూ లేదు, తుదా లేదు. B మొదలున్ను లేదు, కడపలాను లేదు, నడుమున్నూ లేదు. CFG మొదలున్ను లేదు, కడపలాను లేదు, తుదాను లేదు. E మొదలున్ను, కడపలా లేదు, మధ్యాను లేదు.

14

సర్వతః పాణిపాదం త త్సర్వతోఽక్షిశిరోముఖమ్
సర్వత శ్శృతిమ ల్లోకే సర్వమావృత్య తిష్ఠతి॥

మరిన్ని. [1]యీ ఆత్మతత్వం అంతటాను హస్తాలకున్ను, పాదాలకున్ను గల శక్తి గలిగినది. [2]అంతటాను కన్నులకు, శిరస్సుకు, ముఖానకు గల శక్తి గలిగినది. [3]చెవులకుగల శక్తి గలిగినది. ఆ యాత్మలు అంతటాను వున్నారు గనుక, ఆత్మ తత్వం అంతటాను వ్యాపించుకొనివున్నది.

1 E ఆ తత్వము 2 E లో -అంతటాను ....చెవులకు గల శక్తి గలిగినది- లేదు. 3 A అంతటాను చెవులుగల్గటై వినియెడిశక్తి C లో -చెవులకు గలశక్తి

గలిగినది _లేదు F అంతటాను చెవులుగలట్టి వినెడిశక్తి G అంతటాను చెవులు గలిగినట్టి వినెడిశక్తి

B పూర్తిపాఠం_ మరిన్ని, ఆ తత్వము అంతటాను హస్తాలు, పాదాలు గల శక్తి గలిగినది.

15

సర్వేంద్రియగుణాభాసం సర్వేంద్రియ వివర్జితమ్
అసక్తం సర్వభృచ్చైవ నిర్గుణం గుణభోక్తృ చ॥

[1]స్వా(స్వ)భావాన సర్వమయిన యింద్రియాలున్ను తనకు లేనిదై వుండీన్ని, శరీరం ధరించినప్పుడు పంచేంద్రియాలతోగూడి, వానియొక్క గుణాలను [2]యెరిగెడిదిన్ని, స్వభావాన దేహసంగం లేకవుండీన్ని సమస్తజాతులందున్ను దేహం ధరించెడిదైన్నీ (దిన్ని), స్వా(స్వ)భావాన రాజస, తామస, సాత్విక గుణాలు తనకు లేక, శరీరసంబంధాన ఆ గుణాలు [3]ధరియించెడిదిన్ని.

1 B లో_స్వాభావాన................గుణాలను యెరిగెడిదిన్ని _అన్న భాగం లేదు. 2 AFG యెరిగేదిన్ని, C యెరిగినదై, 3 ACG ధరించినదిన్ని, B ధరించినదై, F ధరించేదై,

E లో ఈతాత్పర్యంలోని వాక్యాలు ముందువెనుకలుగా ఉన్నాయి. ఆ పూర్తి పాఠం:

E పూర్తి -స్వభావాన రాజస, తామస, సాత్విక గుణాలు తనకు లేక శరీర సంబంధాన ఆ గుణాలు ధరించినదిన్ని, సర్వమైన ఇంద్రియాలు తనకు లేనిదై ఉండిన్ని, శరీరం ధరించినప్పుడు పంచేంద్రియాలతోగూడి, దానియొక్క గుణాలను యెరిగేదిన్ని, స్వాభావాన దేహసంబంధం లేకుండిన్ని సమస్తజాతులందున్ను దేహం ధరించెడిదై.

16

బహిరంతశ్చ భూతానా మచరం చరమేవ చ
సూక్ష్మత్వా త్త దవిజ్ఞేయం దూరస్థం చాంతికే చ తత్॥

భూమి, వుదకం, తేజస్సు, వాయువు, [1]ఆకాశాది పంచమహా[2]భూతాలకు వెలుపల నున్నదై, [3]లోపల నున్నదై, [4]స్వాభావాన నిశ్చలమై, దేహసంబంధాన

చరిస్తున్నదై. సర్వశక్తితో దేహమందు వుండిన్ని అతిసూక్ష్మంగనుక, యెరుగ రానిదినై్న్న. [5]జ్ఞానులకు చేరువ నున్నదీనై్న్న.

1 ACG ఆకాశం అనెడి పంచ- B ఆకాశమున్ను అనెడి పంచ E ఆకాశం అనే పంచ- 2 BE భూతాలకున్ను 3 AC లలో -లోపల నున్నదై-లేదు. 4 E స్వభావనిశ్చలమై, 5 ABCEG అజ్ఞానులకు దవ్వుల నున్నదై, జ్ఞానులకు చేరువ నున్నదై.

F పూర్తిపాఠం- భూమి, వుదకము అతిసూక్ష్మంగనక యరగరానిదిన్నె, అజ్ఞానులకు దవ్వుల నున్నదై, జ్ఞానులకు చేరువ నున్నదై.

17

అవిభక్తం చ భూతేషు విభక్తమివ చ స్థితమ్
భూతభర్తృ చ తద్జ్ఞేయం గ్రసిష్ణు ప్రభవిష్ణు చ॥

సర్వప్రాణులందున్నూ జ్ఞానస్వరూపాన యేర్పరప[1]రాకవుండి. దేహాలు చూస్తేను [2]యేర్పరపవచ్చినట్టువలెనే వున్నదీనై్న్న. శరీరరూపాన పంచమహాభూతాలు ధరించీన్ని, వాటికంటేను యితరమును యెరుగదగినదీనై్న్న. అన్న[3]పానాదులున్ను దేహముఖాన [4]భుజియించెడిదై. ఆదేహ[5]ముఖాన [6]పుట్టుచున్నదై.

1 BC రాకుండిన్ని F రాకుండే 2 ABFG యేర్పరపవచ్చినట్టుంబలె నున్నదై, C యేర్పరుపవచ్చినట్టుంవలెనే వున్నదై, E యేర్పడవచ్చినట్టువలె నున్నదై, 3 ABCEG పానాదులను దేహ- F పానాదుల నా దేహ- 4 A భుజించేటిదిన్నె, C భుజింపదగిన దిన్నె E భుజియించిన దినై్న్న, G అనుభవించెడిదై, 5 BEF ముఖానే 6 BE పుట్టుచున్నదిన్నె.

18

జ్యోతిషామపి తజ్జ్యోతి స్తమసః పర ముచ్యతే
జ్ఞానం జ్ఞేయం జ్ఞానగమ్యం హృది సర్వస్య విష్ఠితమ్॥

జ్యోతిస్సులైన [1]సూర్యుడూన్ను. దీపమూన్ను. దీపమణులూన్ను మొదలయినవానిని తన జ్ఞానప్రభచాతను కానుపింపజేస్తున్నదై. చీకటియైయున్న ప్రకృతికంటెను [2]పరమమయినది గనుక, జ్ఞానస్వరూపమయిన ఆత్మతత్వమల్లాను జ్ఞానస్వరూపమె అని యెరుగదగినదినై్న్న. జ్ఞానసాధనాలయిన గుణాల[3]చాత పొంద

దగినదినై ౨. [4]సమస్తప్రాణుల హృదయాలందున్ను [5]యేర్పడివున్నది ఆత్మతత్వము.

1 AF సూర్యుడు, దీపములు, మణులు మొద- BCEG సూర్యుడు, దీప మణులు మొద- 2 AF పరమమై, అటుగనుకె BC పరమై, అటుగనక E పరమమైనదై, జ్ఞాన- 3 ABFG చాత పొందదగిందినై, C చేతల దగిలేదినైన్ని, 4 B సమస్తమైన ప్రాణి హృద- 5 CEF యేర్పడివుండినది ఆత్మ- B యేర్పడక వున్నది ఆత్మ- G యేర్పరుపరాక వుండిన[ది] ఆత్మ-

19

ఇతి క్షేత్రం తథా జ్ఞానం జ్ఞేయం చోక్తం సమాసతః
మద్భక్త ఏతద్విజ్ఞాయ మద్భావా యోపపద్యతే॥

యీరీతిని క్షేత్రస్వరూపమూన్ను. [1]జ్ఞానానకు సాధనాలయిన [2]గుణాలయొక్క స్వరూపమూన్ను. యెరుగదగిన ఆత్మస్వరూపమూన్ను [3]సంక్షేపాన చెప్పితిని. [4]యింతవట్టున్ను నాభక్తుడయినవాడు యెరిగి, నావలెనే సంసారదోషాలు లేనివాడవును.

1 CF జ్ఞానాలకు 2 E గుణాల స్వరూపాలున్న, 3 E లో- సంక్షేపాన- లేదు. 4 E లో - యింతవట్టున్న- లేదు.

B పూర్తిపాఠం - యిది క్షేత్రమున్నూ, జ్ఞానమున్నూ, జ్ఞేయమున్నూ, యుక్తిన్ని చెప్పితిని. నా భక్తులైనవారికి జ్ఞానమున్నూ, నా భావమున్నూ కాన వచ్చును.

20

ప్రకృతిం పురుషం చైవ విద్ధ్యనాదీ ఉభావపి
వికారాంశ్చ గుణాంశ్చైవ విద్ధి ప్రకృతిసంభవాన్॥

యీ ప్రకృతీన్ని, పురుషుడున్నూ, అనాదినుండీన్ని గూడుకొని వున్నారని యెరుగుము. సంసారహేతువులయిన యిచ్ఛా[1]ద్వేషాలు మొదలయిన [2]వికారాలున్నూ, జ్ఞాన[3]సాధనాలయిన, మోక్షహేతువులయిన తొలుత జెప్పిన [4]గుణాలున్నూ ప్రకృతివల్ల [5]బుట్టినవానిగా నెరుగుము.

1 ACEF ద్వేషము 2 E విధాలున్ను, 3 BF సాధనాలై, G సాధనాలున్ను ఐనవి మోక్ష- 4 F గుణాలనున్న ఆ ప్రకృతి- G గుణాలనున్న. ఇంతటితో తాత్పర్యం పూర్తి. 5 B బుట్టినవిగా E బుట్టినదిగా

21

కార్యకారణకర్తృత్వే హేతుః ప్రకృతి రుచ్యతే
పురుష స్సుఖదుఃఖానాం భోక్తృత్వే హేతు రుచ్యతే॥

కార్యమయిన [1]శరీరమున్నూ, కారణాలయిన [2]యింద్రియాలున్నూ [3]ఆత్మ చాత పనిగొనజేశే అందుకు ప్రకృతి కారణము. [4]ప్రకృతితోగూడి ఆత్మ సుఖదుఃఖాలను [5]అనుభవించే అందుకు కారణము.

1 B శరీరమునున్ను, 2 ABG యింద్రియాలనున్న 3 B లో- ఆత్మచాత- లేదు. 4 AF ఆ ప్రకృతితోగూడి BCEG ఆ ప్రకృతితోగూడిన 5 BE అనుభవించే టందుకు G అనుభవించేందుకు

G లో ఈ తాత్పర్యం కొంత భాగం 20వ శ్లోక తాత్పర్యంతో కలిపి వ్రాయబడి ఉంది.

22

పురుషః ప్రకృతిస్థో హి భుంక్తే ప్రకృతిజాన్ గుణాన్
కారణం గుణసంగోఽస్య సదసద్యోనిజన్మసు॥

యీ రీతిని జీవుడు [1]ప్రకృతిలోనుండి, ఆత్మానుభవం విడిచి, ప్రకృతిగుణాల బుట్టిన సుఖ[2]దుఃఖాలు అనుభవిస్తున్నందును. అటుగనుక, [3]జీవునికి మంచి జన్మాలందున్నూ, [4]చెడ్డజన్మాలందున్ను [5]పుట్టేటందుకు కారణము గుణసంగము.

1 AFG ప్రకృతితోనుండి E ప్రకృతితోగూడిన 2 ACEFG దుఃఖాలననుభ- 3 A లో- జీవునికి- లేదు. BCEFG యీ జీవునికి 4 A చెడు జన్మాలయందున్ను B లో లేదు. 5 ACFG పుట్టే అందుకు

23

ఉపద్రష్టానుమంతా చ భర్తా భోక్తా మహేశ్వరః
పరమాత్మేతి చాప్యుక్తో దేహేఽస్మిన్ పురుషః పరః॥

[1]యీ దేహ[2]మందుండే జీవుడు యీదేహమందు [3]పుట్టే వికారాలను [4]గోరి చూచేవాడున్నూ, అట్టె కావలేనని అనుమతి [5]చేశేవాడూన్ను, దేహము [6]ధరియించే వాడై, దేహంవల్ల బుట్టిన సుఖదుఃఖాలను అనుభవించేవాడై, [7]దేహముగూర్చి [8]తగిలివుండును. ఘనమయిన జ్ఞానంగల యీ ఆత్మ ప్రకృతిసంబంధాన తనదేహ [9]మాత్రాననే [10]వుత్కృష్టు డనిపించుకొనును.

1 C లో -యీ దేహమందుండే జీవుడు-లేదు. 2 AG మందుండేటి BE మందు వుండే F మందుండెడి 3 B పుట్టెడి C పుట్టిన E పుట్టేటి 4 A తాగోరి చూచేటి-B తా కొన్ని చూచే- CEF తాగోరి చూచెడి- 5 AEF చేశేవాడున్నై, C శేశిన వాడున్నై, 6 ACE ధరించినవాడై, 7 A దేహమునగూర్చి B దేహమునుగూర్చి E దేహముతోగూర్చి 8 ABCEFG తాను యేలికై వుండును. 9 BFG మాత్రానకే 10 ABCEF వుత్కృష్టమైన ఆత్మ అనిపించుకొనును.

24

య ఏనం వేత్తి పురుషం ప్రకృతిం చ గుణైస్సహ
సర్వథా వర్తమానోఽపి న స భూయోఽభిజాయతే॥

యిప్పుడు నీకు [1]జెప్పిన పురుషస్వరూపమున్ను, [2]ప్రకృతిస్వరూపమున్ను, [3]ప్రకృతివల్లబుట్టిన గుణాల స్వరూపమున్నూ [4]వివేకించుకొని యెరిగినవాడు యెటువంటి [5]జన్మమందు [6]యెంతగాల ముండినవాడైనాగాని, మరి జన్మాలకు రాక, మోక్షము బొందును.

1 AF నే జెప్పిన E అనేకులు చెప్పిన 2 BF లలో- ప్రకృతిస్వరూపమున్ను-లేదు. 3 F లో- ప్రకృతివల్ల బుట్టిన గుణాల స్వరూపమున్నూ- లేదు. 4 B వివేకించుక యెరిగీవాడు 5 A అన్యజన్మమందు 6 ABEF యెంతగాలము వుండినవాడై నాను, వాడు మరి- C యెంతకాలము వున్నవాడైనాను, వాడు మరి-

G లో ఈ శ్లోక తాత్పర్యాలు లేవు.

25

ధ్యానేనాత్మని పశ్యంతి కేచి దాత్మాన మాత్మనా
అన్యే సాంఖ్యేన యోగేన కర్మయోగేన చాపరే॥

యీ ఆత్మ [1]స్వరూపమందు బుద్ధిగలవారలు కొందరు, [2]ధ్యానంచేశి మనస్సుననే ఆత్మ గందురు. ఆ యోగసిద్ధి లేనివారు మరికొందరు, [3]యోగానకు

మనస్సు అలవరచుకొని [4]ఆత్మను పొడగందురు. జ్ఞాన[5]యోగమందున్ను వుండి మరికొందరు, సులభమైన కర్మయోగము చేస్తున్నా, [6]ఆ కర్మయోగంచాతను [7]ఆత్మను పొడగందురు.

1 ABCEF స్వరూపమును యోగశిద్ధిగలవారు కొందరు, 2 B జ్ఞానయోగాన మనస్సునసె ఆత్మ- C లో- ధ్యానంచేశి మనస్సునసే ఆత్మగందురు. ఆ యోగ సిద్ధి లేనివారు మరికొందరు- అన్న భాగం లేదు. 3 ABCEF జ్ఞానయోగానకు 4 BCF ఆత్మ బొడగందురు. E ఆత్మను పొడగంగురు. ఈ తాత్పర్యం ఇంతటితో పూర్తి అయింది. 5 A యోగమందు అధికారము లేక మరికొందరు, BCF యోగమందున్ను అధికారము లేని మరికొందరు, 6 B లో- ఆకర్మయోగం చాతను- లేదు. 7 AF జ్ఞానం సాధించి ఆత్మను బొడగందురు. BC జ్ఞానం సిద్ధించి ఆత్మ బొడగందురు.

G లో ఈ శ్లోక తాత్పర్యాలు లేవు.

26

అన్యే త్వేవ మజానంతః శ్రుత్వాన్యేభ్య ఉపాసతే
తేఽపి చాతితరంత్యేవ మృత్యుం శ్రుతిపరాయణాః॥

ఆ కర్మయోగమందున్నా అధికారం[1]లేక, యీ రీతిన ఆత్మను [2]యెరుగక వుండిన్ని, తత్త్వము నెరిగిన [3]ఆచార్యులచాతను యింతవట్టున్ను [4]తగిలినటువంటి కర్మయోగాదులచాతను ఆత్మజ్ఞానానకు వుద్యోగం శేయుదురు. [5]యీరీతిని [6]సదా వారు మృత్యురూపమయిన సంసారమందు [7]తగులుపడక ఆత్మను పొడగందురు.

1 ABCF లేనివారు, యీ రీతిని- 2 A యెరుగకవుండిన్ని, BCF యరగకుండిన్ని, 3 ABCF ఆచార్యునిచాతను 4 ABCF విని, తగినటువంటి కర్మయోగాల- 5 ABCF వుద్యోగము చేశే పెద్దలచాతను యీరీతిని 6 ABCF సదా విని, వారున్ను మృత్యు- 7 ACF తగులువడక

E లో ఈ శ్లోక తాత్పర్యాలు లేవు.

27

యావ త్సంజాయతే కించి త్సత్త్వం స్థావరజంగమమ్
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞసంయోగా త్తద్విద్ధి భరతర్షభ॥

మనస్సు అలవరచుకొని [4]ఆత్మను పొడగందురు. జ్ఞాన[5]యోగమందూన్నువుండి మరికొందరు, సులభమైన కర్మయోగము చేస్తున్నూ. [6]ఆ కర్మయోగంచాతను [7]ఆత్మను పొడగందురు.

1 ABCEF స్వరూపమును యోగశిద్ధిగలవారు కొందరు, 2 B జ్ఞానయోగాన మనస్సునసె ఆత్మ- C లో- ధ్యానంచేశి మనస్సునసే ఆత్మగందురు. ఆ యోగ సిద్ధి లేనివారు మరికొందరు- అన్న భాగం లేదు. 3 ABCEF జ్ఞానయోగానకు 4 BCF ఆత్మ బొడగందురు. E ఆత్మను పొడగంగురు. ఈ తాత్పర్యం ఇంతటితో పూర్తి అయింది. 5 A యోగమందు అధికారము లేక మరికొందరు, BCF యోగమందున్ను అధికారము లేని మరికొందరు, 6 B లో- ఆకర్మయోగం చాతను- లేదు. 7 AF జ్ఞానం సాధించి ఆత్మను బొడగందురు. BC జ్ఞానం సిద్ధించి ఆత్మ బొడగందురు.

G లో ఈ శ్లోక తాత్పర్యాలు లేవు.

26

అన్యే త్వేవ మజానంతః శ్రుత్వాన్యేభ్య ఉపాసతే
తేఽపి చాతితరంత్యేవ మృత్యుం శ్రుతిపరాయణాః॥

ఆ కర్మయోగమందున్నూ అధికారం[1]లేక, యీ రీతిన ఆత్మను [2]యెరుగక వుండీన్ని, తత్త్వము నెరిగిన [3]ఆచార్యులచాతను యింతవట్టున్ను [4]తగిలినటువంటి కర్మయోగాదులచాతను ఆత్మజ్ఞానానకు వుద్యోగం శేయుదురు. [5]యీరీతిని [6]సదా వారు మృత్యురూపమయిన సంసారమందు [7]తగులుపడక ఆత్మను పొడగందురు.

1 ABCF లేనివారు, యీ రీతిని- 2 A యెరుగకవుండిన్ని, BCF యరగకవుండిన్ని, 3 ABCF ఆచార్యునిచాతను 4 ABCF విని, తగినటువంటి కర్మయోగాల- 5 ABCF వుద్యోగము చేశే పెద్దలచాతను యీరీతిని 6 ABCF సదా విని, వారున్ను మృత్యు- 7 ACF తగులువడక

E లో ఈ శ్లోక తాత్పర్యాలు లేవు.

27

యావ త్సంజాయతే కించి త్సత్త్వం స్థావరజంగమమ్
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞసంయోగా త్తద్విద్ధి భరతర్షభ॥

[1]యీపుట్టెడి జంతువులలోను, [2]వృక్షాదులు మొదలయిన స్థావరాలున్నూ, [3]నడచితిరిగే [4]జంగమాలున్నూ, ప్రకృతిన్ని, [5]ఆత్మను గూడగానే పుట్టును. అని [6]యెరుగకపోయి (యెరుగుకోవోయి) అర్జునుడా!

1 AG యీ పుట్టేటి B యీ సృష్టి జంతు- E వోయి అర్జునా! యీ పుట్టెడి జంతు- 2 AG వృక్షాలు BCEF మాకులు మొద- 3 AE నడిచి తిరుగులాడే BFG నడిచి తిరుగాడే C నడచి తిరుగాడెడి 4 A నర, మృగ, పక్షి, కీటక సకలజంతువులున్ను, ప్రకృ- BEFG జంతువులున్ను, ప్రకృ- 5 ABFG ఆత్మాను E ఆత్మాను కూడానే (కూడగానే) పుట్టెనని యెరుగుము. ఈ తాత్పర్యం ఇంతటితో పూర్తి. 6 AG యెరుగుకో వోయి పాండుండా! B యెరుగుము వోయి అర్జునుడా! C యరగక వో జనార్దనుడా! F యరగక వో అర్జునుడ!

28

సమం సర్వేషు భూతేషు తిష్ఠంతం పరమేశ్వరమ్
వినశ్య త్స్వవినశ్యంతం యః పశ్యతి స పశ్యతి॥

యీరీతిని సర్వమైన దేహాలందున్నూ సరిగా వుండే ఆత్మ, [1]తమ దేహాదుల యందు స్వామియై వుండిన్ని, [2]దేహాదులు చెడేటప్పుడు [3]ఆత్మ చెడదు. యిటని యెవ్వడు యెరుగును, [4]వాడు ఆత్మ నెరిగినవాడు.

1 ACEFG తనదేహానకు తాను స్వా- B తనదేహానకు తానే స్వా- 2 ABCEFG ఆదేహాలు 3 ACEFG ఆత్మ చెడదు. అని యెవ్వడు B తాను చెడనని యెవ్వడెరు- 4 E వాడు యెరుగును.

29

సమం పశ్యన్ హి సర్వత్ర సమవస్థిత మీశ్వరమ్
న హినస్త్యాత్మనాత్మానం తతో యాతి పరాంగతిమ్॥

సమస్తమయిన [1]శరీరాలందుండే ఆత్మను చూచి నియమించుకొని, [2]ఆ దేహాదులకు స్వామియై [3]వుండే [4]ఆత్మను జ్ఞానస్వరూపులు గనుక, అన్ని ఆత్మలున్ను సరి అని యెవ్వడు తలచును, వాడు తనమనస్సుచాతను [5]తన [6]ఆత్మ చెరచనివారు, [7]జ్ఞానంవల్లనే మోక్షం బొందుదురు.

1 ABCEFG శరీరాలందున్ను ఆధారమై నియమించు- 2 ACEFG ఆ యా దేహాలకు B యీదేహాలకు 3 AG యుండి B వుండెడి E వుండు 4 A ఆత్మలు

5 A లో- తన- లేదు. 6 ACE ఆత్మను జెరచనివాడు. BF ఆత్మ చెరచనివాడు. 7 ABEF యీజ్ఞానంవల్ననే మోక్షం బొందును. C వాడు యీ జ్ఞానం వల్లనె మోక్షంబొందును.

30

ప్రకృత్యైవ చ కర్మాణి క్రియమాణాని సర్వశః
యః పశ్యతి తథాత్మాన మకర్తారం స పశ్యతి॥

[1]సర్వమయిన ప్రయోజనాలయెడనున్నూ [2]ప్రకృతే కారణమని మునుపు జెప్పిన రీతిని, ప్రకృతిచాతను ప్రయోజనాలు [3]చేయింపబడుచున్నది. ఆత్మ జ్ఞాన స్వరూపుడు గనక, కర్తగాడని యెవ్వడెరుగును, వాడు ఆత్మస్వరూపమును [4]లెస్సగా నెరుగును.

1 B సర్వమైన ప్రయోజనాలకున్ను E సర్వప్రయోజనాలయెడనున్ను 2 ABEFG ప్రకృతి 3 AF శేయింపబడుచున్నవి. B నిశ్చయింపబడుచున్నవి. 4 AG లెస్సగా యెరింగినవాడు. BF లెస్సగా నెరిగినవాడు. C లెస్సగాను తెలిశినవాడు. E లెస్సగాను యెరిగినవాడు.

31

యదా భూతపృథగ్భావ మేకస్థ మనుపశ్యతి
తత ఏవ చ విస్తారం బ్రహ్మ సంపద్యతే తదా॥

[1]ప్రకృతిపురుషాత్మకమయిన యీ దేహధారులలోను [2]దేవత్వ, మనుష్యత్వము కురుచౌట, [3]నిడుపౌట మొదలయిన వేరువేరైన భావాలున్నూ, [4]పుత్రపౌత్రపరంపర [5]అనేటి విస్థావర (విస్తార)మున్నూ ప్రకృతివల్ల బుట్టినది. ఆత్మ అయితేను జ్ఞాన స్వరూపుడే, అని యెవ్వడు యెరుగును, వాడు అప్పుడె [6]ఆత్మ బొందును.

1 AEFG ప్రకృతి పురుషాత్మకులైన C యెవ్వడైనా నేమి ప్రకృతి పురుషాత్మకులైన 2 ACEFG దేవత్వం, మనుష్యత్వం, B దేవత్వము, కురు- 3 B లో- నిడుపౌట- లేదు. F నిడుపౌట G నిడుదౌట 4 B పురుషోత్తమ పురుషుడనెడి 5 ACEFG అనెడి విస్తారమున్ను 6 AEG ఆత్మను

32

అనాదిత్వా న్నిర్గుణత్వాత్ పరమాత్మాయ మవ్యయః
శరీరస్థోఽపి కౌంతేయ న కరోతి న లిప్యతే॥

[1]యీ దేహముకంటె అన్యమయిన [2]స్వభావముగలది వుత్కృష్టమై[న] యీఆత్మ శరీరమందుండీన్ని, అనాది అయినవాడు గనుక, [3]నాశము లేనివాడు. సాత్విక, రాజస, [4]తామసాది గుణాలు [లేనివాడు] గనుక, [5]వక్కటీన్ని చేసినవాడు గాడు. దేహస్వభావాలలో(తో) [6]అంటెడివాడు గాడు.

1 AG యీ దేహమందుకంటె E వోయి కౌంతేయా! యీ దేహముకంటె 2 ABEFG స్వభావముగల వుత్కృష్టమైన C స్వభావంగల వుత్కృష్టమైన 3 C నాశం లేదు. 4 ABFG తామసాదిగుణాలు లేనివాడు గనక C తామసగుణాలు లేనివాడు. వక్క— E తామసగుణాలు లేనివాడు గనక, 5 ABCEFG వొకటిన్ని 6 E నంటే వాడున్ను కాడు. G వుండెడివాడు గాడు.

33

యథా సర్వగతం సౌక్ష్మ్యా దాకాశం నోపలిప్యతే
సర్వత్రావస్థితో దేహే తథాత్మా నోపలిప్యతే॥

[1]దేహమందు వుండునట్టి దేహ[2]గుణాలను యెట్లు పొందకవుండీ నంటేను, యెటువలెనైనానేమి ఆకాశం సర్వవస్తువుల[3]తోగూడాను అందే వ్యాపించుకొని వుండినాను, ఆ యా వస్తువుల [4]స్వభావాలతో [5]నంటకుండును.*

1 AG దేహమందు వుండునట! CF దేహమందుండునట! E దేహమందు వుండే 2 AG గుణాలను పొందకుండు నంటేను, B గుణాలను యేలాగున బొందకుండీ నంటేను C గుణాలెట్లు పొందకుండీని అంటేను, EF గుణాలను యెట్టు పొందకుండీని అంటేను, 3 AF తోడాను అందే C తోడాను అంటే వ్యా- E తోడను అంటి వ్యా- G తోడాను ఆత్మందే వ్యా- 4 A స్వభావాలను B స్వభావముతో E స్వభావ ములతోను 5 B అంటకుండిన *AFG అటువలెనే ఆత్మాను అతిసూక్ష్మం గనుక, సర్వ మైనవారి దేహాలందున్ను వుండినాగాని, ఆ యా దేహస్వభావాలతో నంటకుండును. B అటువలెనే ఆత్మాను అతిసూక్ష్మం గనక, సర్వమైనవారి దేహాలందున్నాగాని, ఆ దేహస్వభావాలతో నంటకుండును. E అటువలెనే ఆత్మాను అతి సూక్ష్మం గనక, సర్వమైనవారి దేహాలందుండినాను, ఆత్మదేహస్వభావాలతో నంటక ఉండును.

34

యథా ప్రకాశయత్యేకః కృత్స్నం లోకమిమం రవిః
క్షేత్రం క్షేత్రీ తథా కృత్స్నం ప్రకాశయతి భారత॥

[1]యేరీతినైనాను సూర్యుడు [2]వక్కడే తనకాంతిచాతను సమస్త [3]లోకాలున్నూ ప్రకాశింప[4]జేయుచుండును. [5]వోయి భారతుడా: [6]అటువలెనే క్షేత్రజ్ఞుడున్నూ క్షేత్రమును ప్రకాశింపజేయుచుండును.

1 E వోయి జనార్దనా! యేరీతినైనాను యేమి 2 ABG వక్కండే C వొకడే E వొక్కడై F వొక్కడే 3 AF లోకమున్ను E లోకమునున్ను 4 ACEF జేసును, B జేయును, G జేస్తున్ను వుండును, 5 ABCEFG లలో- వోయి భారతుడా- లేదు. 6 AEG ఆరీతినే యీ ఆత్మాను యీసమస్తమైన శరీరములనున్ను తన జ్ఞానము చాతను లోను, వెలుపల అపాదమస్తకమున్ను ప్రకాశింపజేయుచుండును. B ఆరీతినే యీ యాత్మాను యీ సమస్తమైన శరీరముల్నున్న తన జ్ఞానముచాతను లోనునున్నా, వెలపలాను ఆపాదమస్తకమున్ను ప్రకాశింపజేయుచునుంమను. CF ఆ రీతినే యీ ఆత్మాను సమస్తమైన శరీరమున్ను తనజ్ఞానముచేతనున్న లోను, వెలుపల ఆపాద తల మస్తకమున్ను ప్రకాశంజేయింపుచుండును.

35

క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయో రేవ మంతరం జ్ఞానచక్షుషా
భూత ప్రకృతి మోక్షం చ యే విదు ర్యాంతి తే పరమ్॥

యిప్పుడు నేజెప్పినరీతిని క్షేత్రముయొక్కాను, [1]క్షేత్రజ్ఞునియొక్కాను [2]విశేషము(మ)ను వివేకము గలిగి, [3]జ్ఞానమనే దృష్టిచాతను పంచమహా [4]భూతాల స్వరూపమున్నూ, [5]ప్రకృతిస్వరూపమున్నూ, [6]మోక్షసాధనరూపమున్నూ యెరిగిన వారు పరమమైన ఆత్మస్వరూపమును బొందుదురు.

1 B క్షేత్రజ్ఞునియొక్క C లో లేదు. 2 AG విశేషమను వివేకము గలిగిన జ్ఞాన- B విశేషమున్నూ వివేకమనే జ్ఞాన- C విశేషమున వివేకమనే జ్ఞాన- E విశేషమున్ను వివేకమున్ను గలిగి జ్ఞాన- F విశేషమును వివేకము గలిగిన జ్ఞాన- 3 B జ్ఞాననిష్ఠచాతను పంచ- 4 ACFG భూతస్వరూపమునున్ను BE భూతస్వరూపమున్ను 5 AC ప్రకృతి స్వరూపమునున్ను, BE లలో- ప్రకృతిస్వరూపమున్నూ- లేదు. 6 ABCF మోక్షసాధనస్వరూపమునున్ను G క్షేత్రస్వరూపమునున్ను యెరిగిన-

హరి[ః] ఓం తత్సదితి శ్రీమహాభారతే శతసాహస్త్ర్యాం (స్రాహ్యం) పరమ గుంహంస్యాం (గుహ్యేయాం) సంహితాయాం వయ్యాసిక్యాం క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞవిభాగ యోగోనామ త్రయోదశోఽధ్యాయః.

A ఇది శ్రీమత్తాళ్లపాకఅన్నమయ్యగారి పుత్రుడు తిరమలయ్యగారు భగవద్గీతార్థము తెలుగు చేశెను. ప్రకృతిపురుషవివేకయోగో నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః.

B హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీభగవద్గీతాసూపనిషత్సు పరబ్రహ్మవిద్యాయాం వయ్యాసిక్యాం యోగశాస్త్రనిర్ణయే శ్రీమన్మహాభారతే శ్రీభీష్మపర్వణి శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞవిభాగయోగో నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః.

C ఇతి శ్రీమత్తాళపాకఅన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయంగారు భగవద్గీతార్థం తెలుగు చేశి వ్రాయించి నందు పదమూడో అధ్యాయం సంపూర్ణం. క్షేత్రజ్ఞయోగో నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః.

E హరిః ఓం శ్రీభగవద్గీతాసూపనిషత్సు క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞవిభాగయోగో నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః.

F పదమూడో అధ్యాయం సంపూర్ణం.

G యితి శ్రీమత్తాళ్లపాకఅన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థం తెనుగు చేశి వ్రాయించి నందు పదమూడో అధ్యాయం సంపూర్ణం.

పధ్నాలుగో అధ్యాయం

గుణత్రయవిభాగయోగం

1

శ్రీ భగవానువాచ

పరం భూయః ప్రవక్ష్యామి జ్ఞానానాం జ్ఞాన ముత్తమమ్
యద్ జ్ఞాత్వా మునయ స్సర్వే పరాంసిద్ధి మితో గతాః॥

[1] శ్రీ కృష్ణవాక్యం

తొలుత [2]జెప్పిన జ్ఞానానికంటెను [3]అన్యమైన ప్రకృతిపురుషులలోను సాత్వికాది[4]గుణాలుగూర్చిన మఱి జెప్పేను. [5]యీ చెప్పెడి జ్ఞానాలలోను యే వుత్తమ జ్ఞానమయినానేమి మునులల్లా యెరిగిరి.

1 AG భగవద్వాక్యం BEF కృష్ణవాక్యం C లో లేదు. 2 ACFG జెప్పిన జ్ఞానానకంటెను B జెప్పిన జ్ఞానముకంటెను E చెప్పినంతకంటెను 3 AF అన్యమై 4 ABCEG గుణాలగూర్చిన జ్ఞానం మరిన్ని చెప్పేను. F గుణాలగూర్చిన జ్ఞానం చెప్పేను. 5 A ఆటువంటి వుత్తమ జ్ఞానమును మునులల్లాను యెరిగి, తలపోశి, యీ సంసారమండలం విడిచి, పరిశుద్ధమైన ఆత్మస్వరూపమును బొందిరి. BFG అది ప్రకృతిపురుషులగూర్చి చెప్పెడి జ్ఞానాలలోనల్లాను వుత్తమము. అటువంటి యే జ్ఞానమునైనానేమి మునులల్లా యెరిగి, సదా తలపోశి, యీ సంసారమండలము విడిచి, పరిశుద్ధమైన ఆత్మస్వరూపము బొందిరి. C అది ప్రకృతిపురుషులగూర్చి చెప్పెడి జ్ఞానాలలోను ఉత్తమం. అటువంటి యే జ్ఞానమైనానేమి మున-ల్లా యెరిగి, సదా తలపోసి, యీ సంసారమంద(ండ)లి విడిచి, పరిశుద్ధమైన ఆత్మస్వరూపం బొందిరి. E అది ప్రకృతిపురుషులలోగూర్చి చెప్పెడి జ్ఞానాలలోను ఉత్తమం. అటువంటి జ్ఞానమునై నేమి మునులల్లా యెరిగి, సదా తలపోశి, యీ సంసారమందలి బంధం విడిచి, పరిశుద్ధమైన ఆత్మస్వరూపమును బొందిరి.

2

ఇదం జ్ఞాన ముపాశ్రిత్య మమ సాధర్మ్యమాగతాః
సర్గేఽపి నోపజాయంతే ప్రళయే నవ్యథంతి చ॥

యీ[1] చెప్పెడి జ్ఞానమును ఆశ్రయించి, [2] నాతో సరియైన ఆత్మస్వరూపము బొంది, సృష్టికాలమందున్ను [3] పుట్టుగులకు రారు. ప్రళయకాలమందున్నూ సంహారము బొందరు.

1 A చెప్పిన 2 ABCFG నాతోడి సరియైన 3 AE పుట్టుకలకు CG పుట్టుగలకు

3

మమయోని ర్మహద్బ్రహ్మ తస్మిన్ గర్భం దధామ్యహమ్
సంభవ స్సర్వభూతానాం తతో భవతి భారత॥

[1] సమస్తజగత్తులకున్ను కారణ[2] మైన[ది] [3] నా యధీనము[మైన] ప్రకృతి. అందున్ను [4] పరప్రకృతియైన [5] జీవులగూర్చి గర్భం ధరింతును. యీ రీతిని ప్రకృతినిన్ని, పురుషునీన్ని గూర్చగాను, నా సంకల్పాననే బ్రహ్మదేవుడు మొదలయిన సమస్తప్రాణులయొక్కాను [6] పుట్టువులు గలుగుచుండును.

1 BC సమస్తజగత్తుకున్ను G సమస్తమైన జగత్తులకున్ను 2 ABCG మైనది 3 ABCEF నా అధీనమైన 4 AG ఆ పరప్రకృతైన 5 E జీవుణ్ణిగూర్చి 6 AG పుట్టుగులు యీలాగున గలుగుచుండును. BEF పుట్టుగులు గలుగుచుండును. C పుట్టుకలు గలుగుచున్నుండును.

4

సర్వయోనిషు కౌంతేయ మూర్తయ స్సంభవంతి యాః
తాసాం బ్రహ్మ మహద్యోని రహం బీజప్రదః పితా॥

సర్వమయిన దేవ, గంధర్వ, యక్ష, రాక్షస, [1] మృగాదిజాతులందు యే యే శరీరాలు పుట్టును, ఆ ప్రాణుల *శరీరాలకల్లాను ప్రకృతి[2] వల్లనే కారణమయి వుండును. నేను బీజప్రదుడ నయిన తండ్రిని. యిటనగా యేమనుటంటేను, ఆ యా జీవుల [3] కర్మాలకు దగిన* శరీరాలందున్నూ [4] జీవునికి దెచ్చి కూర్తుననుట.

1 A నర, మృగాది- 2 A వలెనే ఆత్మా తాను కారణ- 3 ABE కర్మానకుం దగిన 4 ACFG జీవుని దెచ్చి B జీవున్ని తెచ్చి E జీవుణ్ణి దెచ్చి *ఈ గుర్తులమధ్య గల భాగము C లో లేదు.

5

సత్త్వం రజస్తమ ఇతి గుణాః ప్రకృతిసంభవాః
నిబధ్నంతి మహాబాహో దేహే దేహిన మవ్యయమ్॥

వక[1]మరి జన్మించిన జీవుడు తిరిగి తిరిగి [2]యేరీతిని జన్మించునంటేను• సాత్వికమున్ను, రాజసమున్ను, తామసమున్ను అనేడి యీ మూడు గుణాలూన్ను ప్రకృతివల్లను [3]బుట్టినది. ఆ మూడు గుణాలూన్ను, [4]వోయి మహానుభావుడయిన అర్జునుడా! చేటులేని [5]ఆత్మను తిరిగితిరిగిన్ని జన్మాలకు [6]వచ్చేటట్టుగాను [7][క]ట్టివేసును.

1 AC మారి B పరి E మాటు G మారు 2 B యే తీరు జన్మించునంటేను, G యేరీతిని జన్మించేనంటేను, 3 ABEG బుట్టినవి. F బుట్టేవి. 4 ACF వో మహాబాహుండవైన అర్జునుండా! B వోయి అర్జునుడా! E వోయి అర్జునా! 5 AG చెడని యీ ఆత్మను BCEF యీ యాత్మను 6 F వచ్చేట్టుగాను G వచ్చే అట్టుగాను 7 ABCEF కట్టివేసును. G కట్టివేసుకొనును.

6

తత్ర సత్త్వం నిర్మలత్వా త్ప్రకాశక మనామయమ్
సుఖసంగేన బధ్నాతి జ్ఞానసంగేన చానఘ॥

యీ మూడుగుణాలలోపలనున్నూ సాత్వికగుణం [1]యేరీతిని వుండునంటేను, సుఖానకు అడ్డముగాక మహాప్రకాశం [2]బొందించేడిదై, తెలివి అనేడి సుఖమును [3]బొందించేది గనుక [4]నిర్మలమయినదై. రోగాలను బుట్టించక, యీ యాత్మకు సుఖముతోటి కూటమినీన్ని, జ్ఞానముతోటి కూటమినిన్ని బుట్టించును.

1 A యేరీతి నుండవలెనంటేను, BCE యేతీరున వుండునంటేను, G యేలాగున నుండునంటేను, 2 AEG బొందించేటిదై, C బొందించేది అయి, 3 B బొందించెడిది గనక 4 A నిర్మలమైనట్టి 5 ABCEFG రోగాదుల-

7

రజో రాగాత్మకం విద్ధి తృష్ణాసంగసముద్భవమ్
తన్నిబధ్నాతి కౌంతేయ కర్మసంగేన దేహినమ్॥

[1]రాజసగుణం యెటువంటిదంటేను, స్త్రీ పురుషుల [2]వకరికొకరు [3]వేడుక పడెడి వేడుక బుట్టించెడిదై, శబ్ద[4]స్పర్శ విషయాలందున్నూ, ఆలుబిడ్డలందున్నూ [5]ఆశలు బుట్టించెడిదై, [6]వోయి అర్జునుడా। యీయాత్మ చాతను కామ్య [7]కర్మాలకు(ను) చేయించే యింద్రియాలకూన్ను తగిన జన్మాలకూన్ను బుట్టించేను.

1 B ఆ రాజసగుణం E వోయి అర్జునా! రాజసగుణము 2 AEF వొకరొకరు C వొకరికి వొకరు G వొకరికొకరికి 3 AG వేడుకపడేటి వేడుక_ B వేడుకపడనయ్యే దటువంటి వేడుక_ C వేడుకపడీ వేడుక_ E వేడుకపడేదై వేడుక_ 4 ABCEFG స్పర్శాది విష_ 5 B ఆసలు C ఆశ E ఆస 6 ACFG వో యర్జునా! B వోయి అర్జునా! E లో లేదు. 7 AEG కర్మాలు శేయించి అందుకు దగిన జన్మాల బుట్టించును. B కర్మాలు సేయించేటందుకు తగిన జన్మాలయందు పుట్టించును. C కర్మాలను సేవించే అందుక్కు దగిన జన్మాల అందు పుట్టించును. F కర్మాలు శేయించేఅందుకు తగిన యీ జన్మాలందు బుట్టించును.

8

తమ స్త్వజ్ఞానజం విద్ధి మోహనం సర్వదేహినామ్
ప్రమాదాలస్యనిద్రాభి స్తన్నిబధ్నాతి భారత॥

[1]తామసగుణాలయితేను జ్ఞానమును కప్పును. జ్ఞానమనగా [2]నెద్ది అంటేను, యే [3]వస్తువు చూచినాను అది యథార్థముగా తెలుసుట. అటువంటి జ్ఞానమును తామస గుణం గప్పితేను, వగటిన్ని మరి వఘటిగా తెలిశి అజ్ఞానముతోను [4]యేమరుటను, [5]శాయదగిన పనుల[6]పట్లను ఆలస్యం చేసుటను, [7]నిద్రపోవుటను కలవాని జేసుటను.

1 ABFG తామసగుణమైతేను E వోయి అర్జునా! తామసగుణము అయితేను 2 AEG యేది B యెటువంటిది CF యేంది 3 AE వస్తువ 4 ABCFG ఆత్మను యేమారుట 5 A శేయరాదగిన 6 ACEFG పట్టునను 7 AG నిద్రవోవుటాను యివి కలవాని జేసును. B నిద్రవోవుటాను గలవాన్ని జేసును. E నిద్రబోయెడివానిగాను కలవానిగాను సేసును. F నిద్రవోవుటను గలవానిగా జేసును.

9

సత్త్వం సుఖే సంజయతి రజః కర్మణి భారత
జ్ఞాన మావృత్య తు తమః ప్రమాదే సంజయత్యుత॥

[1]సాత్వికగుణము [2]సుఖము బుట్టించును. [3]రాజసగుణము [4]కోరికెలు గోరించి పనులు శేయించును. తామసగుణము జ్ఞానమును గప్పి [5]యామరించి, వగటి శాయబోతే [6]వకటి శేయించును.

1 AEG సత్వగుణము 2 BCF సుఖమునే 3 AE రజోగుణము 4 A కోరికలు గోరించేటి పనులనే శేయించును. B కోరికెల కోరించును. పనులు సేయించును. E కోరికలు కోరి చేసే పనుల శేయించును. F కోరికల గోరించి పనులనే శేయించును. G కోరికలనే కామించి పనులు శేయించును. 5 B యామరించును. E యామరించి, భ్రమయించి వొకటిశాయ- 6 ACEFG మరొకటి

10

రజ స్తమ శ్చాభిభూయ స త్త్వం భవతి భారత
రజ స్స త్త్వం తమశ్చైవ తమ స్స త్త్వం రజ స్తథా॥

యీ మూడు గుణాలూన్ను ప్రకృతి[1]వల్ల బుట్టినవి. [2]వకటి కొకటికి విరోధాలయిన [3]ప్రయోజనాలు [4]యేరీతి బుట్టించు[5]నంటేను, యీ మూడుగుణాలు [6]బుట్టినవైనాను, [7]వారివారి కర్మవశానను తగిన ఆహారాలు సంభవించును. అందువల్లను వకవేళ రాజసతామస[8]గుణాలను అణచి, సాత్వికము బలువై వుండును.*

1 A వల్ననే BFG వల్లనే E వల్లనే ఉండినది. 2 ABCFG వొకటొకటికి విరుద్ధాలైన E ఇక లోకవిరుద్ధాలుఅయిన ప్రయో- 3 ABCEFG ప్రయోజనాలను 4 BG యేరీతిని C యేరీతు 5 A నంటేను, అయినాను వారివారి- B నంటివా, 6 BG ప్రకృతివల్లనే పుట్టినవైనాను, C ప్రకృతివల్ననే పుట్టినది. 7 C వారివారికి E లో -వారివారి కర్మవశానను- లేదు. 8 A గుణాలు G గుణాలున్ను * A వొకవేళ రాజససాత్వికాలు అణచి తామసం బలువైవుండును. B వొకవేళ తామససాత్వికము[ల] నణచి, రాజసము బలువై వుండును. వొకవేళ రాజససాత్వికముల నణచి, తామసం బలువై వుండును. CFG వొకవేళ తామసమున్ను, సాత్వికమున్ను అణచి, రాజసం బలువైవుండును. వొకవేళ రాజససాత్వికాల నణచి, తామసం బలువై వుండును. E వొకవేళ తామసమున్ను, సాత్వికమునున్ను అణచి, రాజసము బలిమిఅయి వుండును. వొకవేళ రాజససాత్వికాలు అణచి తామసం బలువై వుండును.

11

సర్వద్వారేషు దేహేఽస్మిన్ ప్రకాశ ఉపజాయతే
జ్ఞానం యదా తదా విద్యా ద్వివృద్ధం సత్త్వ మిత్యుత॥

[1]ఆ గుణాలు [2]ఘనమాట యేరీతి [3]దెలిశేది అంటేను, రాయి మానుగా, [4]మాను రాయిగా దెలియక, యేమి చూచినాను, విన్నాను, [5]చవిగొన్నాను, పరిమెళం చూచినాగాని, వున్నది వున్నట్టే [6]తెలుసుట అనెడి [యీ ప్రకా]శము సర్వమయిన యింద్రియద్వారాలయందున్నూ పుట్టివున్నది వున్నట్టే [7]తెలిశివుండె నాయనా, అప్పుడు సాత్వికగుణము [8]తెలివి [9]అధికమని తెలిశేది.

1 B సాత్వికగుణము 2 E ఘనము అయి ఉండుట 3 E తెలిసేటిది అంటేను, చెప్పేను వినవోయి తెలియ. మాను రాయిగా- 4 ABCFG దెలియక, మాను- 5 A చవిగొన్నాను, అంటినాను, పరిమెళం చూపి(చి)నాను, వున్నది- B చవిగొన్నాను, అంటినాను, పరిమెళము చూచినాను, వున్నది- C చవిగన్నాను, అంటినాను, పరిమెళం చూచినాను, ఉన్నది- E చవిగొన్నాను, అంటినాను. పరిమెళం చూతా వున్నది- F చవిగొన్నాను, అంటినాను, పరిమళం చూచినాను, ఉన్నది- G చవిగన్నాను, అంటినాను, పరిమళం చూచినాను, ఉన్నది- 6 AEFG తెలుసుటనెడి యీ ప్రకాశము C తెలుసుట అనేటి ప్రకాశము 7 ABCEFG తెలిశెనా, 8 ABCEFG అలో- తెలివి- లేదు. 9 B అధికమానని

12

లోభః ప్రవృత్తి రారంభః కర్మణా మశమః స్పృహా
రజస్యేతాని జాయంతే వివృద్ధే భరతర్షభ॥

P ప్రతిలో యీ శ్లోకతాత్పర్యాలు లేవు.

A పాఠం:- తనసొమ్ము వెచ్చపెట్టి (పెట్టలేని) లోభమున్ను, వొకపని శాయ దొరకొని [1]చంచలపడుటాను, కామ్యకర్మాలు దొరకొనుటాను, [2]పంచేంద్రియాల అణచలేకయుండుటాను, [3]విషయాలందుల [యిచ్చాను] అదికమాయనా, రాజస [4]గుణము అధికమని తెలిశేది.

1 B చంచలమందుటాను, 2 F పంచేంద్రియాలాను 3 BCF విషయాలందలి E విషయాలయందు 4 B గుణము అధికమని తెలిసెడిది. E గుణమని తెలిశేది.

13

అప్రకాశోఽప్రవృత్తిశ్చ ప్రమాదో మోహ ఏవ చ
తమస్యేతాని జాయంతే వివృద్ధే కురునందన॥

P ప్రతిలో యీ శ్లోకతాత్పర్యాలు లేవు.

A పాఠం:—మనస్సున జ్ఞానం [1]వొడమక, ఏ పనులకున్ను మనస్సు కొలుపక, పనులు చేశేవేళ యామరుచున్ను, [2]వొకటిని మరొకటిగా దెలిశెనా, వో కురునందనా! అప్పుడు తామసగుణము [3]అధికమాయనని తెలిశేది.

1 BF బొడమక, C పొందక, 2 BC వొకటి మరివకటిగా E వొకటిని మరొకటినిగా F వొకటిన్ని మరొకటిగా 3 B అధికమని

14

యదా సత్త్వే ప్రవృద్ధే తు ప్రళయం యాతి దేహభృత్
తదోత్తమవిదాం లోకా నమలాన్ ప్రతిపద్యతే॥

యెవ్వడయినాను సాత్వికగుణం అధికం అయినవేళ [1]దేహం విడిచెనా, వాడు ఆత్మ[2]వేత్తిపైన (వేత్తలైన) వారియొక్క నిర్మలాలయిన వంశాలయందు జన్మించును.

1 A దేహం విడిచినవాడు E శరీరం విడిచెనా, వాడు G శరీరం విడిచినవాడు 2 F వేత్తులైన

15

రజసి ప్రళయం గత్వా కర్మసంగిషు జాయతే
తథా ప్రలీన స్తమసి మూఢయోనిషు జాయతే॥

రాజసగుణం అధికమైనవేళ శరీరం [1]విడిచినవాడు కామ్యకర్మాలు [2]చేశేవారి వంశమందు జన్మించును. తామసగుణం అధికమయిన వేళ శరీరం విడిచినవాడు మూఢుల వంశమందు జన్మించును.

1 B విడిచెనా, వాడు మూఢుల వంశమందు జన్మించును. ఈ ప్రతిలో తాత్పర్యం పూర్తి అయింది. 2 C చేశినవారియందు జన్మించును.

16

కర్మణ స్సుకృత స్యాహు స్సాత్త్వికం నిర్మలం ఫలమ్
రజసస్తు ఫలం దుఃఖ మజ్ఞానం తమసః ఫలమ్॥

[1]సాత్వికగుణముతో శరీరం [2]విడిచినవాడు జ్ఞానులయింట [3]జన్మించి, [4]మరిన్ని ఫలంగోరక, నాకు ప్రీతిగాను సుకృతము చేశి, నిర్మలమయిన [5]సాత్విక గుణమున మరిన్ని పొందును. రాజస[6]గుణా లయినప్పుడు శరీరం విడిచెనా, వాడు కామ్యకర్మాలు [7]చేశేవారియందు జన్మించి, మరిన్ని కామ్య[8]కర్మాలనే చేశి, సంసార దుఃఖమును అనుభవించును. తామస[9]గుణాన శరీరం విడిచినవాడు అజ్ఞానుల వంశమందు జన్మించి, మరిన్ని [10][అ]జ్ఞానముతో వుండును.

1 E సాత్వీకంతో 2 ABFG విడిచి జ్ఞానుల యింట- C విడిచిన జ్ఞానుల యింట- E విడిచిన జ్ఞానులయందు 3 ABCEFG జన్మించినవాడు మరి- 4 E మరిని ఫలము గోరక, నాకు సమర్పణగానే F మరి జన్మఫలము గోరక, నాకు ప్రీతిగాను 5 ACEFG సాత్వికమునే B సాత్విక మైన జ్ఞానమునే బొందును. ఈ ప్రతిలో ఇంతటితో తాత్పర్యం పూర్తి. 6 ACFG గుణాన శరీరం విడిచినవాడు E గుణాన శరీరం విడిచెనా, వాడు 7 AG చేశెడివారి యింట C చేశినవానింట E చేశిన వారియందే F చేశేవారి యింట 8 ACEFG కర్మాలు 9 ACEFG గుణముతో 10 ACFG అజ్ఞానముతోనే వుండును.

17

సత్త్వా త్సంజాయతే జ్ఞానం రజసో లోభ ఏవ చ
ప్రమాదమోహౌ తమసో భవతోఽజ్ఞానమేవ చ॥

మరిన్ని. [1]సాత్వికగుణము[2]వల్ల జ్ఞానమే పుట్టును. రాజసగుణం[3]వల్ల మరుపున్ను. [4]అజ్ఞానమును పుట్టును.

1 BCEF ఆ సాత్విక- 2 A వల్లను C వల్ల E వల్లను 3 ABCEFG వల్ల లోభమె పుట్టును. తామసగుణంవల్ల మరుపున్ను- 4 ACG అజ్ఞానమే BEF అజ్ఞానమున్నె

18

ఊర్ధ్వం గచ్ఛంతి సత్త్వస్థా మధ్యే తిష్ఠంతి రాజసాః
జఘన్యగుణవృత్తిస్థా అధో గచ్ఛంతి తామసాః॥

సాత్వికులు క్రమక్రమానను అధికమయిన [1]జన్మాలు జన్మించుటవల్లను [2]అన్నిటికి పొడవయిన మోక్షమును పొందుదురు. రాజసులు కామ్యకర్మపరులందు జన్మించి, కామ్యకర్మాలు చేశి, ఆ ఫలము స్వర్గాది[3]లోకాలందు అనుభవించుచున్నూ, [4]తిరుగ బుట్టుచున్ను, [5]యీ రీతినే వుండుదురు. తామసులు [6]అధమమయిన అజ్ఞానుల [7]యింట [8]జన్మించి, అజ్ఞానపు [9]శాతలే చేశి, మరీన్ని [10]అధమాధమ మయిన జన్మాలందే జన్మించి, అధమగతినే పొందుదురు.

1 B జన్మాల EG జన్మాలను 2 ACEFG అన్నిటికిన్ని B అన్నిటికిన్ని మొదలైన మోక్ష- 3 B లోకాదులందు అనుభవింపుచున్ను, CE భోగాలందున్ను అనుభవింపు చున్ను, 4 ABEG తిరుగా 5 ABFG యీరీతిని నడుమనే వుండుదురు. CE యీరీతి నడమనే వుందురు. 6 B అధములై CG అధికమైన 7 B యిండ్ల G యింటను 8 ACEFG జన్మించిరి గనుక, 9 AFG శాతలు 10 A అధమమైన జన్మాలను జన్మించి- B అధమాధముల జన్మాలు జన్మించి- E అధమాధముల వంశమందే జన్మించి- F అధ మాధముజన్మాలందు జన్మించి- G అధమాధమ జన్మాల జన్మించి-

19

నాన్యం గుణేభ్యః కర్తారం యదా ద్రష్టానుపశ్యతి
గుణేభ్యశ్చ పరం వేత్తి మద్భావం సోఽధిగచ్ఛతి॥

యీ రీతిని యెరిగి, సాత్వికాహారమే భోజనం చేశి, శుద్ధసాత్వికుడై, జ్ఞానియై, గుణాలే ప్రయోజనాలు [1]శేయించేఅందుల [2]కర్తలై వున్నవి. మిగిలిన వారికి [3]కర్తృత్వం లేదు. [4]ఆత్మ యిందులోనివాడు గాడు. అని తెలిశెనా, నాయొక్క భావమును పొందును.

1 ACFG చేయించే అందుక BE చేయించేటందుకు 2 ABCFG కర్తలు. మిగిలిన- E కర్తలు గనక మిగిలిన- 3 AF కర్తతనం 4 B ఆత్మ యిందులోనివాడున్ను గాడని తెలిశెనా- E ఆత్మ అందులోనివాడు కాడు. అని తెలిశెనాయనా-

20

గుణానేతా నతీత్య త్రీన్ దేహీ దేహసముద్భవాన్
జన్మ మృత్యు జరా దుఃఖై ర్విముక్తోఽమృత మశ్నుతే॥

నాయొక్క భావం యెటువంటిదంటేను, యీ ఆత్మ దేహం[1]వల్లను [2]గుణాలు మూటిని గడచి, ఆత్మానుభవమే చేస్తున్నూ, [3]జనన, మరణ, ముదిమి అనేటి

దుఃఖాలచాతను [4]విడువబడినవాడై, మరీన్ని అమృత[5]స్వరూప మయిన ఆత్మను అనుభవిస్తున్నాండు నంటేను.

1 AE వల్ల 2 ABCEFG బుట్టిన ప్రకృతి గుణాలను మూటినిన్ని గడచి_ 3 ABEFG జన్మము, మరణము, ముదిమి అనెడి 4 E తగలకనే, మరిన్ని 5 A రూప మైన ఆత్మ BC రూపమైన ఆత్మను 6 A అనుభవిస్తూవుండును. B అనుభవిస్తున్నుండును. E అనుభవిస్తున్నాండుదురు. అంటేను. F అనుభవిస్తుండును. అంటేను.

21

అర్జున ఉవాచ

కైర్లింగై స్త్రీన్ గుణా నేతా నతీతో భవతి ప్రభో
కిమాచారః కథం చైతాం స్త్రీన్ గుణా నతివర్తతే॥

ర

[1]వోయి స్వామివైన కృష్ణమ్మా! యీసాత్విక, రాజసతామసాలను [2]దాటిన వాడు [3]యెటువంటి లక్షణాలు గలవాడు? [4]వానికి ఆచారం యెటువంటిది? [5]యే వుపాయాన [6]ఆ గుణత్రయము దాటునంటేను.

ర ACE అర్జునవాక్యం FG అర్జునుని వాక్యం

1 A వోయి భగవానులైన శ్రీకృష్ణమ్మా! BC వోయి స్వామివైన క్రిష్ణుడా! E వోయి కృష్ణస్వామి! FG వోయి స్వామివైన కృష్ణ! 2 BG దాటేవాడు 3 AG యెటువంటి లక్షణాన వుండును? B యెట్లావాడు? C యెటువంటి లక్షణా లుండును? EF యెటువంటి లక్షణాలను వుండును? 4 ACEFG వాని ఆచారం B లో_ వానికి ఆచారం యెటువంటిది_ అన్న భాగం లేదు. 5 ACE యే వుపాయానను B యే వుపాయాన్ను F యేది వుపాయానను G యే ఉపాయానమున్ను 6 AEF ఆ గుణత్రయమునున్ను B యీ గుణత్రయమును C ఆ గుణత్రయమున్ను G లో లేదు.

22

శ్రీ భగవానువాచ

ప్రకాశం చ ప్రవృత్తిం చ మోహమేవ చ పాండవ
నద్వేష్టి సంప్రవృత్తాని ననివృత్తాని కాంక్షతి॥

ర్

[1]సాత్వికమందు బుట్టిన ప్రకాశమున్నూ, [2]రాజసమందు బుట్టిన [3]పనులందలి తగులమిన్నీ, తామసంవల్ల బుట్టిన అజ్ఞానమున్ను అనెడి యీ మూడున్ను వొచ్చి నప్పుడు ద్వేషింపక, [3]రానప్పుడు కోరనివాడై.

ర్ A భగవద్వాక్యం BC కృష్ణవాక్యం EFG శ్రీకృష్ణవాక్యం

1 AG సాత్వికంవల్ను BCEF సాత్వికంవల్ల 2 AE రాజసంవల్ను బుట్టిన- BFG రాజసంవల్ల బుట్టిన- C రాజసంవల్ల బుట్టే 3 A పనులు దగిలిన తగులమునున్ను BEG పనులయందుల తగులమిన్ని 4 B తానెప్పడు

23

ఉదాసీనవ దాసీనో గుణై ర్యో నవిచాల్యతే
గుణావర్తంత ఇత్యేవం యోఽవతిష్ఠతి నేంగతే॥

ఆత్మానుభవమందే సంతోషించుకొన్నవాడై,* తక్కినపనులందు వుదాశీన బుద్ధిగల[1]వాడై వున్నవానివలెనే సాత్వికాదిగుణాలవల్లను ద్వేషము, కోరికె మొదలయినవి వచ్చినప్పుడు [2]ద్వేషింపనివాడై,* ప్రకాశమున్ను, పనులందలి తగులమీన్ని, మోహమున్ను వచ్చినప్పుడు గుణాలు [3]యీరీతిని వున్నవని తలచి వూరకున్నవాడై, ఆగుణాలకు తగినచేష్టలు కాయకుండును.

* ఈ గుర్తుల మధ్యగల భాగం A లో లేదు, 1 B వానివలెనే వుండినవాడై, సాత్వి- CEF వానివలె ఉన్నవాడై సాత్వి- G వానివలె నున్నవాడై సాత్వి- 2 BCEFG చలింపనివాడై, ప్రకా- 3 B యేరీతి వున్నాను G యీరీతినిన్ని వున్నవని

24

సమదుఃఖసుఖ స్స్వస్థః సమలోష్టాశ్మకాంచనః
తుల్యప్రియాప్రియో ధీర స్తుల్యనిందాత్మసంస్తుతిః॥

సుఖము వొచ్చినప్పుడున్నూ, దుఃఖం వొచ్చినప్పుడున్నూ [1]ఆత్మయందే తలపు పెట్టుకున్నవాడై, [2]ఆత్మానుభవముగలవాడు [3]గనుక, [4]పెంచున్నూ, రాయీన్ని, [5]బంగారున్నూ సరీగా [6]జూస్తున్నూ, [7]ప్రియం వచ్చినప్పుడున్నూ, అప్రియం వచ్చినప్పుడున్నూ ధైర్యం విడువనివాడై, [8]నిందించినప్పుడున్నూ, [9]స్తుతి జేశినప్పుడున్నూ వక్కరీతిని వున్నవాడై.

1 A అప్రియం వచ్చినప్పుడున్ను ధైర్యము విడువనివాడై, ఆత్మానుభవం 2 CE లలో- ఆత్మానుభవము గలవాడు- లేదు. 3 CE లలో- గనుక- లేదు. 4 AB పెంకున్ను, CE లలో లేదు. 5 ABF బంగారమున్ను CE లలో లేదు. 6 ABFG జూస్తున్నవాడై, CE లలో లేదు. 7 ABCEFG ఆత్మానుభవంవల్లనే ప్రియంవచ్చి- 8 BCFG ఆత్మానుభవంవల్ల నిందించి- 9 AEF స్తోత్రం చేశినప్పుడున్ను B నందించి నప్పుడున్ను

25

మానావమానయో స్తుల్య స్తుల్యో మిత్రారిపక్షయోః
సర్వారంభపరిత్యాగీ గుణాతీత స్స ఉచ్యతే॥

బహుమానం చేశినప్పుడున్ను, [1]అవమానం చేశినప్పుడున్నూ, [2]చుట్టాలం దూన్ను, [3]శత్రువులయందూన్ను [4]సమచిత్తం గలవాడై, శరీరధారులు చేశే [5]వుద్యోగాలల్లా [6]వుడిగించినవాడు గుణాతీతుడు.

1 ABCEFG వుదాశీనం 2 ABCFG ఆ రీతి జేశే చుట్టాలందున్ను,E బహుమానం చేశే చుట్టాలయందున్ను, 3 B పగవారియందున్ను 4 A సమమైన తలంపు గలవాడై, BCEFG సరియైన తలపు గలవాడై, 5 B వుద్యోగాలెల్లాను G వుద్యోగాలున్ను 6 ABC వుడిగివుండెనా, వాడు E వుడిగివుండెనాయనా వాడు F వుడిగివుండీనా వాడు G విడిచివుండెనా వాడు.

26

మాం చ యోఽవ్యభిచారేణ భక్తియోగేన సేవతే
స గుణాన్ సమతీత్యైతాన్ బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే॥

యీ గుణాలను యేరీతి గెల్వవచ్చునంటేను, నాయందు దేవతాంతర [1]భజనలేని భక్తి చేశి. నన్ను [2]శేవించెనా, వాడు [3]సాత్విక, రాజస, [4]తామసాలను దాటి, బ్రహ్మభావము [5]బొందుటందుకు [6]అర్హుడవును.

1 ABCF భజనము 2 BC సేవించినవాడు EG శేవించేవాడు 3 ABCEFG యీ సాత్విక- 4 B తామసాలు E తామసగుణాలను G తామసగుణాలు 5 AFG బొందిఅందుకు BE బొందేటందుకు C బొందే అందుకు 6 ACEFG ఆత్మజ్ఞానం గలవాడౌను. B ఆత్మగలవాడౌను.

27

బ్రహ్మణో హి ప్రతిష్ఠా హ మమృతస్యావ్యయస్య చ
శాశ్వతస్య చ ధర్మస్య సుఖస్యైకాంతికస్య చ॥

[1]యేదిగారణానబట్టుండి భక్తియోగంచాతను నన్నూ సేవిస్తేను [2]అమృత స్వరూపుడైన చేటులేని ఆత్మకు నేను ఆధారమైనవాడను, అటువలెనే నిలుకడయిన ధర్మానకున్నూ [3]పొందదగిన సుఖానకు కారణం నేను.

1 B ఆత్మకు నేను ఆధారము. అది గారణాన- 2 B ఆత్మస్వరూపుడనైన ఆత్మకు- E అమృతస్వరూపుడునైన చేటులేని ఆత్మకు- 3 ACFG జ్ఞానికి బొందదగిన సుఖానకున్ను BE జ్ఞానికిన్ని బొందదగిన సుఖానకున్ను

ఇతి శ్రీమత్తాళపాక అన్నమాచార్యుల కొమారుడు పెదతిరుమలయ్యంగారు భగవద్గీతార్థము తెనుగు చేశి వ్రాయించిన పధ్నాలుగో అధ్యాయము.

A గుణత్రయ విభాగయోగోనామ చతుర్దశోऽధ్యాయః. ఇది శ్రీమత్తాళ్లపాక అన్నమయగారి పుత్రుడు తిరమలప్ప భగవద్గీతలు తెనిగించెను.

B హరిః ఓం తత్సదితి భగవద్గీతాసూపనిషత్సు పరబ్రహ్మవిద్యాయాం శత సహస్రికాయాం సంహితాయాం వయ్యాసిక్యాం యోగశాస్త్రనిర్ణయే శ్రీమన్మహాభారతే శ్రీభీష్మపర్వణి శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే సకలవేదాంతశాస్త్రామృతే ప్రకృతి గుణత్రయవిభాగయోగోనామ చతుర్దశోऽధ్యాయః.

C యిది శ్రీమత్తాళపాకఅన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమ......భగవద్గీతార్థం తెలుగు చేశి వ్రాయించి నందు పదునాలుగో అధ్యాయం సంపూర్ణం.

E ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే గుణత్రయవిభాగయోగోనామ చతుర్దశోऽధ్యాయః.

F పధ్నాలుగో అధ్యాయం సంపూర్ణం.

G ఇది [ప]దునాలుగో అధ్యాయము సంపూర్నము.

పదిహేనో అధ్యాయం

పురుషోత్తమయోగం

1

ఊర్ధ్వమూల మధశ్శాఖ మశ్వత్థం ప్రాహు రవ్యయమ్
ఛందాంసి యస్య పర్ణాని య స్తం వేద స వేదవిత్॥

[1] మొదలు యీ సంసార [2] మనే అశ్వత్థవృక్షము వేళ్లు [3] మీదూన్ను, కొమ్మలు [4] కిందుగానున్నా గలిగినది. యిటనగా యేమనుటంటేను, బ్రహ్మదేవునినుండి యీ సంసారము [5] నడచినది గనుక, మొదలు మీదాయెను. [6] ఆ కింద రాగాను, దేవతలు, మనుష్యులు, [7] పక్షులు [8] మొదలయినవి అన్నీన్ని శాఖోపశాఖలయి పుట్టెగనుక, కొమ్మలు [9] కిందైనది. యీ వృక్షనకు వేదాలే ఆకులు. యిటువంటి సంసార వృక్షమును యెవడు యెరుగును, వాడు వేదము నెరిగినవాడు.

1 B లో_ మొదలు_ లేదు. E లో_ మొదలు యీ సంసారమనే. ....
.........యీ సంసారము నడచినది గనుక_అన్న భాగం లేదు. 2 BC మనేడి 3 A మీదనున్న 4 AG క్రిందున్నగా గలిగినది. B కిందున్న ఆయను. CF కిందున్నగా కలిగినది. 5 AFG నడచివచ్చినది గనక B నడిచివచ్చినది గనక C వచ్చింది గనక 6 ABF యీ క్రిందను రాగారాగాను, C యీ కిందను రాగాను, E యీ మీదను రాగాను, G యీకిందను రాగాను, రాగాను, 7 A మృగాలు, పక్షులు B పక్షిజాతులు G పక్షులున్న 8 ACEFG మొదలుకొని యివి అన్నిన్ని B మొదలు కొని యీ యిన్నిన్ని 9 ACG క్రిందైనవి. B నిండినవి.

2

అధ శ్చోర్ధ్వం ప్రసృతా స్తస్య శాఖా
గుణప్రవృద్ధా విషయప్రవాళాః
అధశ్చ మూలా న్యనుసంతతాని
కర్మానుబంధీని మనుష్యలోకే॥

[1]ఆ సంసారవృక్షంయొక్క మనుష్యులు మొదలయిన కొమ్మలు [2]తమ తమ కర్మాలను జన్మాంతరాలనే [3]పెక్కు కొమ్మలు పెట్టగాను. విషయాలనే చిగుళ్లు [4]చిగిరించి, గుణత్రయముచాతను [5]తిరుగా స్వర్గాది[6]లోకాలందు బుట్టింపుచూన్ను. యీకర్మములనే [7]వూడలు యీరీతిని [8]అంతటా జుట్టుకొన్నది(వి).

1 A ఆ సంసారముయొక్క 2 C తమ కర్మాలను E తమ తమను కర్మాలను 3 A కొమ్మలు BEF పక్కొమ్మలు C పక్కొమ్మ 4 C చిగిరించెను. E లో లేదు. 5 ABCFG బెరిగి, క్రిందున్ను, మీదున్ను నిండెను. బ్రహ్మలోకం మొదలుగా గల యీ వృక్షానకు వారి వారి కర్మాలు అనే యీ వూడలు బలశి, మనుష్యాదిజన్మాల బుట్టించి, ఆ జన్మాల జేశిన కర్మాలచేతను తిరుగా E బెరిగి, మీదున్ను నిండెను. బ్రహ్మలోకం మొదలుగా గల యీ వృక్షానకు వారివారి కర్మాలనే యీ వూడలు బలిశి, మనుష్యాది జన్మాలు బుట్టించి, ఆ జన్మాలను చేశే కర్మముచేతను తిరుగ 6 B లోకాలందు పుట్టించును. C భోగాలందు బుట్టింపుచున్ను, E లోకాలను పుట్టించుచున్ను, 7 E ఊడలువారి అంతటనూ 8 ABCFG అంతటా అల్లుకొన్నవి. E అంతటనూ అల్లుకొన్నది.

3

న రూప మస్యేహ తథోపలభ్యతే
నాంతో నచాది ర్నచ సంప్రతిష్ఠా
అశ్వత్థ మేనం సువిరూఢమూల
మసంగశస్త్రేణ దృఢేన ఛిత్వా॥

యిటువంటి సంసార[1]వృక్షంయొక్క [2]స్వరూపము [3]సంసారులచాత యెరుగబడదు. [4]బ్రహ్మదేవునినుండి [5]సంసారపరంపర [6]యెంచుకరాను [7]శక్యముగాదు గనుక, [8]మొదలులేనిది. అజ్ఞానము యీసంసారానకు మూలము అయివుండిన్ని, యీ అజ్ఞానమందే యీ సంసార మున్నదని తెలియరానటువంటిదై, యీరీతిని [9]పాదుకొని వేళ్లపారిన యీ సంసారవృక్షమును, [10]వైరాగ్యంచాత [11]యిందుకు తగులుపడ[12]కుండుట అనే [13]గొడ్డటిచాతను నరికి.

1 E చక్రముయొక్క 2 E లో -స్వరూపము- లేదు. 3 E వారలచాత 4 B బ్రహ్మదేవున్నుండి E బ్రహ్మదేవునుండిన్ని 5 B లో -సంసారపరంపర- లేదు. F సంతానపరంపర 6 B యెంచాను C యెంచను 7 B శక్యముగాదు. అటుగనక,

G శక్యపడదు గనక, 8 ACEFG అంతములేదు. తన్నుండి తమ తండ్రి, తమ తాతను, యీ రీతిని యంచను శక్యము గాదు గనుక, మొదలు లేనిది– B తన్నుండి తండ్రి, తాతను, యీ రీతిని యంచనూ శక్యము గాదుగనక, మొదలులేనిది– 9 ABCFG పాతుకొని వేళ్లువారిన E పాతుకొని వేళ్లుబారి[న] 10 B లో– వైరాగ్యంచాత– లేదు. 11 ABCEF యిందు G యందు 12 ACEFG కండు టనెడి B కుండు ననెడి 13 A ఘట్టియైన గొడ్డంటిచాత నరికి BCEF ఘట్టియైన గొడ్డటిచాత నరికి G ఘట్టైన గొడ్డంటచేత నరికి

4

తతః పదం తత్పరిమార్గితవ్యం
యస్మిన్ గతా న నివర్తంతి భూయః
తమేవ చాద్యం పురుషం ప్రపద్యే
యతః ప్రవృత్తిః ప్రసృతా పురాణీ॥

వైరాగ్యంవల్లనే యిటువంటి పదవి బొందితేను యీ సంసారదుఃఖానకు తిరిగిరారు. అటువంటి స్థానం వెదకదగినది. [1]ఆస్థానం బొందుట [2]యేరీతి బొందు నంటేను, [3]యేదేవునివల్ల అనాదియైన ప్రకృతివల్ల యీ సంసారం [4][నడుపింప] బడెనంటే అటువంటి దేవుని శరణు [5]జొచ్చితేను [6]సంసారదుఃఖం గడచి [7]మోక్షము బొందును.

1 B ఆ స్థానమును E ఆ స్థలము 2 A యేరీతి అంటేను, BCFG యేరీతి నంటేను, E యేరీతి అంటే, 3 B యే దేవునిదియైన అనా– 4 AEG నడుపింపబడెను, అటువంటి B నడిపింపబడెను, అటువంటి CF నడపింపబడెను, అటువంటి 5 AG జొత్తేను B చొచ్చి CEF చొత్తేను 6 ACEFG యీ సంసారదుఃఖమును గడచి, B యీ సంసారదుఃఖాల నణచి, 7 AEG మోక్షమును బొందవచ్చును. B మోక్షము బొందింపబడేను. CF మోక్షము బొందవచ్చును.

5

నిర్మానమోహా జితసంగదోషా
అధ్యాత్మనిత్యా వినివృత్తకామాః
ద్వంద్వైర్విముక్తా స్సుఖదుఃఖసంజ్ఞై
ర్గచ్ఛంత్యమూఢాః పదమవ్యయం తత్॥

యీ రీతిని యెవ్వరైనాను చేశిరా అంటేను, పెద్దలు [1]ఆత్మ దైవ(దేహ)మని తలచెడి అజ్ఞానమును విడిచిన[2]వారై, యీ [3]భోగాల ననుభవించవలె ననెడి [4]ఆశలు విడిచి యీ ప్రకృతిసంగదోషమును [5]గెలిచినవారు అయి, [6]ఆత్మజ్ఞానమే విద్య [7]గలవారై, కోరికెలల్లా మాని, సుఖ దుఃఖాలనే ద్వంద్వాలచాత విడువబడిన[8]వారై [9]ఆత్మస్వరూపమును [10]బొందుదురు.

1 AEG దేహమే ఆత్మయని తలంచెడి BF దేహమే ఆత్మని తలచెడి C దేహమే ఆత్మని తలచే 2 ABCFG వార్లై, 3 B భోగాలు అనుభవింపవలెననే 4 AG ఆసల విడిచి, B ఆశలు విడిచినవార్లై, C ఆసలు విడిచి, E ఆశ విడిచి, F ఆస విడిచి, 5 ABCEFG గెలిచినవార్లై, 6 AFG ఆత్మజ్ఞానమనే విద్యగలవార్లై, B లో– ఆత్మజ్ఞానమే విద్యగలవారై, కోరికెలల్లా మాని, సుఖదుఃఖాలనే ద్వంద్వాలచాత విడువబడినవారై– అన్న భాగం లేదు. C ఆత్మజ్ఞానమే విద్యగా గలవార్లై, E జ్ఞానము అనే విద్యగలవారై, 7 ACEFG దుఃఖాలనెడి 8 ACFG వార్లై 9 AC ఆత్మజ్ఞానము మరువకవుండినవార్లు చేటులేని ఆత్మస్వ– B ఆత్మజ్ఞానమును మరువకుండినవార్లై, జోడులేని ఆత్మస్వ– E ఆత్మజ్ఞానము మరువకవుండినవారు చేటులేని ఆత్మస్వ– F ఆత్మజ్ఞానమును మరువకవుండినవార్లు చేటులేని ఆత్మస్వ– 10 E పొందుచుందురు. F బొందుచుండుదురు.

6

న తద్భాసయతే సూర్యో న శశాంకో న పావకః
యద్గత్వా న నివర్తంతే తద్ధామ పరమం మమ॥

ఆత్మ అనెడి [1]జ్యోతిస్సును జ్ఞానమే [2]కాన్పింపజేసుగాని, ఆ యాత్మ స్వరూపమును [3]సూర్యుడున్నూ, చంద్రుడున్నూ, అగ్నిన్ని కాన్పింపజాయ లేవు. [4]యీ ఆత్మతత్వం బొందినవారు [5]మరీ తిరిగిరారు, అటువంటి [6]ఆత్మతత్వం నాయధీనమైన సొమ్మైవున్నది గనుక, పరమమైన జ్యోతి స్సనిపించుకొనును.

1 AEG జ్యోతిస్సున్ను 2 B కాన్పింపగజేసుగాని, 3 ACEFG సూర్యుడున్ను కాన్పింపజాయలేడు. చంద్రుడున్ను కాన్పింపజాయలేడు. అగ్నిన్ని కాన్పింపజాయలేడు. యీ ఆత్మ– B సూర్యుడున్నూ గాన్పింపగజాయలేడు. చంద్రుడున్నూ గాన్పింపగాజాయలేడు. అగ్నిదేవుడున్ను గాన్పింపగాజాయలేడు. యీ యాత్మ– 4 CF యే యాత్మతత్వం G యీ ఆత్మస్వరూపం 5 ACEFG మరి B లో లేదు. 6 AG ఆత్మస్వరూపము అధనమైన సొమ్మైనది. అటుగనుక, అది పరమమైన జ్యోతిస్సు అనిపించు

కొనును. BCF ఆత్మస్వరూపము నాయాధీనమై నా సొమ్మైనది. అటుగనక, అది పరమమైన జ్యోతిస్సు అనిపించుకొనును. E ఆత్మస్వరూపము నా అధీనమై నా సొమ్మాయ గనక, అది పరమమైన జ్యోతిస్సు అనిపించుకొనును.

7

మమైవాంశో జీవలోకే జీవభూత స్సనాతనః
మన షష్ఠా నీంద్రియాణి ప్రకృతిస్థాని కర్షతి॥

యీరీతిని [1]నాదాసుడై [2]నాయధీనమయిన జీవుడు, కర్మవాసనచాతను [3]దేవ మనుష్యాదులు మొదలయిన ప్రాణులలోను [4]తాను వక్కడై, [5]పూర్వమందలి జ్ఞానమల్లాను కొంచపరచుకొని, ప్రకృతివల్లబుట్టిన మనస్సున్నూ, [6]పంచేంద్రియాల నూన్ను వూడుచుకొని తిరుగును. యిటనగా యేమనుటంటేను. *

1 C నాదాసుడైన, E అనాదియై, నాదాసుడైన 2 ABCF అనాదియైన జీవుండు E జీవుడు 3 ABCEFG దేవతలు, మనుష్యులు మొదలైన 4 AEFG తానున్ను వొకడై, B లో- తాను- లేదు. C తానున్ను వొక్కడై, 5 A పూర్వమందుల జ్ఞానమల్లాను B పూర్వమందలి జ్ఞానము నెల్లాను C పూర్వమందలి విజ్ఞానమల్లాను E పూర్వమందు విజ్ఞానమల్లాను G యీ పూర్వమందలి జ్ఞానమల్లాను 6 A పంచేంద్రియాలను యీడ్చుకో తిరుగును. BFG పంచేంద్రియాలా యీడ్చుక తిరుగును. C పంచేంద్రియాలనున్ను యీడ్చుకొని తిరుగును. E పంచేంద్రియాలను యీడ్చుక తిరుగును. * ACFG సంసారమందుల ఆత్మకీజ్ఞానము మాయగప్పి, కొంచమై వుండును. స్వభావమైన ఆత్మను జ్ఞానము ఘనమై వుండు ననుట. B సంసారమందలి ఆత్మజ్ఞానము మాయగలశి, కొంచెమై వుండును. స్వభావమైన జ్ఞానము ఘనమై వుండుననుట. E సంసారమందలి ఆత్మనే జ్ఞానము మాయగప్పి, కొంచమై వుండును. స్వభావమైన ఆత్మకు జ్ఞానము ఘనమై వుండు ననుట.

8

శరీరం య దవాప్నోతి యచ్చాప్యుత్క్రామతీశ్వరః
గృహీత్వైతాని సంయాతి వాయుర్గంధానివాశయాత్॥

ఆత్మ [1]వకరి శరీరమందు [2]ప్రవేశించే అప్పుడున్ను [3]ఆ శరీరం విడిచే అప్పుడున్నూ [4]తన యింద్రియాలకు [5]తానే యేలికె గనుక, ఆ [6]యింద్రియాలున్నూ

పంచతన్మాత్రలూన్ను వెంటనే [7]కొంచుబోవును. [8]అణువై కానరాని [9]ఆత్మ యింత వట్టున్ను [10] కొంచుబోవును.

1 ABEFG వొక 2 AEG ప్రవేశించినప్పుడున్ను, B ప్రవేశించేటప్పుడున్ను, 3 B లో -ఆ శరీరం విడిచే అప్పుడున్నూ- లేదు. 4 AE మరివక శరీరం ప్రవేశించి నప్పుడున్ను తన- C మరివొక శరీరం ప్రవేసి ... అప్పుడున్ను తన- FG మరొక శరీరం ప్రవేశించేటప్పుడున్ను తన- 5 ACEFG తాను Bలో లేదు. 6 AEF యింద్రియాలు, పంచతన్మాత్రలను BC యింద్రియాలను, పంచతన్మాత్రలను 7 AEFG కొంపోవును. 8 AEG అణువైన 9 B జీవుడు 10 A యేరీతిని గొంపోవును అంటేను, అందుకు దృష్టాంతం. పువ్వులు, గంధం, కస్తూరి మొదలైన వస్తువులందుండి వాయువు, అందుల పరిమెళాలను వెంట కొంపోయినట్టే యీ ఆత్మాను యింతవట్టున్ను గొంపోవును. B యేరీతిని గొంపోవునంటేను, అక్కడికి దృష్టాంతం. పువ్వుల, గంధ, కస్తూరి పరిమెళాల నుండే వాయువు, అందలి పరిమెళాలను వెంట గొంపోయినట్టు ఆత్మ యింతవట్టున్ను వెంట గొంపోవును. C యేరీతి కొంచున్ను పోవు నంటేను, అక్కడను దృష్టాంతం. పువ్వులు, గంధం, కస్తూరి మొదలైన వస్తువులందుండిన వాయువు, అందలి పరిమళాలను వెంట గొంపోయినట్టే యీ యాత్మను యింతవట్టున్ను కొంపోవును. E యేరీతిని గొంపోవును అంటేను, అందుకు దృష్టాంతం. పువ్వులు, గంధం, కస్తూరి మొదలైన వస్తువులందు వుండిన పరిమళమును, వాయువు యేరీతిని వెంట గొంపోవును, ఆ తీరె యింతవట్టున్ను గొంపోవును. F యేరీతి గొంపోవును అంటేను, అక్కడను దృష్టాంతరం. పువ్వులు, గంధం, కస్తూరి మొదలైన వస్తువులందుండిన వాయువు, అందలి పరిమెళాలను వెంట గొంపోయినట్టే యీ యాత్మను యింతవట్టున్ను గొంపోవును. G యేరీతిని గొంపోవును అంటేను, అక్కడను దృష్టాంతం. పువ్వులున్ను, గంధమున్ను, కస్తూరి మొదలైన వస్తువులందుండిన వాయువు, ...ళాలను వెంట గొంపోయినట్టే యీ ఆత్మను యింతవట్టున్ను కొంపోవును.

9

శ్రోత్రం చక్షుః స్పర్శనం చ రసనం ఘ్రాణమేవ చ
అధిష్ఠాయ మన శ్చాయం విషయా నుపసేవతే॥

[1]ఆ యాత్మ కొంపోయే యింద్రియాలు [2]యేవంటేను, చెవులందుండే [3]శ్రోత్రేంద్రియమూన్ను, కన్నులందుండే చక్షురింద్రియమూన్ను, [4]వడలనుండే

స్పర్శేంద్రియమూన్ను, [5]నాలికెందువుండే రసేంద్రియమూన్ను, [6]ముక్కున నుండే ఘ్రాణేంద్రియమూన్ను, యిన్నిటికీన్ని శ్రేష్ఠమయిన మనస్సున్ను, ఆ యాత్మ యింత వట్టున్ను [7]చేపట్టుకొని, [8]వినుట, కనుట, [9]అంటితే యెరుగుట, చవి యెరుగుట, పరిమెళ మెరుగుట అనెడి యీ విషయాలను అనుభవిస్తున్నొండును.

1 AF ఆత్మ గొంపొయ్యే B ఆత్మను గొంపొయ్యే CG ఆ యాత్మ గొంపొయ్యే E ఆయాత్మనయ్యే యింద్రి- 2 ACF యేవేవి అంటేను, B యేవి యేవి అంటేను, G యేదేది అంటేను, 3 G శ్రోత్రేంద్రియాలున్ను, 4 AF తోలియందుండే స్పర్శనేంద్రియమున్ను, B తోలున నంటే స్పరిశేంద్రియమున్ను, C చర్మమందుండే స్పర్శేంద్రియమున్ను, E త్వగందుఉండే స్పర్శేంద్రియము, G తోలందుండే స్పర్శేంద్రియమున్ను, 5 AG నాలుకయందుండే రసనేంద్రియమున్ను, B నాలుక రసనేంద్రియమున్ను, C నాలికెందు రసనేంద్రియమున్ను, E జిహ్మయందు ఉండే రసనేంద్రియము, F నాలికందుండే రసనేంద్రియమున్ను, 6 B ముక్కున నుండిన ఘ్రాణేంద్రియమున్ను, E ముక్కున ఉండే ఘ్రాణేంద్రియము, 7 B చేపట్టి, 8 E లో- వినుట, కనుట, అంటితే యెరుగుట, చవి యెరుగుట, పరిమెళ మెరుగుట అనెడి యీ విషయాలను-అన్న భాగం లేదు. 9 ABCG అంటితే యెరుగుట F లో లేదు.

10

ఉత్క్రామంతం స్థితం వాపి భుంజానం వా గుణాన్వితం
విమూఢా నానుపశ్యంతి పశ్యంతి జ్ఞానచక్షుషః॥

యీరీతిని [1]గుణత్రయరూపమయిన దేహముతోడగూడి, మనుష్యాది[2]దేహాలందు బొంది, ఆ[3]దేహంవల్లనుండి వెళ్లిపొయ్యేటప్పుడున్నూ, [4]దేహమందుండి విషయాలను అనుభవించేఅప్పుడున్నూ, యీ ఆత్మను, దేహమున్నూ [5]వేరే వేరే అని మూఢులయినవారు [6]యెరుగరు. జ్ఞానమార్గమందు దృష్టిగలవారు యీదేహమున్ను, ఆత్మను [7]వేరే అని [8]యెరుగుచుందురు.

1 G గుణత్రయమున్ను తన రూపమే దేహ- 2 ABCFG దేహాల బొంది, E దేహాలను పొంది, 3 A దేహంవల్ననుండిన్ని B దేహాలనుండి E దేహంవల్లవుండి G దేహమునుండి 4 A దేహాన వుండే అప్పుడున్ను, ఆ దేహామందుండి విషయాలను- B దేహామందు వుండేటప్పుడున్ను, దేహవిషయాలను- C దేహామందుండే అప్పుడున్ను, ఆదేహామందుండే విషయాలను- E ఆ దేహామందువుండే అప్పుడున్ను, ఆ దేహామందుండి విషయాలను- F దేహామందుండే అప్పుడున్ను, దేహామందుండే విష

యాలను- G దేహమందు వుండేటప్పుడున్ను, దేహమందువుండి విషయాలను- 5 A యేకమని B వేరని CEF వేరే యని 6 A అనుకొందురు. G తెలియరు. 7 CG వేరే వేరే యని 8 F యెరుగుచుందురు.

11

యతంతో యోగిన శ్చైనం పశ్యంత్యాత్మన్యవస్థితమ్
యతంతోఽప్యకృతాత్మానో నైనం పశ్యంత్యచేతసః॥

నన్ను శరణు జొచ్చి నా [1] కృపవల్లను కర్మయోగమందు యత్నం [2] చేశి. అందువల్లనె నిర్మలమయిన మనస్సుగల యోగీంద్రులు యోగద్రిష్టిచాతను, శరీరమందుండగానున్న [3] ఆత్మ, [4] శరీరంకంటేను అన్యునిగా నెరుగుదురు. [5] నన్ను శరణు జొరనివారికి మనస్సు నిర్మలం కాదు గనుక. [6] ఆత్మ నెరిగేనని యత్నం చేశినాను. వారు ఆత్మను [7] దేహముకంటేను అన్యమని యెరుగరు.

1 E దయవల్లను 2 AG చేసే అందువల్లనే E చేసేటందువల్లనే 3 BE ఆత్మను 4 ABCFG తన శరీరంకంటె 5 B లో- నన్ను శరణు జొరని............ ....అన్యమని యెరుగరు- అన్న భాగం లేదు. 6 ACG ఆత్మ నెరింగేమని E ఆత్మను యెరిగేమని F ఆత్మ నెరిగేమనే 7 ACEF దేహంకంటె అన్యమని యెరుంగలేరు. G దేహంకంటేను అన్యమని యెరగలేరు.

12

య దాదిత్యగతం తేజో జగద్భాసయతేఽఖిలమ్
య చ్చంద్రమసి యచ్చాగ్నౌ తత్తేజో విద్ధి మామకమ్॥

మరీన్ని నాప్రభావం యెటువంటిదంటేను. సకల [1] లోకాలున్ను ప్రకాశింప [2] జేశేటటువంటి సూర్యునియొక్క తేజస్సున్ను. [3] చంద్రునియొక్క తేజస్సున్ను. అగ్నియందుండే తేజస్సున్ను. వారు నన్ను పూజింపగాను వారికి [4] ఆ తేజస్సు నేనే యిస్తిని గనుక, [5] ఆతేజస్సు నాసంబంధంబైనదని యెరుగుము.

1 E లోకాలకున్ను 2 A జేశినటువంటి BCEFG జేశే అటువంటి 3 AEG చంద్రునియందు, అగ్నియందు వుండేటి తేజస్సున్ను, వారు- B చంద్రునియొక్క తేజస్సున్ను, అగ్నియందు వుండెడి తేజస్సున్ను, వారు- C చంద్రునియందున్ను, అగ్నియందుండెడి తేజస్సున్ను, వారు- F చద్రుంనియందు, అగ్నియందు బుట్టెడి

తేజస్సున్ను, వారు- 4 B లో- ఆతేజస్సు- లేదు. G ఆ తేజస్సునున్ను 5 G ఆ నా తేజస్సు

13

గా మావిశ్య చ భూతాని ధారయామ్యహమోజసా
పుష్ణామి చౌషధీ స్సర్వా స్సోమో భూత్వా రసాత్మకః॥

భూమి[1] యందున్ను నేనే ప్రవేశించి, నాదివ్యశక్తిచాతను [2] నేనే ధరిస్తున్నాడను. అటువలెనే అమృతస్వరూపుడయిన [3] చంద్రునిలోను నేనే ప్రవేశించి, [4] నాశక్తిచాతను సమస్తమయిన [5] వృక్షాలలోను పోషిస్తున్నాడను.

1 C యందులోనున్ను 2 B నే ధరియిస్తున్నాడను. 3 ACEF చంద్రునందున్ను నేనే ప్రవేశించి, B చంద్రునందున్ను వుండి, నాశక్తి- G చంద్రుడందున్ను నేనే ప్రకాశించి, 4 ABEF నాశక్తిచాతనే C నాశక్తినే 5 ACEFG వృక్షాలను, లతలను పోషిస్తున్నాడను. B వృక్షాలున్ను పోషిస్తున్నాడను.

14

అహం వైశ్వానరో భూత్వా ప్రాణినాం దేహమాశ్రితః
ప్రాణాపానసమాయుక్తః పచామ్యన్నం చతుర్విధమ్॥

నేను [1] దీపాగ్నియందు ప్రవేశించి సమస్తమయిన ప్రాణుల [2] కడుపులను [నిలిచి]. [3] పుచ్చుకొనే అటువంటీన్ని. [4] నమలేటివీన్ని. [5] జుర్రుకునేటివీన్ని. [6] నాకేటివీన్ని యీ [7] చతుర్విధాలయిన అన్నమున్ను ప్రాణా[8] పానాలనెడి [9] వాయువును ప్రేరేపించి. ఆ యన్నమును పాకమును బొందింతును.

1 ABEF దీపనాగ్నియందు 2 ACE కడుపులోనున్ను నిలిచి, BFG కడుపులలోనున్ను నిలిచి, 3 ABCF యీప్రాణులు ఆహారం పుచ్చుకొనే అటువంటి E యీ ప్రాణులు ఆహారం పుచ్చుకొనేటటువంటిది G ప్రాణు...... 4 A నమిలేటివిన్ని, BG నమలేటివి, C నమలేటిదిన్ని, E నములుట, 5 A జుర్రుకొనేటివిన్ని B నంజేటివి. C జుర్రుకొనెడివిన్ని, E జుర్రుట, F జుఱ్ఱుకొనేవిన్ని, 6 A నాకేవిన్ని, త్రాగే అటువంటివిన్ని యీ చతు- B నాకేటివి, త్రావేటివి ...టువంటి యీ చతు- CF నాకెడివిన్ని, త్రాగే అటువంటివిన్ని యీ చతు- E నాకుట, త్రాగుట యీ చతు- 7 ABCEF చతుర్విధమైన 8 AE పానాలనేటి 9 A వాయువును చే(ప్రే)రించి,

B వాయువులందు ప్రవేశించి, CEF వాయువులను ప్రేరేచి, 10 B పాకం బొందిం తును. C పాకమున బొందింతును. G పాకము నొందింతును.

15

సర్వస్య చాహం హృది సన్నివిష్టో
మత్తః స్మృతి ర్జ్ఞాన మపోహనం చ
వేదైశ్చ సర్వై రహమేవ వేద్యో
వేదాంతకృ ద్వేదవిదేవ చాహమ్॥

[1]సమస్తమయిన ప్రాణులకున్నూ జ్ఞానం [2]అంటెడి స్థలమయిన హృదయ కమలమందు [3]అంతర్యామినై [4]నిలిచివుండుదును. అటుగనుక [5]నావల్ల అందరికిన్ని [6]తలపు గలుగును. [7]నావల్లనే యెరుక గలుగుటను. నావల్లనే జ్ఞానం [8]పుట్టకుండుటను. వేదాలచాతను యెరుగదగిన [9]వాడను నేనే. వేదోక్తమయిన [10]యజ్ఞానుష్ఠానము జేస్తేను ఫలము [11]నిచ్చెడివాడను నేనే. యిటువంటి వేద[12]స్వరూపము యెరిగిన[13]వాడ నేనే.

1 CE సమస్తప్రాణులకున్ను 2 ACEFG పుట్టెడి స్థలమైన B పుట్టెడు స్థళమైన 3 E అంతర్యామియై 4 G నిలిచియుందును. 5 A నావల్ననే BEFG నావల్లనే C నావల్లను 6 BCEF తలపు గలుగుటాను, G తలపు లగుటాను, 7 E లో-నావల్లనే-లేదు. 8 AB వుండకుండుటాను. CFG పుట్టకుండుటాను. E పుట్టుటాను. 9 ABCF వాడా నేనే. EG వాడ నేనే. 10 AG జ్ఞానానుష్ఠానము చేస్తేను B యజ్ఞాలు శేశినా 11 AEG నిచ్చినవాడా నేనే. BC నిచ్చేవాడా నేనే. F నిచ్చేవాడ నేనే. 12 ABCEFG స్వరూపమును 15 ABEF వాడా నేనే.

16

ద్వా విమౌ పురుషౌ లోకే క్షర శ్చాక్షర ఏవ చ
క్షర స్సర్వాణి భూతాని కూటస్థోఽక్షర ఉచ్యతే॥

ఆవేదాలకు సారమైన అర్థం [1]యెట్టిది అంటేను, లోకమందు క్షరుడున్నూ, అక్షరుడున్నూ అనగాను యిద్దరు పురుషులు గలరు. బ్రహ్మాదేవుడు మొదలయిన సమస్తప్రాణుల శరీరాలయందున్నూ [2]వుండి సంసారంచేశే జీవుడు [3]క్షరు డనిపించుకొనును. [4]యీసంసారసంగంలేక, ఆనందస్వరూపుడై, వికారంలేక [5]బ్రహ్మాను భవంతో గూడివుండెడి యటువంటి ముక్తుడయిన జీవుడు అక్షరు డనిపించుకొనును.

1 ACE యెటువంటిది B యేంది 2 BEF వుండే 3 B క్షరుడు. B లో -అనిపించుకొనును- లేదు. 4 A యీ సంసారమువార్కి- సంగము లేక F లో- యీ సంసారసంగంలేక- ....అక్షరుడనిపించుకొనును- అన్న భాగం లేదు. 5 A బ్రహ్మానుభావముతో వుండెడి అటువంటి ముక్తుడైన జీవుడు- B బ్రహ్మానుభవముతో వుండెడి జీవుడు- CE బ్రహ్మానుభవముతో నుండే అటువంటి ముక్తుడైన జీవుడు-

17

ఉత్తమః పురుష స్త్వన్యః పరమాత్మే త్యుదాహృతః
యో లోకత్రయ మావిశ్య బిభ ర్త్యవ్యయ ఈశ్వరః॥

[1]వుత్తమపురుషుడై తేను యీ బద్ధులయిన, [2]ముక్తులయిన జీవులకంటె అన్యుడయిన, సమస్తవేదాలందున్నూ [3]యితడు [4]పరమాత్మ అని పలుకబడినవాడు. [5]అదెట్టిదంటేను. బద్ధులయిన జీవులు, ముక్తులు అయిన జీవులు, ప్రకృతి అనెడి యీ మూటియందున్నూ [6]అంతర్యామినై ప్రవేశించి యింతవట్టున్నూ ధరిస్తున్నాడు. అతడే చేటులేనివాడున్నూ, అతడే స్వామీన్ని.

1 E ఉత్తమపురుషుడైన కారణం యీ- F వుత్తమపురుషుడైన యీ- 2 BE లలో- ముక్తులయిన జీవులకంటె .... అదెట్టిదంటేను బద్ధులయిన- అన్న భాగం లేదు. 3 ACFG యీతడు 4 C లో- పరమాత్మ అని పలుక........... అంతర్యామినై- అన్న భాగంలేదు. 5 AG అది యెట్లంటేను, F అదెట్టంటేను, 6 AEFG అంతర్యామియై

18

యస్మా త్క్షర మతీతో౽హ మక్షరాదపి చోత్తమః
అతో౽స్మి లోకే వేదే చ ప్రథితః పురుషోత్తమః॥

[1]యేదిగారణానబట్టుండై నానేమి బద్ధులయిన జీవులకంటేను అధికుడనై, [2]ముక్తులయిన [3]జీవులకంటె ఘనుడనై [4]వుందును. [5]అదిగారణాన లోకమందున్నూ, [6]వేదమందున్నూ, శ్రుతులందున్నూ [7]స్మృతులందున్నూ పురుషోత్తముడనని [8]ప్రథితుడనై తిని.

1 E యేదిగారణానబట్టుండైనాను 2 A లో– ముక్తులయిన జీవులకంటె ఘనుడనై– లేదు. 3 E జీవులకు ఘను– 4 ACEFG వుండుదును. 5 ABCEFG ఆదిగారణానబట్టుండి 6 B లో– వేదమందున్నూ– లేదు. E వేదక్రతువులయందున్ను, స్మృతు– 7 B పరమమందున్ను E స్మృతులయందున్ను 8 ABFG ప్రసిద్ధుడనైతిని. C నే ప్రసిద్ధుడనైతిని. E లో లేదు.

19

యో మా మేవ మసమ్మూఢో జానాతి పురుషోత్తమమ్
స సర్వవి ద్భజతి మాం సర్వభావేన భారత॥

[1]యెవ్వడైనానేమి యిప్పుడు నే జెప్పిన ప్రకారానను [2]బద్ధులయిన జీవులకంటేను, ముక్తులైన జీవులకంటేను ఘనుడనై, [3]చేటులేని [4]అటువంటి [5]పురుషోత్తముడని [6]నిన్ను యెరుగును, వాడు సర్వమయిన జ్ఞానమున్నూ యెరిగినవాడై, వో భారతుండా: సమస్తమైన [7]భావాలున్నూ [8]నన్నేభజించును.

1 ABCFG యెవ్వడాయనేమి 2 AG బద్ధజీవులకంటె, ముక్త– B బద్ధముక్తజీవులకంటెను ఘనుడనై– 3 AG లలో– చేటులేని– లేదు. CF చేటులేనటువంటి 4 B లో– ఆటువంటి– లేదు. 5 ABFG పురుషోత్తముండనని 6 ACFG నన్ను B లో– నిన్ను– లేదు. 7 ABCFG భావాలందున్ను E భావాలయందున్ను 8 B లో– నన్నే– లేదు.

E లో ఈ శ్లోక తాత్పర్యాలు లేవు. తాత్పర్యంలో చివరిభాగం 18వ శ్లోకతాత్పర్యంతో కలిపి వ్రాయబడి ఉంది.

20

ఇతి గుహ్యతమం శాస్త్ర మిద ముక్తం మయానఘ
ఏత ద్బుద్ధ్వా బుద్ధిమాన్ స్యా త్కృతకృత్యశ్చ భారత॥

[1]యీరీతి నీకు జెప్పిన యీపురుషోత్తమయోగము మిక్కిలిన్ని రహస్యమయినటువంటి శాస్త్రము. నీవు నామీద భక్తిగలవాడవు గనుక, పాపరహితుడవై యిది వినయోగ్యుడవని నీకు జెప్పితిని. యిది యెరిగినవాడు [2]బుద్ధిమంతుడున్నౌను. వాడు శాయవలశిన [3]పనులల్లాను చేశినవాడౌను.

1 ABCEFG యీరీతిని 2 AG బుద్ధిమంతుడు అవును. BF బుద్ధిమంతుడున్ను అవును. C బుద్ధిమంతుడవును. E బుద్ధిమంతుడగును. 3 AC పనులల్లాను జేశినవాడే

B పనులు శేశినవాడౌను. E ప్రయోజనాలల్లా చేశినవాడే. F పనులెల్లా జేశినవాడే. G ప్రయోజనాలెల్లా చేసినవాడు.

ఇతి శ్రీమత్తాళపాకఅన్నమాచార్యుల కొమారుడు పెదతిరుమలయ్యం గారు భగవద్గీతార్థము తెనుగు చేశి వ్రాయించినది పురుషోత్తమయోగోనామ పంచదశోఽధ్యాయః.

A పురాణపురుషోత్తమయోగోనామ పంచదశోఽధ్యాయః. ఇది శ్రీమత్తాళ్ల పాకఅన్నమయగారి పుత్రుడు తిరమలప్ప భగవద్గీతలు తెలుగు చేశెను. అవధూత పరమహంస పరబ్రహ్మ సద్గురవే నమః.

B హరిః వోం (ఓం) తత్సదితి శ్రీభగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం సంహితాయాం వయ్యాశి(సి)క్యాం యోగశాస్త్రనిర్నయే శ్రీమన్మహాభారతే శ్రీ భీష్మపర్వణి శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే సకలవేదాంతశాస్త్రార్థవృత్తే సంసారవిషవృక్ష చ్ఛేదకుతారయోగోనామ పంచదశోఽధ్యాయః. ఇది శ్రీమత్తాళ్లపాకఅన్నమాచా ర్యుల పుత్రుండు పెదతిరుమలయ్యగారు శేశిన భగవద్గీతార్థటీక సంపూ......

C ఇతి శ్రీమత్తాళపాకఅన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయంగారు భగవ ద్గీతార్థం తెలుగు శేశి వ్రాయించినందు పదిహేనో అధ్యాయం సంపూర్ణం. పురు షోత్తమయోగోనామ పంచదశోఽధ్యాయః.

E హరిః ఓం తత్సదితి శతస(సా)హస్ర్యాం సంహితాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే సంసారవృక్షచ్ఛేదనకుతార పురాణే(ణ) పురుషోత్తమయోగో నామ పంచదశోఽధ్యాయః. ఇది(వి) సద్గురుమూర్తిస్వరూపుడైన శ్రీకృష్ణదేవుని చరణారవిందములకు వ్రాసిన అక్షరమాలాపుష్పములు.

F పదిహేనో అధ్యాయం సంపూర్ణం.

G యిది పురుషోత్తమయోగమనే పదేనో అధ్యాయం సంపూర్ణం.

పదహారో అధ్యాయం

దైవాసురసంపద్విభాగయోగం

1

శ్రీ భగవానువాచ

అభయం సత్త్వసంశుద్ధి ర్జ్ఞానయోగవ్యవస్థితిః
దానం దమశ్చ యజ్ఞశ్చ స్వాధ్యాయ స్తప ఆర్జవమ్॥

ర

[1]యీరీతి జెప్పిన విష్ణుభక్తి యెటువంటి[2]వానికి [3]బుట్టును. అటువంటి పురుషుని గుణాలల్లాను [4]చెప్పెడి కృష్ణవాక్యం. వకరివల్ల మేలు వచ్చునో, కీడు వచ్చునో అని [5]భయపడకుండుటను, మనస్సు రాజసతామస[6]గుణాలతో నంటక శుద్ధసాత్వికగుణముతోనే వుండుటను, ప్రకృతికంటెను ఆత్మను [7]వివేకించేఅందే నిలుకడ గలిగి వుండుటను, [8]న్యాయార్జితధనము సత్పాత్రమందు దానం చేసుటను, మనస్సు విషయాల గోరకుండా నిలుపుటను, ఫలము గోరక విష్ణుప్రీతిగానే పంచ మహాయజ్ఞాలున్నూ చేసుటను, వేదాలల్లాను హరి[9]సంబంధమయినవని యెరిగి; అవి అభ్యసించుటను, [10]మనోవాక్కాయకర్మాలందున్నూ వక్కరీతినే వుండుటను.

ర G శ్రీకృష్ణవాక్యం

1 B ఆటువంటి యీరీతి G యీరీతిని 2 B వారికి 3 G బుట్టునంటే అటువంటి 4 AG చెప్పేటి భగవద్వాక్యం. B జెప్పెడి కృష్ణవాక్యం. CE చెప్పెడి శ్రీకృష్ణ వాక్యం. 5 B భయం లేకుండుటాను, 6 A గుణాలతో నంటకుండుటాను, శుద్ధసాత్వికముతో నుండుటాను, G గుణాల నంటక శుద్ధసాత్వికగుణముతోనే వుండుటాను. 7 ABEG వివేకించి అందే 8 B లో- న్యాయార్జితధనము. ....గోరకుండా నిలుపుటను- అన్న భాగం లేదు. 9 B సంబంధమని సర్వం యెరిగి, అభ్యసించుటాను, మనో- G సంబంధమైనవి అని అభ్యసించుటాను, మనో- 10 F లో- మనోవాక్కాయ కర్మాలందున్నూ వక్కరీతినే వుండుటను- అన్న భాగం లేదు.

2

అహింసా సత్య మక్రోధ స్త్యాగ శ్శాంతి రపైశునమ్
దయా భూతే ష్వలోలు ప్త్వం మార్దవం హ్రీ రచాపలమ్॥

పరుల [1]పీడింపకుండుటను, సత్యమే పలుకుటను, వకరికి బాధకమైన కోపం [2]మానుట, ఆత్మజ్ఞానానకు విరోధమైన [3]వస్తువులు విడుచుటను, యింద్రియాలు [4]విషయాలందు బారకుండుటను, [5]అణచి [6]శాంతి బొందించుటను, వకరిమీద కొండెం జెప్పకుండుటను, యే ప్రాణులు దుఃఖపడినాను జూచి దయదలచుటను, [7]విషయాలందు లోలుడుగాకుండుటను, సాధువులు తన్ను జూచి [8]సంతోషించు కుంటున్నా తిరుగుటను, [9]శ్రీ(స్త్రీ)లు మొదలయినవారు దగ్గర [10]వుండినను చంచల[11]పడకుండుటను,

1 ACEF పీడించకుండుటాను, B వేధించకుండుటాను, 2 ACEFG మానుటాను, B అణచుటాను, 3 AE వస్తువుల విడుచుటాను, 4 AEF విషయాలందు బారకుండుటాను, B విషయాలకు బోకుండాను తిప్పుటాను, యే ప్రాణులు C విషయాలందు పారనీకుండుటాను, 5 B లో- అణచి శాంతి బొందించుటను, వకరిమీద కొండెం జెప్పకుండుటను- లేదు. C లో- అణచి- లేదు. F అడచి 6 A శాంతి బొందుటాను, 7 B విషయాలమీద మనస్సు బోనీయకుండుటాను, EF విషయాదులందు లోలుడుగాక వుండుటాను, 8 ABCG సంతోషించుకొనేటట్టుగాను E సంతోషించేటట్టు F సంతోషించుకొనేట్టుగాను 9 E ఉచితముగాని పనులయెడ సిగ్గుపడుటాను స్త్రీలు- 10 ACEG వుండినాను BF నుండినాను 11 AEFG పడకవుండుటాను,

3

తేజః క్షమా ధృతి శ్శౌచ మద్రోహూ నాతిమానితా
భవంతి సంపదం దైవీ మభిజాతస్య భారత॥

దుర్జనులకు [1]వోడక నిర్వహించుకొనుటను, [2]వకడు పీడించినాను [3]వికారము బొందకుండుట, వోర్చుకొనుట, ఆపద వచ్చినప్పుడు శాయదగిన పనులు [4]విడువకుండుట, లోపల వెలపలను శుచియై [5]వుండుటను, [6]వకరికి ద్రోహం [7]శాయకుండుటను, గర్వం [8]విడుచుటను మొదలయిన యీ గుణాలు. [9]భారతుడా! శ్రీహరికృప[10]గల దైవసంపదందు బుట్టిన[11]వారికి గలిగివుండును. దైవసంపదనగాను [12]దైవసంపదజాతి అనుటను.

1 C వోడకుండుట, నిర్వ- 2 ABCEF వకరుతన్ను పీడించినాను 3 A విచారము బొందక వోర్చుకొనుటాను, BEFG వికారం బొందక వోర్చుకొనుటాను, C వికారం బొందక వోర్చుటాను, 4 ABCEFG విడువకుండుటాను, 5 AEFG వుండుటాను, BC యుండుటాను, 6 B వొకరికిన్ని 7 ABCF శాయకుండుటాను, 8 ABCEFG విడుచుటాను, యివి మొదలైన గుణాలు,- 9 ACF వో భారతుండా! BEG వోయి భారతుడా! 10 A గలవాడై, E గలిగి, 11 E వారికె కలుగును. 12 ABCEG దైవజాతి అనుట. F దేవజాతి అనుట.

4

దంభో దర్పోఽభిమానశ్చ క్రోధః పారుష్య మేవ చ
అజ్ఞానం చాభిజాతస్య పార్థ సంపద మాసురీమ్॥

వకరు పొగడవలెనని ధర్మం [1]చేసుటను, పుణ్య[2]పాపం విచారించక తగని విషయాలకు వేడుకపడుటను, కులము. విద్య గలవాడనని అభిమానముతో వుండుటను, [3]పరుల పీడించే కోపమును బెంచుటను, [4]సాధుల [5]తుచ్ఛమాడుటను, శాయదగిన [6]పనులనున్ను, [7]శాయరాని [8]పనులనూన్ను, [9]దేవున్ని యెరుగకుండుటను [10]మొదలయిన యీ గుణాలు, [11]వోయి అర్జునా! [12]ఆసురసంపదందు బుట్టిన[13]వారికి గలిగివుండును. [14]అసురసంపదనగాను అసురజాతి అనుట.

1 CF శేసుటాను, 2 ABCEFG పాపాలు 3 A పరుల పీడించి కోపము పెంచుటాను, B పరుల బీడించే కోపం శేయుటాను, CG పరుల బీడించే కోపం బెంచుటాను, F లో- పరుల పీడించే............ దేవున్ని యెరుగకుండుటను- అన్నభాగం లేదు. 4 ACEF సాధువుల B సాధువులను 5 ABCEFG తుచ్ఛమాడుటాను, E లో ఈ తాత్పర్యం ఇంతటితో పూర్తి అయింది. 6 ABC పనులున్ను, 7 B లో -శాయరాని పనులనూన్ను- లేదు. 8 ACG పనులున్ను, 9 ABG దేవునిన్ని C దేవుని 10 A లో- మొదలైన- లేదు. G యివి మొదలైన గుణాలు, 11 AF వో యర్జునా! BG వోయి అర్జునుడా! C వోయి యర్జునుడా! 12 BCF అసురసంపదయందు 13 AG వానికి 14 AFG ఆసురసంపద యనగాను

5

దైవీసంపద్విమోక్షాయ నిబంధాయాసురీ మతా
మాశుచ స్సంపదం దైవీ మభిజాతోఽసి పాండవ॥

నా [1]యాజ్ఞరూపమయిన [2]దేవసంపద మోక్షము బొందించును. [3]నా యాజ్ఞ తత్వంబు దాటుట అనెడి [4]అసురసంపదయితేను, సంసారమందు గట్టివేసును. [5]వోయి అర్జునా: నీవు యీ రెంటిలోనున్నా [6]యిటువంటివాడనో అని [7]వెరవవ[ద్దు. ధార్మికుడైన పాండురా]జ పుత్రుడవు గనుక, దైవ[8]సంపదందు బుట్టినవాడవవుదువు.

1 ABFG యాజ్ఞా– 2 ACEFG దైవసంపద B దైవసంపదలు 3 A నా ఆజ్ఞ దాటుట అనెడి B నాయాజ్ఞ బాయుట నెడి CF నాయాజ్ఞ దాటుట నెడి 4 BC అసుర– 5 BG వోయి అర్జునుడా! 6 ACEF యెటువంటివాడనో BG యెటువంటివాడవో 7 BCFG వెరవవద్దు. E వెరవ్వద్దు. 8 AEG సంపదయందు బుట్టిన B సంపదం బుట్టిన

6

ద్వౌ భూతసర్గౌ లోకేఽస్మిన్ దైవ ఆసుర ఏవ చ
దైవో విస్తరశః ప్రోక్త ఆసురం పార్థ మే శృణు॥

యీ కర్మలోకమందు [కర్మంవల్ల బుట్టెడి జీవులయొక్క జ]న్మము దేవతాజన్మమనిన్నీ అసురజన్మమనిన్నీ రెండువిధాలయి వుండును. యీ రెంటిలోనున్నా [1]దేవసంపద బుట్టినవారి పుట్టుగున్ను. వారి ఆచారమున్నూ [2]విస్తారాన జెప్పితిని. [3]వో [అర్జునా! అసురసంపదం బుట్టి]నవారి జన్మమూన్ను. [4]ఆచారమూన్ను [5]జెప్పే వినుము.

1 A దైవసంపద బుట్టినవారి పుట్టుగాను, C దైవసంపద బుట్టేవారి పుట్టుగాను, B లో– దేవసంపద బుట్టిన......విస్తారాన జెప్పితిని– అన్న భాగం లేదు. EF దైవసంపదందు పుట్టేవారి పుట్టుగున్ను G దైవసంపద పుట్టినవారి పుట్టుగును, 2 F విస్తారంగా 3 ABC వో అర్జునా! అసురసంపద బుట్టినవారి E వోయి అర్జునా! అసురసంపదను పుట్టినవారి FG వో అర్జునా! అసురసంపద బుట్టేవారి 4 ABEG వారి ఆచారమున్ను 5 C చెప్పేను వినుము. E చెప్పెద వినుము.

7

ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ జనా న విదు రాసురాః
న శౌచం నాపిచాచారో న సత్యం తేషు విద్యతే॥

అసురులయిన [1]జనులు కోరితేను [2]ఫల[ము నిచ్చుననెడి వేదోక్తధర్మము నున్ను, కోరకుంటె మోక్షము నిచ్చుననెడి వేదోక్తధర్మము]నూన్ను యెరుగరు. వారికి శౌచమున్నూ లేదు. [3]సంధ్యావందనాదులు మొదలయిన ఆచారమూన్ను లేదు. [4]వారికి సత్యమున్నూ లేదు.

1 B జనులైతేను ఫలము 2 ACEFG ఫలమునిచ్చు ననెడి వేదోక్త ధర్మము నున్ను, కోరకుంటె మోక్షము నిచ్చు ననెడి వేదోక్తధర్మమును యెరుగరు. B ఫలమిచ్చు ననెడి వేదోక్తధర్మమునున్ను యెరగరు. కోరకుంటె మోక్షమునిచ్చు ననెడి వేదోక్తధర్మమునున్ను నెరుగరు. 3 A సంధ్యావందనాలు C లో- సంధ్యావందనాదులు మొదలయిన ఆచారమూన్ను లేదు- అన్న భాగం లేదు. 4 A లో- వారికి సత్యమున్నూ లేదు- అన్న భాగం లేదు.

8

అసత్య మప్రతిష్ఠం తే జగదాహు రనీశ్వరమ్
అపరస్పరసంభూతం కిమన్య త్కామహైతుకమ్॥

సత్యమైన యీ [1]జగత్తులూన్ను అసత్యమని వారు జెప్పుదురు. [2]పరబ్రహ్మమందుండెడి [3]జగత్తును [4]అటని చెప్పుదురు (చెప్పరు). [5]పరబ్రహ్మమైన నేనే అన్నిన్ని [6]నిర్మించివుండగాను జగత్తుకు [7]యీ[శ్వరుడు లేడందురు]. [8]స్త్రీలూన్ను, పురుషులూన్ను గూడగాను [9]సర్వమైన జన(న్మ)లు గలిగె గాక, [10]యిటుగాకుండి తేను జన్మలు [11]గలిగెను? అటుగనుక, సర్వ[12]జగత్తులూన్ను స్త్రీపురుషులు [13]వేడుకగూడే కూటమే కారణ మందురు.

1 ACEF జగత్తు BG జగత్తును 2 C లో- పరబ్రహ్మమందుండెడి జగత్తును అటని చెప్పుదురు- అన్న భాగం లేదు. E పరబ్రహ్మ మనెడి 3 EF జగత్తున్ను 4 AFG అటని చెప్పరు. B లో- అటని చెప్పుదురు- లేదు. 5 AEG పరబ్రహ్మము నైన B బ్రహ్మమనగా 6 E లో- నిర్మించివుండగాను- ......సర్వమైన జన్మాలు- అన్న భాగం లేదు. C లో- వుండగాను- ......అటుగనుక సర్వ- అన్న భాగం లేదు. 7 ABFG యీశ్వరుడు లేడందురు. 8 B శ్రీ(స్త్రీ)లు, పురుషులు 9 A సర్వమైన జన్మాలున్ను B సమస్త జన్మాలున్ను 10 B యిటు గాకుంటే 11 AEG గలిగెనా? BF గలిగీనా? 12 AEG జగత్తుకున్ను BF జగత్తున్ను C జగత్తుకు వేడుక- 13 AG వేడుకతోగూడి కూటమే B వేడుకతో కూటమే C వేడుకతోడ గూడే కూటమే EF వేడుకతోగూడే కూటమే

9

ఏతాం దృష్టి మవష్టభ్య నష్టాత్మానోఽల్పబుద్ధయః
ప్రభవం త్యుగ్రకర్మాణః క్షయాయ జగతోఽహితాః॥

యిటువంటిబుద్ధి గలవారు [1]గనుక, దేహముకంటెను అన్యమైన ఆత్మ[2]గల దనెడి జ్ఞానము లేనివారు గనుక, [3]అల్పబుద్ధులయిన [వు\|గమైన పనులు చేస్తు]న్ను, అమంగళమైన[4]వారై, [5]జగత్తల్లాను [6]క్షయంకాయ దొరకొందురు.

1 E గనకే 2 AG లేదు. అనెడి జ్ఞానము గలవారు గనుక, B గలదనే- C గలడనెడి- E గలడనేటి- F గలడనే- 3 AB అల్పబుద్ధులై, వు\|గమైన తపస్సులు చేస్తున్ను, CEF అల్పబుద్ధులై, వు\|గమైన పనులు చేస్తున్ను, 4 A వార్లై, 5 B జగమెల్లాను E జగత్తల్లా G జగత్తుకెల్లా 6 C క్షయము గోరుకొందురు. G క్షయము దొరకొందురు.

10

కామమాశ్రిత్య దుష్పూరం దంభమానమదాన్వితాః
మోహాద్గృహీత్వా సద్గ్రాహాన్ ప్రవర్తంతేఽశుచివ్రతాః॥

[1]యెం[తైనా తనియని ఆశతోను త]మకు పొందరాని [2]వస్తువలు గోరి, అజ్ఞానంవల్లను [3]అన్యాయార్జితమయిన ధనము [4]ఘడించి. శాస్త్రోక్తమయిన వ్రతాలు విడిచి, అపవిత్రవ్రతాలు [5]చేస్తుందురు.

1 A యెంతైనా తనియని ఆశతోను తమకు B యెంతైనా తనివిలేక తనకు C యెంతైనా దనియదని యాసోదముతోను తమకు E యెంత అయినా తనియని మోదముతోను తమరు F యెంతయిన తనియని యాసోదముతోను తమకు G యెంతైనా తనియని ఆసోద్యముతోను తమకు 2 ABCEFG వస్తువులు 3 ABCEFG అన్యాయంచాతను ధనము 4 A ఘణించి G గడించి 5 AG చేస్తూవుందురు. E చేస్తున్నందురు.

11

చింతా మపరిమేయాం చ ప్రళయాంతా ముపాశ్రితాః
కామోపభోగపరమా ఏతావదితి నిశ్చితాః॥

తాము [1]రేపో, నేడో చచ్చేవారై వుండిన్నీ. బ్రహ్మకల్పము[2]దాకాను నిలువ [3]వలె ననే పనులకు చింతిస్తున్న[4]వారై. [5][కామోపభోగమే పరమపురుషార్థము]. [6]యింతకంటె యెక్కువ లేదు మరేమిన్ని. అని నిశ్చయించిన[7]వారై.

1 B నేడో, రేపో E రేపే, నేడే 2 B దనకా C దాక E దాకానె 3 AG వలెనని పనులకు B వలెనని పనులు 4 ABCFG వార్లై 5 AFG కామభోగమే పరమ పురుషార్థము. B కామోపభోగమే పరమపురుషార్థము. C కామభోగమె పరపురు షార్థము. E కామోపభోగమె పురుషార్థము. 6 A ఇంతకంటె యెక్కువ మరి యేమిన్ని లేదని- B ఇంతకంటె యెక్కుడు మరిన్ని లేదని- C అంతకంటె యెక్కుడు మరి యేమిన్ని లేదని- E ఇంతకంటె యెక్కుడు మరేమిన్నీ లేదు. Eలో తాత్పర్యం పూర్తి. FG యింతకంటెను యెక్కుడు మరేమిన్ని లేదని. 7 CG వార్లై.

12

ఆశాపాశశతై ర్బద్ధాః కామక్రోధపరాయణాః
ఈహంతే కామభోగార్థ మన్యాయేనార్థసంచయాన్॥

[1]ఆశలు అనెడి అనేక[[2]తాళ్లచాతను కట్టువడినవా]రై, కామ[3]క్రోధాదులనే [4]పెంచినవారై, [5]ఆ కామభోగాలకొరకు [6]అన్యాయముగా ధనం ఘడించ(చే)మని [7]కోరుచుందురు.

1 AEG ఆశలనేటి 2 AG తాళ్లచాతను కట్టువడినవారై, B తాళ్లచాతను కట్టబడ్డవార్లై, CF తాళ్లచేతను కట్టువడ్డవార్లై, E తాళ్లతోడ కట్టుపడినవారై, 3 ABCFG క్రోధాలనే E క్రోధాలను 4 B పెంచి, మరిన్ని C పెంచినవార్లై, 5 B లో- ఆ కామభోగాలకొరకు అన్యాయముగా ధనం ఘడించమని- అన్న భాగం లేదు. C ఆ కామోపభోగాలకొరకు 6 AG అన్యాయాన ధనము ఘణించేమని C అన్యాయ ధనము ఘడించేమని E అన్యాయార్థము ఘటించేమని F అన్యాయాన ధనము ఘడించేమని 7 B కోరుచున్నందురు.

13

ఇదమద్య మయా లబ్ధ మిదం ప్రాప్స్యే మనోరథమ్
ఇదమ స్తీదమపి మే భవిష్యతి పునర్ధనమ్॥

మరీన్ని అదృష్టమనగా [1]వేరే వున్నదే? నా భుజబలిమిని [2]వలశిన పనులల్లాను [3]ఘడించేను. యీ [4]ఘడించిన [5]ద్రవ్యము గలదు గనుక, యిది మొదలు చేసుకొని

[6]నా భుజబలిమిని యిప్పుడు ఖంతవట్టున్ను వొ స్తువులు షడి స్తిని. యింకాను అనేకకోరికెలల్లాను ఘడించేను.

1 ACEFG వేరే వున్నదా? 2 ACFG వలశినవల్లాను B వలశినవెల్లాను E వల శినవల్లా 3 A ఘణించేను. B ఘడించి, E ఘటించేను. F ఘడియించేను. G గణించేను 4 A ఘణించిన F ఘడియించిన G గణించిన 5 E ద్రవ్యమును మొదలు- 6 A నా భుజబలిమిని యిప్పుడు ఇంతవట్టున్ను వస్తువులు ఘణి స్తేను, యింకాను అనేక కోరిక వల్లాను ఘణించేను. BF నా భుజబలిమిని యిప్పుడు యింతవట్టు వస్తువులున్ను ఘడి స్తిని. యింకా నే కోరినవెల్లా ఘడించేను. C నా భుజబలిమిని వలశినవలశిన వల్లాను ఘడించేను. E వృద్ధిపొందించి, నా భుజబలిమిని వలసినవల్లా ఘడించేను. G మరిన్ని వలసినవల్లాను గడించును.

14

అసౌ మయా హత శ్శత్రు ర్హనిష్యే చాపరానపి
ఈశ్వరోఽహ మహం భోగీ సిద్ధోఽహం బలవాన్ సుఖీ॥

ఆ [1]బలవంతుడైన నాచాతను [2]వెనక [3]యీ పగఅవాడు చచ్చు(చ్చె)ను. యింకా [4]తక్కిన పగవారినల్లా చంపేను. [5]బిడ్డలయినవాడు (బీదలయినవారు) [6]అదృష్ట మనగా కల్దందు రింతె. [7]నేను వకరి కిందివాడనా? నేను అందరికీన్ని యేలికెను. [8]నా భుజబలిమిని భోగా లనుభవి స్తిని. నాయంతనే సుఖ మనుభ వి స్తిని.

1 ABCFG బలవంతుడనైన E బలవంతుడైన 2 A లో- వెనక- లేదు. B వెనుకను E వెనకను F వెనక్కు 3 ABEFG యీ పగవాడు చచ్చెను. C యీ వగవాడు చచ్చు(చ్చె)ను. 4 C తక్కిన వారి నల్లాను 5 ACEF బీదలైనవారు B బిడ్డల మొదలయినవార్లు 6 B అదృష్టాన [ప]నులు అగునందురు. 7 B నేను వకరి కిందటివాడనా? 8 AG నా భుజశక్తిని భోగాలు అనుభవి స్తిని. నాయంతనె బలవం తుడనైతిని. నాయంతనె సుఖము లనుభవి స్తిని. B నా భుజబలిమివల్లనె అనేక భోగాలు అనుభవి స్తిని. నాయంతట నే బలవంతుడనైతిని. నాయంతనె సుఖ మనుభవి స్తిని. CF నా భుజబలిమిని భోగాలు అనుభవి స్తిని. నాయంతనె బలవంతుడ నైతిని. నాయంత నేను సుఖ మనుభవి స్తిని. E నా భుజబలానను భోగాలు అనుభ వి స్తిని. నాయంత నేను సుఖమును అనుభవి స్తిని.

15

ఆఢ్యోఽభిజనవానస్మి కోఽన్యోఽస్తి సదృశో మయా
యక్ష్యే దాస్యామి మోదిష్య ఇత్యజ్ఞానవిమోహితాః॥

నాయంతనే ధనం [1]ఘడిస్తిని. [2]కులముగలవాడ నయితిని. యీ [3]లోకమందు నాకు [4]సరైనవా డెవ్వడు? దేవునికృప అనగా [5]వగటి గావలెనా? నాయంతనె వలశిన యజ్ఞాలు [6]చేశేను, [7]దానాలు చేశేను. [8]యిటువలె అనెడి అజ్ఞానపు [9]తలపులు తలస్తున్నా.

1 AG ఘణిస్తిని, B ఘడియిస్తిని. E ఘటిస్తిని. 2 E నాయంత నే కులము గల- 3 B లోకములో 4 C సరి యెవడు? 5 AE వకటిగా- B వొకటి వలెనా? 6 G చేతును. 7 C లో- దానాలు చేశేను- లేదు. G వలసిన దానాలు- 8 A యిటని అజ్ఞానపు- B అని అజ్ఞానపు- CFG యిటనెడి అజ్ఞానపు- E యిటని అజ్ఞానమున తలపు- 9 ACEFG తలపు దలస్తున్న B తలంపులు తలస్తుందురు.

16

అనేక చిత్తవిభ్రాంతా మోహజాలసమావృతాః
ప్రసక్తాః కామభోగేషు పతంతి నరకేఽశుచౌ॥

అనేక[1]తలపు మనస్సున భ్రాంతిబొంది, యిటువంటి [అ][2]జ్ఞానము అనెడి వలచాతను [3]చుట్టుకొని కామ[4]భోగాలచాతను తగులుపడ్డవారై, అపవిత్రమైన నరకమందు బడుచుందురు.

1 AG తలంపులు దలంచి మనస్సున- B తలపులు తలంచి మనస్సు- CEF తలంపులు దలచిన మనస్సున- 2 A అజ్ఞానమను వలచేత B అజ్ఞానమనే తలంపు చాతను CEFG అజ్ఞానమనే వలచాత 3 E జారుక్కొని 4 AF భోగాలందే తగులువడ్డ- BE భోగాలందే తగులుబడ్డ- C భోగాలచేతనే తగులువడ్డ-

17

ఆత్మసంభావితాః స్తబ్ధా ధనమానమదాన్వితాః
యజంతే నామయజ్ఞైస్తే దంభేనావిధిపూర్వకమ్॥

మరీన్ని తమగుణాలు తామే [1]పొగడుకునేది, [2]తాము [3]మహాఘనులముగా అని తలచి, విష్ణుప్రీతికరమయిన ధర్మాలు శాయక, ధనము [4]గలవాడ, విద్య గలవాడ

[5]ననెడి మదముతో గూడిన[6]వాడై (రై), వేదోక్త[7]ప్రకారాన జాయక, వకరు పొగడ వలెనని [8]డాంబికులై, [9]సోమయాజిననే పేరు గలిగితే జాలునని యజ్ఞాలు [10]చేస్తుందురు.

1 ABCEFG పొగడుకొని, 2 G తామే 3 BC మహాధనులమని E మహాత్ములుగా అని 4 BE గలవాడను. 5 AG కులము గలవాడ ననెడి BE నని మద_ 6 ACF వార్లై, EG వారు అయి, 7 B ప్రకారమును జాయ[క,] E మార్గం జాయక, G ప్రకారాన యజ్ఞాలు జాయక, 8 AG డాంబీకులై, E దాంభికులై, 9 E సోమ పానంబు జేసి సోమయాజులను పేరు_ 10 B సేయుదురు.

18

అహంకారం బలం దర్పం కామం క్రోధం చ సంశ్రితాః
మామాత్మపరదేహేషు ప్రద్విషంతోఽభ్యసూయకాః॥

నాయంతనే యింతవాడ నైతిననే [1]అహంకారమున్నూ, అన్నిటికీన్ని నా[2]బలం చాలుననే బలమునున్ను, నాకు సరి యెవ్వడనే గర్వమూన్ను, [3]నేను కోరినవల్లా అవును అనే కోరెకెనూన్ను, [4]నే చెప్పినట్టు [5]శాయనివారిని [6]నరికేననే క్రోధమునున్ను [7]చేపట్టుకొని, తన దేహమందు, పరుల [8]దేహంబులందు అంతర్యామినై వుండెడి నన్నును ద్వేషించి, కుయుక్తులు పట్టుకొని, నామీద [9]ద్వేషాలు చెప్పి [10]అసూయపడుచుందురు.

1 CEF అహంకారమునున్ను 2 ACEFG బలమే చాలుననిన_ B బలమే చాలుననే_ 3 ABCEG నే గోరినవల్లాను అవునని_ 4 BCF నా చెప్పినట్టు 5 ABC శాయనివానిని FG శాయరాని వానిని 6 A నరికేనన్ను CF నరకేననే E నరకేమని 7 B చేపట్టుక, E యీ గుణాలు చేపట్టుకొని, 8 ABCEFG దేహమందు 9 ABCEFG దోషాలు 10 AG అసూయపడుచు నుండుదురు. BF అసూయపడుచున్నుందురు. C అసహ్యా పడుచుందురు.

19

తానహం ద్విషతః క్రూరాన్ సంసారేషు నరాధమాన్
క్షిపామ్యజస్ర మశుభానాసురీష్వేవ యోనిషు॥

యీరీతిని [1]నన్ను ద్వేషింపుచూన్ను. [2]క్రూరబుద్ధితోను మనుష్యాధములయిన ఆ పాపాత్ములను సంతతమూన్ను [3]చస్తూన్ను. [4]పుట్టుచున్ను వుండెడి సంసార మందును నన్ను యెరుగలేని అసురజన్మాలందే [5]పడదొబ్బును.

1 CF నన్నును 2 E క్రూరబుద్ధిని 3 A సస్తున్ను, F లో లేదు. 4 BE బుట్టుచున్నుండే 5 A పడద్రొబ్బును. BCEF పడవొబ్బుదును.

20

ఆసురీం యోని మాపన్నా మూఢా జన్మని జన్మని
మామప్రాప్యైవ కౌంతేయ తతో యాంత్యధమాం గతిమ్॥

నన్ను యెరుగలేని అసురజన్మమందు బుట్టి, [1]జన్మజన్మమందు [2]అజ్ఞానులై, [3]అందువల్ల నన్ను యెరుగలేక, వో యర్జునా! ఆ తరవాత [4]అధమగతి బొందుదురు.

1 ABCEF జన్మ జన్మమందున్ను G జన్మ జన్మాలందు 2 ABEG అజ్ఞానులే అయి, C అజ్ఞానులైన 3 AG అందువల్ను నన్నెరుంగలేక, B అందువల్లనే నన్నెరుగలేక, CE అందువల్ల నన్నెరుగలేక, F అందువలన నన్నెరగలేరు. 4 B అధోగతిని పొందు[దు]రు.

21

త్రివిధం నరకస్యేదం ద్వారం నాశనమాత్మనః
కామః క్రోధ స్తథా లోభ స్తస్మాదేతత్త్రయం త్యజేత్॥

యీ [1]అసురభావము తా[2] నేల వచ్చునంటేను. కామమున్నూ, క్రోధమున్నూ, లోభమున్నూ [3]అనెడి యీ మూడున్ను [4]అసురస్వభావమనే నరకానకు [5]వాకిలి [6]అది ఆత్మనూన్ను చెరిచెడిది. అటుగనుక యీ కామక్రోధలోభాలను [7]విడువుము.

1 ABCFG అసురస్వభావము 2 AFG దా మునుపు యేల వచ్చేనంటేను, B తా మునుపు యీల వచ్చీనంటేను, CF మునుపు యీల వచ్చేనంటేను, 3 C అనేటి యీ మూడున్ను E అనేటి యీ మూడుగుణాలున్ను 4 AE అసురభావమే 5 B వాకిళ్లయినవి. C వాకిళ్లు. 6 B అవి ఆత్మనున్ను చెరిచేటివి. C అది ఆత్మనున్ను చెరిచేటిది. 7 AG విడుము.

22

ఏతై ర్విముక్తః కౌంతేయ తమోద్వారై స్త్రిభి ర్నరః
ఆచరత్యాత్మన శ్శ్రేయ స్తతో యాతి పరాం గతిమ్॥

[1]అర్జునా! నన్ను యెరుగలేని తామసగుణానకు [2]వాకిలియైన యీ [3]కామ క్రోధలోభాలచాతను విడువబడి, నరుడు [4]నాయందుల జ్ఞానం గల్గుటనెడి శ్రేయస్సును సంపాదించును. [5]అందువల్లనే నే ననెడి పరమగతిని బొందును.

1 ACEFG లో యర్జున! 2 ACG వాకిలియైన E సంకెళ్లు అయిన F వాకిలైన 3 C కామక్రోధాలచేతను 4 C నాయందలి జ్ఞానము గలుగుటనెడి E నాయందలి జ్ఞానం రగులుట అనెడి 5 AG అందువల్ననే నే ననెడి E అందువల్ల నేను అనే F అందువల్ల నే ననెడి

B లో ఈ తాత్పర్యం లేదు.

23

య శ్శాస్త్రవిధిముత్సృజ్య వర్తతే కామకారతః
న స సిద్ధిమవాప్నోతి న సుఖం న పరాం గతిమ్॥

యెవ్వడైనాను [1]వేదాలనెడి నా యాజ్ఞ నుల్లంఘించి తన [2]యిచ్చవచ్చినట్టు [3]తిరుగును. [4]వాడు మోక్షసిద్ధి బొందడు. [5]యీ లోకమందు సుఖమున్ను బొందడు. [6]పరమగతిని బొందడు.

1 B వేదాలనే 2 A యిచ్ఛవచ్చినట్టు 3 G ప్రవేశించునో, G లో ముందు భాగం శిథిలం. 4 G వాడు కార్యసిద్ధి, సుఖ, మోక్షాల బొందడు. G లో తాత్పర్యం పూర్తి అయింది. 5 A యిహలోకసుఖమునున్ను పొందడు. B యిహలోక పర లోకాల సుఖము బొందడు. EF యిహలోకమందలి సుఖమున్ను పొందడు. 6 A పరమగతినిన్ని పొందడు. B పరమగతి బొందడు. F లో ఈ భాగం లేదు.

B లో ఈ శ్లోకం లేదు. తాత్పర్యం మాత్రం 22వ శ్లోకంక్రింద ఇవ్వబడి ఉంది. C లో ఈ తాత్పర్యం లేదు.

24

తస్మాచ్ఛాస్త్రం ప్రమాణం తే కార్యాకార్యవ్యవస్థితౌ
జ్ఞాత్వా శాస్త్రవిధానోక్తం కర్మ కర్తుమిహార్హసి॥

[1]పరమగతి నేరీతిన బొందునంశేను. [2]యిది శాయవచ్చును. యిది [3]శాయ రాదనే [4]ప్రయోజనాదుల పట్టునను ధర్మ[5]శాస్త్రమూన్ను. పురాణాలూన్ను. వేదమూన్ను [6]అనేడిది శాస్త్రప్రమాణము గనుక. సమస్తకర్మానుష్ఠానమున్ను నాపూజ యని శాస్త్రము చెప్పిన [7]కర్మమును యెరిగి. నేవున్న (నీవున్ను) [8]అనుష్ఠానము శాయదగుదువు. [9]అనుటను.

1 A పరమగతిని యేలాగు బొందునంశేను, BFG పరమగతిని యేరీతిని బొందునంశేను, C పరమగతి బొందుదురంశేను, E పగమగతిని యేరీతిని పొందవచ్చునంశేను, 2 C యివి చేయవచ్చును. యివి- 3 AG శాయరాదని C చేయరాదు. ప్రయో- 4 B ప్రయోజనాదులయందు ధర్మ- CE ప్రయోజనాల పట్టునను 5 C శాస్త్రమునున్ను, పురాణాలు, వేదాలున్ను 6 ACEFG అనెడి శాస్త్రప్రమాణం అటుగనకి, B అనేటివి ప్రమాణం గనక, 7 A కర్మము నీవున్ను యెరింగి, B కర్మము నెరిగి, నీవున్ను 8 ABCEFG ఆ కర్మానుష్ఠానము 9 ABCEG అంశేను.

హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీ మహాభారతే శతసహస్రాృ్యం (సాహస్ర్యాం) ప(పా)రమహంస్యాం సంహితాయాం వయ్యాసిక్యాం శ్రీభీష్మపర్వణి శ్రీభగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే దైవాసురసంపద్విభాగయోగోనామ షోడశోఽధ్యాయః.

A దైవాసురసంపద్విభాగయోగోనామ షోడశోఽధ్యాయః. ఇది శ్రీమత్తాళ్ల పాకఅన్నమయగారి పుత్రుడు తిరమలప్ప భగవద్గీతార్థము తెలుగు చేశెను.

B హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు పరబ్రహ్మవిద్యాయాం వయ్యాసిక్యాం యోగశాస్త్రనిర్ణయే శ్రీమన్మహాభారతే శ్రీభీష్మపర్వణి శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే సకలవేదాంతశాస్త్రాృ్యతే దైవాసురసంపద్విభాగయోగోనామ షోడశోఽధ్యాయః. ఇతి శ్రీతాళ్లపాకఅన్నమయ్య పుత్రుడు తిరుమలయ శేశిన టీక.

C ఇతి శ్రీమత్తాళ్ళపాకఅన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయంగారు భగవద్గీతార్థము తెలుగు శేశి వ్రాయించి నందు పదహారో అధ్యాయం సంపూర్ణం. దేవాసురసంపద్విభాగయోగోనామ షోడశోఽధ్యాయః.

E ఇతిః(హరిః) ఓం తత్సదితి శ్రీమహాభారతే శతసహస్రసంహితాయాం వైయాసిక్యాం శ్రీభీష్మపర్వణి శ్రీభగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే దేవాసురసంపద్విభాగయోగో నామ షోడశోఽధ్యాయః.

F పదారో అధ్యాయం సంపూర్ణం.

G ....చార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయ్యగారు భగవద్గీతార్థము తెనుగు చేశి వ్రాయించినందుకు పదారో అధ్యాయం సంపూర్ణము.

పదిహేడో అధ్యాయం

శ్రద్ధాత్రయవిభాగయోగం

1

అర్జున ఉవాచ

యే శాస్త్రవిధిముత్సృజ్య యజంతే శ్రద్ధయాన్వితాః
తేషాం నిష్ఠా తు కా కృష్ణ సత్త్వమాహో రజస్తమః॥

ర

[1]వోకృష్ణా! [2]యెవ్వరాయనేమి శాస్త్రోక్తమార్గం విడిచి, తమ మనస్సు వచ్చినట్టు భక్తితో గూడుకొని, యజ్ఞాదికర్మాలు [3]అనుష్ఠింతురు. వారి [4]తలపులోని నిలకడ [5]సాత్వికరూపమయినదో, రాజసరూపమయినదో, తామసరూపమయినదో అని [6]అడిగితేను.

ర AG అర్జునవాక్యం B అర్జునుని వాక్యం C అర్జుని వాక్యం

1 A వోయి కృష్ణభగవానులు! BF వోయి కృష్ణ! C వోయి కృష్ణమ్మ! E అర్జునుడు శ్రీకృష్ణస్వామినిగూర్చి, వోయి కృష్ణా! 2 B యెవ్వరైనానేమి 3 B అనుష్టిస్తుందురు. 4 ABG తలపులో నిలుకడ 5 B సాత్వికమైనదో, రాజసమైనదో, తామసమైనదో 6 E అడిగితేను భగవానులు ఆనతిస్తున్నారు.

2

శ్రీ భగవానువాచ

త్రివిధా భవతి శ్రద్ధా దేహినాం సా స్వభావజా
సాత్త్వికీ రాజసీ చైవ తామసీ చేతి తాం శృణు॥

ర

దేహం [1]ధరించినవారికల్లాను పూర్వజన్మవాసన[2]ల్లెను [3]పుట్టుగు [4]బుట్టినటువంటి కర్మానుష్ఠానమందలి భక్తి సాత్వికభక్తి యనీన్ని, రాజసభక్తి యనీన్ని, తామసభక్తి యనీన్ని [5]యీ మూడువిధాలు. అటువంటి [6]వాని స్వరూపము [7]యెటువంటిది అని చెప్పే వినుము.

ఠ A శ్రీ భగవద్వాక్యం B కృష్ణవాక్యం CEFG కృష్ణవాక్యం

1 ACEF ధరించి పుట్టినవారికల్లాను B ధరించినవారికెల్లాను 2 AG వల్ను BF వల్లను CE వల్ల 3 ABCEFG పుట్టంగా 4 C బుట్టినటువంటివి 5 ABG యీ మూడువిధాల అటువంటి 6 ABCFG దాని స్వరూపం E స్వరూపమును 7 AF యెటువంటిది అది చెప్పే వినుము. B యిట్టిది అని అందులస్వరూపము చెప్పేను వినుము. CG యెటువంటిదంటేను, అది చెప్పే వినుము. E చెప్పే వినుము.

3

సత్త్వానురూపా సర్వస్య శ్రద్ధా భవతి భారత
శ్రద్ధామయోఽయం పురుషో యో యచ్ఛ్రద్ధ స్స ఏవ సః॥
సమస్తమయిన [1]పురుషులకున్ను మనస్సుయే గుణముతో గూడివుండును.*

1 B మనుష్యులకున్ను *ABCEFG అందుకు తగిన భక్తిపుట్టును. తన తలంపులో నిలుకడ యెటువలె నుండును, తానున్ను అటువంటివాడై, అందుకు దగిన పుణ్యపాపాలు [2]చేస్తుండును.

2 BEG చేస్తున్నుండును.

4

యజంతే సాత్త్వికా దేవాన్ యక్షరక్షాంసి రాజసాః
ప్రేతాన్ భూతగణాంశ్చాన్యే యజంతే తామసాజనాః॥

[1]సాత్వికగుణము అధికముగా గలవారు [2]సాత్వికభక్తితో దేవతల బూజింతురు. [3]రాజసగుణము అధికముగా గలవారు [4]యక్షరాక్షసులను పూజింతురు. తామసగుణము అధికముగా గలవారు [5]ప్రేతగణాలను, భూతగణాలను పూజింతురు.

1 E సాత్వీకగుణం 2 E సాత్వీకభక్తితో 3 F రాజసగుణముగా గలవార్లు 4 AG యక్షులా, రాక్షసులా B యక్షరక్షస్సుల CE యక్షుల, రాక్షసులా F యక్షులాను, రాక్షసులాను 5 ABCF ప్రేతాలను, భూతగణాలను_ E ప్రేతభూతగణాలను_ G భూతప్రేతాలను_

5

అశాస్త్రవిహితం ఘోరం తప్యంతే యే తపో జనాః
దంభాహంకారసంయుక్తాః కామరాగబలాన్వితాః॥

[1]శాస్త్రోక్తముగాక ఘోరమయిన తపస్సు [2]శేయుచున్ను, వకరు మెచ్చవలె నని [3]దంభముతోనూన్ను, అహంకారముతోనూన్ను కూడుకొని, [4]కోరికలనూన్ను, [5]వేడుకలనూన్ను బలిమిగా గూడుకొని.

1 B శాస్త్రోక్తముగాని 2 AG చేస్తున్ను, 3 A డంబంతోను, B డంబుతో నున్ను, C డంభంతోనున్ను, EG డంబంతోనున్ను, F డంబికతోనున్ను, 4 B కోరికెలున్ను, E కోరికెలను, F కోరికలతోనున్ను, 5 B లో_ వేడుకలనూన్ను_ లేదు.

6

కర్శయంత శ్శరీరస్థం భూతగ్రామమచేతసః
మాం చైవాంతశ్శరీరస్థం తా న్విద్ధ్యాసురనిశ్చయాన్॥

శరీరమందుండెడి [1]పంచమహాభూతాలనూన్ను నేను [2]అంతర్యామినై [3]వుండి అందుకు [4]నేనై, [5]నాయంశమై[న] జీవున్నిన్ని [6]కృశము శేయుచున్ను [7]తపస్సు [8]చేశి, అందువల్లనే [9]తమ మనస్సు తమకు వశము[10]గాక వుండెడివార్లను [11]అసురులవంటి విశ్చయముగా [12]గలవారిగాను యెరుగుము.

1 BE పంచభూతాలనున్ను G పంచమహాభూతాలున్ను 2 AG లలో_ అంతర్యామినై_ లేదు. 3 BE వుండేటందుకు CF వుండే అందుకు G వుండిన్ని అందుకు 4 AE నెళవై, BG నెలవైన, CF నెలవై, 5 ABEF నాయంశమైన C నా శరీరమైన G అంశమైన 6 C కృశము జేయుచున్ను 7 G తపస్సులు 8 C చేశే అందు వల్లనే 9 A తమ తమ మనస్సు B మనస్సు 10 B గాకుండేడు_ C గాక ఉండే_ E గాక వుండేటి_ 11 BF అసురలవంటి C అసురవంటి 12 B గలవార్లగా నెరుగుము.

7

ఆహారస్త్వపి సర్వస్య త్రివిధో భవతిప్రియః
యజ్ఞ స్తప స్తథా దానం తేషాం భేదమిమం శృణు॥

సాత్వికులయినటువంటీన్ని, [1]తామసులయినటువంటీన్ని సర్వమయినవారికీన్ని [2]ఆ గుణానకు [3]తగినటువంటి ఆహారమూన్ను, [4]యజ్ఞమున్నూ, తపస్సున్నూ మూడు విధాలయి ప్రియమై [5]వుండును. వానియొక్క [6]భేదము జెప్పే వినుము.

1 ACEFG రాజసులైనటువంటివిన్ని, తామసులైనటువంటివిన్ని సర్వమైనవారి_ B రాజసులైనటువంటివిన్ని, తామసులటువంటి అయినవారి_ 2 ABF ఆ యా గుణానకు CE ఆ యా గుణాలకు G ఆ గుణాలకు 3 B తగిన ఆహార_ E తగిలినటువంటి_ 4 ACEFG యజ్ఞమున్ను, తపస్సున్ను, దానమున్ను మూడు B యజ్ఞమున్ను, దానమున్ను B లో -తపస్సున్నూ మూడు విధాలయి ప్రియమై వుంటును_ లేదు. 5 C వున్నవానియొక్క E వుండు. వానియొక్క_G వుండును. వారియొక్క_ 6 E అనుభవము చెప్పే వినుము.

8

ఆయుస్సత్త్వబలారోగ్య సుఖప్రీతివివర్ధనాః
రస్యా స్నిగ్ధాః స్థిరా హృద్యా ఆహారా స్సాత్త్వికప్రియాః॥

[1]సాత్వికుడైనవానికి [2]ఆయుష్యమున్నూ, [3]సాత్వికగుణమున్నూ, [4]ఆరోగ్యమూన్ను అధికముగా జేశేఅటువంటి, మధురమైన [5]రసముతోగూడి, చమురుతో గూడి, కన్నులకు జూడ యింపైనటువంటి, [6]సాత్వికమయిన ఆహారాలు ప్రియమై వుండును.

1 E సాత్వీకుడైనవానికి 2 B ఆయస్సును 3 E బలమున్ను సంతోషమును అధికముగా 4 ACFG బలమునున్ను, ఆరోగ్యమునున్ను, సుఖమునున్ను, సంతోషమునున్ను అధికముగా_ B బలమున్ను, ఆరోగ్యమున్ను, సంతోషమున్ను, స్థైర్యమున్ను అధికముగా_ 5 C లో_ రసముతోగూడి ....సాత్వికమయిన_ అన్న భాగం లేదు. E రసముతోగూడి కన్నులకు 6 A సాత్వికమయమైన E సాత్వీకమయమైన

9

కట్వామ్ల లవణాత్యుష్ణ తీక్ష్ణరూక్షవిదాహినః
ఆహారా రాజసస్యేష్టా దుఃఖశోకామయప్రదాః॥

[1]మిక్కిలీన్ని [2]కారమైనది(వి). [3]మిక్కిలీన్ని [4]పులుసైనటువంటివీన్ని, [5]మిక్కిలీన్ని [6]వుప్పైనటువంటివీన్ని, [7]మిక్కిలీన్ని [8]వూష్ణమయినటువంటివీన్ని, [9]మిక్కిలీన్ని శైత్యమూన్ను దేహమందు బుట్టించే అటువంటివీన్ని ఆహారాలు [10]రాజసునికి [11]ప్ర[యా]సమూన్ను. యిష్టమూన్ను. [12]శోకమూన్నూ. రోగాలూన్నూ [13]అధికముగా జేయుచుండును.

1 BE లలో _మిక్కిలీన్ని కారమైనది_ లేదు. 2 AFG కారమైనవిన్ని, C కారమైనదిన్ని, 3 E లో_ మిక్కిలిన్ని పులుసైనటువంటివిన్ని_ లేదు. 4 AG పులుసైనవిన్ని, B పులుసు అయినటువంటిదిన్ని, 5 C లో_ మిక్కిలీన్ని వుప్పైనటువంటివిన్ని_లేదు. 6 B చేదైనటువంటిదిన్ని, 7 B లో_ మిక్కిలీన్ని వుష్ణమయినటువంటివిన్ని_ లేదు. 8 CE వుష్ణమైనటువంటిదిన్ని, 9 AG మిక్కిలిన్ని శైత్యము, వూష్ణమును దేహమందు పుట్టించినటువంటివిన్ని, B మిక్కిలి శైత్యము పుట్టించేటిదిన్ని, C మిక్కిలిన్ని శైత్యమై, ఉష్ణాలు దేహమందు బుట్టించే అటువంటిదిన్ని, E మిక్కిలిన్ని శైత్యమున్ను, వుష్ణము దేహమందు పుట్టించేటటువంటిదిన్ని, F మిక్కిలిన్ని శైత్యము, వుష్ణమును దేహమందు పుట్టించే అటువంటివిన్ని, 10 B రాజసులకు 11 ABCF యిష్టమై ప్రయాసమున్ను, E ప్రియమై ప్రయాసమున్ను, G ఇష్టమున్ను, ప్రయాసమున్ను, 12 ACFG శోకమున్ను, రోగాలున్ను, రాజసగుణమున్ను అధి_ B రోగాలున్ను, రాజసగుణమున్నుగా E శోకమున్ను, రాజసగుణమున్ను అధి_ 13 A రాజసగుణమున్ను అధికముగా B లో _అధికముగా_ లేదు.

10

యాతయామం గతరసం పూతి పర్యుషితం చ యత్
ఉచ్ఛిష్టమపి చామేధ్యం భోజనం తామసప్రియమ్॥

పెక్కు [1]దడవుండినదీన్ని. [2]పులిశినదీన్ని. [3]చెడ్డకంపు వేశేదీన్ని. చేదై వేరే చవితో [4]వుండేదీన్ని. [5]తన గురువుల ప్రసాదంగాక, యితరుల [6]యెంగిలీన్ని, [7]యజ్ఞార్హముగాక [8]అపవిత్రమైనటువంటి భోజనమున్నూ [9]తామసునికి ప్రియమై వుండును. [10]ఆ యాహారమున్నూ తామస [11]గుణమున పుట్టించును.

1 AE దడువు వుండినదిన్ని, B దడవు వుండినదిన్ని, C దడవుండినవిన్ని, FG దడవుగా వుండినదిన్ని, 2 C పులిశినవిన్ని, 3 B లో_ చెడ్డకంపు వేశేదీన్ని_ లేదు. E చెడ్డకంపు దలిశేదిన్ని, 4 B వుండినదిన్ని, 5 B తనవారు ప్రసాపడినది గాక, E తన గురువు ప్రసాదము గాక, 6 A యెంగిలైనా దినేదిన్ని, BCEFG యెంగిలి అయినదిన్ని, 7 B యజ్ఞార్హముగాని 8 B లో_ అపవిత్రమైనటువంటి_లేదు. 9 B లో_ తామసునికి ప్రియమై వుండును. ఆ యాహారమున్నూ_ అన్న భాగం లేదు. 10 E అటువంటి ఆహారము G యీ యాహారమున్ను 11 ACEFG గుణమునే పుట్టించును. B గుణమును బుట్టించును.

11

అఫలాకాంక్షిభి ర్యజ్ఞో విధిదృష్టో య ఇజ్యతే
యష్టవ్యమేవేతి మనస్సమాధాయ స సాత్త్వికః॥

P ప్రతిలో పై శ్లోకం వుంది. తాత్పర్యం లేదు.

A పాఠం:—

ఫలముగోరక, [1]వేదోక్తమార్గాన్ను, [2]మంత్రాలు, ద్రవ్యాలు తప్పకుండాను, [3]విష్ణుప్రీతిగాను అవశ్యమున్ను యజ్ఞము శాయవలెనని [4]మనస్సు నిలుకడ చేసుకొని, చేశినయజ్ఞం సాత్వికయజ్ఞము.

1 B వేదమార్గాన్ను, 2 B మన్త్ర, తంత్ర, ద్రవ్యములు తప్పకుండాను, 3 B లో- విష్ణుప్రీతిగాను- లేదు. C విష్ణుప్రీతిగానే 4 B మనస్సున నిల్పి, నిలుకడతో జేశిన- E మనస్సు నిలుకడ చేసుకొని చేశే యజ్ఞం సాత్వికము.

12

అభిసంధాయ తు ఫలం దంభార్థమపి చైవ యః
ఇజ్యతే భరతశ్రేష్ఠ తం యజ్ఞం విద్ధి రాజసమ్॥

ఫలము గోరి, [1]వకరు తన్ను బొగడవలెనని, [2]డాంబికుడై యెవ్వడు యజ్ఞము [3]శేయును, ఆ యజ్ఞం రాజసయజ్ఞం.

1 B వొకడు బొగడ E వొఖరు 2 C దాంబికుడై 3 ABCFG చేసును,

13

విధిహీన మసృష్టాన్నం మంత్రహీన మదక్షిణమ్
శ్రద్ధావిరహితం యజ్ఞం తామసం పరిచక్షతే॥

[1]పెద్దల అనుజ్ఞ లేక, అనర్హమైన ద్రవ్యాలతోగూడి, [2]మంత్రలోభమైన, [3]యేమి దక్షిణ బెట్టక, భక్తిలేక చేశే యజ్ఞము తామసయజ్ఞము.

1 C పెద్దల అనుమతిలేక G కామక్రోధాదులులేక పెద్దలయనుజ్ఞ-2 ABCEFG లలో -మంత్రలోభమైన- లేదు. 3 AG దక్షిణ యేమి బెట్టక, B దక్షిణ బెట్టక, CF దక్షిణ యేమి బెట్టక.

E లో ఈ శ్లోక తాత్పర్యాలు లేవు.

14

దేవద్విజగురుప్రాజ్ఞపూజనం శౌచమార్జవమ్
బ్రహ్మచర్యమహింసా చ శారీరం తప ఉచ్యతే॥

[1]దేవళ్లను, గురువులను, పెద్దలను పూజించుటను, తీర్థాలయందు [2]స్నానం చేశే [3]శుచియౌటను, మనోవాక్కాయకర్మాలందున్నూ [4]వక్కరీతిననె వుండుటను, స్త్రీలయందు [5]ఆశపడకుండు టను [6]బ్రహ్మచర్యమున్నూ శరీరమందలి [7]తపస్సు

1 AG దేవతలాను, గురువులాను, పెద్దలనున్ను B దేవుళ్లను, గురువులను, పెద్దలను C దేవతలను, గురువులనున్న, పెద్దలనున్న E దేవతలను, బ్రాహ్మలను గురువులను, పెద్దలను F దేవళ్లాను, గురువల్లాను, పెద్దలనున్న 2 ABCEFG స్నానాలు చేశి 3 E శుచియై ఉండుటాను, 4 ABCEFG వొక్కరీతి నే వుండుటాను, 5 ABCG ఆశపడి చూడకుండుటాను బ్రహ్మ- E ఆసలేక చూడక ఉండే బ్రహ్మ- F ఆసపడి చూడకుండుటానే బ్రహ్మ- 6 G బ్రహ్మచర్యమందలి తపస్సు. 7 E తపస్సున్ను

15

అనుద్వేగకరం వాక్యం సత్యం ప్రియహితం చ యత్
స్వాధ్యాయాభ్యసనం చైవ వాఙ్మయం తప ఉచ్యతే॥

P ప్రతిలో ఈ శ్లోకం ఉంది. తాత్పర్యం లేదు.

A పాఠం:—

పరులకు దుఃఖము శాయక, సత్యమున్ను, ప్రియమున్ను,[1] హితమైన [2]మాటలున్ను, వేదశాస్త్రాలు అభ్యశించుటాను వాఙ్మయమైన తపస్సు.

1 B హితవైన E హితవున్ను అయిన F హితమునైన 2 E మాటలనున్న

G లో ఈ శ్లోక తాత్పర్యాలు లేవు.

16

మనఃప్రసాద స్సౌమ్యత్వం మౌన మాత్మవినిగ్రహః
భావసంశుద్ధి రిత్యేత త్తపో మానస ఉచ్యతే॥

కామ[1] క్రోధాలు లేక మనస్సు నిర్మలమై వుండుటను, వకరికి [2] పురుషార్థము చేశేనని [3] మనస్సు సౌమ్యమై వుండుటను, [4] మనస్సు వదరుమాటలందు జారనీక మౌనముతో నుండుటను, మనస్సు ధ్యానమందే నిలుపుటను, పవిత్ర[ముగా] జేసుటను మానస తపస్సు.

1 G క్రోధాదులు లేక 2 AEFG పురుషార్థమే చేశేనని B పరపురుషార్థము చేశేననే C పురుషార్థం చేశిన 3 E సౌమ్యమైన మనస్సుతో వుండుటాను, 4 A మనస్సు పదుటమాటలందు బారనీక మౌనముతో నుండుటాను, మనస్సు ధ్యానమందు నిలుపుటాను, యితరమందు బారకుండాను మనస్సు నిలిపి పవిత్రముగా జేసుటాను యిది మానస తపస్సు. B వదరుమాటలు బారనీక పరిశుద్ధి అయిన మనస్సుతో నుండుటాను, ధ్యానమందే మనస్సు నిలుపుటాను, యితరమందు బోకుండా మనస్సు నిలిపి పవిత్రముగా జేసుటాను మానస తపస్సు. C మనస్సు పదరుమాటలందు జారనీక మౌనముతో నుండుటాను, మనస్సు ధ్యానమందే నిలుపుటాను, యితరమందు బారనీకుండా మనస్సు నిలిపి పవిత్రముగా జేసుటాను మనస్సు తపస్సు. E పదరుమాటలందు మనస్సు జారనీక మౌనంతో వుండుటాను, శ్రీహరిధ్యానమందు మనస్సు నిలుపుటాను, ఇతర విషయాలందు చాలకుండాను మనస్సు నిలిపి పవిత్రముగా జేసుటాను, యిది మానస తపస్సు. F మనస్సు వదరుమాటలందు బారనీక మౌనముతో నుండుటాను, మనస్సు ధ్యానమందే నిలుపుటాను, యితరమందు బారకుండాను మనస్సు నిలిపి పవిత్రముగా జేసుటాను మానస తపస్సు. G మనస్సు పదుగురుమాటలందు బారనీక మౌనముతో నుండుటాను, మనస్సు ధ్యానమందే నిలుపుటాను, ఆ మనస్సు యితరమందు పవిత్రముగా జేసుటాను అది మానస తపస్సు.

17

శ్రద్ధయా పరయా తప్తం తప స్తత్త్రివిధం నరైః
అఫలాకాంక్షిభి ర్యుక్తైః సాత్త్వికం పరిచక్షతే॥

ఫలము గోరక, శ్రీహరిపూజ యిది యని తలపు [1] గలిగి, మనోవాక్కాయ [2] కర్మాలందు ఘనమయిన భక్తి [3] గలిగి, చేశెడి తపస్సు [4] సాత్విక తపస్సు.

1 B గలిగిన్ని, 2 E కర్మాలందున్ను 3 B గలిగిన్ని, 4 E సాత్వీక తపస్సు.

18

సత్కారమానపూజార్థం తపో దంభేన చైవ యత్
క్రియతే తదిహ ప్రోక్తం రాజసం చలమధ్రువమ్॥

వకరు తన్ను ఘనుడని [1]పొగడి బహూమానం శాయవలెననిన్ని, [2]తనకు నమస్కారాలు [3]చేశి [4]పూజింపవలెననిన్ని, డాంబికుడై యేదైనానేమి [5]వక తపస్సు చేస్తేను అది రాజసతపస్సు. అది [6]చంచలమున్నూ, [7]నిలిచేది గాదు.

1 AEFG తలంచవలెనని న్ని, ఘనుడని పొగడి బహూ_ B తలచవలె, పొగడవలె, బహూ_ C తలచవలెనని న్ని, పొగడి బహూ_ 2 ACFG తనకు నమస్కారాదులు E తమకు నమస్కారాదులు 3 B లో_ చేశి_ లేదు. 4 B పూజ గావింపవలెనని న్ని, 5 ACFG వొక తపస్సు చేసును, E కోరి తపస్సు చేసును, 6 C చంచలమని న్ని, 7 B నిలిచేదిన్ని గాదు. C నిలిచేదేగాదని యెరుగుము. E విడిచేది కాదు. FG నిలిచేది గాదున్ను.

19

మూఢగ్రాహేణాత్మనో యత్పీడయా క్రియతే తపః
పరస్యోత్సాదనార్థం వా తత్తామసముదాహృతమ్॥

[1]మూఢులవలెనే చలపట్టుకొని, శక్తికొలది యెరుగక వృథా తన [2]శరీరము [3]పీడింపుచున్నూ, పరుల జెరిచేకొరకు యే తపస్సు [4]శాయబడును. అది తామస తపస్సు.

1 ABG మూఢునివలెను CF మూఢునివలె E మూఢునివలెనే 2 BC శరీరమున్ను, E శరీరమును 3 C పీడిచ్చుచున్ను, E పీడిస్తున్ను, G పీడించుచున్ను, 4 ABE శాయబడెను, C చేయబడెను,

20

దాతవ్యమితి యద్దానం దీయతేఽనుపకారిణే
దేశే కాలే చ పాత్రే చ తద్దానం సాత్త్వికం స్మృతమ్॥

ఫలము గోరక, అవస్యమున్నూ యియ్య[1]వలే(లె)నని, దేశకాల[2]పాత్రాల యందు యెరిగి, వకరు జేశే వుపకారం [3]అపేక్షింపకను [4]యే దానం శాయబడును. అది [5]సాత్వికదానం.

1 B వలెననిన్ని, 2 AG పాత్రం యెరిగి, B పాత్రము యెరిగిన్ని, CF పాత్రా లెరిగి, E పాత్రాల నెరిగి, 3 ACEFG అపేక్షింపకాను B అపేక్షించకాను 4 AG యిది చాయబడునో 5 E సాత్వికదానము.

21

యత్తు ప్రత్యుపకారార్థం ఫలముద్దిశ్య వా పునః
దీయతే చ పరిక్లిష్టం తద్రాజసముదాహృతమ్॥

పకరు [1]తనకు వుపకారం చాయవలెననిన్ని, ఫలము గోరిన్ని, [2][అ]పవిత్ర మైన [3]ద్రవ్యాలచాతను చేశే దానం రాజసదానం.

1 AEG తమకు 2 ABCEFG అపవిత్రమైన 3 B ద్రవ్యముల జేశిన దానం

22

అదేశకాలే యద్దాన మపాత్రేభ్యశ్చ దీయతే
అసత్కృత మవజ్ఞాతం తత్తామసముదాహృతమ్॥

దేశకాలాలు తెలియక, పాత్రాపాత్ర మెరుగక, సంస్కారం తెలియక చేశే దానం తామసదానము.

ABCEFG ప్రతు లన్నిట్లో ఈ శ్లోకానికి తాత్పర్యం పైదానికంటె భిన్నంగా వుంది. ఆ తాత్పర్యం—

అపవిత్రదేశమందు, అకాలమందు, అపాత్రునికి, [1]బహుమానంలేక వుదాశీనంతో యిచ్చినదానం తామసదానము.

1 B లో -బహుమానంలేక- లేదు.

23

ఓం తత్సదితి నిర్దేశో బ్రహ్మణ స్త్రివిధ స్స్మృతః
బ్రాహ్మణా స్తేన వేదాశ్చ యజ్ఞాశ్చ విహితాః పురా॥

ఓం తత్సవిత్ (ఓం తత్సత్) అనెడి[1]యీ మాట మూడుపదములై [2]బ్రహ్మ వల్ల [3]బుట్టినది. [4]మూడు భాగాలైన శబ్దంచాతను [5]బ్రాహ్మలున్నూ, వేదాలున్నూ, యజ్ఞాలున్నూ [6]చెప్పబడుచున్నది.

1 B యీ మూడు విధాలున్ను బ్రహ్మ- G యీమాట ముదుపులై(?)బ్రహ్మ- 2 E బ్రహ్మంవల్ల F బ్రహ్మమువల్ను 3 B బుట్టినవి. E బుట్టినది గనక, 4 B యీ మూడుభాగాలైన శబ్దాలచాతను 5 F బ్రాహ్మణులున్ను, 6 AE చెప్పబడుచున్నవి. B అని చెప్పబడుచున్నవి.

24

తస్మా దోమిత్యుదాహృత్య యజ్ఞదానతపఃక్రియాః
ప్రవర్తంతే విధానోక్తా స్సతతం బ్రహ్మవాదినామ్॥

[1]అవిగారణానబట్టుండి బ్రహ్మవేత్తలయినవారియొక్క వేదోక్తమయిన యజ్ఞము, దానము, తపస్సు మొదలయిన [2]సత్కార్మాలకు [3]మొదలను ఓం అనే ప్రణవము చేపి, మరి మీద [4]దొరకొనబడును.

1 ABEFG అదిగారణానబట్టుండి C యేదిగారణానబట్టుండి 2 ABCEF సత్కార్మాలు 3 ACEFG మొదలు ఓం అని- B మొదల ఓం అని- 4 ABCEFG దొరకొనబడుచుండును.

25

తదిత్యనభిసంధాయ ఫలం యజ్ఞతపఃక్రియాః
దానక్రియాశ్చ వివిధాః క్రియంతే మోక్షకాంక్షిభిః॥

ఫలము గోరక, విష్ణుప్రీతికొరకే యజ్ఞము, దానము, తపస్సులు చేశి మోక్షమె [1]అపేక్షించేవారిచాతను [2]తత్ అనెడి [3]శబ్దమున్ను పలుకబడుచుండును. యిటనగా యేమనుట అంటేను, [4]ఆ తత్ అనెడి మాట [5]బ్రహ్మనకున్ను పేరు గనుక, యీ కర్మానుష్ఠానఫలము [6]బ్రహ్మమందే అనుట.

1 ABCEFG అపేక్షించెడివార్లచాతను 2 B తత్తు 3 AG శబ్దముచాతనున్ను B శబ్దము 4 B తత్ అనేటి మాట E ఆ తత్ అనే మాట 5 AEG బ్రహ్మనకు పేరు గన్కు, C బ్రహ్మనకుండు పేరుగనుక, 6 A లో- బ్రహ్మమందే-లేదు. C బ్రహ్మము యిదే అనుట. E బ్రహ్మమిది యనుట. F బ్రహ్మ యిదే అనుట.

26

సద్భావే సాధుభావే చ సదిత్యేత త్ప్రయుజ్యతే
ప్రశస్తే కర్మణి తథా సచ్ఛబ్దః పార్థ యుజ్యతే॥

యీ [1]వస్తువ [2]గద్దు. యిది [3]మంచిదనెడి అర్థమందు [4]సత్ అనెడి యీ శబ్దము పలుకబడుచుండును. లోకమందున్నూ మంచిపని చేస్తేను, [5]సత్కర్మము చేశెనందురు గనుక, [6]వో యర్జునుడా! [7]సత్ [8]అనే శబ్దము మంచిది.

1 ABCEF వస్తువు 2 AG కలదు. C గద. E కద్దు. 3 B మంచిదనేటి C మంచిదనెడి యీ శబ్దము_ E మంచిది అనే 4 B సత్తు 5 B ధర్మము శేశినందున బడుగనక, 6 EG వోయి అర్జునా! 7 BCF సత్తు 8 ABCFG అనెడి

27

యజ్ఞే తపసి దానే చ స్థితి స్సదితి చోచ్యతే
కర్మ చైవ తదర్థీయం సదిత్యేవాభిధీయతే॥

అటుగనుక, వేదమందు [1]అధికము (అధికారము) గల [2]బ్రాహ్మలు, క్షత్రియులు, వైశ్యులు [3]చేశేటి యజ్ఞమందు, [4]దాన తపస్సందు గల నిలుకడ [5]సత్ అనిపించుకొనును. [6]అటుగనుక, తాను చేశే కర్మమనిపించుకొనును.

1 BCEFG అధికారం గల 2 C బ్రాహ్మణులు 3 ACEFG చేసెడి B చేశే యజ్ఞ_ 4 ABCEFG దానమందు, తపస్సందు గల 5 BC సత్తు 6 AG అటువలె వారు చేశే కర్మము సత్కర్మము అనిపించుకొనును. BC అటువలెనె వారు సేసే కర్మము సత్కర్మ మనిపించుకొనును. E ఇటువలె కర్మము శేశిరా వారు చేశిన కర్మము సత్కర్మము అనిపించుకొనును. F అటువలె తారు శేశే కర్మము సత్కర్మ మనిపించుకొనును.

28

అశ్రద్ధయా హుతం దత్తం తపస్తప్తం కృతం చ యత్
అసదిత్యుచ్యతే పార్థ న చ తత్ప్రేత్య నో ఇహ॥

....

....

మమున్నూ, దానమున్నూ, తపస్సున్నూ అసత్తనిపించుకొనును. యిది యి........

....

....

A పూర్తి పాఠం—

యీరీతి [1]భక్తి జాయక, శాస్త్రోక్తమైనదైనాగాని, [2]వుదాశీనబుద్ధితో జేశిన హోమమున్ను, దానమున్ను, తపస్సున్ను అసత్తు అనిపించుకొనును. [3]ఇది యిహానకున్ను కొరగాదు. పరానకున్ను కొరగాదు. అంటేను.

1 B భక్తిని జాయక, E భక్తితోను శేయక, G భక్తి శాయక, 2 C ఉదాశీనం బుద్ధితో 3 B ఇది యిహానకున్ను, పరానకున్ను రాదు గనక, అది యెరిగి నీవున్ను కర్మానుష్ఠానము శాయదగుదువు. అంటేను.

....

....హస్త్ర్యాం (స్రాహ్యం) ప(పా)రమహంస్యాం సంహితాయాం వయ్యాశి(సి) క్యాం శ్రీభీష్మపర్వణి శ్రీమద్భగ.... ....

....

....చినది పరమహంసయోగము సప్తదశోఽధ్యాయః.

A ఇది శ్రీమత్తాళ్ళపాకఅన్నమయ్యగారి పుత్రుడు తిరమలప్ప భగవద్గీతార్థము తెలుగు చేసెను. శ్రద్ధాత్రయవిభాగయోగోనామ సప్తదశోఽధ్యాయః.

B హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీభగవద్గీతాసూపనిషత్సు పరబ్రహ్మవిద్యాయాం సంహితాయాం వయ్యాసిక్యాం యోగశాస్త్రనిర్ణయే శ్రీమన్మహాభారతే భీష్మ పర్వణి శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే సకలవేదాంతశాస్త్రామృతే శ్రద్ధాగుణనిర్ణయయోగో నామ సప్తదశోఽధ్యాయః.

C ఇది శ్రీ[మ]త్తాళ్ళపాకఅన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయంగారు భగవద్గీతార్థము తెలుగు చేశి వ్రాయించి నందు పదిహేడో అధ్యాయం సంపూర్ణం. శ్రద్ధావిభక్తయోగోనామ సప్తదశోఽధ్యాయః.

E హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీమహాభారతే శతసహస్రసంహితాయాం వైయాశి(సి)క్యాం శ్రీభీష్మపర్వణి శ్రీభగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే శ్రద్ధాత్రయవిభాగయోగోనామ సప్తదశోఽధ్యాయః.

F పది(దే)డో అధ్యాయం సంపూర్ణము.

G యిది శ్రీతాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయ్యగారు భగవద్గీతార్థము తెనుగు చేశి వ్రాయించి నందు పధేడో అధ్యాయము సంపూర్నము.

పద్నెనిమిదో అధ్యాయం

మోక్షసన్న్యాసయోగం

1

అర్జున ఉవాచ

సన్న్యాసస్య మహాబాహో తత్త్వ మిచ్ఛామి వేదితుమ్
త్యాగస్య చ హృషీకేశ పృథ క్కేశినిషూదన॥

…………………………………………………………

మనగా నెటువంటిది? ఆ సన్యాసత్వమనగా నెటువంటిది? ఆ రెంటి……………

…………………………………………………………

A పూర్తి పాఠం—

[1] అర్జున వాక్యం

[2] వో మహానుభావుండవైన [3] కృష్ణున్కు! [4] వేదాంత వాక్యాలచాత చెప్పం బడిన [5] త్యాగమనంగా యెటువంటిది? [6] సన్యాసమనగా యెటువంటిది? ఆ రెంటి యొక్క స్వరూపమున్ను [7] నాకు యెరుంగవలె నంటేను.

1 BC అర్జుని వాక్యం F అర్జునుని వాక్యం 2 BEG వోయి మహానుభావుడైన CF వో మహాబాహుండవైన 3 BC శ్రీకృష్ణ! E కృష్ణస్వామి! FG కృష్ణ! 4 B వేదోక్త వాక్యాలచాతను 5 E ధ్యానమనగా యెటువంటిది? 6 B ఆ సన్యాస తత్వమనగా నెటువంటిది? 7 F లో _నాకు_ లేదు.

2

శ్రీ భగవానువాచ

కామ్యానాం కర్మణాం న్యాసం సన్న్యాసం కవయో విదుః
సర్వకర్మఫలత్యాగం ప్రాహు స్త్యాగం విచక్షణాః॥

కృష్ణవాక్యం

కొంద …………………………………………………

…………………………………………………………

త్యాగమని అందురు.

A పూర్తి పాఠం—

1 భగవద్వాక్యం

కొందరు విద్వాంసులు కామ్య[2]కర్మము మానుటే సన్న్యాసమందురు. కొందరు వివేకులయిన్న పెద్దలు నిత్యనైమిత్తిక[3]కర్మాలఫలము విడుచుట త్యాగమని అందురు.

1 BCEF కృష్ణవాక్యం 2 BF కర్మము మొదలికి మానుటే E కర్మమును మానుటే G కర్మములు మానుటే 3 CF కామ్యకర్మాల ఫలము E కర్మాలవల్ల విడువవలె నందురు. మరికొందరూ [విడు]చుటాను త్యాగమని ఉందురు.

3

త్యాజ్యం దోషవదిత్యేకే కర్మ ప్రాహు ర్మనీషిణః
యజ్ఞదానతపఃకర్మ న త్యాజ్యమితి చాపరే॥

....

చిన వైదికులున్నూ యజ్ఞాదికర్మాలు దోషం విడిచినట్టు విడు.... ....

....

A పూర్తి పాఠం—

మరికొందరు [1]కపిలమతమువారున్ను, [2]వారి మతమును అనుసరించి యజ్ఞాది [3]కర్మము దోషమువిడిచినట్టే విడువవలె నందురు. మరికొందరు [4]పెద్దలు యజ్ఞదానతపోరూపమైన కర్మము [5]విడువరాదని అందురు.

1 E కపిలమతమువారున్ను, 2 BF వారి మతమున అనుచరించిన వైదికులున్ను, యజ్ఞాది— CE వారి మతమును అనుసరించిన వైదికులున్ను, యజ్ఞాది— 3 B కర్మాలు C కర్మాలను G కర్మమును 4 BCEF లలో —పెద్దలు— లేదు. 5 B విడువరాదందురు.

4

నిశ్చయం శృణు మే తత్ర త్యాగే భరతసత్తమ
త్యాగో హి పురుషవ్యాఘ్ర త్రివిధ స్సంప్రకీర్తితః॥

....

....ప్రకారము యీ చేశే కర్మమందలి ఫలము

నాది గాదనిన్ని, యీ కర్మానుష్ఠానము నాది గాదనీన్ని, సర్వేశ్వరుడే నాచాత చేయిస్తున్నాడనిన్ని యీ ఫలకర్మత్యాగము మూడు విధాలయి వుండును.

A పూర్తి పాఠం_

యీ రీతిని వాదం శేసేవారు తమకు దోచినట్టు చెప్పంగాను, [1]యీ అర్థముందు, [2]భరతవంశోత్తముండవైన వో అర్జునా! [3]నే నిశ్చయించిన ప్రకారము వినుము. యీ [4]చేశిన కర్మముందుల ఫలము నాదిగాదు. అనిన్ని, యీ కర్మానుష్ఠానం నాదిగాదు. అనిన్ని, [5]సర్వేశ్వరుడు నాచాత జేయిస్తున్నాడనిన్ని యీ కర్మఫల త్యాగం మూడువిధాలై వుండును.

1 E లో_ యీ అర్థముందు_ లేదు. 2 B వోయి భారతవంశోత్తముడవైన అర్జున! E వోయి భరతవంశమందు పుట్టిన అర్జునా! F వో భరతవంశోత్తముడవైన అర్జున! G వో భరతవంశోత్తముడైన అర్జునా! 3 E యీ అర్థమందు నే నిశ్చయించిన 4 BEF శేశే 5 BEFG సర్వేశ్వరుడే

5

యజ్ఞదానతపఃకర్మ న త్యాజ్యం కార్యమేవ తత్
యజ్ఞో దానం తపశ్చైవ పావనాని మనీషిణామ్॥

యజ్ఞమున్నూ, దానమున్ను, [1]తపస్సున్నూ అనెడి యీ వేదోక్త [2]కర్మము మోక్ష మపేక్షించినవారికి [3]వక్కటీన్ని విడువరాదు. [4]శరీరావసానపర్యంతమున్ను [5]కర్మానుష్ఠానము వలె. యజ్ఞమున్నూ, [6]తపస్సున్నూ అనెడి యివి పావనులయినవి. శ్రీహరిని [7]దలచే వానికి [8]యిందువల్లను జ్ఞానవిరోధాలయిన [9]కర్మాలెల్లాను నాశం [10]బొందును.

1 C తపస్సు అనెడి 2 E కర్మము నపేక్షించినవారికి G కర్మమును, మోక్షము నపేక్షించినవారికి 3 ACF వొక మరిన్ని E వొకమారున్ను G వొకమారి 4 F శరీరావహానపర్యంతమున్ను 5 AG ఆ కర్మాష్ఠానము శాయవలెను. C ఆ కర్మానుష్ఠానమునే చేయువలెను. E ఆ కర్మానుష్ఠానము శేయనేవలెను. F ఆ కర్మానుష్ఠానమునే వలెను. 6 ACEFG దానమున్ను, తపస్సున్ను అనెడి యివి పావనాలైనవి. 7 ACFG దలపోశేవానికి E దలపోశేవారికి 8 E యేదైనా జ్ఞానవిరో_ 9 ACF కర్మాలల్లాను E కర్మాలనల్లాను 10 E బొందించును.

6

ఏతాన్యపి తు కర్మాణి సంగం త్యక్త్వా ఫలాని చ
కర్తవ్యానీతి మే పార్థ నిశ్చితం మతముత్తమమ్॥

యీ పావనాలయిన యజ్ఞదాన [1]తపస్సులు నాకు ప్రీతిగాను మోక్ష [2]మపేక్షించినవానిచాత [3]శాయదగినది. అని నే నిశ్చయించిన [4]వుత్తమ మతము.

1 ACEFG తపస్సులను 2 AEFG మపేక్షించేవానిచాత B మపేక్షించీవానిచాత 3 ACEFG శాయదగింది. 4 C దానిచేత వుత్తమమతం. G మతము ఉత్తమ మతము.

7

నియతస్య తు సన్న్యాసః కర్మణో నోపపద్యతే
మోహాత్తస్య పరిత్యాగ స్తామసః పరికీర్తితః॥

ఆవశ్యమున్నూ [1]శాయదగిన నిత్యనైమిత్తికరూపమయిన [2]పంచమహా[3]యజ్ఞకర్మ విడువరాదు. యిటువంటి పంచమహాయజ్ఞశేషమైన అన్నము భోజనం చేస్తేను, [4]అందువల్లను మనస్సు నిర్మలమయి జ్ఞానోత్పత్తి అవును. యిది యెరుగక కర్మానుష్ఠానము [5]విడిచిరా అది తామస[6]కృత్యం గనుక, [7]అందు [అ]జ్ఞానమే ఘనమౌను.

1 ABCEFG శాయవలశిన 2 C లో- పంచమహాయజ్ఞకర్మ విడువరాదు. యిటువంటి పంచమహాయజ్ఞశేషమైన- అన్న భాగం లేదు. 3 ABG యజ్ఞకర్మము EF యజ్ఞాదికర్మము 4 A అందువల్ను E అందువల్ల G అందువలనను 5 E విడిచిరాయనా 6 ACEFG త్యాగము గనక, 7 AFG అందువల్ను అజ్ఞానమే B అందు అజ్ఞానమే E అందువల్ల అజ్ఞానం

8

దుఃఖమిత్యేవ యత్కర్మ కాయక్లేశభయాత్త్యజేత్
స కృత్వా రాజసం త్యాగం నైవ త్యాగఫలం లభేత్॥

యిటువలెనే జ్ఞానానకు కారణమైన కర్మానుష్ఠానము [1]చేశేటప్పుడు ద్రవ్యం [2]ఘడించవలెను. అందుకు అనేక[3]పాట్లు బడవలెను. యీ ప్రయాస [4]యాలగుడువవలెను? [5]యీ కర్మమే మాని [6]జ్ఞానమే [7]అభ్యసించేనని తలచి, యీ

కర్మానుష్ఠానము శాయక విడిచెనా, అది రాజసత్యాగము గనుక, అందువల్ల [8] అజ్ఞానం బొందును.

1 AF చేశి అప్పుడు C చేశే అప్పుడు 2 A ఘుణించవలె. B ఘటించవలెను. G గడించవలెనని 3 E పాట్లు పడవలెను. 4 ACFG మేల పడవలె? E యేాల పడవలె? 5 ACEFG లలో- యీ కర్మమే మాని- లేదు. 6 ACEFG యీ కర్మానుష్ఠానము యేాల శాయవలె? మనస్సు నిలుపుకొని జ్ఞానమే అభ్య- 7 E అభ్యసించేమని 8 ACEF జ్ఞానము బొందడు. G జ్ఞానము బొందరు.

9

కార్యమిత్యేవ యత్కర్మ నియతం క్రియతేఽర్జున
సంగం త్యక్త్వా ఫలం చైవ స త్యాగ స్సాత్త్వికో మతః॥

విష్ణుప్రీతికొరకు యీ కర్మానుష్ఠాన[ము] శాయవలెను. అని శేయుచున్నా. ఆ కర్మమందలి మమతాను. ఫలమున్నూ విడిచెనా. అది శాస్త్రోక్తమయిన జ్ఞానానకు కారణమైన [1] సాత్వికత్యాగము.

1 E సాత్వీక త్యాగము.

10

నద్వేష్ట్యకుశలం కర్మ కుశలే నానుషజ్జతే
త్యాగీ సత్త్వసమావిష్టో మేధావీ ఛిన్నసంశయః॥

యీరీతి సాత్వికగుణంతో గూడినటువంటి [1] బుద్ధిమంతులకు [2] తత్వజ్ఞానము గూడినవారై, అందువల్లనే సంశయంలేక [3] కర్మఫలమును విడిచినవాణ్ణై. స్వర్గాది భోగాలను. [4] పుత్రులాను. [5] సంపదా [6] హెచ్చే కర్మమందు తగలడు. అదికాని [7] కార్యమందు ద్వేషింపడు.

1 ACEFG బుద్ధిమంతుడు 2 ACEFG తత్వజ్ఞానముతో గూడినవాడై, B తత్వజ్ఞానమును గూడినవారై, 3 AG కర్మఫలమును విడిచినవాడై, CF కర్మఫలమునున్ను, కర్తృత్వము[ను]న్ను విడిచినవాడై, EG కర్మఫలమున్ను, కృత్య[త్వ]మున్ను విడిచినవాడై, 4 AG లలో- పుత్రులాను- లేదు. CEF పుత్రులను 5 AG సంపద CEF సంపదను 6 ABCFG యిచ్చే E యిచ్చీ 7 ACEFG కర్మమందు

11

నహి దేహభృతా శక్యం త్యక్తుం కర్మాణ్యశేషతః
యస్తు కర్మఫలత్యాగీ స త్యాగీ త్యభిధీయతే॥

దేహం ధరించినవానిచాత అన్నపానాదులు గొనుట మొదలయినవి విడువరాదు [1]గనుక, సర్వకర్మాలున్నూ విడువరాదు. [2]యెవ్వడాయనేమి పంచమహా[3]యజ్ఞాది కర్మఫలం [4]విడిచెనా, వాడే శాస్త్రోక్త[5]క్రమాన విడిచినవాడనుట.

1 C లో -గనుక, సర్వకర్మాలున్నూ విడువరాదు- లేదు. 2 F యెవ్వరాయనేమి 3 ACG యజ్ఞాది కర్మానుష్ఠానఫలమును E యజ్ఞానుష్ఠానఫలమును F యజ్ఞాది కర్మానుష్ఠానము ఫలమును 4 E వీడెనా, శాస్త్రోక్త- 5 A మార్గాన C కర్మాన F క్రమము

12

అనిష్ట మిష్టం మిశ్రం చ త్రివిధః కర్మణః ఫలమ్
భవత్యత్యాగినాం ప్రేత్య న తు సన్న్యాసినాం క్వచిత్॥

[1]అనిష్టమయిన నరకాధి(ది)కమున్నూ, యిష్టమైన స్వర్గాధి(ది)కమున్నూ, సుఖ[2]దుఃఖాలతోగూడిన పుత్రాది సంపదలున్నూ అనేడి యీ మూడువిధాలయిన ఫలమున్నూ, [3]కర్తృత్వమూన్ను, మమతాను [4]విడువనివానికి కర్మానుష్ఠానము చేశిన వెనకను [5]ఆ ఫలము అనుభవించవలశివుండును. ఆ [6]కర్మానుష్ఠానము ఫలమున్నూ [7]విడిచి, [8]కర్తృత్వమున్నూ విడిచిన[9]వానికై తేను ఆ ఫలము వకప్పుడున్నూ [10]అనుభవింపవద్దు.

1 E అరిష్టమైన 2 E దుఃఖాదులతో గూడిన 3 AB కర్తత్వమున్ను, E కర్తృత్వమున్ను, ఫలమున్ను, మమ- F కర్త్రిత్వమున్ను, 4 A విడువనివారై కర్మాను- E విడువని కర్మాను- F విడువనివారికి కర్మాను- G విడువరానివారికి కర్మాను- 5 ACEFG లలో- ఆ ఫలము- లేదు. 6 ACFG కర్మానుష్ఠానఫలమున్ను E కర్మానుష్ఠానఫలము 7 ACEFG లలో- విడిచి- లేదు. 8 ABFG కర్తత్వమున్ను E కర్తృత్వము 9 ACEFG వారికై తేను 10 E అనుభవించవద్దు. F లో లేదు.

13

పంచైతాని మహాబాహో కారణాని నిబోధ మే
సాంఖ్యే కృతాంతే ప్రోక్తాని సిద్ధయే సర్వకర్మణామ్॥

[1]తత్వజ్ఞానమందలి [బుద్ధి]తో గూడిన నిర్ణయమందు [2]సర్వమయిన కర్మాలున్నూ* [3]పుట్టేటప్పుడు అయిదు కారణాలు గలవు. అవి నావల్లను వినుము.

1 A తత్వజ్ఞానమంగుల బుద్ధితో CEG తత్వజ్ఞానమందలి బుద్ధితో 2 AG సర్వకర్మాలంగున్ను C సర్వకర్మాలున్ను 3 AG పుట్టే యప్పుడు BC పుట్టే అపుడు

* E లో ఇంతటితో తాత్పర్యం పూర్తి.

F లో ఈ శ్లోక తాత్పర్యాలు లేవు.

14

అధిష్ఠానం తథా కర్తా కరణం చ పృథగ్విధమ్
వివిధాశ్చ పృథక్ చేష్టా దైవం చైవాత్ర పంచమమ్॥

[1]అయిదూన్ను [2]అవి అంటేను, శరీరమూన్ను, [3]కర్త అయిన జీవుడున్నూ, [4]కర్మేంద్రియాలు, జ్ఞానేంద్రియాలు, మనస్సున్నూ అనెడి వేరే వేరే అయిన [5]పద్ద కొండు యింద్రియాలున్ను, యీ యింద్రియాలను [6]నిలుపు[కొ]నే ప్రాణాపానాది భేదాలు గల వాయువుయొక్క నానా [7]విధాలయిన చేష్టాను, [8]యీ నాల్గు విధాలకున్ను [9]అంతర్యామియైన దైవము అయిదో కారణము.

1 ACF ఆ అయిదున్ను E లో– అయిదూన్ను ... జీవుడున్నూ– అన్న భాగం లేదు. 2 A యెటువలె అంటేను, B ఏవి అంటే, C యేవి అంటేనా, G యేవం టేను, 3 A కర్తయిన C కర్తైన 4 ABCEFG కర్మేంద్రియ జ్ఞానేంద్రియాలు 5 AEFG యీ పదనకొండున్ను, శరీరాలను[న్ను], యింద్రియాలను నిలుపు B యీ పద్దకొండు యింద్రియాలున్ను, యీ యింద్రి– 6 A నిలుపుకొనివుండేటి B నిలుపు కొనేE నిలుపుకొని ఉండేదిFG నిలుపుకొనివుండెడి 7 ACEFG విధమైన 8 G కర్తైన జీవుడున్ను, యీ నాలుగు– 9 E అంతర్యామినైన

E లో ఈ శ్లోకం లేదు. తాత్పర్యంమాత్రం 13వ శ్లోక తాత్పర్యంతో కలిపి వ్రాయబడి ఉంది.

15

శరీరవాఙ్మనోభిర్యత్కర్మ ప్రారభతే నరః
న్యాయ్యం వా విపరీతం వా పంచైతే తస్య హేతవః॥

శాస్త్రసిద్ధమైన కర్మమే కాని, [1]నిషిద్ధమైన కర్మమే కాని, మనస్సున, వాక్కున, [2]శరీరాన్ను [3]చేశేటప్పుడు యీ చెప్పిన అయిదూన్ను ఆ [4]కర్మము శేయించేటందుకు కారణాలు.

1 C లో_ నిషిద్ధమైన కర్మమే కాని_ లేదు. 2 ACEFG శరీరాన 3 AG జేశే అప్పుడు C జేసిన అప్పుడు F శేశే అప్పుడు 4 AG కర్మమును జేయించే అందుకు

F లో యీ తాత్పర్యం రెండుపర్యాయాలు వ్రాయబడి ఉంది.

16

తత్రైవం సతి కర్తారమాత్మానం కేవలం తు యః
పశ్యత్యకృతబుద్ధిత్వా న్న స పశ్యతి దుర్మతిః॥

యీ రీతిని [1]పరమాత్మ [2]అనుమతిని జీవుడు కర్తై వుండగాను, కేవలమయిన [3]జీవుడె కర్త అని యెవ్వడు తలచును, వాడు [4]యథార్థము జ్ఞానము లేని దుర్బుద్ధి గనక, యథార్థమయిన పరమాత్మనే [5]కర్త అని యెరుగడు.

1 G పరమాత్ముని 2 ACEFG అనుమతినే 3 C జీవుడ E జీవుడు 4 AEFG యథార్థజ్ఞానము B యథార్థమగు జ్ఞానము C యథార్థము లేని_ 5 EG కర్తను యెరగడు.

17

యస్య నాహంకృతో భావో బుద్ధిర్యస్య న లిప్యతే
హత్వాపి స ఇమాన్ లోకాన్ న హంతి న నిబధ్యతే॥

యెవ్వని [1]బుద్ధినై నాను పరమపురుషుడే కర్త అని తలచుకొని, [2]తా కర్త గాననే అహంకారం విడిచి, యీ ప్రయోజనానకు [3]నే కర్తగా గనక, నేను యీ ఫలమును [4]అనుభవించినవాడను గానని యెవ్వని బుద్ధి ఫలముతో నంటుకొనకుండును, వాడు ధర్మయుద్ధమందు సమస్తలోకాల[5]వారిని చంపినాగాని, వాడు చంపినవాడు గాడు. వాడు అపాపము[6]చాతను బద్ధుడున్ను గాడు.

1 ACFG బుద్ధి అయినాను E బుద్ధెనాను 2 AG నే కర్త యనియెడి అహంకార ముడిగి, CF నే గర్త నసెడి అహంకారముడిగి, E నేను కర్తను, అనెడి అహంకారము ఉడిగి, 3 A నే గర్తగాను, యీ ఫల_ G నే గర్త గాను గనక, యీ ఫల_

4 AEFG అనుభవించేవాడ గానని 5 ACEFG వారినిన్ని చంపినాను, 6 ACG చాత బద్ధుడు గాడు. F చాతా బద్ధుడు గాడు.

18

జ్ఞానం జ్ఞేయం పరిజ్ఞాతా త్రివిధా కర్మచోదనా
కరణం కర్మ కర్తేతి త్రివిధః కర్మసంగ్రహః॥

యిటువంటి తలపు [1]సాత్వికము బుట్టించు గనక, [2]ఆ సాత్వికము గుణత్రయములోను మంచిది గనక, [3]యింతటనుండి కృష్ణుడు ఆ సాత్వికగుణము స్వరూపము ఆనతిస్తున్నాడు. [4]తా జేశే ప్రయోజనం [5]యెరుగుట జ్ఞానం. [6]యెరగదగినటువంటి ఆ పని జ్ఞేయం. ప్రయోజనం [7]యెరిగేవాడు జ్ఞాత. యీ [8]మూటితోడా గూడి వుండు సమస్తవేదోక్తవిధులున్నూ ఆ చేశెడి కర్మమున్నూ కర్మసాధనాలయిన ద్రవ్యాలున్నూ, [9]యాగాది [కర్మాలున్నూ, అంద]లి కర్తాను అని త్రివిధమై వుండును.

1 AEF సాత్వికమునే C సాత్వికమండే 2 BC ఆ సాత్విక[ం] E ఆ సాత్వికము 3 A యిందుండే గుణాల స్వరూపం భగవానులు ఆనతిస్తున్నారు. B యింతట నుండి క్రిష్ణుడు ఆ సాత్వికగుణస్వరూపము ఆనతిస్తున్నాడు. CF యిందుండి గుణాల స్వరూపం కృష్ణుడు ఆనతిస్తున్నాడు. E యిందుండి గుణాలస్వరూపమును కృష్ణస్వామి ఆనతిస్తున్నాడు. G యిందుండే గుణాలస్వరూపం శ్రీకృష్ణుడు ఆనతిస్తున్నాడు. 4 ACG తా జేశిన B తాను చేసే E తాను జేశిన 5 E లో -యెరుగుట జ్ఞానం- లేదు. 6 A యెరుంగదగిన ఆ- CEFG యెరగదగిన ఆ- 7 AC యెరిగినవాడు 8 A మూటితోడాను కూడేటందును సమస్త- B మూటితోకూడాను కూడివుండిన సమస్త- C మూటితోను గూడివుండును, సమస్త- E మూటియందు కూడివుండేను, సమస్త- F మూటితో తాను కూడివుండును. సమస్త- G మూటిలో తాను కూడియుండును. సమస్త- 9 A యాగాదికర్మాలున్ను, అందుల కర్తాను BCEF యాగాది కర్మాలున్ను, అందలి కర్తాను G యజ్ఞాదికర్మాలున్ను, అందుల కర్తాను

19

జ్ఞానం కర్మ చ కర్తా చ త్రిధైవ గుణభేదతః
ప్రోచ్యతే గుణసంఖ్యానే యథావచ్ఛృణు తాన్యపి॥

యిప్పుడు చెప్పిన జ్ఞానమున్నూ, [1]సత్వరజస్తమోగుణభేదానను [2]వకటొకటి [3]మూడేశి మూ[డు విధాలై వుండును. అ]వి క్రమక్రమాన [4]చెప్పే వినుము.

1 ACEFG కర్మమున్ను, కర్తాను, సత్వ- B కర్మమున్ను, సత్వ- 2 F వొకటి కొకటి 3 ACFG మూడేశి విధాలై వుండును. అవి అన్నిన్ని క్రమాన- B మూడేశి విధాలై వుండును. అవి క్రమక్రమాన- E మూడై వివిధాలై వుండును. అవి అన్నిన్ని క్రమాన- 4 AF వర్నించే వినుము. CEG వర్నించేను వినుము.

20

సర్వభూతేషు యేనైకం భావమవ్యయ మీక్షతే
అవిభక్తం విభక్తేషు తద్జ్ఞానం విద్ధి సాత్త్వికమ్॥

యీ బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్యాది [1]జనులున్నూ. బ్రహ్మచర్యం [2] మొదలయి ....యీరీతిని [3]యేర్పడి వుండే సర్వ [4]భూతాల యందున్నూ యే [5]జ్ఞానము చాతనై నానేమి ఆత్మనే భావమును బ్రాహ్మణత్వాది విభాగం బొందక [6]అనేకాలు గల దేహాలందుండి అందలి [7]వికారం [8]బొం.. టి ఆత్మ[9]స్వరూపము [10]ఫలము గోరక చేశే [11]కర్మానుష్ఠానవేళందు దలచెనా, అటువంటి జ్ఞానం సాత్విక జ్ఞానము.

1 ACEFG జాతులున్ను, 2 ACEFG మొదలైన ఆశ్రమాలున్ను కలిగి, యీ రీతి- B మొదలైన ఆశ్రమాలున్ను గలిగి, యీ రీతిని- 3 AEFG యేర్పడివుండి 4 C భూతాలున్ను 5 ACEFG జ్ఞానముచాతను ఆత్మ- 6 AG అనేకవికారాలందుండి గల దేహాదులందుండిన్ని, B అనేకలు గల దేహాలందుండి, C అనేకకాలాల గల దేహా లందుండిన్ని, E అనేకాకారాలు గల దేహాదులందుండిన్ని, F అనేక కారణాల గల దేహాదులందుండిన్ని, 7 E విధం 8 ACEFG బొందక. జ్ఞానస్వరూపానను నాశము లేనటువంటి ఆత్మ- B బొందక, స్వరూపానను నాశం లేనటువంటి ఆత్మ- 9 ABCEFG స్వరూపమును 10 ACEFG ఫలమును 11 A కర్మానుష్ఠానవేళలందు F కర్మానుష్ఠానం వేళందు G కర్మానుష్ఠానం వేళలందు

21

పృథక్త్వేన తు యద్జ్ఞానం నానాభావాన్ పృథగ్విధాన్
వేత్తి సర్వేషు భూతేషు తద్జ్ఞానం విద్ధి రాజసమ్॥

[1][సమస్త] భూతాలందు వుండెడు [2]ఆత్మలెల్లా [3]వక్కరీతివే అని తలచు(చ)క. ఆ యా [4]శరీరాలందుండెడి [5]బ్రహ్మాదివర్ణాలనున్నూ. బ్రహ్మచర్యాది

ఆ[శ్రమాలనున్నూ చూచి [6]నానా భావాలుగా [7]అంద....................పుచున్నూ. ఫలము గోరి కర్మానుష్ఠానము శేయుచుండెడి [8]యీ జ్ఞానము రాజసజ్ఞానము.

1 AG సమస్తభూతాలయందుండెడి C సమస్తభూతాలున్ను వుండెడి EF సమస్తభూతాలందున్ను వుండెడి 2 C ఆత్మల్లాను E ఆత్మనల్లాను 3 ACEFG వొక్కరీతివారని తలంచక, B వొక్కరీతివే అని తలచక, E వొక్కరీతివారని తలచి, 4 ACFG శరీరాలంగుండే E శరీరాలందు 5 ACEF బ్రాహ్మణాది వర్ణాలనున్ను G బ్రాహ్మణాది వర్ణాలున్ను 6 E నానా భావాలనున్ను, సర్వమైన భూతాల యందున్ను, అంద- 7 AFG అందరున్ను అన్నివిధాలవారిగాను తలంపుచున్ను, B అందరినిన్ని అన్నివిధాల ఆత్మలని తలపుచున్ను, C అందరినిన్ని అన్నివిధాలవారికిగా దలపుచున్ను, E అందరు అన్నివిధాలవారినిగా తలపుచున్ను, 8 E ఆత్మనల్లాను యీ జ్ఞానము రాజసజ్ఞానము.

22

యత్తు కృత్స్నవదేకస్మిన్ కార్యే సక్తమహైతుకమ్
అతత్త్వార్థవదల్పం చ తత్తామస ముదాహృతమ్॥

[1]....................తలనున్నూ, భూత[2]గణాలనున్నూ [3]పూజించుటనెడి వకానొక [ప్రయోజనమందు అది అల్పఫలము నిచ్చేడిదై వుండగానూన్నూ, [4]పనిలేని పని మహాఫలము నిచ్చేనని తలచిన తలపుతోను. [5]తత్వార్థం యెరగని జ్ఞానం [తామస జ్ఞానం]

1 ACEFG యే జ్ఞానమయినా నేమి [పేతలను, భూత- B యే జ్ఞానమైనా నేమి [పేతలాను, భూత- 2 ACEFG గణాలను 3 CE పూజించుటనే 4 B పనిలేని పని మహాఫలము నిచ్చిన తలంపుతోను, E వృథా పనిలేని మహాఫలమును యిచ్చీనని G పనిలేనిపని మహాభలము నిచ్చేనని తలంచిన తలపులోను, 5 ACEFG తత్వార్థముగాని జ్ఞానం తామసజ్ఞానము.

23

నియతం సంగరహితమరాగద్వేషతః కృతమ్
అఫల[పేప్సునా కర్మ యత్తత్సాత్త్వికముచ్యతే॥

యీ రీతిని మూడు విధాలయిన [1]జ్ఞానమున్నూ [2]ఆనతిచ్చి, కర్మానుష్ఠానం యొక్క మూడు విధాలున్ను [3]ఆన[తిచ్చీని అది యెట్లం]టేను, [4]తన వర్ణానకున్నూ.

ఆశ్రమానకున్నూ, వుచితమైనదై, [5]అందుకు నే గర్తననెడి ఫల[6]సంగం లేనిదై, కీర్తిమీద వేడుకనున్ను, అపకీర్తిమీది ద్వేషానున్నూ డాంబికుడై [7]శెయ్యక, ఫలము [8][కోరక యే కర్మానుష్ఠా]నము శాయబడీని అది [9]సాత్వికకర్మము.

1 ACEFG జ్ఞానమునున్ను 2 AEF ఆనతిచ్చే G ఆనతిచ్చిన 3 ACFG ఆనతిచ్చీని. అది యెట్లంటేను, B ఆనతిస్తున్నాడు. అవి యెట్లానంటేను, E చెప్పేము. అది యేది అంటేను, 4 ACFG తన వర్ణానకు, ఆశ్రమానకు_ B తన వర్ణానకున్నూ వుచితమైనదై E తన వర్ణాశ్రమానకు 5 C అందున గర్తననెడి E అందు నేను కర్తననెడి 6 E సంగమం లేనిదై, 7 ACEFG శేశినది గాక, ఫలము_ 8 ABCEFG గోరక యే కర్మానుష్ఠానం 9 E సాత్వికకర్మము.

24

యత్తు కామేప్సునా కర్మ సాహంకారేణ వా పునః
క్రియతే బహులాయాసం తద్రాజసముదాహృతమ్॥

యే కర్మానుష్ఠానమయినాను [1]ఫల[ము గోరి అహంకార] యుక్తుడైనవాడు అనేకప్రయాసాలతో గూడి [2]చేశినది [3]అది రాజస కర్మము.

1 ABCEFG ఫలము గోరి అహంకారయుక్తుడైనవాడు 2 B చేశే నది EF చేశీని 3 ACG లలో _అది_ లేదు.

25

అనుబంధం క్షయం హింసామనపేక్ష్య చ పౌరుషమ్
మోహాదారభ్యతే కర్మ యత్తత్తామసముచ్యతే॥

[1][యే కర్మాను]ష్ఠానము చేశేటప్పుడు అనేకదుఃఖాలు వెంటనే[2]అనుబంధులయి తగులుటాను, అనేక[3]ద్రవ్యక్షయం బొందుటాను, అనేక[4]ప్రాణిహింసాను గలదై, తాను యిందుకు [5]వోపుదును, [6]వాపననే [7]విచారము లేక, పరమపురుషుడే కర్త అని యెరుగక, [8]చేశిన కర్మము తామస కర్మము.

1 AFG యే కర్మానుష్ఠానము శేశే అప్పుడు BE యే యే కర్మానుష్ఠానము శేశేటప్పుడు C యే కర్మానుష్ఠానము చేశీ అప్పుడు 2 ACEFG అనుబంధాలై 3 AEF ద్రవ్యం క్షయం_ 4 B ప్రాణహింసాను గలదై, తాను_ E ప్రాణహింసను చేసుటాను, తాను_ 5 C వొప్పుదును, 6 AG వోపనని BCF వోపననే E వోపలేననే

7 A విచారమున్ను ఇంతవట్టు విచారించుకొనక, పరమపురుషుండే CFG విచారమున్ను యింతవట్టున్ను విచారించుకొనక, పరమపురుషుడే E విచారమున్ను యింతవట్టున్ను విచారించుకోక, పరమపురుషుడే 8 AE చేశే కర్మము తామసకర్మము. G చేశినది తామసకర్మము.

26

ముక్తసంగోఽనహంవాదీ ధృత్యుత్సాహసమన్వితః
సిద్ధ్యసిద్ధ్యో ర్నిర్వికారః కర్తా సాత్త్విక ఉచ్యతే॥

ఫలసంగరహితుడై, [1]నే చేశేనని అహంకారము లేక, ధైర్యముతోడ గూడినవాడై, కర్మానుష్ఠానము [2]చేశేటప్పుడు అందుకు [3]వుపకా[క]రణాలయిన ద్రవ్యాలు [4]సిద్ధించినప్పుడున్ను, [5]సిద్ధించనప్పుడున్ను వికారము లేని చిత్తం గలవాడై, [6]యీ రీతిని కర్మానుష్ఠానం చేశే కర్త [7]సాత్వికుడు.

1 A నే జేశితినన్న BCEF నే జేశేననే G నే జేశేనన్న 2 ACEF శేశే అప్పుడు 3 ABCEG వుపకరణాలైన 4 C లో _సిద్ధించినప్పుడున్ను_ లేదు. 5 A లో_ సిద్ధించనప్పుడున్ను_ లేదు. 6 ACEFG లలో _యీ రీతిని_ లేదు. 7 E సాత్వీకుడు.

27

రాగీ కర్మఫలప్రేప్సు ర్లుబ్ధో హింసాత్మకోఽశుచిః
హర్షశోకాన్వితః కర్తా రాజసః పరికీర్తితః॥

యీ కర్మానుష్ఠానము శాయగాను కీర్తి [1]గలుగు గదా! అని [2]వేడుకపడినవాడై, [3]ఆ కర్మానకు ఫలము గోరినవాడై, అందలి [4] దక్షిణలు మొదలయిన ద్రవ్య [5]వెచ్చాలకు లోభించినవాడై, [6]వకరిని పీడించి, కర్మానుష్ఠానము [7]చేశేవాడై, ఆ కర్మఫలము సిద్ధిస్తేను [8]సంతోషించుకొని, సిద్ధించకుంటేను [9]దుఃఖముపడని (పడే) అటువంటి కర్త రాజసుడు.

1 A గలుగుగాని అని BCF గలుగుగా అని E కద్దు గదా అని G గలుగునా అని 2 ACEFG వేడుకపడేవాడై, 3 E ఆ కర్మాలను 4 ABC దక్షిణలు 5 CEF వెచ్చానకు 6 G ఆ కర్మానుష్ఠానం వొకరిని_ 7 CE చేశినవాడై, 8 E సంతోషమున్ను, G సంతోషపడి, 9 ACG దుఃఖపడేటి కర్త రాజసుడు. E దుఃఖమున్ను బడేవాడు రాజసుడు. F దుఃఖపడే కర్త రాజసుడు.

28

అయుక్తః ప్రాకృత స్స్తబ్ధ శ్శఠో నైష్కృతికోఽలసః
విషాదీ దీర్ఘసూత్రీ చ కర్తా తామస ఉచ్యతే॥

శాస్త్రోక్తమయిన కర్మమందు తాను యోగ్యుడు గాక, ఆ కర్మానకు తగిన విద్య యెరుగనివాడై, ఆ కర్మానుష్ఠానము [1]తలబెట్ట వెరచి, మారణాది కర్మాలందే వేడుక గలవాడై, పరుల [2]వంచించేవాడై, వుద్యోగించిన కర్మమందు [3]బుద్ధితో నున్నవాడై, యేపాటి దుఃఖము వొచ్చినాను [4]మిక్కిలీన్ని [5][దుఃఖపడుచు]న్నూ, వకరితో పగబెట్టుకొని, ఆ పగ పెక్కుకాలం [6]అడ్డబెట్టే కర్త తామసుడు.

1 E తలప వెరచి, 2 AG వంచించేటివాడై, EF వంచించెడివాడై, 3 AE మందబుద్ధితో నున్నవాడై, C మందబుద్ధియై వున్నవాడై, 4 E లో- మిక్కిలీన్ని- లేదు. 5 ABCEFG దుఃఖపడుచున్నూ, 6 AFG నడపేటి కర్త తామసుడు. C నడపెడి కర్త తామసుడు. E నడిపేటివాడు తామసుడు.

29

బుద్ధేర్భేదం ధృతేశ్చైవ గుణత స్త్రివిధం శృణు
ప్రోచ్యమాన మశేషేణ పృథక్త్వేన ధనంజయ॥

వోయి అర్జునా: నిశ్చయజ్ఞానరూపమయిన బుద్ధీన్ని, యెన్ని విఘ్నాలు వొచ్చినాను చెప్పే వినుము.

A పూర్తిపాఠం- [1]వో అర్జునా! నిశ్చయజ్ఞానరూపమైన [2]బుద్ధికి యెన్ని విఘ్నాలు వచ్చినాను, వెరవక ఆ పని నిర్వహించు[3]కొనుట అనెడి [4]ధైర్యానకున్ను యీ [5]రెంటిలోనున్ను [6]వొకటొకటి సాత్విక, రాజస, తామస[7] భేదాలనేవి మూడేసి భేదాలు గలవు. అవి వేరే వేరే [8]యించుక దప్పకుండాను [9]చెప్పే [10]వినుము.

1 BCEG వోయి అర్జున! 2 B బుద్ధిన్ని EF బుద్ధికిన్ని 3 E కొనుటనే ధై- F కొనెడి ధై- 4 E ధైర్యమున్ను, 5 B రెంటికిన్ని 6 BG వొకటి కొకటి E లో లేదు. F వొకటి కొకటికి 7 B భేదాలై C భేదాలనెడి E భేదాలు 8 B యించుకం తాను తప్ప- C యించిక తప్ప- F యించికె దప్ప- 9 E చెప్పేను. 10 E లో- వినుము- లేదు.

30

ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ కార్యాకార్యే భయాభయే
బంధం మోక్షం చ యా వేత్తి బుద్ధి స్సా పార్థ సాత్త్వికీ॥

వక పని శాయదొరకొన్నప్పుడు యీ ప్రయోజనము [1]యిహామందలి ఫలము నిచ్చెడిదో, మోక్షఫలము [2]నిచ్చెడిదో అని [3]తెలుసుకొని. [4]యీ ధర్మం నాకు శాయ [5]వచ్చును, యిది నాకు [6]శాయరాదని [7]తెలుసుకొనీన్ని, యిది [8]శాస్త్రం గనక [9]వెరవవద్దనిన్ని, [10]యిది శాస్త్రోక్తం కాదు గనుక వెరవవలెననిన్ని. [11]సంసార మున్ను, [12]మోక్షమున్ను యే బుద్ధి విచారించుకొనును అది సాత్వికబుద్ధి.

1 A యిహామందుల ఫలము నిచ్చేటిదో, B యిహామంగు ఫలము యిచ్చెడిదో, G యిహామునందలి ఫలము నిచ్చెడిదో, 2 A నిచ్చేటిదో అని 3 ACEFG తెలుసుకొనిన్ని 4 C యీ కర్మానకు చాయవచ్చును, 5 F వచ్చుననిన్ని, 6 ACEFG శాయరాద నిన్ని, 7 ACEFG లలో -తెలుసుకొనీన్ని- లేదు. 8 ABCF శాస్త్రోక్తం గనుక E శాస్త్రోక్తము. E లో- గనక -లేదు. 9 E దీనికి వెరవవద్దనిన్ని, 10 E లో -యిది శాస్త్రోక్తం కాదు గనుక వెరవవలెననిన్ని- లేదు. 11 EF సంసారమునున్ను, 12 ACEFG మోక్షమునున్న

31

యయా ధర్మమధర్మం చ కార్యం చాకార్యమేవ చ
అయథావత్ ప్రజానాతి బుద్ధి స్సా పార్థ రాజసీ॥

యే బుద్ధిచాత ఆకార్యం వివేకించనేరక, లెస్సగా తెలియని బుద్ధి రాజసబుద్ధి.

A పాఠం - యే బుద్ధిచాతనైనానేమి [1]ధర్మమునున్న [2] అర్థమునున్న (అధర్మమునున్న), శార్యమునున్న [3]వివేకించనేరక, లెస్సగా తెలియని బుద్ధి రాజసబుద్ధి.

1 B అకార్యము వివేకించనేరక, C అధర్మమున్న E ధర్మమున్న 2 C లో లేదు. E అధర్మమున్న F అధర్మమునున్న 3 EF అకార్యమునున్న వివే-

32

అధర్మం ధర్మమితి యా మన్యతే తమసావృతా
సర్వార్థాన్ విపరీతాం శ్చ బుద్ధి స్సా పార్థ తామసీ॥

తామసగుణము [1]కై తేను [2]సర్వమయిన ప్రయోజనాలున్నూ విపరీతముగా తెలుసుకొని, [3]ధర్మ మధర్మమని [4]తలచే బుద్ధి తామసబుద్ధి.

1 ACEG గప్పితేను 2 E సకల ప్రయోజనాలున్ను 3 ACG ధర్మము అధర్మమునిన్ని. అధర్మం ధర్మమునిన్ని B ధర్మం అధర్మమని E ధర్మము అధర్మము అని 4 A తలచేటి CG తలచెడి

F లో ఈ తాత్పర్యం లేదు. ఈ తాత్పర్యస్థానంలో 35వ శ్లోక తాత్పర్యం వ్రాయబడి ఉంది.

33

ధృత్యా యయా ధారయతే మనఃప్రాణేంద్రియక్రియాః
యోగేనావ్యభిచారిణ్యా ధృతి స్సా పార్థ సాత్త్వికీ॥

వ్యభిచారం లేని [1]కైంకర్యముతో గూడినవాడై, యిందు[2]వల్లను [3]విష్ణుప్రీతి అనే యోగముచాతను మనస్సుయొక్కాను, [4]ప్రాణవాయువులయొక్కాను [5]క్రియ లనుభవించును. ఆ ధైర్యము [6]సాత్వికధైర్యము.

1 ACEG యే ధైర్యముతో 2 A వల్ను G వల్లనే 3 AG పరమపురుషప్రీతి యనే యోగం 4 ACEG ప్రాణాదివాయువులయొక్కాను, యింద్రియాలయొక్కాను 5 A అనే క్రియలను పురుషుండు ధరించును. CE క్రియలను పురుషుడు ధరించును, G అనే క్రియాలను పురుషుండు అణుచును. 6 E సాత్వీకధైర్యము.

F లో ఈ శ్లోక తాత్పర్యాలు లేవు.

34

యయా తు ధర్మకామార్థాన్ ధృత్యా ధారయతేఽర్జున
ప్రసంగేన ఫలాకాంక్షీ ధృతి స్సా పార్థ రాజసీ॥

ఫలము [1]గోరే పురుషుడు ఆ ఫలమందలి ఆసక్తిచాతను ధర్మకామార్థాల నపేక్షించి, మనస్సుయొక్కాను, [2]ప్రాణాదివాయువులయొక్కాను, [3]యింద్రియాల యొక్కాను క్రియలను [4]ధరించును. అది రాజసధైర్యము.

1 AC కోరేటి BEG గోరెడి 2 A ప్రాణవాయువులయొక్కాను, 3 AG యింద్రియాదులయొక్కాను 4 A ధరియించినది అది రాజసధైర్యము. C ధరించినది రాజసధైర్యం. E ధరించీని. అది రాజసధైర్యము.

F లో ఈ శ్లోక తాత్పర్యాలు లేవు.

35

యయా స్వప్నం భయం శోకం విషాదం మదమేవ చ
న విముంచతి దుర్మేధా ధృతి స్సా పార్థ తామసీ॥

[1]యే ధైర్యముతో గూడినవాడై, వెఱ్ఱి వెఱ్ఱి [2]స్వప్నాలున్నూ, [3] నిద్ర విడువక, [4]భయమున్నూ, దుఃఖమున్నూ, మదమున్నూ [5]బుట్టించెడి విషయాల గోరి, మనస్సుయొక్కాను, ప్రాణాది వాయువులయొక్కాను, [6]యింద్రియాల యొక్కాను క్రియలను [7]ధరించును, అది తామసధైర్యము.

1 BC ధైర్యంతో గూడినవాడై, 2 ACFG స్వప్నాలనున్ను, 3 ACEFG నిద్రనున్ను విడువక, 4 AEFG భయమును, శోకమును, దుఃఖమును, మదమును పుట్టిం- 5 AG పుట్టించేటి 6 A లో- యింద్రియాలయొక్కాను- లేదు. 7 ACEFG ధరించీని, అది తామసధైర్యము.

36

సుఖంత్విదానీం త్రివిధం శృణు మే భరతర్షభ
అభ్యాసాద్రమతే యత్ర దుఃఖాంతం చ నిగచ్ఛతి॥

[1]వోయి భరతవంశోత్తముడా! సుఖమున్నూ, [2]రాజస తామస సాత్వికభేదాలున్నూ మూడు విధాలయి వుండును, [3]వాటి భేదాలు నీకు [4]జెప్పే వినుము. యే [5]సుఖము అనేకకాలము అభ్యసించగాను మనస్సు [6]రమించి [7]సకలదుఃఖాల గడచును.

1 ACEFG వోయి భరతవంశోత్తమ! 2 ACFG సాత్విక, రాజస, తామస భేదానను 3 ABEFG దాని C వాని 4 G చెప్పేను. 5 ACEFG సుఖమును 6 G రమించును, 7 A సమస్తమైన దుఃఖాలున్ను గడుచు. C సమస్త దుఃఖాల గడచును. EF సమస్తమైన దుఃఖాలా గడుచును. G సమస్తమైన దుఃఖాలున్ను గడుచును.

37

యత్తదగ్రే విషమివ పరిణామేఽమృతోపమమ్
తత్సుఖం సాత్త్వికం ప్రోక్తమాత్మబుద్ధిప్రసాదజమ్॥

[1]యే సుఖమైనాను యోగం [2]దొరకొన్నప్పుడు అనేకప్రయాసాలతోగూడి* విషంవలె దుఃఖమయి [3]తోచిన్ని. యోగాభ్యాసం అలవడితేను ఆత్మస్వరూపము గాన వచ్చి, అమృతముతో సరి అయినదై, [4]ఆత్మస్వరూపజ్ఞానము ప్రకాశించెడిదై వుండును, అది [5]సాత్వికసుఖము.

1 E ఆ సుఖము యోగము 2 C దొరకొనే అప్పుడు 3 AEFG తోచి, B తోచీని, 4 ABF ఆత్మజ్ఞానం E ఆ జ్ఞానము 5 E సాత్వీకసుఖము. *C లో తాత్పర్యం ఇంతటితో పూర్తిచేయబడింది.

38

విషయేంద్రియసంయోగాద్యత్తదగ్రేఽమృతోపమమ్
పరిణామే విషమివ తత్సుఖం రాజసం స్మృతమ్॥

యే సుఖమయినాను [1]మొదల [2]విషయాలున్ను, యింద్రియాలున్ను గూడ గాను అమృతము[3]వలె నుండి, ఆ విషయానుభవంతీరిన వెనకను [4]విషమువలెనే చేశెడిదౌను. [5]అది రాజస సుఖం.

1 AF మొదలు EG మొదలను 2 C విషయాలున్న, న్నింద్రియాలున్న G విషయాలున్న, యింద్రియాలనున్న 3 AEFG వలెనే వుండి, 4 ACFG విషమువలె దుఃఖము జేశెడిదౌను, B విషమువలెనే దుఃఖము చేశెడిదౌను, E విషమువలెనే దుఃఖమును చేసెడిది అవును, 5 C లో_ అది రాజససుఖం_ ఈ భాగం లేదు.

39

యదగ్రే చానుబంధే చ సుఖం మోహనమాత్మనః
నిద్రాలస్యప్రమాదోత్థం తత్తామసముదాహృతమ్॥

యే సుఖమయినాను [1]మొదలు, [2]అనుభవించిన వెనకను ఆత్మజ్ఞానము పుట్ట నియ్యక, నిద్రనున్ను, [3]ఆలస్యమున్ను, ప్రమాదమున్ను [4]బుద్ధి యిచ్చును, అది తామససుఖం. యింతవట్టూన్ను యీల [5]చెప్పే వంటేను, మోక్ష [6]మపేక్షించినవారు రాజస [7]తామసగుణాలు వుడిగి, [8]సాత్వికులై వుండవలె ననేకొరకు.

1 AG మొదలను BF మొదలాను C మొదలానున్న E మొదటను 2 C లో_ అనుభవించిన............ప్రమాదమున్ను_ అన్న భాగం లేదు. 3 A ఆలస్యము నున్న బుద్ధి_ BCEFG ఆలస్యమునున్న, ప్రమాదమునున్న 4 ABCGEF

పుట్టించును, 5 AB చెప్పితిరి అంటేను, CF చెప్పే రంటేను, EG చెప్పితివి అంటేను, 6 E మపేక్షించేవారు 7 AF తామసగుణాలను విడిచి, CG తామసగుణాలు విడిచి, E తామసాలు విడిచి, 8 E సాత్త్వికలై వుండవలెన నేకొరకు చెప్పితిని.

40

న తదస్తి పృథివ్యాం వా దివి దేవేషు వా పునః
సత్త్వం ప్రకృతిజైర్ముక్తం యదేభిస్స్యాత్త్రిభిర్గుణైః॥

భూమియందు మనుష్యులు మొదలయిన[1] వారియందున్నూ, [2] స్వర్గమున దేవతలు మొదలయిన[3] వారిలోనున్నూ యీ ప్రకృతివల్లబుట్టిన [4] గుణత్రయమున్నూ [5] బాయకవుండెడి ప్రాణి[6] సమూహం లేదు.

1 ACF వార్లలోనున్ను, E వార్లలోను, G వారిలోనున్ను, 2 ACEFG స్వర్గమందు 3 ACF వార్లలోనున్ను, E వార్లలోను, బ్రాహ్మణులకున్ను యీ ప్రకృతి- 4 ACFG గుణత్రయమునున్ను B గుణత్రయమును 5 AE పొరయక వుండెడి CFG పొరయకుండెడి 6 EF సమూహమున్ను లేదు.

41

బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాం శూద్రాణాం చ పరంతప
కర్మాణి ప్రవిభక్తాని స్వభావప్రభవైర్గుణైః॥

[1] వోయి శత్రుసంహారకుడవైన [2] అర్జునుడా! [3] బ్రాహ్మలకున్నూ, క్షత్రియులకున్నూ, వైశ్యులకున్ను, శూద్రులకున్నూ తమ తమ జాతికి దగిన కర్మాలు తమకు [4] బుట్టగా బుట్టిన గుణాలచాతను [5] యేర్పరపబడినది(వి).

1 A వో అర్జునుండా! G లో -వోయి- లేదు. 2 E అర్జునా! 3 C బ్రాహ్మణులకున్ను, వైశ్యుల- 4 C బుద్ధిగా బుట్టిన 5 ABCFG యేర్పరపబడినవి.

42

శమోదమస్తపశ్శౌచం క్షాంతిరార్జవమేవ చ
జ్ఞానం విజ్ఞానమాస్తిక్యం బ్రహ్మకర్మస్వభావజమ్॥

[1] వెలపల [2] యింద్రియాలు నణచుటనే శాంతిన్ని, మనస్సు [3] నిలుపుటనే దమమున్నూ, భోగాలు విడుచుటనే తపస్సున్నూ, [4] శాస్త్రోక్తమయిన ఆచారము [5] నడ

చుటనే శౌచమున్నూ, [6]పరుల(లు) పీడించినాను వికారము [7]బొందకుండే వోర్పున్నూ, [8]కుటిలమతి లేక, [9]పరులందు మనస్సు నిర్మలమయి వుండుటానూ, [10]పరతత్వము నెరుగుటనే జ్ఞానమున్నూ, [11]పరతత్వమందలి విశేషాలెరుగుటనే విజ్ఞానమున్నూ, వేదోక్తమయిన [12]అర్థమును సత్యమనెడి ఆస్తిక్యమున్నూ [13]బ్రాహ్మణుడు [14]పుట్టగా పుట్టిన స్వభావకర్మము.

1 ABCF వెలుపలి E వెలపటి G మొదలి 2 A యింద్రియాల నణంచుట BE యింద్రియాల నణచుటనే CF యింద్రియాల అడచుటనే G యింద్రియాలు అణచుటనెడి 3 A నిలుపుట E నిలుపుటానే G నిలుపుటనెడి 4 E శాస్త్రోక్తమనే 5 ABEG నడుపుటనే CF నడపుటనే 6 AEFG పరులు పీడించినాను 7 A బొందకుండుట CEF బొందకుండుటనే 8 ACEFG కుటిలబుద్ధి లేక, 9 E సతులందు 10 E పరమ తత్వము 11 E లో – పరతత్వమందలి విశేషాలెరుగుటనే విజ్ఞానమున్నూ-లేదు. 12 ABCEFG అర్థము 13 AF బ్రాహ్మడు E బ్రహ్మము G బ్రాహ్మణునికి 14 C పుట్టగానే పుట్టిన స్వభావ కర్మం.

43

శౌర్యం తేజో ధృతి ర్దాక్ష్యం యుద్ధేచాప్యపలాయనమ్
దానమీశ్వరభావశ్చ క్షాత్రం కర్మస్వభావజమ్॥

యుద్ధమందు భయం[1]లేకుండుటనే శౌర్యమున్నూ, [2]శత్రులకు [3]లోనుగాకుండుటనెడి తేజస్సున్నూ, దొరకొన్న యుద్ధమును [4]విడువకుండుటనెడి ధృతిన్ని, [5]ఆయుధ(ద్ధ)మును [6]నిర్వహించుటనే [7]రక్షకత్వమున్నూ, యెంత యుద్ధమందు పారిపోకుండుటాను, వుచితమైన [8]పట్టున ద్రవ్యము వెచ్చపెట్టుటాను,* ప్రజల నంతరించుటాను, క్షత్రియుడు పుట్టగా బుట్టిన స్వభావకర్మము.

1 AG లేకుండుటాను శౌర్యము, C లేకుండుటాను శౌర్యమున్ను, E లేక ఉండుటనే శార్యమున్ను, 2 ACEFG శత్రువులకు 3 AC లోనుగాకుండుటను BEFG లోనుగాకుండుటనే 4 AG విడువకుండుట ధృతి, EF విడువకుండుటనే ధృతిన్ని, 5 ABFG ఆ యుద్ధము C యుద్ధము E ఆ యుద్ధమందు 6 A నిర్వహించుకొనుటచాత BG నిర్వహించుకొనే C నిర్వహించుకొనెడి E నిర్వహించుటనెడి F నిర్వహించుకొనుటనే 7 ACEF దక్షత్వమున్ను B రక్షకత్వము 8 AG వేళ CEF పట్ల

*E లో తాత్పర్యం ఇంతవరకే ఉంది. తర్వాత 44వ శ్లోక తాత్పర్యం కలిపి వ్రాయబడింది.

44

కృషి గోరక్ష్య వాణిజ్యం వైశ్యకర్మస్వభావజమ్
పరిచర్యాత్మకం కర్మ శూద్రస్యాపి స్వభావజమ్॥

[1]పయిరు శేయించుటాను, [2]పసుల నేలుటాను, [3]బేరమాడుటను, వైశ్యుడు పుట్టగా పుట్టిన స్వభావకర్మము. [4]బ్రాహ్మలకున్నూ, క్షత్రియులకున్నూ [5]శేవ [6]శేయుట శూద్రునికి పుట్టగా బుట్టిన స్వభావకర్మము.

1 AG వ్యవసాయం శే- E లో- పయిరు శేయించుటాను- లేదు. 2 A పశువుల- 3 ABCEG బేరమాడుటాను, 4 C బ్రాహ్మణులకున్ను, 5 AEFG వైశ్యులకున్ను శేవ- 6 AG చేసుట CE శేసుటాను

E లో పై శ్లోకం లేదు.

45

స్వే స్వే కర్మణ్యభిరతః సంసిద్ధిం లభతే నరః
స్వకర్మనిరత స్సిద్ధిం యథా విందతి తచ్ఛృణు॥

తమకు తమకు వుచితమయిన [1]కర్మమందే [2]నిలుకడ గలవాడు పరమపదము [3]బొందును. [4]బొందే ప్రకారము [5]వినుము.

1 E స్వకర్మమందే 2 AFG నిలుకడ గలిగి, దేవునిం దలంచినవాడు పరమ C నిలుకడ గలిగి, దేవుని దలచినవాడే పరమ E నిలుకడ గలిగి, దేవుని దలచేవాడు పరమ 3 B లో- బొందును- లేదు. 4 ACG తనకు వుచితమైన కర్మమందే నిలుకడ గలవాడు పరమపదం బొందే ప్రకారం- E తనకు వుచితమైన కర్మమందే నిలుకడ కలవాడు పరమపద మందే ప్రకారము- F తనకు వుచితమైన కర్మమందు నిలుకడ గలవాడు పరమపదవి బొందే ప్రకారం- 5 ABCFG చెప్పే వినుము.

46

యతః ప్రవృత్తి ర్భూతానాం యేన సర్వమిదం తతమ్
స్వకర్మణా తమభ్యర్చ్య సిద్ధిం విందతి మానవః॥

[1]యే దేవునివల్లను సమస్తభూతాలున్నూ [2]జన్మించెను. [3]యే దేవునిచాత [4]సర్వమున్నూ వ్యాపింపబడెను. అటువంటి [5]ఆ దేవుణ్ని [6]తమ[7]వర్ణాశ్రమానకు వుచితమైన కర్మానుష్ఠానముచాతను [8]పూజించి, మనుష్యుడు [9]మోక్షము బొందును.

1 A యెవ్వనివల్లను F యే దేవునియందు 2 F జన్మించును, 3 A యెవ్వని చాత 4 C సమస్తమున్ను E సర్వ జగమున్ను 5 AG దేవుణ్ని B ఆ దేవున్ని CF దేవున్ని E ఆ దేవుని 6 ACEFG తన 7 G వర్ణాశ్రమాలకు 8 EF పూజించే 9 ABCEFG మోక్షశిద్ధి బొందును.

47

శ్రేయాన్ స్వధర్మో విగుణః పరధర్మాత్ స్వనుష్ఠితాత్
స్వభావనియతం కర్మ కుర్వన్నాప్నోతి కిల్బిషమ్॥

యింద్రియజయం గలవాడు[1] చేశే జ్ఞానయోగం అనేక[2] ప్రమాదాలచాతను గూడివుండు గనుక, [3]వక్కొక్కసారి లెస్సచేసిన జ్ఞానయోగంకంటేను, తా కర్తనని తలపక నాకు సంతోషమయ్యేకొరకు [4]చేశే కర్మానుష్ఠానము [5]జ్ఞానమందు[గల] గుణాలు లేనిదైనాగాని, దేహం ధరించిన[6] వారికి సులభం. ప్రకృతిమయమైన దేహంధరించిన [7]పురుషుడు స్వభావాననే నియతమైన కర్మానుష్ఠానము చేస్తున్నా సంసార[8] దుఃఖం బొందకుండు.

1 ACG చేశిన 2 AG ప్రమాదాలతో వుండు BCF ప్రమాదాలతో గూడి E ప్రమోదంతో కూడివుండును. వొక్కొ- 3 AF వొక్కొక్కమరి లెస్సై C వొక్కొక్క మరి లెస్స E వొక్కొక్క మారి లెస్స G వొక్కొక్క మారె లెస్సై 4 A జేశే EG చేశిన 5 ACF జ్ఞానమందు గల గుణాలు లేనిదైనా, దేహం- G జ్ఞానయోగమందు గల గుణాలు లేనివానికి నాదేహం- 6 ACEFG వానికి- 7 C పురుష స్వభావాననే 8 AEFG దుఃఖం బొందడు. C దుఃఖమును బొందడు.

48

సహజం కర్మకౌంతేయ సదోషమపి నత్యజేత్
సర్వారంభా హి దోషేణ ధూమేనాగ్నిరివావృతాః॥

[1]వోయి అర్జునుడా! [2]కొత్తగా సాధించే [3]జ్ఞానయోగంకంటేను, పుట్టగా [4]పుట్టిన కర్మానుష్ఠానములున్నూ పొగతోగూడిన [5]అగ్నివలెను ప్రయాసంతో గూడినవే. అందులోను కర్మయోగము సులభము.

1 A వో అర్జునా! C వోయి అర్జునా! F వో అర్జున! 2 A క్రొత్తగా సాధిం చేటి BFG క్రొత్తగాను సాధిం చెడి C క్రొత్తగా సాధించిన 3 ACF జ్ఞానంకం టేను, 4 ACEFG బుట్టినటువంటి కర్మానుష్ఠానము ప్రయాసముతో గూడినదై నాగాని విడువ వల్దు. ప్రయాసముతోగూడిన[యి]ది యాల శాయవలెనంటివా, జ్ఞానానుష్ఠానాలున్ను, కర్మానుష్ఠానాలున్ను B......కర్మానుష్ఠానము ప్రయాసముతో గూడినదైనాగాని విడువవలదు. అటువంటి ప్రయాసంతో గూడినది యాల శాయవలెనంటివా, జ్ఞానాను ష్ఠానాలున్ను పొగతో గూడిన 5 AFG అగ్నిబలెను CE అగ్నివలెనే.

E లో శ్లోకం లేదు.

49

అసక్తబుద్ధి స్సర్వత్ర జితాత్మా విగతస్పృహః
నైష్కర్మ్యసిద్ధిం పరమాం సన్న్యాసేనాధిగచ్ఛతి॥

[1]కర్మానుష్ఠానఫలమందు ఆసక్తుడుగాక. [2]తన మనస్సు గెలిచి, పరమాత్ముడే [3]కర్తయని [4]తానందు దగులక, సర్వకర్మఫలమున్నూ [5]పరమాత్మునికే [6]సమర్పించు టనే సన్న్యాసయోగంచాతను, కర్మాలచాతను [7]కట్టుబడకుండుననే సిద్ధి బొందును.

1 C కర్మానుష్ఠానమందు E యీ కర్మా- 2 ACG తన మనస్సును E తమ మనస్సును F మనస్సును 3 CF కర్తని 4 G తానెందు తగులుపడక, 5 ACFG పర మాత్మునికి 6 E సమర్పించుటనెడి 7 ACFG కట్టువడకుండుటనెడి- E కట్టుబడక ఉండుట అనేటి-

50

సిద్ధిం ప్రాప్తో యథాబ్రహ్మ తథాప్నోతి నిబోధ మే
సమాసేనైవ కౌంతేయ నిష్ఠా జ్ఞానస్య యా పరా॥

యిటువంటి కర్మానుష్ఠానముచాతనున్నూ [1]జ్ఞానసిద్ధి బొందినవాడై. అందు వల్లనె బ్రహ్మ[2]జ్ఞానసిద్ధి గలిగితేను యే ప్రకారాన [3]బ్రహ్మము పొందును, [4]ఆ ప్రకారం సంక్షేపాన జెప్పే వినుము. అటువంటి జ్ఞానము [5]ధ్యా[న]రూపాన నిలుచుట పరమమైన [6]నిలుకడ.

1 CE జ్ఞానసిద్ధిని 2 AEG ధ్యానసిద్ధి 3 EF బ్రహ్మ బొందును, 4 F ఆ ప్రకారాన జెప్పే వినుము. 5 ABCEG ధ్యానరూపాన నిలుచుటే 6 ACFG నిలుకడ గదా! E జ్ఞానం గదా!

51

బుద్ధ్యా విశుద్ధయా యుక్తో ధృత్యాత్మానం నియమ్య చ
శబ్దాదీన్ విషయాం స్త్యక్త్వా రాగద్వేషౌ వ్యుదస్య చ॥

పవిత్రమయిన బుద్ధితో గూడినవాడై, ధైర్యంచాతను మనస్సు నియమించి, శబ్దాది [1]విషయాలందు బోనియ్యక, మనస్సు ధ్యానమందే నిలుపుకొని, [2]రాగద్వేషాలు విడిచి.

1 ABCEG విషయాలందు బారనియ్యక, F విషయాల బారనియ్యక, 2 CEF రాగద్వేషాలను విడిచి.

52

వివిక్తసేవీ లఘ్వాశీ యతవాక్కాయమానసః
ధ్యానయోగపరో నిత్యం వైరాగ్యం సముపాశ్రితః॥

[1]ధ్యానానకున్ను [2]యెవరూ లేని యేకాంతస్థలమందు వుండినవాడై, [3]తగిన పాటి [4]ఆహారాలు బుచ్చుకొని, వాక్కు, శరీరము, మనస్సు, ధ్యానమందే నిలిపిన వాడై, [5]యిటువంటి ధ్యానయోగపరుడై [6]వైరాగ్యము నాశ్రయించి.

1 ABCEFG ధ్యానానకు 2 AG విరోధమైన లేరని యేకాం- BCEF విరోధమైనవారు లేని యేకాం- 3 B తగినవాటి E తగుపాటి 4 ABCEFG ఆహారము పుచ్చుకొని, 5 E లో -యిటువంటి ధ్యానయోగపరుడై -లేదు. 6 G వైరాగ్యమును నాశ్రయించి.

53

అహంకారం బలం దర్పం కామం క్రోధం పరిగ్రహమ్
విముచ్య నిర్మమ శ్శాంతో బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే॥

దేహమే [1]ఆత్మయని తలచెడి [2]అహంకారమున్ను, [3]అహంకారమున వచ్చిన [4]బలమున్ను, [5]బలవంతుడననే దర్పమున్ను, [6]క్రోధమున్ను, [7]యే వొస్తువైనాను తనకు కావలెననే పరిగ్రహమున్ను [8]యివి విడిచి, మమతారహితుడై, శాంతుడైనవాడు బ్రహ్మభావానకు అర్హుడౌను.

1 CF ఆత్మని 2 ACEFG అహంకారమునున్ను, 3 ACEF అహంకారాన వచ్చిన G అహంకారముతోగూడిన 4 A ఎతెమునున్ను(?) CF బలమునున్ను 5 A

బలవంతుడనని B బలవంతుడ నేననే E బలవంతుడ ననేటి F బలవంతుడ ననెడి G బలముతోగూడిన 6 AEG కామమున్ను, క్రోధమున్ను, C కామమునున్ను, F క్రోధమునున్ను, కావలె- 7 A అవిన్ని, ఇవిన్ని కావలెననెడి పరిగ్రహాము C అవి, యివి కావలెననే పరిగ్రహామున్ను E అవి కావలెననెడి పరిగ్రహామున్ను F కావలె ననెడి పరిగ్రహామునున్ను- G అవి అన్నిన్ని కావలెననెడి పరిగ్రహాము 8 ACEG లలో- యివి- లేదు. F లో -యివి విడిచి- లేదు.

54

బ్రహ్మభూతః ప్రసన్నాత్మా న శోచతి న కాంక్షతి
సమస్సర్వేషు భూతేషు మద్భక్తిం లభతే పరామ్॥

[1]విభువైన జ్ఞానం [2]గల్గుటనెడి బ్రహ్మభావం బొందినవాడై, [3]శ్రీమన్నారాయణుని దాసుడు గనుక, ప్రసన్నమైన మనస్సు గలవాడై, [4]యెవ్వరి జూచిన్ని శోకింపడు. విష్ణువ్యతిరిక్తమైన వక [5]వాస్తువున్నూ కాంక్షింపడు. సర్వభూతాలందున్నూ సముడై, సకలవాస్తువులున్నూ తృణముగా [6]దలచెడివాడు నాయందు [7]పరమభక్తి బొందును.

1 AFG విబుధులైన BC విభులైన E విభువై 2 C గలుగు ననెడి E కలుగుటానెడి 3 C లో- శ్రీమన్నారాయణుని........మనస్సు గలవాడై- అన్నభాగం లేదు. 4 AG యెవ్వరిన్ని జూచి, E యెవ్వరిని చూచిన్ని, 5 C వస్తువునున్ను E వస్తువును 6 ABG దలంచినవాడు F దలచేవాడు 7 ACEFG పరమమైన భక్తిని బొందును.

55

భక్త్యా మామభిజానాతి యావాన్ యశ్చాస్మి తత్త్వతః
తతో మాం తత్త్వతో జ్ఞాత్వా విశతే తదనంతరమ్॥

నేను [1]యెంతటివాడను? యెటువంటి [2]గుణాలు గలవాడను? [3]యెవ్వడను? అని [4]తలచెడి భక్తి[5]చాతనున్నూ (చాత నన్ను) లెస్సగా [6]నెరుగును. అరీతి [7]లెస్సగా నెరిగిన వెనకను [8]భక్తివల్లనే నాయందు ప్రవేశించును.

1 ABFG యెంతవాడను? C యెంతవాడనో? E అంతవాడను, 2 CF గుణాల గలవాడను? 3 F యెవ్వడు? 4 E తలచేది. 5 A చాత నన్ను EFG చాతను

నన్ను 6 AG యెవ్వడు యెరుంగును, E నెరుగుము. 7 ABCEFG నన్ను తెస్సగా- 8 F లో- భక్తివల్లనే- లేదు.

56

సర్వకర్మాణ్యపి సదా కుర్వాణో మద్వ్యపాశ్రయః
మత్ప్రసాదాదవాప్నోతి శాశ్వతం పద మవ్యయమ్॥

నిత్యనైమిత్తిక కర్మాలే కాక, కామ్యకర్మాలు [1]చేశినవాడైనాను [2]కర్తృత్వం నాయంచే పెట్టి, [3]నన్నే ఆశ్రయించెనా, నాకృప[4]వల్లనే [5]నిత్యమున్నూ *నాచాత సకలకర్మాలున్నూ.

1 A చేశేవాడైనాను B గనక శేశినవాడైతేను CEFG గనక చేశినవాడైనా 2 B కర్తత్వం G కృత్యత్వము 3 AF నన్నాశ్రయించెనా, C నన్నాశ్రయించి, E ఆశ్రయించెనా, G నన్నాశ్రయించిన, 4 AC వల్నను EF వల్లను G వలనను 5 A నిత్య-వరకు ఈ శ్లోక తాత్పర్యం. ఆ తర్వాత 57 వ శ్లోక తాత్పర్యం కలిపి వ్రాయబడింది. C నన్ను బొందును. EF నిత్యమై చేటులేని నన్ను బొందును. G నిత్యమై చేటులేని నన్ను జూ[చును].

* నాచాత సకలకర్మాలున్నూ- ఈ భాగం 57 వ శ్లోకతాత్పర్యానికి సంబంధించింది.

57

చేతసా సర్వకర్మాణి మయి సన్న్యస్య మత్పరః
బుద్ధియోగముపాశ్రిత్య మచ్చిత్త స్సతతం భవ॥

[1]అటుగనుక నీవున్నూ [2]ఆత్మనాయందే చేర్చి, [3]నాచాత సకలకర్మాలున్నూ చేశేవాడున్నూ, చేయించేవాడున్నూ, ఫలం బొందేవాడున్నూ [4]సర్వేశ్వరుడే అని సకలకర్మాలున్నూ నాకు సమర్పించి, నేనే పరమమయిన ఫలమని [5]తలస్తున్నవాడవై, కర్మానుష్ఠానము చేస్తున్నూ, యీ బుద్ధి[6]యోగమును ఆశ్రయించినవాడవై, సంతతమున్నూ [7]నాయందు చిత్తముగలవాడవు [8]గమ్ము.

1 A లో- అటుగనక .... నాయందే చేర్చి-అన్న భాగం లేదు. F అటుగనక నన్ను ఆత్మ- 2 CEFG ఆత్మ నా యధీనమైనవాడనెడి బుద్ధిచేతను సకలకర్మాలున్ను 3A మైనవాడనెడి బుద్ధిచాతను సకల- B లో- నాచాత సకల

..............పరమమయిన ఫలమని- అన్న భాగం లేదు. 4 A స్వామి అని CFG నేనే అని 5 ACEFG తలంచు కొన్నవాడవై, 6 ACEF యోగమునే 7 ACFG నాయందే 8 C లో- గమ్ము-లేదు.

A లో ఈ తాత్పర్యం 56వ శ్లోక తాత్పర్యంతో కలిపి వ్రాయబడి ఉంది.

58

మచ్చిత్త స్సర్వదుర్గాణి మత్ప్రసాదా త్తరిష్యసి
అథచే త్త్వమహంకారా న్న శ్రోష్యసి వినంక్ష్యసి॥

నాయందే [1]తలపు బెట్టుకొని, యుద్ధాది [2]కర్మం చేస్తివా, [3]సర్వసంసార దుఃఖాలున్నూ నా కృప[4]వల్లనే దాటేవు. [5]అటుగాక, చేశేపనులు [6]నే నెరుగనా? [7]అనే అహంకారముచాతను [8]మాట [9]వినకుండితివా [10]నాశం బొందేవు.

1 ACFG తలంపు పెట్టుకుని, 2 A కర్మానుష్ఠానము చేస్తేను, CEFG కర్మానుష్ఠానము చేస్తివా, 3 AEF సర్వమైన సంసారదుఃఖాలనున్ను C సమమైన సంసారదుఃఖాలనున్ను G సర్వమైన సంసారదుఃఖాలున్ను 4 A వల్ను దాటేవు. G వలనను దాటెదవు. 5 ABCEFG యిటుగాక 6 ACE సెయ్యని పనులున్ను నే నెరుంగనా? F చాయని పనులున్ను నే నెరగగా? G చేయరాని పనులున్ను నే నెరుంగనా? 7 ABG అని E ప్రతిలో అని - ఈ తాత్పర్యము ఇంతవరకే ఉంది. తరువాత 59వ శ్లోక తాత్పర్యం కలిపి వ్రాయబడి ఉంది. 8 ABCFG నామాట 9 ACF వినకుంటివా G వినకుండేవా 10 CFG వినాశం

59

యద్యహంకారమాశ్రిత్య న యోత్స్య ఇతి మన్యసే
మిథ్యైషవ్యవసాయ స్తే ప్రకృతి స్త్వాం నియోక్ష్యతి॥

[1]శాయదగిన పనులు నేనెరుగనా? అని, [2]అహంకారముచాతను నా ఆజ్ఞకు రాక, యుద్ధము [3]శాయకుండితివా, నీవే [4]స్వతంత్రుడవు గావు. [5]నా ఆజ్ఞరూపమైన ప్రకృతి నిన్ను యుద్ధము [6]చేశేటట్టుగా నియమించి.

1 E లో- శాయదగినపనులు నే నెరుగనా? అని-అన్న భాగం లేదు. 2 ACEFG అహంకారము నాశ్రయించి, నాయానతి దోశి, యుద్ధము- B అహంకారముచాతను నా యాజ్ఞను గాక, యుద్ధము- 3 ACFG శేయనంటివా, 4 A స్వతంత్రుడ నసెడి

యీ నిశ్చయం కల్ల. CF స్వతంత్రుడ నెడి యీ నిశ్చయం కల్ల. EG స్వతంత్రుడవ నెడి యీ నిశ్చయం కల్ల. 5 ABEFG నా యాజ్ఞారూపమైన- 6 AEFG చేశేటట్టుగాను నియమించీని. B సేసేటట్టుగాను నియమించీని. C చేశే అట్టుగాను నియమించీని. E లో తాత్పర్యం లేదు. ఈ తాత్పర్యం 58 వ శ్లోకంక్రింద ఆ తాత్పర్యంతో కలిపి వ్రాయబడివుంది.

60

స్వభావజేన కౌంతేయ నిబద్ధ స్స్వేన కర్మణా
కర్తుం నేచ్ఛసి యన్మోహాత్ కరిష్యస్యవశోఽపి తత్॥

[1]క్షత్రియుడు బుట్టగా బుట్టినటువంటి [2]యుద్ధాదికర్మంచాత సకలకర్తవై. యుద్ధము [3]ఖాయనొల్లనివాడవైనాగాని, [4]మనస్సు నీకు వశంగాక అజ్ఞానంవల్లను యుద్ధము జేసేవు.

1 AG క్షత్రియుండు E క్షితియందు 2 ACFG శౌర్యమనెడి కర్మముచాతను కట్టువడ్డవాడవై, యుద్ధము E శౌర్యమనెడి కర్మంచాతను కట్టబడ్డవాడవై, యుద్ధము 3 ACEF ఖాయనొల్లనివాడవైనాను, G ఖాయనొల్లననివాడవైనాను, 4 A నీ మనస్సుకు వశము గాక CEFG నీ మనస్సు నీకు వశముగాక

61

ఈశ్వర స్సర్వభూతానాం హృద్దేశేఽర్జున తిష్ఠతి
భ్రామయన్ సర్వభూతాని యంత్రారూఢాని మాయయా॥

వోయి అర్జునుడా! సర్వమున్ను నియమించెడి నేను సర్వమైనవారి హృదయాలందున్ను వుందును. అది యెటువ ....యచాత ద్రిప్పుచుందును.

A పాఠం—[1]వో అర్జునా! సర్వమున్ను నియమించెడి [2]వాసుదేవుడు [3]సమస్తభూతాలయొక్క హృదయమందున్ను [4]వుండును. అది యెటువలెనుండునంటేను, తనచాత నిర్మింపబడిన యీ ప్రకృతియంత్రము [5]నెక్కియుండిన [6]సర్వభూతాలాను మాయచాతను [7]ద్రిప్పుచున్నవాడై యుండును.

1 B వోయి అర్జునుడా CEG వోయి అర్జునా 2 B లో లేదు. 3 B సర్వమైనవారి హృదయాలందున్ను C సమస్తభూతాలయొక్క హృదయాలందున్ను

C వుందును. 5 B నెక్కి వున్నటువంటి E నెక్కిన 6 C సర్వభూతాలున్ను 7 B ప్పాచుందును. C ద్రిప్పుచున్నన్నవాడై

P ప్రతిలో శ్లోకభాగం శిథిలం.

62

తమేవ శరణం గచ్ఛ సర్వభావేన భారత
తత్ప్రసాదాత్పరాం శాంతిం స్థానం ప్రాప్స్యసి శాశ్వతమ్॥

....

....రుము. అతన్ని శరణు జొచ్చి అతని కృపవల్లను పరమయిన, నిత్యమయిన శాంతి బొందేవు.

A పాఠం—అటుగనుక, సర్వలోకనాథుడైన[1] ఆదేవుణ్నే సర్వభావాలందున్ను ణు చొరుము. [2] అతన్ని శరణు జొచ్చి, [3] అతని కృపవల్లను పరమమయిన, [4] నిత్య యిన శాంతి బొందేవు.

1 B ఆదిదేవున్ని C ఆదిదేవున్నే E ఆ దేవుణ్ణి F ఆ దేవున్నే 2 A అతణి ఆతన్ని C అతని E అతణ్ణి F అతనిని G అతణ్ని 3 ABEFG ఆతని 4 ACEFG ంతి బొంది నిత్యమైనస్థానము బొందేవు-

63

ఇతి తే జ్ఞానమాఖ్యాతం గుహ్యాద్గుహ్యతరం మయా
విమృశ్యైతదశేషేణ యథేచ్ఛసి తథా కురు॥

....ప్రకారానను మోక్ష మపేక్షించినవారికి దగినదై, రహస్యానకున్నా రహస్యమై, కర్మభో(యో)గాన, జ్ఞానయోగ, భక్తియోగాలందు.... ....

.. ..

....గెను అందు నడువుము.

A పాఠం—యీ ప్రకారాన మోక్షమపేక్షించినవారికి [1] యెరుంగదగిందై హస్యానకున్నూ [2] రహస్యమై, కర్మయోగ, [3] జ్ఞానయోగ, [4] భక్తియోగాలందు చెప్పదగిన [5] జ్ఞానయోగమల్లాను చెప్పబడెను. యీ మూడువిధాలున్ను లెస్సగా చారించుకొని నీవ యెందు అధికారం గలిగెను, నీవ యే మార్గమందు [6] ఇచ్ఛ గలిగెను, [7] అందు నడువుము.

1 BCF యెరగదగింద్రై, E యెరగతగ్గద్రై, 2 FG రహస్యమైన 3 E లో -జ్ఞానయోగం- లేదు. 4 C భక్తియోగాలలోను F లో- భక్తియోగం- లేదు. 5 CEG జ్ఞానముల్లాను 6 E భక్తి 7 C అందునడువు. E ఆ మార్గాన నడుపుము.

P ప్రతిలో శ్లోకభాగం శిథిలం.

64

సర్వగుహ్యతమం భూయ శ్శృణు మే పరమం వచః
ఇష్టోఽసి మే దృఢమతి స్తతో వక్ష్యామి తే హితమ్॥

కర్మయో ....

....

గల్దు. నీవు నాకు యిష్టుడవు కాగానున్నూ, దృఢబుద్ధివి గాగానున్నూ అందులో విశేషం జెప్పే వినుము.

A పాఠం—కర్మయోగ, జ్ఞానయోగ, భక్తియోగాలలోను భక్తియోగము శ్రేష్ఠమని [1]మునుపు చెప్పితిని. యింకా అందులోను [2]విశేషం [3]గలదు. నీవు నాకు యిష్టుడవు [4]కాగానున్న [5]అందులోని [6]విశేషం జెప్పే వినుము.

1 CE మునుపే 2 C శ్రేష్ఠం 3 C కల్దు. E కద్దు. 4 E గనుకనున్న G గానున్న 5 E దృఢబుద్ధిగలవాడవు గాగానున్న అందులోని 6 BG విశేషము చెప్పేను వినుము. C విశేషము కల్దు. చెప్పే వినుము. E నిశ్చయము చెప్పేను.

65

మన్మనా భవ మద్భక్తో మద్యాజీ మాం నమస్కురు
మామేవైష్యసి సత్యం తే ప్రతిజానే ప్రియోఽసి మే॥

...యందు మనస్సుగలవాడవు గమ్ము. నామీద భక్తిగలవాడవై నన్నే పూజిస్తున్నవాడవై, నాకే నమస్కరింపుము. యిటువలె గనుక నుం.... ....ప్రియుడవు. అని నీకు ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నాడను.

A పాఠం — నాయందు మనస్సుగలవాడవు గమ్ము. [1]నామీద భక్తిగలవాడవై, నన్నే [2]పూజిస్తున్నవాడవై, [3]నన్నే నమస్కరింపుము. ఇటువలెగనుక వుండితివా నన్నే పొందేవు. యిందుకు తప్పు లేదు. [4]సత్యముగాను [5]యీరీతి నుండితే, నీవు [6]నాకు ప్రియుండవని [7]నీకు ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నాడను.

1 BC నామీఁది 2 C పూజిస్తున్ను, నీవున్ను నావాడవై E పూజిస్తున్ను నన్నే 3 B నాకే CG నన్ను గూర్చి 4 G నిత్యముగాను 5 BE నీవు యీ రీతిని వుంటివా నీవు 6 G లో లేదు. 7 ACFG నే నీకు ప్రతిజ్ఞ జేస్తున్నాడను. B నీకు ప్రతిజ్ఞ జేసిస్తున్నాడను. E ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నాను.

P ప్రతిలో శ్లోకభాగం శిథిలం.

66

సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ
అహం త్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మా శుచః॥

....పాలయిన సమస్తధర్మాలున్నూ యిప్పుడు నే చెప్పినట్టు అనుష్టి(ష్ఠి)ంపుచున్నూ, అందలి ఫలమున్నూ, తా కర్తననే కర్తృత్వ.... .... విరోధాలయిన మనస్తాపాలవల్లనున్నూ ముక్తుని జేశేను. వగవకుము.

A పూర్తిపాఠం:- కర్మయోగ, జ్ఞానయోగ, భక్తియోగ [1] రూపాలైన సమస్త [2] ధర్మాలునున్ను ఇప్పుడు [3] చెప్పినట్టు [4] అనుష్టి(ష్ఠి)ంపుచున్న అందుల [5] ఫలమునున్ను, [6] తాగర్తననే [7] కర్తృత్వమున్ను విడిచి, [8] సకలకర్తనైన నన్నే శరణుచొరుము.* యీ రీతి నుండితివా, [9] నన్ను బొందేఅందుకు విరోధులైన [10] సమస్త పాపాలవల్లనున్ను [11] నిన్ను [12] ముక్తుని జేశేను. [13] వగవకుము.

1 C రూపమైన 2 CF ధర్మాలనున్ను E ధర్మాలున్ను 3 B నే చెప్పినట్టు 4 BEG అనుష్ఠింపుచున్ను, C అనుట్టింపుచున్ను, 5 B ఫలమును C ఫలమున్ను 6 C లో- తాగర్తననే కర్తృత్వమున్ను-లేదు. E తానెకర్త 7 B కర్తత్వమున్నూ F కర్తతనమున్ను 8 E సకలానకు కర్తనైన * E లో తాత్పర్యం ఇంతటితో పూర్తి అయింది. 9 B నన్ను బొందేటందుకు C నన్ను బొందేవు. అందుకు F లో- నన్ను బొందే- లేదు. 10 B మనస్తాపాలవల్లనున్ను C సమస్త పాపాలనున్ను F సమస్త పాపాలవల్లనున్ను G సమస్తపాపాలవలనను 11 BG లలో- నిన్ను- లేదు. 12 B విముక్తుని 13 C వగువకుము.

67

ఇదం తే నాతపస్కాయ నాభక్తాయ కదాచన
న చాశుశ్రూషవే వాచ్యం న చ మాం యోఽభ్యసూయతి॥

యీ రహస్యమును తపస్సులేనివానికి జెప్పకుము .... వకప్పుడున్నూ తలపులేనివానికి జెప్పకుము. అసూయగలవానికి చెప్పకుము. నీకు శుశ్రూష శాయనివానికి జెప్పకుము.

A పాఠం—యీ రహస్యమైన [1]ధర్మము తపస్సులేని [2]వానికి [3]జెప్పకుము. [4]ఆచార్యుడవై[న] నీయందున్ను, దేవుండైన నాయందున్ను భక్తిలేని[5]వానికి జెప్పకుము. [6]నామీద అసూయచేశే[7]వానికి జెప్పకుము.

1 BEFG అర్థము 2 E వారికి 3 F జెప్పకు. 4 BEF ఆచార్యుడవైన 5 E వారికి 6 BF నీకు శుశ్రూష శాయనివానికి జెప్పకుము. నామీద E నీకు శిశ్రూష శాయనివారికి, నామీద 7 E వారికి

C పాఠం—యీ రహస్యమైన అర్థము తపస్సులేనివానికి జెప్పకుము. నా భక్తుడుగానివానికి చెప్పనేరాదు. వొకానొకప్పుడున్ జెప్పనేరాదు. గురుశిశ్రూష చేయనివానికి కేవలమున్ను చెప్పనేరాదు. మాయందు యవడు, యవడు వానికి చెప్పనేరాదు.

B లో 67వ శ్లోకం క్రింద వ్రాసిన తాత్పర్యం P ప్రతి తాత్పర్యాన్ని పోలి ఉంది. 68వ శ్లోకతాత్పర్యంతో పునరుక్తమైంది. 68వ శ్లోకంక్రింది B తాత్పర్యం AEFG లతో పోలి ఉంది.

68

యు ఇదం పరమం గుహ్యం మద్భక్తేష్వభిధాస్యతి
భక్తిం మయి పరాం కృత్వా మామేవైష్య త్యసంశయః॥

[1]యెవ్వడైనానేమి యీ పరమరహస్యమును [2]నాదాసులకు [3]జెప్పును, వాడు అందువల్లనే [4]నామీద పరమభక్తి చేశి [5]నన్ను పొందును, [6]యిందుకు సంశయం లేదు.

1 CEG యవ్వడాయనేమి 2 AC లలో -నా- లేదు. 3 E చెప్పేననువాడు 4 C లో -నామీద- లేదు. E నాయందు 5 ABCEG నన్నే 6 B యిందు

69

న చ తస్మాన్మనుష్యేషు కశ్చిన్మే ప్రియకృత్తమః
భవితా న చ మే తస్మాదన్యః ప్రియతరోభువి॥

యీ [1]మనుష్యులలోపలను నా[2]భక్తున్ని వెదకి, [3]అతనికి యీ [4]అర్థం [5]చెప్పేటటువంటి అతనికంటేను ప్రియుడు [6]యింక ముందరికీన్ని లేదు. కృతమ....న్ని లేదు.

1 EG మనుష్యులలోను 2 ACFG భక్తుని 3 ACG అతనియందు F అతనియందు 4 E అర్థమును 5 A చెప్పిన అతనికంటె CFG చెప్పిన అతనికంటేను E చెప్పిన అతనికన్నాను 6 AEF నాకు వెనక్కున్ను లేదు, ముందరికిన్ని లేదు. B యింక ముందరికిన్ని లేదు, వెనకటికిన్ని లేదు. C నాకు వెనక్కు వెనక్కు లేదు, ముందరికి లేదు. G నాకు వెనకటికి లేదు. ముందరికిన్ని లేదు.

70

అధ్యేష్యతే చ య ఇమం ధర్మ్యం సంవాదమావయోః
జ్ఞానయజ్ఞేన తేనాహమిష్టస్స్యామితి మే మతిః॥

యెవ్వడైనాను [1]ధర్మం దప్పకుండాను [2]యీ మాటలాడిన యీ [3]గీతశాస్త్రమును అధ్యయనము చేసును, [4][వానిచా]తను జ్ఞానయజ్ఞంచాతను [5]యోజింపబడును. (యూజింపబడుదును).

1 ABCEFG నీవున్ను, నేనున్ను ధర్మం 2 ACFG మాటలాడిన E మాటలాడుచున్న 3 ABCEFG గీతాశాస్త్రమును 4 ABCEFG వానిచాతను నేను 5 ACEFG యజింపబడుదును. B యూజింపబడుదును

71

శ్రద్ధావాననసూయశ్చ శృణుయాదపి యో నరః
సోఽపి ముక్తశ్శుభాన్లోకా న్ప్రాప్నుయాత్పుణ్యకర్మణామ్॥

భక్తిగలవాడై, [1]అసూయలేనివాడైనాను యీ [2]భగవద్గీ[తలు వినును, వాడు]న్ను నాయందలి [3]భక్తికి విరోధాలయిన పాపాలవల్లను [4]ముక్తుడైనవాడు. [5]పుణ్యాత్ములయిన నాదాసులు పొందే [6]లోకమందువారిలో వుండును.

1 AEG అసూయము లేనివాడై, యెవ్వడైనాను C అసూయలేనివాడై, యెవ్వడైనాను 2 AFG భగవద్గీతలు వినును, వాడున్ను BC భగవద్గీతలు విను, వాడున్ను E గీతాశాస్త్రమును పారాయణంచేసును, వినును, వాడున్ను 3 AG భక్తికి విరోధులైన CF భక్తివిరోధులైన E భక్తికి విరోధమైన 4 AFG ముక్తుడైనవాడై, CE ముక్తులైనవాడై, 5 G పుణ్యాత్ములైన 6 E లోకమును పొందుచుండును.

72

కచ్చిదేతచ్ఛ్రుతం పార్థ త్వయైకాగ్రేణ చేతసా
కచ్చిదజ్ఞానసమ్మోహః ప్రణష్టస్తే ధనంజయ॥

[1]వోయి అర్జునా! [2]యీమాట [3]హెచ్చరికతో వింటివా? నీ అజ్ఞానమనే [4]మోహం [5]విడిచెనా? అని అంటేను.

1 A లో_ వోయి అర్జునా! _లేదు. C వోయీ అర్జునా! F వో అర్జున! 2 ACG నే జెప్పినమాట EF నే చెప్పిన యీమాట 3 AB యెచ్చరికెతో CFG యెచ్చరికతో 4 E మోహమున్ను 5 A విడిచి నాయందే పొందేవు. BCF విడిచెనా? అంటేను. E విడుచును. అంటేను. G విడిచెనా? అని ఆనతిస్తేను.

73

అర్జున ఉవాచ

నష్టో మోహః స్మృతిర్లబ్ధా త్వత్ప్రసాదాన్మయాచ్యుత
స్థితోఽస్మి గతసందేహః కరిష్యే వచనం తవ॥

[1]అర్జునుని వాక్యం

[2]వోయి అచ్యుతుడా! [3]నీకృపవల్లను [4]నా అజ్ఞానం [5]నాశనం బొందెను. [6]నీవే [7]పరతత్వమనెడి జ్ఞానం [8]నాకు పొందబడెను. [9]సందేహాలెల్లాను [10]మానినవాడనై నిలిస్తిని. [11]నీవానతి[చ్చిన]ట్టు [12]యుద్ధాదికర్మమును చేశేను

1 AEG అర్జునవాక్యం F అర్జుని వాక్యం 2 A వో స్వామియైన కృష్ణమూ! E వో అచ్యుతా! F వో అచ్యుతుడ! G వోయి అచ్యుతా! 3 A లో _నీకృపవల్లను_ లేదు. 4 C లో_ నా అజ్ఞానం_ లేదు. 5 ABCEFG నాశం బొందెను. 6 A నీచే G ఇదే 7 E పరమతత్వమనెడి 8 ACEFG నాచాత పొందబడెను. 9 AG సందేహాలల్లా C సందేహమల్లాను E సందేహములల్లా F సందేహమెల్లాను 10 BE మానినవాడై F బాసినవాడనై 11 ACEFG నీవానతిచ్చినట్టే B నీవానతిచ్చినట్టు 12 ACG యుద్ధాదికమున్ను చేశేను.

74

సంజయ ఉవాచ

ఇత్యహం వాసుదేవస్య పార్థస్య చ మహాత్మనః
సంవాదమిమమశ్రౌషమద్భుతం రోమహర్షణమ్॥

సంజయుని వాక్యం

యిటని మహా.........ను. అర్జునుడూన్ను ఆడుకొనగాను శరీరం పులకింపు చున్నది. ఆశ్చ.................................ధృతరాష్ట్రునితో జెప్పెను.

A పూర్తి పాఠం_ [1]సంజయుని వాక్యం_ యిటని మహాత్ముడైన [2]కృష్ణ మ్మాను, అర్జునుండున్ను [3]ఆడుకోగాను [4]వింటే శరీరం [5]పులకింపుచున్ను, [6]ఆశ్చర్య మైన యీ వాక్యమును వింటిని. అని సంజయుండు [7]చెప్పెను.

1 E లో_ సంజయుని వాక్యం_ లేదు. 2 AF కృష్ణమ్మాను, B క్రిష్ణమ్మాను, C కృష్ణుడున్ను, E శ్రీకృష్ణదేవుడున్ను, G శ్రీకృష్ణభగవానులున్ను, 3 CF ఆడు కొనగా EG ఆడుకొనగాను 4 BE వింటేను F వింటిని. 5 B పులకింపుచున్నది. C పులకరింపుచున్నది. E పులకాంకురమాచున్నది. 6 E ఆశ్చర్యములైన యీ వాక్య ములు_ G ఆశ్చర్యమై వున్నదని సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునితో చెప్పెను. G లో తాత్పర్యం పూర్తి. 7 BE ధృతరాష్ట్రునితోను జెప్పెను. CF ధృతరాష్ట్రునితో జెప్పెను.

75

వ్యాసప్రసాదాచ్ఛ్రుతవానేతద్గుహ్యతమం పరమ్
యోగం యోగేశ్వరాత్కృష్ణా త్సాక్షాత్కథయత స్స్వయమ్॥

[1]యీ పరమరహస్యమయిన [2]యోగమును [3]యేలాగున వింటివంటివా. వ్యాసుల కృపవల్లను రహస్యానకున్ను రహస్యమైన [4]యీ యోగమును [5]యోగీ శ్వరు[డైన కృష్ణుడు] సాక్షాత్తు ఆనతియ్యగా వింటిని.

1 G ధృతరాష్ట్రునివాక్యం. యీ పరమ_ 2 C లో_ యోగమును_ లేదు. F యోగము 3 AG నీవెట్లు వింటివంటేను, CEF నీవెట్టు వింటివంటేను, 4 A యీ వాక్యాలు G యీ యోగం 5 A యోగీశ్వరుడైన కృష్ణుండు సాక్షాత్ తానే వుండగా ఆనతియ్యంగా వింటిని. B యోగీశ్వరేశ్వరుడైన కృష్ణుడు సాక్షాత్ తానే ఆనతియ్య గాను వింటిని. CEFG యోగీశ్వరుడైన కృష్ణుడు సాక్షాత్తు తానే ఆనతియ్యగాను వింటిని.

G లో పై శ్లోకం మాత్రం లేదు.

76

రాజన్ సంస్మృత్య సంస్మృత్య సంవాదమిమమద్భుతమ్
కేశవార్జునయోః పుణ్యం హృష్యామి చ ముహుర్ముహుః॥

ఓయి ధృతరాష్ట్రుడా! [1]శ్రీ.................నుడున్నూ [2]ఆడుకు(కొ)న్నటువంటి పుణ్యమయిన [3]యీ సంవాదమును అప్పటప్పటికి [4]తలచి [5]తలచి, నాకు సంతోష మౌచున్నది.

1 AB శ్రీకృష్ణుడున్నూ, అర్జునుడున్నూ C కృష్ణుడున్నూ, అర్జునుడున్నూ E శ్రీ కృష్ణదేవుడున్నూ, అర్జునుడున్నూ FG కృష్ణస్వామిను, అర్జునుడున్నూ 2 E ఆడుకొన్న సుఖము, పుణ్యామైన G ఆడుకొనగాను నేను వింటిని. 3 AEF ఆశ్చర్యమైన యీ సంవాదమును G ఆశ్చర్యమైన యీ వాక్యాలు 4 E లో- తలచి- లేదు. 5 ABCEFG తలచి, నాకు మహాసంతోష-

G లో పై శ్లోకం మాత్రం లేదు.

77

తచ్చ సంస్మృత్య సంస్మృత్య రూపమత్యద్భుతం హరేః
విస్మయో మే మహాన్ రాజన్ హృష్యామి చ పునఃపునః॥

[1]అర్జునునికి [2]శ్రీకృష్ణుడు [3]చూపిన అత్యాశ్చర్యమైన [4]రూపమును [5]అప్పటప్పటికి తలచి [6]తలచి, మరీన్ని మరీన్ని [7]సంతోషమౌచున్నది.

1 G [సంజయు]డు ధృతరాష్ట్రునితో జెప్పెను. అర్జునునికి 2 CFG కృష్ణుడు E శ్రీకృష్ణదేవుడు 3 C లో- చూపిన- లేదు. 4 CEFG రూపము 5 BCEFG లలో- అప్పటప్పటికి- లేదు. 6 C లో- తలచి మరీన్ని- లేదు- EF లలో- తలచి- లేదు. 7 BF ఆశ్చర్యమౌచున్నది. మరిన్ని మరిన్ని సంతోషమౌచున్నది. E ఆశ్చర్యమౌచున్నది.

A లో ఈ తాత్పర్యం మాత్రం లేదు.

78

యత్ర యోగేశ్వరః కృష్ణో యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః
తత్ర శ్రీ ర్విజయో భూతి ర్ధ్రువానీతి ర్మతి ర్మమ॥

యిటని యేపక్షమందైనానేమి యోగీశ్వరుడైన శ్రీకృష్ణుడు వుండును, యే పక్షమందు ధనుర్ధరుడైన అర్జునుడు [వుండును], నీతిన్ని ధ్రువమని నామనస్సు గల్దు.

A ప్రతిపాఠం—[1] యేపక్షమందు యోగీశ్వరుడైన [2] కృష్ణుడున్ను [3] యేపక్షముతో [4] ధనుర్ధరుడై [5] వుండును, ఆ దిక్కు వారికి నొప్పితమున్ను, జయమున్ను, సంపదాను, నీతిన్ని, [6] ధ్రువమని నాయొక్క [7] మనస్సున గలదు.

1 B యేపక్షమందైనానేమి 2 B శ్రీకృష్ణుడు G శ్రీకృష్ణుడున్ను 3 B యే పక్షమందు CE యేపక్షములోను 4 B ధనుర్ధరుడైన అర్జునుడు వుండును, CF అర్జునుడున్ను ధను– E ధనుర్ధరుడైన అర్జునుడున్ను ఉన్నారు, 5 G యుండేను, 6 F లో– ధ్రువమని నాయొక్క మనస్సున– అన్న భాగం లేదు. 7 B మనస్సున గల్గు. CG మనస్సు గల్దు. E మనస్సందు గద్దు.

హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం సంహితాయాం వయ్యాసిక్యాం యోగశా......న్మహాభారతే శ్రీభీష్మపర్వణి శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే సకలవేదాంతశాస్త్రామృతమోక్షయోగోనామ అష్ట(ష్టా)దశోఽధ్యాయః.

కాయేన వాచా మనసేంద్రియైర్వా
బుద్ధ్యాత్మనా వా ప్రకృతే స్స్వభావాత్
కరోమి యద్యత్సకలం పరస్మై
నారాయణా [యేతి సమర్పయామి] ॥

† గీతాయాం శ్లోకపాదేన గోవిందేతి చ కీర్తనం (కీర్తనాత్)
యతే ర్దర్శనమాత్రేణ తీర్థకోటిఫలం భవేత్

[† ఈ శ్లోకం స్కాందపురాణమందలి అవంతిఖండంలోగల గీతామాహాత్మ్య శ్లోకమని G ప్రతివల్ల తెలుస్తూవుంది.]

† సర్వతః ప్రతిగృహ్ణానో భుంజానో వా యతస్తతః
ఘోరం వైవస్వతం స్యా(స్థా)[నం గీతాధ్యాయీ న పశ్యతి) ॥

[† ఈ శ్లోకం స్కాందపురాణంలోని గీతామాహాత్మ్య శ్లోకంగా 'తత్త్వ వివేచని' అనే హిందీవ్యాఖ్యతోగూడిన గోరఖ్‌పూర్‌వారి భగవద్గీత (పుట 27) లో పేర్కొనబడింది.]

యదక్షరపదభ్రష్టం మాత్రాహీనం చ యద్భవేత్
తత్సర్వం క్షమ్యతాం దేవ నారాయణ నమోఽస్తుతే॥

ఇతి శ్రీమత్తాళపాకఅన్నమాచార్యుల కొమారుడు పెదతి..................ము టీక సంపూర్ణం.

పర్వీధారినామ.........ఆశ్వీజ శు౧.........తిరుచాణూరు అలుగుశింగరప్పకు రామలింగానాయణిపల్లె కరణం లక్ష్మీనారాయణ...................................... ....యి టీక సంపూర్ణం..........

A శ్రీహరిః ఓం తచ్ఛ(త్స)దితి శ్రీమహాభారతే శతసహస్త్ర్యాం (సాహస్ర్యాం) సంహితాయాం వైయాశి(సి)క్యాం శ్రీభీష్మపర్వణి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే సర్వోపనిషదర్థప్రతిపాదక మోక్షజ్ఞానయోగోనామాష్టాదశోఽధ్యాయః. ఇది శ్రీ మత్తాళ్లపాక అన్నమయగారి పుత్రుడు తిరమలప్పగారు భగవద్గీతార్థము తెలుగు చేశెను.

హేవళంబి నామ[సంవ]త్సరంవరకు గజేంద్రమోక్షం, ఛందస్సు, పంచీకృతం శంకరాచార్య గ్రంథం, రామ స్తవరాజం, వుపనిషత్తులు, ఆత్మైక్యబోధ, భగవద్గీతలు, భగవద్గర్భగీతలు, శివగీతలు, భగవదుత్తరగీతావ్యాఖ్యానం, భగవదుత్తర గీతలు, ప్రభులింగలీల, చన్నమల్లు శీసాలు, జంగమాచారం, వివేకచింతామణి, విజ్ఞానప్రదీపిక, యోగశిధ్ధాంతం, గీతాసారం, అజప, శిధ్ధరాముశీసాలు, లక్షణయోగి శతకం, గజపతిశతకం, భగవద్గీతావ్యాఖ్యానం వెరశి యిరువైమూడు ప్రబంధాలు హేవళంబి నామసంహ్వాత్సరంవరకు తోట గజపతి వ్రాశెను.

B ....త్సదితి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్తు పరబ్రహ్మవిద్యాయాం సంహితాయాం వయ్యాసిక్యాం యోగశాస్త్రనిర్నయే శ్రీమ.....ష్మ పర్వణి శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే సకలవేదాంతశాస్త్రార్థామృతే మోక్షయోగోనామ అష్టాదశోఽధ్యాయః. ఇతి శ్రీమత్తాళ్లపాకఅన్నమాచార్యుల పుత్రుడు......శిన భగవద్గీతార్థం సంపూర్నం.

కాయేన వాచా మనసేంద్రియై ర్వా
బుధ్ద్యాత్మనా వా ప్రకృతే స్స్వభావాత్
కరోమి యద్యత్సకలం పరస్మై
శ్రీనారాయణాయే[తి] సమర్పయామి ॥

C ఇతి శ్రీమత్తాళ్లపాకఅన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలైయ్యగారు భగవద్గీతార్థము తెలుగుచేశి వ్రాయించినందు పద్నెనిమిదోధ్యాయం సంపూర్ణం. సకలోపనిషదర్థప్రతిపాదకశాస్త్రనిర్ణయతత్త్వనిరూపణాఢ్యం మోక్షయోగోనామ అష్టాదశోఽధ్యాయః.

E హరిః ఓం తత్సదితి శ్రీమహాభారతే శతస(సా)హస్రికాయాం సంహితాయాం వైయాసిక్యాం శ్రీభీష్మపర్వణి శ్రీభగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే సకలోపనిషదర్థప్రతిపాదన మోక్షయోగోనామాష్టాదశోఽధ్యాయః. ఇది శ్రీమత్తాళపాకఅన్నమాచార్య పుత్రుడైన తిరుమలయగారు భగవద్గీతార్థము తెలుగుజేశి అర్థం వ్రాపించినది పద్దెనిమిది అధ్యాయాలు సంపూర్ణము.

క. ధర తాళపాక అన్నయ
వరసుతుడగు తిరుమలయ్య వాచాప్రౌఢిన్
వెరవున భగవద్గీతల
పరమార్థము ఆంధ్రభాష పరగ రచించెన్.

గీతాశాస్త్రమిదం పుణ్యం యః పఠేత్సంయతః పుమాన్
విష్ణోః స్స పదమాప్నోతి భయశోకాదివర్జితః. ॥
గీతాధ్యయనశీలస్య ప్రాణాయామపరస్య చ ॥
సపర్యహంతి(?) పాపాని పూర్వజన్మశతాని(కృతాని) చ.

† మలనిర్మోచనం పుంసాం జలస్నానం దినేదినే
సకృద్గీతాంభసి స్నానం సంసారమలనాశనమ్ ॥

[† ఇది స్కాందపురాణమందలి గీతామాహాత్మ్య శ్లోకంగా 'తత్త్వవివేచని' హిందీవ్యాఖ్యతోగూడిన గోరఖ్‌పూర్‌వారి భగవద్గీత (పుట 27) లో ఇవ్వబడింది.]

† గీతా సుగీతా కర్తవ్యా కిమన్యైః శాస్త్రసంగ్రహైః
యా స్వయం పద్మనాభస్య ముఖపద్మా ద్వినిస్సృతా ॥

[†ఇది సంస్కృతమహాభారతభీష్మపర్వంయొక్క ప్రతులు కొన్నిట్లో భగవద్గీతానంతరం 'వైశంపాయన ఉవాచ'గా ఉన్న గీతామాహాత్మ్య శ్లోకాల్లోని మొదటి శ్లోకం. భండార్కర్‌సంస్థవారి భీష్మపర్వంలో ఇది ప్రక్షిప్తశ్లోకంగా ఇవ్వబడింది. చూ: పుట 189.]

† అష్టాదశపురాణాని నవవ్యాకరణాని చ
నిర్మథ్య చతురో వేదాన్ మునినా భారతం కృతమ్॥

[†ఇది స్కాందపురాణంలోని గీతామాహాత్మ్య శ్లోకంగా 'తత్త్వవివేచని' భగవద్గీత (పుట 27) లో ఇవ్వబడింది.]

† భారతోదధిమంథస్య గీతానిర్మథ[న]స్య చ
సారముద్ధృత్య కృష్ణేన హ్యర్జునస్య ముఖేహుతమ్ ॥

[†ఈ శ్లోకం సంస్కృతమహాభారతభీష్మపర్వంయొక్క కొన్నిప్రతుల్లో భగవద్గీతానంతరం ఉన్న గీతామాహాత్మ్యశ్లోకాల్లో ఐదవది. భండార్కర్ వారి భీష్మపర్వం దీనిని ప్రక్షిప్తశ్లోకంగా ఇచ్చింది. చూ: పుట 189.]

భారతామృతసర్వస్వం విష్ణోర్వక్త్రాద్వినిస్సృతమ్
గీతాగంగోదకం పీత్వా పునర్జన్మ నవిద్యతే ॥
సర్వతః ప్ర

F పద్నెనిమిది అధ్యాయం సంపూర్ణం. యిది శ్రీమత్తాళ్లపాకఅన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమలయ్యగారు భగవద్గీతార్థము తెలుగుచేసి వ్రాయించినందు పద్నెనిమిదో అధ్యాయం సం.........

గీతాశాస్త్రమిదం పుణ్యం యః పఠేత్సతతంనరః
విష్ణో[ః] పదమవాప్నోతి భయశోకవివర్జితమ్ ॥

† సర్వతః ప్రతిగృహ్ణో[నో] భు[ం]జా[నో వా యత స్తతః]
[ఘో]రం వైవస్వతం స్థానం గీతాధ్యాయీ న పశ్యతి॥

[†స్కాందపురాణంలోని గీతామాహాత్మ్యశ్లోకంగా 'తత్త్వవివేచని' భగవద్గీత. చూ: పుట 27]

యదక్షరపరిభ్రష్టం మాత్రాహీనం చ యద్భవేత్
తత్సర్వం క్షమ్యతాం వేద(దేవ) నారాయణ నమోஉ[స్తుతే]॥

గ్రంథలేఖ్య అక్షరసంజ్ఞ:—

† సభారాసో గవాంశేఫో ధరాని[ం]హీనతోహరిః
భావోరవా తమాజాతి మాతాసారో నఖో(భో) పరా॥

దశస్విహన్॥

[†గ్రంథగ్రంథివంటి ఈ శ్లోకంయొక్క స్వరూపం లేఖకదోషాలవల్ల మరీ క్లిష్టతరమైంది. అందువల్ల, ఇందలి 'గ్రంథసంఖ్య'ను పరిశీలించి నిర్ణయింపవలసి వుంది.]

ఆ.వె॥ వ్రాతతప్పువలన వాచకు లలుగక
తప్పు గలిగెనేని తగిన యెడల
వలయు అక్షరములు వర్ణించు(చి)పెట్టుడీ
సుకవులైనవారు సురుచిరముగ.

G యితి శ్రీమత్తాళ్ళపాకఅన్నమాచార్యుల పుత్రుడు తిరుమల......... భగవద్గీతార్థము తెనుగుచేశి వ్రాయించినందు పద్మె(ద్నె)నిమిదో అధ్యాయం సంపూర్ణము.

క్షయసంవత్సర భాద్ర[ప]ద శు ౧౦ బు. తాళ్లపాకవారు చేశిన భగవద్గీతలు ౧౮ అధ్యాయాలు తెనుగుటీక సంపూర్ణము.

గీతాయా [శ్లోకపాదేన] గోవిందేతి చ కీర్తనాత్
సర్వపాపవినిర్ముక్తో విష్ణులోకం స గచ్ఛతి. ॥

ఇతి స్కాందపురాణే అవంతిఘం(ఖం)డే గీతామాహాత్మ్య [త్మ్యే] త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః.

శ్లోకాల అకారాది సూచిక

అ

ఆ

ఇ

ఈ

ఉ

క్ష

గ

ద

బ

ర

హ